

ESKİŞEHİR İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI

Songül İLBAŞ

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2015

ESKİŞEHİR İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI

Songül İLBAŞ

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir

2015

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Songül İLBAŞ tarafından hazırlanan “Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları” başlıklı bu çalışma 12/01/2015 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ

Üye
Prof. Dr. Erdoğan BOZ
Danışman

Üye
Doç. Dr. Ferruh AĞCA

Üye
Yrd. Doç. Dr. Dilek ATAİZİ

Üye
Yrd. Doç. Dr. İmdat DEMİR

ONAY
.../ .../ 20..

Doç. Dr. Hasan Hüseyin ADALIOĞLU
Enstitü Müdürü

12/01/2015

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Songül İLBAŞ

ÖZET

ESKİŞEHİR İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI

İLBAŞ, Songül

Yüksek Lisans-2015

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Ağzlar, ölçünlü dilin özellikleriyle birlikte eski ve farklı dil özelliklerini barındıran bir yapıya sahiptir. Ayrıca ağzlardan oldukça zengin söz varlığı malzemesine de ulaşılabilir. Ağzların söz varlığını teşkil eden ve pek çoğu artık ölçünlü Türkçede kullanılmayan bu sözcüklerin tespit edilmesi, Türk dilinin zenginliğini ortaya koymak adına çok önemlidir. Bu sebepler göz önünde bulundurulduğunda bütün ağzların dil özelliklerinin ve söz varlıklarının bilimsel yöntemlerle belirlenmesini sağlayan ağız çalışmaları dil tarihi ve kültürü açısından büyük öneme taşımaktadır.

Bu çalışmada Eskişehir’de yaşayan Balkan muhacirlerinin ağız özellikleri tespit edildi. Bu tespitler yapılırken kullanılan malzeme Balkan muhacirlerinin yerleştiği 61 köyden yapılan derlemelerdir. Çevriyazı işaretleriyle yazıya aktarılan metinler üzerinden sesbilgisi ve biçimbilgisi incelemesi yapıldı. Ayrıca söz varlığını yansıtan bir sözlük hazırlandı.

Anahtar Sözcükler

Eskişehir, Türkiye Türkçesi ağzları, Balkan muhacirleri.

ABSTRACT

BALKAN IMMIGRANT DIALECTS OF ESKİŞEHİR

İLBAŞ, Songül

Master Degree-2015

Department of Turkish Language and Literature

Field of Turkish Language

Advisor: Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Dialects have an extensive structure that harbors old and different language features as well as the features of standard language. Also, it is possible to reach a highly rich content of vocabulary through dialects. It is of great importance to determine these words that represent the vocabulary of dialects and that are no more in use in standard Turkish, for proving the richness of Turkish language. When these reasons are considered, studies on dialects which determine the language features and vocabularies of dialects through scientific techniques, are highly significant in terms of language, history and culture.

In this study, dialect features of Balkan immigrants in Eskişehir are determined. The materials of these determinations are the collations gathered from sixty one villages that Balkan immigrants have settled. Phonetics and morphology analysis were made on the texts that were transformed into written form with transcription signs. Also, a dictionary that includes the vocabulary has been developed.

Keywords: Eskişehir, dialects of Turkey Turkish, Balkan immigrants.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xviii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxi
EKLER LİSTESİ	xxii
KISALTMALAR LİSTESİ, İŞARETLER LİSTESİ.....	xxiii
ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ	xxiv
ÖNSÖZ	xxvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM MUHACİR GÖÇLERİ VE ESKİŞEHİR

1.1. BALKANLARDAN ANADOLU'YA GÖÇLER.....	3
1.2. ESKİŞEHİR'İN COĞRAFİ KONUMU VE ÖZELLİKLERİ	4
1.3. ESKİŞEHİR'İN İKLİMİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ	6
1.4. ESKİŞEHİR'E BALKAN MUHACİRİ GÖÇLERİ	7
1.5. ESKİŞEHİR'DE BALKAN MUHACİR YERLEŞİMİ OLAN KÖYLER	10

İKİNCİ BÖLÜM DİL İNCELEMESİ

2.1. SESBİLGİSİ.....	38
2.1.1. Sesler	38
2.1.1.1. Ünlüler	38
2.1.1.1.1. Ölçünlü Ünlüler	38
2.1.1.1.2. Ölçün Dışı Ünlüler.....	39
2.1.1.1.2.1. Sık Görülen Ünlüler.....	39
2.1.1.1.2.1.1. [â] ünlüsü	39
2.1.1.1.2.1.2. [ä] ünlüsü	40

2.1.1.1.2.1.3. [á] ünlüsü	40
2.1.1.1.2.1.4. [â] ünlüsü	40
2.1.1.1.2.1.5. [ê] ünlüsü.....	41
2.1.1.1.2.2. Seyrek Görülen Ünlüler	42
2.1.1.1.2.2.1. [ê] ünlüsü	42
2.1.1.1.2.2.2. [í] ünlüsü	42
2.1.1.1.2.2.3. [î] ünlüsü	42
2.1.1.1.2.2.4. [ó] ünlüsü	43
2.1.1.1.2.2.5. [ô] ünlüsü	43
2.1.1.1.2.2.6. [õ] ünlüsü	43
2.1.1.1.2.2.7. [ú] ünlüsü	44
2.1.1.1.3. Uzun Ünlüler	44
2.1.1.1.3.1. Birincil Uzun Ünlüler	44
2.1.1.1.3.1.1. Türkçe Sözcüklerde.....	44
2.1.1.1.3.1.2. Alıntı Sözcüklerde.....	46
2.1.1.1.3.2. İkincil Uzun Ünlüler	46
2.1.1.1.3.2.1. Ses Olaylarına Bağlı İkincil Uzun Ünlüler.....	46
2.1.1.1.3.2.2. Edime Bağlı İkincil Uzun Ünlüler	47
2.1.1.1.4. Kısa Ünlüler.....	49
2.1.1.1.5. İkiz Ünlüler.....	50
2.1.1.1.5.1. Birincil İkiz Ünlüler.....	50
2.1.1.1.5.2. İkincil İkiz Ünlüler.....	50
2.1.1.1.5.2.1. Ses Olaylarına Bağlı İkincil İkiz Ünlüler.....	50
2.1.1.1.5.2.1.1. Yükselen İkiz Ünlüler	50
2.1.1.1.5.2.1.2. Alçalan İkiz Ünlüler..	51
2.1.1.1.5.2.1.3. Eşit İkiz Ünlüler	51
2.1.1.2. Ünsüzler.....	55
2.1.1.2.1. Ölçünlü Ünsüzler.....	55
2.1.1.2.2. Ölçün Dışı Ünsüzler	56

2.1.1.2.2.1. Sık Görülen Ünsüzler.....	56
2.1.1.2.2.1.1. [K] ünsüzü.....	56
2.1.1.2.2.1.2. [K̲] ünsüzü.....	57
2.1.1.2.2.1.3. [Í] ünsüzü.....	57
2.1.1.2.2.1.4. [S] ünsüzü	57
2.1.1.2.2.1.5. [ŋ] ünsüzü.....	58
2.1.1.2.2.2. Seyrek Görülen Ünsüzler.....	58
2.1.1.2.2.2.1. [Ç] ünsüzü.....	58
2.1.1.2.2.2.2. [F] ünsüzü	58
2.1.1.2.2.2.3. [g] ünsüzü.....	59
2.1.1.2.2.2.4. [g̲] ünsüzü	59
2.1.1.2.2.2.5. [h] ünsüzü.....	59
2.1.1.2.2.2.6. [k̲] ünsüzü	60
2.1.1.2.2.2.7. [P] ünsüzü	60
2.1.1.2.2.2.8. [r̲] ünsüzü	60
2.1.1.2.2.2.9. [Ş] ünsüzü	60
2.1.1.2.2.2.10. [T] ünsüzü	61
2.1.1.2.2.2.11. [v̲] ünsüzü	61
2.1.1.2.2.2.12. [ʔ] ünsüzü	61
2.1.1.2.3. Zayıf Ünsüzler	62
2.1.1.2.3.1. /d̲/ ünsüzü	62
2.1.1.2.3.2. /h̲/ ünsüzü.....	62
2.1.1.2.3.3. /k̲/ ünsüzü	62
2.1.1.2.3.4. /l̲/ ünsüzü	63
2.1.1.2.3.5. /n̲/ ünsüzü	63
2.1.1.2.3.6. /r̲/ ünsüzü	63
2.1.1.2.3.7. /s̲/ ünsüzü	63
2.1.1.2.3.8. /t̲/ ünsüzü	64
2.1.1.2.3.9. /y̲/ ünsüzü	64
2.1.1.2.3.10. /y̲/ ünsüzü	64
2.1.1.2.3.11. /z̲/ ünsüzü	65

2.1.2. Ses Değişmeleri.....	66
2.1.2.1. Ünlü Değişmeleri.....	66
2.1.2.1.1. Ünlü Uyumları ve Uyumsuzlukları	66
2.1.2.1.1.1. Damak Uyumu.....	66
2.1.2.1.1.1.1. Kök ve Tabanlar.....	66
2.1.2.1.1.1.1.1. İlerleyici Benzeşme	
Yoluyla.....	66
2.1.2.1.1.1.1.2. Gerileyici Benzeşme	
Yoluyla.....	67
2.1.2.1.1.1.2. Biçimbirimler	67
2.1.2.1.1.1.3. i- Ana Yardımcı Eylemi.....	68
2.1.2.1.1.1.4. İlgeçler ve Bağlaçlar	69
2.1.2.1.1.2. Damak Uyumsuzluğu	69
2.1.2.1.1.2.1. Kök ve Tabanlar.....	69
2.1.2.1.1.2.2. Biçimbirimler	70
2.1.2.1.1.2.3. i- Ana Yardımcı Eylemi.....	71
2.1.2.1.1.2.4. İlgeç ve Bağlaçlar.....	71
2.1.2.1.1.3. Dudak Uyumu.....	72
2.1.2.1.1.3.1. Kök ve Tabanlar.....	72
2.1.2.1.1.3.1.1. İlerleyici Benzeşme	
Yoluyla.....	72
2.1.2.1.1.3.1.2. Gerileyici Benzeşme	
Yoluyla.....	73
2.1.2.1.1.4. Dudak Uyumsuzluğu	73
2.1.2.1.1.4.1. Kök ve Tabanlar.....	73
2.1.2.1.1.4.2. Biçimbirimler	74
2.1.2.1.1.4.3. İlgeç ve Bağlaçlar.....	74
2.1.2.1.2. Artılılaşma	74
2.1.2.1.3 Önlüleşme	74
2.1.2.1.4. Genişleme	75
2.1.2.1.5. Daralma.....	75
a. Vurgusuz Orta Hece Ünlüsünün Daralması.....	75

b. Daraltıcı Ünsüzler (c, ç, n, s, ş, y) Yanında Daralma .	75
c. Kapalı e Ünlüsünün Daralması	76
d. Kişiyeye Bağlı Daralma	76
2.1.2.1.6. Yuvarlaklaşma	77
2.1.2.1.7. Düzleşme	77
2.1.2.1.8. Sıra Değişirme	78
2.1.2.1.9. Türeme.....	78
2.1.2.1.9.1. Ön Seste	78
2.1.2.1.9.2. İç Seste	79
2.1.2.1.10. Düşme	79
2.1.2.1.10.1. İç Seste	79
2.1.2.1.10.2. Son Seste.....	80
2.1.2.1.11. Geçişme	80
2.1.2.1.12. Eskiçil Biçimlerin Korunması	80
2.1.2.1.13. Alıntı Sözcüklerdeki Uzunlukların Kaybolması... 81	
2.1.2.2. Ünsüz Değişmeleri	81
2.1.2.2.1. Ünsüz Uyumu	81
2.1.2.2.2. Ünsüz Uyumsuzluğu.....	82
2.1.2.2.3. Ötümlüleşme-Yarı Ötümlüleşme.....	82
2.1.2.2.3.1. Ön Seste	82
2.1.2.2.3.2. İç Seste	85
2.1.2.2.3.2.1. Kök ve Tabanlar.....	85
2.1.2.2.3.2.2. Eklenme Yoluyla.....	86
2.1.2.2.3.3. Son Seste.....	87
2.1.2.2.4. Ötümsüzleşme -Yarı Ötümsüzleşme	89
2.1.2.2.4.1. Ön Seste	90
2.1.2.2.4.2. İç Seste	90
2.1.2.2.4.3. Son Seste.....	91
2.1.2.2.5. Düşme	92
2.1.2.2.5.1. Ön Seste	92

2.1.2.2.5.2. İç Seste	93
2.1.2.2.5.3. Son seste	93
2.1.2.2.6. Erime.....	94
2.1.2.2.6.1. İlk Hecede	94
2.1.2.2.6.2. Son Hecede	95
2.1.2.2.7. Yutulma	95
2.1.2.2.8. Ünsüz Tekleşmesi.....	95
2.1.2.2.9. Türeme.....	96
2.1.2.2.9.1. Ön Seste	96
2.1.2.2.9.2. İç Seste.....	97
2.1.2.2.10. Benzeşme.....	98
2.1.2.2.10.1. Kök ve Tabanlar.....	98
2.1.2.2.10.1.1. İlerleyici	98
2.1.2.2.10.1.2. Gerileyici.....	98
2.1.2.2.10.2. Eklenme Yoluyla	99
2.1.2.2.10.2.1. İlerleyici	99
2.1.2.2.10.2.2. Gerileyici.....	99
2.1.2.2.10.3. Ulanma Yoluyla.....	100
2.1.2.2.10.3.1. İlerleyici	100
2.1.2.2.10.3.2. Gerileyici.....	100
2.1.2.2.11. Dudaksıllaşma.....	100
2.1.2.2.12. Dişsilleşme.....	101
2.1.2.2.13. Damaksıllaşma.....	101
2.1.2.2.14. Aykırılışma.....	101
2.1.2.2.15. Süreklileşme	102
2.1.2.2.15.1. Ön Seste	102
2.1.2.2.15.2. İç Seste.....	102
2.1.2.2.15.2.1. Kök ve Tabanlar.....	102
2.1.2.2.15.2.2. Eklenme Yoluyla.....	102
2.1.2.2.15.3. Son Seste.....	103
2.1.2.2.16. Süreksizleşme	103
2.1.2.2.17. Sürekli Ünsüzler Arasında Değişme.....	104

2.1.2.2.17.1. Ön Seste	104
2.1.2.2.17.2. İç Seste	104
2.1.2.2.17.3. Son Seste	105
2.1.2.2.18. İkizleşme	105
2.1.2.2.19. Örneksime	106
2.1.2.2.20. Göçüşme	106
2.1.2.2.21. Yarı Ünlüleşme	107
2.1.2.2.22. İkili Kullanım	107
2.1.2.3. Ünlü-Ünsüz Değişmeleri	108
2.1.2.3.1. Büzülme	108
2.1.2.3.2. Derilme	109
2.1.2.3.3. Hece Tekleşmesi	109
2.1.2.3.4. Grup Düşmesi	110
2.1.2.3.5. Ünlü-Ünsüz Uyumsuzluğu	110
2.1.2.3.6. Bozularak Telaffuz Edilen Sözcükler	110
2.2. BİÇİMBİLGİSİ	112
2.2.1. İşletimlikler	112
2.2.1.1. Ad İşletimlikleri	112
2.2.1.1.1. Sözdizimsel (Dizime Bağlı) Anlamsal İşlevler	112
2.2.1.1.1.1. Tümce ve Söz Öbeği Düzeyinde (ad-eylem, ad-ad; ad-ilgeç bağlantısı) Sözdizimsel Anlamsal İşlevler (Durum İşlevleri).....	112
2.2.1.1.1.1.1. +{ϕ} “Yalın”	112
2.2.1.1.1.1.2. +{(y)A} “Yönelme”	114
2.2.1.1.1.1.3. +{DA} “Bulunma”	116
2.2.1.1.1.1.4. +{DAn} “Ayrılma”	118
2.2.1.1.1.1.5. +{(y)lA(n)}, +{nA(n)}	
“Birliktelik”	121
2.2.1.1.1.1.6. +{CA} “Eşitlik”	122
2.2.1.1.1.2. Söz Öbeği Düzeyinde (ad-ad bağlantısı) Sözdizimsel Anlamsal İşlevler	123
2.2.1.1.1.2.1. +{(n)I ⁴ n} “İlgi”	123

2.2.1.1.1.3. Sözcük Düzeyinde Dizim Dışı Anlamsal İşlevler.....	125
2.2.1.1.1.3.1. +{lAr} “Sayı”.....	125
2.2.1.1.1.3.2. +{KI ⁴ (n)} “Aitlik”	127
2.2.1.1.1.3.3. İyelik	128
2.2.1.1.1.3.4. +{(y)I ⁴ } “Belirtme”.....	130
2.2.1.1.1.3.5. +{mI ⁴ } “Soru”.....	131
2.2.1.1.1.3.6.+{II ⁴ } “Varlık”	131
2.2.1.1.1.3.7.+{sI ⁴ z} “Yokluk”	133
2.2.1.1.1.3.8. Küçültme, Sevgi, Alay, Abartma ..	
.....	133
2.2.1.1.1.3.8.1. +{CI ⁴ K}.....	133
2.2.1.1.1.3.8.2. +{CAğIz}	134
2.2.1.1.1.3.9. Benzerlik	134
2.2.1.1.1.3.9.1. +{(I ⁴)msI ⁴ }	134
2.2.1.1.1.3.9.2. +{sI ⁴ }.....	135
2.2.1.1.1.3.9.3. +{î}.....	135
2.2.1.1.1.3.10. Aile, Topluluk	135
2.2.1.1.1.3.10.1. +{gII(lAr)}	135
2.2.1.1.1.3.10.3. +{î̄n(i)}	135
2.2.1.1.1.3.11. Sayı.....	137
2.2.1.1.1.3.11.1. +{(I ⁴)ncI ⁴ }	137
2.2.1.1.1.3.11.2. +{(ş)Ar}	137
2.2.1.1.1.3.12. Yüklem Yapıcılar “Bildirme”	
.....	138
2.2.1.2. Eylem İşletimlikleri	140
2.2.1.2.1. Basit Yapılı Eylem İşletimi	140
2.2.1.2.1.1. “Söz Öbeği Kurucular/ Sözcük Türünü Değiştiriciler” (Eylemsiler).....	140
2.2.1.2.1.1.1. “Ad-Eylemler”	140
2.2.1.2.1.1.2. “Sıfat-Eylemler” (Ortaçlar).....	142
2.2.1.2.1.1.3. “Belirteç-eylemler” (Ulaçlar)..	145

	2.2.1.2.1.1.3.1. Asıl Ulaçlar	145
	2.2.1.2.1.1.3.2. Ortaçtan Türetilen	
Ulaçlar		149
	2.2.1.2.1.1.3.3. Ad-Eylemden Türetilen	
Ulaçlar		151
	2.2.1.2.1.1.3.4. “i-/ol-” Yardımcı Eylemi	
İle Kurulan Ulaçlar		152
	a. Adların “i-/ol-” Yardımcı	
Eylemi ile Yapılan Şart Çekimi “Şartlı Ulaçlar/Ulaç Öbekleri”		154
	b. Ortaçların “i-/ol-” Yardımcı	
Eylemi ile Yapılan Şart Çekimi “Şartlı Ulaçlar/Ulaç Öbekleri”		155
	c. $\{-\{DI^4+\text{sayı-kişi ulamı}+mI^4\}$	
Yapısı ile Kurulan Ulaçlar		157
	2.2.1.2.1.2. Tümcede Yüklem-Özne Ve Nesne İlişkisini	
Belirleyiciler (Çatı Yapıcılar)		157
	2.2.1.2.1.2.1. Edilgen Çatı.....	157
	2.2.1.2.1.2.2. Dönüştü Çatı	159
	2.2.1.2.1.2.3. Ettirgen Çatı	160
	2.2.1.2.1.2.4. İşteş Çatı.....	161
	2.2.1.2.1.2.5. Çatı İşlevli Biçimbirimlerin Üst	
Üste Gelmesi		162
	2.2.1.2.1.3. Yükleme Zaman, Kip Ve Kişi	
Belirleyiciler.....		162
	2.2.1.2.1.3.1. Zaman.....	162
	2.2.1.2.1.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş	
Zaman.....		162
	2.2.1.2.1.3.1.2. Görülen Geçmiş Zaman	
.....		164
	2.2.1.2.1.3.1.3. Geniş Zaman	166
	2.2.1.2.1.3.1.4. Şimdiki Zaman	168
	2.2.1.2.1.3.1.5. Gelecek Zaman.....	175
	2.2.1.2.1.3.2. Kip.....	178

2.2.1.2.1.3.2.1. -{sA}- “Dilek”	178
2.2.1.2.1.3.2.2. Emir-İstek.....	179
2.2.1.2.1.3.2.3. -{A}- “İstek”	180
2.2.1.2.1.3.2.4. -{mAll}- “Gereklilik”	181
2.2.1.2.1.3.3. Kişi	181
2.2.1.2.1.3.3.1. Adıl Kaynaklılar.....	181
2.2.1.2.1.3.3.2. İyelik Kaynaklılar.....	184
2.2.1.2.1.3.4. -{mA} “Olumsuzluk”	186
2.2.1.2.1.3.5. -{mI ⁴ } “Soru”	187
2.2.1.2.1.3.6. -{DI ⁴ r} “Kuvvetlendirme, İhtimal”	187
2.2.1.2.2. Birleşik Yapılı Eylem İşletimi	188
2.2.1.2.2.1. Bildirme İşlevliler “Ad+ Yardımcı Eylem (i-/ol-)”	188
2.2.1.2.2.1.1. +{i- DI ⁴ -} “Görülen Geçmiş Zaman”	188
2.2.1.2.2.1.2. +{i- mI ⁴ ş-} “Öğrenilen Geçmiş Zaman”	189
2.2.1.2.2.1.3. “Geniş Zaman”	190
2.2.1.2.2.2. Bildirmenin Olumsuzu.....	192
2.2.1.2.2.3. Kiplik İşlevliler	192
2.2.1.2.2.3.1. Ulaş+Yardımcı Eylem (bil-, yaz-, ver-, kal- vd.).....	192
2.2.1.2.2.3.1.1. -{A bil-} “Yeterlik”	193
2.2.1.2.2.3.1.2. -{I ver-} “Tezlik”	193
2.2.1.2.2.3.1.3. -{A dur-} “Süreklilik”	194
2.2.1.2.2.3.1.4. -{A yaz-} “Yaklaşma”	194
2.2.1.2.2.3.2. Ortaç+Yardımcı Eylem (i-/ol-)	

.....	194
2.2.1.2.2.3.2.1. Görülen Geçmiş Zaman .	
.....	194
2.2.1.2.2.3.2.2. Öğrenilen Geçmiş	
Zaman.....	195
2.2.2. TÜRETİMLİKLER.....	196
2.2.2.1. Ad Türetimlikleri.....	197
2.2.2.1.1. Addan Ad Türetimlikleri	197
2.2.2.1.2. Addan Eylem Türetimlikleri.....	205
2.2.2.2. Eylem Türetimlikleri	209
2.2.2.2.1. Eylemden Eylem Türetimlikleri	209
2.2.2.2.2. Eylemden Ad Türetimlikleri.....	210
METİNLER	220
I. ALT AĞIZ BÖLGESİ	220
II. ALT AĞIZ BÖLGESİ.....	452
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	498
KAYNAKÇA	506
SÖZLÜK.....	516
EKLER.....	551

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1: Ölçünlü ünlüler	38
Çizelge 2: [â] ünlüsü	39
Çizelge 3: [ä] ünlüsü	40
Çizelge 4: [á] ünlüsü	40
Çizelge 5: [å] ünlüsü	40
Çizelge 6: [ê] ünlüsü	41
Çizelge 7: [è] ünlüsü-2	41
Çizelge 8: [ê] ünlüsü	42
Çizelge 9: [í] ünlüsü	42
Çizelge 10: [ï] ünlüsü	42
Çizelge 11: [ó] ünlüsü	43
Çizelge 12: [ö] ünlüsü	43
Çizelge 13: [õ] ünlüsü	43
Çizelge 14: [ú] ünlüsü	44
Çizelge 15: Türkçe sözcüklerde birincil uzun ünlüler	45
Çizelge 16: Alıntı sözcüklerde birincil uzun ünlüler	46
Çizelge 17: Ses olaylarına bağlı ikincil uzun ünlüler	46
Çizelge 18: Edime bağlı ikincil uzun ünlüler.....	48
Çizelge 19: Kısa ünlüler.....	49
Çizelge 20: Birincil ikiz ünlüler.....	50
Çizelge 21: Yükselen ikiz ünlüler.....	51
Çizelge 22: Alçalan ikiz ünlüler.....	51
Çizelge 23: Eşit ikiz ünlüler.....	52
Çizelge 24: Ünlüler	54
Çizelge 25: Ölçünlü ünsüzler	55
Çizelge 26: [K] ünsüzü.....	56
Çizelge 27: [K̄] ünsüzü.....	57
Çizelge 28: [Í] ünsüzü	57
Çizelge 29: [S].....	57
Çizelge 30: [ŋ] ünsüzü	58
Çizelge 31: [Ç]	58

Çizelge 32: [F] ünsüzü	58
Çizelge 33: [g] ünsüzü	59
Çizelge 34: [g̃] ünsüzü.....	59
Çizelge 35: [h] ünsüzü	59
Çizelge 36: [k̃] ünsüzü	60
Çizelge 37: [P] ünsüzü	60
Çizelge 38: [ɾ] ünsüzü	60
Çizelge 39: [Ş] ünsüzü	60
Çizelge 40: [T] ünsüzü	61
Çizelge 41: [ṽ] ünsüzü	61
Çizelge 42: [ʷ] ünsüzü	61
Çizelge 43: /d̃/ ünsüzü.....	62
Çizelge 44: /h̃/ ünsüzü.....	62
Çizelge 45: /k̃/ ünsüzü.....	62
Çizelge 46: /l̃/ ünsüzü.....	63
Çizelge 47: /ñ/ ünsüzü.....	63
Çizelge 48: /r̃/ ünsüzü.....	63
Çizelge 49: /s̃/ ünsüzü	63
Çizelge 50: /t̃/ ünsüzü.....	64
Çizelge 51: /ṽ/ ünsüzü.....	64
Çizelge 52: /ỹ/ ünsüzü.....	64
Çizelge 53: /z̃/ ünsüzü	64
Çizelge 54: Ünsüzler	65
Çizelge 55: İyelik biçimbirimleri	129
Çizelge 56: Bildirme işlevli yüklem yapıcılar	138
Çizelge 57: Öğrenilen geçmiş zaman.....	163
Çizelge 58: Görülen geçmiş zaman.....	164
Çizelge 59: Geniş zaman.....	166
Çizelge 60: I. Alt ağız bölgesi şimdiki zaman biçimbirimleri	168
Çizelge 61: II. Alt ağız bölgesi şimdiki zaman biçimbirimleri.....	171
Çizelge 62: -(y)AcAk} gelecek zaman biçimbirimi	176
Çizelge 63: -(y)I ⁴ cl ⁴ K} gelecek zaman biçimbirimi	177

Çizelge 64: Dilek kipi	178
Çizelge 65: Emir-İstek kipi	179
Çizelge 66: İstek kipi	180
Çizelge 67: Adıl kaynaklı kişi biçimbirimleri.....	182
Çizelge 68: İyelik kaynaklı kişi biçimbirimleri	184
Çizelge 69: Bildirme işlevli geniş zaman (Bildirme biçimbirimleri).....	190
Çizelge 70: Doğu Rumeli ağız özelliklerinin EİBMA'daki durumu	499
Çizelge 71: Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları alt ağız bölgeleri	504

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ünlü küpü 54

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Muhacir köyleri.....	551
Ek-2: Muhacir köyleri ve muhacirlerin azınlıkta olduğu yerleşimler.....	552
Ek-3: Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları alt ağız bölgeleri	553

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.e.	: Adı geçen eser
Bk. (bk.)	: Bakınız
C.	: Cilt
EİBMA	: Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları
Gör. Tar.	: Görüşme Tarihi
ÖTT	: Ölçünlü Türkiye Türkçesi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TTTTYD	: Türkiye Türkçesinin Tarihi Yazı Dilleri

İŞARETLER LİSTESİ

V	: Vokal
K	: Konsonant
:	: (Ünlülerden sonra) uzunluk
/	: Veya
˘	: Ulama ve ünlülerde diftong
'	: Vurgu (ÖTT'den farklı vurgulanan hecelerden önce konur)
..	: Metinde yarım kalan sözcük veya tümce
...	: Metinde anlaşılmayan yer, kimlik bilgileri eksik kaynak kişi
/.../	: Metinde yazılmayan yer
//	: Sesbirim
[]	: Alt sesbirim
ϕ	: Sıfır biçimbirim
*	: Tahmin

ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ

Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağzları	IPA
ā “uzun a ünlüsü”	ɑ:
ē “uzun e ünlüsü”	ɛ:
ē̄ “uzun kapalı e ünlüsü”	e:
ī “uzun ı ünlüsü”	ɯ:
î “uzun i ünlüsü”	i:
ō “uzun o ünlüsü”	ɔ:
ō̄ “uzun ö ünlüsü”	œ:
ū “uzun u ünlüsü”	u:
ū̄ “uzun ü ünlüsü”	y:
ă “kısa a ünlüsü”	ǎ
ĕ “kısa e ünlüsü”	ɛ̆
ĭ “kısa ı ünlüsü”	ɨ̆
ĭ̄ “kısa i ünlüsü”	ĩ̆
ǒ “kısa o ünlüsü”	ɔ̆
ǒ̄ “kısa ö ünlüsü”	œ̆
ũ “kısa u ünlüsü”	ɯ̆
ũ̄ “kısa ü ünlüsü”	y̆
á “a-e arası ünlü”	a
í “ı-i arası ünlü”	ɨ
ó “o-ö arası ünlü”	ɐ
ú “u-ü arası ünlü”	ɨ̄
â “a-ı arası ünlü”	ɤ
è “e-i arası ünlü (kapalı e)”	e
ò “o-u arası ünlü”	o
ô “ö-ü arası ünlü”	ø
â̄ “a-o arası ünlü”	ɔ̄
ê “e-ö arası ünlü”	ɛ̄
î̄ “i-ö arası ünlü”	ĩ̄
ä “açık e ünlüsü”	æ

Ç “c-ç arası ünsüz”	č
F “f-v arası ünsüz”	f
K “g-k arası ünsüz”	ç
Ķ “ğ-k arası ünsüz”	ķ
P “b-p arası ünsüz”	p
S “s-z arası ünsüz”	š
Ş “j-ş arası ünsüz”	š
T “d-t arası ünsüz”	t
ğ “art damaksıl g ünsüzü”	g
g “dip damaksıl g ünsüzü”	G
ķ “art damaksıl k ünsüzü”	k
h “art damaksıl h ünsüzü”	χ
η “damaksıl n ünsüzü”	ŋ
ṙ “titrek r ünsüzü”	R
ṽ “çift dudak v ünsüzü”	β
ḍ “düşmek üzere olan d ünsüzü”	dˀ
ḥ “düşmek üzere olan h ünsüzü”	hˀ
ḵ “düşmek üzere olan k ünsüzü”	kˀ
ḷ “düşmek üzere olan l ünsüzü”	lˀ
ṇ “düşmek üzere olan n ünsüzü”	nˀ
ṙ “düşmek üzere olan r ünsüzü”	rˀ
ṣ “düşmek üzere olan s ünsüzü”	sˀ
ṭ “düşmek üzere olan t ünsüzü”	tˀ
ṽ “düşmek üzere olan v ünsüzü”	vˀ
Ṽ “düşmek üzere olan y ünsüzü”	jˀ
ẓ “düşmek üzere olan z ünsüzü”	zˀ
ǰ “ön damaksıl g ünsüzü”	ǰ
ǰ “ön damaksıl k ünsüzü”	ǰ
ǰ “ön damaksıl l ünsüzü”	ǰ
ʔ “tonsuz, patlayıcı gırtlak ünsüzü”	ʔ

ÖNSÖZ

“Bir dilin evrim tarihini yazacak olan dil bilgini için ağız araştırmacılarının derleyip değerlendirdiği malzeme kadar değerli bir diğer canlı kaynak düşünülemez.” (Gemalmaz, 1989: 7). Hiçbir dilin değişime uğramadan varlığını sürdürmediği bir gerçektir. Ortak bir dil kullanma eğilimiyle birlikte diller kimi özellik ve zenginliklerini de yitirmektedir. Bu anlamda dillerin tarihi değişiminin ve yitirilen zenginliklerinin ağızlarda korunan özelliklerle ortaya konabileceği ortadadır. Ancak, gelişen teknolojiye paralel olarak ağız araştırmaları giderek hem zorlaşmakta hem de kolaylaşmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle hemen hemen bütün evlere giren televizyon ve bilgisayarlar ağız özelliklerini yok etmektedir. Bunun yanında eğitim düzeyinin yükselmesi, kentle iletişimin kolaylaşarak artması ve kırdan kente göç gibi etkenler de ağız özelliklerinin giderek yok olmasına sebep olmakta, ağız araştırmacılarının işi zorlaşmaktadır. Bu olumsuz etkilerinin yanında, kullanılan araç gereçler ve araştırma yapılacak bölgelere ulaşım anlamında teknolojik gelişmelerin ağız araştırmalarını önemli ölçüde kolaylaştırdığı da kabul edilmelidir.

Çalışma bölgemiz olan Eskişehir, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan Cumhuriyet dönemine kadar önemli miktarda göç almıştır. Bu göçlerin büyük bir bölümü de Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya'dan olmuştur. Biz bu çalışmada daha önce üzerine akademik bir çalışma yapılmayan Eskişehir'de yerleşik Balkan muhacirlerinin ağız özelliklerini inceledik. Sesbilgisi, biçimbilgisi ve söz varlığı açısından incelemelerimizi yapmak üzere kullandığımız derleme malzemelerini ise Prof. Dr. Erdoğan BOZ'un yürütücülüğünü yaptığı 112K405 numaralı TÜBİTAK destekli ESKİŞEHİR İLİ DİL ATLASI projesinden temin ettik. Kendilerini “muhacir” diye adlandırmalarından hareketle biz de çalışmamız boyunca Balkanlardan gelen göçmenler için “muhacir” ifadesini kullandık.

Çalışma konumun belirlenmesinden başlayarak son aşamaya kadar büyük bir özveriyle bana destek veren ve bu çalışmada en az benim kadar emeği olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Erdoğan BOZ'a, derlemelerin yapılmasına katkılarından dolayı Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ ve Arş. Gör. Fatih DOĞRU'ya,

anlayamadığım kimi sözcüklerin anlamlarını belirlememe yardımcı olan sevgili muhacir arkadaşlarım Emel ADIGÜZEL ve Merve MUTLU ile değerli ailelerine, son olarak benden hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Songül İLBAŞ
Ocak, 2015 - Eskişehir

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı; Eskişehir ilinde yerleşik Balkan muhacirlerinin ağız özelliklerini bilimsel yöntemlerle tespit ederek Türkiye Türkçesi ağızları çalışmalarına katkıda bulunmaktır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Eskişehir ilinde yerleşik Balkan muhacirlerinin ağızları üzerine akademik (yüksek lisans veya doktora) bir çalışma yapılmamıştır. Kültürel zenginliklerin korunması adına ağızların zaman geçirilmeden bilimsel yöntemlerle tespit edilmesi önemli bir sorumluluktur.

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Çalışmamızın evreni; Eskişehir ilinde yerleşmiş Balkan muhacirleridir. Örneklemimiz ise Eskişehir'deki 61 Balkan muhacir köyünün her birinden derleme yapılan bir ya da iki kişidir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Derlemede ve Çevriyazıda Kullanılan Yöntemler

Çalışmada öncelikle Eskişehir ilinde Balkan muhacirlerinin yerleştiği köyler tespit edilmiştir. Genellikle Balkan muhacirlerinin çoğunlukta olduğu bu 61 köyün tamamına gidilerek bir ya da iki kişiden sesli ve görüntülü kayıt yöntemleriyle derlemeler yapılmıştır. Eskişehir'in merkez mahalleleri ve ilçe merkezlerinden derleme yapılmamıştır. Derleme yapılan kaynak kişilerin ağız özelliklerini yansıtması açısından okula gitmemiş, köy dışında yaşamamış, yaşlı ve kadın olmasına öncelik verilmiştir. Ayrıca rahat konuşabilmelerini sağlamak amacıyla köy hayatı, tarla işleri, Balkanlardan Türkiye'ye göç hikâyeleri, yemekler, gelenek ve görenekler gibi aşına oldukları konular seçilmiştir.

Derlemelerin yazıya aktarılmasında Türkiye’de yaygın olarak kullanılan çevriyazı işaretleri tercih edilmiştir. Bu işaretler kullanılarak yazıya aktarılan metinlerin dil incelemesi yapılmıştır.

Araştırmanın Bölümleri Oluşturulurken Kullanılan Yöntemler

Çalışma 2 bölümden oluşmaktadır. Ayrıca bölümlerin ardından sonuç, metinler, sözlük ve haritalar eklenmiştir. 1. Bölüm olan “MUHACİR GÖÇLERİ VE ESKİŞEHİR”de Balkanlardan Anadolu’ya yapılan göçlerin tarihi seyri, Eskişehir’in coğrafi özellikleri ve muhacirlerin Eskişehir’e yerleşmeleri ile Eskişehir’deki muhacir köyleri hakkında bilgi verilmiştir. Muhacir köyleri hakkında verilen bilgilerin bir kısmı daha önce yapılan çalışmalardan alınmış, bir kısmı da kaynak kişilerden temin edilmiştir. 2. bölüm “DİL İNCELEMESİ”dir. Bu bölümde metinler üzerinden eş zamanlı dil incelemesi yapılmıştır. Ancak zaman zaman verilen örneklerde art zamanlı olarak karşılaştırma yapılmıştır. Sesbilgisinde sırayla ünlüler, ünsüzler ve ses değişimleri ele alınmıştır. Ölçün dışı ünlüler ve ünsüzler tarif edilerek Türkçe ve alıntı sözcüklerde örneklendirilmiştir. Ayrıca kullanım sayıları verilerek sesler sık ya da seyrek kullanılmalarına göre tasnif edilmiştir. Biçimbilgisinde ise Prof. Dr. Erdoğan BOZ’un “Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi” adlı çalışması temel alınarak biçimbilgisi incelemesi yapılmıştır. Hem sesbilgisinde hem de biçimbilgisinde verilen alıntı sözcük örneklerinden Arapça ve Farsça olanlar asıl biçimleriyle, batı dillerinden alınanlar ise ölçünlü Türkçedeki biçimleriyle karşılaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHACİR GÖÇLERİ VE ESKİŞEHİR

1.1. BALKANLARDAN ANADOLU'YA GÖÇLER

Osmanlı döneminden itibaren meydana gelen göç olaylarını dört gruba ayırmak mümkündür: 1877-78 Osmanlı-Rus (93 Harbi) savaşına kadarki göçler “ilk dönem göçleri”, bundan Balkan savaşlarına kadarki göçler “ikinci dönem göçleri”, Balkan savaşlarından Cumhuriyet dönemine kadarki göçler “üçüncü dönem göçleri”, Cumhuriyet döneminde meydana gelen göçler de “son dönem göçleri”dir.¹

Uzun yıllar devam eden muhacir göçleri çeşitli sebeplere dayanır. Kırılı'ya göre; göçlerin temel sebebi Balkanlar'da Osmanlı'nın kaybettiği topraklarda kurulan devletlerin Türklere ve Müslümanlara karşı tutumudur. Bu kapsamda göç sebepleri; Türklerin ve Müslümanların gördüğü baskı ve zulümler, asimilasyon hareketleri, ekonomik sıkıntılar ve haksızlıklar, dini sebepler, ağır vergiler, Türklerin-Müslümanların askerlik zorunluluğu şeklinde sıralanabilir.² 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın, Osmanlı'nın yenilgisiyle sonuçlanması üzerine yaşadıkları güvensiz ortamdan kurtulmak isteyen Türkler, Anadolu'ya göç etmiştir (Doğru, 1989: 213). Aynı şekilde Balkan savaşları sonucunda da özellikle Bulgaristan ve Yunanistan'daki Türkler, yeni idarelerin veya halkın baskı ve zulümlerinden dolayı Osmanlı'ya sığınmışlardır (Halaçoğlu, 1994: 133).

Vidin, Tulça, Kalas, Köstence, Varna, Burgas, Ahyolu, Dedeoğaç, Karaoğaç, Kavala ve Selanik gibi liman şehirlerinde toplanan muhacirler deniz yolu ile İstanbul, Çanakkale ve İzmir'e taşınmıştır (Kocacık, 1980: 146-147). Bir kısmı bu şehirlere yerleşirken bir kısmı da kara ve demiryoluyla Anadolu'nun daha iç bölgelerine yönelmiştir. Kaynak kişilerden edindiğimiz bilgilere göre kimi aileler demiryoluyla kimileri de kendi imkânlarıyla öküz arabalarıyla göç etmiştir. Kırılı,

¹ Geniş bilgi için bk. Züriye Çelik, “Osmanlı'nın Zor Yıllarında Rumeli Göçmenlerinin Türk Basınındaki Sesi: Muhacir Gazetesi (1909-1910)”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 28, Konya, 2010, s. 406.

² Balkanlar'dan ve Kafkasya'dan Anadolu'ya yapılan göçlerin sebepleri hakkında geniş bilgi için bk. Engin Kırılı, “19. Ve 20. Yüzyılda Eskişehir'e Yapılan Göçler”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2001, s. 118-143.

özellikle demiryoluyla gelen muhacirlerin göç sırasında büyük sıkıntılar yaşadığını belirterek, açlık, salgın hastalık, kazalar ve hava şartları nedeniyle yolculuk sırasında birçok kişinin hayatını kaybettiğini ifade eder (Kırlı, 2001: 151-154).

Muhacirlerin nakledilmeleri, uygun yerlere yerleştirilmeleri, barınma, yiyecek, giyecek, sağlık ve iş gibi ihtiyaçlarının karşılanması konularında düzenlemeleri yapmak amacıyla Osmanlı Devleti tarafından çeşitli komisyonlar kurulmuştur. Bu komisyonlar merkezden gelen emirleri de dikkate alarak gerekli işlemleri yapmaktaydı. Muhacirler için ülke içinden ve dünya devletlerinden yardım toplamak da yine bu komisyonların göreviydi (Kırlı, 2001: 154-165).

93 Harbi sonrasında Rusya'nın 1878 Berlin Antlaşması ile kurulan Bulgaristan Emâreti ve Şarkî Rumeli Vilayeti'ni Bulgarlarla doldurmasını önlemek isteyen Osmanlı, muhacirlerin bu bölgelere geri dönmelerini sağlamak için çalışmış ve muhacirlerin bir kısmı topraklarına geri dönmüştür. Ancak bu bölgelerdeki mahalli idarelerin ve Bulgaristan'ın Türklere baskılarını sürdürmesi üzerine Türkler, 1879'dan itibaren kesin olarak göç etme kararı almışlardır (İpek, 1994: 238).

Muhacirler geçici bir süre İstanbul, İzmir, Mersin, Adana, Samsun, İskenderun, Suriye, Sinop, Samsun ve Trabzon'da camilere, tekkelere, medreselere, mescitlere, okullara, çadırlara ve Türk ailelerin evlerine yerleştirilmiş daha sonra Anadolu'da uygun görülen pek çok şehre sevk edilmiştir (Kırlı, 2001: 167-168). Bu şehirlerden biri de coğrafi konumu ve özellikleri açısından muhacir yerleştirmeye uygun bulunan Eskişehir'dir.

1.2. ESKİŞEHİR'İN COĞRAFİ KONUMU VE ÖZELLİKLERİ

İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer alan Eskişehir'in, kuzeyinde

Karadeniz, kuzeybatısında Marmara, batı ve güneybatısında Ege bölgesi bulunur. Aynı zamanda kuzeyde Bolu, kuzeybatıda Bilecik, güneyde Afyon, güneydoğuda Konya ve batıda Kütahya illeri ile komşudur (Albek, 1991: 3).

Eskişehir, kuzeyde Bozdağ ve Sündiken Dağları, batı ve güneyde Türkmen Dağı ve Emirdağı ile çevrilidir (Yalçın, 1962: 23). Seyitgazi ve Mahmudiye ilçeleri arasındaki Kırkkız (Kırgız) Dağı (Güngörür-Conker, 1952: 40) ve doğuda Sivrihisar Dağları da il sınırları içinde bulunan diğer dağlardır (Güder, 2010: 4).

Eskişehir bölgesinde toplam 170 kilometrekarelik bir çöküntü oluşturan dört büyük ova bulunur. Bunlar; batıdan doğuya doğru İnönü Ovası, bu ovanın devamında bulunan Eskişehir Ovası, Alpu Ovası ve Beylikahır Ovası'dır Albek, 1991: 3). Eskişehir Ovası ve Sarısu Ovası da denen İnönü Ovası'nda yıllık ortalama sıcaklık 11°'ye yakın, yıllık ortalama yağış miktarı ise 370-480 mm'dir. Bu özellikleriyle bu ovalar buğday, şeker pancarı ve patates tarımı başta olmak üzere tarıma elverişli alanlardır (Ardos, 1985: 96).

Eskişehir'in Çifteler ilçesinde bulunan "Sakarya başı" mevkiinden çıkan Sakarya Nehri'nin en önemli kolu Porsuk Çayı'dır. Bu çay Porsuk Suyu ve Porsuk Çayı olmak üzere iki koldan oluşur ve Porsuk Çayı adıyla geçen ikinci kol güneybatıdan Eskişehir il merkezine girer. Eskişehir, zengin yeraltı su kaynaklarına da sahip olup İnönü ilçesinin batısından Beylikahır (Beylikova) ilçesinin doğusuna kadar uzanan fay hattında pek çok sıcak ve soğuk su kaynakları bulunur (Albek, 1991: 4-7). Sakarya Nehri'nin Yukarı Sakarya bölümünde özellikle Sakarbaşı'nın suyu 25-30° ile ılıca sıcaklığındadır (Erençin, 1978: 606-607).

Eskişehir, maden yönünden zengin bir bölge olup amyant, bor, demir, krom, kömür, lületaşı, magnezit ve miken madenleri çıkarılıp işlenmektedir (Ada, 2012: 30). Bunlardan Eskişehir için en önemlisi olan lületaşı aynı zamanda Beyaz Altın, Deniz Köpüğü (Albek, 1991: 18) ve Eskişehir taşı olarak da bilinir. Ancak ilk zamanlar lüle (tütün çubuğu) yapımında kullanıldığı için "lületaşı" denmiştir (Kırlı, 2001: 195).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2013 verilerine göre Eskişehir'in nüfusu 799724 olarak belirlenmiştir.³ 19. Yüzyılın ikinci yarısından sonra muhacirlerin gelişiyle Eskişehir nüfusunda önemli oranda artış olmuş, 1970'li yılların sonlarından itibaren nüfus artışı Türkiye'nin genel nüfus artışının altına düşmüştür (Üsküdar, 2012: 29). Ayrıca derlemelerimiz sırasında edindiğimiz bilgiler Eskişehir'de nüfusun şehir merkezinde yoğunlaşmış olduğunu göstermiştir.

Yüzölçümü 13.731 km² (Albek, 1991: 3) olan Eskişehir'de ikisi merkez ilçe olmak üzere toplam 14 ilçe ve bu ilçelere bağlı 552 yerleşim yeri⁴ bulunmaktadır. İlçeler; Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, İnönü, Mahmudiye, Mihalgazi, Mihalıççık, Odunpazarı, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar ve Tepebaşı'dır. 6360 sayılı kanunun 12/11/2012 tarihinde kabul edilmesiyle Eskişehir'deki bütün köyler mahalle olmuştur.⁵

1.3. ESKİŞEHİR'İN İKLİMİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Eskişehir, iklim özellikleri bakımından İç Anadolu, Batı Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinin etkisi altında kalsa da kendine özgü bir iklime sahiptir. Bu bölgelerin iklim özelliklerinden etkilenmesine rağmen etrafındaki dağlar ve yüksek platolar Karadeniz ve Akdeniz iklimlerinin etkinliğini azaltmıştır.⁶ -2° ile yılın en soğuk ayı Ocak, en sıcak ayları ise 30-40° ile Temmuz ve Ağustos'tur (Tunçdilek, 1953: 47-51).

Eskişehir'in iklim özelliklerinde görülen farklılıklar yağış rejimi ve bitki örtüsünde de görülür. Yıllık yağış miktarının %65'i ilkbahar ve kış aylarına düşerken, yaz ve güz aylarına düşen yağış miktarı %33.8'dir (Tunçdilek, 1953: 61).

Şehrin kuzeyinde bulunan Sündiken Dağları'nın Sakarya Vadisi'ne bakan yamaçları karaçam, sarıçam, kızılçam ve meşe ormanlarıyla kaplıyken; Porsuk

³ Eskişehir'in nüfus bilgileri hakkında geniş bilgi için bk. Türkiye İstatistik Kurumu, (Çevrimiçi), <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, 3 Eylül 2014.

⁴ Bu bilgi 112K405 numaralı TÜBİTAK destekli Eskişehir İli Dil Atlası projesi kapsamında MapInfo programı veri tabanından elde edilmiştir.

⁵ Bk. Resmî Gazete, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.pdf>, 3 Eylül 2014.

⁶ Geniş bilgi için bk. *Yurt Ansiklopedisi*, Anadolu Yayıncılık, C. 4, İstanbul, 1982, s. 2824.

Vadisi'ne bakan yamaçları 1000 metreye kadar ağaçsızdır. Daha yükseklerde ise ancak meşe çalılıkları, bodur meşeler ve 1300 metrenin üzerinde seyrek olarak karaçamlar görülür. Şehrin güney ve batısında bulunan dağlık bölgelerde de ormanların dağılışı ile sıklığı Sündiken Dağları'na benzer ve bu orman adacıklarının dışında kalan böleler bozkırlarla kaplıdır (Tunçdilek, 1953: 105-117).

1.4. ESKİŞEHİR'E BALKAN MUHACİRİ GÖÇLERİ

Eskişehir'e 1768'den itibaren Kırım'dan ve daha sonra Rumeli'den muhacirler gelmiştir.⁷ Eskişehir'e ilk gelen muhacirler Abazalarla Çerkezler olup, 1860'da Kırım'da başlayan göç hareketinden sonra ise Eskişehir'de 10'a yakın Tatar köyü kurulmuştur. 19. Yüzyılın sonuna doğru Kafkasya ve Kırım göçleri bitmiş, Balkan göçleri 1912 Balkan Harbi sonuna kadar sürmüştür. Bu göçler sonucunda Eskişehir'de pek çok muhacir köyü kurulmuş ancak 1950-1951 yıllarında Bulgaristan'dan Eskişehir'e gelen muhacirler yeni köy kurmayıp mevcut köylere yerleşmişlerdir (Tunçdilek, 1954: 202-204).

1968 yılında Bulgar ve Türk hükümetleri arasında bir anlaşma imzalanmış ve 1952 yılına kadar yakın akrabaları Türkiye'ye göç etmiş olan Türklerin Türkiye'ye göç etmelerine izin verilmiştir.⁸ Bu anlaşma doğrultusunda 1970'li yıllarda Eskişehir'e bir göç dalgası daha gerçekleşmiş ve 1978 yılına kadar devam etmiştir. 2 Haziran 1989'dan itibaren ise zorunlu pasaport verilerek sınır dışı edilen Türkler, daha önce gelen muhacirlerin yaşadığı yer olduğu için Eskişehir'e gelmişlerdir (Ertin, 1994: 108-111).

Eskişehir'de bulunan muhacir köylerinin önemli bir bölümü de 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sonrası gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Doğru, Eskişehir'e yapılan yoğun muhacir iskanının en önemli sebebinin sancak dahilinde devlete ve vakıflara ait boş arazilerin bulunması olarak açıklar (Doğru, 1989: 213).

⁷ Geniş bilgi için bk. Yusuf Oğuzoğlu, Feridun Emecen, "Eskişehir", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 11, İstanbul, 1995, s. 401.

⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi, (Çevrimiçi), http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c035/mm_02035065ss0822.pdf, 24 Eylül 2014.

Kırlı ise ekonomik sebeplerin ön plana çıktığını belirterek Eskişehir’de yerli, Yörük ve Türkmenler tarafından mera olarak kullanılan toprakların muhacirlerin iskân edilmesiyle tarıma açılması ve ülkenin hububat ihtiyacının büyük bir bölümünün buradan karşılanması düşüncesinin muhacirlerin Eskişehir’e yerleştirilmesinde etkili olduğunu söyler (Kırlı, 2001: 201-202). Kırlı’ya göre diğer sebepler de şunlardır:

- Muhacirlerin yerleştirildikleri yerlerin iklim açısından geldikleri yerlere benzemesi önemlidir. Eskişehir’in birden çok iklim bölgesinin kesiştiği bölgede bulunması farklı bölgelerden gelen muhacirlerin yerleşmesi için uygun görülmüştür.
- Eskişehir’in ana yollar üzerinde bulunması muhacirlerin buraya yerleştirilmesinde etkili olmuştur. Çünkü göçler sırasında pek çok aile farklı bölgelere gitmek zorunda kalmıştır. Demiryolunun da açılmasıyla ulaşım ve haberleşmeye elverişli bir konumda bulunan Eskişehir’de bu ailelerin birbirlerinden daha kolay haber alabilecekleri düşünülmüştür.
- Yapılan incelemeler sonucunda Eskişehir’de muhacirlerin yerleştirilmesine müsait olan oldukça geniş bir arazi tespit edilmiştir (Kırlı, 2001: 202-203).

Göç döneminde, muhacirlere yerleşmeleri için gösterilen yerlerde büyük bataklıklar bulunması ve sıtma hastalığı sebebiyle pek çok köy daha sonra yer değiştirmiştir. Muhacirlerin yaşadığı sıkıntılar göç sırasında yaşananlar ve hastalıklarla sınırlı kalmamış, meralarını muhacirlere vermek istemeyen yerlilerle mücadele etmek durumunda kalmışlardır. Hatta önceden gelen muhacirler arazilerinin azalmasını istemedikleri için kendilerinden daha sonra gelen muhacirlerle de anlaşmazlıklar yaşamışlardır (Tunçdilek, 1954: 205-206).

Muhacirleri bekleyen bir diğer sorun ise muhacir çocuklarının eğitim sorunuydu. Ailelerin başvuruları doğrultusunda devlet, muhacir çocuklarının meslek sahibi olmaları için özellikle meslek okullarına kayıtlarının yapılması ve çeşitli yerlerde okulların açılması için gerekenlerin yapılmasını sağlamıştır (Arslan, 2008: 129-130).

93 Harbi öncesinde başlayıp, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı sırasında yoğunlaşarak Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar devam eden, 1950-1970 ve 1990'lı yıllarda da küçük gruplar halinde gerçekleşen muhacir göçleri sonucu Eskişehir'e pek çok Balkan muhaciri yerleşmiştir. Çalışmamızda Eskişehir'in 11 ilçesine bağlı toplam 61 köyde genellikle Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya'dan gelen muhacirlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bu köylerin etnik yapısını sadece muhacirler oluşturmamaktadır. Ayrıca; Alpu-Çardakbaşı'nda 1, Alpu-Belkese'de 1, Alpu-Merkezde 25, Beylikova-Akköprü'de 10, Beylikova-Merkezde 500, Beylikova-Sultaniye'de 5, Beylikova-Doğray'da 1, Beylikova-Yeniyurt'te 20, Çifteler-Körhasan'da 20, Çifteler-İlicabaşı'nda 8, Çifteler-Hayriye'de 2, Çifteler-Merkezde 505, Günyüzü-Çardaközü'nde 2, Günyüzü-Merkezde 1, Günyüzü-Bedil'de 1, Günyüzü-Atlas'ta 20, Günyüzü-Mercan'da 5, İnönü-Esnemez'de 2, İnönü-Kümbetyeniköy'de 5, İnönü-Oklubalı'da 40, İnönü-Merkezde 20, Mahmudiye-Mesudiye'de 25, Mahmudiye-Hamidiye'de 2, Mahmudiye-İsmetpaşa'da 15, Mahmudiye-Merkezde 400, Mihalıçcık-Yunusemre'de 2, Mihalıçcık-Merkezde 5, Odunpazarı-Yenisofça'da 10, Odunpazarı-Karacaşehir'de 15, Odunpazarı-Akpınar'da 10, Odunpazarı-Karahüyük'te 23, Odunpazarı-İmişehir'de 2, Odunpazarı-Çamlıca'da 2, Odunpazarı-Ağapınar'da 2, Odunpazarı-Çavlum'da 4, Odunpazarı-Karacahöyük'te 2, Sarıcakaya-Mayıslar'da 15, Seyitgazi-Kırka'da 20, Seyitgazi-Merkezde 50, Seyitgazi-Yeşiltepe'de 10, Sivrihisar-Mülk'te 3, Sivrihisar-Çaykoz'da 1, Sivrihisar-Biçer'de 4, Sivrihisar-Dumluca'da 1, Sivrihisar-Paşakadın'da 1, Sivrihisar-İğdecik'te 1, Sivrihisar-Kurtşeyh'te 4, Sivrihisar-Ahiler'de 2, Sivrihisar-Göktepe'de 1, Sivrihisar-Aşağıkepen'de 1, Sivrihisar-Aktaş'ta 3, Tepebaşı-Takmak'ta 7, Tepebaşı-Mollaoğlu'nda 7, Tepebaşı-Avlamış'ta 1, Tepebaşı-Bektaşınarı'nda 1, Tepebaşı-Karaçobanpınarı'nda 4, Tepebaşı-Kozlubel'de 4, Tepebaşı-Uludere'de 6, Tepebaşı-Kozkayı'da 2, Tepebaşı-Muttalıp'ta 10, Tepebaşı-Çukurhisar'da 300 hane muhacir bulunmaktadır. Eskişehir'in merkez mahalleleri bu tespite dahil edilmemiştir.

Alpu'da 2, Beylikova'da 3, Çifteler'de 7, Han'da 1, İnönü'de 4, Mahmudiye'de 2, Mihalıçcık'ta 1, Odunpazarı'nda 8, Seyitgazi'de 11, Sivrihisar'da 8 ve Tepebaşı'nda 14 muhacir köyü bulunmaktadır. Aşağıda bu köyler ve etnik yapıları hakkında bilgi verilmiştir. Bu bilgilerin bir kısmı daha önce yapılan

çalışmalardan alınırken bir kısmı da görüşme yoluyla yöre halkından tarafımızca edinilmiştir.

1.5. ESKİŞEHİR'DE BALKAN MUHACİR YERLEŞİMİ OLAN KÖYLER

Bahçecik

Alpu ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 120 hane muhacir, 80 hane Pomak oluşturur. Kaynak kişilere göre ataları Selanik'ten gelmiş ve köy, adını çok bahçelik ve ağaçlık olmasından almıştır. Kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.⁹

Tunçdilek ve Doğru, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulan köylerden olduğunu belirtirken (Tunçdilek, 1954: 203; Doğru, 1989: 213-214), Ada köyün 1860'lı yıllarda Bulgaristan'ın Deliorman bölgesinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 57).

Söğütçük

Alpu ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 5 hane Manav, 33 hane muhacir, 2 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, adını dere kenarında bulunan söğüt dallarından "Söğütlüdere" olarak almış daha sonra köyün adı "Söğütçük" olarak değiştirilmiştir. Kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.¹⁰

Tunçdilek ve Doğru, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulan köylerden olduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203; Doğru, 1989: 213-214). Ada ise köyün, "Söğüdcük" adıyla 1530 tarihli tapu tahrir defterinde kayıtlı olduğunu söyler (Ada, 2012: 148).

⁹ K.K.: İlhami Kara-Meliha Kocasu (Gör. Tar. : 16.08.2013)

¹⁰ K.K.: Hüseyin Harman (Gör. Tar. :17.08.2013)

Aşağıdeğacı

Beylikova ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 13 hane muhacir, 7 hane Manav, 5 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köyün kuruluş tarihi 1930'lu yıllardır ve köy, adını etrafında bulunan iğde ağaçlarından almıştır.¹¹

Ada, köyün 1910'lu yıllarda Romanya ve Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu, 1530 tarihli tapu tahrir defterinde Mihalıççık'a bağlı bir köy olarak kayıtlı olduğunu söyler (Ada, 2012: 53).

Emircik

Beylikova ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 56 hane muhacir, 4 hane Manav oluşturur. Kaynak kişilere göre köy, 120-130 yıl önce Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuş ve adını köy civarındaki mağarada yaşayan bey emirlerinden almıştır.¹²

Tunçdilek, köyün 1912 Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir'e gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 204). Ada ise köyün, 1521 ve 1546 tarihli tapu tahrir defterlerinde "Emürçük" adıyla "Aşağı Karkın Nahiyesi"ne bağlı bir köy olarak kayıtlı olduğunu söyler (Ada, 2012: 86).

Parsibey

Beylikova ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 60 hane muhacir, 30 hane Manav, 4 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiden ve köy muhtarlığına ait kayıt defterinden aldığımız bilgilere göre köy, 1887 yılında Sultan Hamit tarafından çiftlik olarak kurulmuş daha sonra Bulgaristan ve Romanya'dan gelen muhacirler köye yerleşmiştir. Köy, adını idarecisi "Faris Bey"den almıştır.¹³

¹¹ K.K.: Lütfü Yaman (Gör. Tar. : 25.06.2013)

¹² K.K.: Kadir Çelik-Ramis Örkütgil (Gör. Tar. : 26.06.2013)

¹³ K.K.: Şaban Dinçer (Gör. Tar. : 24.06.2013)

Tunçdilek; köyün 1912 Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir'e gelen muhacirler tarafından kurulduğunu (Tunçdilek, 1954: 204), Ada ise 93 Harbi sebebiyle Romanya'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 138).

Abbashalimpaşa

Çifteler ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 150 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişi köyün eski adının "Mandıra" olduğunu, daha sonra köye Bursa valilerinden olan Abbas Halim Paşa'nın adının verildiğini ifade etmiştir. Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulan köyün kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.¹⁴

Tunçdilek, köyün 1912 Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir'e gelen muhacirler tarafından kurulduğunu (Tunçdilek, 1954: 204), Ada ise Çifteler Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre köyün 1914 yılında Bulgaristan'ın Kırcaali ve Tosçalı bölgelerinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu ancak yöre halkına göre 1912'de kurulup, 1914'te "Mandıra" adının "Abbashalimpaşa" olarak değiştirildiğini belirtir (Ada, 2012: 42).

Başkurt

Çifteler ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 34 hane muhacir, 5 hane Kürt, 1 hane Yörük oluşturur. Kaynak kişiye göre köyün 1 km ilerisinde "Eski Başkurt" adıyla Başkurdistan'dan gelen Tatarlar tarafından bir köy kurulmuş ve Kurtuluş Savaşı yıllarında bu köy dağılmıştır. 1926'da Bulgaristan Silistre'nin Tutrakan köyünden gelen muhacirlerin kurduğu yeni köy de adını oradan almıştır.¹⁵

Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre "Başkurt" adıyla "Çifteler Harası"na bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 219). Ada ise köyün adı ve kuruluşuyla ilgili farklı bilgiler olduğunu ifade edip "Çifteler Kaymakamlığı

¹⁴ K.K.: Mehmet Güçen (Gör. Tar. : 01.08.2013)

¹⁵ K.K.: Rifat Küçük (Gör. Tar. : 02.08.2013)

tarafından hazırlanan bir kitapta ilk yerleşimin şimdiki yerin 3 km güneyinde Romanya'dan gelen Vidinliler tarafından olduğu, daha sonra bugünkü yerin 2,5 km güneyinde Burhaniye adıyla Romanya'dan gelen Tatarlar tarafından kurulduğu, Kurtuluş Savaşı sırasında hastalık vb. sebeplerle dağılan köyün 1928-1929 yılında Bulgaristan ve Romanya'dan gelen göçmenler tarafından bugünkü haline getirildiği belirtilmekte ancak adının Burhaniye'den Başkurt olarak değişmesi konusunda bir bilgi verilmemektedir. Yöre halkı ise köye 1927 yılında Bulgaristan'ın Yeni Bosna ve Silistre şehirlerinden geldiklerini, geldikleri zaman burada Başkurt adında eski bir köy olduğunu ve bölgeye bu adın muhafaza edilerek yerleşildiğini söylemektedir. Bütün bu bilgiler doğrultusunda Başkurt adıyla bulunan köyün dağılması sonucu Tatarlar tarafından Burhaniye adıyla tekrar kurulduğu, Kurtuluş Savaşı sırasında dağılması sonrasında Bulgaristan ve Romanya'dan gelen göçmenler tarafından yerleşilen köyün tekrar Başkurt adını aldığı düşünülmektedir.” der (Ada, 2012: 59-60).

Dikmen

Çifteler ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 70 hane muhacir, 10 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1910 yılında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından “Yaralı” adıyla kurulmuş, daha sonra “Dikmen” adını almıştır. Köy adının kaynağı konusunda bilgi yoktur.¹⁶

Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Nasriye” adıyla Çifteler Harası'na bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 219). Ada ise Çifteler Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre köyün, 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu, ilk adının “Nasriye” olup 1961'de “Yaralı” adını aldığını söyler (Ada, 2012: 177).

¹⁶ K.K.: İbrahim Karaağaç (Gör. Tar. : 04.08.2013)

Eminekin

Çifteler ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 60 hane muhacir, 25 hane Yörük, 2 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre 1920’li yıllarda Yunanistan Selanik’ten gelen muhacirler bu köye yerleştirilmiştir. Köyün eski adı “Emine Kadın Çiftliği” iken daha sonra “Eminekin” olarak değişmiştir.¹⁷

Ada, 1920 yılında Yunanistan Selanik’ten gelen göçmenlerin köye iskân edildiğini belirterek “Emîn-ekini” şeklinde 1530 ve “Emin Ekini” şeklinde 1571-72 yıllarına ait tapu tahrir defterlerinde bulunduğunu söyler (Ada, 2012: 85).

Orhaniye

Çifteler ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 60 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişi köyün eski adının “Hamitli” olduğunu belirtip, köy civarında bulunan “Hamit Kuyusu”ndan adını aldığını belirtmiştir. Kuruluş tarihi ve “Orhaniye” adının verilmesi hakkında kesin bilgi yoktur.¹⁸

Ada, köyün 1892 yılında Romanya’dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu, köy adının 1980 yılında Orhaniye olarak değiştirildiğini söyleyerek köy adının değiştirilme tarihi konusunda farklı bilgiler olduğunu ekler (Ada, 2012: 135).

Saithalimpaşa

Çifteler ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 20 hane Pomak, 25 hane muhacir, 25 hane Çıtak, 24 hane Türkmen, 10 hane Yörük, 10 hane Gacal, 6 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köyün kuruluş tarihi 1880’li yıllar olup

¹⁷ K.K.: Rüstem Özdil (Gör. Tar. : 04.08.2013)

¹⁸ K.K.: Nail Büyükarıslan (Gör. Tar. : 04.08.2013)

Pomaklar Bulgaristan'dan, Çıtaklar Yunanistan'dan, Gacallar Dobruca'dan gelmiştir. Köyün eski adı ise "Muhacirmecidiye"dir.¹⁹

Tunçdilek, köyün 1912 Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir'e gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Tunçdilek, 1954: 204). Ada ise Çifteler Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre köyün 1913 yılında kurulduğunu, eski adları "Mecidiye Köprüsü" ve "Muhacir Mecidiye" olan köye Osmanlı sadrazamlarından Mısır Prensi Halim Paşa'nın oğlu ve Bursa Valisi Abbas Halim Paşa'nın kardeşi, Sait Halim Paşa'nın adının verildiğini söyler. Bu bilgilere yöre halkına göre köyün 1910 yılında Selanik ve Bulgaristan göçmenleri tarafından kurulduğunu ekler (Ada, 2012: 189).

Zaferhamit

Çifteler ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 25 hane muhacir, 25 hane Kırım Tatarı, 15 hane Kürt, 2 hane Yörük oluşturur. Kaynak kişiye göre köyün kurucuları Balkan muhacirleri ve Tatarlardır ancak kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur. Köyün adı ise bölgede idareci olan beyin oğullarının adlarıdır.²⁰

Tunçdilek, köyün Kırım muhacirleri tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Ada ise 93 Harbi sebebiyle Köstence'den gelen Tatarlar tarafından kurulduğunu, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Romanya ve Kırım'dan tekrar göç aldığını söyler (Ada, 2012: 169-170).

İskânkuyu

Han ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 24 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, 1892 yılında Bulgaristan Tırnova'dan gelen

¹⁹ K.K.: Lütfi Şan (Gör. Tar. : 01.08.2013)

²⁰ K.K.: Şener Ergen (Gör. Tar. : 01.08.2013)

muhacirler tarafından kurulmuştur. Kuruluş tarihi ve köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.²¹

Ada, köyün 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'ın Şumnu ve Tırnova şehirlerinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu, eski adlarının Dirilti, Kızılkuyu ve Kırmızıkuyu olduğunu, daha sonra da köyde bulunan “İskan Kuyusu”nun adını aldığını söyler (Ada, 2012: 104).

Aşağıkuzfındık

İnönü ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 80 hane muhacir, 50 hane Yörük oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, 1893 yılında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy adı ise bol miktarda fındık yetişmesi ve bölgenin kuzeye bakmasından gelmektedir. Bugün ikiye bölünmüş olan köyde muhacirler ve Yörükler ayrı bölümlerde yaşamaktadır.²²

Ada, köyün eskiden “Kuzfındık” adıyla tek köy olduğunu, sonradan “Aşağıkuzfındık” ve “Yukarıkuzfındık” olarak ikiye ayrıldığını belirterek, yöre halkına göre köyün eski adının “Hocayadigar” olduğunu söyler (Ada, 2012: 54).

Kümbetakpınar

İnönü ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 49 hane muhacir, 1 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, 1893 yılında gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Muhacirlerin geliş yerleri ve köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.²³

Tunçdilek ve Doğru, “Akpınar” adıyla verdikleri köye Çerkezlerin iskân edildiğini belirtir (Tunçdilek, 1954: 202; Doğru, 1989: 216). Ada ise 1530 tarihli

²¹ K.K.: Nevriste Şahan (Gör. Tar. : 04.07.2013)

²² K.K.: Hasan Tunca (Gör. Tar. : 21.06.2013)

²³ K.K.: Köyün eski muhtarı (Gör. Tar. : 20.06.2013)

tapu tahrir defterinde İnönü'ye bağlı "Ak-pınar" adlı bir köy olduğunu ancak bu köyün "Kümbetapınar" köyü olmadığını söyler (Ada, 2012: 126).

Kümbet

İnönü ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 31 hane muhacir, 2 hane Kürt, 1 hane Kırım Tatarı, 1 hane Çerkez oluşturur. Kaynak kişi köyde Köstence'den gelen muhacirlerin yaşadığını belirtmiş, kuruluş tarihi hakkında bilgi vermemiştir. Köy, adını civarda bulunan bir höyükten almıştır.²⁴

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru ise köyü Çerkezlerin iskân edildiği köyler arasında gösterir (Doğru, 1989: 216).

Seyitali

İnönü ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 30 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, 1878-1880 yılları arasında Bulgaristan Razgrad'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy, adını civarda mezarı bulunan bir zattan almıştır.²⁵

Ada, köye 93 Harbi sebebiyle 1883'te gelen muhacirlerin kuraklık sebebiyle geri döndüğünü, 1893'te tekrar gelen muhacirlerin köyü kurduğunu söyler (Ada, 2012: 146).

Kaymazyayla

Mahmudiye ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 120 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, 1882'de Bulgaristan'ın Varna ve Pazarcık

²⁴ K.K.: Habil İndaş (Gör. Tar. : 20.06.2013)

²⁵ K.K.: Ahmet Kale (Gör. Tar. : 18.06.2013)

Bölgesi'nden gelen göçmenler tarafından kurulmuştur. Köy, Sivrihisar ilçesine bağlı “Kaymaz” beldesinin yaylası olduğu için “Kaymazyayla” adını almıştır.²⁶

Tunçdilek, köyün 1912 Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir'e gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Tunçdilek, 1954: 204). Ada ise köyün 1836 yıllarında Bulgaristan'ın Varna Kenti Pazarcık Bölgesi'nden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Ada, 2012: 117).

Yeniköy

Mahmudiye ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 46 hane muhacir, 9 hane Kırım Tatarı, 5 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiler köyün, 1916 yılında Romanya'dan gelen Tatarlar tarafından “Yeniköy” olarak kurulduğunu, sonradan Gerenli, Körhasan, Dikmen, İskânkuyu gibi muhacir köylerinden ve 1951'de Bulgaristan'dan muhacirlerin geldiğini söylemiştir.²⁷

Ada, köyün 1919 yılında Romanya'dan gelen Tatarlar tarafından kurulduğunu, sonraki dönemde Bulgaristan ve Romanya'dan tekrar göç aldığını söyler (Ada, 2012: 162).

Hamidiye

Mihaliççık ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 25 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiler köyün 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'ın Dobruca ve Ormantepe bölgelerinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söylemiştir. Önce Polatlı'ya gelen muhacirler sonradan köyün şimdi bulunduğu yere taşınmış, eski adı “Yağarslan” olan köye daha sonra “Hamidiye” adı verilmiştir.²⁸

Ada, 1530 tarihli tapu tahrir defterinde “Bağ-Arslan” adıyla “Mihaliçlik Kazası”na bağlı bir köy bulunduğunu, köye dönemin padişahı Sultan II.

²⁶ K.K.: Çetin Tamcam (Gör. Tar. : 01.07.2013)

²⁷ K.K.: Şevket Elmas-Esat Atlı (Gör. Tar. : 01.07.2013)

²⁸ K.K.: Erdem Tuna-Şevket Tuna (Gör. Tar. : 29.10.2013)

Abdülhamit'in adının verildiğini belirtir ancak konuyla ilgili belgeleri görmediğini de ilave eder (Ada, 2012: 98).

Lütfiye (Aşağıkalabak)

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 12 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1800'lü yıllarda Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy adıyla ilgili karışıklık söz konusudur. Kaynak kişi eski adının "Lütfiye", resmîyette ise "Aşağıkalabak" olduğunu belirtmiştir. Köy girişindeki tabela da bunu doğrulamaktadır. Bununla birlikte kimi resmî kurumlarda hâlâ "Lütfiye" olarak geçtiği de bilinmektedir.²⁹

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından "Lütfiye" adıyla kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru, 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirlerin kurduğu köyün adını "Aşağı Kalabak" olarak verir (Doğru, 1989: 214). Ada ise köyün "Yukarı Kalabak" köyü ile birlikte "Kalabak" köyünden ayrıldığını, "Lütfiye" adının Cumhuriyet'ten sonra "Aşağıkalabak" olup daha sonra tekrar "Lütfiye" olduğunu söyler (Ada, 2012: 128).

Doğankaya

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 23 hane muhacir, 2 hane Türkmen oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, 1890'lı yıllarda Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından "Melemen" adıyla kurulmuş, sonradan "Doğankaya" adını almıştır. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.³⁰

Tunçdilek, köyün 1912 Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir'e gelen muhacirler tarafından "Melemen Kuyusu" adıyla kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 204). Ada ise köyün eski adının "Melemen" olduğunu, Cumhuriyet'ten sonra "Doğankaya" adının verildiğini söyler (Ada, 2012: 179).

²⁹ K.K.: Necmi Işıkelekoğlu (Gör. Tar. : 28.07.2013)

³⁰ K.K.: Aynur Taşgin (Gör. Tar. : 23.07.2013)

Gümele

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 66 hane muhacir, 1 hane Manav, 1 hane Yörük, 1 hane Türkmen, 1 hane Roman oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1890 yılında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy adının, kurulduğunda yuvarlak biçimli evlerden oluşmasından dolayı “yuvarlak” anlamına gelen “güme” sözcüğünden geldiği anlatılmıştır. Eski adı “Osmanlı Gümele” olan köy, sonradan “Gümele” adını almıştır.³¹

Tunçdilek ve Doğru, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203; Doğru, 1989: 214).

Kanlıpınar

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 116 hane muhacir, 4 hane Karadenizli oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından “Sultaniye” adıyla kurulmuştur. Kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi bulunmayan köye daha sonra köyün altında bulunan “Pınar Deresi” mevkiinde Yunan askeri tarafından şehit edilen Türk askerlerinin anısına “Kanlıpınar” adı verilmiştir. Köy, sonraki yıllarda da Bulgaristan'dan göç almıştır.³²

Tunçdilek ve Doğru, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203; Doğru, 1989: 214). Ada ise köyün “Sultaniye” adıyla kurulduğunu, Cumhuriyet dönemi öncesi “Kanlıpınar” adını aldığını, daha sonra tekrar “Sultaniye” ve son olarak Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra tekrar “Kanlıpınar” adını aldığını söyler (Ada, 2012: 106).

³¹ K.K.: Zahid Özer (Gör. Tar. : 25.07.2013)

³² K.K.: Faik Çelik (Gör. Tar. : 27.07.2013)

Karaalan

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 8 hane muhacir, 3 hane Çerkez oluşturur. Kaynak kişi köye 1850’de Çerkezlerin, 1860’da muhacirlerin geldiğini ancak köyün daha önceden kurulmuş olduğunu söylemiştir.³³

Tunçdilek, köyün Kırım Harbi (1853-1856) Kırım’dan gelen Tatarlar tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru, köyü 1900-1901 tarihli belgeye göre “Çerkes Karaalan” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218).

Seklice

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 15 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1880’li yıllarda Bulgaristan’dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Diğer bir kaynak kişiye göre de köyde hem Bulgaristan’dan hem de Romanya’dan gelen muhacirler yaşamaktadır. Savaş yıllarında Yunan askerlerinden kaçanlar orman içinde bulunan “İnsancık Çeşmesi” mevkiinde saklanmış ve köye “Saklıca” adı verilmiştir. Daha sonra köyün adı “Seklice” olarak değişmiştir. Bir başka görüşe göre ise; “sek” sarı su veya kükürtlü su, “lice” de iki dağ arası anlamındadır ve köyün coğrafi yapısı bunlara uygun olduğundan köye “Seklice” adı verilmiştir.³⁴

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar’dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru, köyü 1900-1901 tarihli belgeye göre “Seklice” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise köyün 1530 tarihli tapu tahrir defterinde “Señirce” adıyla “Karacaşehir Nahiyesi”ne bağlı bir köy olarak kayıtlı olduğunu söyler (Ada, 2012: 144-145).

³³ K.K.: Yusuf Atak (Gör. Tar. : 25.07.2013)

³⁴ K.K.: Enver Furtın-Şükriye Bakkan (Gör. Tar. : 28.07.2013)

Sultandere

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 163 hane muhacir, 5 hane Manav, 4 hane Kürt, 3 hane Türkmen, 3 hane Karadenizli oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1913 yılından itibaren Bulgaristan Filibe'den gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Eski adı "Sultanönü" olan köye sonradan köyün altından geçen dereden dolayı "Sultandere" adı verilmiştir.³⁵

Doğru, köyü 1900-1901 tarihli belgeye göre Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise köyün "Sultanderesi" adıyla 1530 tarihli tapu tahrir defterinde "Karacaşehir Nahiyesi"ne bağlı bir köy olarak kayıtlı olduğunu, eski adının "Sultanönü" olduğunu ve 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'ın Filibe bölgesinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 148-149).

Yukarıkalabak

Odunpazarı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 45 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1880 yılında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Eski adı "Işıksalan" olan köye daha sonra köyden çıkan "Kalabak" suyunun adı verilmiştir.³⁶

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Ada ise köyün eski adının "Işık Elek" olduğunu ve "Aşağı Kalabak" köyü ile birlikte "Kalabak" köyünden ayrıldığını söyler (Ada, 2012: 164).

³⁵ K.K.: Alaaddin Esen (Gör. Tar. : 23.07.2013)

³⁶ K.K.: Muharrem Işıkel (Gör. Tar. : 28.07.2013)

Büyükyayla

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 34 hane muhacir, 1 hane Yörük oluşturur. Kaynak kişiye göre eskiden yayla olan köye 1890'lı yıllarda Bulgaristan'dan gelen muhacirler yerleşmiş ve "Büyükyayla" adını vermişlerdir.³⁷

Doğru, Seyidgazi Nahiyesi'nde Karnabad muhacirleri için kurulan bu köye 24 hanenin yerleştirildiğini belirtir (Doğru, 1989: 214). Ada ise köyün 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'ın Karinabat kasabası Sungur köyünden ve Silistre'den gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 69).

Çukurca

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 37 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1885'te Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Eski adı "Burhaniye" olan köye daha sonra etrafına göre çukurda kaldığı için "Çukurca" adı verilmiştir.³⁸

Doğru, köyü 1900-1901 tarihli belgeye göre "Çukurca" adıyla "Seyidgazi Nahiyesi"ne bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 217). Ada ise yöre halkına göre köyün 1883 yılında 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından "Burhaniye" adıyla kurulduğunu, daha sonra "Çukurca" adını aldığını söyler (Ada, 2012: 74-75).

Değişören

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 20 hane muhacir, 8 hane Arap, 2 hane Kırım Tatarı oluşturur. Kaynak kişiye göre Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulan köy, yerlilerin muhacirleri rahatsız etmesi sonucu Pıtraklı bölgesinden Tecrü adlı bölgeye, oradan da şimdi bulunduğu yere taşınmıştır.

³⁷ K.K.: Mahmut Kenar (Gör. Tar. : 21.09.2013)

³⁸ K.K.: Yunus Kahya (Gör. Tar. : 21.09.2013)

Köye ilk olarak Tatarlar, daha sonra Araplar, son olarak da muhacirler gelmiştir. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.³⁹

Tunçdilek ve Doğru, köyü 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203; Doğru, 1989: 214). Ada ise 1530 tarihli tapu tahrir defterinde “Değiş” adıyla Seyyid-Gâzî Nahiyesi'ne bağlı bir köy olarak kayıtlı olduğunu ve Seyitgazi Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre Romanya'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 77).

Fethiye

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 30 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1890'da Bulgaristan'ın Deliorman, Plevne ve Kırcaali bölgelerinden gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.⁴⁰

Ada, Seyitgazi Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre köyün Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 89).

Gümüşbel

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 59 hane muhacir, 1 hane Türkmen oluşturur. Kaynak kişiye göre köy “Hüsnüabad” adıyla Çerkezler tarafından kurulmuştur. Daha sonra “Mabaşı (Subaşı)” adını, son olarak da köyde bulunan amyant madeninin gümüş gibi parlamasından dolayı “Gümüşbel” adını almıştır. Zamanla Çerkezler köyü terk etmiş, Bulgaristan ve Romanya'dan gelen muhacirler köye yerleşmişlerdir. Köyün kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.⁴¹

³⁹ K.K.: Bilal Şahin (Gör. Tar. : 09.09.2013)

⁴⁰ K.K.: M. Ali Bozdemir (Gör. Tar. : 15.09.2013)

⁴¹ K.K.: Sadık Durasın (Gör. Tar. : 14.09.2013)

Tunçdilek, köyün Çerkezler tarafından “Hüsnüabad” adıyla kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 202). Doğru da köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Hüsnü Abad” adıyla Seyitgazi’ye bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 219). Ada ise yöre halkına göre köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar (Bulgaristan ve Romanya) ve Kafkaslardan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 181-182).

İdrisyayla

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 40 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre Pomakların yaşadığı köye 1890’lı yıllarda Bulgaristan’ın Razgrad bölgesinden göçmenler gelmiş, Pomaklar köyü terk etmiştir. Anlatılanlara göre İdris adında bir kişi tarafından keşfedilen yaylaya yerleşen muhacirler köye o kişinin adını vermişlerdir.⁴²

Ada, yöre halkına göre köyün 93 Harbi sebebiyle meydana gelen göç sonucunda, Seyitgazi Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre ise 1916 yılında Bulgaristan’dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 100).

Oynaş

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 14 hane muhacir, 2 hane Manav, 2 hane Karaçay oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1900’lü yıllarda Bulgaristan’dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köyün eski adının zemininin bataklık olmasından dolayı “Oynak” olduğu söylenmiştir.⁴³

Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Oynaş” adıyla “Seyidgazi Nahiyesi”ne bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 219). Ada ise

⁴² K.K.: Mehmet Üstün (Gör. Tar. : 22.09.2013)

⁴³ K.K.: Bilal Atar (Gör. Tar. : 21.09.2013)

1530 tarihli tapu tahrir defterinde köyün nahiye olarak yer aldığını söyler (Ada, 2012: 137).

Salihler

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 60 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1890'da Bulgaristan'ın Karinabat bölgesinden gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.⁴⁴

Doğru, Silistre ile Karnabad muhacirleri için kurulan bu köye 31 hanenin yerleştirildiğini belirtir ve köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre "Salihye" adıyla Seyidgazi Nahiyesi'ne bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 214; 219). Ada ise yöre halkına göre köyün 1892'de Bulgaristan'ın Deliorman bölgesinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 140).

Sarıcaiyas

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 55 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy Bulgaristan'ın Silistre bölgesinden gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.⁴⁵

Doğru, Seyidgazi Nahiyesi'nde Karnabad muhacirleri için kurulan bu köye 50 hanenin yerleştirildiğini belirtir (Doğru, 1989: 214). Ada, Seyitgazi Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre köyün 1837 yılında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu, yöre halkına göre 93 Harbi sebebiyle meydana gelen göç sonucunda, 1892 yılında kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 142).

⁴⁴ K.K.: Abdullah Yılmaz (Gör. Tar. : 15.09.2013)

⁴⁵ K.K.: Akif Altıntaş (Gör. Tar. : 22.09.2013)

Şükranlı

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 44 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1898’de Bulgaristan’ın Şumnu bölesinden gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köyün eski adları “Belören” ve “Şükraniye” iken, son olarak “Şükranlı” olarak değiştirilmiştir.⁴⁶

Ada, yöre halkına göre köyün Balkan Savaşı sonrasında kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 151).

Yazıdere

Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 50 hane muhacir, 60 hane Manav oluşturur. Kaynak kişiye göre daha önceden çiftlik olan köye 1891’de Bulgaristan ve Romanya’dan muhacirler gelmiştir. Köy, ilk adını hâlâ köyde türbesi bulunan “Üryan Baba” adlı kişiden “Üryan” olarak almış, 1968’de adı “Yazıdere” olarak değiştirilmiştir.⁴⁷

Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Üryan Baba” adıyla Seyidgazi Nahiyesi’ne bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 219). Ada ise yöre halkının köyün 1500’lü yıllarda var olduğunu düşündüğünü, 1891’de Bulgaristan’dan gelen muhacirler tarafından iskân edildiğini belirtir. Ayrıca Seyitgazi Kaymakamlığı tarafından hazırlanan bir kitaba göre köyün eski adının şu anda köyde bulunan Ahmed-i Üryan türbesi namına “Üryan” olduğunu ve Romanya’dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 193).

Aydınlı

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 242 hane muhacir, 15 hane Kırım Tatarı, 3 hane Yörük oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1936’da

⁴⁶ K.K.: Mümin Çakır (Gör. Tar. : 22.09.2013)

⁴⁷ K.K.: Zekai Pırlı (Gör. Tar. : 09.09.2013)

Bulgaristan ve Romanya'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuş, son olarak 1951'de göç almıştır. Köyün eski adının bölgede gerçekleşen kanlı savaşlardan dolayı "Kanlıca" olduğu anlatılmıştır.⁴⁸

Ada, yöre halkına göre eski adı "Kanlıca" olan köyün 1948 yılında Konya'nın Yunak İlçesi'nden Sivrihisar'a bağlandığını, 1936 ve 1952 yıllarında Bulgaristan ve Romanya'dan göç aldığını belirterek Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra köye "Aydınlı" adının verildiğini söyler (Ada, 2012: 172).

Bahçecik

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 70 hane muhacir, 10 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1893'te Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy adının kaynağı hakkında bilgi yoktur.⁴⁹

Ada, yöre halkına göre köyün 1893 yılında, 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'ın Kütüklü bölgesinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 58).

Benlikuyu

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 34 hane muhacir, 1 hane Yörük oluşturur. Kaynak kişiye göre köy, 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köyün adı, civarda bulunan kuyuda buluşmak için kervanların kullandığı "belli kuyu" ifadesinden gelmektedir. Bu ifade daha sonra değişerek "Benlikuyu" olmuştur.⁵⁰

Ada, 1530 tarihli tapu tahrir defterinde "Barçınlu Kazası"na bağlı olarak yer alan "Beylü-kuyu Mezrası" ya da "Beylü-kuyu Çiftliği"nin bu köy, köyün eski adının da "Beylikuyu" olabileceğini belirtir (Ada, 2012: 62).

⁴⁸ K.K.: İsmail Ural (Gör. Tar. : 27.08.2013)

⁴⁹ K.K.: Fahri Kapaklı (Gör. Tar. : 30.08.2013)

⁵⁰ K.K.: Mustafa Varol (Gör. Tar. : 27.08.2013)

Benliyaver

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 18 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1880’li yıllarda Bulgaristan’ın Silistre bölgesinden önce Afyon Emirdağ’a, sonra da köyün şimdiki bulunduğu yere gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Eski adı “Gavurören” olan köye daha sonra “Benliyaver” adı verilmiştir. Anlatılanlara göre; köyde çıkan sınır kavgasını bitirmek için köye gelen benli bir yaverden esinlenerek bu ad verilmiştir.⁵¹

Ada, yöre halkına göre köyün sonradan “Benliyaverviran” adını aldığını, eski adı “Beylikuyu” olan “Benlikuyu” köyünün yanında bulunmasından dolayı da eski adının “Beyliyaverviran” olabileceğini düşünür. “Beyli” adını ise Sivrihisar sınırları içerisinde bulunan “Yaverviran” köyünden ayrılma amaçlı almış olabileceğini belirtir. Ayrıca eski adları “Beylikuyu” ve “Beyliyaver” olan iki köyün “Beyli” adından “Benli” adına geçişte birbirlerini etkilemiş olabileceklerini ekler (Ada, 2012: 63).

Çandır

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 49 hane muhacir, 1 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1883’te Bulgaristan’ın Şumnu ve Razgrad bölgelerinden gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köyün eski adı “Hamidiye” iken daha sonra “Çandır” olmuştur. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.⁵²

Doğru, Sivrihisar’ın Güğüm mevkiinde yeni kurulan “Candır” köyüne Tırnova’dan 41 hane yerleştirildiğini belirtir (Doğru, 1989: 214). Ada ise yöre halkına göre köyün 1893’te 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan’ın Şumnu kasabasından gelen muhacirler tarafından kurulduğunu, eski adının da “Hamidiye” olduğunu söyler (Ada, 2012: 70).

⁵¹ K.K.: Şevki Çatalkılıç-Nesrin Coşkun (Gör. Tar. : 27.08.2013)

⁵² K.K.: İsmail Kırıkçı (Gör. Tar. : 27.08.2013)

Gerenli

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 160 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1914 yılında Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy, adını etrafta bulunan “geven” dikeninden almış, daha sonra köyün adı “Gerenli” olarak değişmiştir.⁵³

Ada, yöre halkına göre köyün Bulgaristan'ın Şumnu kasabasına bağlı “Geren” köyünden gelenler tarafından kurulduğunu, köy adının da oradan alındığını söyler (Ada, 2012: 90).

Gülçayır

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 13 hane muhacir, 7 hane Manav, 5 hane Türkmen, 3 hane Yörük oluşturur. Kaynak kişiye göre köy Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından “Burhanlar” adıyla kurulmuş, daha sonra yeşil olmasından dolayı “Gülçayır” adı verilmiştir. Sakarya Nehri'nin aşağısına kurulan köy sel nedeniyle 1970'te yukarı taşınmıştır.⁵⁴

Tunçdilek, köyü “Umraniye” adıyla Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir'e gelen muhacirler tarafından kurulan köyler arasında gösterir (Tunçdilek, 1954: 204). Doğru, köyü “1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre Ümraniye” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ayrıca Sivrihisar'ın Tuzluca mevkiinde bugünkü “Gülçayır” köyüne Rusçuk'tan 14 hane yerleştirildiğini belirtir (Doğru, 1989: 214). Ada da köyün eski adının “Ümraniye” olduğunu söyler (Ada, 2012: 181).

⁵³ K.K.: Cevdet Özgönül (Gör. Tar. : 30.08.2013)

⁵⁴ K.K.: Ziya Pürtek (Gör. Tar. : 27.08.2013)

Selimiye

Sivrihisar ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 35 hane muhacir, 5 hane Manav, 2 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köye 93 Harbi sırasında Bulgaristan'dan muhacirler gelmiştir. Eski adı “Azmak” olan köye daha sonra “Selimiye” adı verilmiştir. Köyün kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.⁵⁵

Doğru, köyü 1302 (1886-1887) tarihli belgeye göre “Selimiye” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı, Rumeli'den gelen muhacirler tarafından iskân edilen köyler arasında gösterir (Doğru, 1989: 216). Ada ise yöre halkına göre eski adı “Azmak” olan köyün, 93 Harbi sebebiyle Bulgaristan'ın Şumnu ve Deliorman bölgesinden gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 145).

Alınca

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 100 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre eski bir Ermeni yerleşimi olan köye 1893'te Yunanistan Selanik'ten gelen muhacirler yerleşmiştir. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.⁵⁶

Tunçdilek, köyü 1912 Balkan Harbi sebebiyle meydana gelen göç sonucunda oluşan köyler arasında gösterir ve köye Yugoslavya'dan gelen muhacirlerin yerleştiğini belirtir (Tunçdilek, 1954: 204). Ayrıca köyün boşaltılan Ermeni köylerinden olduğunu söyler (Tunçdilek, 1954: 207). Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Alınca” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise yöre halkına göre köyün eski bir yerleşme yeri olduğunu, 93 Harbi sebebiyle Selanik'ten gelen muhacirler tarafından iskân edildiğini söyler. Ayrıca 80–90 yaşındaki kişilerin kimliklerinde yer alan ifadeden hareketle köyün eski adının “Kılıç Arslan” olabileceğini ve “Alınca” adını Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra almış olabileceğini belirtir (Ada, 2012: 49-50).

⁵⁵ K.K.: Bekir Balcılar (Gör. Tar. : 30.08.2013)

⁵⁶ K.K.: Metin Kesikbaş (Gör. Tar. : 13.07.2013)

Aşağıkartal

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 6 hane muhacir, 3 hane Abaza, 3 hane Kabardey oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1865'te Kafkasya'dan gelen Çerkezler tarafından kurulmuş ve "Çerkez Kartal" adı verilmiştir. Daha sonra köye Bulgaristan'dan muhacirler gelmiştir.⁵⁷

Tunçdilek, köyü "Çerkezkartal" adıyla Çerkezler tarafından kurulan köyler arasında gösterir (Tunçdilek, 1954: 202). Doğru ise köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre "Çerkes Kartalı" adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada, köyün eski adının "Çerkez Kartal" olduğunu, bugün yan yana bulunan Aşağı ve Yukarı Kartal köylerinin "Kartal" adında tek bir köyden ayrıldığını söyler (Ada, 2012: 53-54).

Behçetiye

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 7 hane muhacir, 4 hane Yörük, 1 hane Kürt, 1 hane Karadenizli oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1893'te Romanya'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Daha sonra da göç almaya devam etmiştir. Eski adı "Gümbürdekpınarı" olan köye daha sonra bir devlet görevlisinin adından dolayı "Behçetiye" adı verilmiştir.⁵⁸

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Ada ise yöre halkına göre köyün 1930'lu yıllarda Yunanistan'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu, daha sonra Romanya ve Kırım'dan göç aldığını söyler. Ayrıca 1960 yılına kadar Söğüt'e bağlı kalan köyün eski adının "Gümbürdek" olduğunu, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra adının "Behçetiye" olarak değiştirildiğini ifade eder (Ada, 2012: 173).

⁵⁷ K.K.: Bekir Yılmaz (Gör. Tar. : 19.07.2013)

⁵⁸ K.K.: Hasan Temelci (Gör. Tar. : 14.07.2013)

Buldukpınar

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 40 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1880’li yıllarda Romanya’dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Bir dönem “Teknekaya” iken tekrar “Buldukpınar” olan köy adı, pınarın bulunduğu bir yere kurulmasından gelmektedir.⁵⁹

Tunçdilek, köyün Balkan Harbi sebebiyle Eskişehir’e gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 204). Ada ise yöre halkına göre köyün Romanya’dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir ve 1530 tarihli tapu tahrir defterinde bugünkü köyün bulunduğu alanda “Bulduk” adıyla “Karacaşehir Nahiyesi”ne bağlı bir köy olduğunu söyler (Ada, 2012: 67-68).

Çalkara

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 30 hane muhacir, 20 hane Arnavut, 3 hane Torbeş oluşturur. Kaynak kişiye göre eski bir Ermeni yerleşimi olan köye, 1913’te Bulgaristan ve Yunanistan Selanik’ten muhacirler gelmiştir. Köy adının kaynağı hakkında kesin bilgi yoktur.⁶⁰

Tunçdilek, köyü 1912 Balkan Harbi sebebiyle meydana gelen göç sonucunda oluşan köyler arasında gösterir ve köye Arnavut muhacirlerin yerleştiğini belirtir (Tunçdilek, 1954: 204). Ayrıca köyün boşaltılan Ermeni köylerinden olduğunu söyler (Tunçdilek, 1954: 207). Ada ise eski bir Ermeni yerleşimi olan köyün 1936 yılında Kosava’dan gelen muhacirler tarafından tekrar kurulduğunu belirtir (Ada, 2012: 70).

⁵⁹ K.K.: Kemal Gökmen (Gör. Tar. : 13.07.2013)

⁶⁰ K.K.: Zeynel Baş (Gör. Tar. : 14.07.2013)

Çanakkıran

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 12 hane muhacir, 1 hane Manav, 1 hane Çerkez oluşturur. Kaynak kişiye göre köy Romanya'dan gelen muhacirler tarafından Orhaniye adıyla kurulmuş, köyden geçen kervandakilerin çanakları kırıldığı için “Çanakkıran” adı verilmiştir. Köyün kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.⁶¹

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir ve eski adını “Orhaniye” olarak verir (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Çanakkıran” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise köyün 1530 tarihli tapu tahrir defterinde “Çanakçı” adıyla “Eski-şehir Kazası”na bağlı olarak kayıtlı olduğunu söyler (Ada, 2012: 70).

Emirceoğlu

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 30 hane muhacir, 20 hane Manav, 10 hane Kürt, 2 hane Kırım Tatarı oluşturur. Kaynak kişiye göre köye ilk gelenler manavlar olup, 1900'lü yıllarda Bulgaristan'dan muhacirler gelmiştir. Eski adı “Emir” olan köye daha sonra “Emirceoğlu” adı verilmiştir.⁶²

Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Selimiye” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise köyün 1530 tarihli tapu tahrir defterinde “Emîr-şehri” adıyla “Karaca-şehir Nahiyesi”ne bağlı bir köy olarak kayıtlı olduğunu belirtir ve köyün eski adının “Selimiye” olduğunu söyler (Ada, 2012: 85-86).

⁶¹ K.K.: Muharrem Ünlü (Gör. Tar. : 19.07.2013)

⁶² K.K.: Basri Bozan (Gör. Tar. : 13.07.2013)

Gökdere

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 13 hane muhacir, 10 hane Karadenizli, 3 hane Manav, 3 hane Dadaş, 3 hane Nogay Tatarı, 2 hane Kabardey, 1 hane Abaza oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1938’li yıllarda Bulgaristan’dan gelen muhacirler tarafından Hasan Bey’den satın alınmıştır. Kurucuları Nogay Tatarları olan köy, adını civarda bulunan dereden almıştır.⁶³

Ada, köyün 1530 tarihli tapu tahrir defterinde “Göl-deresi” adıyla “Karacaşehir Nahiyesi”ne bağlı bir köy olarak kayıtlı olduğunu belirtir (Ada, 2012: 93).

Karadere

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 33 hane muhacir, 2 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köy Bulgaristan’dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köy, adını köyde bulunan dereden ve sık ormanların karanlığından almıştır. Köyün kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.⁶⁴

Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre “Hilmiye” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise köyün “Karadere Pınarı”nın olduğu bölgeye “Hilmiye” adıyla kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 110).

Kızılınler

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 90 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1882’de Bulgaristan’ın Şumnu, Deliorman ve Razgrad bölgelerinden gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köyün adı civarda bulunan kızıl taşlı mağaralardan gelmektedir.⁶⁵

⁶³ K.K.: Burhan Arıar (Gör. Tar. : 17.07.2013)

⁶⁴ K.K.: Şerif Şen (Gör. Tar. : 15.07.2013)

⁶⁵ K.K.: İsmail Kızılınler (Gör. Tar. : 21.07.2013)

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru ise köyü 1302 (1886-1887) tarihli belgeye göre “Kızılınler” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı, Rumeli'den gelen muhacirler tarafından iskân edilen köyler arasında gösterir (Doğru, 1989: 215).

Satılmışoğlu

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 90 hane muhacir, 90 hane Manav, 16 hane Yörük, 3 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre bir beyin çiftliği olan köye 93 Harbi sırasında Bulgaristan Rusçuk'tan muhacirler gelmiştir. Köyün adı, çiftliğin sahibi olan beyin oğlunun adıdır.⁶⁶

Doğru, köyü 1302 (1886-1887) tarihli belgeye göre “Satılmışoğlu” adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı, Rumeli'den gelen göçmenler tarafından iskân edilen köyler arasında gösterir (Doğru, 1989: 216).

Sulukaraağaç

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 18 hane muhacir, 7 hane Kürt oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 93 Harbi sırasında Bulgaristan ve Romanya'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Köyün adı, köyün girişinde bulunan karaağaçlardan ve suyunun bol olmasından gelmektedir. Köyün kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.⁶⁷

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Ada, köyün eski adının “Ümraniye” olduğunu söyler (Ada, 2012: 150).

⁶⁶ K.K.: Muammer Vatansever-Süleyman Goral (Gör. Tar. : 20.07.2013)

⁶⁷ K.K.: Raif Aslanbay (Gör. Tar. : 14.07.2013)

Yeniakçayır

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 30 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 93 Harbi sırasında Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından kurulmuştur. Eski adı "Muhacirakçayır" olan köye sonradan "Yeniakçayır" adı verilmiştir. Köyün kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.⁶⁸

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından "Muhacir Akçayır" adıyla kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre "Akçayır" adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise bugün "Yeni Akçayır" ve "Yörük Akçayır" adlarıyla iki ayrı köy halinde bulunan köyün, daha önceden "Akçayır" adıyla tek bir köy olduğunu belirterek yöre halkına göre "Yeni Akçayır" köyünün hicri 1390'da Bulgaristan'ın Şumnu Kasabası'ndan gelen muhacirler tarafından kurulduğunu söyler (Ada, 2012: 160-161).

Yeniincesu

Tepebaşı ilçesine bağlı bir köydür. Köyün etnik yapısını 57 hane muhacir oluşturur. Kaynak kişiye göre köy 1880'li yıllarda Bulgaristan'dan gelen muhacirler tarafından "İncesu" adıyla kurulmuştur. Porsuk Barajı'nın yapılmasıyla köy taşınmış ve adı "Yeniincesu" olarak değiştirilmiştir.⁶⁹

Tunçdilek, köyün 93 Harbi sebebiyle Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından "İncesu" adıyla kurulduğunu belirtir (Tunçdilek, 1954: 203). Doğru, köyü 1316 (1900-1901) tarihli belgeye göre "İncesu" adıyla Eskişehir merkez kazaya bağlı bir köy olarak gösterir (Doğru, 1989: 218). Ada ise yöre halkına göre köyün 1949'da Porsuk Barajı'nın yapımı sırasında istimlak edilerek 14 km öteye taşındığını ve adının "Yeni İncesu" olarak değiştirildiğini söyler (Ada, 2012: 161).

⁶⁸ K.K.: Aynur Şenev (Gör. Tar. : 21.07.2013)

⁶⁹ K.K.: Ahmet Kılıçlı (Gör. Tar. : 21.07.2013)

İKİNCİ BÖLÜM

DİL İNCELEMESİ

2.1. SESBİLGİSİ

2.1.1. Sesler

2.1.1.1. Ünlüler

Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağzları (EİBMA)'ndaki ünlüleri, ölçünlü ünlüler ve ölçün dışı ünlüler olmak üzere iki başlık altında sınıflandırıyoruz.

2.1.1.1.1. Ölçünlü Ünlüler

Ölçünlü Türkiye Türkçesi (ÖTT) yazı ve konuşma dili, Türkiye Türkçesinin Tarihi Yazı Dilleri (TTTYD) ve Türkiye Türkçesi Ağzlarının (TTA) tamamında görülen ölçünlü ünlüler: /a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/.

Ünlüler	Özellikler	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
/a/	Düz, geniş, art	bağ (I.45.22)	tamam (I.45.7)
/e/	Düz, geniş, ön	gelmiş (I.1.8)	elmâsiye (I.45.29)
/ı/	Düz, dar, art	kıyım (I.29.100)	ıdrällez de (I.45.77)
/i/	Düz, dar, ön	şindi (I.2.52)	kilim (I.19.57)
/o/	Yuvarlak, geniş, art	sopa (I.29.175)	diploma (I.40.47)

/ö/	Yuvarlak, geniş, ön	öti (II.3.118)	ömür (I.1.4)
/u/	Yuvarlak, dar, art	oturmuşlā (II.4.28)	ķusura (I.19.160)
/ü/	Yuvarlak, dar, ön	sütķüye (I.2.90)	dünyāya (II.4.83)

Çizelge 1: Ölçünlü Ünlüler

2.1.1.1.2. Ölçün Dışı Ünlüler

Genellikle TTA'da ve çok seyrek olarak ÖTT konuşma dilinde görülebilen ölçün dışı ünlüler: [ä], [á], [â], [ã], [ê], [í], [î], [ó], [ô], [ö], [ú].

EİBMA'da görülen bu ünlüleri sık görülenler ve seyrek görülenler olmak üzere iki başlık altında sınıflandırıyoruz.

2.1.1.1.2.1. Sık Görülen Ünlüler

2.1.1.1.2.1.1. [ä] ünlüsü (149) : Düz, yarı geniş, art ünlü.

Konum	Türkçe sözcüklerde örnekler	Alıntı sözcüklerde örnekler
Ön seste	ândan (I.23.111)	âma (I.49.105)
İç seste	būdâyı (I.5.62), 'ordâymış (I.50.46), yabâyla (I.53.86)	lambâyı (I.1.82), mandırâya (II.2.91), ğâdar (II.2.97)
Son seste	ķırmâ (II.1.46), ālayâ ālayâ (I.50.20), ortâ (I.51.110)	ķaryolâ (I.9.45)

Çizelge 2: [ä] ünlüsü

2.1.1.1.2.1.2. [ä] ünlüsü (94) : Düz, geniş, yayvan, ön ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	älti (I.18.62)	--
İç seste	kändi (I.28.99), gänç (I.36.69), gidicäm (I.20.33)	çimäntosunu (I.39.31), märcimekli (I.28.22)
Son seste	kiminsä (I.13.95), öylä (I.13.124)	--

Çizelge 3: [ä] ünlüsü

2.1.1.1.2.1.3. [á] ünlüsü (76) : Düz, geniş, yarı art ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	ácik (I.28.43), ándan (I.50.121)	áTrafđan (I.3.79)
İç seste	burđáygeydi (I.3.148), ölcák (I.2.32)	jilátin (I.14.65), hám (I.15.8)
Son seste	olmiyá (II.6.58), köy yerindá (I.11.84)	sabriyá (I.34.1), vişná (I.14.44)

Çizelge 4: [á] ünlüsü

2.1.1.1.2.1.4. [â] ünlüsü (55) : Yarı düz, geniş, art ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	ândan (I.44.108)	--
İç seste	öyâluyoruz (I.14.20), tâvuk (I.10.35)	mâzot (I.6.62), kimyân (I.28.87)
Son seste	--	--

Çizelge 5: [â] ünlüsü

Bu ünlüler dışında, kısmen ölçünlü sayılabilecek ancak yaygınlığı lehçe ve ağzılara göre değişkenlik gösteren bir [ê] “kapalı e” ünlüsü vardır.

2.1.1.1.2.1.5. [ê] ünlüsü¹ (431)^{*} : Düz, yarı geniş, ön ünlü.

Kapalı e ünlüsü EİBMA’da Türkçe sözcüklerde çoğunlukla kökte görülür. Bununla birlikte sınırlı sayıda iç seste ve seyrek olarak da son seste görüldüğü örnekler bulunmaktadır.

Konum	Türkçe Sözcüklerde
Ön seste	ên (I.35.23), êrik (I.28.53), êvet (I.28.100), êv (I.43.7)
İç seste	ķoyiyêm (I.47.43), beklêycek (I.1.81), yemêklerîmiz (I.3.114)
Son seste	imecê (I.39.59), õncê (1.14.41), bilê (1.24.71), bizdê (II.2.105), güzelcê (I.25.155)

Çizelge 6: [ê] ünlüsü

Kapalı e ünlüsünün, EİBMA’da bulunan alıntı sözcüklerde ön seste ve iç seste bazı örnekleri görülürken bu ünlünün son seste bulunduğu bir örneğe rastlanmıştır.

Konum	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	êvêlsi (I.28.64), êmine (I.49.78), êlettirikle (I.51.129)
İç seste	hâzêl (II.2.1), mâlêsi (II.5.78), masêlâ (II.8.84)
Son seste	sankê (I.4.83)

Çizelge 7: [ê] ünlüsü-2

¹ Geniş bilgi için bk. Emine Yılmaz, “Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü”, *Türk Dilleri Araştırmaları-I*, Ankara, 1991, s. 151-165.

^{*} [ê] ve [ɨ] ile birlikte ölçün dışı ünlü ve ünsüzlerin EİBMA’daki kullanım sayıları parantez içinde verilmiştir.

2.1.1.1.2.2. Seyrek Görülen Ünlüler

2.1.1.1.2.2.1. [ê] ünlüsü (7) : Yarı yuvarlak, geniş, ön ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	--	--
İç seste	bêbêk (I.26.92)	cêsur (I.22.77)
Son seste	--	--

Çizelge 8: [ê] ünlüsü

2.1.1.1.2.2.2. [î] ünlüsü (27) : Düz, dar, yarı art ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	--	îsannâ (I.4.85)
İç seste	tanıycem (I.14.73), çıkıldık (I.11.5)	selânîkden (I.1.8)
Son seste	olıyî (II.1.139), çâtlayıverdî (I.53.32)	ķáyırî (II.3.117)

Çizelge 9: [î] ünlüsü

2.1.1.1.2.2.3. [ĩ] ünlüsü (6) : Yarı yuvarlak, dar, ön ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	--	--
İç seste	bibêrlerimiz (I.19.126)	ķilô (I.6.61)
Son seste	--	bilmiyo ķi (I.19.103)

Çizelge 10: [ĩ] ünlüsü

2.1.1.1.2.2.4. [ó] ünlüsü (3) : Yuvarlak, geniş, yarı art ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	--	--
İç seste	bó_ún (II.2.123)	kó_ún(köyün) (I.49.40)
Son seste	--	--

Çizelge 11: [ó] ünlüsü

2.1.1.1.2.2.5. [ö] ünlüsü (17) : Yuvarlak, yarı dar, art ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	önnar (I.23.155), ölur (I.36.32)	ösmāniyēye (I.1.15)
İç seste	sóra (I.3.90), boday (I.23.134)	ısdambölda (I.50.46)
Son seste	götürüyö (I.10.34), 'dolduruyö (I.10.34)	--

Çizelge 12: [ö] ünlüsü

2.1.1.1.2.2.6. [ö̇] ünlüsü (7) : Yuvarlak, yarı dar, ön ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	öyle (I.3.11)	--
İç seste	döndü (I.3.39), böbrē (I.37.63)	--
Son seste	geliyö̇ (I.19.44), kesiliyö̇ (I.19.124)	--

Çizelge 13: [ö̇] ünlüsü

2.1.1.1.2.2.7. [ú] ünlüsü (27) : Yuvarlak, dar, yarı art ünlü.

Konum	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	únük (I.49.91)	--
İç seste	bilmezúk (I.53.32) gúzel (II.2.136)	búşrā (I.10.113), şúqúr (II.2.124)
Son seste	--	--

Çizelge 14: [ú] ünlüsü

2.1.1.1.3. Uzun Ünlüler²

2.1.1.1.3.1. Birincil Uzun Ünlüler

2.1.1.1.3.1.1. Türkçe Sözcüklerde

ÖTT’de bulunmayan birincil uzun ünlülerin bir kısmı EİBMA’da korunmuştur. Birincil uzun ünlülerin korunduğu bazı sözcükler aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Tabloda yer alan “arka” sözcüğü ise karşılaştırma yapılan çalışmalarda tanıklanamamıştır.

² Türkçede uzun ünlüler hakkında geniş bilgi için bk. Cahit Başdaş, “Türkiye Türkçesinde Aslı Uzunluk Belirtileri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 2004/II, Ankara, 2006, s. 19-30; Güner Gülsevin, “Eski Anadolu Türkçesi Ağızlarında Uzun Ünlüler Üzerine”, *Dil Araştırmaları*, S. 5, Ankara, Güz 2009, s. 39-56; Lajos Ligeti, “Türkçede Uzun Vokaller”, çev., Tayyip Gökbilgin, *Türkiyat Mecmuası*, S. VII-VIII, İstanbul, 1942, s. 82-94; Mehmet Erdem, “Anadolu Ağızlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları Üzerine” *Turkish Studies*, Volume. 3/3, Ankara, 2008, s. 502-562; Osman Nedim Tuna, “Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ankara, 1960, s. 213-282; Talat Tekin, *Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1975; Zeynep Korkmaz “Batı Anadolu Ağızlarında Aslı Vokal Uzunlukları Hakkında”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ankara, 1953, s. 197-203; Zeynep Korkmaz, “Eski Anadolu Türkçesinde Aslı Ünlü (Vocal) Uzunlukları”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, S. XXVI/3-4, Ankara, 1971, s. 67-84.

EİBMA	ATAUÜ*	BAAVU**	EATAÜÜ***	AMA****	UIA*****
āblalar (I.42.18)				ābla	
ādım (I.49.1)			ād		
āldı (I.3.18)		āl-	āl-	āl-	āl-
āltını (I.3.126)		ālt		ālt	
ārdından (I.2.38)	ārt			ārt	
ārkasına (I.53.18)					
āylık (I.49.132)			āy		
āyırım (I.2.53)				āyırı	
āz (II.8.17)	āz		āz	āz	
bāşlarına (I.2.83)			bāş	bāş	
bēn (I.40.20)			bēn		bēn
bīlmem (I.28.172)			bīl-		
bū (II.7.22)	bū		bū		
dōldurmadan (I.38.55)	tōl-				dōl-
ēvde (I.50.125)		āā'v			ēv
gēldi (II.6.29)		gāāl-			gēl-
gūn (II.2.156)		gū'n	gūn		
īki (I.37.55)	ēki		īki		
kēndi (I.1.43)		kāā'ndi			kēndi
ōldu (I.49.39)		ōl-	ōl-		
ōn (I.25.138)	ōn	ōn	ōn		
ōrda (I.40.37)				ōrda	ōrdan
ōrtasını (I.50.141)				ōrta	
ōldü (II.5.35)		ō'l-			
sōrduḡ (I.22.14)	sōr-	sōr-	sōr-		sōr-
ūç (I.41.93)	ūç	ūş	ūç		
vārdı (I.40.58)	bār	vār	vār	vār	vār
yīyon (I.45.5)	yē-	yī-	yī-		

Çizelge 15: Türkçe sözcüklerde birincil uzun ünlüler

- Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler, •• Batı Anadolu Ağzlarında Vokal Uzunlukları,
- Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü Uzunlukları, •••• Afyonkarahisar Merkez Ağzı,
- Uşak İli Ağzları

2.1.1.1.3.1.2. Alıntı Sözcüklerde

Ön seste	/ā/	ālemin (I.32.69), āmin (II.6.65), ālimē (Alim) (II.7.188)
	/ī/	īman (II.3.119)
	/ū/	--
İç seste	/ā/	cenāzelērde (I.3.89), mubārek (II.6.59), kıyāfetlē (II.7.71)
	/ī/	taḥmīnen (I.48.160), hatīce (I.22.1), medīnede (I.22.136)
	/ū/	hüdūdun (II.2.84), ārzūyla (II.7.187), nūran (I.42.49)
Son seste	/ā/	semā (I.22.94), atā (I.48.49), sefā (II.8.31)
	/ī/	resmī (I.21.3), dīnī (I.28.3), millī (I.40.47)
	/ū/	--

Çizelge 16: Alıntı sözcüklerde birincil uzun ünlüler

2.1.1.1.3.2. İkincil Uzun Ünlüler

2.1.1.1.3.2.1. Ses Olaylarına Bağlı İkincil Uzun Ünlüler

Erime, büzülme, derilme, ünlü kaynaşması ve ünsüz düşmesi gibi ses olaylarına bağlı olarak görülen uzun ünlüler, ikincil uzun ünlülerdir. EİBMA'da da bu tür ünlülerin birçok örneği vardır.

Ses olayı	Ünlüler	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Erime	/ā/, /ē/	ālamış (I.16.58) kēpiçden (I.41.18)	rāmetli (I.2.80) mēdivenler (I.41.26)
	/ī/, /ī/	īşimik (I.8.41), īne (I.9.48)	īşallah (I.22.86), ītiyar (II.3.99)

	/ō/, /ō̄/	ōlan (I.1.11), ōle (I.4.136)	çōba (I.24.85), kōlü (I.5.36)
	/ū/, /ū̄/	būdaylā (II.6.61), tūkü (I.29.124)	mūtar (II.3.35)
Büzülme	/ā/, /ē/	sārdım (sağardım) (I.2.88), yemēmizi (I.1.35)	māra (I.17.102) eskişere (I.53.100)
	/ī/, /ī̄/	sīr (II.3.50), ī (I.5.3), yetişdīmde (I.8.78)	--
	/ō/, /ō̄/	yōrtla (I.2.60)	lōsa (I.29.203)
	/ū/, /ū̄/	yūruruz (I.36.27), dūnneri (I.1.56)	nūt (I.45.76) gūm (II.1.38)
Derilme	/ā/, /ē/	bayā (I.3.30)	vallā (I.1.2)
	/ī/, /ī̄/	dolmalī (I.5.50), isdedī (I.10.83)	--
	/ō/, /ō̄/	--	--
	/ū/, /ū̄/	ķuruldū (I.43.69), küçū (I.29.45)	--
Ünlü kaynaşması	/ā/, /ē/	--	sāt (I.16.104)
	/ī/, /ī̄/	--	şīrlar (I.16.57)
	/ō/, /ō̄/	--	--
	/ū/, /ū̄/	--	--

Çizelge 17: Ses olaylarına bağılı ikincil uzun ünlüler

2.1.1.1.3.2.2. Edime Bağılı İkincil Uzun Ünlüler

Herhangi bir kurala bağlanmadan, dil kullanıcısının edimine bağılı olarak vurgu ve tonlama yoluyla ortaya çıkan uzun ünlülerdir. Bu uzun ünlülerin ortaya çıkışını sevinç, öfke, seslenme, heyecan gibi durumlar belirler.

Konum	Ünlüler	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	/ā/, /ē/	'ēsgiden (I.29.149), ānca (I.28.40), ētli (II.7.82)	āllah_allā (I.38.70), āymı (II.7.78), ēletirik (I.39.61)
	/ī/, /î/	îşde (I.10.68), îneklē (I.29.87)	--
	/ō/, /ō̄/	ōndan (I.10.44),	'ōsmangāziden (II.7.63) ōrganik (I.31.87)
	/ū/, /ū̄/	ūleştirildi (II.8.96), ūyle (I.2.77), ūj (I.31.42)	--
İç seste	/ā/, /ē/	'ķārcam (I.16.28)	'dēpboyun (I.17.29), 'ķālpten (I.33.8)
	/ī/, /î/	'çizgicik (II.8.67)	elbise (I.23.159)
	/ō/, /ō̄/	'bōyna (I.25.97), gōrdük (I.13.64)	'kōylüsü (I.51.42),
	/ū/, /ū̄/	tavūķ (I.4.16), yoğūrt (I.14.12)	--
Son seste	/ā/, /ē/	baķīrā (I.29.119), ō'tē (I.17.28)	senē (I.43.104), çorbā (I.45.21)
	/ī/, /î/	şimdī (I.16.47), çiftetellī (I.45.34), kōyün_adī (I.51.7)	bazī (I.7.73)
	/ō/, /ō̄/	--	--
	/ū/, /ū̄/	ğireplerū (I.14.65), sütlū (I.24.85), havlū (II.1.37)	--

Çizelge 18: Edime bağı ikincil uzun ünlüler

2.1.1.1.4. Kısa Ünlüler

Ünlüler akıcı ve sızıcı ünsüzlerin yanında zaman zaman normal sürelerinden daha kısa telaffuz edilebilirler. EİBMA’da da Türkçe ve alıntı sözcüklerde /l/, /m/, /n/, /r/, /y/, /z/ gibi ünsüzlerin yanında bulunan kimi ünlülerin kısa örnekleri görülür. Bu kısalık çoğunlukla /ı/ ve /i/ ünlüleri üzerindedir. Bununla birlikte diğer ünlülerin de ön, iç ve son seste kısa örnekleri vardır. Ayrıca vurgusuzluk ve konuşma hızı da bazı örneklerde kısalığın sebebi olabilmektedir.

Konum	Ünlüler	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Ön seste	/ă/, /ě/	--	--
	/ĩ/, /ĩ/	ından (I.36.27), iki (I.3.97)	--
	/ö/, /ö/	öyli (I.12.101)	--
	/ũ/, /ũ/	üfacık (II.8.92), üle (II.7.166)	--
İç seste	/ă/, /ě/	burası (I.12.15), deyecen (I.11.78)	tarāna (I.29.206), patētis (I.35.36)
	/ĩ/, /ĩ/	aııcı (I.1.62), yincelērinden (II.7.125)	humāyından (II.8.40), mesīlā (II.3.30)
	/ö/, /ö/	sōna (I.49.91), başıyödu (I.4.41)	tansiyönüm (I.32.68)
	/ũ/, /ũ/	Ɔoyüyoduđ (I.6.65), önüne (I.7.36)	māmüdiyeden (I.10.28), sülūman (I.51.38)
Son seste	/ă/, /ě/	buryă (I.29.189), üylē (I.2.41)	fatmă (I.42.17), tanē (I.4.23)
	/ĩ/, /ĩ/	altınĩ (II.7.141), ışdı (II.8.84)	rāzĩ (I.3.86), bārĩ (I.49.43)
	/ö/, /ö/	--	bānyö (I.38.74)
	/ũ/, /ũ/	oņũ (I.11.72), öldũ (I.14.6), günũ (I.47.14)	çünkü (I.13.37)

Çizelge 19: Kısa ünlüler

2.1.1.1.5. İkiz Ünlüler

2.1.1.1.5.1. Birincil İkiz Ünlüler

Herhangi bir ses olayına bağlı olmaksızın alıntı sözcüklerde bulunan ikiz ünlülerdir.

İkiz Ünlüler	Alıntı Sözcüklerde
a_a	sa_aatı (I.13.107) *
o_a	do_a (I.22.125) *
u_a	mu_aayne (I.32.7) *
ü_o	anjü_o (II.1.111)

Çizelge 20: Birincil ikiz ünlüler

* İşaretili örneklerde ünlü açıklığında kaybolmuş bir ayın ünsüzü vardır. Ancak eş zamanlı olarak bakıldığında bu ağızda bu ünsüz kullanılmamaktadır.

2.1.1.1.5.2. İkincil İkiz Ünlüler

2.1.1.1.5.2.1. Ses Olaylarına Bağlı İkincil İkiz Ünlüler

2.1.1.1.5.2.1.1. Yükselen İkiz Ünlüler

EİBMA’da bulunan Türkçe sözcüklerde, ad ve eylem köklerinde iki ünlü arasında bulunan veya eklenme sırasında geçici olarak iki ünlü arasında kalan /ğ/, /h/, /k/, /n/, /t/, /y/ ünsüzlerinin kaybolması sonucu oluşan ikiz ünlüler görülür. Aynı durum alıntı sözcüklerde de görülür. Herhangi bir ünsüzün kaybolması söz konusu olmadan, ulanma yoluyla oluşan ikiz ünlüler de vardır. Ünsüz kaybolması veya ulanma yoluyla oluşan bu ikiz ünlülerden birinci ünlüsü normal süreli, ikinci ünlüsü uzun olan “Yükselen İkiz Ünlüler”in EİBMA’daki örnekleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İkiz Ünlüler	Türkçe sözcüklerde	Alıntı sözcüklerde
a_ā	sa_ārdık(I.38.27)	ra_āt (I.3.45)
a_ō	ķalma_ōlurdu (I.11.28)	--
e_ā	īne_ārdı (I.19.72)	--
e_ē	kime_ētdim (II.6.139)	e_ēr (I.20.55)
e_ō	ne_ōlceK (I.30.12)	--
e_ū	ōyle_ūle (I.4.138)	--
ı_ā	açı_ā (I.3.19)	--
ı_ō	nası_ōlcak (I.2.32)	--
i_ē	yi_ēn (I.51.54)	--
i_ī	di_īlim (I.36.15)	--
u_ā	du_āķa (doğarken) (II.3.66)	--
ü_ō	kötü_ōldu (I.4.110)	--

Çizelge 21: Yükselen ikiz ünlüler

2.1.1.1.5.2.1.2. Alçalan İkiz Ünlüler

Birincisi uzun, ikincisi normal süreli ünlüden oluşan “Alçalan İkiz Ünlüler” EİBMA’da Türkçe ve alıntı sözcüklerde /g/, /ğ/, /h/, /ķ/, /n/, /y/ ünsüzlerinin kaybolması veya ulanma yoluyla görülür.

İkiz Ünlüler	Türkçe sözcüklerde	Alıntı sözcüklerde
ā_a	sā_a (I.42.62)	lā_ap (I.22.63)
ā_ı	dā_ın (I.43.127)	sabā_ı (I.13.34)
ā_i	--	vallā_i (I.30.6)
ā_o	sā_olun (I.53.4)	--
ā_u	sā_ulun (I.4.156)	veyā_ut (I.23.30)
ē_e	dē_elli (I.41.16)	--
ē_i	dē_irmenleri (I.51.134)	--

ī_ı	sī_ır (I.52.52)	--
ī_ı	yetmedī_ıçin (I.28.93)	--
ō_e	--	kiłō_esabı (I.40.27)
ō_u	sō_üşk (I.48.46)	nō_üt (I.47.30)
ō_ü	bō_ün (II.6.134)	kō_ün (I.20.88)
ū_ı	oldū_ıçı (I.19.92)	--
ū_u	dōdū_u (I.48.92)	--
ū_ü	dū_ünner (I.18.26)	--

Çizelge 22: Alçalan ikiz ünlüler

2.1.1.1.5.2.1.3. Eşit İkiz Ünlüler

EİBMA'da daha çok sızıcı ünsüzlerin (/ğ/, /h/, /k/, /n/, /r/, /y/) kaybolmasıyla veya ulanma yoluyla görülür.

İkiz Ünlüler	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
a_a	da_almadan (II.4.61)	selma_anım (I.22.74)
a_e	da_emen (I.11.69)	--
a_ı	a_ılları (I.8.9)	--
a_ı	--	sa_ıbi (I.53.101)
a_o	sa_olun (II.6.167)	--
a_u	sa_ul (II.3.85)	a_ustosdan (I.43.117)
e_a	gene_ani (II.1.31)	--
e_e	işe_etmēzdik I.34.14)	--
e_ı	de_irmende (I.38.93)	nevşe_ır (I.5.6)
e_o	ne_olcāk (I.36.65)	--
e_ö	işde_öyle (I.4.17)	--
e_u	gene_u (I.28.47)	--
ı_a	sālı_a (I.48.79)	--
ı_a	iyşi_aşı (I.12.83)	mi_alcın (Mihalıçcık'ın) (I.3.143)

i_e	yi_enimiz (II.7.22)	di_eri (I.52.75)
i_i	elli_iki (I.34.3)	tāri_jini (I.8.13)
i_o	gidi_or (II.4.17)	di mi_oca? (I.44.44)
i_ü	iki_üç (I.20.101)	--
o_a	so_a (II.7.102)	--
o_e	o_eve (I.39.71)	--
o_u	ço_u (I.36.24)	no_ut (I.17.48)
ö_ü	gö_üs (I.27.16)	lö_üs (II.8.45)
u_a	bu_ağşam (I.32.17)	mu_acir (I.17.54)
u_e	öldü_ep (I.4.92)	--
u_i	oldu_içi (I.19.110)	--
u_u	bu_un (II.2.23)	--

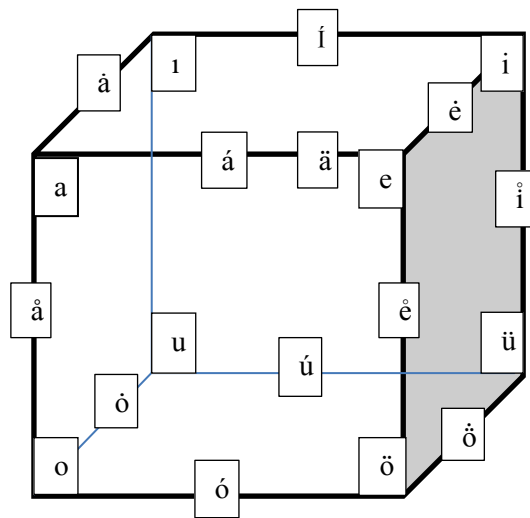
Çizelge 23: Eşit ikiz ünlüler

Ünlüler Çizelgesi

	DÜZ				YUVARLAK				
	GENİŞ		YARI GENİŞ	EN GENİŞ	DAR	GENİŞ	YARI GENİŞ	DAR	
	D Ü Z	YARI YUV.			D Ü Z				
ART	a	â	â		ı		o	ô	u
YARI ART	á				í		ó		ú
ÖN	e	ê	é	ä	i	î	ö	ô	ü

Çizelge 24: Ünlüler

Ünlü Küpü

Şekil 1: Ünlü Küpü

2.1.1.2. Ünsüzler

EİBMA'daki ünsüzleri ölçünlü ünsüzler ve ölçün dışı ünsüzler olmak üzere iki başlık altında sınıflandırıyoruz.

2.1.1.2.1. Ölçünlü Ünsüzler

ÖTT yazı ve konuşma dili, TTTYD ve TTA'nın tamamında görülen ölçünlü ünsüzler: /b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /g/, /ğ/, /ğ/, /h/, /j/, /k/, /k/, /l/, /m/, /n/, /p/, /r/, /s/, /ş/, /t/, /v/, /y/, /z/.

Ünsüzler	Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
/b/	bilmem (I.1.4)	sobalar (I.23.45)
/c/	sıcacık (II.6.35)	ceyrannar (I.22.131)
/ç/	çocuklümüzda (I.23.20)	bâçeleri (II.6.28)
/d/	düşdü (I.53.109)	hediye (II.1.36)
/f/	ufak (II.1.63)	hoşaf (II.1.11)
/g/	süpürgem (II.1.68)	gēdannık (I.24.73)
/ğ/	bulğur (I.27.18)	ğazyâyı (I.29.151)
/ğ/	doğru (I.31.99)	eğer (I.3.122)
/h/	hızlı (I.23.54)	han (I.23.36)
/j/	gelmij (I.23.79)	mejbur (I.29.103)
/k/	kömür (I.38.35)	kevgirden (II.1.150)
/k/	arğa (II.1.94)	doğtorun (I.41.89)
/l/	geldim (I.43.8)	devlet (I.41.90)
/m/	benim (II.4.18)	memneketde (I.20.90)
/n/	ne (I.21.39)	ezannarı (I.22.121)
/p/	yaptım (I.51.161)	peygamberimizin (I.22.133)
/r/	dört (II.2.7)	para (II.2.76)

/s/	sundurma (I.18.54)	misâfir (II.2.74)
/ş/	başka (I.24.28)	şeyirde (I.44.3)
/t/	törbasını (I.13.34)	marmelet (I.28.52)
/v/	düvenne (I.51.69)	veteriner (II.5.111)
/y/	kıyısına (II.5.109)	lütviye (I.17.14)
/z/	kıız (I.31.34)	zaten (I.47.124)

Çizelge 25: Ölçünlü Ünsüzler

2.1.1.2.2. Ölçün Dışı Ünsüzler

Genellikle TTA'da ve çok seyrek olarak ÖTT konuşma dilinde görülebilen ölçün dışı ünsüzler: [Ç], [F], [g], [g̃], [h], [K], [K̃], [k̃], [l̃], [P], [r̃], [S], [Ş], [T], [ṽ], [ʔ].

Bu ünsüzleri sık görülenler ve seyrek görülenler olmak üzere iki başlık altında sınıflandırıyoruz.

2.1.1.2.2.1. Sık Görülen Ünsüzler

2.1.1.2.2.1.1. [K̃] ünsüzü (108) : /g/ - /k/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
büyüK (I.1.60)	tüfeK (I.7.78)
Kitdim (I.2.6)	--
dediK (II.7.161)	--

Çizelge 26: [K̃] ünsüzü

2.1.1.2.2.1.2. [Ḳ] ünsüzü (167) : /ğ/ - /ḳ/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
çoḲ (I.25.105)	Ḳursuna (I.6.6)
çocuḲ (I.29.149)	Ḳıral (I.37.44)
sorḲuna (II.4.71)	fısdıḲ (I.31.57)

Çizelge 27: [Ḳ] ünsüzü

2.1.1.2.2.1.3. [Ī] ünsüzü (393): Ön damaksıl /l/ ünsüzü. Çoğunlukla alıntı sözcüklerde görülmesine rağmen Türkçe sözcüklerde de birkaç örneği vardır.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
tālamız (II.2.92)	ḥelva (I.2.41)
sütlaş (I.50.139)	lāzım (I.3.11)
--	pilāv (II.1.42)

Çizelge 28: [Ī] ünsüzü

2.1.1.2.2.1.4. [S] ünsüzü (198) : /s/ - /z/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
yapıyoS (I.24.6)	löküSleri (I.7.56)
biraS (I.16.27)	hāfiS (II.5.36)
güSel (I.7.82)	Satı (II.4.81)

Çizelge 29: [S] ünsüzü

Bu ünsüzler dışında, kısmen ölçünlü sayılabilecek ancak yaygınlığı lehçe ve ağızlara göre değişkenlik gösteren bir [ŋ] “damaksıl n” ünsüzü vardır.

2.1.1.2.2.1.5. [ŋ] ünsüzü (55) : Damaksıl /n/ ünsüzüdür. EİBMA'da karakteristik olarak görülen bir ünsüz değildir. Bununla birlikte komşu ağızların etkisiyle kimi örnekleri görülür.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
geliniŋ (I.47.74)	ıŋsandan (I.36.15)
yuŋdu (I.14.62)	--
öŋceden	--

Çizelge 30: [ŋ] ünsüzü

2.1.1.2.2.2. Seyrek Görülen Ünsüzler

2.1.1.2.2.2.1. [Ç] ünsüzü (24) : /c/ - /ç/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
annatÇem (I.10.21)	hiÇ (I.25.22)
inÇecik (I.35.24)	--
aÇÇık (I.49.90)	--

Çizelge 31: [Ç] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.2. [F] ünsüzü (18) : /f/ - /v/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Far (I.2.47)	mutFağ (I.5.66)
yaFrim (I.47.48)	Falan (I.25.15)
--	şeFkiye (I.39.3)

Çizelge 32: [F] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.3. [g] ünsüzü (1) : Dip damak /g/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
--	gādā (I.25.168)

Çizelge 33: [g] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.4. [ġ] ünsüzü (25) : Ön damak /g/ ünsüzü. Yalnızca alıntı sözcüklerde, art ünlüler yanında bulunur.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
--	tezġahda (I.24.29)
--	ġavurören (I.36.9)
--	rüzġar (I.51.104)

Çizelge 34: [ġ] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.5. [ħ] ünsüzü (1) : Art damak /h/ ünsüzü. EİBMA'da yalnızca bir örneği vardır.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
aħşamliyin (I.31.41)	--
--	--
--	--

Çizelge 35: [ħ] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.6. [k̄] ünsüzü (37) : Ön damak /k/ ünsüzü. Yalnızca alıntı sözcüklerde, art ünlüler yanında bulunur.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
--	be ^{k̄} ar (II.1.137)
--	şik ^{k̄} ayetimiz (II.5.173)
--	im ^{k̄} an (I.6.61)

Çizelge 36: [k̄] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.7. [P] ünsüzü (28) : /b/ - /p/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
Pişircek (I.13.99)	heP (I.7.23)
çıkıP (I.10.57)	taPlası (I.13.125)
yaPicān (I.43.134)	saPriye (II.5.48)

Çizelge 37: [P] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.8. [r̄] ünsüzü (1) : Titrek /r/ ünsüzü. EİBMA'da yalnızca bir örneği vardır.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
b ^{r̄} (II.2.23)	--

Çizelge 38: [r̄] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.9. [Ş] ünsüzü (22) : /j/ - /ş/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
gelcēmiŞik (II.2.65)	--

üş (II.3.35)	--
yavaş (I.8.69)	--

Çizelge 39: [Ş] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.10. [T] ünsüzü (75) : /d/ - /t/ arası yarı ötümlü ünsüz.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
oğumaTım (I.2.6)	áTrafdan (I.3.79)
aTlarını (I.5.18)	bulğaristTan (II.2.43)
Tavşannarı (I.49.62)	Tefā (I.10.22)

Çizelge 40: [T] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.11. [v̥] ünsüzü (8) : Çift dudak /v/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
--	ğavil (I.26.85)
	i̇v̆..(evel) (I.13.84)

Çizelge 41: [v̥] ünsüzü

2.1.1.2.2.2.12. [ʔ] ünsüzü (1) : Tonsuz, patlayıcı gırtlak ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
daʔlı (I.13.96)	--

Çizelge 42: [ʔ] ünsüzü

2.1.1.2.3. Zayıf Ünsüzler

Belirsiz bir biçimde telaffuz edilen ve düşmek üzere olan ünsüzlerdir. Ünsüzlerin bu biçimde belirsizleşmesi kimi durumlarda ünlü uzunluğuna sebep olur.

2.1.1.2.3.1. /đ/ ünsüzü (76) : Düşmek üzere olan /d/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
üsdüne (I.3.119)	rasdıķ (I.32.89)
şimdiķi (I.18.31)	ķadā (II.3.24)
ġarđaşım (I.52.76)	--

Çizelge 43: /đ/ ünsüzü

2.1.1.2.3.2. /ħ/ ünsüzü (472) : Düşmek üzere olan /h/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
ħani (I.3.115)	ih̄tiyarladık (II.8.108)
ħepsi (I.5.45)	şeh̄irde (II.7.54)
böh̄çalara (I.9.48)	ħamırından (I.2.62)

Çizelge 44: /ħ/ ünsüzü

2.1.1.2.3.3. /ķ/ ünsüzü (13) : Düşmek üzere olan /k/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
ķaydı (I.14.78)	--
demekķ (I.25.72)	--
çolūk (II.3.24)	--

Çizelge 45: /ķ/ ünsüzü

2.1.1.2.3.4. /l/ ünsüzü (147) : Düşmek üzere olan /l/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
ġālķdım (II.7.111)	santraļ (I.7.1)
ķırılķmıř (II.6.6)	meřļā (I.15.24)
ōļdü (I.1.50)	eļham (I.22.140)

Çizelge 46: /l/ ünsüzü

2.1.1.2.3.5. /n/ ünsüzü (160) : Düşmek üzere olan /n/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
beņimki (I.3.53)	tāņ (I.4.25)
ānadıņ (I.8.40)	yāņī (I.5.24)
sōņ (II.7.21)	īņsan (II.8.60)

Çizelge 47: /n/ ünsüzü

2.1.1.2.3.6. /r/ ünsüzü (344) : Düşmek üzere olan /r/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
tārļa (I.1.38)	aŗp (I.4.9)
basārđık (I.2.43)	çārřamba (I.4.40)
geņřlerīmiz (I.3.42)	hārřmanda (II.7.186)

Çizelge 48: /r/ ünsüzü

2.1.1.2.3.7. /ř/ ünsüzü (1) : Düşmek üzere olan /s/ ünsüzü. EİBMA'da yalnızca Türkçe bir sözcükte vardır.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
řeyřī (I.14.24)	--

Çizelge 49: /ř/ ünsüzü

2.1.1.2.3.8. /t/ ünsüzü (16) : Düşmek üzere olan /t/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
évět (I.14.8)	bulğarişandan (I.13.40)
dōt (I.25.10)	sāt (II.1.56)
işte (I.13.40)	yayıt (II.3.53)

Çizelge 50: /t/ ünsüzü

2.1.1.2.3.9. /v/ ünsüzü (84) : Düşmek üzere olan /v/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
yayırım (I.3.21)	mēylide (I.49.77)
ōyāluyoruz (I.14.20)	dēylet (I.43.2)
yurmuş (I.51.29)	zülÿkâr (I.40.39)

Çizelge 51: /v/ ünsüzü

2.1.1.2.3.10. /y/ ünsüzü (404) : Düşmek üzere olan /y/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
biliyım (I.41.50)	iysanın (II.2.113)
yıngem (I.42.14)	eskişeyire (II.2.78)
düşüyor (II.4.20)	köylülēle (I.23.111)

Çizelge 52: /y/ ünsüzü

2.1.1.2.3.11. /z/ ünsüzü (6) : Düşmek üzere olan /z/ ünsüzü.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
b̄z̄ (I.19.80)	ıdrällez̄ de (I.45.77)
otuz̄ (I.25.10)	--
gelmez̄ di (II.5.91)	--

Çizelge 53: /z/ ünsüzü

Ünsüzler Çizelgesi

	SÜREKSİZ				SÜREKLİ							
	Ötümlü	ötümsüz	yarı ötümlü	patlayıcı	SIZICI			AKICI				
					ötümlü	ötümsüz	yarı ötümlü	nazal	yanaklı	titrek	yarı ünlü	
Dudak	b	p	P					m				
Diş-Dudak					v, v̄	f	F					
Diş	d	t	T		z	s	S	n				
Diş-Damak	c	ç	Ç		j	ş	Ş					
Ön Damak	g, ḡ	k, k̄	K		ğ	h			l, l̄	r, r̄	y	
Art Damak	ğ	ķ	Ķ			h̄		ŋ				
Dip Damak	g											
Gırtlak				,								

Çizelge 54: Ünsüzler

2.1.2. Ses Değişmeleri

2.1.2.1. Ünlü Değişmeleri

2.1.2.1.1. Ünlü Uyumları ve Uyumsuzlukları

2.1.2.1.1.1. Damak Uyumu

2.1.2.1.1.1.1. Kök ve Tabanlar

Damak uyumu Türkçe kök ve tabanlarda ileri durumdadır. Bununla birlikte kimi alıntı sözcükler de bu uyuma bağlanmıştır. Damak uyumu kök ve tabanlarda iki biçimde gerçekleşir. Bunlardan birincisi; ilk hecenin dışındaki hecelerde bulunan ünlülerin önlüleşme ya da arthlaşma yoluyla ilk hece ünlüsüne benzemesi olan “İlerleyici Benzeşme”dir. İkincisi ise; ilk hece ünlüsünün önlüleşme ya da arthlaşma yoluyla sonraki hecelerde bulunan ünlülere benzemesi olan “Gerileyici Benzeşme”dir.

2.1.2.1.1.1.1.1 İlerleyici Benzeşme Yoluyla Önlüleşme

ille (I.30.59)

vücütüm (I.20.40)

dünyede (I.33.42)

ezenleyin (I.8.61)

isgen < iskan (II.3.2)

filen (I.39.91)

Arthlaşma

zatan (I.25.82)

yanı (I.31.21)

habarım (I.27.69)

vaķıt (II.6.110)

nāmahram (I.42.64)

ğayat (I.53.85)

berabar (I.48.74)

fabrikaya (I.52.5)

azratı << hazreti (I.22.128)

2.1.2.1.1.1.1.2. Gerileyici Benzeşme Yoluyla

Önlüleşme

tene (II.3.122)

elen << halen (II.8.106)

süriye (I.22.132)

Artlılaşma

nışana (I.1.61)

mısāfirlē << müsafirler(II.7.15)

ısdambulda (II.2.109)

2.1.2.1.1.1.2. Biçimbirimler

ÖTT’de damak uyumunu bozan kimi biçimbirimlerin EİBMA’da uyuma girdiği görülür. +{ki} ve +{leyin} biçimbirimlerinin uyuma girdiği durumlar daha yaygınken +{(I⁴)yor} biçimbirimi sınırlı sayıda örnekte uyuma girer.

+{ki}

doğudağı (I.3.2)

burdağı (I.20.24)

yandağı (I.23.109) (20)

karşığı (I.3.40)

+{(I⁴)yor}

yemiyöz (I.22.79)

yyiöz (I.22.80) (4)

+{leyin}

sabālayın (I.18.45)

avşamlayın (I.25.112)

2.1.2.1.1.1.3. i- Ana Yardımcı Eylemi

i- yardımcı eylemi ile yapılan çekimlerin, EİBMA'da damak uyumuna girdiği görülür.

-{i-DI}-

varıdı (II.4.61)

sobâydı (I.38.54)

yanıbaşındaydı (I.38.24)

āyırılırdı (I.37.74)

sıradandı (I.13.48)

-{i-mİş}-

ıslımlarımış (I.22.54)

yaşındaymış (I.25.25)

nolasıymış (I.29.223)

yaşındaymış (I.51.20)

burdaymış (II.2.94)

halıymış (II.3.61)

-{i-sA}-

alısa (I.27.141)

yaptısa (II.2.163)

kalabalısa (I.3.121)

olduysa (I.23.71)

hangısıysa (I.29.121)

uzaktaysa (I.50.105)

-{i-ken}

kızkana (I.4.123)

kurulurkana (I.18.6)

yürükan (I.28.11)

yapdırıkan (I.7.22)

yatakan (I.23.164)

yolâkan (I.48.61)

2.1.2.1.1.1.4. İlgeçler ve Bağlaçlar

“ki” bağlacı ve “ile” ilgecinin/bağlacının EİBMA’da eklenme ve ulanma yoluyla damak uyuma girdiği görülür.

“ki” Bağlacı

yoğudu_ķu (II.6.109)

sankı (I.4.72)

deyemiyom_ķu (I.48.132)

“ile” İlgeci ve Bağlacı

malcılıķla (II.5.138)

onnan (I.53.31)

tarafinnan_ōlan tarafı (II.6.74)

salçayla (II.7.39)

ķaynanamna (I.4.102)

2.1.2.1.1.2. Damak Uyumsuzluğu

2.1.2.1.1.2.1. Kök ve Tabanlar

Sayıları az olmakla birlikte EİBMA’da kimi Türkçe kök ve tabanlarda damak uyumu geri durumdadır.

yāriṅ < yarın (I.10.104)

sali < salı (I.50.51)

būday < buğday (I.11.115)

tarle < tarla (I.52.107)

2.1.2.1.1.2.2. Biçimbirimler

ÖTT ve TTTYD'de damak uyumuna bağlı kimi biçimbirimlerin EİBMA'da uyum dışı kaldığı görülür. Bu uyumsuzluk çoğunlukla inceltici ünsüzler (/c/, /ç/, /n/, /s/, /ş/, /y/) komşuluğunda gerçekleşir, düzenli değildir.

-{(y)AcAk}-

-{(y)AcAk}- gelecek zaman biçimbirimi EİBMA'da kimi örneklerde uyum dışı kalır.

çıkıcek (II.6.132)

yapılmaycek (II.7.84)

kim bakıcek (I.25.137)

napıcek (II.1.96)

doyuracak (I.37.33)

-{(I⁴)yA/I}- / -{Ay(I)}-

EİBMA'da, -{(I⁴)yA/I}- ve -{Ay(I)}- şimdiki zaman biçimbirimlerinin yaygın bir şekilde uyum dışı kaldığı görülür.

oliyem (I.32.31)

bakıyem (II.7.112)

yapeyim (II.1.144)

oқuniye (II.7.110)

toplaniye (I.37.48)

yaşeyim (I.1.51)

-{A}-

-{A}- istek biçim birimi EİBMA'da kimi örneklerde uyum dışı kalır.

oleymişim (I.32.72)

yapeydim (II.6.158)

nāpeyim (II.1.106)

+{A}+

+{A}+ yaklaşma biçim birimi EİBMA'da sınırlı sayıda örnekte uyum dışı kalır.

neyimiza (I.37.38)

burıye (I.42.12)

2.1.2.1.1.2.3. i- Ana Yardımcı Eylemi

i- ana yardımcı eyleminin uyum dışı kaldığı EİBMA'da sınırlı sayıda örnekte görülür.

+{i-DI}-

āSsayidi (I.3.122)

2.1.2.1.1.2.4. İlgeç ve Bağlaçlar

bunnen (I.41.94)

unnen (onunla) (I.41.95)

2.1.2.1.1.3. Dudak Uyumu

2.1.2.1.1.3.1. Kök ve Tabanlar

Dudak uyumu Türkçe kök ve tabanlarda ileri durumdadır. Kimi alıntı kök ve tabanların da dudak uyumuna girdiği görülür. Dudak ünsüzlerinin (/b/, /f/, /m/, /p/, /v/) yanında bulunan ikinci hecedeki yuvarlak ünlüler, bu ünsüzlerin etkisiyle düzleşerek ilk hecedeki düz ünlülerle uyuma girer. Bununla birlikte kimi alıntı sözcüklerin ikinci hecesindeki yuvarlak-geniş ünlüler (/o/, /ö/) ÖTT'deki dudak uyumu doğrultusunda daralarak yerini yuvarlak-dar ünlülere (/u/, /ü/) bırakır. EİBMA'da ilerleyici benzeşme yoluyla dudak uyumu kök ve tabanlarda ileri durumdayken gerileyici benzeşme yoluyla dudak uyumuna giren bir örnek görülür.

2.1.2.1.1.3.1.1. İlerleyici Benzeşme Yoluyla

Türkçe Sözcüklerde

ğabıklı (I.29.69)

yāmır (II.6.60)

yavrım (I.4.37)

ğavırıyon (I.45.5)

ğavış (I.13.36)

ğamır (I.48.70)

tapılı (I.22.89)

tavığ (I.48.22)

ğavın (II.6.56)

Alıntı Sözcüklerde

ğülüzar (I.7.5)

müyüt (muhit) (I.13.21)

doğdur (I.19.37)

foturafımı (I.49.110)

ünüverseden (II.6.130)

sabın (I.37.83)

ğarpız (II.6.56)

ğuzüনে (kuzinede) (I.12.78)

motur (I.3.99)

romuğ (römork) (I.17.36)

otebise << otobüse (I.21.4)

ruğuye < rukiye (I.47.4)

māmıt < mahmut (I.49.57)

ğalbır (II.1.63)

çabık (I.28.17)

ğavır (II.2.11)

2.1.2.1.1.3.1.2. Gerileyici Benzeşme Yoluyla

münübüs (I.23.55)

2.1.2.1.1.4. Dudak Uyumsuzluğu

2.1.2.1.1.4.1. Kök ve Tabanlar

TTYD’de dudak uyumunu bozan ancak EİBMA’da uyuma giren kimi örnekler (bk. 2.1.2.1.1.3.) ikili şekle sahiptir. Bu durumda söz konusu sözcükler, eskicil biçimlerini koruyarak dudak uyumunu bozar.

yavrum (II.6.64)

çamur (I.8.62)

savuruyduk (I.51.111)

yāmurlā (I.24.95)

ķavun (I.28.55)

çabuķ (I.44.156)

tavuk (I.48.22)

ķavurması (I.53.48)

çavuşmuş (II.8.82)

tapuyla (I.51.33)

Hem TTYD’de hem de ÖTT’de uyuma bağlı “kocaman” sözcüğünün EİBMA’da uyum dışı kaldığı görülür.

ķocoman (I.7.28)

2.1.2.1.1.4.2. Biçimbirimler

ÖTT’de dudak uyumuna girmiş kimi biçimbirimlerin EİBMA’da uyum dışı kaldığı görülür. Bu biçimbirimlerin TTYD’de de uyumsuz olduğu bilinmektedir.

oldı (I.13.99)

sonında (I.10.11)

sütçiye (I.25.82)

kuzuyu (I.41.49)

buynuzluymuş (I.48.154)

2.1.2.1.1.4.3. İlgeç ve Bağlaçlar

bilyon mı (I.4.86)

2.1.2.1.2. Artılışma

Ön ünlülerin yerlerini art ünlülere bırakmasıdır. EİBMA’da örneği azdır.

/e/->/a/- : aletdirik << elektrik (II.8.25)

-/e/>-/a/ : na çok < ne çok (I.12.91)

2.1.2.1.3 Önlüleşme

Art ünlülerin yerlerini ön ünlülere bırakmasıdır. Bu ses olayı çoğunlukla inceltici ünsüzler (/c/, /ç/, /n/, /s/, /ş/, /y/) komşuluğunda gerçekleşir.

/a/->/e/-, -/a/->-/e/- : remezanda (I.22.30)

nörmel (I.31.110)

hasen (I.49.12)

hoşef (I.50.147)

-/u/->-/ü/-

: fasülye (I.15.32)

2.1.2.1.4. Genişleme

Dar ünlülerin yerlerini geniş ünlülere bırakmasıdır. Bu ses olayında “benzeşme” etkilidir.

-/ı/->-/a/-, -/i/->-/a/-	: yayalır < yayılır (I.32.92)	ağalara (Ahiler) (I.48.16)
/i/->/e/-, -/i/->-/e/-, -/i/>-/e/	: eşde << işte (I.37.50)	māne < māni (I.41.39)
		seftağ < siftah (I.50.4)
		nezāmettin (Nizamettin) (I.52.53)

EİBMA'da, ÖTT'nin aksine geniş ünlünün korunduğu örnekler de vardır.

geyilirdi (II.7.75)

-/u/->-/o/-	: do_a (I.22.125)	yonusemrede (II.4.63)
	bōday (I.53.80)	gözine (I.7.36)
-/ü/->-/ö/-	: löküSler (I.7.55)	kötağyada (II.4 63)

2.1.2.1.5. Daralma

EİBMA'da en yaygın görülen ses değişmelerinden biri daralmadır. Hem kök ve tabanlarda hem de kimi biçimbirimlerde ilk, orta ve son hecede daralmanın görüldüğü örnek sayısı EİBMA'da oldukça fazladır. Bu daralmalar farklı sebeplerinden dolayı aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir.

a. Vurgusuz Orta Hece Ünlüsünün Daralması

-/a/->-/ı/-	: orıya (I.19.143)	angıranın (II.4.82)
-/e/->-/i/-	: mağkimeyle (I.34.7)	
-/o/->-/u/-	: ğārbunat (I.28.8)	

b. Daraltıcı Ünsüzler (/c/, /ç/, /n/, /s/, /ş/, /y/) Yanında Daralma

/a/->/ı/-, -/a/->-/ı/-, -/a/->-/i/-, -/a/>-/ı/:	arabıyla (I.19.59)	burıyı (I.20.38)
---	--------------------	------------------

	yaşamıyan (II.2.49)	ından (I.32.8)
	asin (Hasan) (I.48.117)	
-/e/->-/i/-	: biyenip (I.27.139)	
	hēkiş << herkes (I.24.119)	
	mapısānīde (II.4.54)	
/o/->/u/-, -/o/->-/ò,u/-	: unnar (I.27.140)	suvan (I.53.49)
	sóra (I.3.90)	
	ķuy < koy- (I.38.50)	
-/ö/->-/ü/-	: sülemedim (II.7.89)	büyle (II.3.149)

c. Kapalı e Ünlüsünün Daralması

Eskicil biçimlerinin kapalı /e/'li olduğunu bildiğimiz kimi sözcüklerin EİBMA'da ya [è]'li biçimlerini korudukları ya da /i/'li oldukları görülür.

ni (II.8.49)	yimek (I.12.92)
gice (II.7.67)	didi (I.41.90)
yingeler (I.42.18)	ōliymiş (öyleymiş) (I.8.33)

d. Kişiyeye Bağlı Daralma

-/a/->-/ı/-	: kādā (II.5.38)	bıbamız (II.6.46),
-/e/->-/i/-, -/e/>-/i/	: teneki (I.44.112)	himen (I.12.96)
	sādi < sade (I.3.53)	cenāzi (I.3.79)
	öti (I.28.113)	
/o/->/u/-, -/o/->-/u/-, -/o/>-/u/	: urdan (II.5.67)	ķufalı (I.38.54)
	pāltu (I.13.117)	
/ö/->/ü/-, -/ö/->-/ü/-, -/ö/>-[ö]-	: ūtmē << öğütmeye (I.23.110)	bōbrē (I.37.63)
	ütekilerīn (I.48.131)	ūretmen (II.5.34)
	güre < göre (II.8.117)	

2.1.2.1.6. Yuvarlaklaşma

Düz ünlülerin yerlerini yuvarlak ünlülere bırakmasıdır. Genellikle dudak ünsüzleri komşuluğunda bulunan ünlülerde görülür. Bunun yanında “ulanma” ve “benzeşme” de yuvarlaklaşmada etkilidir.

-/a/>-/â, o, u/-	: bâbam (I.13.18)	bubam (I.50.6)
	o_ zoman (I.31.35)	o_ ğudar (I.10.52)
	ōynūmak (I.48.119)	
-/e/>-/o, u, ü/	: öto <öte (II.2.102)	bülü (böyle) (II.2.166)
	bilemüyüz (I.53.79)	şōlü (I.24.35)
	bōlü (I.30.30)	sōlü (I.20.99)
	banyu (II.2.84)	
-/ı/>-/u/-	: yuwardık (I.10.29)	yuğarlarmışdı (I.51.135)
	munatız (mıknatıs) (I.4.143)	
-/i/>-/ü, u/-	: büber (I.50.96)	çümentosunu (I.39.14)
	ğuzuneyá (kuzine) (I.27.159)	
	hülbe (Filibe) (I.22.40)	

2.1.2.1.7. Düzleşme

Yuvarlak ünlülerin yerlerini düz ünlülere bırakmasıdır. Bu ses olayında daha çok “benzeşme” etkilidir.

-/o/>-/a/-, -/o/>-/a/	: salana (I.7.54)	horaz (I.31.78)
	ķolanların (I.41.25)	ķomposta (I.45.21)
	afyana (I.36.3)	
-/u/>-/ı, i/-	: yımışacıķ (I.25.151)	yımirtalar (I.26.44)
	yımırık (I.25.154)	fasille (I.50.96)
-/ü/>-/i/-	: eyip (II.2.47)	otobis (I.19.112)

2.1.2.1.8. Sıra Değiştirme

Bir sözcükte bulunan ünlülerin tamamının ön sıradan art sıraya ya da art sıradan ön sıraya geçmesi olayıdır. Bu ses olayında daha çok inceltici ünsüzlerin (/c/, /ç/, /n/, /s/, /ş/, /y/) etkisi vardır. EİBMA’da kimi örnekleri görülür.

emme (II.3.145)

bene (I.53.44)

misir (I.20.26)

yene < yana (I.11.25)

seye < saya (II.3.53)

2.1.2.1.9. Türeme

Ön, iç ve son seste sözcükle bağı olmayan ünlülerin türemesidir. Çoğunlukla düz-dar ünlüler türer. EİBMA’da da /ı/ ve /i/ ünlülerinin özellikle iç seste türediği örnekler fazladır. Az sayıda örnekte de /u/ (3), /ü/ (1), /e/ (1) ünlülerinin türediği görülür.

2.1.2.1.9.1. Ön Seste

/φ/->/ı/-, /i/- : ilēn << leğen (I.13.55)

iradyo (II.4.46)

işe (I.34.14)

irāmetli (II.4.77)

işēndi (I.6.30)

irā_atım (I.32.22)

ÖTT’de ön sesteki ünlüsü düşmüş olan “sıtma” sözcüğünün EİBMA’da bulunan tüm örneklerde eskicil biçiminin korunduğu görülür.

ısıtma (II.4.29, II.4.84, I.50.20)

/φ/->/u/-

: urumelinden (II.8.11)

2.1.2.1.9.2. İç Seste

-/φ/->/ı/-, -/i/- : etirafda (I.4.130)	kilometire (II.3.94)
kamyon (II.8.56)	kısıraqlār (I.4.90)
masırafını (II.3.107)	tekırar (II.4.30)
migiren (I.19.92)	nesırin < nesrin (I.36.1)
-/φ/->-/u/-, -/ü/-: apartũmanda (II.5.52)	kũnturola < kontrole (II.5.106)
lũkũs (I.44.43)	

2.1.2.1.10. Düşme

İç ve son seste çoğunlukla düz-dar ünlülerin düşmesidir. EİBMA'da az sayıda örnekte diğer ünlülerin düştüğü de görülür. Ön seste ünlü düşmesi örneğine rastlanmamıştır. Bu ses olayı daha çok vurgusuz orta hecelerde görülür.

2.1.2.1.10.1. İç Seste

-/a/-, -/e/->-/φ/- : hēycanlı (I.16.74)	orlara (I.40.58)
-/i/->-/φ/- : dađđada (I.44.93)	karnımı (I.48.155)
yenden (I.11.117)	hatce (I.5.44)
hũlbe (Filibe) (I.22.40)	ilērsi (I.52.43)
-/u/-, -/ü/->-/φ/-: onn_ için (I.24.94)	dũrdan << doğrudan (II.2.172)
mũhtũn (muhitin) (I.13.76)	ũnne < ũnũne (I.29.120)

2.1.2.1.10.2. Son Seste

-/a/, -/e/>-/φ/ : bũl << bũyle (I.19.23)
-/i/>-/φ/ : iy < iyi (I.3.76)

2.1.2.1.11. Geçişme

İki ayrı sözcükten birincinin son sesindeki ünlüyle ikincinin ön sesindeki ünlünün birleşmesiyle (ulanmasıyla) oluşan ses olayıdır. Bu iki sözcük tek sözcük haline gelir. EİBMA'da örnekleri oldukça fazladır.

ortokul < orta_okul (I.6.90)	noçak << ne_olacak (I.15.33)
tö < te_o (I.17.27)	nēlesin << ne_eylesin (I.19.43)
torıyá < te_oraya (II.5.90)	nolasıymış < ne_olasıymış (I.29.22)
ik_ay < iki_ay (II.2.84)	yed_ay < yedi_ay (I.32.63)
kösaydınlılādanmış << köse_aydınlılardanmış (I.33.48)	
sarıcellezdenim << sarıca_ilyas'danım (II.6.44)	
annaneme < anne_anneme (I.3.111)	
babannemler < baba_annemler (I.19.84)	

2.1.2.1.12. Eskicil Biçimlerin Korunması

EİBMA'da kimi sözcüklerin eskicil biçimlerinin korunduğu görülür. Bu eskicil biçimler düzenli bir kullanıma sahip değildir.

böyük (I.52.56)	gözel (I.31.32)
nenni (I.2.85)	yörümez (I.22.30)
yana (I.14.106)	ısıtma (II.4.29)

2.1.2.1.13. Alıntı Sözcüklerdeki Uzunlukların Kaybolması

Kimi alıntı sözcüklerdeki uzunluklar ÖTT'de olduğu gibi EİBMA'da da kaybolur.

nişan (I.31.65)	namaz (II.5.38)
-----------------	-----------------

kitap (I.1.20)	taçını (I.18.31)
zincir (I.14.68)	
ezan (II.2.124)	

Ancak kimi sözcüklerdeki uzun ünlüler ÖTT’de korunduğu halde EİBMA’da normal süreli ünlüye dönmüştür.

kiracı (I.32.15)	ğayat (I.53.85)
------------------	-----------------

2.1.2.2. Ünsüz Değişmeleri

2.1.2.2.1. Ünsüz Uyumu

Türkçe sözlüklerde ve ekleşme yoluyla alıntı sözcüklerde yan yana gelen ünsüzler arasındaki uyumdur. Ötümsüz ünsüzler (/f/, /s/, /t/, /k/, /ç/, /ş/, /h/, /p/) ile ötümsüz karşılığı olan ötümlü ünsüzler (/v/, /z/, /d/, /g/, /c/, /j/, /ğ/, /b/) yan yana geldiklerinde ünsüz uyumu bozulur.

2.1.2.2.2. Ünsüz Uyumsuzluğu

Ünsüz uyumsuzluğu EİBMA’da hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerde oldukça ileri durumdadır. Bu uyumsuzluk hem kök ve tabanlarda hem de ekleşme sırasında görülebilmektedir. Söz konusu uyumsuzlukların bir kısmı TTTYD’de var olan uyumsuzluklardır.

-/kg/-, -/Kg/-	: tekgeye (I.22.72)	
-/sd/-	: m̄irasdan (I.52.108)	gösderiyo (I.53.39)
	hasda (II.6.5)	
-/şd/-	: işde (II.6.5)	başdan (I.1.21)
	çoşdum (I.32.36)	
-/sg/-, -/şğ/-	: asgere (I.10.102)	esgiden (I.11.76)

	isgánġuyu (II.3.1)	başġı (II.4.9)
-/şg/-, -/şġ/-	: keşge (I.38.43)	yetişgin (II.5.122)
	başġa (I.52.34)	
-/tc/-	: annatcaz (I.5.9)	atcekdım (I.5.58)
	toplatcān (I.28.91)	gütcek (I.31.94)
	çitci (I.48.115)	tutcaġ (I.2.13)
-/Td/-, /td/-	: büyüTdüm (I.29.150)	giTdi (I.10.111)
	taratdırız (I.29.173)	teştdede (I.11.119)
	satdıġ (I.31.30)	sünetde (I.31.79)

2.1.2.2.3. Ötümlüleşme-Yarı Ötümlüleşme

Ön, iç veya son seste bulunan ötümsüz ünsüzlerin yerini ötümlü ünsüzlere bırakması olan ötümlüleşme, ÖTT’de oldukça yaygındır. Bu durum EİBMA’da da ÖTT ile paralellik gösterir. Bunun yanında ÖTT’de eski biçimini koruyan kimi sözcüklerde de ötümlüleşme görülür. Aşağıda örneklerini vereceğimiz bu ünsüz değişimleri içinde “yarı ötümlüleşme” şeklinde gerçekleşenler de vardır.

2.1.2.2.3.1. Ön Seste

Eski Türkçede ön seste bulunan /k/ ve /ġ/ ünsüzlerinin EİBMA’da hem TTTYD’de hem de ÖTT’de olduğu gibi ötümlüleşerek /g/ ve /ġ/ olması ön seste ötümlüleşmenin en yaygın olanıdır. /ġ/ ünsüzünün yarı ötümsüz [Ķ] örneği de oldukça fazladır.

/ç/->/c/-:	cıbırlar (I.26.25)	cızıverisin (II.7.168)
	cabalamışlar (I.26.33)	
/f/->[F]-:	Filán (I.7.60)	
/f/->/v/-:	vilán (I.10.39)	televim < telefim (I.32.29)
/k/->/g/-:	gitdi (I.13.5)	gelin (I.18.29)

günü (I.18.37)	giyen (I.18.39)
geri (I.21.4)	gençsiniz (I.22.86)
göz (I.22.98)	gönül (II.2.134)
güşden (I.7.30)	göç (I.21.40)
göl (I.24.23)	gömlek (II.3.56)
gezī (I.6.56)	gibi (I.7.78)
geçen (I.10.22)	gütmē (I.17.38)

ÖTT’de /k/’li şekli korunmuş olan kimi sözcüklerde EİBMA’da ötümlüleşme görülür. Ancak bunlar /k/’li biçimleriyle birlikte kullanılır.

gişi (II.3.140)	kişi (I.3.75)
gendimiz (II.6.64)	kendimizi (I.22.117)
güççü (I.29.103)	küçük (II.1.117)

Bir örnekte ise ÖTT’de ötümlüleşmiş olan /k/ ünsüzünün EİBMA’da korunduğu görülür.

kitdi (I.47.57)

/k/->[K]-: Kitmedim (I.48.53)	Kıydim (I.45.27)
Körüsün (I.53.22)	Kirmezler (I.32.50)
/k/->[ğ]-: ğaça (I.52.116)	ğalmadı (I.49.13)
ğızım (I.50.40)	ğâğdı (I.50.124)
ğazan (I.52.7)	ğardeş(II.2.47)
ğor (II.2.50)	ğarşıdan(II.2.17)
ğıra (I.49.27)	ğarışmıyom(I.52.14)
ğara (I.51.127)	ğuzunun (II.7.161)
/k/->[K]- : Koyunnāmız (I.1.33)	Kıalaba (I.6.6)
Kayınbaba (I.37.74)	Kıuzum (II.2.48)
Kıurmuş (I.8.2)	Kıaldıñ (I.13.64)
Kıarıısı (I.13.123)	Kıarşı (I.23.41)

Ꞑoşları (I.29.132)

Ꞑāldık (I.35.13)

Ꞑocā (I.37.38)

EİBMA'da ön seste /Ꞑ/ ünsüzünün ötümlüleşme ya da yarı ötümlüleşme yoluyla /ğ/ ya da [Ꞑ] olması durumu sadece Türkçe sözcüklerde değil alıntı sözcüklerde de yaygındır. Hem Arapça ve Farsça hem de batı dillerinden alınan sözcüklerdeki /Ꞑ/'larda ötümlüleşme ya da yarı ötümlüleşme örnekleri görülür.

ğadar (I.48.153)

ğolaş (I.49.20)

ğına (I.50.83)

ğurbannıklar (II.7.171)

ğavanozlara (I.47.49)

Ꞑulozit (I.13.53)

Ꞑıral (I.37.44)

/p/->/b/-: bolatlıdan (II.4.23)

Eski Türkçede /b/'li biçimleriyle var olan kimi sözcüklerin EİBMA'da ilk biçimlerini koruduğu örnekler görülür.

bek < pek (I.48.119)

bişiriveriyo (I.10.44)

EİBMA'da görülen /s/>[S] yarı ötümlüleşme ve /s/>/z/ ötümlüleşme örneklerinin tamamı alıntı sözcüklerdedir.

/s/->[S]- : Soba (II.2.159)

/s/->/z/- : zerbes (II.2.105)

zoba (II.2.162)

zabālayı (I.27.160)

zëbzemizi (I.51.145)

ÖTT'de /t/'li biçimini koruyan sözcüklerin EİBMA'da /d/'li biçimleri de görülür.

/t/->/d/-: daşlarını (I.41.52)

datlı (I.50.95)

dorunu (II.8.31)

duzu (I.19.78)

dağıya (I.29.40)	dutdum (I.10.81)
dağıdık (II.4.67)	dağılırdım (II.4.78)
/t/->[T]-: Tağısını (I.14.67)	Tavşannarı (I.49.62)
Tepsiye (I.49.91)	Tağarlar (I.14.67)

EİBMA'da iki alıntı sözcükte /t/>[T] yarı ötümlüleşme görülür.

Tefâ (I.10.22)	Tabi (I.25.38)
----------------	----------------

EİBMA'da görülen kimi örneklerde ön seste bulunan /t/ ünsüzünün ötümlüleşmeyip ÖTT'nin aksine korunduğu görülür.

temin (II.1.106)	tâ (daha) (I.49.47)
tiye < diye (I.4.108)	tiken (I.53.116)

2.1.2.2.3.2. İç Seste

EİBMA'da iç seste görülen ötümlüleşme ve yarı ötümlüleşmelerden en yaygın olanları /k/ ve /t/ ünsüzlerinde görülenlerdir.

2.1.2.2.3.2.1. Kök ve Tabanlar

Kök ve tabanlarda iç seste ötümlüleşme ve yarı ötümlüleşme, EİBMA'da hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerde görülür. Ötümlüleşmenin en yaygın görüldüğü ünsüzler /k/ ve /k/' dır.

-/ç/->-/c/-	: bahcaları (I.13.68)	kepce (II.3.125)
-/ç/->-[Ç]-	: küÇücük (I.10.80)	
-/f/->-[F]-	: çiFçilik (I.6.7)	
-/f/->-/v/-	: lütviye (I.17.14)	

-/k/->-/g/-	: asgere (I.10.102) keşge (I.28.76)	esgiden (I.11.76) isgen << iskan (II.3.2)
-/k/->-[K]-	: eKmeK (I.6.57)	esKiden (I.15.33)
-/k/->-/ğ/-	: hakiğat (I.3.152) şapğa (I.5.51) tutğundu (I.22.118)	başğa (I.4.60) başğı (II.4.12)
-/k/->-[K]-	: daKılır (I.14.68) sorKuna (II.4.71)	başKa (I.38.26)
-/t/->-/d/-	: erişde (I.34ç41)	desdek (I.25.132)
-/t/->-[T]-	: işTe (I.32.32) sıkışTıra (I.6.77)	áTrafdan (I.3.79)

2.1.2.2.3.2.2. Eklenme Yoluyla

Sonunda ötümsüz ünsüz bulunan sözcüklere hem ünlüyle hem de ötümlü ünsüzle başlayan ekler getirildiğinde son seste ötümlüleşme görülür. Bu olay EİBMA'da ileri durumdadır.

-/ç/+>-/c/+	: gücü (I.19.36) süzgecinden (I.28.51)	ucu (I.13.157) kērpici (I.41.24)
-/ç/+>-[Ç]+	: meriÇden (II.2.102)	

Sonu /k/ ve /k/ ünsüzleriyle biten sözcükler ünlü ile başlayan ek aldığıında bu ünsüzler ötümlüleşerek /g/ ve /ğ/ olur. Daha sonra da sızıcılaşarak /ğ/ olur. EİBMA'da /k/ ve /k/ ünsüzlerinin önce ötümlüleşip sonra sızıcılaşarak /ğ/ olmasının yanında sadece ötümlüleşerek /g/ ve /ğ/ olarak kalması da ileri durumdadır.

-/k/+>-/g/+, -/ğ/+	: eriği (I.14.10) çiftliği (I.46.30) böreğimiz (I.15.100)	evliliği (I.42.56) mesleği (I.23.91) erigin (II.5.91)
--------------------	---	---

	küçüklüğümüzü (I.16.49)	
-/k/+>-/ğ/+ , -/ğ/+	: çocuğu (II.5.39)	ķabağı (I.44.58)
	ķatığı (I.14.12)	ķıķdığı (I.43.75)
	hırsızlığimiz (I.3.34)	

“çok” sözcüğünün sonundaki ötümsüz ünsüzün ÖTT’nin aksine EİBMA’da ekleşme sırasında korunduğı görülür. Ancak sözcük ikili kullanıma sahiptir.

çoķunda (I.53.13)		çoğunu (I.46.36)
-/k/+>-[K]+	: çocuKlar (I.13.111)	bıraKıverdiK (II.2.95)
-/p/+>-[P]+	: yaPıcān (I.43.134)	
-/s/+>-[S]+	: löküSler (I.7.55)	
-/t/+>-/d/+	: dörde (I.1.29)	patladırım (I.14.37)
	üsdümüze (I.4.129)	
	ķıkardmazlardı (I.15.21)	

/t/>/d/ ötümlüleşmesi EİBMA’da alıntı bir sözcükte de görülür.

ķiremidleri (I.11.67)

-t+>-T+	: büyüTdüm (I.29.150)	üsTüne (I.29.216)
	zapd_eTmiş (I.13.141)	giTdi (I.10.111)
	dörTe (II.2.59)	yuTiyem (II.6.121)

2.1.2.2.3.3. Son Seste

Son seste ötümlüleşme ve yarı ötümlüleşme EİBMA’da oldukça ileri durumdadır. Ayrıca karşılaşılan örneklerin pek çoğunda, ötümsüz ünsüzle biten sözcüklerin son sesinin ötümlü ünsüzle başlayan sözcükler komşuluğunda

ötümlüleştiği görülür. Türkçe sözcükler kadar sıklıkla olmamakla birlikte alıntı birkaç sözcükte de bu olay görülür.

-/ç/>-/c/	: hic (I.12.64) üc (I.30.22)	kaç (I.23.56)
-/ç/>-[Ç]	: üÇ (I.22.91) sulugaraā_aÇ (I.52.45)	hiÇ (I.25.9)
-/f/>-[F]	: deF (I.20.84)	
-/k/>-/g/	: teg (I.41.12) yemeg (I.13.106)	bilmezdig (I.12.31) d̄işig (I.13.124)
-/k/>-[K]	: büyüK (I.1.60) eKmeK (I.6.57) dileK (I.20.45) ineK (II.5.139)	peK (I.5.32) yirdiK (I.8.30) göreneK (II.5.9)
-/k̄/>-/ğ/	: kırğ (I.1.69, çalabalığ (I.41.40) yoğ (II.3.10)	çoğ (I.13.124) almağ (I.42.63)
-/k̄/>-[K̄]	: bacalıK̄ (I.13.58) yasdıK̄ (I.1.83)	olucâK̄ (I.1.60) oraK̄ (I.29.183)
-/p/>-/b/	: gezib (II.2.38) getirib (II.2.97)	
-/p/>-[P]	: çıkıP (I.10.57) alıP (I.31.40)	oķunuP (I.26.98)
-/s/>-[S]	: hēkeS (I.38.18)	ķusķuS (I.34.47)
-/s/>-/z/	: hēkez (II.5.16)	apdez (II.5.38)
-/t/>-/d/	: dörd (I.35.58) gid (I.20.46)	kürd (I.52.76)
-/t/>-[T]	: dörT (I.6.64) āfāT (I.39.15)	giT (I.7.41)

Ötümsüz bir ünsüzle biten sözcüklerden sonra ünlüyle başlayan sözcüklerin gelmesi durumunda birinci sözcüğün sonundaki ötümsüz ünsüzün ötümlüleşmesi

ÖTT ile birlikte EİBMA'da da ileri durumdadır. ÖTT'de yazımda gösterilmeyen bu durum EİBMA'da hem ötümlüleşme hem de yarı ötümlüleşme şeklinde sıklıkla görülür. Ulanma yoluyla ötümlüleşme, EİBMA'da alıntı sözcüklerde de görülür. Kimi alıntı sözcükler, alındığı dilde de ötümlü ünsüzle bitmektedir.

-/ç/ > -/c/	: hic_öle (II.2.65)	güvec_elden (I.35.28)
	genc_olarak (I.51.153)	
-/ç/ > -[Ç]	: genÇ_öldü (I.1.36)	
-/k/ > -/g/	: küçüg_ölan (I.4.24)	güldürmeg_çi (I.11.16)
-/k/ > -[K]	: ütülerdiK_çine (I.7.35)	tüfeK_atarlardı (I.7.72)
	diyişiK_okundu (I.13.5)	çöreK_otu (I.14.14)
	gitdiK_ama (I.49.6)	yıceK_ekmēmiz (II.2.94)
-/k/ > -/ğ/	: çocuğ_evine (I.12.56)	yog_évelki (I.19.42)
	çoğ_ıy (I.44.159)	yaşlılığ_ışde (I.13.127)
-/k/ > -[K]	: yaşlandıK_artık (I.51.94)	çoK_eski (I.52.22)
	sandıK_çinde (II.2.97)	yapmaK_çin (II.2.129)
	çoK_Korğuyoz (I.6.68)	
-/p/ > -/b/	: heb_ālıyarı (II.2.165)	nasib_etsin (II.3.119)
	kesib_eve (I.5.29)	hesab_et (I.7.6)
-/p/ > -[P]	: heP_onnar (I.37.44)	
-/s/ > -/z/	: iflāz_édenden (II.7.21)	
-/t/ > -/d/	: yurd_aldım (II.7.34)	üsd_üsde (I.6.83)
	mēmed_āğaların (I.49.43)	üsd_ediverisin (I.50.163)
-/t/ > -[T]	: eT_olarakdan (I.6.50)	

2.1.2.2.4. Ötümsüzleşme -Yarı Ötümsüzleşme

Ötümlü ünsüzlerin yerine ötümsüz ünsüzlerin geçmesidir. EİBMA'da ön seste ve iç seste /b/ > /p/, P/ değişimi ile iç seste ve son seste /z/ > /s/, S/ değişimi en yaygın görülenleridir.

2.1.2.2.4.1. Ön Seste

Ön seste ötümsüzleşme ve yarı ötümsüzleşme EİBMA'da /b/ ünsüzünde yaygın olarak görülür. Alıntı sözcüklerde ön seste bulunan ötümlü ünsüzlerin de EİBMA'da ötümsüzleştiği örnekler vardır.

/b/->/p/-	: piniye (biniyor) (I.1.43)	piçerde (I.3.96)
	pi << bir (II.3.57)	pitli (I.26.53)
	purçak (I.48.156)	
/b/->[P]-	: Pişircek (I.13.99)	Pek (I.25.69)
	Piçēdik (I.29.187)	'Pasdırı (I.25.80)
/c/->/ç/-	: çēyiz << cihaz (I.1.80)	
/d/->/t/-	: tefder (I.32.85)	
/d/->[T]-	: Tefā (I.10.22)	
/g/->/k/-	: kene < gene < yana ³ (II.2.98)	
/g/->[K]-	: Kine << gene < yana (I.4.96)	
/ğ/->/ķ/-	: ķalibā (I.30.41)	
/v/->/f/-	: fişne (I.28.54)	
/v/->[F]-	: Fidonnāmız (bidon>vidon) (I.29.99)	Fişne (I.13.84)
	Far (I.2.47)	
/z/->/s/-	: samannar (I.32.81)	
/z/->[S]-	: Sor (I.35.62)	Satı (zaten) (II.4.81)

2.1.2.2.4.2. İç Seste

EİBMA'da iç seste ötümsüzleşme veya yarı ötümsüzleşme yalnızca kök ve tabanlarda görülür. Bu ses değişmesi EİBMA'da Türkçe sözcüklere göre alıntı sözcüklerde daha yaygındır.

-/b/->-/p/- : apdez (II.5.38)

³ Geniş bilgi için bk. Tuncer Gülensoy, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 364.

-/b/>-[P]-	: taPlası (I.13.125) saPriye (II.5.48)	yā rePPim (I.37.33)
-/d/>-/t/-	: altadır (II.2.132) biton da (I.53.65)	sontaj (I.52.50)
-/g/>-/k/-	: anki (hangi) (I.4.50)	kevkirden (I.14.20)
-/v/>-/f/-	: kufalı (I.38.54)	
-/v/>-[F]-	: şeFkiye (I.39.3)	yaFrim (I.47.48)

2.1.2.2.4.3. Son Seste

EİBMA'da, alıntı sözcüklerin son sesinde bulunan ötümlü ünsüzlerin ötümsüzleşmesi ÖTT ile paralel olarak yaygın bir biçimde görülür.⁴

-/b/>-/f/	: hoşaf (I.50.139)	
-/b/>-/p/	: kitap (II.3.30) dolap (I.50.156) ap (hap) (I.32.9) arap (I.26.13) sāp (sahip) (II.3.97) tıp (I.48.66)	cevap (I.43.56) arap (harap) (I.6.70) ağşap (I.41.26) erecep (Recep) (I.10.7) ayıp (I.3.35) nasīp (II.4.44)
-/v/>-[F]	: pıláF (I.15.32)	

Türkçe köklerin, iyelik ve kişi biçimbirimlerinin son sesinde bulunan /z/ ünsüzünün ötümsüzleşmesi EİBMA'da ileri durumdadır. Bunların bir kısmı ötümsüzleşme bir kısmı da yarı ötümsüzleşme biçiminde olur.

-/z/>-/s/	: kııs (II.5.64) genşlerimis (I.3.96)	bis (II.7.98) yaparıs (I.35.36)
-----------	--	------------------------------------

⁴ Geniş bilgi için bk. Erdoğan Boz, "Doğu Kökenli Kelimelerdeki Kelime Sonu (/b/, /c/, /d/, /g/) Ünsüzlerinin Türkiye Türkçesinde Ötümsüzleşme Sorunu", *Türk Dili araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2012a, s. 17-30.

	kaçmıyos (I.42.64)	dêris (II.5.94)
	gitmeyis (II.5.164)	geldinis (I.29.156)
	mâlemis (I.29.158)	
-/z/>-[S]	: kıS (II.5.71)	aS (I.38.85)
	yaparıS (I.29.50)	dödürüS (I.35.27)
	olmaS (II.5.108)	

2.1.2.2.5. Düşme

Ön seste /h/ düşmesiyle birlikte iç seste ünsüzlerin yanında ve son seste /s/ ünsüzün yanında bulunan /t/'lerin düşmesi EİBMA'da görülen yaygın ünsüz düşmeleridir. Bu örneklerinin çoğunluğu alıntı sözcükler olmakla birlikte birkaç Türkçe sözcükte de karşılaşılr. Ön seste /y/ ünsüzünün düşmesi ise bir Türkçe sözcükte gerçekleşir.

2.1.2.2.5.1. Ön Seste

Ön seste /h/ düşmesi pek çok Türkiye Türkçesi ağızında görülür. Ancak muhacirlerin ağızları dışında düzenli değildir.⁵ EİBMA'da, ön seste bulunan /h/ ünsüzünün düşmesi hem I. hem de II. alt ağız bölgesinde yaygın bir biçimde görülür.

⁵ Geniş bilgi ve örnekler için bk. Ayhan Durmazer, "Tekirdağ İli Saray İlçesi Köyleri Ağız Derlemeleri", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 1996, s. 30; Bülent Hünerli, "Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2006, s. 91-92; Cevdet Şanlı, "Kırklareli İli Merkez İlçe Köyleri Ağızları", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 1990, s. 40; Emin Kalay, "Edirne İli Havsa İlçesi ve Köyleri Ağızları", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 1990, s. 41; Emin Kalay, *Edirne İli Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998, s. 52; İhsan Sabri Çebi, "Güney-Doğu Bulgaristan Türk Ağızları", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1986, s. 49; İlkur Karagöz, "Bafra Göçmen Türk Ağızları ve Bazı Özellikleri", *Turkish Studies*, Volume. 7/4, Ankara, 2012b, s. 2143; Janos Eckmann, "Edirne Ağızı", çev., Oğuzhan Durmuş, *İlmî Araştırmalar*, S. 18, İstanbul, 2004, s. 140; Selahattin Olcay, *Doğu Trakya Yerli Ağızı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s. 21-22.

Derleme yapılan altmış bir kullanıcının tamamında karşılaşılan söz başı /h/ düşmesi, EİBMA için karakteristik bir özelliktir.

/h/->/φ/- : ep (I.4.52)	erkes (I.9.15)
adi (I.44.157)	ani (II.2.107)
emen (II.6.37)	elen (hâlen) (II.8.106)
erifdere (heriflere) (II.8.96)	iç (I.6.21)
oşafımız (I.28.52)	angi (I.16.78)
arpte (I.43.19)	āne (I.17.2)
us̄isi (I.3.85)	alı (I.4.131)
ediye (I.9.17)	ayāti (I.10.94)
arābe (I.17.72)	ökümat (I.22.35)
ırqa (I.38.74)	ayālimde (I.39.63)
ısım (I.40.36)	
/y/->/φ/- : ingecimin (II.2.86)	

2.1.2.2.5.2. İç Seste

-/t/->/φ/- : çifçilik (I.42.33)	rasgele (I.23.123)
---------------------------------	--------------------

2.1.2.2.5.3. Son seste

-/l/>/φ/ : nası (II.8.89)	
-/n/>/φ/ : içi (I.8.79)	
-/st/>/sφ/ : serbes (I.20.14)	üs (I.23.109)
dürüs (I.38.57)	apdez (II.5.38)
kis (I.13.132)	

2.1.2.2.6. Erime

Sözcükte ünlüden sonra gelen ünsüzün, kendinden önceki ünlünün açıklığı sebebiyle onu uzatarak kaybolmasıdır.⁶ Erime EİBMA'da çok görülen ses değişmelerindendir. Hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerde yaygındır. Genellikle /f/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /n/, [ŋ], /r/, /v/, /y/ ünsüzlerinin kaybolmasıyla ve ilk hecede görülür.

2.1.2.2.6.1. İlk Hecede

-VfK->V:K	: yūḳaları (I.3.109)	
-VğK->V:K	: bālandı (I.25.8)	sālam (I.33.18)
	ōretmennē (I.33.23)	būday (I.6.62)
	ōlan (II.4.62)	ālatmış (I.16.57)
-VhK->V:K	: rāmetli (II.5.37)	ḳāve (II.5.89)
	āmet (II.8.79)	bāçelere (I.4.112)
	tātadan (I.51.99)	
-Vkk->V:K	: ōsüz (I.44.152)	
-VḳK->V:K/VK	: āşamdan (I.50.145)	munatız (mıkınatıs) (I.4.143)
-VİK->V:K	: ātında (I.29.96)	yānız (I.3.123)
	ātıda (II.7.18)	bēki (I.21.23)
	gēdilēḡ (I.24.56)	ōdu (I.25.29)
-VŋK-/VnK->V:K/VK:	sōra (I.20.93)	işallah (I.31.21)
-VrK->V:K	: ātıḳ (I.29.120)	hēkesde (II.1.103)
	ōtasına (II.6.152)	āḳasında (II.5.68)
	ḳādeşimiz (II.5.121)	ōtüsü (I.1.84)
-VvK->V:K	: yārum (I.15.4)	mēlüt (I.31.77)
	sēmeyim (I.32.20)	
-VyK->V:K	: bōle (II.2.15)	kōlümün (I.20.60)

⁶ Geniş bilgi için bk. Erdoğan Boz, "Ünsüz Düşme ve Kaybolmalarında Terim ve Tasnif Sorunu", *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2012b, s. 34.

p̄inir(I.1.42)	s̄olesene (I.2.4)
ş̄el̄e (II.2.172)	t̄ezen (I.48.65)

2.1.2.2.6.2. Son Hecede

Erimenin son hecede gerçekteştiği örnek sayısı EİBMA’da sınırlıdır.

-VIK>-VK	: asvat (I.33.22)
-VnK>VK	: piriç (I.15.110), tuç (I.38.42)

2.1.2.2.7. Yutulma

Sözcük içinde bir ünsüz ile bir ünlü arasında bulunan ünsüzün kaybolmasıdır. “Erime” ile “yutulma” arasında yön farkı vardır.⁷ EİBMA’da yutulma olayına sadece /h/ ünsüzünün kaybolduğu sözcüklerde rastlanmıştır.

-KhV->-KV:/V-	: taranayı (I.11.96)	bilassa (II.3.80)
	haşaş (II.8.120)	velāsılı (I.23.112)
	fetiye (I.33.33)	buran < burhan (I.48.23)
	mēşur (I.53.48)	

2.1.2.2.8. Ünsüz Tekleşmesi

Çoğunlukla alıntı sözcüklerde, bazen de Türkçe sözcüklerde iç sesteki ikiz ünsüzden birinin kaybolmasıdır.⁸ EİBMA’da hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerde örneği görülür.

⁷ Geniş bilgi için bk. Boz, a.g.m., s. 36.

⁸ Geniş bilgi için bk. Boz, a.g.m., s. 36.

-/kk/->-/k/-	: tükánımız (I.35.47)	
-/ll/->-/l/-	: valā (I.4.119)	besbeli (II.4.44)
	eli (I.31.4)	temeli (II.7.83)
-/mm/->-/m/-	: ümügül (I.15.96)	
-/nn/->-/n/-	: sünet (I.31.78)	
-/rr/->-/r/-	: mārem (Muharrem) (I.23.31)	
-/vv/->-/v/-	: eveli (II.6.68)	ğuvetli (II.3.145)
	minever (I.3.3)	
-/yy/->-/y/-	: kıattiyen (I.39.78)	
-/zz/->-/z/-	: mēzin (müezzin) (II.3.145)	

2.1.2.2.9. Türeme

2.1.2.2.9.1. Ön Seste

Ön ses /h/ türemesi Doğu Trakya ağızlarında olduğu gibi EİBMA'da da görülen bir özelliktir. Hem I. hem de II. alt ağız bölgesinde, Türkçe ve alıntı sözcüklerde örnekleri vardır. Ayrıca yaygın olmamakla birlikte diğer Türkiye Türkçesi ağızlarında da kimi örnekleri görülür.

Türkçe Sözcüklerde	Alıntı Sözcüklerde
/φ/->/h/ ⁹ : höndeki (I.24.66)	hambar (II.2.53)
hātından (I.38.103)	harsası (II.1.117)
hārpayı (I.20.24)	haqlımda (I.4.57)
	hāzālık (I.43.90)
/φ/->/v/- : vurmuş (I.19.93)	

⁹ Geniş bilgi için bk. Güner Gülsevin, "Türkiye Türkçesi Ağızlarında h Sesi Üzerine", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 2001/I-II, Ankara, 2001b, s. 129-146.

ÖTT’de ön sesinde /v/ türemiş şekliyle bulunan bu eylem kökünün EİBMA’da ET’deki şeklini koruduğu da görülür. Bu eylem kökü ikili kullanıma sahiptir.

urudu (vururdu) (I.19.25)

vuruymuşlā (vuruyorlarmış) (I.49.61)

Türkçede ön ses /y/ türemesi çeşitli sebeplere dayandırılır. Tekin bu olayı birincil uzun ünlülere bağlarken¹⁰, Özek ön ses /y/ ünsüzünün şu durumlarda ortaya çıktığını söyler: “1. Birincil uzun ünlülerin kısalmasıyla, 2. Sandhi türemelerle, 3. Söz başı zayıf/vurgusuz ünlülerin ses değerlerinin korunmasıyla.”¹¹

EİBMA’da görülen örneklerin ikisini bu durumlardan “sandhi” türemelere, diğer ikisini ise söz başı vurgusuz ünlülerin ses değerlerinin korunmasına bağlamak mümkündür. Söz başı /y/ türemesinin diğer Türkiye Türkçesi ağızlarında da kimi örnekleri görülür.

/φ/->/y/- : kızlara_ıyev (II.7.116)
yëkmeg (I.14.19)

sene_ıyesir (I.20.96)
yincelëřinden (II.7.125)

2.1.2.2.9.2. İç Seste

EİBMA’da iç seste türeme olarak görülen /y/’lerin bir kısmı, ünlü ile biten sözcüklerle “i-” ana yardımcı eylemi arasına getirilen yardımcı ünsüz işlevindedir. Ayrıca “puan” sözcüğünde de ünlü çatışmasını önlemek için yardımcı ünsüz işleviyle /ğ/ ünsüzü görülür.

-/φ/->-/ğ/- : puğanı (I.11.71)

¹⁰ Geniş bilgi için bk. Talat Tekin, “Türk Dillerinde Önseste y- Türemesi”, *Türk Dilleri Araştırmaları* 4, Ankara, 1994, s. 51-66.

¹¹ Özek, Sandhi’yi; “İki kelime ya da kelime şeklinin karşılaşması ve bundan doğan düzenli ses değişimleri. Ulama, ünlü boşluğu vb. gibi.” şeklinde açıklar. Ön ses /y/ türemesi hakkında geniş bilgi için bk. Fatih Özek, “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Ön Ses y- Türemesi”, VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu’nda sunulan bildiri, Bursa, 03-07 Aralık 2013.

-/φ/->-/y/- : ekiliyidi (I.27.82) iyyidi (I.34.22)
yapılıydı (I.12.53) şüyüdu (I.49.76)

Yardımcı ünsüzlerin dışında üç örnekte iç seste /y/ türemesi görülür.

haylā (I.11.58) yöküydu (II.6.110)
çoylū (II.2.33)

2.1.2.2.10. Benzeşme

EİBMA benzeşmenin ileri olduğu bir ağızdır. Pek çok sözcükte kök ve tabanlarda, ekleşme ve ulanma yoluyla benzeşme görülür. En çok görülenleri ise; -/nl/->-/nn/-, -/rl/->-/ll/-, -/n+l/->-/nn/-, -/z+s/->-/ss/- ve -/n_m/->-/n_n/- değişimleridir.

2.1.2.2.10.1. Kök ve Tabanlar

2.1.2.2.10.1.1. İlerleyici

-/nd/->-/nn/- : kenñinden (I.14.17)
-/nl/->-/nn/- : annadırdı (I.2.79)
dinnemedim (II.7.111)
-/nr/->-/nn/- : sonña (I.13.28)
-/sk/->-/ss/- : essişeyirde (II.4.63)
-/st/->-/ss/- : üssünde (I.13.19)

2.1.2.2.10.1.2. Gerileyici

-/ls/->-/ss/- : güssüm (I.22.71)
-/kt/->-/tt/- : elettirik (I.23.44)

-/r/ /-> /l/ /-	: zollamasa (I.13.105)	yellisi (I.22.27)
	hayıllısı (II.6.129)	tellik (I.45.64)
	geçelli (I.22.141)	
-/ts/ /-> /ss/ /-	: yassıya (II.3.139)	

2.1.2.2.10.2. Eklenme Yoluyla

2.1.2.2.10.2.1. İlerleyici

-/k+l/ /-> /kk/ /-	: inekkeri (I.36.47)	çomağkâ (I.8.4)
	şennikKiydi (I.4.151)	
-/n+l/ /-> /nn/ /-	: onnarı (I.28.106)	günnerim (I.50.22)
	bunnarı (II.6.41)	benzinne (I.5.35)
	ayvannar (I.22.106)	kazannan (I.39.44)
	ceyrannı (I.49.99)	çobannıkla (II.3.69)
	örennik (II.3.153)	insannî (I.22.119)
	zänginnedi (I.3.42)	gelinnik (II.7.76)

2.1.2.2.10.2.2. Gerileyici

-/l+s/ /-> /ss/ /-	: ossun (I.3.146)	
-/r+l/ /-> /l/ /-	: alıllar (I.6.42)	götürüllēdi (I.51.128)
-/t+ç/ /-> /çç/ /-	: çiFççiyi	
-/z+s/ /-> /ss/ /-	: demessin (I.3.43)	duyuramassın (I.6.60)
	olmassa (I.20.85)	gelmesse (I.26.103)
	bilemessin (II.8.26)	gōmessin (I.50.166)

2.1.2.2.10.3. Ulanma Yoluyla

2.1.2.2.10.3.1. İlerleyici

-/n_ı/->-/n_n/-	: bin_nira (II.5.134)	
-/n_m/->-/n_n/-	: duyyon_nu (I.44.76)	ānadıñ_nı (I.8.41)
	aticān_nı (I.17.64)	ben_ni (I.27.18)
	osman_nı (II.7.109)	

2.1.2.2.10.3.2. Gerileyici

-/k_ğ/->-/g_ğ-, -/g_ğ/	: ilg_ğünü (I.30.23)	erig_ğurusu (I.14.9)
	teK_ğöz (I.10.42)	denK_ğeldi (II.5.118)
-/k_ğ/->-/K_ğ/-, -/K_ğ/-	: çoK_ğüzel (I.7.42)	tutaraK_ğideriz (I.7.56)
-/n_m/->-/m_m/-	: annadım_mı (II.3.139)	
-/p_b/->-/b_b/-	: tüb_bile (I.38.36.)	
-/p_b/->-/P_b/-	: deyiP_baharatları (I.14.13)	
-/r_s/->-/s_s/-	: büs_sürü (I.25.76)	
-/z_s/->-/s_s/-	: mayalıyos_sütten (I.45.45)	
-/z_s/->-/S_s/-	: otuS_sekiz (I.35.55)	
-/t_d/->-/T_d/-	: aT_demiş (I.53.109)	

2.1.2.2.11. Dudaksıllaşma

Dudak ünsüzlerinin, yuvarlak ünlüler komşuluğundaki ünsüzlerin yerine geçmesidir. Dudaksıllaşma EİBMA'da ileri durumdadır. /v/ ünsüzünün /g/, /ğ/, /ğ/, /h/, /k/, /y/ ve /' / ünsüzlerinin yerine geçmesi yaygın bir biçimde görülür.

-/g/-, -/ğ/-, -/ğ/->-/v/-	: sovan (I.11.103)	dövüldü (I.5.61)
	düven (I.14.102)	güveysi (I.22.139)
	yuvardık (I.10.29)	erdovan (I.48.62)

	dovudan (I.52.26)	sovuğdan (I.52.126)
-/h/->-/f/-	: nufut (I.24.9)	
-/h/->-/v/-	: yavıt (I.8.72)	
-/k/->>-/v/-	: avşam	
-/ŋ, n/->-/m/-	: ıomşu (I.11.32)	lāylım (naylor) (II.8.116)
	ıarşamba güm (I.4.40)	ısdambulda (II.2.109)
-/y/->-/v/-	: kövümüzde (I.12.69)	
-/‘/->-/v/-	: duvā (I.20.44)	

2.1.2.2.12. Dişsilleşme

Damak ve dudak ünsüzlerinin, yerini diş ünsüzlerine bırakmasıdır. EİBMA’da örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.13. Damaksıllaşma

Diş ve dudak ünsüzlerinin, yerini damak ünsüzlerine bırakmasıdır. EİBMA’da bir örneği görülür.

/v/->/ğ/- : ğurulursan (vurulursan) (I.11.71)

2.1.2.2.14. Aykırılaşma

Bir sözcükte komşu veya yakın ünsüzlerin çıkış yeri bakımından birbirinden uzaklaşmasıdır. EİBMA’da seyrek görülür.

-/b-b/->-/b-v/- : buvamna (I.38.23)
-/bb/->-/mb/- : muhambetliydi (I.47.103)
-/ht/->-/tt/->-/td/- : mutdar < muttar < muhtar (I.13.71)

-/n-n/->-/y-n/-	: kimseyin (I.3.36)	odayın (II.2.80)
	eviyin (I.53.19)	
-/r-r/>-/l-r/	: belberine (I.26.23)	

2.1.2.2.15. Süreklileşme

Süreksiz ünsüzlerin yerini sürekli ünsüzlere bırakmasıdır. EİBMA'da daha çok iç ve son seste görülür.

2.1.2.2.15.1. Ön Seste

/b/->/m/-	: mānayla (bahaneyle) (I.3.146)
/b/->/v/-	: vidonnara (I.29.96)

2.1.2.2.15.2. İç Seste

2.1.2.2.15.2.1. Kök ve Tabanlar

-/b/->-/m/-	: muhambetliydi (I.47.103)
-/b/->-/v/	: buvamna (I.38.23)
-/c/>-/j/-	: mejbür (I.23.22)
-/ç/->-/ş/-	: reşberlik (I.43.31)

2.1.2.2.15.2.2. Eklenme Yoluyla

-/c/+>-/j/+	: deyjèm (I.32.35)	ķararķaķ (II.1.93)
-/c/+>-/ş/+	: saşda (II.8.113)	haşdan (I.51.47)
-/ç/+>-/j/+	: kerpiji (I.48.136)	
-/ç/+>-/ş/+	: genşlerĩmiz (I.3.42)	aşdı (I.16.59)

feşli (I.47.54)	uşları (I.13.21)
bişdin (I.20.31)	üşü (I.22.35)
işine (II.4.84)	işgi (I.22.59)
-/k/+>>-/ğ/+ : evliliği (I.42.56)	çiftliği (I.46.30)
-/k/+>>-/ğ/+ : çoğu (I.43.18)	çıkıldığı (I.43.75)
çocukluğumda (I.46.53)	

2.1.2.2.15.3. Son Seste

-/ç/>-/ş/ : ihraş (I.48.139)

Son seste -/ç/>-/j/ süreklileşmesi Balkan muhacirlerinin ağızlarında yaygın bir biçimde görülen ses değişmelerindendir.¹² Bu ses değişmesi diğer muhacir ağızlarıyla birlikte EİBMA için de karakteristik özelliklerden biridir. I. ve II. alt ağız bölgesinde toplam on dört kullanıcıda görülür.

-/ç/>-/j/ : üj (I.32.60)	ķaj (I.33.13)
hij (II.5.72)	
-/ç/>-/ş/ : üş (I.3.130)	hiş (II.5.122)
ķaş (II.5.135)	kerpiş (I.41.24)

2.1.2.2.16. Süreksizleşme

Sürekli ünsüzlerin, yerini süreksiz ünsüzlere bırakmasıdır. EİBMA'da örneği seyrek görülür. Örnekler yalnızca iç seste kök ve tabanlarda tespit edilmiştir.

EİBMA'da karakteristik olan özellik /c/ ve /ç/ ünsüzlerinin süreklileşerek /j/ olması iken iki alıntı sözcükte /j/'nin süreksizleştiği görülür. Ergin, bu durumu

¹² Örnekler için bk. Çebi, a.g.e., s. 42; Durmazer, a.g.e., s. 34; Hünerli, a.g.e., s. 79; Olcay, a.g.e., s. 22; Şanlı, a.g.e., s. 46.

aslında Türkçede /j/ ünsüzünün bulunmamasıyla açıklar. Ayrıca /c/ ve /j/ ünsüzleri bazen süreklileşme bazen de süreksizleşme yoluyla birbirinin yerine geçtiği için bu ünsüzlerin “birbirine kayma temayülü” olduğunu söyler.¹³

-/j/->-/c/- : detercan (I.10.60) enercisi (I.10.50)
 -/ş/->-/ç/- : poçu < poşu (I.48.126)

2.1.2.2.17. Sürekli Ünsüzler Arasında Değişme

Sürekli ünsüzlerin birbirlerinin yerine kullanılmasıdır. EİBMA’da /c/ ve /ç/ ünsüzlerinin yerini /j/ ünsüzüne bırakması gibi /ş/ ünsüzünün yerini /j/ ünsüzüne bırakması da karakteristik bir özelliktir. Bu durumun ön seste bir örneği görülürken, son seste görüldüğü örnek sayısı oldukça fazladır. Derleme yapılan altmış bir kullanıcıdan on sekiz tanesinde örnekler tespit edilmiştir. /ş/>/j/ değişiminin yanında iki örnekte de /l/ ve /n/ ünsüzlerinin değiştiği görülür.

2.1.2.2.17.1. Ön Seste

-/ş/->-/j/- : jē (I.32.35)

2.1.2.2.17.2. İç Seste

-/l/->-/n/- : kimner (I.16.82)
 -/n/->-/l/- : dölüm < dönüm (I.20.26)

¹³ Geniş bilgi için bk. Muharrem Ergin, *Türk Dilbilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2013, s. 90.

2.1.2.2.17.3. Son Seste

-/ş/->-/j/-	: bej (I.32.60)	taj (I.53.115)	
	ķāmij << kalmış (II.3.4)	ölmüj (I.1.67)	ķardej (I.20.13)
	ij << iş (I.20.21)	yetmij (I.20.65)	altmij (I.24.2)
	ķırmij (I.33.19)		

2.1.2.2.18. İkizleşme

İç seste, vurgulu ikinci hecenin başında bulunan ünsüzün tekrarlanmasıdır. İkizleşme çoğunlukla iki ünlü arasında bulunan ünsüzlerde gerçekleşirken EİBMA'da "ilkin" sözcüğündeki /k/ ünsüzünün de ikizleştiği bir örnek görülür. İkizleşme EİBMA'da ileri durumdadır. Hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerde görülür.

-/c/->-/cc/-	: accāb (acayip) (I.23.98)	
-/ç/->-/çç/-	: küççükken (II.2.64)	
-/f/->-/ff/-	: afferin (I.15.86)	
-/k/->-/kk/-	: ilkin (I.49.42)	zekkiye (I.49.79)
-/n/->-/nn/-	: öti yanrı (öte yanı) (I.19.125)	üsdünne << üstüne (I.44.74)
-/ş/->-/şş/-	: döşşēm << döşeğim (I.2.26)	ışşında (I.11.55)
	aşşā (I.39.39)	
-/t/->-/tt/-	: büttün (I.3.79)	
-/y/->-/yy/-	: olmiyyi < olmiyi (I.11.61)	giyyimdir (I.50.56)
	giyyemīm < giyemīm (II.8.42)	

2.1.2.2.19. Örneksme

Sözcükteki bir ses ya da biçimin örnek alınarak başka bir sözcüğe aktarılmasıdır. EİBMA'da, iyelik kaynaklı 2. teklik kişi biçimbirimindeki [ŋ] sesinin adıl kaynaklı 2. teklik kişi biçimbirimine aktarıldığı örnekler görülür.

nabıyasıŋ (I.13.64)

gelirsıŋ (I.13.71)

kaçıyorsuŋ (I.13.161)

idiyesıŋ (I.13.164)

yayarsıŋ (I.14.6)

alıyosuŋ (I.14.13)

EİBMA'da ve ÖTT'de görülen diğer bir örneksme örneği, görülen geçmiş zaman ve dilek-şart 1. çokluk kişi biçimbirimidir. $\{-DI^4\}$ ve $\{-sA\}$ biçimbirimleriyle kullanılan $\{-K\}$ kişi biçimbirimi, $\{-DI^4K\}$ sıfat-fiil biçimbiriminden örneksme yoluyla oluşmuştur. EİBMA ve diğer ağızlarda ise buradan örneksme ile adıl kaynaklı kişi biçimbirimi $\{-I^4z\}$ yerine kullanılmaktadır.

önu onu yaqdımızı bile biz bil-ür-ük onu gördük, uşaklımızda. (I.49.31)

bulun-muş-uk bü.. şinden sörü şehire gitsek nāba... (II.3.150)

2.1.2.2.20. Göçüşme

Bir sözcükte bulunan komşu ya da uzak ünsüzlerin sıralanışının değişmesidir. EİBMA'da kimi örnekleri görülür.

$\{-ml/\rightarrow\}/\{-lm/\}$: gölmeK < gömlek (I.48.145)

$\{-nh/\rightarrow\}/\{-hn/\}$: tehnelanıya < tenhalanıya (I.24.105)

$\{-rb/\rightarrow\}/\{-br/\}$: dābrıka << darbuka (I.44.116)

$\{-rf/\rightarrow\}/\{-fr/\}$: ufralılar < urfalılar (I.10.30)

$\{-r-l/\rightarrow\}/\{-l-r/\}$: lezirlik < rezillik (II.2.20)

$\{-rv/\rightarrow\}/\{-vr/\}$: pevrazına < pervazına (I.24.68)

$\{-r-y/\rightarrow\}/\{-yr/\}$: ceyrannā << cereyanlar (II.8.43)

-/şr/->-/rş/- : arşıya < aşrıya (I.2.58)

2.1.2.2.21. Yarı Ünlüleşme

Sürekli ünsüzlerin yerini yarı ünlü /y/ ünsüzüne bırakmasıdır. EİBMA'da birçok örneği görülür.

-/g/-, -/ğ/->-/y/-	: düyün (I.12.96)	deyil (I.46.20)
	düydüm (I.3.154)	üyüdürsen (I.8.57)
	eyer (I.14.53)	diyer (I.17.19)
	deyişik (I.19.78)	biyenip (I.27.139)
	düyen (I.53.83)	deyirmenci (I.44.121)
	böyün (bugün) (I.48.114)	
-h->-y-	: şeyirde (I.33.33)	ilāyi (I.12.36)
	müyüt (muhit) (I.13.21)	sāyībi (I.14.29)
	bilāyire (I.26.40)	silāyı (silahı) (I.26.103)
	vallāyi (I.27.86)	

2.1.2.2.22. İkili Kullanım

Bir sözcükte iki farklı ünsüzün birbirinin yerine kullanılmasıdır. EİBMA'da /r/ ve /l/ ünsüzlerinin birbirinin yerine kullanıldığı örnekler görülür.

ğāli (I.48.94)	ğārik (I.50.111)
bāri (I.7.12)	bāli (I.32.59)
reşberlik (I.53.80)	leşbēlik (I.32.48)

2.1.2.3. Ünlü-Ünsüz Değişmeleri

2.1.2.3.1. Büzülme

Bir sözcük içinde iki ünlü arasında bulunan sürekli bir ünsüzün, ünlülerin açıklığında kaybolmasıyla oluşur. Çoğunlukla ünlü uzamasına sebep olur.¹⁴ EİBMA'da örneği çoktur.

-VfV- >-V:-	: musdāpaşa (II.2.83)	
-VğV- >-V V/ V:-	: dātıyoz (I.23.103)	ābimlerin (I.1.25)
	āç (I.2.83)	dālaçağ (I.3.93)
	ēr (I.3.155)	dūne (I.15.8)
	do_ançaya (I.18.10)	de_irmeni (I.23.88)
-VhV- >-V V/ V:-	: mālede (I.49.82)	ķabātım (I.22.15)
	rātına (I.26.80)	sā_ıbi (I.23.109)
	mācır (I.13.24)	lōsa < lohusa (I.29.203)
	mārem << muharrem (I.23.31)	mü_endizi (II.4.63)
	mānayla (bahaneyle) (I.3.146)	
	şērdeler (II.6.18)	
-VnV- >-V V/ V:-	: be_ım (I.24.10)	bēm (I.31.52)
-VrV- >-V V/ V:-	: ilēsi (II.7.10)	evlēm (I.38.48)
	birbirle_ını (I.39.90)	yemeklēmize (I.38.107)
-VvV- >-V V/ V:-	: dūyon < dövüyon (I.30.14)	
-VyV- >-V V/ V:-	: nēn (neyin) (II.8.115)	kō_ün (I.39.54)
	īsınız (I.53.4)	

¹⁴ Geniş bilgi için bk. Boz, a.g.m., s. 34

2.1.2.3.2. Derilme

Sözcük sonunda iki ünlü arasında bulunan sürekli bir ünsüzün, ünlülerin açıklığında kaybolmasıyla oluşur. Çoğunlukla ünlü uzamasına sebep olur ve sözcük uzun ünlüyle biter.¹⁵ EİBMA'da kimi örnekleri görülür.

-VğV >V:	: bayā (I.3.30)	ķaymā (I.3.110)
	aşā (I.17.96)	buzā (I.27.80)
	ķırā (II.7.109)	
-VhV >-V:	: vallā (I.3.43)	dā (I.15.82)
-VrV->-V:	: evlē < evlere (I.39.40)	
-VyV >-V:	: yūseltmē (II.5.44)	demē (I.45.68)

2.1.2.3.3. Hece Tekleşmesi

Bir söcükte, benzer seslerden oluşan ve çoğu zaman yan yana iki heceden birinin kaybolmasıyla hece sayısının azalmasıdır. EİBMA'da $-/rI^4rI^4/$ hecelerinin pek çok örnekte tekleşmeye uğradığı görülür. $-/nana/$ ve $-/irer/$ heceleri ise birer örnekte tekleşmiştir.

$-/irer/$ > $-/ir/$: gırlēdi << gırerlerdi (I.12.51)	
$-/rI^4rI^4/$ > $-/φrI^4/$: ķarışdırım (I.25.155)	süpürüz (I.13.73)
	yūrum << yuğururum (I.28.11)	götürüz (I.23.39)
	dolduruz (I.25.164)	ķeviriz (I.28.113)
	oturum (I.29.2)	
$-/nana/$ > $-/φna/$: ķaynamızın < kaynanamızın (I.34.34)	

¹⁵ Geniş bilgi için bk. Boz, a.g.m., s. 36.

2.1.2.3.4. Grup Düşmesi

Bir ünlü ve bir ünsüzden oluşan ses grubunun düşmesidir. EİBMA'da kimi örnekleri görülür.

onna << onunla (I.5.49)

şinden << şimdiden (I.22.124)

nassınız < nasılsınız (I.31.12)

'pāntulları << pantolonları (II.8.32)

getdim < getirdim (I.27.68)

ünüverseden << üniversiteden (II.6.130)

çor_otu << çörek_otu (II.7.131)

2.1.2.3.5. Ünlü-Ünsüz Uyumsuzluğu

Türkçe sözcüklerde ön damak ünlüler (/e/, /i/, /ö/, /ü/) ön damak ünsüzler (/g/, /k/, /l/) ile, art damak ünlüler (/a/, /ı/, /o/, /u/) ise art damak ünsüzler (/ğ/, /ğ/, /l/) ile ortak hece kurarlar, buna ünlü-ünsüz uyumu denir.¹⁶ Bu kural kimi alıntı sözcüklerde görülmez.

tezgâhda (I.24.29)

rüzgâr (I.51.104)

be'kâr (II.1.137)

filân (II.6.6)

selânîk'den (I.1.8)

ğavurören (I.36.9)

kâtla'ınızı (I.51.152)

şikâyetimiz (II.5.173)

ilâç (II.6.121)

ğûl (II.1.150)

2.1.2.3.6. Bozularak Telaffuz Edilen Sözcükler

Sözcüklerin herhangi bir fonetik eğilime uymadan kimi kaynak kişilerce farklı biçimlerinin kullanıldığı görülür. Bunlar ağız bölgesinin özelliği değil, kaynak

¹⁶ Geniş bilgi için bk. Ergin, a.g.e., s. 74-75.

kişinin ağız özelliğidir. Bu örneklerden kimileri dil sürçmesi olarak değerlendirilmelidir.

girēdiler (giyerlerdi) (I.31.63)

acı üsdünde (adı üstünde) (I.26.31)

gerişleri (gelişleri) (I.49.40)

ķomonisdere (komünistlere) (I.51.61)

cezbeler (cezveler) (II.3.36)

lāylım (naylon) (II.8.116)

mevşehirli (Nevşehirli) (I.4.51)

māyrebamız (merhabamız) (I.48.45)

anefe (arefe) (I.10.14)

ķalefer (kalorifer) (I.31.119)

ōrta yerek (orta yere) (I.50.113)

yüzğar (rüzgar) (I.51.111)

erifdere (heriflere) (II.8.96)

sali güm (Salı gün) (I.4.40)

2.2. BİÇİMBİLGİSİ

2.2.1. İşletimlikler

2.2.1.1. Ad İşletimlikleri

2.2.1.1.1. Sözdizimsel (Dizime Bağlı) Anlamsal İşlevler

2.2.1.1.1.1. Tümce ve Söz Öbeği Düzeyinde (ad-eylem, ad-ad; ad-ilgeç bağlantısı) Sözdizimsel Anlamsal İşlevler (Durum İşlevleri)¹⁷

2.2.1.1.1.1.1. +{φ} “Yalın”¹⁸

Temel sözdizimsel işlevi adları eylemlere bağlamak olan yalın durumun temel anlamsal işlevi de tümcede ad-eylem bağlantısıyla özne, nesne ve belirteç tümleçleri yapmaktır. Bununla birlikte söz öbeklerinde, ad-ilgeç ve ad-yardımcı eylem bağlantıları kurarak belirtme işlevi görür.

Ad-Eylem Bağlantısı

Ad-eylem bağlantısında tümcede/tümcecikte; özne, nesne ve belirteç tümleci yapma işlevleri vardır.

onun başında bi insan+φ olur. (I.11.69) (özne)

şindi+φ bu sene+φ bi de milletφ aşçı+φ tutuyo. (I.27.39) (belirteç tümleci, özne, nesne)

yirmi yedi şey yirmi sene+φ at arabası+φ koşdum ben+φ eskişeyirde. (I.48.18) (belirteç tümleci, nesne, özne)

râmetli bâbacım+φ alır gece+φ de saklardı. (II.2.14) (özne, belirteç tümleci)

¹⁷ “Durum” ulamı ve biçimbirimleri hakkında geniş bilgi için bk. Erdoğan Boz, *Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2014a; Osman Mert, “Türkçe’de Hâl Kategorisi ve Öğretimi”, *Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 21, Erzurum, 2003, s. 25-33.

¹⁸ Geniş bilgi için bk. Yusuf Tepeli, “Hal Kategorisi Olarak Yalın Hal”, *IV. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri(25-29 Eylül 2000 İzmir/Çeşme)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.

unnā+φ yazın+φ yaylāya çıkarımışdı burā. (II.4.85) (özne, belirteç tümleci)

şindi+φ bülē+φ kese+φ yapıyoz. (II.7.150) (belirteç tümleci, nesne)

Ad-İlgeç Bağlantısı¹⁹

būn dūne başlancağ bir gün+φ evel yapıdı o haşlanır datlılar. (I.13.97)

gendine yiyecek+φ ğadar başka bi şey yok ha. (I.14.99)

he he kömür+φ gibi bi şey. (II.7.167)

kırk beşde başladılar dā burasını oğulu, benim de yaşım büyük geldi+ için tutmadı benim yaş. (II.3.16)

Ad-Yardımcı Eylem Bağlantısı

Yalın durum, ad-yardımcı eylem bağlantısıyla birleşik eylem öbekleri kurar ve bu öbekler tümcede genellikle yüklem olur.

bizi oraya tekgeye götürürdü, āmin+φ etdirirdi yāmır yāsın deyi būle, bize ĩde dādırdı, ĩde. (I.22.72)

şindi sen mejbur+φ olsan sen de gidēsın de mecbur olmadın için bilmiyosun. (I.23.21)

namaz+φ kılıyoz başlıyoz yāni. (I.10.15)

ayy banyulā, banyu+φ yaptımā ğorlāmış būle, sıcak suları bi salālāmış bi de sūk su salāmış dā_ardından. (II.2.84)

ēvel pareydiler, şindi para+φ etmezmişler, ūle deyiler ğomşulādan duyuyim. (II.8.50)

sa_ol yavrum allah rāzi+φ olsun, ğüle ğüleyin hayırlı yolculuğ size de. (II.7.168)

¹⁹ “Ad+durum biçimbirimi+ilgeç” yapısıyla kurulan ilgeç öbekleri hakkında geniş bilgi için bk. Şaziye Dinçer, “Türkiye Türkçesinde “Ad+Durum Biçimbirimi+İlgeç” Yapısındaki İlgeç Öbeklerinin İşlevleri”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar, 2008.

2.2.1.1.1.1.2. +{(y)A} “Yönelme”²⁰

Temel sözdizimsel işlevi ad-eylem bağlantısı kurmaktır. Ad-ad ve ad-ilgeç bağlantısıyla söz öbekleri de kurar. Temel anlamsal işlevi ise “yönelme”dir.

Ad-Eylem Bağlantısı

Ad-eylem bağlantısında tümcede/tümcecikte; nesne, belirteç tümleci (yönelme, yaklaşma, zamanda sınırlandırma, içinlik, mahsusluk, durum, eder, ölçü, bedel, oran, araç, neden, amaç, karşılaştırma, bulunma, verme, bildirme, kuvvetlendirme vb.) ve (mantıkça) özne yapma işlevleri vardır.

yarın akşam+a nişana gidicekler. (I.1.61) (zamanda sınırlandırma)

ay şimdi onun lafını etdine āzı gulaqlā+na varıyı. (I.10.117) (yönelme)

ā belediye bakşın san+a biz nası bakacaz, sen bakacān biz+e di mi_oca? (I.44.43) (nesne)

kömür yuvālādı eveli ya kömür_ocā yīm+ā gitdik. (II.6.137) (amaç)

ōlan+a ev_aldık emekden eyy her yer apartman hep yapılıyo tā. (II.1.91) (içinlik)

biz+e kayrı koyun moyun lazım dīl, kim bakıcağ o+na. (II.3.129) (içinlik)

Yönelme biçimbiriminin EİBMA’da hem I. hem de II. alt ağız bölgesinde, komşu ağızların etkisiyle dar ünlülü kullanıldığı görülür.²¹ Bu “daralma” olayında çoğunlukla komşu /n/ ve /y/ ünsüzlerinin etkisi vardır.

yerleştilē bura+yī. (I.6.13)

sabah pazar sabā_ı oldu muydu torbası+nı ekmēni kordu, nērde o_zuman ēmek satın, tarana, bulğur neyse mağarne kōr, gider haftaya gelirdi. (I.13.34)

²⁰ Geniş bilgi için bk. Erdoğan Boz, *Türkiye Türkçesinde +{A} Durum Biçimbirimi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s. 67-69.

²¹ Geniş bilgi ve örnekler için bk. Leyla Karahan, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 153; Zeynep Korkmaz, *Güney-Batı Anadolu Ağızları Sesbilgisi (Fonetik)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s. 45.

ē çok yerden yer göstermişler, eskişeyirden, istanbuldan, şey demişler yok yā
 istanbulda çok büyük su var, bizim çocuklarımız düşer burā+yı demişler. (I.15.67)
 yapılmıy epsi tembel oldu qālī azır geliyi bura+yı seyidgāziden fırın. (I.26.45)
 dört āne verdiler sāde bizi orı+yı. (I.42.7)
 burda dōduğ büyüdü, bü köyden bi yer+i Kitmedim yāni. (I.51.64)
oru+yu götürü saqlardı sabā ġarşıdan, geceden gōmesinner gündüz gelip Te diye.
 (II.2.16)
 şeyden ee, üç yüz sekizde gelmiş bizim küyümüz bura+yı. (II.3.2)
 hij bilmiyim yāyrüm, okul+u gitmedim. (II.8.5)
 bi yer+i çıkamıyon kışın. (I.24.110)
boynum+u yüklēdi benim, öldüremedi. (I.25.70)
onnar+ı atā şe yapādık işde. (I.29.190)
 erālde şindiki belediye başkanı gibi bi şey nēse, 'kalkmış iki tokat babam+ı urmuş,
 ötekilerini de ikisine de birer tokat yurmuş. (I.51.28)

Ad-Ad Bağlantısı

Ad-ad bağlantısıyla kurulan yönelme öbekleri ortaç, ulaç ya da ad-eylem öbeklerinden oluşturulmuş kısaltma öbekleridir.²² Metinlerimizde örneğine rastlanmamıştır.

Ad-İlgeç Bağlantısı

“{(y)A} + ilgeç” yapısının ilgeç öbeğine yüklediği anlamsal işlevler; sınırlandırma (yönelme ve süre), belirsizlik (yönelme ve zaman), aitlik, bahis, konu, görelilik, karşıtlık ve karşılıktır.

bir. ay+a yakın kadā duruydu gine. (I.1.85)

²² Geniş bilgi için bk. Boz, a.g.e., s. 12.

ondan sōra u sabah+a karşı koşar hadi eskişehir. (I.23.38)

undan sōra çıkıyo yola bu köv+e kadar geliyo. (I.51.35)

toplā götürü tā orman+a dōru atādık. (II.5.109)

ayān+a göre olur onnar. (II.3.54)

Ad-Yardımcı Eylem Bağlantısı

Yönelme durumu, ad-yardımcı eylem bağlantısıyla birleşik eylem öbekleri kurar ve bu öbekler tümcede genellikle yüklem olur.

kıız çoK, oşum+a giTdi benim. (I.10.111)

o ellen baş+a çıkār mı? (I.3.57)

yatırımlar boş+a çıkdı. (I.23.114)

2.2.1.1.1.1.3. +{DA} “Bulunma”²³

Temel sözdizimsel işlevi olan ad-eylem bağlantısının yanında ad-ad ve ad-yardımcı eylem bağlantısıyla söz öbeği kurar. Hem ad-eylem bağlantısıyla tümcede hem de ad-ad ve ad-yardımcı eylem bağlantısıyla söz öbeklerindeki temel anlamsal işlevi “bulunma”dır.

Ad-Eylem Bağlantısı

Ad-eylem bağlantısında tümcede/tümcecikte; belirteç tümleci (bulunma, yer, süre, araç, devamlılık, konu, tarz, durum, miktar, kısım, karşılaştırma vd.) yapma işlevi vardır.

²³ Geniş bilgi için bk. Boz, a.g.e., s. 13.

yoğ unnā işde karadeniz boyların+da televizyondan gösderiyo qara dērmen hālā çalışdırıyolar. (I.23.144) (bulunma)

kasım, ıdrällez+de çıkādık kasım+da éve anca dönērsin. (I.45.76) (zamanda bulunma)

elli sekiz+de girdim seksen dört+dē çıkđım yāni seksen beş+de çıkđım. (I.52.8) (zamanda bulunma)

havlū, basmā, yazmā, tencere, gūm dūn+de ōle şey verilēdi. (II.1.37) (bulunma)

i hemen çaydannık+da mı kāynadırdın tencere+de mi? (II.7.189) (araç)

hiç sırt+da taşımiyiz. (II.8.64) (araç)

Ad-Ad Bağlantısı

Bulunma öbekleri ortaç/ulaç/ad-eylem öbeklerinden oluşturulmuş kısaltma öbekleridir. Metinlerimizde örneğine rastlanmamıştır.

Ad-Yardımcı Eylem Bağlantısı

Bulunma durumu, ad-yardımcı eylem bağlantısıyla birleşik eylem öbekleri kurar ve bu öbekler tümcede genellikle yüklem olur. Metinlerimizde örneğine rastlanmamıştır.

EİBMA'da bulunma biçimbiriminin kimi örneklerde dar ünlülü olduğu görülür. Bu daralmada çoğunlukla komşu /y/ ünsüzünün etkisi vardır.

yunan yāni eskişēre geldīnde bizim kō bur+dı+y-mış. (I.17.60)

seksen yaşın+dı+y-dı-m bi de kalp amaliyātı oldum iki_üç ay oldu yāni. (I.20.101)

şindi şur+dı gene var, mesā artvinlīler ayrı bi yan çekiyo, erzurumlūlar bi ayrı çekiyo, bi bādaşma yoğ yāni. (I.48.44)

i şī ētdi, işi or+dı+y-dı dāmātın, devlet demüryollarında işiy_edir. (I.50.46)

2.2.1.1.1.1.4. +{DAn} “Ayrılma”²⁴

Temel sözdizimsel işlevi ad-eylem bağlantısı kurmak, temel anlamsal işlevi ise “ayrılma”dır. Ad-ad, ad-ilgeç ve ad-yardımcı eylem bağlantıları kurarak söz öbekleri de oluşturur.

Ad-Eylem Bağlantısı

Ad-eylem bağlantısında tümcede/tümcecikte; (eksiltili) nesne, belirteç tümleci (ayrılma, uzaklaşma, yer, durum, eder, ölçü, bedel, oran, araç, neden, amaç, karşılaştırma, kuvvetlendirme, kısım, kaynak vd.) ve (örtülü, eksiltili) özne yapma işlevleri vardır.

te kıyımız vârdı, kuyular+dan çamaşır yıkıyoduğ, çeşmeler+den de içmē alıyoduğ, unñrı kullanıyoduğ, çeşme suyu kullanıyoduğ. (I.3.63) (yer)

üsdüne tuç ğorduğ ğuzñe tucu, āynı altın+dan kül_almā yeri vârdı üsdün+den de dolduruyduğ. (I.38.42) (yer)

ha onnar şindi ilk+ten bī şeylere gelmişlē bū kötāyanın hasırcı çiflī mi varmış orayı gelmişlē. (I.48.102) (kuvvetlendirme)

seyir+den gelecek cenāzemiz. (II.3.86) (ayrılma)

ē ne bileyim nelē yapā pılav+dan başlar hepsin+den yapālādı. (II.6.99) (nesne)

şimdi ineklē +den yapıyez kıoyunnarı sāma yoğ. (II.7.128) (araç)

Ad-Ad Bağlantısı

Ayrılma öbekleri ortaç/ulaç/ad-eylem öbeklerinden oluşturulmuş kısaltma öbekleridir. Temel anlamsal işlev “ayrılma”dır.

²⁴ Geniş bilgi için bk. Boz, a.g.e., s. 15.

ğırep elbise giyēdik, bez+den çantamız olurdu, içine kitapları ğorduk. (I.I.19)

Ad-Ad Bağlantısı

Ad-ad bağlantısıyla kurulan ad öbeklerinde temel anlamsal işlev, bir nesnenin parçası olduğu diğer nesneyi (bütünü) yine bir nesnenin ait olduğu diğer nesneyi belirtmektir.²⁵

geçen de birine sorduk ben satın_aldım matın_aldım dedi or+dan bir+i. (I.43.93)

Ad-İlgeç Bağlantısı

“+{Dan} + ilgeç” yapısının ilgeç öbeğine yüklediği temel anlamsal işlev “ayrılma”dır. Bunun yanında yer, yön, ayrılma, süre, belirtme, konu, neden, bağlılık, karşılaştırma, süre, sıra, belirtme, kesinlik, sınırlandırma, ilgi gibi işlevleri de gösterir.

bana emen getirmiş yollamış da tā_ālā te_orya meşenin yapraklarınınan ārdıç tikeneri deriz unnardan getirmiş de sehpayın üsdünde bi peçete vādı onun üsdünde duruyeri geçen sene+den beri. (II.2.144)

ğamyoncu dēmiş şöför, yav kadın da vādı burlāda dēmiş o nēde kādı dēmiş ben+den ötürü. (II.8.54)

²⁵ Geniş bilgi için bk. Erdoğan Boz, “Türkiye Türkçesinde +DAn Ekli Nesne Ögesi Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2012d, s. 107-120; Gülsel Sev, “Çıkma Durum Ekinin Nesne Görevinde Kullanımı”, *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004, s. 2655-2666.

“+{Dan} + önce/sonra” biçiminde kurulan yapılar “ilgeç öbeği” değildir.²⁶
Bu yapılarda bulunan “önce, sonra” sözcükleri ve diğer sözcükler “ilgeçsi”dir.

tā bun+dan öncekiler, bundan atıyorum iki yüz elli, iki yüz sene önceki adı. (I.17.17)
yımırta da senden alıyım bi de sen+den başka kimseye de tā Kitmedim derdi.
(I.48.53)

kuş südü+den başka er bi şe yemiyöz mü? (I.22.79)

kalabalısa ayyülen biraz on pazı+dan aşşā yapmaşsın. (I.3.121)

-{Dİ⁴K} ortacıyla birlikte kullanılan “+{DAn} + sonra” yapısının EİBMA’da yaygın olarak “+{ÇAn} + sonra” biçiminde kullanıldığı görülür.

gözlēdik tā kapılādan çıkdık+çan sora kapının önüne duruyduk yā. (I.8.23)

toplarız onnādan, kuruduruz, onu kuruduk+çan sōna kaynadırız, geçiriz elekden çekideklēni ayırız, marmelet yaparız, yemek yaparız. (I.29.81)

şindi sādık+çan sōna süzēsini onu getirisin koca bi tencereye koyāsın bōle. (I.29.91)

ondan sōna tutunduk+çan sōna çendereden süzēsini, acık süzüldük+çen sōna da başkı yapāsın tāhtanın üsdüne. (I.29.93)

dönümünü beş lıraya verdik biz satdık+çan sōna da adamlā burası benim tarlam, tapılı evim deyip de gelen, başına gelen olmadı mıydı devlet de geldi orayı 'çam ekdi.
(I.52.117)

onu üredir ıslarız onu, ısladık+çan sōna üretiriz meselā içine un katıp da akşamdan. (I.18.43)

ilkin orda ocayla namazı kıldık+çan sōna bayramlaşır, andan sōna evine gelir erkes.
(I.26.39)

²⁶ Karahan’ın; “-DAn sonra ve -DAn önce yapısı içindeki sonra ve önce kelimeleri, zaman, yer, sıra anlamlarını korudukları, isimlerle aralarına pekiştirici veya derece bildiren bir unsur alabildikleri, ortak bir isim etrafında art arda kullanılabilirlikleri örneklerde birer zarftır. Zarf olarak kullanıldıkları örneklerde ortaya çıkan yapı ise nitelik isimleriyle yapılan *ondan güzel, senden çalışkan, bizden neşeli* gibi kelime gruplarından hiç farklı değildir. Gerek bu gruplar, gerekse *senden sonra, benden önce* vb. gruplar bir “uzaklaşma grubu”dur.” (Karahan, 2007: 47) ifadesi göz önünde bulundurularak “önce” ve “sonra” sözcükleriyle kurulan kimi öbekler “ilgeç öbeği” kapsamına alınmamıştır.

vallā küçükken okula gidēken ders yapādık ama okuldan çık+dık+can sōna el_ışi yaptık. (I.27.166)

ē gece kalkāsın tabī davul çık+dık+can sōra, yemēni yir, yatırsın. (I.50.130)

bilāyire yemēni yiyip çayını ış+dık+cen sōna gene de ihtiyarlar ziyāret edilir, bayram edilir, bayramlaşılır vakit geçerdı. (I.26.40)

ektik+cen sōna hepsi olur. (I.28.60)

şehire gıt+dık+cen sōna burda bi komşu var yukarda bekir_āğa, bekir_āğa emsālī, yav kadir dēmiş sen dēmiş bi sigortāyı arasana dēmiş bākurdan sigortaya geçme hakkın vāmiş senin dēmiş. (II.5.127)

Ad-Yardımcı Eylem Bağlantısı

Ayrılma durumu, ad-yardımcı eylem bağlantısıyla birleşik eylem öbekleri kurar ve bu öbekler tümcede genellikle yüklem olur. Metinlerimizde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.1.1.1.5. +{(y)lA(n)}, +{nA(n)} “Birliktelik”

Temel sözdizimsel işlevi olan ad-eylem bağlantısı kurmanın yanında ad-ad, bağlantısıyla söz öbekleri de oluşturur. Tümcede ve söz öbeklerinde temel anlamsal işlevi “birliktelik/araç”tır.

Ad-Eylem Bağlantısı

Ad-eylem bağlantısında tümcede/tümceciğe; belirteç tümleci (birliktelik, araç, durum, neden, süreç, başlangıç vd.) yapma işlevi vardır.

oluyodu tabi demiş annannen şey+len kaymak+la pişiriyodu demiş. (I.3.112)
(birliktelik)

bu işde bu küy anılan bi küy işde zaman+nan şe_ürmiş gene şe_ür oldu işde, gene. (I.22.86) (süreç)

çocuklüm işdi öyle işçilik+nen, çalışme+ynen geşdi ölüm. (I.48.54) (durum)

mejburez buruya gelmē hayvannāmız var hanım sāyamıyo mejburen sūt makinesin+nen ben sāyīyom. (II.1.22) (araç)

kepce yok yav, būda ğazma+yla. (II.3.125) (araç)

göce tarinasını süzme yurdu burdan gelinden yurd_aldım, sūt, yürt yaptım süzme yürt, göce+yle kırdım, kırutdum, kıoydum kışlık. (II.7.33) (birliktelik)

Ad-Ad Bağlantısı

Ad-ad bağlantısıyla kurulan birliktelik öbeklerinde temel anlamsal işlev, “birliktelik”tir. Bu öbekler, biçim ve işlev bakımından sıfat öbeklerini andırırlar. Birliktelik öbekleri, ortaç/ulaç/ad-eylem öbeklerinden oluşturulmuş kısaltma öbekleridir. Metinlerimizde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.1.1.1.6. +{CA} “Eşitlik”

Temel sözdizimsel işlevi ad-eylem bağlantısı kurmaktır. Bununla birlikte ad-ad bağlantısıyla söz öbekleri de oluşturur. Tümcede ve söz öbeklerinde temel anlamsal işlevi “eşitlik”tir. Eşitlik biçimbirimi kalıplaşma yoluyla türetimlik biçimbirim gibi işlev görür ve bu biçimbirimi alan kimi sözcükler, sözlük maddesi olur.

Ad-Eylem Bağlantısı

Ad-eylem bağlantısında tümcede/tümcecikte; belirteç tümleci (eşitlik, yakınlık, benzerlik, gibilik, görelilik, durum, uygunluk, zaman, süreç, ölçü, abartı, karşılaştırma vd.) yapma işlevleri vardır.

tekneye unu qoyāsın biraz da yımırṭalı sula onu tıkıs+ca qarısın böle yani. (I.11.116)
(durum)

aylā+ca hāman qaldırmā ūraşırđıq şindi bir_ıaftada hārmandan qalkıyesin. (I.29.184)
(süreç)

sarımsāq, patetis dōrarız, patlıcan dōrarız onnara, quzu güvecini dūrarız etini,
tavuq_olsun, onu güzel+ce qavuru hepsini qarışdırıS. (I.35.31) (gibilik)

qarārmar qızım ona ara bırakırlā diyim acıq bahçe bırakırlā ı+ce cam cama vermez
onnā onu diyem, bilmiyem napıcek bakam. (II.1.95) (gibilik)

elini ayānı sıkı+ca bālāsın bebēn düzgün_olsun deye şimdıcik sēbes. (II.7.105)
(durum)

ğuvvetli+ce basdırısın havā_almaz. (II.7.137) (durum)

ben isim+ce duyuyim, fatma ablanın qızılānı duyādım neydi bilmem. (I.14.74) (durum)
taranayı da çoqça yapāsın dūrasın ışimikli+ce yālı+canak, salatayı da yirsin.
(I.50.136) (durum)

EİBMA'da +{CAK} biçiminde ikinci bir eşitlik biçimbirimi de görülür.

sāde bizimki dıl köy+cek, köy_öyledir. (I.3.98)

2.2.1.1.1.2. Söz Öbeği Düzeyinde (ad-ad bağlantısı) Sözdizimsel Anlamsal İşlevler

2.2.1.1.1.2.1. +{(n)I⁴n} “İlgi”²⁷

Temel sözdizimsel işlevi ad-ad bağlantısı kurmaktır. Temel anlamsal işlevi ise belirtme ve sahiplik şeklinde ilgi kurmaktır. EİBMA'da bu biçimbirimin +{(n)I⁴n} şeklinin az sayıda örneği bulunur. Buradaki [n] ünsüzü komşu ağızlardan ödünçlenmiştir.

²⁷ “İlgi” biçimbirimi ad-eylem bağlantısı kurmadığı için “durum işlevleri” arasına alınmamıştır. Bu konuda geniş bilgi için bk. Boz, *Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi*, s. 21-25; Leyla Karahan, “Yükleme (Accusative) ve İlgi (Genetive) Hali Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler”, *III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s. 605-611.

İlgi öbeği (Ad/Adıl+{(n)I⁴n}+Ad)

Ad/adıl-ad bağlantısıyla kurulan öbeklerde “ilgi öbeği” denir ve temel işlevi “belirtme ve sahiplik”tir. Yaygın şekilde “ilgi” işlevi kabul edilir.

ben+im küçük gız (I.19.87)	biz+im fırınā (I.31.115)
onnar+ın ādet (I.8.31)	sen+in çocuk (I.51.26)
siz+in çocuk (I.51.55)	ben+im torun (I.I.87)
sen+iñ hanım (I.14.91)	biz+im küyde (II.7.75)
ben+im dāmāt (II.1.116)	biz+im apartūmanda (II.5.52)

Belirtili ad öbeği (Ad+{(n)I⁴n}+Ad+İyelik)

Tamlayanın ilgi, tamlananın iyelik biçimbirimini aldığı ad öbeğidir. Belirtili ad öbeklerinde tamlayan ve tamlanan arasında geçici bir bağ vardır.

biz+im millet+imiz (I.3.5)	o+nun laf+ı+nı (I.10.117)
ben+im anne+m (I.13.42)	onnar+ın sōledīni(sōyledik+i+ni)(II.4.49)
sen+in 'çivtlī+n (II.5.133)	o+nun koca+sı (I.47.58)
siz+in ev+iniz (II.2.151)	çoban+ın qarī+sı (II.5.22)
ōlan+ın araba+sı (II.6.3)	bura+nın yerli+si+yiz (I.4.3)
duvar+ın dib+i (I.3.132)	dedem+in dede+si (I.4.6)
sivrih̄sar+ın küy+ü (I.42.42)	dedemiz+in yer+i (II.4.22)
inē+n bir+i (II.1.50)	evler+in önner+ın+i (I.3.53)
cāmi+nñ yan+ın+da (I.13.1)	gözü+nün ön+ün+e (I.3.13)
fişne+nñ suy+un+u (I.13.85)	gelin+iñ yan+ın+a (I.47.74)

Belirtisiz ad öbeği (Ad+{ϕ}+Ad+İyelik)

Sadece tamlananın iyelik biçimbirimini aldığı ad öbeğidir. Tamlayan ve tamlanan arasında kalıcı bağ vardır.

köv_çaraba+sı (II.6.3)	yangın kule+si (II.4.73)
yasdıK baş+ı (I.I.83)	elbise ötü+sü (I.I.84)
çalğı dūn+ü (II.1.29)	kına gece+si (II.1.30)
sünet dūn+ü (II.1.31)	çeşme su+yu (I.3.64)
aşçı ev+i (I.3.86)	ölan_çev+i (I.7.44)
köy dūn+ü (II.7.52)	amur iş+i (I.9.35)

Eksiltili öbekler (Ad+{(n)I⁴n}+bildirme/ol-)

İyelik biçimbirimi almış tamlayandan sonra ikinci adın bulunmadığı, bildirme biçimbirimi ya da “ol-” ana yardımcı eylemiyle kurulan öbeklerdir.

hē benim(dir). (II.6.155)	bizim(dir). (I.5.69)
onların oldu (I.4.120)	

2.2.1.1.1.3. Sözcük Düzeyinde Dizim Dışı Anlamsal İşlevler

2.2.1.1.1.3.1. +{lAr} “Sayı”

Temel anlamsal işlevi çokluk olan biçimbirimin EİBMA’da çok görülen +{nAr} değişken biçimi; “+n+lAr > +n+nAr” benzeşmesinden ortaya çıkar. Biçimbirimin sonundaki /-r/ sesinin erimesiyle önceki ünlü uzar ve +{lĀ}, +{nĀ} biçimleri de görülür. Çokluk işleviyle birlikte yüklendiği diğer anlamsal işlevler de aşağıda örneklendirilmiştir.

Çokluk:

şindi köy okul+lar+ı boşaldı diyem ben de. (I.1.17)

pancar vādı, Koyun+nā+mız vādı, davar+lā hayvan+nā vādı inek+lē+miz. (I.1.32)

yā gece üç beş kere kākırım inek+ler buzalıyacak buzāyı buluciz diye. (I.32.60)

accık gēmesinner bun+nar ay niye gelmediler, niye gelmediler rāmetli çok iyīdi yāni. (I.34.24)

gelin+ner indiler ayrı ayrı tabi on+nā kendīleri büyüdü. (II.6.114)

ikisi talebe+lē+den buranın kōlūsü hani. (II.7.57)

ben çıkıp toplayimiyim bun+nar topladılar. (II.8.97)

Akrabalık, aile ve grup adları:

anne+m+ler+in ev+ler+i orda işde kā.. bayırda. (I.16.21)

babam bi buçuk yaşında gēlmiş, babaanne+m+ler gēlmiş yavrum. (I.19.84)

ne ābi+m+ler gidēm dedi bi kere, ne gidicēz orda çekdimiz çileyi unuttuk da mı gezcēz diye bi kere gidēm oriyā demediler. (II.2.127)

mēmed. ağa+lar+ın oriyı çadır kurmuşlar çadıra gelmişlē. (I.49.43)

selim. ali+ler falan ama unnā epsi aynı.. (I.48.104)

bunnar sarı+lar derler, bunnara da cincin+ner derler. (I.22.62)

Ulus, halk, topluluk ve hanedan adları:

mācır+lar ep siyreldi, gelinner ep manav ep manav. (I.4.64)

çerkez+ler öliymiş, eralda. (I.8.33)

burasının kurucuları tatar+lar. (I.26.10)

māni zatēn yokdu manav+lā süylē māniyi. (I.50.72)

o da yörük+ler+den. (I.52.88)

erzurumlū+lar geldi. (I.48.37)

bī gāvırdan öğretmenimiz vādı bi de türk, iki de türk+lē+den üç, öğretmen. (II.2.62)

terkemeler var. (I.43.42)

bu ermeniler varımışdı çalkarada. (I.43.69)

yāni o erkek+lē karışmazdı, kadın+nā büle kendi arasında bārılırdı. (II.7.68)

Bir dine, topluluğa, cemaate ve akıma bağlı topluluk adları:

genelde ğayrimüslim+ler çalışdırıyomuş bi çoğunu. (I.46.36)

Özel yer adları:

burdan kızılın+nere kadar, bi günde kızılinnere varısın. (I.23.34)

çifde+ler orhāniye varmış. (I.46.44)

bi de bu tarafda alçağ_evler var ben şeyden, arabalardan dönerken görürüm orayı da yācı+lar derdi o da tapılı, geri kalanı azīne yerleri. (I.22.90)

2.2.1.1.1.3.2. +{KI⁴(n)} “Aitlik”

İyelik biçimbirimine benzer bir işlevle bir nesnenin başka bir nesnenin parçası olduğu veya bir nesnenin başka bir nesneye/kişiyeye ait olduğunu belirtir. İlgi biçimbiriminden, bulunma biçimbiriminden ve yalın adlardan sonra gelerek adlardan adılısı ve adıllarda ise “belirsizlik” yapar.²⁸

+{(n)I⁴n}/{im} + {KI⁴(n)}

biz+im+kin+ner bin sekiz yüz atmışda gelme. (I.21.14) (belirsizlik)

bu öldü, bu sâ, bunnar torunnar, bunnâ da büyük kız+ın+ki+ler, bu öl+um+un+ki, bu ölümün bunnâ. (I.24.80) (adılısı)

hep kızlâ toplarırdık, buğün biz+im+ki+ni suvârdık ertesi günü komşu+nun+ki+ni öleydi yāni. (I.39.57) (belirsizlik)

büyük kız+ım+ın+ki+ler+i iki kız bi kızınna iki ölu var. (II.5.45) (adılısı)

şimđi biz+im+ki+ler şeyden köstenceden gelme dedemler. (I.46.18) (belirsizlik)

sādi ben+im+ki dīl ama bütün gençlerin üyle. (I.3.53) (belirsizlik)

bu+n+nar+ın+ki, aynı. (II.8.2) (belirsizlik)

²⁸ “Adılısı” hakkında geniş bilgi için bk. Kerim Demirci, *Teorik Bir Yaklaşımla Zamirler*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013, s. 56-78.

+{DA} +{KI⁴(n)}

çocūmun kıızı, bū kıızımın çocū bur+da+ki. (I.16.36) (adılısı)

arābe olan bi ū karşı+da+ki ev bi tāne. (I.17.72) (adılısı)

mum yakmak ū şey dīl de yani or+da+ki cenā., ūylere, yatırlara zarar olmasın diye mum dikermişler. (I.22.69) (adılısı)

o bir kilōmetre altı+n+da+ki de ğirmeni bin doğuz yūz otuz altı yılında ālmışlar. (I.23.105) (adılısı)

güçġū zaten okuduydu konya+da+ki. (I.29.103) (adılısı)

seviyo gelin, ceyran fırın+1+n+da+ki ekmē çok seviyo onu sēmiyo. (II.1.146) (adılısı)

ur+da+ki yūn eūyāmız fazla ħalmadı. (II.2.98) (adılısı)

dā o tepebaşı+n+da+ki doğtura gittik ğiūde o ğumānna, yeni sālā gittik ōrdan hēpsi yaptılar bi mu ğayne onu da orayı gittik. (I.32.6) (adılısı)

Ad + {KI⁴(n)}

o yān+k1 bu yan+k1 gid gör, gitmem. (I.20.46) (adılısı)

o ğaman+k1 günde ōleymiş em başka küyden gelmiş de ğirmencilik yapmış. (I.37.5) (adılısı)

ta karşı+k1 duvar da bizimdi, ōte yandağı, bu de ğil ōte yandağı hep beton. (I.3.40) (adılısı)

sabā+k1 sūt yāni. (I.31.2) (adılısı)

ama ūimdi+ki ađlım ğōlsa ōle onnarı yapar da periūan eder mim? (I.37.56) (adılısı)

yapmiyiz ğūle evēl+ki çok çok bi ūilē ūindi. (II.8.107) (adılısı)

bir ğiki sene ħullanabiliyen de devrisi sene ilk sene+ki ħadā ūetmiye ħurudiye peyniri. (II.7.144) (adılısı)

2.2.1.1.1.3.3. İyelik

Temel anlamsal iūlevi sahiplik olan iyelik biçimbirimi, bir nesnenin başka bir

nesnenin parçası (birimi) olduğunu ya da bir nesnenin başka bir nesneye/kişiye ait olduğunu belirtir. Ad ve adıl/iyelik öbeklerinde iyelik/sahiplik temel işlevi yanında sayı (teklik-çokluk) ve kişi bildirir.

1.T.K.	+{(I ⁴)m}	fırın+ım (I.49.105) kız+ım (II.5.42) benim çocuklar+ım (I.34.34) hakl+ım+da(aklımda) (I.4.57) yaş+ım (I.34.6) torun+um+un (II.1.98)
2.T.K.	+{(I ⁴)n} • +{(I ⁴)η}	hāman+ın (I.32.96) beyn+in (I.48.70) pīynir+in (II.8.119) ğārın+ın (I.13.122) can+ın (I.16.15) senin görünümce+n+e (I.35.50) gel-dī+ın (I.3.11)
3.T.K.	+{(s)I ⁴ (n)}+	belediye araba+sı (I.19.111) davul+u (I.42.40) süt araba+sı (II.7.21) baba+sın+dan (I.16.10) köy meydan+ın+da (I.15.25)
1.Ç.K.	+{(I ⁴)mI ⁴ z}	kölü+müz (II.1.32) bizim gānşlī+miz(gānşlik+imiz) (II.5.39) tükan+ımız (I.35.47) yol+umuz (I.19.14) kuzu+muz (II.7.143) teyze+miz+ın (I.42.44) iç+imiz+de (II.2.64)

2.Ç.K.	$+ \{(I^4)nI^4z\}$ $\bullet + \{(I^4)\eta I^4z\}$	su+y+uğuz+u (I.13.113) evl̄e+niz (I.3.8) sizin yazı+nız (I.20.6) gidiş+iniz (I.20.37) sizin ev+iniz (II.2.151) sizin misāfir gelc̄e+niz+den (I.27.69)
3.Ç.K.	$+ \{lArI^4 (n)\}+$	dāmat+ları (I.1.68) hırsızlık+ları (I.3.31) buba+ları (I.10.65) komşuların annaşma+ları (I.23.129) en büyük+leri (II.4.20) karyola takım+ların+a (I.7.66) tirennerin cam+ların+dan (II.2.110)

Çizelge 55: İyelik biçimbirimleri

* İşaretli, [η]'li biçimler komşu ağızlardan ödünçlemedir.

2.2.1.1.1.3.4. $+ \{(y)I^4\}$ “Belirtme”

Temel anlamsal işlevi tümcede nesneyi belirli duruma getirmektir. Bu biçimbirim birçok dilbilgisi çalışmasında durum biçimbirimleri arasında gösterilmiştir. Bu biçimbirimin ad-eylem bağlantısı yapmadığına dikkat edilirse, durum biçimbirimleri arasına alınmaması gerekir.²⁹

topladık erikler+i deli erik vādi işi erik. (II.1.1)

isd̄el̄erdi biribirlerin+i, verilirdi. (I.2.49)

ama bak genç gelin gelinnerimiz deyim yāni hiç bi tāne ellerin+i çekmezler. (I.3.80)

inekler+i satem şey ̄edem deyesiye bi de muhtar ̄öldu ̄aldı burda. (II.7.117)

andan sō kendimiz+i doyuruduk. (I.44.63)

²⁹ Geniş bilgi için bk. Erdoğan Boz, “Adın Yükleme (Nesne) Durumu ve Tümcenin Nesne Ögesi Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2012e, s. 97-105; Karahan, a.g.m., s. 605-611.

biz koyun+u kırkarız, yapāsın+ı yıkarız şēdiriz, götürü taratdırız seytgāzide.
(I.29.172)

hamır+ı bırakırız a bōle küçük biraz, ekşi_amır deriz biz_ona. (I.18.42)

ay dediK ne güzel çayımız+ı bişiriveriyo. (I.10.43)

2.2.1.1.1.3.5. +{mI⁴} “Soru”

Temel anlamsal işlevi sorudur. Aslında bir ilgeç olan +{mI⁴} soru biçimbiriminin ünlü uyumlarına da girmiş olması dikkate alınırsa ekleşme yolunda olduğu görülür. Ancak bu durum biçimbirimini ayrı yazılmasını engelleyememiştir.

hah sen beni mi alıyosun burdan? (I.14.13)

esgi şey mi hazırlıcağsınız böyle? (I.15.91)

başbakan bizi mi doyuracak onları mi doyuracak deyem yā rePPim_allahım diyem.
(I.37.33)

siz ekşimek mi diyiler ne şēdirler? (I.36.45)

çarşamba günü oynālā gene ne yapālādı onnar o_zaman tel mi ne, mendil mi dādılādı? (I.27.122)

biz soda diyez de kārbonat mı diye.. (I.25.165)

sítebilize mi diyosunuz onun_ adına? (I.23.70)

hayıḡ kara boya mı kara kurum mu? (II.7.166)

2.2.1.1.1.3.6.+{II⁴} “Varlık”

Çok işlek bir biçimbirimdir. Genellikle türetimlik biçimbirimler arasında gösterilir.³⁰ Ancak bu biçimbirim yeni bir kavram yapmaktan çok bir takım

³⁰ Ergin, bu biçimbirimi “İsimden isim yapma ekleri” başlığı altında inceler. Geniş bilgi için bk. Muharrem Ergin, *Türk Dilbilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2013, s. 159.

dilbilgisel işlevlere sahiptir.³¹ Biçimbirimim EİBMA'da benzeşmeyle oluşmuş +{nl⁴} biçimi de görülür.

Bir şeyin varlığını veya bir şeye, özelliğe sahipliği bildiren adlar ve niteleme adları yapar:

tat+lı (I.49.61)	ēyşi+li (I.2.59)
ķaymaķ+lı (I.3.105)	tapı+lı (I.22.89)
patetiz+li (I.24.128)	haşeş+li (I.24.131)
pit+li (I.26.53)	ķabıķ+lı (I.29.69)
hız+lı (I.31.10)	pasak+lı (I.35.59)
etki+li (I.46.32)	para+lı (I.48.79)
çalgı+lı (II.1.29)	hayır+lı (II.6.168)
önem+li (II.7.45)	ceyran+nı (I.7.27)
can+nı (I.40.32)	izin+ni (II.5.41)

Yer, şehir, ilçe, ülke ve yön adlarına gelerek o yere mensup veya orada yaşayan kişi adları yapar:

eskişe_ır+li (I.5.5)	aķtarmaş+lı (I.23.101)
emirdā+lı (I.27.116)	ķāyseri+li (I.28.73)
yożgat+lı (I.28.99)	bulğarya+lı (I.33.48)
urfa+lı (I.37.67)	ķars+lı (I.43.40)
beyyayla+lı (I.52.88)	

Sayı adlarına gelerek belli öbek adları ve niteleme adları yapar:

dört+lü beş+li (II.1.65)

Özel yer adları yapar:

yara+lı (I.35.6) cumā+lı (I.48.97)

³¹ Biçimbirimim işlevleri konusunda geniş bilgi için bk. Erdoğan Boz, "Eski Anadolu Türkçesinde +U Eki Üzerine", *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2012c, s. 167-179; Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2014, s. 133-134.

2.2.1.1.1.3.7.+{sI⁴z} “Yokluk”

Varlık biçimbiriminde olduğu gibi yokluk biçimbirimi de yeni bir kavram yapmaktan çok aşağıdaki dilbilgisel işlevleri üstlenir. Genellikle türetimlik biçimbirimler arasında gösterilir.³²

Bir şeyin yokluğunu, yetersizliğini veya bir şeye sahipsizliği bildiren adlar ve niteleme adları yapar:

para+sız (I.16.106)

ıs+sız (I.24.105)

rāt+sız (I.26.7)

sālır+sız (I.31.106)

ķanāt+sız (I.37.39)

imān+sız (I.37.38)

ķılķık+sız (II.3.80)

verim+sız (II.6.58)

su+suz (I.3.157)

Kimi ikilemelerde kullanılır:

yama+lı yama+sız (II.3.47)

2.2.1.1.1.3.8. Küçültme, Sevgi, Alay, Abartma

“Küçültme, sevgi, alay, abartma” işlevleri bulunan +{ÇAK}, +{ÇI⁴K}, +{cAğIz}, +{cIğAz} biçimbirimlerinden en işlek olanı +{ÇI⁴K} biçimbirimidir. Bu biçimbirim EİBMA’da da yaygın bir kullanıma sahiptir.

2.2.1.1.1.3.8.1. +{CI⁴K}

baba+cī+m (II.2.19)

dayı+cī+m (II.2.30)

ana+cī+m (II.2.43)

abla+cī+m (II.2.82)

³² Geniş bilgi için bk. Ergin, a.g.e., s.160.

'çizgi+cik (II.8.67)	hepsi+cî (I.8.30)
anne+cî+m (I.16.58)	ayşe+cîk (I.53.111)
dā+cıķ (II.2.15)	nine+cî+m(II.2.79)
dar+a+ca+cıķ+dı (I.29.109)	şu kadā+cıķ (I.25.154)
inge+cî+m+in (II.2.86)	sıca+cıķ (II.6.35)
yavru+cū+m (I.31.20)	a+cıķ (II.7.192)
kısa+cıķ (II.8.32)	hayvan+cıķ (II.8.59)
ufa+cıķ (II.8.90)	iņsan+cıķ (II.8.107)
yımışa+cıķ (I.25.152)	biraz+cıķ (I.18.46)
lira+cıķ (I.14.86)	şindi+cik (I.4.129)
iki+cik (I.24.70)	bir+cik (I.25.48)
bi şey+cik (I.35.5)	ķolay+cı+cıķ (I.45.6)
hēmēn+cik (II.1.26)	küÇü+cük (I.10.80)

2.2.1.1.1.3.8.2. +{CAğIz}

ķız+cāz (II.1.94)	baş+cāz+ı+n+a (I.6.58)
el+cēz+i+n+ne (I.53.110)	

2.2.1.1.1.3.9. Benzerlik

“Benzerlik, gibilik, eşitlik, kadarlık” işlevleri bulunan +{(I⁴)msI⁴}, +{î} ve +{sI⁴} biçimbirimleri işlekliliğini yitirmiştir. EİBMA’da örnekleri sınırlı sayıdadır.

2.2.1.1.1.3.9.1. +{(I⁴)msI⁴}

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

ekşi+msi (I.14.48)

2.2.1.1.1.3.9.2. +{sI⁴}

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

ipek+si (II.7.74)

hamır+sı (I.28.24)

2.2.1.1.1.3.9.3. +{î̄}

Türkçede yukarıda sıraladığımız biçimbirimlerden başka, dilimize Arapçadan girmiş benzer işlevli bir de +{î̄} biçimbirimi vardır.

Arapça nispet î'si, benzerlik, gibilik ve ilgi belirten adlar yapar:

resm+î̄ (I.21.3)

keyf+î̄ (I.23.39)

dīn+î̄ (I.28.3)

mill+î̄ (I.40.47)

cidd+î̄ (II.5.22)

2.2.1.1.1.3.10. Aile, Topluluk

2.2.1.1.1.3.10.1. +{gIl(lAr)}

ablam+gil (I.24.93)

ābīm+gil (I.42.21)

annesi+gil (II.7.26)

anam+gil+de+y+ke (II.7.157)

ayten+gil (II.7.187)

2.2.1.1.1.3.10.3. +{î̄n(i)}

EİBMA'da topluluk/aile ifade eden +{gil} ve +{lAr} biçimbirimlerinin yanında bu işleve sahip +{î̄n(i)} biçimbiriminin varlığı da dikkat çeker. Ersöz,

çalışmasında bu biçimbirimin ağızlarda dar ve geniş ünlülü şekillerinin varlığından söz ederek +{īni} şeklinin göçmen ağızlarında, +{ēni} şeklinin ise yörük ve diğer Oğuz boylarının ağızlarında kullanıldığını belirtir. Biçimbirimin işleviyle ilgili olarak da “+{ēni/+īni} eki, ölçünlü dildeki +{lAr} eki ile değil, +{gil} ile aynı işlevdedir. Yani bir ailenin kalıcı ismini/lakabını yapmak için değil, geçici aile ve topluluk isimleri yapmak üzere kullanılmaktadır.” der.³³

Günşen, +{īn} biçimbirimin kullanımını; “(ünlü ile biten) akrabalık adı+(teklik şahıs) iyelik eki + īn eki (+varsa hâl eki)” şeklinde formüleştirebilir ve bu biçimbirimin +{gil} biçimbiriminin ses olaylarına bağlı olarak değişmiş bir biçimi olduğunu söyler.³⁴

annem+īn (I.24.27)

görümcem+īn+de (I.24.94)

anam+īn (I.31.61)

buvam+īn (I.33.40)

yengem+īn (I.38.96)

dedem+īn (I.51.136)

ibrām ağam+īn (I.49.12)

annannem+īn (I.49.47)

ablam+īn+e (II.2.92)

Farklı ağız bölgelerinde īn biçimbiriminin +{in}, +{īni}, +{ıynı}, +{īn}, +{ıyn}, +{yılı}, +{ıyılın}, +{ıyn}, +{īli}, +{eyni}, +{āni}, +{āli}, +{ēli}, +{ēnē} şekilleri³⁵ tespit edilmesine rağmen EİBMA’da düzenli olarak +{īn} şeklinin kullanıldığı görülür. Bununla birlikte bir örnekte +{īni}, bir örnekte +{īl}, bir örnekte ise +{īlīn} şekillerinin kullanıldığı görülür. Ayrıca +{ilīn} kullanımının sahibi tarafından zaman zaman +{gil} ve +{īn} biçimbirimlerinin üst üste kullanıldığına da rastlanmıştır.

tā teyzem+īni bile okuyamamışlar_ani. (I.32.82)

bíz dayım+īl+in odalarında duruyduk. (I.50.5)

³³ Geniş bilgi için bk. Serpil Ersöz, “Bazı Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topluluk/Aile Adı Yapan Bir Ek: +ēNi/īNi”, *Turkish Studies*, Volume. 3/3, Ankara, 2008, s. 356-377.

³⁴ Geniş bilgi için bk. Ahmet Günşen, “Edirne Yöresi Ağızlarında Aile ve Topluluk İsimleri Yapan Ekler Üzerine”, *1. Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (23-25 Ekim 2003)*, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne, 2003, s. 663.

³⁵ Biçimbirimin farklı biçimleri hakkında geniş bilgi için bk. Ersöz, a.g.m., s. 370.

yav şindi buvam+il̄in o_ zaman yetişmiş dörd_ulan birden yetişmişl̄e, e onda da dōrt gız varımışdı ıraḥmetli dedemde. (II.4.42)

orda emmim+gil+īn oturuydu ondan sōra gidior bolatlıya. (II.4.23)

annem+gil+īn dōrt gız buvam+īn de dōrd_olan, dōrt gızı dōrd_olana vermiş besbeli nasip. (II.4.43)

2.2.1.1.1.3.11. Sayı

2.2.1.1.1.3.11.1. +{(I⁴)ncI⁴}

Sıra sayı (niteleme) adları yapar.

iki+nci gelişl̄ende siz gibi biz de tulumu boyadık eve varınca dedil̄e. (II.7.160)

ama kayırık nēden kapāndı bu sene sözde açılcakmış buraya ilkoḫul beş+inci sınıfa kadar. (I.6.10)

bir+inci gün işde kına gecesi, mēvlit oḫunurdu, ḫadinnā gece gelirdi kına yaḫardı, ōle işde. (I.16.6)

he, üç+üncü, üçden çıḫdım. (I.4.1)

ondan sōra dedem burdan üş sēfer asger olōrū, üş sēfer gidi_or dōrd+üncü+de çanaḫkaledede arıburnunda ḡalıyor. (II.4.16)

2.2.1.1.1.3.11.2. +{(ş)Ar}

Üleşirme sayı (niteleme) adları yapar.

iki+şer üç+er. (I.1.86)

vallā hepsinin altında bir+er iki+şer taḫsileri var, iki+şer motur, iki+şer taḫsi. (I.3.98)

yok āmet eniştesi, mēmet eniştesi ḫaç eniştesi ḫaç yeḡeni varsa ondan yüz+er liracık para alırlar. (I.14.84)

üş sefer om_ beş+er gün om_ beş+er gün yatdım ondan sōna beni ihraş çıḫardılar. (I.48.139)

2.2.1.1.1.3.12. Yüklem Yapıcılar “Bildirme”

Yüklem konumundaki söz ya da söz öbeklerine eklenerek varlık veya yokluk durumunu kuvvetle/ihtimalle bildirir. Temel anlamsal işlevi bildirmediir. $+{DI^4r}$ biçimbirimi, hem bildirme biçimbirimi almış adlara hem de “i-” eylemi ile kurulmuş birleşik eylemlerin geniş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman çekimlerine getirilerek kuvvetlendirme/ihtimal ulamlarını oluşturur.

	Biçimbirimler
1.T.K.	<p>$+{(y)I^4m}$</p> <p>seksen_üç yaşındı+yım. (I.36.5)</p> <p>ben getiremem ki ben de hasta+yım, bakamam_ona. (I.41.107)</p> <p>bēn bi kişi+yım yapamıyem bile bi kişi ne yıcık, yā. (I.44.81)</p> <p>dīl+im, bu köylü+yüm şimdi ama do_uşum, do_um yerimi soruyosun. (I.48.13)</p> <p>$+{(y)I^4n}$</p> <p>seksen yaşındı+yın. (I.20.99)</p> <p>ben kaç yaşında var+ın? (I.20.98)</p>
2.T.K.	<p>$+{sI^4n}$</p> <p>sefāyı göriveriyim, ay kız sefā, dorunu, ayy çıplak+sın yayrüm kollarını örtse. (II.8.30)</p> <p>i sen dedi seksen yedi yaşında+sın dedi olmaz dedi. (I.32.72)</p> <p>babam dedi ille asin sen dedi boş+sın dedi git bi araba çorağ al. (I.48.117)</p> <p>yalnız dediler sen büyük+sün hāzālīk yap, dedim ya işde ne āzālīk, ... bile varmıyom. (I.43.89)</p> <p>ğavır_olan ğavırca öredirdi ama bi türlü türk+sün ürenemeysin ki çabıcaçık. (II.2.63)</p>

3.T.K.	<p>+{DI⁴r}, +{φ}</p> <p>onnara göre <u>kolay+dır</u> tabi. (I.5.44)</p> <p>kıırma, dızmana olur bizim köyün, mācurların <u>sey+i+dir</u> o yāni.. (I.9.34)</p> <p>sarıcaellez <u>mācur+dur</u> ora da. (II.6.12)</p> <p>ordan öti yanda istambol bursa yolunda çuķurisardān öti yanda zemzemiye köyü <u>var+dır</u>. (I.22.43)</p> <p>şindi bī var a bi kıanser belki de <u>kanser+miş+dir</u>. (I.25.27)</p> <p>şu suyun ismi <u>gümbürdekpınarı+dır</u>. (I.43.71)</p> <p>ō patik şindi de <u>çok+dur</u>. (II.6.77)</p>
1.Ç.K.	<p>+{I⁴z}</p> <p>şükür şimdi çok <u>rāt+ız</u> baķ. (I.10.85)</p> <p>selma_anım, şindi üle <u>zengin+iz</u> kini bayramlarda çuķulata üsdünden gidiyez. (I.22.74)</p> <p><u>mejbur+uz</u> buruya gelmē. (II.1.22)</p>
2.Ç.K.	<p>+{sI⁴nI⁴z}</p> <p>sā_olun yayrum sislē de <u>ī+siniz</u> işallah. (I.53.4)</p> <p>siz <u>nereden+siniz</u> baķām? (I.32.75)</p> <p>siz hepsiniz <u>genç+siniz</u>, işallah rāt_ıdin. (I.22.86)</p>
3.Ç.K.	<p>+{DI⁴r(IAr)}, +{φ}</p> <p>ama iç <u>ī+dirlē</u> hiÇ zararları yok, faydaları olū bize dā. (I.25.22)</p> <p>onnā da herālda bulġaristan <u>mācır+ı+dır</u> başķa ne_olcāķ. (I.36.64)</p> <p>evlerin üstleri ev <u>yok+Tur</u> orda <u>taş+dır</u> ep büle büyük büyük ince ince <u>taş</u>. (II.2.152)</p>

Çizelge 56: Bildirme işlevli yüklem yapıcılar

2.2.1.2. Eylem İşletimlikleri

2.2.1.2.1. Basit Yapılı Eylem İşletimi

2.2.1.2.1.1. “Söz Öbeği Kurucular/ Sözcük Türünü Değiştiriciler” (Eylemsiler)³⁶

2.2.1.2.1.1.1. “Ad-Eylemler”

Eylemlere $-{mA}$, $-{mAK}$ ve $-{(y)I^4\{}$ ad-eylem biçimbirimlerinin getirilmesiyle oluşan sözcüklere ad-eylem, söz öbeklerine ise ad-eylem öbeği denir. Eylemlerin adlaşmış biçimleri olan bu sözcük ya da söz öbekleri geçici ad, kalıcı ad veya niteleme adı olarak tür değiştirir. Ad-eylemler zamana ve kişiye bağlı değildir.

$-{mA}$

Bu ad-eylem biçimbirimi, “i-” eylemi hariç bütün eylemlere getirilebilir. Genel olarak eylemlerin iş adlarını yapar, bu adlar ya geçici ya da kalıcı ad olur.

kilimler şey doku-ma yāni pala denirdi. (I.39.38) (kalıcı ad)

ısın-ma da camal dēlēdi çocūm. (I.44.17) (geçici ad)

tel takārlardı eskiden gelinnere, duvaḡ yapārlardı bi de yapışdır-ma dērdik. (I.47.68) (kalıcı ad)

şindi şurdı gene var, mesā artvinliler ayrı bi yan çekiyo, erzurumlular bi ayrı çekiyo, bi bādaş-ma yoḡ yāni. (I.48.44) (geçici ad)

bi yaz beni ısıt-ma tutdu ālayā ālayā. (I.50.20) (kalıcı ad)

şinđi orda nāpīler, kim, ismimizi soyadımızı falan yazdır-ma var orda, buriya geldīmize. (II.2.72) (geçici ad)

sula-ma yoḡ. (II.3.106) (geçici ad)

işde ingilizlerin çıkart-ma yapti zaman orda şehit düşüyor. (II.4.19) (kalıcı ad)

³⁶ Geniş bilgi için bk. Nesrin Bayraktar, *Türkçede Fiilimsiler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004; Özlem Deniz Yılmaz, *Türkiye Türkçesinde Eylemsi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Ad-eylem öbeklerinde -{mA} biçimbirimini almış ad-eylem sondadır ve öbeğin yüklemi gibidir. Ad-eylem öbeği tümcede özne, tümleç ya da yüklem olabilir.

ertesı günü gelin_al-ma denir. (özne)

bağ bu da tatlı erikden yap-ma sabāleyin kaynatdım tāze. (II.1.25) (yüklem)

küçük gelin_alıcı denirdi, cumārtesi gelin_görüşür-mü+ye çıkardılar. (I.30.54) (tümleç)

-{mAK}

Bu ad-eylem biçimbirimi, bütün eylemlere getirilebilir. Eylemlerin hareket adlarını yapar, bu adlar ya geçici ya da kalıcı ad olurlar.

kıza çocā oğlana sor-mak yok. (I.14.60) (geçici ad)

mum yak-mak şey dīl de yani ordaki cenā.., şeylere, yatırlara zarar olmasın diye mum dikermişler. (I.22.69) (geçici ad)

ilēden kork-mak vādī. (I.27.141) (geçici ad)

günah derken hanı nāmahram var bi, bi de kaç-mak var. (I.42.63) (geçici ad)

bizde dıřādan şu gādā bi şe al-mak yok. (I.53.51) (geçici ad)

ğaz emirdā_ından gelirdi yak-mak için. (II.3.34) (geçici ad)

orıya git-mek isdeyirler. (II.2.38) (geçici ad)

ben Kit-mek isdemiyoum amelıyet olmak isdemiyoum dedim. (I.48.146) (geçici ad)

o oyun çıkar-mak o canım oynarķan. (I.44.121) (geçici ad)

satın_al-mak yokdu. (I.44.51) (geçici ad)

o dişi vādır dıyennerin_ altında bōle çak-mak daşı, u kıyārdı u sapı. (I.53.84)

(kalıcı ad)

orda çalışıye o da ona ek-mek yolladım şindicik. (II.5.158) (kalıcı ad)

Ad-eylem öbeklerinde -{mAK} biçimbirimini almış ad-eylem sondadır ve öbeğin yüklemi gibidir. Ad-eylem öbeği tümcede özne, tümleç ya da yüklem olabilir.

süt sat-mak ta yoktu ya da çok çıkmazdı. (I.38.102) (özne)

usda çalıştırıyo, işçi çalıştırıyo er neyse de o üs yanķı de_irmenne şindi rekābet oluyō ya şey arasında fabrikalar_ arasında müşderi kap-mak için. (I.23.107) (tümleç)

-{(y)I⁴ş}

Bu ad-eylem biçimbirimi, “i-” eylemi hariç bütün eylemlere getirilebilir. Genel olarak eylemlerin hareket ve biçim (tarz) adlarını yapar, bu adlar ya geçici ya da kalıcı ad olurlar.

tēsine de_ıl de_şindi acıķ tā anna-yış var_eralda diyom ben. (I.27.148) (kalıcı ad)

çok_ıydi dēyim gene_ani bōle gel-iş+i güzeldi dēyim ben de tārla çalışırdı babalāmız, bekarlāmız vādı, çifçilik üzerine. (I.1.31) (kalıcı ad)

gezmē de yāni, yalnız bābam rāmetli dedi ki gid-iş+iniz olsun da dön-üş+ünüz olmasın, bu toprā bi dā ayānızı basmayın dedi. (I.20.36) (geçici ad)

Ad-eylem öbeklerinde -{(y)I⁴ş} biçimbirimini almış ad-eylem sondadır ve öbeğin yüklemi gibidir. Ad-eylem öbeği tümcede özne, tümleç ya da yüklem olabilir.

üç yüz sekiz gurul-uş tārīhi burāyī. (II.3.7) (özne)

al-iş+ver-iş yapıyē yā. (I.40.6) (yüklem)

nası, ekil-iş+in+den mi nası? (I.5.27) (Ekilişinden mi anlatayım?) (tümleç)

insannādā birbirine bak-iş gör-üş bilē yok. (I.19.115) (özne)

2.2.1.2.1.1.2. “Sıfat-Eylemler” (Ortaçlar)³⁷

Eylemlerin zamana baēlı ancak sayı ve kişiye baēlı olmayan adlaşmış biçimleri eylemlerin zaman ortaçları, eylemlerin tarza baēlı ancak sayı ve kişiye

³⁷ Geniş bilgi için bk. Ahad Üstüner, *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.

bağlı olmayan adlaşmış biçimleri ise eylemlerin tarz ortaçlarıdır.

Eylemlere ortaç biçimbirimlerinin getirilmesiyle oluşan sözcüklere ortaç, söz öbeklerine ise ortaç öbeği denir. Ortaç ve ortaç öbekleri geçici ad, kalıcı ad veya niteleme adı olarak tür değiştirir.

-{(y)An} (Geniş zaman)

şimdi hîç kapını açıp bak-an bile yok, yok. (I.19.118) (geçici ad)

resmî olarak om_bir_âne ama geri kal-an hepsinde otur-an var yâ işde dedî gibi otebise binip geliyo. (I.21.3) (geçici ad)

hâ halı doku-yan falan yoK bizde. (I.24.115) (geçici ad)

nāpām a Kuzum öle olcaK bulğarıstan kötüydü ğızım, bulğarıstanda yaşı-yan bilir. (II.2.35) (geçici ad)

yok oku-yan torunnarım yok. (II.6.131) (niteleme adı)

-{(A/I⁴)r} (Geniş zaman)

dızmana yaparız hē zaman evde oldum muydu, sāl-ır inēn oldum mu şeyin bitmez, kaymān bitmez. (II.1.48) (niteleme adı)

-{mI⁴ş}(Geçmiş zaman)

suyunu dökeriz, tavūn piş-miş suyunu içine, onnan pişer. (I.4.31) (niteleme adı)

bi yālîk verîler oğlan tarafından da biraz sakız biraz şeker gelir söz bit-miş olur. (I.14.60) (geçici ad)

o kavrul-muş unu pekmezle bile kararız helva gibi, sōra ekşili suyu dökeriz, içinde tanesi de olsun diye. (I.14.45) (niteleme adı)

şimdi dikil-miş hazır alıyeler. (II.6.87) (geçici ad)

-{Dİ⁴K} (Geçmiş zaman)

ama eger bunu isde-dīni (iste-dik+in+i) aldık ya u uşāmızı da alcaz dedi eger sözlēnde durusa, kız filān durusa çocuk da der (I.10.114) (geçici ad)
 musdāpaşa bulğaristanın ol-dū (ol-duk+u) yer. (II.2.101) (niteleme adı)
 sen açık onu bizde dūr-dūnu (dur-duk+un+u) biliye misin? (I.49.41) (geçici ad)
 oturdūn yerde pişirisin işe edērsin kayınpederimin otur-dū (otur-duk+u) yerde, öleydi bize o zamannar, yokTu. (I.18.63) (niteleme adı)

-{(y)AcaK} (Gelecek zaman)

avşamleyin yazın odunbazarında pārğda yatan bile kışın sovuğdan gene ĩ kötü bi kafasını sok-acak kadar bi barīnağ bulup soğuyo kafayı. (I.52.125) (geçici adı)
 nışana gelelim dağālā işte ğıza dağ-acak+lān+ı dağālar. (I.14.62) (geçici ad)
 şeye gid-ecek oldunāğ, komşudan komşuya git-cek oldunāğ bu çam āçlarının içinde öz olur, ona da çıra denir, çırayı yağarsın. (I.23.150) (geçici ad)
 bu küy büle düş-cē (düş-ecek+i) hiç aklıma gelmezdi, hiç. (II.5.87) (geçici ad)

-{mAz} (Olumsuz geniş zaman)

şindi ol-maz oldu. (I.7.41) (geçici ad)
ekil-mez oldu. (I.52.115) (geçici ad)

-{mAzIIK} (Olumsuz geniş zaman)

ay kedimizi hiç sorma yara-maz+lık yapıyo, ay büyle toplamadık misāfir geliyo işde bağ. (I.5.7) (kalıcı ad)

2.2.1.2.1.1.3. “Belirteç-eylemler” (Ulaçlar)

Eylemlere ulaç biçimbirimlerinin getirilmesiyle oluşan sözcüklere ulaç, söz öbeklerine ise ulaç öbeği denir. Bu sözcük ya da söz öbekleri belirteç olarak tür değiştirir. Ulaçlar zamana ve kişiye bağlı değildir ancak ortaçlardan türeyen ulaçlarda zaman anlamı vardır.

Ulaçlar ve ulaç öbekleri tümcede belirteç tümleci olarak görev yapar. Ayrıca ulaçlarla birleşik eylemler de kurulabilir.

2.2.1.2.1.1.3.1. Asıl Ulaçlar

-{(y)I⁴}

Birleşik eylem kurar.

kömürle cız-ıver-i̇-di-k nası odunun kömürü olur, kömürle şüle hafif. (II.7.168)

ay dediK ne güzel çayımızı bişir-ıver-ıyo. (I.10.43)

olmadı şindi keşge accık dā sōna gel-ıver-e-ymiş-iniz. (I.28.78)

gir-ıver-i-sin iki elinne, şindi bi elimizle yürüyez çok yapmiyez yedi sekiz şē yapıyez, alıyo āşsın vasın. (II.1.60)

ayy, ben unut-uver-ıyi-m yaşliyim. (I.16.96)

-{(y)A}

Birleşik eylem kurar.

ay araba gelceK_ğalibā ama sizin arabanın zararı olcağ erālda geç-ebil-i mi aceba burdan tağsi? (I.29.194)

acaba olur mu dēmiş bāğurdan sigortāya geç-ebil-ir mim. (II.5.131)

yāni ne satış yap-abil-di-k ne şey yap-abil-di-k, mal maşakat ōlecenē bırağdık. (I.20.16)

bir_iki sene kullan-abil-iy-e-n de devrîsi sene ilk seneki qadā şey_etmiye qurudiye peyniri. (II.7.144)

İkilemeler yapar.

gül-e gül-e yavrucum. (I.51.157)

bayramlāmız bizim êvel çok güzel oluyodu, şindi gid-e gid-e batdı, gēnşlē batırdı bayramları. (I.4.33)

e ālamaktan üzül-e üzül-e. (I.50.21)

-{(y)I⁴p}

Bu biçimbirimi alan ulaç öbekleri hem yardımcı tümceyi yükleme bağlar hem de temel yüklemi niteler. Ulaçlar ise belirteç tümleci olarak belirteci yükleme bağlar ve yüklemi niteler.

şey benzinne çalışdır-ıp onna taramaya başladık, işde ðle. (I.5.35)

gezērdik toplan-ıp komşuları. (I.16.42)

bu göyun bu gadā durcaq o göyun orda duru kes-ıp de yiyemessin, yā üleydi yavrum urası üledi bulğarisTan. (II.2.50)

bolatlıdan yer_ālō bubam, emmimin_ikisini götür-üp orā yerleşdiri_or, kendi.. birinne de kendi burda qalıyor. (II.4.23)

-{(y)ArAK}

Bu biçimbirimin EİBMA'da -{(y)AlAK} biçimi de görülür.

qadın sayılı ol-arak ya üç kişi mi az, ya dört kişi burda qadın. (II.5.18)

gene ormana baqan yetkililerden izin al-arak kesiyosun onu, oraya bedel yatırıyosun galibā heralde. (I.23.123)

çok hāyvan sürdük, gitdik yol yörü-yelek götürdük getirdik biz ufağ hayvan, pazara satmā. (II.3.63)

sōna sür-elek götürüdük eskiden sōna. (I.8.67)

onu söylēdi, dur dur zekiye anne dur bārıveriydi ay çır-alak hāydi kaçādı ēve. (I.49.81)

-{(y)ArAK+dAn}³⁸

Argunşah, “-{(y)ArAK}+ayrılma biçimbirimi” biçiminde kurulmuş bir yapı olduğunu söyler.³⁹ Ediskun ise; “Kendinden sonraki fiile daha keskin bir zamandaşlık anlamı verilmek istenirse -dAn durum eki ulanır.” (Ediskun, 1963: 252) der.

meselā eT_ol-arakdan biz yānı deriz onu yaparıS. (I.6.49)

kimisi, kimisi ani şehirde okumağ dā iyi de-yelektan şehirde okudu. (I.40.71)

kanımı mu_ayne şe aliyler ālçağ mı yüksek mi de-yerektēn, ön gün sōna gel dedi қа.. (I.33.12)

-{(y)I⁴ncA}

şindi üşden beşe al-inca kocaman kocaman deliğanlı kızlar gidēdi, çocuklar gidēdi, koca koca adamlardı yav. (I.8.80)

'erkekler cumā şey namaza gid-ince, bayram namazına çıkınca biz orda duruduk. (I.19.74)

aşşā köyde hiç bi şe yokdu ondan sōna burāya taşın-inca elettirik geldi, evlē su geldi. (I.39.39)

³⁸ Geniş bilgi için bk. Ali Cin, “-ArAktAn Ekinin Kullanımı ve Yapısı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 25, Isparta, Mayıs 2012, s. 185-192; Leyla Karahan, “Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, S. XXXII/1-2, Ankara, 1996, s. 209.

³⁹ Geniş bilgi için bk. Mustafa Argunşah, “Türkçede Zarf-Fiil Eklerinin Durum Ekleriyle Kalıplaşması”, *Turkish Studies*, Volume. 6/1, Ankara, 2011, s. 61.

üçe ğadā gitdim, bulğaristanda gitdim beñ buriya gel-ince gitmedim. (II.2.3)
so_uk yok da sıcağdan şey oliye herālda yāmır olmayiver-ince bi dā būdaylā
büyümiye. (II.6.60)

-{(y)AlI}

şindi ben ğazā olalı ğızım benim aqlım almiye, unuduveriyem emen. (II.6.163)
yüz yıllıqdan fazladır, cāmi kuruldu kurulalı orda varmış_ışde diyom ya yāni bizim
geldiklerimizde varmış ama ondan önce neymiş kilise miymiş ben onu bilmem.
(I.21.36)
orda çalışıdı yirmī iki sene de oṛda durduğ, buriyā geleli kaç sene oldu? (II.7.17)
benim beyim öl-eli çök_öldü ben otuS sekiz yaşında kıldım. (I.35.54)

-{mAdAn}⁴⁰

Eski Türkçeden beri kullanılan -{mAdIn/mAtI} ulaç biçim birimidir. Olumsuz
ulaç yapar. Yardımcı tümceyi temel tümceye bağlarken ve yüklemi nitelerken
olumsuz anlam yükler. Bununla birlikte zaman, şart ve durum gibi farklı anlamsal
işlevler yüklenebilir.

süt kayna-madan olu mu? (I.31.1)
dolduru yakāsın sen_otur-madan pırr gitdi gündöndü sapı. (I.38.51)
çalışırsan bulcāsın çalış-madan né bulcān, yā. (II.2.57)
işde bizim bura da_al-madan doğsan_āneydi. (II.4.61)
ben ani kabīğalarım filān kırılmiş üç_ay öyle hiç kıpıda-madan yatdım. (II.6.6)

⁴⁰ Biçim birimin yapısıyla ilgili geniş bilgi için bk. Mustafa Öner, “-matı/meti Gerundiyumu Hakkında”, *III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s. 833-840; Zeynep Korkmaz, “Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden < -madın/-medin Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar-I*, Ankara, 1995a, s. 151-159.

2.2.1.2.1.1.3.2. Ortaçtan Türetilen Ulaçlar

-{Dİ⁴KCA}

böle geçiniyoz, ölüm, yaşıyoz allah ömür ver-dikce yaşıyoz. (I.48.94)

düşe düşe nasib demek o kadar kaldı yaş geş-dikçe. (I.43.116)

karapazar köyü şetmiş ne o, rātsiz, məcır küysü burası git-tikçe məcır geliyi yērliler isdemiyo. (I.26.4)

şindi çıkdı, televīzonnāda gō-dükçe millet o fazla dağıya bēn de isderim, o dağı dağıya bēn de isderim, o gēdannık dağıya bēn de isderim öle oldu. (I.24.72)

-{Dİ⁴Ğİ⁴ndA}

ē hap yudāsın, acık çocuk ālamā başla-dında esgiden gazyāyı vādı. (I.29.151)

bis kendimize dēris bi yer acık alıp da yaparıs büle hasda ol-dūnda, ihtiyarladında duramıyıs, üle düşünürdük. (II.5.93)

hē ilk gir-dінде. (II.3.25)

o köyümüzün meşurdur, sütlacımız, tavūmuz, hem bi misāfir gel-dінде esgiden ilk yemek oydu. (I.15.106)

bizler hep at, arabası kullanıyoduğ benim aklım er-dінде. (I.39.36)

bis kendimize dēris bi yer acık alıp da yaparıs büle hasda ol-dūnda, ihtiyarladında duramıyıs, üle düşünürdük. (II.5.93)

Yukarıda sıraladığımız ulaçlardan başka EİBMA'da görülen ulaç biçimbirimleri şunlardır:

-{dİ⁴ğİ⁴nA(n)} > -{dİ⁴nA(n)}

EİBMA'da görülen örnekleri büzülme sonucu -{dİ⁴na(n)} biçimindedir. Karahan bu biçimbirimi -{dİ⁴ğİ⁴nA} biçiminde gösterir ve yapısını, “ “-dık/-dik”

sıfat-fiil ekinin “-ı/-i” iyelik eki ve “-a/-e” yaklaşma hâli eki ile genişlemiş şeklidir.” (Karahan, 1996: 225) diye açıklar. Özkan, biçimbirimin yapısını -{Dık} ortacının +{n} vasıta biçimbirimi almış “ile” son çeki edatıyla birleşmesi olarak açıklar (Özkan, 1999: 897). Sezer de bu biçimbirimi “sıfat-fiil+iyelik+vasıta eki” (Sezer, 2006: 158) yapısıyla oluşmuş ulaç biçimbirimleri arasında gösterir. EİBMA’da yaygın bir biçimde görülür.

şindi kıS kâdeşim var şurda aşāda, çok yap-dına yiyemiyes, onna annaşıyes
död_ekmek ona död_ekmeK bana bi o yapıye bi ben. (II.5.159)

yıka-dına gidē. (II.7.169)

da bār-dına da olmaz. (I.31.10)

şinđi çık-dına bakāsınız. (I.31.23)

et biraS suyu bitmē yaklaş-dına yāsınna sālçasını biberini dūrarız üsdüne acı seversen
acı dūrarsın hafif suda pişer_0 az suda. (I.35.33)

bir_çki hāne de gelinneri torunnarı vā oğul açıl-dına onnā da gidē yarePPi şükür
hēkez bi nine bi dede. (I.38.13)

ay şimdi onun lafını et-dine āzı gulaqlāna varıyı. (I.10.117)

hāyır kabıklı koyarız o şey yapar ele-dine elēn üsdünde qalır onun qabī. (I.29.69)

kurur, kuru-dunān eve geldine yığāsın üstünde samanını çöpünü tabi külünü
kübürünü, çamaşır tellerine asādık bōle. (I.50.164)

şehire vā-dınan kâdeşinne, buriya gel-dinen de ablasınna ikisi de be_ım gelinim.
(II.7.24)

ramazan gel-dinen hamır mamır yapıcez. (II.8.114)

İhtiyar geliken, ta buriya bi İhtiyar gel-dinen hemen ayā kākādılā. (I.8.21)

gelini indir-dinen olur. (I.25.122)

bizde zerbes oldu onnara gel-dinen iki üç_ay içinde qapandı. (II.2.105)

ee onnar da bedāva bul-dunan alırla qaçırılā mı? (I.50.18)

EİBMA’da bu biçimbirime yapıca benzeyen -{dI⁴yA(n)} ulaç biçimbirimi de görülür.

ben de otuS sekiz yaşında, on_āltı yaşında gēl-diyen. (I.35.63)

alt_üs çevir-diyen öti yanı da şeydiriz pişiriz gene āynı öle kızardırız, onu öle börek döşeriz, börek deriz yāni. (I.28.113)

nābıyoduğ, aberimiz ol-duyan, köpekler aber ver-diyen silāyı çekersin denK_ gelirse vuruşun denK_ gelmesse kaçır gider. (I.26.102)

getirilē onnarı dūn yani nası dışārdan oca olma-diyā oca getiriyola. (I.20.86)

-{dl⁴neyi(n)}

EİBMA’da yaygın bir biçimde görülen ulaç biçimbirimlerindedir. Sezer, bu biçimbirimi “sıfat-fiil+iyelik+vasıta eki” (Sezer, 2006: 161) yapısıyla oluşmuş ulaç biçimbirimleri arasında gösterir. Karagöz ise Bafra’daki muhacir ağızlarında bu biçimbirime yapıca benzeyen -{dınıyan/-diniyen} (Karagöz, 2012b: 2145) ulaç biçimbirimini tespit etmiştir.

ondan sōra pişiriz sacın_üstündē, 'orda pişir-dineyin bi dā döşeriz tepsiye onu meselā yālarız tepsiyi. (I.47.25)

kuru-dineyin güzēlcene yıviyez bi masanın_üstünē. (I.47.36)

aççik_emen suda ıslayiyem onu, ısla-dineyin kabarıye o bōle yōrtlu sütlü ya güzel, ondan sōra qarıştıra qarıştıra pişiriyem işde. (I.47.51)

sōna şey_it-dineyi bi dā ğaz lāmbaları çıkdı da şey dā ğaz bile bulamazdīlā ziytin yā, yā kōrdulā öle yakādık, onnarı gödük. (I.49.32)

şimdi öyle yakın dū_ün ol-duniyin om_beş gün arayla filen eskiden köy qalabaydı, böylē gelinnē hepsi giyer o elmāsiyeleri geliniñ yanına oturulārdı sandalyelere. (I.47.73)

2.2.1.2.1.1.3.3. Ad-Eylemden Türetilen Ulaçlar

-{mAK+IA}

yāni aynı bildī dūnnēdeki gibi, hep çalış-makla baş olmiyyi tabi, acık da iyence. (I.11.61)

aÇık arada çok yakıveriyiz. i heb dönüyo, dön-mekle ürediyo. (II.1.153)

-{mAK+tAn}

e āla-maktan üzüle üzüle. (I.50.21)

2.2.1.2.1.1.3.1.4. “i-/ol-” Yardımcı Eylemi İle Kurulan Ulaçlar

-{KAn}

Adlardan ve ortaçlardan sonra ek eylem (i- eylemi) ile kullanılır. ÖTT’de ünlü uyumuna girmez ve çoğu zaman “i-” eylemi yüzey yapıda kullanılmaz. Bununla birlikte EİBMA’da uyuma girdiği örnekler görülür.

gezmē çıkarıldır o 'talebelerlen giderdik gelirdik, çok ĩydi yāni köyümüz öleydik işde okullarda+ken okulu annatırsak. (I.7.17)

būdāy ekmē yok, bizim burda bak işde hizarlan, hizar çalışdır-ı+ken burda askeriye bakarmış 'ormana. (I.23.132)

küçük, gānç+ken bakādım. (I.25.50)

vallā küçük+ken okula gid-ē+ken ders yapādık ama okuldan çıkdıkcān sōna el_ışı yapdık. (I.27.166)

ālimē_onu kaynadırdım ārzūyla ikisi içēdi kızla bizde dur-u+ken. (II.7.188)

gel-ī+ken kamyon bi çārpdı bēygirin biri öldü, biri yedēimde kāldı. (II.8.53)

hā ārı+kan tuz dolduruz, şey soda işde ekmek sodası var a. (I.25.164)

onun hamırını yūr-u+kan sāde onu atarım bi de tuz_atarım sade onnan yürüm. (I.28.10)

elmāsiyelē, gelin+i-ken. (I.45.32)

Bu ulacın +{kA} biçimi EİBMA’da oldukça yaygındır. I. ve II. alt ağız bölgesinde toplam yirmi beş kullanıcıda bu biçimin örnekleri görülür.

tabi, iç, unnarı saklarız, o temişçe durular, unnarı dūne gidē+ke giyēdik geldi mi dūr
kōsun. (II.8.38)

işde koyunlar var+ke tereyāyı yapıyoduğ. (I.3.153)

hōndeki kapıdan giri+ke iki gūm su dōkdūrūdūlē su gibi gitsin gelin deyī. (I.24.66)

bizim burda esgiden ē atla afedersin öküzle çifcilik yapā+ka nalbandına kadar vardı,
belberine kadar vardı, ē demircisine kadar vardı. (I.26.22)

ben yedi yaşınday+ka annem öldü. (I.44.151)

nasīp_ işde burda çocuk çalışır+ka gōmüşler, nasīp_ oldu, dūnūr_ oldular, bize
geldiler. (II.5.50)

Bu ulacın +{A} biçimbirimiyle genişlemiş biçimleri de EİBMA'da görülür.⁴¹

-{KAnA}

kıS+kana işde kıS+kana, çiyiz, çiyiz yapıyoduğ ā, genç+kene. (I.4.128)

kōy kurul-ur+kana gelmişler_ işde nerden geldiklerini bilmiyom da. (I.18.6)

hiç bi şeyim yokdu dur-u+kana āniden olmuş eralde. (I.25.55)

gid-ē+kene kaşam geldi dimiş bu sever. (I.53.114)

-{Keydi(n)}

ÖTT'deki ulaç biçimbirimlerinden başka EİBMA'da -{Keydi(n)} ulaç
biçimbirimi de görülür. Karagöz, bu biçimbirimin yapısını “<-ka i-di(n)” biçiminde
açıklar.⁴²

⁴¹ Karahan ve Demir makalelerinde -{Kan} biçimbiriminin pekiştirme işlevli +{A} biçimbirimiyle genişlediğini söyler. Geniş bilgi için bk. İmdat Demir, “Güney Batı Anadolu Ağzlarında Pekiştirme Ekleri”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 7/2, Uşak, 2014, s.109-110; Karahan, a.g.m., s. 216-217.

⁴² Geniş bilgi için bk. İlknur Karagöz, “Bafra'daki Drama Göçmenleri Ağzında Yaşayan Zarf-Fiiller”, *Prof. Dr. Leyla Karahan Armağanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2013, s. 675.

şimdi b̄u, muhtar+keydin, evelden mālışdan görölüyodu işler, mālca gitdi, işini gör̄dü, bu ilk suları bu getirtti, evlere bu getirtti, ona sor nası geld̄ini. (I.3.65)

o burday+geydi biz beş dāne inek sārđık elimizde. (I.3.148)

-{sA}

Adların ve ortaçların şart çekimleriyle oluşan ulaç öbekleri tümcede belirteç tümleci olarak görev yaparlar.⁴³

a. Adların “i-/ol-” Yardımcı Eylemi ile Yapılan Şart Çekimi “Şartlı Ulaçlar/Ulaç Öbekleri”

Adlardan sonra ek eylem (i- eylemi) ile kullanılır. Çoğunlukla “i-” eylemi yüzey yapıda kullanılmaz.

+{i-sA-sayı-kişi ulamı}

a ī+y+ī-se ī oldu kötü oldu ne_b̄lim öle bi şey dēdik işde ne öle. (I.29.125)

şindik gāl̄ik gendimiz de b̄ün vā+sa-k yarın yok. (II.6.64)

şeker atırız_çine ham+sa şeker atınca tatlanır_o, kabağ, ne_b̄ileyim. (II.8.91)

EİBMA’da, adların “i-/ol-” yardımcı eylemi ile yapılan şart çekiminde şart biçimbirimi -{sA}’nın “i- fiilinin görülen geçmiş zaman çekiminden ekleşen -{DI}/{DI(n)} (<i-di+φ)” (Karagöz, 2012a) biçimbirimiyle pekiştiği bir örnek de görülür.

⁴³ -{sA} biçimbirimi hakkında geniş bilgi için bk. Gürer Gülsevin, “Türkçede -sA Şart Gerundiumu (zarf-fiil) Üzerine”, *Türk Dili Kasım 1990*, S. 467, Ankara, 1990, s. 276-279; Hayati Develi, “{Sa} Morfemli Yardımcı Cümleler ve Bunlarla Kurulan Birleşik Cümleler Üzerinde Bir İnceleme”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1995*, Ankara, 1997, s. 115-152; Leyla Karahan, “-sa/-se Eki Hakkında”, *Türk Dili*, S. 516, Ankara, 1994, s. 471-474; Zeynep Korkmaz, “-sa / -se Dilek - Şart Kipi Eklerinde Bir Yapı Birliği Var mıdır?”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, Ankara, 1995c, s. 160-167.

ķaymaķlan acıķ da yort ķorum ōlece.. diyer kişiler tabī ķaymā yok+sa-y+dı evde yımurta ķıriyi iķine, biraz soda atar gene ķabıķ ķızarsın deye, ķızarmasını. (I.28.16)

+{ol-sA-sayı-ķiři ulamı}

ġalabalī + ol-sa da olmasa da hazır yārīm. (I.3.137)

bōlū bi hasda + ol-sa ķořuyolādı, bi Őey hācet ġormē coķ ķořuyolā. (I.19.117)

şindi sen mejbur + ol-san sen de ġidēsın de mecbur olmadın iķin bilmiyosun. (I.23.21)

ūle dūzlūķ bi yer + ol-sa bī Őey yer olsa gene īsan_ānī Őey vercek, ġōnūl vercek. (II.2.133)

b. Ortaçların “i-/ol-” Yardımcı Eylemi ile Yapılan Şart Çekimi “Şartlı Ulaçlar/Ulaç Öbekleri”

Ortaçlardan sonra ek eylem (i- eylemi) ile kullanılır. Coġunlukla “i-” eylemi yüzey yapıda kullanılmaz.

-{A/I⁴r+i-sA-sayı-ķiři ulamı}

dedim aman nāb-ar+sa+nız yapın dedim, çıķdım geldim. (I.3.17)

tā dūnneri sor-ar+san iřde ōleydi dūn. (I.7.57)

dedim ol-ur+sa bu sulāleden alacām ōlmasa dedim evlenmiyecēm. (II.4.56)

vermiş zāten mūtāyite ev sā_ibi de yapıl-ır+sa diye bizim camın biri ķararķaķ arķa evlān camları anne diyi nāpcāz bilmēm diyi ķızcāz yerini ķayıriyeri. (II.1.93)

EİBMA’da, ortaçların “i-/ol-” yardımcı eylemi ile yapılan şart çekiminde şart biçimbirimi -{sA}’nın “i- fiilinin ġörūlen geķmiř zaman çekiminden ekleşen

-{DI}/{DI(n)} (<i-di+φ)'' (Karagöz, 2012a) biçimbirimiyle pekiştiği bir örnek de görülür.

havā al-ır-sa-y+dı küf_olur deye hava_almaycāk sıkıca basdırısın. (II.7.137)

-{DI⁴-y+i-sA- sayı-kişi ulamı}

ğāli nēyle gel-di+yse gelmişler işde, burlāda dōduk büyüdük. (II.8.19)

sütlēniz bit-di+yse dolduriyem. (I.31.81)

yāni oynuyo de-di+yse-m öyle bi oyunumuz yokdu bizim. (I.48.40)

onun dedīni diyom ben belki git-di+yse de varsa unutmüşdur. (I.48.54)

-{(I⁴)yor+i-sA- sayı-kişi ulamı}

ell_altı depremi hatırlı-yo+sa-n, sen o_ zaman belki yokdun amma şey oku-yo+sa-n bilirsın. (I.48.129)

ateş yok cıgarayı yakmā, yan-iy+se ateş varķa yakayım demiş. (I.13.162)

-{(y)AcAK+i-sA- sayı-kişi ulamı}

ēr kullanma-ycā+sa-n tez beri suyunnan koyarsın. (I.3.155)

böyle na_ kadā koy-cā+sa-k şu kadan genişlīnde, tavū da üsdüne koyarız. (I.4.29)

yap-cā+sa-n birini yap cezā al. (I.22.31)

e_ēr fırına sür-cē+se-k üsdüne katık süreriz_onun, aynı yapıdīm şeyin aynı şeyi yaparız. (I.28.115)

c. $\{-DI^4 + \text{sayı-kişi ulamı} + mI^4\}$ Yapısı ile Kurulan Ulaçlar

Gülsevin, birleşik ulaçları iki ana başlıkta toplamıştır. Bunlardan birincisi “ek + ek(ler)” yapısında olanlar; diğeri ise “ek(ler) + edat” yapısında olanlardır. $\{-DI^4 + \text{sayı-kişi ulamı} + mI^4\}$ yapısı ile kurulan ulaçları da ikinci başlık altında işlemiştir.⁴⁴ EİBMA’da bu ulacın genişlemiş $\{-DI^4(m) + \text{sayı-kişi ulamı} + mI^4 ydI^4\}$ biçimi de görülür.

en büyük odaya yap-dı + mı camalı orāndayı alır hepimiz. (I.44.26)

kışın açık oldū zaman geliyo, açık ol-ma-dı + mı gelmiyo. (I.45.59)

ama bi araya gel-di-k + mi de iy annaşırıS, açıkcası bi şey. (I.3.76)

sabah namazına kalk-dı + mı birincisini kārarız iki sefē kararız. (II.1.54)

ekmē pazıla-dım + mıydı yağarız fırını, ha dede yakā. (II.1.67)

tut-du + mu emen bi mendile sarā sūzēsın, asāsın acık sūzülür o. (II.6.36)

undan sō at-tım + mıydı fırın ĩ keskin oldum muydu fısır fısır fısır k̄abarılā k̄ōr gibi bñle somun derlē. (II.1.75)

çocuKlar oğuldan gel-di + mıydı hadi. (I.13.111)

undan sō at-tım mıydı fırın ĩ keskin ol-dum muydu fısır fısır fısır k̄abarılā k̄ōr gibi bñle somun derlē. (II.1.75)

salçayla un gibi yap-dı-lar mı onu un ço.. un tarīnası deriz biS. (II.7.39)

2.2.1.2.1.2. Tñmcede Yñklem-Özne Ve Nesne İlişkisini Belirleyiciler (Çatı Yapıcılar)⁴⁵

2.2.1.2.1.2.1. Edilgen Çatı

Edilgen çatı; eyleme $\{-I^4\}$ ve $\{-I^4n\}$ biçimbirimlerinden biri getirilerek yapılır. Edilgen çatıda özne belli olmadığı için nesne, özne konumuna getirilir ve

⁴⁴ Birleşik zarf-fiillerle ilgili geniş bilgi için bk. Güner Gülsevin, “Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Fiiller”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. II, S. 2, Afyonkarahisar, 2001a, s. 138-139.

⁴⁵ Çatı hakkında geniş bilgi için bk. Bilal Yücel, “Çağdaş Türkiye Türkçesinde Fiil Çatıları”, *Türk Gramerinin Sorunları II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s. 156-201.

“dilbilgisel özne (sözde özne)” olur. Eğer yüklem olma bildiren (geçişsiz) eylem ise nesne olmadığı için dilbilgisel özne de olmaz ve buna “öznesiz (meçhul) çatı” denir.

-{(I⁴)I}

bi de çuvāl geçiridik büyle dikērdik, ipi de bālıyıp tavana as-il-ır iki çiviye, bi daha onun içine yatırdı, sallayıp uyudurdu işde. (I.2.83)

ğaz lambası çıkdı, ğaz lambasınna bi 'hayli gid-il-di. (I.23.160)

ilk akşamı geline kına yak-il-ır-dı. (II.1.35)

şeyir ekmēden bık-il-ıyeri. (II.5.168)

şindi gelinne berābē gidēdi, gelin indi mi çiyizi ser-il-iy-di. (II.6.79)

ķurban kes-il-ır-se hanı ķurbannık alıyeriz burda, buralāda kes-il-ır-se geliyoz, şehirde kes-il-ır-se gelmiyoS. (II.7.8)

ösmāniyede yeni aç-il-dı-y-dı okullar o zuman ābilēmiz orda okudular. (I.1.26)

bilāyire yemēni yiyip çayını işdikcen sōna gene de ihtiyarlar ziyāret edilir, bayram edilir, bayramlaş-il-ır vakit geçerdi. (I.26.40) (öznesiz çatı)

-{(I⁴)n}

o tarlalāmız böl-ün-meden önce o.. ne ķadāsa tālamız bayā üç yüz dekār mı olur dört yüz dekār mı. (I.38.82)

satın bil-in-mez-di, bi şey bilmezdik ki satın. (I.38.104)

yi-n-mez çürük o. (I.45.66)

çok ekşi oluyo hoşaf de orda erikleri var tā topla-n-ma-dı. (II.1.10)

burıyı geldik okul kapa-n-mış-dı, okudamadılar falan bi dā da işdē fakirlikden falan okumadık. (I.48.7)

2.2.1.2.1.2.2. Dönüşlü Çatı

Dönüşlü çatı; eyleme $-\{(I^4)n\}$, $-\{(I^4)l\}$ ve $-\{(I^4)ş\}$ biçimbirimlerinden biri getirilerek yapılır. Ayrıca $+{1Aş}$ - biçimbirimiyle türetilmiş kimi eylemler de dönüşlüdür. Dönüşlü çatıda öznenin gerçekleştirdiği eylemden yine özne etkilenir. Yani özne, aynı zamanda mantıkça nesnedir. Yapma bildiren eylemler dönüşlü çatı kurabilirken olma bildiren eylemler dönüşlü çatı kuramaz.

$-\{(I^4)n\}$

böle bir ıki bir ıki dēken sonunda gene çuvalı yükle-n-miş. (I.53.113)

ben buruyı geldinen bile icār yer ıldık, gündöndü ekdik kıra o ıoman biz bu bāçeyi yeni yap-ın-dı-y-dı-k. (I.38.47)

ölcēne yakın bak ölcēne yakın inşan başdan ıomşularđan soğunurmuş, ıomşular soğu-n-ur-muş. (I.13.60)

acıık bi ıaşıık maya salāsın pīniř mayası salāsın içine, acıık ötēsın onu o tut-un-ur, olur. (I.29.92)

onu da yazmayı da ters ört-ün-müş-ün bacım. (I.42.61)

$-\{(I^4)l\}$

biraz odun ğıydım yor-ul-u-vā-dı-m iç. (II.4.40)

e ālamađtan üz-ül-e üz-ül-e. (I.50.21)

araba, devr-ıl-di-k. (II.6.1)

evet om ıbeş gün oldu geleli işde, yazları geliyez, ēmiz vādı işde onu yık-ıl-mıŞ dök-ül-müş biraz ıonu topladıık, biraz bi şeylē yapıdıık işde. (I.29.5)

-{(I⁴)ş}

hiç bi ile-ş-mi-ye-m işde yanı böyüna zayıflıyam. (I.25.56)

e iftârda dâ, tabi o zamannar kalabaydı köy, bura şimdi tenha+laş-dı.⁴⁶ (I.18.17)

2.2.1.2.1.2.3. Ettirgen Çatı

Ettirgen çatı; eyleme -{(I⁴)t}-, -{(I⁴/A)r}- ve -{DI⁴r}- biçimbirimlerinden biri getirilerek yapılır. Ettirgen çatıda geçişli bir eylem özne tarafından bir başkasına yaptırılır. Yani bu çatı çift geçişli eylemler yapar.

-{(I⁴)t}-

çok şükür, allah bu günlerimizi ara-t-ma-sın yanı, çolumuz çocümüz torunlarımız torbalarımız hesabı, rahat. (I.51.138)

hatdâ râmetli kayınvâldem be ğim doku-t-du-y-du. (I.29.170)

böreklerden ıı, şimdi bēm torunu hatırla-t-dı-n bana. (I.3.103)

enverin hanımı var şeyirde çocuĶ oku-t-du. (II.5.25)

-{(I⁴/A)r}-

ķuzulānı haydāķı geç-ir-i-yim demiş, ķamyon da geliveriyi hem ķuzulānı hem çocū, öldüler. (II.8.61)

⁴⁶ Dönüşlü çatı biçimbirimleriyle yapılan kimi yüklemelerin öznelerinin, bahsedilen eylemi gerçekleştirme iradelerinin olup olmaması konusu bazen belirsiz olabilir. Bu konuda bk. Erdoğan Boz, “Dil Bilgisinde Canlandırmacılık Sorunu”, *Türk Dili*, Temmuz, S. 751, Ankara, 2014b, s. 33-35.

-{Dİ⁴r}-

aynı giy-dir-il-ler aynı yüzünü örteller, dāmāt onu bilecek. (I.14.92)

esap kitap esap kız bırak-dır-dı. (I.19.38)

dişlerim de yok konuşam.., dişlēmī çek-dir-di-m birazını. (I.19.106)

ya süs bülē rāmetli enişdem şeydenden sō yengeme ay yıldız yap-dir-ıy-dı. (II.7.164)

orda enfeksiyon kap-dir-mıŞ bana doktor, üç buçuk sene oldu çekiyom. (I.41.87)

muhtar çoK_istedi gideyİN dedi bi komşu var götürēyİN dedi o gez-dir-e-yİN dedi ama nasib_olma.. (II.2.39)

2.2.1.2.1.2.4. İşteş Çatı

İşteş çatı; yükleme $-\{(I^4)\}$ - biçimbirimi getirilerek yapılır. İşteş çatıda yüklem, eylemin birden çok özne tarafından birlikte veya karşılıklı yapıldığını bildirir.

-{(I⁴)ş}-

cenāze oldu mu hepimiz toplarıŞ, hepimiz topla-ş-ır-ıŞ. (I.3.78)

büyle parsibeye geldi mi bütün kaç-ış-ır-dı-k o ğadan azġın atlar vardı büyle. (I.4.83)

+{IAş}- addan eylem türetme biçimbirimini almış kimi eylemlerde de işteşlik işlevi görülür.

ilkin orda ocayla namazı kıldıkcan sōna bayram+laş-ır, andan sōna evine gelir erkes. (I.26.39)

efendim ē acısı vardır yemek bişirmē zamānı yokdur, ayvanına bakarsın, misāfirini pay+laş-ır-sın. (I.26.77)

bubası falan gelesi.. gelin_ālıcı gelesiyē ġadārī babası ġuşānı bālar, helal+laş-ır-ız, işde hısım_akrabasının elini öpdürüŞ öle işde. (I.29.36)

2.2.1.2.1.2.5. Çatı İşlevli Biçimbirimlerin Üst Üste Gelmesi

Eylem kök ve gövdeleri birden çok çatı biçimbirimini alabilir. Çok çatılı yüklemelerin hangi çatı adı ile adlandırılacağı bir tereddüt uyandırsa da Türkçenin sondan işlevli bir dil olduğuna dikkat edilirse, sondaki çatı biçimbiriminin esas alınması gerektiği ortadadır.⁴⁷

orda çalınır oyna-n-ıl-ır e_ışde öleydi. (I.7.57)

ıaymaıam ānında oturun demiş, ıaymaıam otu-t-dur-uyo onu. (I.8.11)

ėkmeycem ėkmeycem, gēldim ot olmuş, nēyse birini çārdım belle-t-dir-di-m. (I.13.135)

nöbetçi de-n-il-iyor orda, un ūtmē gelennere de nöbetçi deniliyor, köylülēle, āndan sōra bin doıuz ūz elli sekizde o de_ırmeni de hamamcı osman diye birininmişdi. (I.23.110)

üşümüşüm o_ıaman da ĩneyi ur-dur-t-du-m düzēldim ij bi şeyim ıalmadı. (I.25.175)
biz ıoyunu ıırıarız, yapāsını yııarız şēdiriz, gōtürū ıara-t-dır-ız seytgāzide. (I.29.172)

evler de undan sūra yapıldı herkese işde tamāmen buraya yuıarıya ıaşı-n-ıl-dı. (I.39.31)

oturuydu ona şey ıaçamā sōyle-t-dir-iy-di-k ona. (I.49.80)

hā sūle-n-il-ir-di ama. (II.7.88)

2.2.1.2.1.3. Yüklemde Zaman, Kip ve Kişi Belirleyiciler

2.2.1.2.1.3.1. Zaman

2.2.1.2.1.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Eylemin geçmiş zamanda yapıldığını/olduğunu ve konuşanın eylemi bir başkasından duyup öğrendiğini bildiren zamandır. Öğrenilen geçmiş zaman biçimbirimi -{mI⁴ş}-'ın kiplik işlevi de vardır.

⁴⁷ Çatı biçimbirimlerinin üst üste kullanılması hakkında bk. Gürer Gülsevin, "Çatı Ekleri Üzerinde Kullanılabilen Ekler", *İlmî Araştırmalar* 6, İstanbul, 1998, s. 125-146.

-{mI⁴ş}-

	Biçimbirimler
1.T.K.	<p>-{mI⁴ş}-{I⁴m}</p> <p>ben bi gün bi bayramda acık zēngin tabakalardan on ğuruş toplama-mış-ım, doğuz kere saydım_unnarı. (I.22.84)</p> <p><u>unut-muş-um</u> ge ğızım. (II.6.100)</p>
2.T.K.	<p>-{mI⁴ş}-{sI⁴n}/-{mI⁴ş}-{I⁴n}</p> <p>işde ondan sen dedi bi kazā <u>geçir-mişin</u> doğtur bildi (I.48.69)</p> <p>i canım üyle <u>alış-mışın</u> nābīcan mecbursun. (II.3.58)</p> <p><u>duy-muş-un-dur</u>. (I.49.57)</p> <p>onu da yazmayı da ters <u>örtün-müş-ün</u> bacım. (I.42.61)</p>
3.T.K.	<p>-{mI⁴ş}-{ϕ}</p> <p>ā burda burda <u>ol-muş-ϕ</u> unnā burā gelince, évellē şindi sultan_omit onnarı mācir <u>de-miş-ϕ</u> nereyi isdēse orā oturacak serbes. (II.4.26)</p> <p>işde ondan <u>kal-miş-ϕ</u> adı. (I.4.84)</p>
1.Ç.K.	<p>-{mI⁴ş}-{I⁴K}</p> <p>ama atmış senede om_bir dakğa darğın <u>dur-muş-uk</u>, om_bir dakğa. (I.22.8)</p> <p><u>bulun-muş-uk</u> bū.. şinden sōrū şehire gitsek nāba... (II.3.150)</p> <p>halbiki küççükken ōrenilirdi ama ne biliyīm içimizde yoğmuş erālda hic_ōle buriya gelcēmişik ondan <u>üren-me-miş-ik</u>. (II.2.64)</p>
2.Ç.K.	<p>-{mI⁴ş}-{I⁴nI⁴z}</p> <p>yā orda zāten īsan_az aslında vādır da işde <u>raslama-mış-ınız</u> demek ki kimseye. (I.38.4)</p> <p>şindi, siz diyo bak doğdor bey <u>yaşlan-mış-ınız</u> diyo, sizin diyo nufus kātlařınızı denişdirelim de diyo.. (I.51.151)</p>
3.Ç.K.	<p>-{mI⁴ş}-{lAr}</p> <p>yav orada basğı <u>yap-mış-lar</u> bulğarlā basğı yapmış dá <u>gel-miş-ler</u>. (II.4.9)</p> <p>çok accāb para <u>kazan-mış-lar</u>. (I.23.98)</p>

ablām vāmīṣ uṣ tāne onnar <u>ōl-mūṣ-ler</u> . (I.33.43) nasīp_īṣde burda çocuk çalışırka <u>gō-mūṣ-ler</u> , nasīp_ōldu, dünür_ōldular, bize geldiler. (II.5.50)
--

Çizelge 57: Öğrenilen geçmiş zaman

2.2.1.2.1.3.1.2. Görülen Geçmiş Zaman

Eylemin geçmiş zamanda yapıldığını/olduğunu ve konuşanın buna şahit olduğunu bildiren zamandır.

-{DI⁴}-

	Biçimbirimler
1.T.K.	-{DI ⁴ }-{m} <u>de-di-m</u> aman nābarsanız yapın <u>de-di-m</u> , <u>çık-dı-m</u> <u>gel-di-m</u> . (I.3.17) şimdi orasını <u>süpür-dü-m</u> , gel bak. (I.5.72) duymadın, ben <u>duy-du-m</u> <u>ğāl-k-dı-m</u> da açıp da <u>dinne-me-di-m</u> . (II.7.110)
2.T.K.	-{DI ⁴ }-{n} mezarlık daşlarını koyun mu <u>san-dı-n</u> yārim (I.41.52) o çileden <u>ğāṣ-dı-n</u> <u>gel-di-n</u> burıyı. (II.2.130) sen gene dedeni falan <u>gör-dü-n</u> di mi? (I.27.176) be_ım foturafımı da <u>çek-di-n</u> ğalibā ep. (I.49.110) böreklerden ıı, şimdi bēm torunu <u>hatırlat-dı-n</u> bana. (I.3.103) -{DI ⁴ }-{n} ⁴⁸ ben demedim, benim amcamın karısı dedi sen nası yērden <u>çık-dı-n</u> <u>gēl-di-n</u> <u>n</u> dedi bizim evleri biyenmiyon dedi. (I.3.14) salladın seni gördük biz, ondan sōna, nabıyasıñ deyen yok ey, <u>ōl-dü-n</u> mü <u>Kal-dı-n</u> mı. (I.13.64)

⁴⁸ EİBMA'da örneği çok azdır.

3.T.K.	<p>-{Dİ⁴}-{ϕ}</p> <p>simli, işli, ama hiç <u>kal-ma-dı-ϕ</u> hiç, hiç yok. (I.15.45)</p> <p>yazları bir <u>āfta ol-du-ϕ</u> geleli, acık evleri dedim silem süpürem bayram geliye ya. (II.7.5)</p> <p>köy çocuklānı te bu ğonşu <u>oku-du-ϕ</u>, <u>kōy-du-ϕ</u>. (I.12.46)</p> <p>burda <u>dov-du-ϕ</u> <u>büyü-dü-ϕ</u>. (I.15.97)</p> <p>altmış hāneydi burası om <u>beş hāneye düş-dü-ϕ</u>. (II.3.152)</p>
1.Ç.K.	<p>-{Dİ⁴}-{K}⁴⁹</p> <p>yapiyez tabi <u>ek-di-k</u> te dışāda aĸ <u>ķabaķlar</u> işde sulayacam deyiye bu sulasın. (II.8.93)</p> <p>o ğünneşi <u>yap-dı-k</u> kısım işde <u>ġör-dü-k</u> biS. (I.6.26)</p> <p>işde çoluĸ çocuġu <u>büyüt-dü-k</u>, <u>evlendir-di-k</u>. (II.5.39)</p> <p>araba, <u>devri̇l-di-k</u>. (II.6.1)</p>
2.Ç.K.	<p>-{Dİ⁴}-{nİ⁴z}</p> <p>ay yavrum <u>ķuru yere otur-du-nuz</u>. (I.44.94)</p> <p>siz <u>oku-du-nuz</u> demek ki oĸumanın şeyi. (I.28.32)</p> <p>kōşe başlāna <u>ķıkarız</u> siz nē yemeK <u>yap-dı-nız</u> biz nē yemeK yaptık birbirimize soru sorardık yāni. (I.7.75)</p> <p>ķuzu etinden yaptım onu, şeyderseniz yemek ġoyam baĸ yoldan <u>gel-di-niz</u>. (I.35.30)</p> <p>nēde <u>iş-di-niz</u>? (II.6.160)</p>
3.Ç.K.	<p>-{Dİ⁴}-{lAr}</p> <p>genç <u>öl-dü-lē</u>. (I.1.51)</p> <p>yeni sālā <u>ġitdik</u> ōrdan hēpsi <u>yap-dı-lar</u> bi mu <u>ayne</u> onu da orayı <u>ġitdik</u>. (I.32.6)</p> <p>nasīp işde burda çocuĸ <u>ķalıřırķa ġōmüřler</u>, nasīp <u>oldu</u>, <u>dünür ol-du-lar</u>, bize <u>gel-di-ler</u>. (II.5.50)</p> <p>ben <u>ķıķıp toplayimiyim</u> bunnar <u>topla-dı-lar</u>. (II.8.98)</p>

Çizelge 58: Görülen geçmiş zaman

⁴⁹ Biçimbirim hakkında geniş bilgi için bk. 2.1.2.2.19.

EİBMA'da görülen geçmiş zaman 3. Teklik Kişi çekiminde $-{DI^4n}$ ⁵⁰ biçimbiriminin kullanıldığı bir örnek tespit edilmiştir.

şindi kıızı büyü-dün çalışıyeri, olan kardeşi var o da çalışıyi onnara bakıyeri. (II.5.26)

2.2.1.2.1.3.1.3. Geniş Zaman

Eylemin geniş zamanda yapıldığını/olduğunu bildirir.

$-{(A/I^4)r}$ -

	Biçimbirimler
1.T.K.	$-{(A/I^4)r}$ - ${I^4m}$ ekmek <u>yap-ar-ım</u> küyde durduna niye ekmek yapmiyem. (II.5.167) esgiyi de <u>bil-ir-im</u> yeniyi de <u>bil-ir-im</u> . (I.3.23) üsdüne yördun amān katīn varsa meselā <u>qaymān qaymaq</u> <u>sür-er-im</u> , içine de biraz yört <u>ko-r-um</u> . (I.28.14)
2.T.K.	$-{(A/I^4)r}$ - ${sI^4n}$ sütlaşından başlālā sütlaşi filān <u>bil-ir-sin</u> . (II.6.102) ābi üsdünü <u>tozla-r-sin</u> yaqar bi de bunun tozu. (I.17.65) nē isdēsen içine <u>ko-r-sun</u> . (I.28.109) turşulāni <u>kur-u-sun</u> (kurarsın). (I.53.65) o <u>kēndi</u> kendine evde <u>yap-ār-sin</u> . (II.1.47) $-{(A/I^4)r}$ - ${sI^4\eta}$ ⁵¹ ah qōmşuluk, avşam oldu mu sān <u>gel-ir-sin</u> sān oturmā... (I.13.70)
3.T.K.	$-{(A/I^4)r}$ - ${\phi}$ davar <u>güd-er-ϕ</u> çobannāmız vādı üç yüz davarı vādı bubamın. (I.1.46)

⁵⁰ Biçimbirimin yapısı hakkında 2.2.1.2.2.3.2.1.'de geniş bilgi verilecektir.

⁵¹ EİBMA'da örneği çok azdır.

	<p>gelin ev temizli <u>yap-ar-φ</u> hepsini biS hazıra gideris. (II.5.165)</p> <p>nāpām a Kuzum öle olcağ bulğarıstan kötüydü ğızım, bulğarıstanda yaşıyan <u>bil-ir-φ</u>. (II.2.35)</p> <p>ē canım kırt da alırsa alla_ alla nasībini <u>al-ır-φ</u>. (II.3.70)</p>
1.Ç.K.	<p>-{(A/I⁴)r}-{I⁴z}</p> <p>çok kaynatmāyız emen acık ılıncak kādā kaynatır, mayalār, ondan sō tutunca <u>şüz-er-iz</u>, sonğā <u>basdır-ız</u> (bastır-ır-ız) onu çendeyle, <u>tuzla-r-ız</u>. (II.7.121)</p> <p>köşe başlāna <u>çık-ar-ız</u> siz nē yemeK yapdınız biz nē yemeK yaptık birbirimize soru sorardık. (I.7.75)</p> <p>-{(A/I⁴)r}-{I⁴K}⁵²</p> <p>ōnu onu yaqdīmızı bile biz <u>bil-ür-ük</u>_onu ğördük, uşaklīmızda. (I.49.31)</p>
2.Ç.K.	<p>-{(A/I⁴)r}-{sI⁴nIz}</p> <p>hē oraya <u>gid-ē-siniz</u> çamrıca oldu. (II.5.12)</p> <p>siz demiş burda konu kōmşu arasında <u>ol-ur-sunuz</u> malınız da gitmez ürer demiş. (II.5.74)</p> <p>şinđi çıkdına <u>bak-ā-sınız</u>. (I.31.23)</p> <p>dede gitdi ğoyunnarı ğütmē aşāda <u>gör-ür-sünüz</u> ğoyunnarı. (I.17.38)</p>
3.Ç.K.	<p>-{(A/I⁴)r}-{IAr}</p> <p><u>ku-r-lar</u> (koy-ar-lar) pidenin örtasını ē <u>sēy_đd-ir-lē</u> sütlaşla e şeyi pideyi <u>yi-r-lē</u>. (I.50.141)</p> <p><u>gel-ir-le</u> şōle bi <u>kıvrıl-ır-lar</u>, hep birinci yazdılar temizlik_üzerinden. (II.5.110)</p>

Çizelge 59: Geniş zaman

⁵² EİBMA'da örneği çok azdır.

2.2.1.2.1.3.1.4. Şimdiki Zaman

Eylemin şimdiki zamanda yapıldığını/olduğunu bildirir. Şimdiki zaman EİBMA'da birçok farklı biçimbirimle ifade edilir.⁵³ ÖTT'de kullanılan $\{-I^4yo(r)\}$ - ve $\{-mAKtA\}$ - biçimbirimlerinin yanında $\{-I^4yA/I^4\}$ -, $\{-Ay(I)\}$ -, $\{-I^4y\}$ -, $\{-IyArI\}$ -, $\{-Uyuru\}$ -, $\{-i_or\}$ - biçimleri de tespit edilmiştir. Şimdiki zaman biçimbirimlerinin farklılığı aynı zamanda EİBMA'nın alt ağız bölgelerini belirleyen temel özelliktir. Alt ağız bölgeleri $\{-IyArI\}$ - ve $\{-Uyuru\}$ - biçimlerinin kullanılıp kullanılmamasına göre belirlenmiştir. Bununla birlikte bütün biçimlerin kullanımına bakıldığında alt ağız bölgeleri arasında kesin sınırlar çizilememiştir. $\{-IyArI\}$ - ve $\{-Uyuru\}$ - biçimbirimleri sadece II. alt ağız bölgesinde bulunurken bunların dışındaki biçimbirimlerin kullanımı düzenli değildir, her iki bölgede de kullanılmaktadır. Hatta aynı kullanıcı tarafından birkaç farklı şimdiki zaman biçimbiriminin kullanıldığı da görülmüştür.

I. Alt Ağız Bölgesi: $\{-Ay(I)\}$ -, $\{-I^4y\}$ -, $\{-I^4yA/I^4\}$ -, $\{-I^4yo(r)\}$ -, $\{-mAKtA\}$ -, $\{-i_or\}$ -

II. Alt Ağız Bölgesi: $\{-Ay(I)\}$ -, $\{-I^4y\}$ -, $\{-I^4yA/I^4\}$ -, $\{-IyArI\}$ -, $\{-I^4yo(r)\}$ -, $\{-i_or\}$ -, $\{-Uyuru\}$ -

I. Alt Ağız Bölgesi

	Biçimbirimler	
1.T.K.		$\{-I^4m\}$ tā bundan öncekiler, bundan <u>at-ıyor-um</u> iki yüz elli, iki yüz sene önceki adı. (I.17.17) işde <u>di-yo-m</u> a onnarı yapāsın, pide yapāsın. (I.12.93)

⁵³ Muhacir ağızlarında kullanılan şimdiki zaman biçimbirimlerinin çeşitliliği hakkında geniş bilgi için bk. Şükrü Baştürk, v.d., "Bursa Göçmen Ağızları Fiil İşletiminde Şimdiki Zaman", *Diyalektolog*, S.6, Afyonkarahisar, 2013, s. 7-13.

	<p>-{(I⁴)yA/I⁴}- -{I⁴yo(r)}-</p>	<p>hiç bi <u>ileş-mi-ye-m</u> işde yanı bōyūna <u>zayıflı-ya-m</u>. (I.25.56) andan so.. buba da öldü ösüz büyüdü <u>bil-mi-yi-m</u> ben uşām. (I.44.152)</p> <p>-{(I⁴)n} yav işdi āyileden gördümüz gibi <u>yap-ıyor-un</u>. (I.11.88) ben de zīynepleri <u>bekli-yo-n</u> gelir diye ıştırımadan, tepişmedim iy baçalım iy. (I.50.9)</p>
2.T.K.	<p>-{Ay(I)}- -{(I⁴)y}- -{(I⁴)yA/I⁴}- -{I⁴yo(r)}-</p>	<p>-{sl⁴n} ondan <u>götütdür-ey-sin</u> kendini, şükür olmıyannā da öle cabalıyı. (I.6.84) ama dizemez gurulursan ebe sen <u>ol-iy-sin</u>. (I.11.71) makinede çekdin acık <u>karışdır-ıver-ıye-sin</u> o oluveriye tereyā. (I.29.110) gene ormana bağan yetkililerden izin alarak <u>kes-ıyo-sun</u> onu, oraya bedel <u>yatır-ıyo-sun</u> galibā heralde. (I.23.123) tarla tokat <u>yap-ıyor-sun</u>. (I.42.33)</p> <p>-{n} ben demedim, benim amcamın karısı dedi sen nası yērden çıkdıñ gēldiñ dedi bizim evleri <u>biyen-mi-yo-n</u> dedi. (I.3.14) yufkayı büle <u>aç-ıyo-n</u> inÇecik, onun çine pēynir <u>sep-ıyo-n</u> onu böle <u>yap-ıyo-n</u> böle, 'kes-ıyo-n' onu üsdüne kāymaK <u>dök-üyo-n</u> ceyranı fırına <u>sür-üyo-n</u>. (I.35.24)</p>

		<p>-{sI⁴η}</p> <p>öteki de ne; samannık yanıyör sen nē orıya <u>gid-ıye-sın</u> dēmiş, ğaç dēmiş. (I.13.163)</p> <p>uu demış öteki de samannık yanıyo sen aman orası yanıyör sen tā samannā <u>kaç-ıyör-sun</u> demış. (I.13.160)</p> <p>hah sen beni mi <u>al-ıyo-sun</u> burdan? (I.14.13)</p>
3.T.K.	<p>-{Ay(I)}-</p> <p>-{(I⁴)y}-</p> <p>-{(I⁴)yA/I⁴}-</p> <p>-{I⁴yo(r)}-</p> <p>-{(i)or}-</p>	<p>-{φ}</p> <p>ihtiyar dede <u>yat-eyi-φ</u> içerde iç bilmiye de alzā im başlamış, ūraşıyem onna yayırım, ya. (I.37.30)</p> <p>şindi zor <u>gel-iy-φ</u> millete onu yapmak. (I.11.48)</p> <p>ķoyun peyniri kimisi pişirip de <u>yap-ıya-φ</u> südü, kimisi çiden yapıya. (I.31.91)</p> <p>işde şimdi moturla oldūna hērkes kendi işini kendi <u>yap-ıyı-φ</u>. (I.36.84)</p> <p>fatma teyze <u>de-y-ıyo-φ</u>. (I.33.3)</p> <p>tabi onu olmayan da var şükür, şey aylī var şindi hani yetim aylī <u>ol-uyör-φ</u>, yaşlılık aylī bālıyo onnar vā şükür. (I.6.73)</p> <p>şindik muķābeleye <u>gid-ıor-φ</u> ya sabah, on ikide gelirmişlē. (I.50.43)</p>
1.Ç.K.	<p>-{(I⁴)yA/I⁴}-</p> <p>-{I⁴yo(r)}-</p> <p>-{mAKtA}-</p>	<p>-{(I⁴)z}</p> <p>bizlē de işde ūlmē <u>çalış-ıyi-z</u>, yuvālana yuvālana <u>gid-ıye-z</u> işde. (I.6.76)</p> <p>taranayı nasıl <u>yap-ıyo-z</u>, unu <u>eli-yör-uz</u>, öñceden mayasını <u>hazırlı-yör-uz</u>, xēkmeg mayası, yoğürt, süt, yumurta, yā. (I.14.11)</p> <p>bu güne geldik ep <u>çalış-makta-y-ız</u> dā da ep ūraşmaya çalışıyöz, çabalıyöz. (I.6.17)</p>

2.Ç.K.	-{I ⁴ yo(r)}-	-{nI ⁴ z} büle sorup da <u>nāp-ıyo-nūz</u> ? (I.35.66)
3.Ç.K.	-{Ay(I)}- -{(I ⁴)y}- -{(I ⁴)yA/I ⁴ }- -{I ⁴ yo(r)}- -{mAKtA}-	-{φ}-/{lAr} ē anca bir_iki āne <u>qaldı onnā da şehirde</u> <u>yaşa-y-eyi-φ</u> , yazın gelirler. (I.26.11) e işde birbirine acık yardım <u>ed-eyi-ler</u> tabi, şey tüm_ekmē falan da adam bulunmıyı. (I.36.79) burdan çocukları aliyi sabah, sekizde <u>gid-iy-ler</u> , sāt üç buçuk dörtde <u>dön-iy-ler</u> eve. (I.16.103) şindi bōle üş iki üş çeşid yemeklen hani ortalıyı <u>doyr-ıya-lā</u> milleti de bizim o_ zaman çorbasından <u>qālı ni allah ni verdise</u> . (I.11.36) kāndi yicekleri yürtluq alıyız <u>qalanı ver-iyi-le</u> . (I.36.49) <u>qadife giy-yo-lar kırmızı qadifelēden</u> , unnādan. (I.30.52) hēkezin bi tāne iki tāne çocū vā onnā da şehirde <u>çalış-makta-φ</u> . (I.38.11)

Çizelge 60: I. Alt Ağız Bölgesi şimdiki zaman biçimimleri

II. Alt Ağız Bölgesi

	Biçimbirimler	
1.T.K.		-{(I ⁴)m} andan sō üle olmuş işde o_ <u>kadā bil-iye-m</u> fazla pek bilgim yok, bilgim yok hiç şindi. (II.5.85) göreyiz topları ayy <u>di-yi-m</u> bunnā biz vāqa da olsıydılā ya diyiz. (II.8.69) niye öle yapālāmiş <u>bil-mi-yeri-m</u> Kuzum, yarıya, yā çok zor Kuzum bulğaristan çok, yani бүle çok şey

	<p>-{(I⁴)yA/I⁴}- {(I)yArI}- -{(I⁴)yo(r)}- -{(i)_or}-</p>	<p>yér. (II.2.132) fasile, <u>al-iyēri-m</u>üç_okğa fasile ver_ali bakğal, veriyi inşancık, aliyiz. (II.8.106) gidiyem <u>dur-uyo-m</u> olmuye, çıkıp geliyez. (II.6.21) <u>bil-mi_ -or-um</u> be_onu. (II.4.77)</p> <p>-{(I⁴)n}</p> <p>biliyom büle misirin göbelē deriz biz siz ne dersiniz bilmem, misirleri soyup da içinde ō şeyi, göbelē onu bile büle kayada çakip de una kattını annemin ekmek yaptını <u>bil-iyeri-n</u>. (II.2.27)</p>
2.T.K.	<p>-{Ay(I)}- -{(I⁴)y}- -{(I⁴)yA/I⁴}- {(I⁴)yo(r)}-</p>	<p>-{sI⁴n}</p> <p>hamır pişi.. şindi pazılar lāylım_çinde <u>bil-ēy misin</u> gōdün mü? (II.8.115)</p> <p>bi vağonün içine, tirenneri <u>bil-iyе-sin</u> vağonnarı, onün_çine doldurmuşlā, üle banyo yaptımuşlā onnara. (II.2.87)</p> <p>sen <u>çalış-ıyı-sın</u> o alıyr, ğavır_alıyr. (II.2.11) köy yerinde ama iki tavūn olsa iki yımirtan olıyı,</p> <p>-{n}</p> <p>ekmēni <u>yap-ıyo-n</u>, bahçandan zebzeni yapıyon her şeyin evde. (II.1.138)</p>
3.T.K.		<p>-{φ}</p> <p>fikret de acıyı <u>sev-eyi-φ</u>. (II.8.104) te komşuları vā gelinin çokunu tanımıyolā bilmiyom_anne <u>dī-y-φ</u>. (II.1.127) tıramvay kapının önünden <u>geç-ıye-φ</u>. (II.5.150) kövün üs başından ta, tūla binā yapdı, çıkdı evden de ramazān başında gül gibi <u>otur-uyor-φ</u>. (II.1.130) vermiş zāten mütāyite ev sā_ibi de yapılırsa diye</p>

	<p>-{Ay(I)}- -{(I⁴)y}- -{(I⁴)yA/I⁴}- -{(I)yArI}- -{(I⁴)yo(r)}- -{(i)_or}- -{(U)yoru}-</p>	<p>bizim camın biri kararjağ arğa evlān camları anne diyi nāpcāz bilmēm diyi kızcāz yerinī <u>kayır-ıyeri-φ</u>. (II.1.93)</p> <p>e şindi kız tarafınnan_olan tarafı bir <u>yap-ıyeri-φ</u>. (II.6.74)</p> <p>şindi kıızı büyüdün <u>çalış-ıyeri-φ</u>, olan kardeşi var o da <u>çalış-ıyi-φ</u> onnara <u>bak-ıyeri-φ</u>. (II.5.26)</p> <p>bozükTē çalışırdı kāt fabriğasında orası iflāz_édenden sōñ sūt arabası aldı şindi denizlide <u>çalış-ıyo-φ</u>. (II.7.20)</p> <p>ora diyor çok zenginidi <u>di-yor-φ</u> ebem ırāmetli. (II.4.10)</p> <p>ondan sōra dedem burdan üş sēfer asger <u>ol-örü-φ</u>, üş sēfer <u>gid-i_or-φ</u> dördüncüde çanağkalede arıburnunda ğalıyor. (II.4.16)</p> <p>bolatlıdan yer_ <u>al-ō-φ</u> bubam, emmimin_ikisini götürüp orā <u>yerleşdir-i_or-φ</u>. (II.4.23)</p>
1.Ç.K.	<p>-{Ay(I)}- -{(I⁴)yA/I⁴}- {(I)yArI}- -{(I⁴)yo(r)}-</p>	<p>-{(I⁴)z}/-{(I⁴)S}</p> <p><u>gör-eyi-z</u> topları ayy diyim bunnā biz vāğa da olsıydılā ya <u>di-yi-z</u>. (II.8.69)</p> <p>giriverisin iki elinne, şindi bi elimizle <u>yür-uye-z</u> çok <u>yap-mi-ye-z</u> yedi sekiz şē <u>yap-ıye-z</u>, alıyo ālsın vasın. (II.1.60)</p> <p>biz göçmeniz mācır <u>gel-ıyeri-z</u> biz deyince ay o ğadar şindi o iysanın yüzü hālā gözümün önünde unutmiycin. (II.2.112)</p> <p>cumā günü burıya <u>bin-ıyēri-z</u> arabıya <u>gid-ıyeri-z</u>, kıılıp ördan <u>gel-ıyeri-z</u>, ne_ yapā.. (II.3.135)</p> <p>ğurban kesilirse hanı ğurbannığ <u>al-ıyeri-z</u> burda, buralāda kesilirse geliyo, şehirde kesilirse</p>

		gelmiyoS. (II.7.8) şükür şindi ĩyiz, şeyirde <u>kal-ıyo-z</u> , burda alıyoz. (II.7.19)
2..K.	-{(I ⁴)yA/I ⁴ }-	-{sInIz} siz hep nden <u>gid-ıye-siniz</u> demiş. (II.5.105)
3..K.	-{Ay(I)}- -{(I ⁴)yA/I ⁴ }- -{(I)yArI}- -{(I ⁴)yo(r)}- -{(i)_or}-	-{φ}-/{IAr} şindi arılā vā ocu_okud-eyi-ler şeyirde. (II.5.24) alīla ani mangallāda <u>yak-ıye-lē</u> ya ha le kmū yapādık. (II.6.144) hē bayā ocaman oliyīler şūle işde, peK <u>büyü-mi-</u> <u>yi-ler</u> amma.. (II.8.95) burda hana yo baba yo ızlan_olan <u>gel-ıyeri-φ</u> . (II.5.66) <u>tanı-mı-yo-lar</u> bile birbirlēni. (II.1.126) ordan <u>gç_ed-ı_or-lā</u> tekīrar yedi sene sra gelip bu dān işde burā oturuyola.(II.4.30)

izelge 61: II. Alt Blgesi şimdiki zaman biimbirimleri

EİBMA'da II. alt aız blgesini belirleyen -{(I)yArI}-, -{(U)yoru}-, -{(i)_or}- biimbirimleri sadece 1. ve 3. teklik ile 1. okluk kişi ekimlerinde kullanılmaktadır. Ayrıca -{(U)yoru}- biimbiriminin sadece bzlmeye balı olarak oluşan -{ru}- biiminin rnei vardır.

-{(I⁴)yA/I⁴}- ve -{I⁴yo(r)}- biimbirimlerinin bzlmeye balı olarak oluşan -{ı⁴}- ve -{(r)}- Őekillerini de EİBMA'da hem I. hem de II. alt aız blgesinde grmek mümkündür.

o ocā bak-ı-m bizim vedata da benziyi arşıdan, o da aık da zayıf da geliye bana ıkmadım da tespīh ekerke. (I.10.20)

llahallā ne yemē dı. (I.8.50)

bi yālīk ver-ī-ler oğlan tarafından da biraz saķız biraz Şeker gelir sōz bitmiş olur. (I.14.60)

ē el yazısı yaz-ō-m ben, Şindi dōndünüz bize. (I.20.4)

davul nası çal-ōr, ōle, gece. (I.50.130)

ķazānda yıķayōz geçir-ōr-uz Şeyden ķevgirden, çekirdeklerini atōruz. (I.50.158)

Şindi gezmē gid-ī-ler turis_olarak gelennē yeni gelennē. (II.2.37)

bolatlıdan yer_ al-ō bubam, emminin_ķikisini gōtürüp orā yerleşdiri_or. (II.4.23)

baķ bu da giy-ī, bu da giyēle ben giyemiyem ben ep būle Őalvar. (II.8.35)

-{(I)yo(r)}-, -{(I)yArI}-, -{(U)yoru}- biķimbirimlerinin dar ūnlūlū -{(I)yı(r)}- ve -{(I)yIrI}- biķimi EİBMA'da bir kullanıcıda tespit edilmiŐtir.

ordakı hayātı ne sorusun orası ālmıŐ vermiŐ hōkūmet, ğavır_ al-ıyır. (II.2.10)

ūç ğoyunun varsa dōrt ğoyunun varsa yapāsını ķırķıyısın birini sana ver-ıyır ğārī_alanı toplı-yır al-ıyır. (II.2.11)

2.2.1.2.1.3.1.5. Gelecek Zaman

Eylemin gelecek zamanda yapılacađını/olacađını bildirir. GūnŐen, Anadolu ađızları iķin iki farklı gelecek zaman biķimbirimi tespit etmiŐtir. Bunlardan birincisi; ŐTT'de kullanılan -{(y)AcAk}- iken ikincisi; -{I⁴cI⁴}- biķimbirimidir. -{I⁴cI⁴}- biķimbiriminin kullanım alanını Gaziantep, Adana, Hatay, KahramanmaraŐ ve KırŐehir olarak belirleyen GūnŐen; bu biķimbirimin, -{(y)AcAk}- biķimbiriminin ađızlarda kullanılan farklı bir biķimi olduđu gōrūŐūne de katılmaz. Biķimbirimin kaynađını ise -{gUçI}- ad-eylem biķimbirimine dayandırır. Ayrıca -{I⁴cI⁴}- biķimbiriminin sadece iyelik kaynaklı kiŐi biķimbirimleriyle kullanıldıđını ve 3. Teklik KiŐi çekiminde kiŐi biķimbirimi almadıđını sōyler.⁵⁴ Bu bilgiler ıŐıđında EİBMA'da tespit edilen dar ūnlūlū -{(y)I⁴cI⁴K} gelecek zaman biķimbiriminin farklı bir biķimbirim olmadıđı, -{(y)AcAk}-'ın farklı bir kullanımı olduđu gōrūlmūŐtir.

⁵⁴ GeniŐ bilgi iķin bk. Ahmet GūnŐen, ““Anadolu Ađızlarında Farklı Bir Gelecek Zaman Eki ve Çekimi”, -ııı/-ııı; -ucu/-ūcū”, *Turkish Studies*, V. 1/2, Ankara, 2006a, s. 55-80.

-{(y)AcAK}-

	Biçimbirimler
1.T.K.	<p>-{(y)AcAK}-{I⁴m}</p> <p>bi dā onu būle ufalayıp <u>geçir-cē-m</u> kefgirden ſiyden, un gibi <u>kullan-cā-m</u> kış günneri. (I.16.29)</p> <p>dedim olursa bu sulāleden <u>al-acā-m</u> ölmasa dedim <u>evlen-mi-yecē-m</u>. (II.4.56)</p> <p>-{(y)AcAK}-{I⁴n}</p> <p><u>git-me-ycē-n</u> dedim. (I.50.15)</p> <p>geçen sene ablam ğızı gitdi, ille <u>git-ce-n</u> annemin büyüdü yeri <u>gör-ce-n</u> deyi gitdi. (II.2.143)</p> <p>otuz seneye <u>doldur-cā-n</u> diye şey_etdimdi ya sonunda bölge ſefinne bi dağdığ ayrıldım. (II.4.66)</p>
2.T.K.	<p>-{(y)AcAK}-{sl⁴n}</p> <p>şuradan, kış olur burda sen bi <u>gör-icek-sin</u>. (I.43.120)</p> <p><u>bır_ay yī-cē-sin</u> veya ik_ay yīcēsın çıkādīn_ekini, o_zumana ğadar sana un falan vēmezdi. (II.2.23)</p> <p>çalışırsan <u>bul-cā-sın</u> çalışmadan nē bulcān, yā. (II.2.57)</p>
3.T.K.	<p>-{(y)AcAK}-{φ}</p> <p>ōrdan kalkan bi dā evine gider, tabi yıkar, dışardan gelen de hāliyle <u>dāl-acak-φ</u>. (I.3.92)</p> <p>vār bi tene de ğāyli eralde öğretmen <u>çık-ıcek-φ</u> gibi. (II.6.132)</p>
1.Ç.K.	<p>-{(y)AcAK}-{I⁴z}</p> <p>ev turalım dedik orda temelli <u>dur-a-ma-ycā-z</u>. (II.6.22)</p> <p>ne ā <u>yap-ıcā-z</u>, fasilye, patetis meselā ne vēdīse. (I.49.84)</p>
2.Ç.K.	<p>-{(y)AcAK}-{sl⁴nl⁴z}</p> <p>esgi şey mi <u>hazırī-cak-sınız</u> böyle? (I.15.91)</p>

	<p>-{(y)AcAK}-{nI⁴z}</p> <p>bize bakma da sizlē <u>nāb-acā-nız</u>? (I.37.85)</p> <p>işde börek de oluvereydin, nasībınız olaydı olurdu da ya <u>bekle-ycē-niz</u> yapıp pişiresiye. (I.28.84)</p>
3.Ç.K.	<p>-{(y)AcAK}-{lAr}</p> <p>şindi onnā zaten tē sōna <u>ol-acak-lar</u>. (II.8.100)</p> <p>yarın akşama nişana <u>gid-ıcek-ler</u>. (I.1.61)</p>

Çizelge 62: -{(y)AcAK}- gelecek zaman biçimbirimi

-{(y)I⁴cI⁴K}-

	Biçimbirimler
1.T.K.	<p>-{(y)I⁴cI⁴K}-{I⁴m}</p> <p>bēn de <u>gid-ici-m</u> ben de mutāyide evleri vēdim benim de evim vā şeyirde de bōle geceķondu. (I.24.101)</p> <p>-{(y)I⁴cI⁴K}-{I⁴n}</p> <p>biz göçmeniz mācır geliyeriz biz deyince ay o ğadar şindi o iysanın yüzü hālā gözümün önünde <u>unut-mi-yci-n</u>. (II.2.112)</p>
2.T.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
3.T.K.	<p>-{(y)I⁴cI⁴K}-{ϕ}</p> <p>ben de tavanı annamāzdım baķādım tavan te.. anne be dēdim kıayanama nası tavan <u>tēlē-ycik-ϕ</u> dēdim. (II.1.57)</p> <p>bēn bi kııyım yapamiyem bile bi kıı ne <u>yī-cik-ϕ</u>, yā. (I.44.81)</p>
1.Ç.K.	<p>-{(y)I⁴cI⁴K}-{I⁴z}</p> <p>öbür samannā sabāleyi yedi sekiz romuķ kıoyduķ bunu da buriya <u>koy-cı-z</u>. (I.17.36)</p> <p>çoķ işlē yapıdıķ ama şindi kıalmadı. yā gece üj bej kere kıāķarım inekler buzalıyacaķ buzāyı <u>bul-ucī-z</u> diye. (I.32.60)</p>

2.Ç.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
3.Ç.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.

Çizelge 63: $-(y)I^4cI^4K$ - gelecek zaman biçimbirimi

EİBMA'da; $-(y)AcAk$ - biçimbiriminin $-(y)I^4cAK$ - ve $-(y)AcI^4K$ - biçimleri de görülür.

ben bu kōde dōdum bu kōde de öl-üce-m niyetim böle. (I.17.30)

vār bi tene de gāyli eral̄de öğretmen çık-ıcek gibi. (II.6.132)

ne ā yap-ıcā-z (yap-acak-ız), fasilye, patetis meselā ne vēdise. (I.49.84)

yarın akşama nişana gid-ıcek-ler. (I.1.61)

ā böle kalbim dur-ucaK. (I.41.41)

bu savaş mı çıkacaktır diyem dedeye nāb-acık diyem, uşaklāmız nābacāz? (I.37.85)

2.2.1.2.1.3.2. Kip

Eylemin dilek, gereklilik, istek veya emir çekimini yapar. Bu ulamı bildiren biçimbirimlere, işlevlerinden dolayı tarz/şekil biçimbirimleri de denir. Eylemlerin tarz çekimlerinde zaman ulamları bulunmadığı için zaman ulamı belirteç tümleçleri ile bildirilir.

2.2.1.2.1.3.2.1. $-\{sA\}$ - “Dilek”

Eylemi dilek tarzında bildiren bu çekim, şart çekimiyle biçimsel olarak benzerlik gösterir. Ancak işlevleri farklıdır.

	Biçimbirimler
1.T.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
2.T.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.

3.T.K.	-{sA}-{ϕ} işde üzüntüler <u>ol-ma-sa-ϕ</u> ama oluye. (I.1.75)
1.Ç.K.	-{sA}-{K} aTlarını de_ıştircekler dendi ama ep söylenti vârdı, bir_ın önce <u>gıt-sek</u> vatanımıza diyoduğ, bizden sōna da nitekim de oldu yāni. (I.5.18)
2.Ç.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
3.Ç.K.	-{sA}-{lAr} ben diyem hē zaman alla alla diyēm bī bi evelki gibi <u>yap-sa-lar</u> a diyem. (I.25.111)

Çizelge 64: Dilek kipi

2.2.1.2.1.3.2.2. Emir-İstek⁵⁵

Eylemi emir/istek tarzında bildirir.

	Bıçimbirimler
1.T.K.	-{(y)Ayİm} nası masal <u>annad-ayım</u> yāyırım sana? (I.4.55) bū şindi, te dōşerke <u>gōsder-eyim</u> ben size. (I.28.20)
2.T.K.	-{ϕ} sen giriş <u>yap-ϕ</u> ben bilemem. (I.14.75) babam dedi ille asin sen dedi boşsun dedi <u>gıt-ϕ</u> bi araba çorağ <u>al</u> . (I.48.117) dedim ben bayram çolacı yapcam, êmek yapcam arife günü bizi <u>gel-ϕ</u> <u>al-ϕ</u> . (II.5.166)
	-{sI ⁴ n} beşi bi yerde daKılır, zincir daKılır, bilerzik küpe daKılır hēpsi tam

⁵⁵ Gülsevin, “Emir-İstek ve İstek” kipleri için iki ayrı çekime gerek olmadığını, “emir, dilek, temenni, dua, vs.” gibi durumların isteğin derecesine göre ortaya çıktığını söyler. Geniş bilgi için bk. Gürer Gülsevin, “Eski Türkiye Türkçesinde İstek Kipi Üzerine”, *İlmi Araştırmalar*, C. XIII, İstanbul, 2002a, s. 35-50.

3.T.K.	olacak benimki aşā <u>ol-ma-sın</u> , ben ālemin ğızından aşā mıyām? (I.14.68) gezmē de yāni, yalnız bâbam rāmetli dedi ki gidişiniz <u>ol-sun</u> da dönüşünüz <u>ol-ma-sın</u> , bu toprā bi dā ayānızı basmayın dedi. (I.20.36) - {sl⁴η} sōra nasībse bi hafta bi kaç gün geçince gidilcē gelince biz gene geldik argadaş atık bu iş <u>bit-sin</u> . (I.14.57)
1.Ç.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
2.Ç.K.	- {(y)I⁴n} î şimdi benim ne kıbātım varmış <u>sōle-yin</u> bakam. (I.22.15) bi bak ākan domatis dolu tuza <u>ban-în</u> da <u>yi-yin</u> getireyim de. (II.1.114)
3.Ç.K.	- {sl⁴nlAr} aman çalālar oynālar ne yapālāsa <u>yap-sınlar</u> bēn ne bilim onu. (I.14.78)

Çizelge 65: Emir-İstek kipi

2.2.1.2.1.3.2.3. -{A}- "İstek"

Eylemi istek tarzında bildirir

	Biçimbirimler
1.T.K.	- {(y)A}-{(y)Im} çerkez, şu cığaramı bari <u>yak-a-yım</u> demiş. (I.13.159) kāymak gün_eveli geline tēmbih_ <u>ed-i-yim</u> gün_eveli gelin, ben yapayım size. (I.44.78) hē zaman ceyrannı fırında pişirim de bunnarı kaynadırka dedim ğuzinede <u>pişir-e-yim</u> de. (II.1.78) - {(y)A}-{(y)In} muhtar çoK_ıstedı <u>gid-e-yin</u> dedi, bi komşu var <u>götür-e-yin</u> dedi o <u>gezdir-e-yin</u>

	dedi ama nasib_olma.. (II.2.39)
2.T.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
3.T.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
1.Ç.K.	-{(y)AlIm} biraz naza çekdikden sōra düşün-elim biz, ğıza sor-alım demēzlē zaten düşün-elim baķam mināsibse, nasībse olur. (I.14.56) ev tut-alım dedik orda temelli duramaycāz. (II.6.22)
2.Ç.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.
3.Ç.K.	EİBMA'da örneğine rastlanmamıştır.

Çizelge 66: İstek kipi

2.2.1.2.1.3.2.4. -{mAlI}- “Gereklilik”

Eylemi gereklilik tarzında bildirir. EİBMA'da -{mAlI}- “gereklilik biçimbirimi” örneğine rastlanmamıştır. Bununla birlikte “gereklilik” ifade eden farklı yapılar görülür.

beynin çamır gibi olmuş dedi, kıan damarlarda hareket edemiyo dedi, amelīyat etmek, olmak gerekiyo dedi biz de olduk. (I.48.70)

o kändini bilse o lafı süylememesi lâzım. (I.3.10)

şindi, saymak_ jlâzım ben ğarışmıyom. (I.52.14)

onu almā mecbur kaldı oo şindi bizi biyenmiyolar, bi gör. (I.3.20)

i canım üyle alışmışın nābīcan mecbursun. (II.3.58)

mejburuz buruya gelmē. (II.1.22)

2.2.1.2.1.3.3. Kişi

2.2.1.2.1.3.3.1. Adıl Kaynaklılar

Asılları adıl olup sonradan ekleşmiş olan kişi biçimbirimleridir. Görülen geçmiş zaman, dilek-şart ve emir dışındaki bütün zaman ve tarz biçimbirimleri

üzerine getirilirler.

1.T.K.	<p>-{(I⁴)m}</p> <p>hiş durmadan <u>yap-ar-ım</u> ben. (I.16.30)</p> <p><u>unut-muş-um</u> ge ğızım. (II.6.100)</p> <p>hamur çorbası <u>kes-cē-m</u> şimdi ondan. (I.28.42)</p> <p>-{(I⁴)n}⁵⁶</p> <p><u>ğit-me-ycē-n</u> dedim. (I.50.15)</p> <p>geçen sene ablam ğızı gitdi, ille <u>ğit-ce-n</u> annemin büyüdü yeri <u>ğör-ce-n</u> deyi gitdi. (II.2.143)</p> <p>otuz seneye <u>doldur-cā-n</u> diye şey_etdimdi ya sonunda bölge şefinne bi dağdığ ayrıldım. (II.4.66)</p> <p>biliyom büle misirin göbelē deriz biz siz ne dersiniz bilmem, misirleri soyup da içinde ō şeyi, göbelē onu bile büle kayada çakip de una kattını annemin ekmek yaptını <u>bil-iyeri-n</u>. (II.2.27)</p> <p>yav işdi āyileden gördümüz gibi <u>yap-ıyor-un</u>. (I.11.88)</p> <p>muhtar çoĞ_istedi <u>ğid-e-yĭn</u> dedi, bi komşu var <u>ğötür-e-yĭn</u> dedi o <u>ğezdir-e-yĭn</u> dedi ama nasib_olma.. (II.2.39)</p>
2.T.K.	<p>-{sI⁴n}</p> <p>ğıra yēmiyeci gibi <u>ğid-iyō-sun</u>, māşını veriyo, ōle. (I.5.23)</p> <p>köy yerinde ama iki tavūn olsa iki yımirtan olıyí, ekmēni çalışırsan <u>bul-cā-sın</u> çalışmadan nē bulcān, yā. (II.2.57)</p> <p>-{sI⁴n̄}⁵⁷</p> <p>uu demiş öteki de samannığ yanıyo sen aman orası yanıyor sen tā samannā <u>kaç-ıyor-sun</u> demiş. (I.13.160)</p>
3.T.K.	EİBMA’da örneĝine rastlanmamıştır.

⁵⁶ Korkmaz, bu biçimbirimim -{van/ven} kişi biçimbirimindeki önses /v/’nin yitirilmesi ve -/a,e/ ünlülerinin daralması ile oluştuĝunu söyler. Geniş bilgi için bk. Zeynep Korkmaz, “Eski Anadolu Türkçesindeki -van/-ven, -vuz/-vüz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağzlarındaki Kalıntıları”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1964*, Ankara, 1995b, s. 56.

⁵⁷ Biçimbirim hakkında geniş bilgi için bk. 2.1.2.2.19.

1.Ç.K.	<p>-{(I⁴)z}</p> <p>tarana atığı deyiP baharatları da <u>at-ıy-or-uz</u> iine. (I.14.12)</p> <p>un tarınası <u>der-iz</u> biS. (II.7.39)</p> <p>yengemize inge macurlar le der <u>konus-ur-uz</u> inge. (I.27.72)</p> <p>-{(I⁴)K}⁵⁸</p> <p>t annanemn ... onnr ... yle annaddı rhmetli annem, annnem annddı biz ... <u>gel-miş-ik</u> deye. (I.49.47)</p> <p><u>bulun-muş-uk</u> b.. şinden sr şehire gitsek nba... (II.3.150)</p> <p>nu onu yağdmızı bile biz <u>bil-r-K</u>⁵⁹ onu grdk, uşaqlmızda. (I.49.31)</p>
2.Ç.K.	<p>-{sI⁴nız}</p> <p>h oraya <u>gid--siniz</u> amrıca oldu. (II.5.12)</p> <p>đuzineye yaptım şimdi derl bize yeni ev yaptık n, ne <u>di-ye-siniz</u> ona? (I.31.117)</p> <p>esgi şey mi <u>hazırl-cak-sınız</u> byle? (I.15.91)</p>
3.Ç.K.	<p>-{lAr}</p> <p><u>annat-mış-lar</u> ama 'geldi geşdi unutmuşumdur. (I.33.47)</p> <p>gelen de var da yalnız buralarda asatları btn <u>yi-yo-lar</u>, <u>yasli-ye-ler</u>. (II.3.78)</p> <p>şeyire gitmek d evel bizim ocuklumuzda yayan <u>gid-er-ler</u> gelirlermiş. (I.23.19)</p>

izelge 67: Adıl kaynaklı kişi biimbirimleri

⁵⁸ Biimbirim hakkında geniş bilgi iin bk. 2.1.2.2.19.

⁵⁹ TT'de dudak uyumuna giren bu biimbirimin EBMA'da eskicil biimini koruyarak yuvarlak nll kullanıldığı bir rnek tespit edilmiştir. Aynı rnekten geniş zaman biimbirimindeki nlnn de uyuma girmeyip eskicil biimini koruduğu grlr. TTA'da eylem ekimlerindeki eskicil unsurlar hakkında geniş bilgi iin bk. zgr Ay, "Trkiye Trkesi Ağızlarında Fiil ekiminde Grlen Eskicil (Arkaik) Unsurlar zerine", *Trkiye Trkesi Ağız Araştırmaları alıştayı Bildirileri (25-30 Mart 2008 şanlıurfa)*, Trk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009a, s. 75-99.

2.2.1.2.1.3.3.2. İyelik Kaynaklılar

Asılları iyelik biçimbirimleri olup ÖTT’de yalnızca görülün geçmiş zaman ve dilek-şart tarzında kullanılırlar.

1.T.K.	<p>-{m}</p> <p>sōra yetmiş beş senesinde hacca <u>git-di-m</u> ben, <u>gēl-di-m</u>, iki tāne kadın iki tāne adam. (I.51.44)</p> <p>hayat yāni yarı yarıya <u>dē-se-m</u> ölü yāni. (I.6.38)</p> <p>burda dōdum burda <u>büyü-dü-m</u>. (II.4.2)</p> <p>dedi bi gün, ben burda ekmek <u>yap-dı-m</u> çör_otu <u>koy-du-m</u> içine, çör_otu koydum <u>götür-dü-m</u> kolaç <u>yap-dı-m</u>. (II.5.117)</p>
2.T.K.	<p>-{n}</p> <p>yere <u>otur-du-n</u> <u>kāl-dı-n</u>. (I.2.92)</p> <p>o çileden <u>ğaş-dı-n</u> <u>gel-di-n</u> burıyı. (II.2.130)</p> <p>tabi sen onnāla <u>böyü-dü-n</u>. (I.28.177)</p> <p>ne ğadā iy_īsannā vā yavrum bi <u>bil-se-n</u>. (II.2.113)</p> <p>-{ŋ}</p> <p>ben demedim, benim amcamın karısı dedi sen nası yērden <u>çık-dı-ŋ</u> <u>gēl-di-ŋ</u> dedi bizim evleri biyenmiyon dedi. (I.3.14)</p> <p>şindi hoca üç ay dursa da sen <u>gēl-di-ŋ</u> mi ğārniŋ aç mı deyen bile yok. (I.13.122)</p>
3.T.K.	<p>-{ϕ}</p> <p>açı_ā vurmuyo burıya işe gēldiler, köy yeri diye karadaşı öluna kız <u>ara-dı-ϕ</u> aradı <u>bul-a-ma-dı-ϕ</u>. (I.3.19)</p> <p>şindi <u>çık-dı-ϕ</u> bu top, top şindi <u>çık-dı</u>. (II.8.69)</p> <p>şükür_allā evlēmize <u>gēl-di-ϕ</u>. (II.6.29)</p> <p>adam <u>zolla-ma-sa-ϕ</u> ben nērde gitçem öyli ya. (I.13.105)</p> <p>şindi hoca üç ay <u>dur-sa-ϕ</u> da sen gēldiŋ mi ğārniŋ aç mı deyen bile yok. (I.13.122)</p>

1.Ç.K.	<p>-{K}⁶⁰</p> <p>belki şeyir yerinde <u>ō-sa-k</u> dōt duvar arasında bekle. (I.25.96)</p> <p>bunnarı <u>gör-dü-k</u> <u>yaşa-dı-k</u> biz. (II.3.38)</p> <p>evlenmē de para lāzım, <u>sat-dı-k</u> <u>sav-dı-k</u> bubamızı <u>ever-di-k</u>. (I.26.95)</p> <p>ucundan unumuzu <u>ūt-tü-k</u> <u>yi-di-k</u>, inekleşimize arpamızı yarma <u>yap-tı-k</u> <u>yidir-di-k</u>. (II.2.54)</p>
2.Ç.K.	<p>-{nl⁴z}</p> <p>köşe başlāna çıkarız siz nē yemeK <u>yap-dı-nız</u> biz nē yemeK yaptık birbirimize soru sorardık. (I.7.75)</p> <p>yalı cāminin yanına <u>git-se-niz</u> orda çok evler var, gösteriler size bi gezin evlerin içlerini. (I.41.26)</p>
3.Ç.K.	<p>-{lAr}</p> <p>ösmāniyede yeni açıldıydı oğullar o <u>zuman</u> ābilēmiz orda <u>oku-du-lar</u>. (I.1.26)</p> <p>hani gene karışıp yapālar, dūn <u>yap-sa-lar</u> karışır lar <u>ani</u>, āyırım <u>ōlmaz ani</u>. (I.2.52)</p> <p>oğulumuz kapandı bizim burda, <u>kapa-dı-lar</u>. (I.6.8)</p> <p>āltı dönümdü şurası, ikiye <u>böl-dü-ler</u>, şimdi adamlar orda duruyolar <u>işde</u>. (I.52.97)</p> <p>ben çıkıp toplayimiyim bunnar <u>topla-dı-lar</u>. (II.8.98)</p>

Çizelge 68: İyelik kaynaklı kişi biçimbirimleri

EİBMA'da iyelik kaynaklı kişi biçimbirimlerinin görülen geçmiş zaman ve dilek-şart tarzı dışında öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zamanda da kullanıldığı örnekler görülür.

yā orda zāten īsan az aslında vādır da işde raslama-mış-ınız demek ki kimseye. (I.38.4)

şindi, siz diyo bak doğdor bey yaşlan-mış-ınız diyo, sizin diyo nufus kātlařınızı denişdirelim de diyo.. (I.51.151)

⁶⁰ Biçimbirim hakkında geniş bilgi için bk. 2.1.2.2.19.

ekmēni yap-ıyo-n, bahçandan zebzeni yapıyon her şeyin evde. (II.1.138)
 işde börek de oluvereydin, nasībınız olaydı olurdu da ya bekle-ycē-niz yapıp
 pişiresiye. (I.28.84)

2.2.1.2.1.3.4. -{mA} “Olumsuzluk”

Eylemlerin gerçekleşmediğini gösteren olumsuzluk ulamları -{mA}-
 biçimbirimi ile yapılır. Daralma sonucu oluşan -{mI} biçimi de kullanılır.

o zamanna öleydi zamānı, oku-ma-dı-k. (I.53.15)
 onnar filān şimdi kal-ma-dı. (I.39.2)
 o da rāmetli vēdi beni vēmişle tā dōrusu bana iç so-ma-dı-lā bilem everdilē işde.
 (I.34.20)
 bu sene ek-me-yce-m dedim. (I.13.135)
 bu da, bu da git-me-miş-dir. (II.8.8)
 çok şükür, allah bu günlerimizi arat-ma-sın yanı, çolumuz çocūmuz torunlarımız
 torbalarımız hesābı, rahat. (I.51.138)
 benim torun geçen sene geldi babānne be deyi sen de iç markete git-mi-yo-n diyi.
 (II.1.140)
 tabi hocalar de işiyeri, hoca dur-mu-yeri. (II.5.34)

-{(y)AmA}- <<-a (ulaç)-u (yeterlik eylemi)-ma-

Eylemlerin olumsuz yeterliklerini gösterir. Daralma sonucu oluşan -{(y)AmI}
 biçimi de kullanılır.

çocuklā da geldi ğarīK yaptılar neyse, iki ğarīK dērke aa, gine oldu ama
cannan-ama-dı, evelki gibi diyil. (I.13.136)
 annemi bilmiyem ben öle işde annennem büyütmiş beni e oğula da yolla-yama-mış
 herālda. (I.29.17)

hayvannāmız var hanım sā-yamı-yo mejburen sūt makinesinnen ben sāyiyom.
(II.1.23)

māmıt dayın da pek annad-ama-z yānız oralānı, koca tīyzenin annatdıklānı biliyi
annadırdı o da annadırdı da. (I.49.58)

2.2.1.2.1.3.5. -{mI⁴} “Soru”⁶¹

Eylemlerin soru ulamı, adlarda olduğu gibi yine -{mI⁴} soru biçimbirimi ile yapılır. Eklenme sırasında soru biçimbirimi sayı ve kişi bildiren biçimbirimden önce gelir. Şimdiki zaman çekiminde ise 3. çokluk kişi biçimbiriminden sonra gelir.

yożgat, sorgunu bilir misin? (I.26.49)

açıkdır, a görüyolar mı beni bōle? (I.7.11)

size kahve yapiyim mi? (I.15.56)

dā ifāde alcan mı? (II.3.72)

bulğur pılavı pişiridi, kuşkus pişiridi, şunu yapar, bunu yapar, suvan yemē yapādı,
patetis yemē yapā, fasile pişiridi, mercimek pişiridi tā sayyem mi? (I.8.48)

hic ĩnşan, bi kere ĩnşan çinedi, bi uşak çinedi kamyon, hic bi dā bi başka zarar
olmadı, oldu mu? (II.8.59)

ben burdan yayağ, sōrķunu bilir misin mālçın öti yanda? (II.4.68)

hamır pişi.. şindi pazılar lāylım çinde bilēy misin gödün mü? (II.8.115)

ben annadıryım yazı misin oña? (I.28.12)

2.2.1.2.1.3.6. -{DI⁴r} “Kuvvetlendirme, İhtimal”

Çekimli eylemlere getirilen +{DI⁴r} biçimbirimi eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğini kuvvetle veya ihtimalle bildirir. Düzenli bir yapısı yoktur.

⁶¹ Geniş bilgi için bk. Hilal Oytun Altun, “Türkçede Soru”, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2009, s. 1-4.

ben de ona güldüm de burda en yaşlı ben, âmet ondan burâ yolla-mış-dır. (I.53.2)

bēki git-miş-dir şehire. (II.5.28)

evelden belki kal-mış-ım-dır ama belki om_ beş seneden fazla hiş tā mayam bitmedi
yört mayam, hep kendim hep kendim. (I.31.106)

bu savaş mı çık-acak-dır diyem dedeye nābacık diyem, uşaklāmız nābacāz? (I.37.85)
köytür, köytürü duy-muş-un-dur eskişeyirde oldūna, köytür tavuqları vādı şindi unnā
kapanı. (II.5.98)

cumartesi akşam da takı ol-ur-dur, takı merasimi ama kız kendi evinde olan evinde
dūn oluyo. (I.15.12)

o satannā şey yap-mış-tır. (II.7.174)

ordan geç-miş-iniz-dir. (I.27.35)

yā sabahdan kalkdīn zaman inek sārsın, çifçilikde, kō_ yerinde çifçilik, ayvancılık
olmadı mı işin bit-miş-dir. (I.6.19)

2.2.1.2.2. Birleşik Yapılı Eylem İşletimi⁶²

2.2.1.2.2.1. Bildirme İşlevliler “Ad+ Yardımcı Eylem (i-/ol-)”

Adlar/adıllar ve ad yerine geçen söz öbekleri önce “i-” yardımcı eylemini
alarak birleşik yapılı eylemi oluşturur, sonra tarz/zaman ve sayı-kışı
biçimbirimleriyle çekime girer. “i-” yardımcı eylemi çoğu kez yüzey yapıda
görülmez.

2.2.1.2.2.1.1. +{i- Dİ⁴-} “Görülen Geçmiş Zaman”

benim gelin, geçen sene dokuz tāni+y+di sānır inē, bi sene on bir tāne oldu. (I.3.56)

yānız évde görenekleri yok+du, kaynata benim çok içkici+y+di biliyon mı,
rakı_çiyodu. (I.4.107)

bağ süvari+di-m ata indim bindim. (I.48.162)

⁶² Geniş bilgi için bk. Gürer Gülsevin, “Türkiye Türkçesinde Zaman ve Kip Çekiminde Birleşik Yapılar Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ankara, 1997, s. 215-224.

ben geldim burā om_ beş kişi+y+di-k. (I.50.140)

onna da biS çok samīmi+y+dik kayınvālīdesinne onun hanımınna çok samīmiydik. (II.5.52)

zēngin olūsan önemli+y+di ama fakir.. (II.6.70)

ével pare+y-di-ler, şindi para etmezmişler, ūle deyiler komsulādan duyuyim. (II.8.50)

2.2.1.2.2.1.2. +{i- ml⁴ş-} “Öğrenilen Geçmiş Zaman”

vallā ben dünyede iç yok+muş-um ben būda olmuşum. (I.33.42)

şey ī peynir+i-miş ama domuz derisinde kalmış. (I.43.16)

babānnemin amcası bu bölgede çok etkili yetkili birisi+y+miş. (I.46.31)

bey dedīm beyler oturuyomuş burda o_ zaman biliyon mı, bizlēr yok+muş-uk tā. (I.4.85)

yā o_ zamannā gösderişli+y+miş-ik bayā küçük de olsağ, beni hij durmadan ēr yerden isdēlēdi dedem de rāmetli vērđi beni işde. (I.34.17)

zēngin deye vērđi biz fakir+miş-ik ya. (I.50.24)

EİBMA’da kimi örneklerde “i-” yardımcı eylemini alan adların öğrenilen geçmiş zaman 3. Teklik ve Çokluk kişi çekimlerinde “ad+i- {ml⁴şTI⁴}” yapısının kullanıldığı görülür. Ay, bu yapıyı “Katmerli Birleşik Zaman” (Ay, 2009: 447) olarak adlandırır. Karagöz ise aralarında -{DI(n)} biçimbirimini almış örnekler de vererek, burada -{DI(n)} biçimbiriminin “i-” yardımcı eyleminin öğrenilen geçmiş zaman çekimini ve “rivayet birleşik zaman”ı pekiştirme işleviyle kullanıldığını söyler (Karagöz, 2012a). EİBMA’da, karakteristik olmamakla birlikte komşu ağızların etkisiyle on iki kullanıcıda örnekleri görülen bu yapının özellikle “var” sözcüğüyle kullanıldığı belirlenmiştir.

bizim köy dā önceden tam yukarı_ ĵide_ ĵacının alt tarafında iki kilometre altında esgi köy deye bi yersi var su var+mış-dı orda, oraya yerleşmişler. (I.2.93)

anam öle mācirlādan ūrenmiş kaynanası mācır+mış-dı ordan gelmemişdi. (I.11.98)

önce kurulu+y-muş-du burası. (I.21.13)

nöbetçi deniliyor orda, un ūtmē gelennere de nöbetçi deniliyor, köylülēle, āndan sōra bin dođuz ūz elli sekizde o de_ ĭrmeni de hamamcı osman diye birinin+miş-di. (I.23.110)

çerkez de var+mış-tı bi zamannar onnā da bir_ ĭki āne onnā da ŧeĭire taşınmış. (I.26.19)

kürt, eskiden var+ı-mış-tı ama onnarın da babaları dedeleri kürtmüştü sonra burada işde yerleşmişler. (I.43.38)

adamın_ evinde kiracı var+mış-dı büle ĭatdá dá ūs ĭatdá o çıĭıçām demij bu sefer de evlēni sōzde ȳnmiř de duvanĭazı yoĭmuř da yirmi gündür iyleyiler onnarı. (I.32.15)
bi babānem vādı bi de amıcam vādı, iki ābi ĭardeřmiřler, üç+müş-dü birisi ōlmüş, başka bilmıyım ki babam bi ŧe annatmazdı ki. (I.33.43)

ĭhani köyleri, emir, gelen emir, ŧey yerlerine ōren yerlerine+y-i-miş-di. (I.43.67)

burası çiflik+miş-di, alınıyo. (I.48.167)

yav şindi buvamiñ o_ zaman yetişmiş dōrd_ ūlan birden yetiřmiřlē, e onda da dōrt ĭız var+ı-mış-dı ıraĭmetli dedemde. (II.4.42)

bu ermeniler var+ı-mış-dı çalkarada. (I.43.69)

2.2.1.2.2.1.3. “Geniş Zaman”

Geniş zaman kullanımını diğerlerine göre epey farklıdır. Bugün için ekleşme süreci tamamlanmıştır. Bundan dolayı bu biçimbirimler “**bildirme biçimbirimleri**” olarak da bilinir. Bu hālleriyle hem zaman, hem kişi, hem de sayı ulamlarını ifade ederler.

Geniş zaman kullanımına art zamanlı olarak baktıĭımızda 3. teklik ve çokluk kişide “i-” yerine “dur-” yardımcı eyleminin kullanıldıĭını görmekteyiz.

	+{(I ⁴)m}
1.T.K.	biz de işde şindi küçüklēnin yanında ĭalıyım <u>rātsız+ım</u> diyem ben de. (I.1.12)
	bi şi, <u>cāhil+im</u> yayrüm bilmıyım_ ĭic. (II.8.3)

	<p>+{(I⁴)n}</p> <p>ben kaç yaşında varın? (I.20.98)</p>
2.T.K.	<p>+{sl⁴n}</p> <p>sefâyı göriveriyim, ay kız sefâ, dorunu, ayy <u>çıplak+sın</u> yayrüm kollarını örtsene. (II.8.30)</p> <p>babam dedi ille asin sen dedi <u>boş+sun</u> dedi git bi araba çorak al. (I.48.117)</p> <p>yalnız dediler sen <u>böyük+sün</u> hâzâlık yap, dedim ya işde ne âzâlık, ... bile varmıyom. (I.43.89)</p>
3.T.K.	<p>+{φ}/+{DI⁴r}</p> <p>bu da benim <u>birâder+φ</u>. (II.3.129)</p> <p>onnara göre <u>kolay+dır</u> tabi. (I.5.44)</p>
1.Ç.K.	<p>+{(y)I⁴z}</p> <p>onün üsdünden bakınıyoS, <u>hasda+y+ız</u> böbrek nakli olduk. (I.6.70)</p> <p><u>mejbur+uz</u> buruya gelmē. (II.1.22)</p>
2.Ç.K.	<p>+{sl⁴nl⁴z}</p> <p>sâ_olun yayrum sislē de <u>î+siniz</u> işallah. (I.53.4)</p> <p>siz <u>nereden+siniz</u> bakām? (I.32.75)</p>
3.Ç.K.	<p>+{φ}/+{DI⁴r}</p> <p>evlerin üstleri, ev yokTur orda, <u>taş+dır</u> ep büle büyük büyük ince ince taş. (II.2.152)</p> <p>ne bileyim yemeklēmiz <u>çok+dur</u> ani güveç yaparız meselâ, kırma yaparız, pide yaparız. (I.35.21)</p> <p>onnar da fener <u>şişesi+φ</u>, kırılıverir kalısın karannıkda, çıra yakāsın. (II.8.45)</p> <p>+{ DI⁴rlAr}</p> <p>ama iç <u>î+dirlē</u> hiÇ zararları yok, faydaları olü bize dâ. (I.25.22)</p>

Çizelge 69: Bildirme işlevli geniş zaman (Bildirme biçimbirimleri)

2.2.1.2.2.2. Bildirmenin Olumsuzu

Bildirmenin olumsuzu “ad+değil” biçimindeki ilgeç öbeğiyle yapılır. “değil” ilgeci addan sonra, “i-” yardımcı eyleminden önce gelir.

uzak dīl+miş-iniz bize gene. (I.4.51)

ānīden dīl+dir o da başdan vāmış demek. (I.25.55)

yalnız dīl+im de yalnız kaldım tabi. (I.32.12)

somun dīl, fırın somunu dīl ama. (II.1.79)

bizim top^rāmız da pek verimli dīl zati, suyumuz yok suyumuz. (II.6.27)

bizim ōle dīl+di ki sabağ gün doğdu hēkez kırdā bayırdā oğullar k^apandīna. (I.27.87)

“Ol-” yardımcı eylemi de “i-” yardımcı eylemi gibi bildirme yapar.

bağ bu, bunnarın hep ōrennik ol-du bağsana. (II.3.153)

basdīm yerlē kırmızı ol-du. (I.7.1)

çok īydim ama ah işde ah koşdum koşdum da bi şe_ ĩn sābı ol-ma-dı-m desem yeri var. (I.32.36)

yō_urd_oluyo da yō_urtlu güzel ol-maz. (I.27.49)

ündān sona yüksel teyze didi bu böyle ol-maz dedi, ben seni ümit ĥastānesine.. (I.41.90)

ğalanı da mādēn emeklisi hēpsi mēmur ol-du, hēpsimiz mēmur, aylımız vā çok şükür allaha. (I.14.104)

bi yālık verīler oğlan tarafından da biraz sağız biraz şeker gelir söz bit-miş ol-ur. (I.14.60)

bubām yüz yaşını aş-mış ol-uyo o_ zāman, tabī. (I.19.86)

2.2.1.2.2.3. Kiplik İşlevliler

2.2.1.2.2.3.1. Ulaş+Yardımcı Eylem (bil-, yaz-, ver-, kal- vd.)

Asıl eylem, “-{A}, -{I⁴} ve -{(y)I⁴p}” ulaşları ve “bil-, ver-, gel-, gör-, kal-,

dur-, yaz-, koy-” yardımcı eylemleri ile kurulan yapılardır. Yardımcı eylemler dilbilgisel anlam kazanarak gerçek anlamlarını yitirir. Bu tip birleşik yapıllı eylemler, yardımcı eylemlerin dilbilgisel anlamlarına göre “yeterlik, tezlik, süreklilik ve yaklaşma” olmak üzere dörde ayrılır.

2.2.1.2.2.3.1.1. -{A bil-} “Yeterlik”

Temel anlamsal işlevleri; yapma, başarma, yetenek ve üstesinden gelmedir. Bunlarla birlikte izin, olasılık ve rica işlevleri de vardır.

yāni köyümüz qururalı, onnarı da işde yaşlılardan bilgi al-abil-ir-siniz. (I.15.60)

yāni ne satış yapabildik ne şey yap-abil-di-k, mal maşakat ölecenē bırağdıq. (I.20.16)

şimdi bi de bugün günnēden cumā yā o yüzden hēkes çifdelere pazara da gitmiş ol-abil-ir. (I.38.6)

var, herkez yap-abil-ir-di yani. (II.3.52)

bir iki sene kullan-abil-iye-n de devrisi sene ilk seneki qadā şey etmiye qurudiye peyniri. (II.7.144)

2.2.1.2.2.3.1.2. -{I ver-} “Tezlik”

Temel anlamsal işlevleri; tezlik, kolaylık, çabukluk, beklenmezlik ve kolaylıktır.

se.. amān elli sekiz dōmluyum işde sen hesapla-y-ıver. (I.6.2)

dört, beş, altı, yedi, sekiz, ben sana say-ıver-e-yim kaç āne oldūnu. (I.17.1)

sāğ doğuzdan sō ikicisini iki elle gir-ıver-i-sin yumruqlamā. (II.1.56)

so uq yok da sıcađdan şey oliye herālda yāmır ol-ma-y-ıver-ince bi dā būdaylā büyümiye. (II.6.60)

ateşde odunun yanan yerinne cız-ıver-i-sin. (II.7.168)

2.2.1.2.2.3.1.3. -{A dur-} “Sürekli”

Temel anlamsal işlevi sürekliliktir. EİBMA’da örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.2.2.3.1.4. -{A yaz-} “Yaklaşma”

Temel anlamsal işlevleri; yaklaşma, az kalmadır. EİBMA’da örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.2.2.3.2. Ortaç+Yardımcı Eylem (i-/ol-)

2.2.1.2.2.3.2.1. Görülen Geçmiş Zaman

Ortaçların görülen geçmiş zamanda gerçekleştiğini bildiren bu çekim emir/istek dışında bütün zaman ve tarz ulamlarında gerçekleşir. Bu yapılarda ortaç “görünüş” işlevindedir.

pesmet yapârdık, hêlva yap-âr-dı-k işde kômşulara verirdik. (I.2.41)

bâbam üç yaşında mı dört yaşında mı gel-miş-di zaten kendi bâbam. (II.1.20)

ē orda üçe gît-me-di-ydi-m tabi üçe başlî-câ-dı-m (baş-la-yacak-dı-m) ordağ geldik ya burayı. (II.2.66)

sorKuna gid-iyö-du-m tâbi. (II.4.71)

at-cek-di-m onu ateşe. (I.5.58)

epsi oğula giderken onlar ol-sa-y-dı ya. (I.7.34)

acik dâ geç gel-e-y-di-niz şu böreklê piş-çē-di şindi. (I.28.75)

EİBMA’da “i-” yardımcı eyleminin görülen geçmiş zaman 3. Kişi çekiminde -{DI⁴(n)} biçimbirimini aldığı kimi örnekler tespit edilmiştir. Pekacar-Erdem Uçar, bu biçimbirimin yapısında bulunan /n/ sesini; “Ana Altayca iyelik ifade eden 3.şahıs zamiri *in morfeminin bir kalıntısıdır” (Pekacar-Erdem Uçar, 2012: 234) diye açıklar. Karagöz de bu düşünceye katılarak “{-DI} görülen geçmiş zaman kip ekini

oluşturan unsurlardan birinin, teklik 3. şahıs iyelik eki +I'nın (< *in Ana Altayca şahıs zamiri) uzantısıdır ve eskicil bir unsurdur. {-DI(n)} biçim birimi kip, zaman ve şahıs karşılayan kalıplaşmış bir ektir.” (Karagöz, 2012) der. Ayrıca bu sesin asıl eylemlerde değil sadece “i-” yardımcı eyleminin görülen geçmiş zaman çekiminde görüldüğünü, bunun sebebinin de “i-” yardımcı eyleminin eklediğinde vurgusunu kaybetmesi ve bu kaybı telafi olduğunu söyler. Bununla birlikte EİBMA’da {-DI⁴(n)} biçimbiriminin asıl eyleme geldiği bir örnek de tespit edilmiştir.⁶³ Demir ise {-DI⁴(n)} biçimbirimindeki /n/ sesini pekiştirici olarak açıklar (Demir, 2014:115).

sofça, uludere unnā al-ama-dın. (II.5.102)

ordan bī mücellep gelirdi bize, mācur, göçmen bu çoK gel-ir-din, bi zamannā demiş be_ım beyim, demiş büle büle, sen nerden biliyesin orasını demiş o da ordanmış yāni. (II.5.79)

ne vāsa eşyāları yak-ā-dın, üsdünü başını paralā ne bilem büs_sürü şeylē camları uru kırı. (I.25.75)

işde börek de ol-uver-e-y-din, nasībınız olaydı olurdu da ya bekleycēniz yapıp pişiresiye. (I.28.84)

“Ol-” yardımcı eylemi de “i-” yardımcı eylemi gibi çekimler yapar.

ama nakliyesi uzak geldi ama ol-maz ol-du pancar yok. (I.52.67)

dāmatın iki sātte bir bozulurdu makinesi hiç bozul-maz ol-du makine. (II.2.176)

burda öretmennē gel-mez ol-du, küy yer, īsan kalmadı, bi dā herkes māmudiyede, şeyirde. (I.16.101)

sōna onu kaldırdılar benim ğarđaşım, ek-mez ol-du-lar buralara. (I.52.66)

2.2.1.2.2.3.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Ortaçların öğrenilen geçmiş zamanda gerçekleştiğini bildiren bu çekim

⁶³ Örnek için bk. (1.2.2.1.1.1.)

emir/istek tarzı ve görülen geçmiş zaman dışında bütün zaman ve tarz ulamlarında gerçekleşir. Bu yapılarda ortaç genel olarak “görünüş” işlevindedir.

git-se-y-miş-im keşge. (II.6.139)

olmadı şimdi keşge accık dā sōna gel-iver-e-y-miş-iniz. (I.28.78)

ama kayrık nēden kapāndı bu sene sözde açıl-cak-mış buraya ilkoğul beşinci sınıfa kadar. (I.6.10)

ārçelikde çalış-ıyo-muş adam, dē ilerden mülk aldı, bi o var yörük içimizde. (I.52.88)

bi de taTl₁ olurdu, öyli ya yin-ir-miş heral. (I.13.99)

Daha çok “i-” yardımcı eylemini alan adların öğrenilen geçmiş zaman 3. teklik ve çokluk kişi çekiminde kullanılan $\{-mI^4\}TI^4\}$ biçimbiriminin, EİBMA’da üç örnekte ortaçların çekiminde kullanıldığı tespit edilmiştir.

burayı geldikleri zaman burda ermeni yaşı-yo-muş-du. (I.45.88)

öncelēden ōle ninelerimiz orda gidip yuka-r-lar-miş-dı. (I.51.135)

unnā yazın yaylāya çık-ar-ı-miş-dı burā. (II.4.85)

“Ol-” yardımcı eylemi de “i-” yardımcı eylemi gibi çekimler yapar.

bi yālık verīler oğlan tarafından da biraz saķız biraz şeker gelir söz bit-miş ol-ur. (I.14.60)

bubām yüz yaşını aş-miş ol-uyo o₁ zāman, tabī. (I.19.86)

2.2.2. Türetimlikler

Türetimlikler; sözdizimsel işlevi bulunmayan, çeşitli anlamsal işlevlerle eklendikleri sözcüklere yeni sözlüksel anlamlar kazandıran biçimbirimlerdir. Türetimlik biçimbirimler, genel olarak işletimlik biçimbirimlerden önce gelir.

2.2.2.1. Ad Türetimlikleri

2.2.2.1.1. Addan Ad Türetimlikleri

+{AK}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Odaklanma, toplanma ve yoğunlaşma bildiren adlar ve niteleme adları yapar: top+ağ
(II.7.36)

+{(A/Γ⁴)l}+

Az işlek bir biçimbirimdir.

Bulundurulan bir nesneye veya konuma ilişkin benzerlik ve eşitlik bildiren adlar ve niteleme adları yapar: doğa+l (I.21.32)

Renk adları yapar: yeş+il (I.24.16)

+{An}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

İlişkin olmayı bildiren adlar yapar: oğlanna < oğul+an+na (I.14.52), kız+an+dım
(I.50.66), kök+en (II.3.90)

+{ArI}+⁶⁴

Aslında yön bildiren işletimlik biçimbirimi zamanla bu işlevini kaybetmiştir. Türkiye Türkçesinde kalıplaşma yoluyla türetimlikler arasına girmiştir.

dış+arı (II.5.33)

iç+eri (I.36.48)

il+eri (I.13.95)

yuk+arı (I.17.96)

+{CA}+⁶⁵

Bu biçimbirim hem işletimlik hem de türetimlik işlevlere sahiptir. Kalıplaşma yoluyla giderek türetimlik işlevi artmaktadır.

Millet ve ülke adlarından dil, lehçe adları yapar: bulgar+ca (II.2.45), türk+çe (I.42.38)

Yer adları yapar: bah+çe (II.1.95)

Belirsizlik bildiren niteleme adları(sıfat) yapar: falan+ca (I.48.74)

Terimler yapar: dilek+ce (II.3.144)

Durum ve zaman adlarına gelerek niteleme adları ve belirteç yapar: bol+ca (I.15.105), çok+ça (I.50.136), ala+ca ekmek (I.20.48), ayrı+ca (I.40.58), güzel+ce (I.25.112), sâde+ce (I.38.48), ön+ce (I.38.82), ülü+ce (öylece) (II.2.151)

Özel yer adları yapar: hasırca (I.23.85), sofçanın (sofu+ca) (I.23.85), ılıca (I.26.61), çukurca (I.28.6), çamrıca (II.5.11)

⁶⁴ Biçimbirimin kalıplaşması hakkında bk. Zeynep Korkmaz, *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 5-8.

⁶⁵ Geniş bilgi için bk. Zeynep Korkmaz, "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme", *Anakara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 3-4, Ankara, Temmuz-Eylül-Aralık 1959, s. 322-341.

+{CI⁴}+⁶⁶

Çok işlek bir biçimbirimdir.

Bir meslek, iş, uğraş ve sanatı yapan kişi adları yapar: suva+cı (I.52.30), balya+cı (I.53.90), saman+cı (II.2.174), av+cı (II.3.74), mobilya+cı (I.1.71), aş+cı (I.7.51), hamam+cı (I.23.111), iş+ci (I.1.34), yēmiye+ci (I.5.23), deyirmen+ci (I.44.121), çif+ci (I.48.31), kıamyon+cu (II.8.54), tūp+cü (I.13.156), orağ+çı (I.51.19), nöbet+çi (I.23.109), ekmek+çi (I.25.158), süt+çü (I.19.26), günnük+çü (I.37.68)

Bir işi geçici olarak görev edinen kişi adları yapar⁶⁷: yardım+cı (I.5.42), dūn+cü (I.29.27)

Bir işe ve uğraşa düşünlük, tutkunluk gösteren kişi adları yapar: içki+ci (I.4.108)

Sahiplik bildiren adlar yapar: kira+cı (I.32.15), mīras+çı (I.19.149), yazlık+çı (I.24.99)

Özel yer adları yapar: kalbur+cu çiftliği (I.46.30)

+{dAK}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Yansıma bildiren adlardan nesne adları yapar: gümbürdek (I.43.76)

⁶⁶ Demircan, bu biçimbirimin adlardan niteleyici (sıfat) türettiğini söyler. Bk. Ömer Demircan, ““-CI” eki bir niteleyici türetir, adlaştırmaz”, *Türk Dili Dergisi*, C. 24, S. 139, İstanbul, Temmuz-Ağustos 2010.

⁶⁷ Biçimbirimin işlevleri hakkında geniş bilgi için bk. Hamza Zülfikar, “Meslek Adları ve -CI Ekinin Türkçedeki İşlevleri”, *Türk dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 2007-1, Ankara, 2007, s. 173-218.

+{DAş}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Eşitlik, ortaklık, bağlılık belirten adlar ve niteleme adları yapar: arka+daş (I.2.8),
 ıar+daş+1 < karın+daş+1 (I.3.18), vatan+daş+dı (I.51.23)

+{(I⁴)K}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

bebe+k (II.7.101)

ıab+ık+lı (I.29.69)

+{ka, ge}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

baş+ıa (I.6.27)

yenge (*yé:ng “yan” +ge [< *yan+ge]⁶⁸) (I.15.64)

+{kan}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

baş+ıan+1 (I.51.28)

⁶⁸ Bk. Tuncer Gülensoy, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 1120.

+{kek}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

er+kek (I.3.42)

eşek < eş+kek (I.14.35)

+{1A}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Mevsim adlarından yer adları yapar: kış+la+mız (I.26.101), yay+la+sıymışdı (II.4.85)

+{leyin}+⁶⁹

İşletimlik biçimbirimken kalıplaşma yoluyla türetimlik özellik kazanmıştır. Damak uyumuna girmeyen bu biçimbirim, zaman bildiren sözcüklere gelerek daha çok belirteç olarak kullanılmaya uygun adlar yapar.

aşam+leyin (II.5.16)

ikinci+leyin (I.27.161)

sabā+leyin (II.1.13)

öle+leyin (II.1.107)

+{1I⁴K}+

Çok işlek bir biçimbirimdir.

Bir nesnenin bulunduğu, toplandığı veya çoğunlukla bulunduğu yer ve alan adları yapar: çamaşır+lık (yer) (I.3.141), bā+lık (I.7.46), muhtar+lık (I.21.21), saz+lık (I.23.83), dā+lık (I.24.134), mezar+lık (I.41.45), saman+lık (I.50.63), çayır+lık

⁶⁹ Biçimbirimin kalıplaşması hakkında bk. Korkmaz, a.g.e., s. 70-71.

(I.51.72), bataḫ+lıḫ (I.52.42), çam+lıḫ (II.2.136), yayla+lıḫ (II.4.86), ḫurbā+lıḫ (I.37.65), ḫamıř+lıḫ (I.37.66), papır+lıḫ (I.37.66), yıḫıntı+lıḫ (I.26.3), ocaḫ+lıḫ (II.3.42), gōlge+lik (I.19.125), çif+lik (I.51.9), ḫuru+luḫ (I.5.73), ot+luḫ (I.48.59), yük+lük (I.16.93), kiremit+lik (I.50.149), meşe+lik+di (II.2.16), tāla+lıḫ+da (I.51.98), taş+lıḫ+dı (I.52.122)

Bir Őeye mahsusluğu bildiren niteleme adları yapar: ḫıř+lıḫ (I.5.68), yaz+lıḫ (I.5.68), salata+lıḫ (I.14.23), çorba+lıḫ (I.24.13), bař+lıḫ parası (I.31.49), ḫurban+lıḫ (I.52.58), şindi+lik (I.17.2), yeygi+lik (I.20.33), yime+lik (I.38.88), keşkek+lik (I.39.47), iki tepsi+lik (I.49.101), hasdāne+lik (II.6.5), yūrt+luḫ (I.36.49)

Araç gereç ve eşya adları yapar: yā+lıḫ (mendil) (I.14.60), çıbıḫ+lıḫ (I.24.56), dolma+lıḫ (süpürge yapmada kullanılan ağaç parçası) (I.5.43), tepe+lik (I.5.43), ateş+lik (I.23.156), tel+lik (ter+lik) (I.45.64), pul+luḫ (I.26.24)

Meslek ve uğraş adları yapar: ayvancı+lıḫ (I.6.20), hāmancı+lıḫ (I.25.37), arıcı+lıḫ (I.26.107), ortakcı+lıḫ (I.29.101), doğumacı+lıḫ (I.29.138), hāzā+lıḫ (I.43.90), suvacı+lıḫ (I.52.28), 'pancarcı+lıḫ (I.6.16), aşcı+lıḫ (I.13.101), çifçi+lik (I.1.32), e_irmenci+lik (I.23.107), asgē+lik (I.26.57), sucu+luḫ (I.6.57), sūtçü+lük (I.22.107)

Durum, dönem, konum, davranış ve nitelik adları yapar: sā+lıḫ (I.3.24), azır+lıḫ (I.4.36), yaramaz+lıḫ (I.5.7), yaşlı+lıḫ (I.6.74), ḫalaba+lıḫ (I.9.25), vār+lıḫ (I.19.13), ay+lıḫ (I.25.8), zayıf+lıḫ (I.25.89), asta+lıḫ (I.27.13), geri ḫafalı+lıḫ (I.27.142), Pālı+lıḫ (I.37.54), aḫrabā+lıḫ (I.42.64), insan+lıḫ (I.44.47), taşımacı+lıḫ (ulaşım) (I.46.34), yaḫın+lıḫ (I.48.43), oğuryazar+lıḫ (I.48.150), ār+lıḫ (II.5.144), ḫuraḫ+lıḫ (II.6.58), bey+lik (I.4.77), fakir+lik (I.13.28), iyi+lik (I.15.2), temiz+lik (I.22.109), pis+lik (I.37.65), yetmiş+lik (I.42.1), bir+lik (I.48.45), geveze+lik (I.48.87), evli+lik (I.48.136), aḫsi+lik (II.4.58), yoḫ+luḫ (I.2.12), ḫōmřu+luḫ (I.2.31), zor+luḫ (I.6.22), bol+luḫ (I.8.36), çocuk+luḫ (I.48.118), yolcu+luḫ (II.6.169), küçük+lük+de (I.12.38), rezil+lik (I.6.83), genç+lik+le (I.37.81), hırısız+lıḫ+ları (I.3.31), ḫolay+lıḫ+dı (I.10.45)

Niteleme adları yapar: misâfir+lik ev (I.5.72), elli âne+lik kûde (I.24.92), düz+lük bi yerde (II.2.130)

Ölçü ve zaman adlarından niteleme adları yapar: hafda+lık şeyimizi erzâmızı (I.44.108), elli kilõ+luğ bi hayvan (I.40.30), bi sât+lik (I.4.52)

+{mAn}+

İşleklîğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

türk+men (I.22.57)

+{(I)n}+⁷⁰

Aslında birliktelik bildiren işletimlik biçimbirimiye zamanla bu işlevini kaybetmiştir. Türkiye Türkçesinde kalıplaşma yoluyla türetimlikler arasına girmiştir.

ķış+ın (I.24.103)

yaz+ın (I.24.103)

+{rA}+⁷¹

Aslında yön bildiren işletimlik biçimbirimiye zamanla bu işlevini kaybetmiştir. Türkiye Türkçesinde kalıplaşma yoluyla türetimlikler arasına girmiştir.

son+ra (I.29.19)

⁷⁰ Biçimbirimin kalıplaşması hakkında bk. Korkmaz, a.g.e., s. 26.

⁷¹ Biçimbirimin kalıplaşması hakkında bk. Korkmaz, a.g.e., s. 8-10.

+{sA1}+

ÖTT’de işlek bir biçimbirim olmasına rağmen EİBMA’da örneği azdır.

Bir şeyle ilgili olan ve benzerlik bildiren adlar ve niteleme adları yapar: kır+sal (I.49.66)

+{sI⁴}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Benzerlik, eşitlik bildiren adlar ve niteleme adları yapar: yok+sul+luk (I.10.87)

+{tI⁴}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Yansıma bildiren adlardan aynı türde adlar yapar: lanğır+tı lungur+tu (I.26.88)

+{(I⁴)z}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Çift olan organ adları yapar ancak bu biçimbirim kimi adlarda kökle kaynaşmıştır: göz (I.40.66), diz (I.41.86), āz (I.3.153), buynuz (I.48.158), gö_üs (I.27.16), omzumuzda (I.39.42)

aya+z (aya “açık hava” + s>z)⁷² (I.14.112)

2.2.2.1.2. Addan Eylem Türetimlikleri

+{A}-

Az işlek bir biçimbirimdir.

Adlardan ve kimi niteleme adlarından yapma ve olma bildiren eylemler yapar: yaş+a-dı (I.148), oyn+a-dı (I.41.63), kap+a-dılar (I.6.9), harc+a-yıb (I.23.63), dōş+e-yīyez (I.47.38), dil+e-dim (I.20.45)

+{A1}-

Az işlek bir biçimbirimdir.

Niteleme adlarından ve kimi adlardan olma belirten eylemler yapar: az+al-dı (I.32.79), boş+al-dı (I.32.80), düz+el-dik (I.25.29), çok+al-dırsın (I.11.118)

+{An}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

ut+an-ıyo (I.48.43)

⁷² Bk. Gülensoy, a.g.e., s. 92.

+{Ar}-

Az işlek bir biçimbirimdir.

Renk adlarından olma, kimi adlardan da yapma bildiren eylemler yapar: ev+er-dik (II.2.179)

+{I⁴}-

İşleklğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Adlardan yapma ve olma bildiren eylemler yapar: taş+1-miyiz (II.8.65)

+{(I⁴)K}-

İşleklğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Adlardan ve niteleme adlarından olma bildiren eylemler yapar: göz+ük-üdü (I.49.5), bir+ik-iyor (I.6.67)

+{I}-

Az işlek bir biçimbirimdir.

Niteleme adlarından olma belirten eylemler yapar: kısa+l-dı (I.27.131), ince+l-ir (I.53.85)

+{1A}-

Çok işlek bir biçimbirimdir. Adlardan yapma ve olma bildiren eylemler yapar.

Bir durum veya niteleme adı ile ilişkili eylemler yapar: ufalak+lā-sın (II.7.130), ihtiyar+la-dık (II.8.108), baş+la-dık (I.5.36), sıra+la (I.7.48), sak+la-ma (I.7.86), hazır+lā-lar (I.14.64)

Soyut veya somut bir nesne ile ilişkili eylemler yapar: tuz+la-rsın (II.7.141), su+la-yiyim (II.8.53), yara+la-dı (II.8.57), bā+la-rdık (I.2.73), yā+la-rsın (I.3.118), maya+la-rız (I.4.21), hesap+la-yiver (I.6.2), caba+la-ya (I.6.77), yol+la-rdık (I.10.84), kut+la-yilā (I.11.85), haq+la-mā (I.14.80), pul+la-dın (I.30.33)

Araç gereç ile ilişkili eylemler yapar: bēl+le-tdirdim (I.13.136), rende+le-rim (I.11.103)

Yansıma bildiren adlardan eylemler yapar: hop+la-r (I.2.76), pat+la-r (I.4.91), haş+la-rız (I.14.44)

Sarmak, iliştiirmek, bağlamak ve bir araya getirmek anlamında eylemler yapar: top+la-yıp (II.7.184)

+{1An}-

Çok işlek bir biçimbirimdir. +{1A-n}- şeklinde kaynaşmış birleşik bir biçimbirim olarak adlardan yapma ve olma bildiren, dönüşlü ve edilgen çatıda eylemler yapar. Aşağıdaki örnekler +{1An}- biçimbirimiyle türetilmiştir.

yaş+lan-dım (I.19.3)

rātsiz+lan-ıvēdi (I.19.91)

ḳā_ır+lan-ıyom (I.22.15)

ışık+lan-dırma (I.23.160)

tehna+lan-ıya (I.24.105)

tat+lan-ır (II.8.91)

év+len-di (I.1.48)

hāsda+lan-dım (I.32.5)

hız+lan-dırıverilē (II.5.72)

+{1Aş}-

Çok işlek bir biçimbirimdir. +{1A-ş}- şeklinde kaynaşmış birleşik bir biçimbirim olarak adlardan yapma ve olma bildiren, dönüşlü ve işteş çatıda eylemler yapar. Aşağıdaki örnekler +{1Aş}- biçimbirimiyle türetilmiştir.

tenha+laş-dı (I.18.18)

pay+laş-ırsın (I.26.78)

yer+leş-tilē (I.6.13)

bayram+laş-ır (I.26.40)

helal+laş-ırız (I.29.37)

+{(I⁴)msA}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.“... (gibi) görmek” anlamında yapma bildiren eylemler yapar.

az+ımsa-rdık (I.43.115)

+{(I⁴)r}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Yansıma bildiren adlardan ve kimi niteleme adlarından yapma ve olma bildiren eylemler yapar: çā+r-cem (I.13.122), bā+r-ılırdı (II.7.68), kıara+r-jak (II.1.93),

+{sA}-

Az işlek bir biçimbirimdir.

Niteleme adları ve kimi adlardan “... görmek” anlamında eylemler yapar: önem+se-miyoz (I.3.54)

2.2.2.2. Eylem Türetimlikleri

2.2.2.2.1. Eylemden Eylem Türetimlikleri

-{A}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

tık-a-nmış (I.25.55)

dol-a-rız (I.29.174)

-{A1A}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Kuvvetlendirme işlevi vardır: kuv-ala-maç (I.51.82), uv-ala (I.10.59), sep-ele-rim (I.28.26), silk-ele-rdik (I.39.62)

-{DAr}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

ağ-dar-dık (II.5.134)

gös-der-iye⁷³ (I.31.115)

gön-der-di (I.33.16)

-{I}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

ğaz-ı-yicā (II.1.64)

sür-ü-düm (II.4.54)

-{(I⁴)K}-

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

ğır-ğ-arız (I.29.172)

ğal-ğ-ıyesin (I.29.185)

2.2.2.2.2. Eylemden Ad Türetimlikleri

-{A}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Niteleme adları yapar: ğıs-a (I.18.35)

Nesne adları yapar: oy-a+sı (I.47.89)

Terim adları yapar: yar-a (I.35.45)

⁷³ Geniş bilgi için bk. Ahmet Günşen, “Göster- ve Görset-/körset- Fiillerinin Yapısı Üzerine”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 20, Kırşehir, 2006b, s. 35-49.

Zaman adları yapar: gec-e < geç-e(II.6.93)

Yer adı yapar: çevr-e < çevir-e(I.48.131)

-{AK}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Huy, mizaç ve alışkanlık bildiren niteleme adları yapar: kaçā (kaçağı) < kaç-ak+ı (I.20.96)

Yer bildiren adlar yapar: bat-aķ+lık (I.52.42), dam-aķ+laş (I.48.80), durānın < dur-ak+ı+nın (II.5.149), ķon-aķ+da (I.27.34), barīn-aķ (I.52.127)

Araç ve nesne adları yapar: or-aķ+la (I.32.50), yat-aķ (II.2.98)

-{A1AK}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Eylemin sıklıkla yapıldığını bildiren adlar yapar: çök-elek (I.50.99)

-{Am}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

dön-em+leri (I.23.40)

-{AmAK}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Eylemin aralıkla yapıldığını bildiren adlar yapar: kaç-amaç (I.48.164)

-{baç}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

saklam-baç <saklan-baç (I.47.85)

-{cA}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

dinnen-ce (I.6.26)

éylen-ce (I.11.15)

güven-ce+miz (I.6.86)

-{ç}+

Az işlek bir biçimbirimdir.

kazan-ç (gelir) (I.23.92)

-{GA}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Araç gereç ve nesne adları yapar: süpür-ge (I.536), çer-ge (çadır, çer- “örtünün kenarlarını bir araya toplamak”)⁷⁴ (I.4.31)

Yiyecek adları yapar: kavur-ğa (II.3.43)

Yer adları yapar: böl-ge (II.4.66)

Eylemin sonucuna ilişkin sonuç, ürün adları yapar: dal-ğa (I.39.87)

-{GAÇ}+

Az işlek bir biçimbirimdir.

Araç gereç ve nesne adları yapar: salın-ğaç (I.29.118)

-{GAN}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Bir eylemi sıkça yapan ve buna bağlı ruh durumunu belirten adlar ve niteleme adları yapar: unut-ğan (I.15.95)

Nesne adları yapar: yor-ğan (*yap-(u)r-gan, “yap- kapamak, örtmek”)⁷⁵ (I.2.24), dir-gen+lerimiz (I.51.110)

⁷⁴ Bk. Gülensoy, a.g.e., s. 233.

⁷⁵ Bk. Gülensoy, a.g.e., s. 1162-1163.

-{GI⁴ç}+

Az işlek bir biçimbirimdir.

Durum belirten adlar yapar: başlan-gıç (I.26.88)

-{GI⁴n}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Ruh durumunu belirten adlar ve niteleme adları yapar: az-ğın (I.4.83), tut-ğın+du (I.22.118), şaş-kın (I.43.5)

Sonuç belirten adlar ve niteleme adları yapar: yetiş-gin (II.5.122), yan-ğın (II.4.73), yōğun < yor-gun (II.8.53)

Özel kişi adları yapar: coş-kın (soyad) (I.36.1), bil-gin+nēr (soyad) (I.38.18)

Yer adları yapar: kes-kin+de (I.43.107)

-{I⁴}+

Çok işlek bir biçimbirimdir.

Eylemin sonucuna ilişkin adlar yapar: gez-i+ye (I.7.16), öl-ü+sü (I.26.70), dir-i+si (I.26.70), yaz-ı (I.13.4), sor-u (I.7.76), koş-u (I.4.90)

Nesne adları yapar: tağ-ı+ya (I.9.18), ört-ü+leri (I.7.64)

Yön adları yapar: dovudan < doğ-u+dan (I.52.26)

Özel kişi adları yapar: yumrutaş < yumur-u + taş (soyad) (I.34.2)

-{(y)I⁴cI⁴}+

Çok işlek bir biçimbirimdir.

Bir meslek ve eylemi yapanı bildiren adlar ve niteleme adları yapar: gelin_al-ıc1 (I.30.55), eyit-ici (I.40.46), al-ıc1 (I.27.6), ba-ıc1+lar (II.5.107), ur-ucu+ları (I.26.11), gr-c+ler (I.34.20)

Araç gereç ve nesne adları yapar: arı kes-ici+l (I.25.168)

-{(I⁴)K}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Eyleme ilişkin özellik bildiren adlar ve niteleme adları yapar: arış-ı (I.2.51), ır-ı (I.11.67), 'saç-ı (I.19.44), ıvrı < kıvrır-ık (I.48.160), büyü-k (I.3.50), böl-ük (I.16.41), çöküş-ük (I.28.9), düş-ük (I.33.13), deyiş-ik (I.19.78), yörü-k (I.26.17)

Nesne ve ürün adları yapar: ıı- (I.11.53), bulaş-ı (I.3.44), danış-ı (I.11.40), arı (kar- "arkın suyu çoğalmak"⁷⁶) (I.13.141), yan-ı (ekmek) (I.20.57), at-ı (I.28.115),

Araç gereç adları yapar: yay-ı (I.29.108), ele-k (I.29.56)

⁷⁶ Bk. Gülensoy, a.g.e., s. 468.

-{KI⁴}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Eylemin kuvvetli bir biçimde yapılmasıyla ortaya çıkan sonucu bildiren adlar yapar: sâ-y-ğı (I.53.93), sev-gi (I.53.93), bil-gi (I.15.61), bas-ķı (I.15.70), uy-ķu (I.32.64), sun-ğı (II.1.35)

Ürün adları yapar: çiz-gi (I.2.75), iş-gi (içki) (I.22.59)

Nesne, araç ve gereç adları yapar: bıç-ķı (I.23.120), 'çal-ğı (I.47.16)

-{(I⁴)II⁴}+ < -{(I⁴)I-I⁴}+

İşlek bir biçimbirimdir.

Eylemin sonucuna ilişkin niteleme adları yapar: yay-ılı (I.4.148), as-ılı (I.38.86), yıvılı < yığ-ılı (I.47.66), say-ılı (II.5.19), ķur-ulu (I.21.24), göm-ülü (I.44.41)

-{(I⁴)m}+

Çok işlek bir biçimbirimdir.

Durum, iş, oluş, duygu, süreç, sonuç koşul vb. belirten adlar yapar: geç-im (II.2.25), seç-im+lerde (I.43.29), ver-im+i (I.20.29), ek-im (I.24.113), dik-im (I.24.113), dil-im (II.7.130), yatır-ım (I.23.114), de_ış-im+i (I.48.148)

-{mAcA}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Oyun, eğlence adları yapar: kovalama (I.7.86), saklama bul-maca (I.7.86), bilmece (I.49.72)

-{mAn}+

İşlekliliğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Bir eylemi gerçekleştiren, tutkunluk derecesinde yapan kişi adları yapar: göç-men (II.5.80)

Bir işi uzmanlık derecesinde yapan kişi adları yapar: öğret-men (II.3.26), iyit-men (I.1.28)

+{ml⁴K}+

Az işlek bir biçimbirimdir.

ekşi+mik (I.27.48)

-{(I⁴)n}+

Az işlek bir biçimbirimdir.

Eylemlerden elde edilen ürün ve sonuç adları ve akrabalık adları yapar: gel-in (I.47.13), ek-in (I.47.44), sat-ın (I.8.52)

$-\{(yI^4)ntI^4\}+ < -\{(I^4)n-tI^4\}+$

İşlek bir biçimbirimdir.

Ruh durumunu belirten adlar ve niteleme adları yapar: sık-ıntı+lā (I.19.66),
üz-üntü+ler (I.1.75)

Eylemin sonucuna ilişkin adlar yapar: yık-ıntı+lık (I.26.3), kal-ıntı+ları (I.46.35),
söyle-nti (I.5.19), yĩ-y-inti (II.3.75), toplantı (II.5.10)

Bütünden ayrılmış ya da bütüne eklenmiş parçayı bildiren adlar yapar: kat-ıntı
(I.20.59)

$-\{(A)nAK\}+$

İşleklğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

Eylemin özelliğini bildiren adlar yapar: der-nek+lēmiz (II.5.86), gel-enek (I.49.17),
gör-enek (I.49.17)

$-\{sI\}+$

İşleklğini yitirmiş bir biçimbirimdir.

yat-sı (I.26.79)

-{(I⁴)t}+

Az işlek bir biçimbirimdir.

Yiyecek adları yapar: yōrt < yoğur-t (I.28.15)

METİNLER

I. ALT AĞIZ BÖLGESİ

I.1

ALPU – Bahçecik

Kaynak Kişi	: Meliha Kocası, 76, ilkokul
Derleyen	: Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri	: Bahçe
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, eğitim, köy hayatı, düğünler, el işi

- 1 **SGA: Teyzeciğim yetmiş altı yaşındasın, maşallah Allah sağlıklı uzun ömürler**
2 **versin.** MK: vermē vallā vericek mī habire anjü olıyım. **SGA: Anjiyo**
3 **oluyorsun?** MK: hē habire ƣalp ƣırizi geçiriyim anjü olıyım hasdalī şēdirse
4 **ömür yaşıycāz mı yaşıyamīcāz mı bilmem.** **SGA: Olur olur. Adın ne**
5 **teyzeciğim?** MK: meliha ƣocası. **SGA: Meliha teyze okula gittin mi?** MK:
6 **Kittim beşe ƣadā Kittim.** **SGA: Bu köyde mi gittin?** MK: bu kövde gitdim evet.
7 **SGA: Muhacirsin sen?** MK: mācırılādan hē. **SGA: Ne zaman gelmişsiniz**
8 **buraya?** MK: babalāmız selānīƣden gelmiş dedelēmiz, babalāmız burda
9 **doğmuş, biz de burda doğduƣ burda büyüdük. şindī deyem yā şindi**
10 **eskişeyirdeyiz, şindi gelinim baƣıye rātsız_öldüm_ƣin, ƣocuƣlāmın**
11 **yanındayım. yedi tāne ƣocūm var, dōdü ƣız üçü olan, olanın biri mefāt_etti**
12 **gelinim dul ƣaldı iki olunnaƣ. biz de işde şindi küçüklēnin yanında ƣalıyım**
13 **rātsızım diyem ben de. bu da ƣızım, bu büyük ƣızım. /.../ ömürde oturuyelē,**
14 **biz de ƣamlıcada oturuyez. /.../ gitdim beşe ƣadā oƣuduƣ o_żumanƣar vādı**
15 **burda oƣullar zaten şindi vā da şindi ösmāniyēye gidiyelē otaya erālda. biraz**
16 **ta.. do_umlā azalınca uşaƣlar da īsildi.** **SGA: Eskiden ƣoktu deƣil mi?** MK: ē
17 **tabi. şindi köy_oƣulları boşaldı diyem ben de. ƣifçiyiz.** **SGA: Hah ben onu**
18 **soracaktım.** MK: ƣifçiyiz.
- 19 **SGA: Eskiden nasıl okula giderdiniz, ne giyerdiniz?** MK: ģirep elbise giyēdik,
20 **bezden ƣantamız oluşdu, iƣine kitapları ƣorduƣ.** **SGA: Defter, kalem, kitap?**
21 **MK: e onnarı gene ƣorduƣ canım, alırdıƣ. /.../ başdan üçe ƣadā gitdik beşe**
22 **ƣadā oƣulumuz yoƣdu bi sene erteledīleř oƣul yapıdılar beşe ƣadā oƣuduƣ. ama**

23 sō ertesi sene oğul.. dörde gitdik, beşe qadā oğuduğ deyim. **SGA: Teyze senin**
 24 **annenin okumuş yazmışlığı var mıydı?** MK: yoğdu, yoğdu onnā o_ğumannā
 25 yoğdu. ābimlerin vādı onnā da şurda gündüzlē vā deriz onnā da orıya
 26 gündüzlere ösmāniyeye gidēlerdi. ösmāniyede yeni açıldıydı oğullar o_ğuman
 27 ābilēmiz orda oğudular. bize beşe, bize yetişi beşe qadā biz oğuduğ deyim ben
 28 de. o_ğuman öretmen yoğdu iyitmen vardı, iyitmen dēlēdi o üçe qadar_öğutdu
 29 sōna geldi işde dörde beşe qadar oğuduğ dēyim ben de. dēyim onu da.

30 **SGA: Şimdi eskiden çocukluğunuza bir dönün de teyzeciğim burada bu köydeki**
 31 **hayat nasıldı o zamanlar?** MK: çoğ_ıydı dēyim gene_ani bōle gelişi güzeldi
 32 dēyim ben de tārıa çalışırdı babalāmız, bekarlāmız vādı, çifçilik üzerine. pancar
 33 vādı, Koyunnāmız vādı, davarlā hayvannā vādı ineklēmiz. annem de biraz
 34 rātsizdi aslım_ısdasıydı. işçi tutādı çamaşırımızı yıkar. makine yoğdu bi_şi
 35 yoğdu elle yıkālādı. işçi yemēmizi qarı pişiriydi bekarlāmız.. annem biraz
 36 rātsizdi diyim ben de. altmış yaşında da mefāt_ıtdı genÇ_öldü. **SGA: E şey o**
 37 **zaman babanın durumu iyiymiş.** MK: iyidi, babamın durumu iyidi. gene de
 38 ölesiye qadā iyidi. ābimlē yetişince biraz biçer_ıaldılar 'borçlandılar, tārıa
 39 satdılar ödediler. öyle diyim ben de işde bizlere de biraz tārıa 'qaldı biz de
 40 unnarı çalışıyez, aylımız var, emekli beyim, dedem de sā tā, emekli oldu ep
 41 işde gelinne_ın yanında duruyez olannā çalışıyeler biz.. baqıyeler bize aha
 42 şindilik. İydi o_ğuman tabi pınir, sūt, İşimik, ēt boldu şindi paraylan_ıpsi.
 43 ħepsi paraya piniye şindi. o_ğumannā kendi /.../ hēkez hiç kēndi yirdi. tabi,
 44 bekarlāmız vādı, çobannāmız vādı rāttıq hani diyim ben. **SGA: Bekarlarımız**
 45 **dediğin erkek kardeşin mi?** MK: ēkek, hizmet, çalışan onnara bekar dēdik hē
 46 bekarlāmız olur. davar güder çobannāmız vādı üç yüz davarı vādı bubamın.
 47 İydi ani vaqdi hāli vaqdi iyidi. bubam yetmiş, seksen_ıaltı yaşında öldü di mi
 48 seksen_ıaltı yaşında? bubam yaşadı iki kere evlendi, nineleri öldürdü andan sū
 49 kendi. **SGA: Senin annen varken mi ikinci evliliğini yaptı?** MK: ā yoğ ölünce,
 50 ölünce ölünce. babam_öldü onun arqasına seksen gün sōna ābim_öldü.
 51 genç_öldülē. bi ben vā yaşlı işlēnde yaşlı yaşeyim. **SGA: Allah sağlıklı ömür**
 52 **versin.** MK: āmin āmin diyim ben de. ben de qalp_ıameliyatı geçēdim, şeker
 53 var, tansiyon var onnāla. ünsülün kullaniyem hani hasdalımı sorāsan, hē diyim

54 ben de. kimi tıpta yatdım kimi sigortada yatıyem, safra kesesinden
55 ameliyat_oldum işde ĩ şindi durumum ĩ.

56 **SGA: Şimdi eski köy düğünleri nasıldı?** MK: esgi dūnneri damda yapālādi.
57 dama böle, boşaldır ahırları, sıvāsın, süpürüsün damda. o_zumannā davul
58 mavul pek yokdu kızlā çalar gelinner_oynādi. /.../ öle oluyodu güzel_olurdu.
59 e şindi davullā var, şindi davullu dūn_oluye. /.../ şindi onnā kılçdı, şindi
60 adamlā şu yanda olucāK qarılar şu yanda olur şindi büyüK dūn olucāK, būn
61 büyüK dūn olur, çoK büyüK dūn olur. yarın akşama nişana gidicekler. kına
62 gecesine gidiceklē hem kına yakıcaklar öbür pazā günü gelin_alıcı olcaK, yarın
63 mevlütleri vā burda. çok kēndileri çoK_gidēler çoK büyük dūnneri olcaK
64 diyim ben de hani buyurun gelin. **SGA: Siz nesi oluyorsunuz oğlan tarafının?**
65 MK: ben_annanne. ben kōde de aman şehirde de yaptım bi sūnet dūnü,
66 geçen_afta bende bizdeydi bu_afta da burdayız. **SGA: Teyze sen şimdi**
67 **torununun çocuğunu görürsün inşallah.** MK: görücēm tabi. akşam da güvēleri
68 ölmüj bū_akşam da dāmatları ölmüş. /.../ hē en küçük. onu yaşlı do_rudum
69 ben şindi.. **SGA: Kaç yaşında doğurdun?** MK: kırğ dört yaşa. **SGA: Oo yaşlı**
70 **değilmiş canım.** MK: dilmişim mi? **SGA: Değilmiş canım.** MK: ama dāmātlā vā
71 kızım bunnā baqdılā zaten, bunnā kundaK yapıdılā. /.../ hē şindi mobilyacı
72 oKutdumdu līseyi oKudu mobilya dükkānı vā şeyirde. yā çalışiyelē işde hēkez
73 baqiye. birī bordesinde çalışiye, bordes miydi o? gelinnen ölümün biri orda
74 çalışiye, biri dā torun otosanda çalışiye gelin burda dul işde öldü diyim ben
75 āniden_öldü u da genç_öldü. işde üzüntüler olmasa ama oluye. ūle dā ne
76 sorucān?

77 **SGA: Başka ne sorayım? Eskiden çocuk oyunları var mıydı çocuk oyunları?**
78 MK: /.../ lāmba yok eletirik yok bi şe yok. bunnā bi insā çaKālar biri bi yana
79 geçē işleme işler biri bi yana. hiç yokdu nēden olcaK yokdu. **SGA: Akşamları**
80 **ne yapıyordunuz evde gaz lambasının olduğu yerde?** MK: kaneviçe, çeyiz
81 yapālādi kaneviçe işlēdi. ezan oKundu mu yatsıya kadā kim beklēcek gece
82 kısalānda ūflē lambayı yatarsın. **SGA: İyi ki hatırlattınız çeyiz ne yapardınız**
83 **eskiden onu soracaktım unutmuştum, hatırlattınız.** MK: /.../ yadıK başı,
84 elbise ötüsü. şindi vē parayı şindi ne vā. /.../ **SGA: Ne zaman düğünden önce**

85 **mi?** MK: bir_aya yakın kadā duruydu gine. ūindī git sūngē yataqları al yat.
86 ilēden yapā dolduruyduḡ ... ikiūer ūçer. o_zuman çeyizlē tā ūeydi diyim ben.
87 bu da benim torun, kūçūk_ōlanın kıızı kūçū. **SGA: Adı ne onun?** MK: hāle. hē
88 biri hānde biri hāle. **SGA: Saḡ olun teyzeciḡim iūte bu kadardı.**

I.2
BEYLİKOVA - Aşağıdeğacı

Kaynak Kişi	: Cevriye Bakırkaya, 72, ilkokul 4 – Lütfü Yaman, 45, ortaokul
Derleyen	: Erdoğan Boz, Semra Günay Aktaş, Fatih Doğru
Derleme Yeri	: Sokak
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, düğün, düğünler, çeyiz, komşuluk, yemekler, çocuk oyunları, hayvancılık

- 1 CB: oturun bakam... soḳā çıkıyoız biz işde. SGA: **Babaanne mi? Siz**
- 2 **babaannenin annesi?** CB: ona ḳoca babāne dē. EB: **Siz muhacir mi manav mı?**
- 3 **Muhacirsiniz değil mi?** CB: hī hı. EB: **Desene ablam diye.** CB: ... bildircek.
- 4 sōlesene. EB: **Teyze adınız neydi?** CB: cēvriye. EB: **Soyadınız?** CB: cevriye
- 5 bakırkaya. EB: **Yaş kaç?** CB: yitmiş_iki. EB: **Yetmiş iki. Okul okudunuz mu?**
- 6 CB: oḳumaTım. EB: **Hiç?** CB: gitdik ama dōrde ḳadā Kitdim bi dā Kitmedim.
- 7 EB: **Nasıldı o zamanlar okullar, yok muydu?** CB: ne_bīlēyim ilgilēnmedīler
- 8 öyle biz de bıraḳdık bi dā üç_ārḳadaş çıkdık bi dā Kitmedik. EB: **Peki teyze,**
- 9 **eğitim dōrtte bıraktınız.** CB: he. EB: **O zamanlar, okuduğunuz zamanlarda kitap**
- 10 **defter bulabiliyor muydunuz? Kalem, nasıldı o zamanlar?** CB: e alırlardı canım
- 11 o ḳadar ḳalemimizi kitabimizi alırlardı. EB: **Yani yokluk yok muydu?** CB:
- 12 o_ḳadār, hani yokluk ōlsa da üyle şeyi idāre edilirdi ḳani. ne ḳadan tabi ne
- 13 ḳadan, ḳalem kitap ne ḳadan para tutcaḳ.
- 14 EB: **Hı, peki. Şimdi sen muhacirim dedin de.** CB: hī mācır. EB: **Ben de**
- 15 **muhacirim. Biz tabi Seyitgazi muhacirlerindiniz.** CB: hā ben aḳköprüden. EB:
- 16 **Akköprü'den? Ama burada kaç yıldır... Kaç yıldır buradasın?** CB: ne_bīleyim
- 17 ḳaç. ōmuşdur o_ḳadaḳ. EB: **Hatırlıyor musun nasıl geldin Akköprü'den buraya?**
- 18 **Hatırlıyor musun nasıl geldiniz, ev eşya nasıl yüklediniz?** CB: at_arabalaḳında
- 19 gelinirdi évēlden. bir şey yaptılar üsdüne şōle çārdaḳ, onun içine bindik gēdik
- 20 işde. évēlden ōleydi. EB: **Ne eşyalarınız vardı hatırlıyor musun? O günkü**
- 21 **eşyalar nelerdi? Koydunuz.** CB: dūn eşşām mı? EB: **Yoo düğün eşyan değil.**
- 22 **Eşyayı koyup getirdin, neler vardı?** CB: e çeyizimiz gēldi, serildi işde. EB: **Ne**
- 23 **vardı çeyizinde?** CB: giyim ḳuşam cēmber işde üyle şeylerimiz. EB: **Yatak**

24 **yorgan yok muydu?** CB: he? vārdı canım yatağ yorğan da. **EB: Neler vardı işte**
 25 **onları söyle bize.** CB: yatām vārdı yorğanım vārdı işde ipek yorğanım vārdı
 26 benim keten vārdı iki döşşēm vādı hī. işde ötekilē de çiyiz çimen işde. getirdik,
 27 serildi éve. évelden kırlēti işlēdik minder işlēdik. mindērlerimiz vādı évēlden
 28 öle oturma vā mıydı? **EB: Minder işler miydiniz eskiden?** CB: işlēdik ya. **EB:**
 29 **Ne yapardınız? Minderi nasıl işlerdiniz?** CB: işlēdik şey, kıaneviçe şeyidirdik
 30 üsdüne dikēdik, delikli. ondan işlēdik bi dā. bi dā yolādık o kıaneviçiyi.

31 **EB: Eskiden komşuluk nasıldı teyzem ya?** CB: hā, i kıomşuluk iydi, évēlden
 32 nası_ölçāk a. **EB: Ne yapardınız yani?** CB: biribirimize gelip gidēdik ani. **EB:**
 33 **Yardımlaşır mıydınız? Ne yapardınız, nasıl yardımlaşrdınız?** CB: ekmek
 34 yapādık, o bana bulunurdu ben ona bulunurdum hani hiç, fırına atādık
 35 ekmek_ışde öle. **EB: Bu yardımlaşma dedin de, mesela dedim cenaze**
 36 **olduğunda nasıl yardımlaşrdınız?** CB: kıonu kıomşu toplanır bi dā şeyidirdik
 37 ani. **EB: Ne yapardınız mesela?** CB: i oğunurdu hani cenāze kıālķā yıkanır bi dā
 38 oğunurdu ārdından işde. yedi akşam oğurduk. **EB: Peki yemeği kim yapardı?**
 39 **Ev sahibi mi yapardı siz mi?** CB: év sā_ıbi yapar yemeği. kāndimiz yapārdık.

40 **EB: Ne yapıyor mesela cenazelerde? Ne çıkıyordu o zaman?** CB: çōrba...hā
 41 cenāze kııktı mı üylē_olurdu. **EB: Ne yapardınız?** CB: pesmet yapārdık, hēlva
 42 yapārdık işde kıomşulara verirdik. **EB: Haa dağıttırdınız.** CB: dātırdık. **EB:**
 43 **Helvayı nasıl yapıyordunuz?** CB: kıara hēlva işde basārdık öylē un kıavırırdık.
 44 işde şekerini şeyidirdik kıararlārdık, dōkērdik, suyunu kıoyārdık işde kıarışdırıp,
 45 bi dā olurTu.

46 **EB: Bu eskiden muhacirlerle manavlar arasında kız alıp verme var mıydı? Şimdi**
 47 **var mı yani?** CB: Far. verilērdi tabi canım. **EB: İyi mi manavlarla aranız?** CB:
 48 hā? **EB: Manavlarla aranız iyi midir?** CB: vērēn de var vārmiyēn de var.
 49 manāylāla biraz iyi olmuyōz da işde gene de verilerdi. isdēlērdi biribirlerini,
 50 verilirdi. **EB: Aranızda bir soğukluk var mı şimdi manavlarla? Eskiden var**
 51 **mıydı?** CB: yok yok. şindi bu kıoyde_olunca manav mācır meselā kıarışık o
 52 şeyidiye. yok şindi. insan bile yok kıārdeşim. hani gene kıarışıp yapālar, dūn
 53 yapsalar kıarışırlar_ani, āyırım_ōlmaz_ani.

54 **EB: Bu muhacir adetlerinden eski mesela böreklerden var mı bildiğiniz tarifini?**
 55 **CB: vār ya. EB: Ne var? Ne yapıyorsunuz mesela?** **CB: gözleme yapādık,**
 56 **kıvrım yapādık, dızmana yapārdık. onnardan yapārdık. évelden epey yapıp**
 57 **yirdik_ani. hā dünnere birer sini pide yapādık üle, yufkadan, ille gidērdi o**
 58 **düğüne. arşıya da gitsen o pide Kitçek. SGA: Dızmana ne?** **CB: dızmana da**
 59 **üyle ēyšili hamırdan, yapārdık, kesdik büyle siniye dizeriz, üsdüne de, ha**
 60 **yörtla yumurtayı da kıırı.. çırpādık büyle. SGA: Bir baştan anlat, ben**
 61 **anlayamadım çok karıştılar.** **CB: ani ēyšili hamır olurdu o işde. ékmek, ékmek**
 62 **hamırından ani ēyşi olur, ha ha öyle ha. bi dā şeyididik işde onu, yuvarlayıp**
 63 **keseriz büle, siniye dizeriz, hā, üsdüne de bi dā yımırtaıyla kıymā çırpırız, bi**
 64 **dā sürüz, ne güzel kıpkırmızı olur. SGA: Haa dızmana.** **CB: dızmana bi dā.**
 65 **FD: Bir de kıvrım dedin sen teyze. O nasıl? Onu da anlat.** **CB: ha bi de kıvrım**
 66 **yapārdık. işde kıvrımı da üyle şeyidirdik siniye onu da kesērdik üyle, kıvrım**
 67 **olur ona da sürüdük üyle, yirdik. EB: İki dakikada yapıyorsun hepsini ya.** **CB:**
 68 **bilen_ınsan nölcağ canım. SGA: Ben şimdi nasıl yapacağım bu tarifle? Sen**
 69 **detaylı anlatsana.** **CB: āā. sēn de süyle, sen bağ bağām. EB: Biz senden**
 70 **istiyoruz. O zaten anlatır bize her şeyi.** **CB: o biliyedi. e bēn yaşlı canım işde bu**
 71 **kadār biliyem. yapıdık yidik_ışde.**

72 **SGA: Çocuk oyunları nasıldı? Küçükken ne ile oynardınız siz?** **CB: kırpız**
 73 **kabına şey dēlērdik, ip bālardık, veridik ellerine çekēlērdi, arabacılık. ha bēn**
 74 **mi? Kāndim ne bileyim bilmiyom. oynardık. ne bileyim ne oynardık. toplanır**
 75 **kızlarla oynardık işde. EB: Kızlarla ne oynardınız o zamanlar?** **CB: çizgi**
 76 **şeyidip. bebekçik de oynārdık. çizgi şeyidip öyle hoplar kiremidi atar oynārdık**
 77 **ışde. évelden ā yokdu üyle şey oyuncağ moyuncağ, āmazlārdı ani. şimdi bolārdı**
 78 **ēpsi. FD: Teyze bildiğin masal var mı? Torunlara falan anlatır mısın masal?** **CB:**
 79 **dedesi annadırdı masalı. yā o annadırdı rāmetli. FD: Senin bildiğin de vardır ya.**
 80 **CB: benim bildim yok. dedenin başına oturulārdı o annadırdı rāmetli. EB:**
 81 **Ninniler var mıydı ninniler?** **CB: nine vārdı canım. EB: Ninni, nenni.** **CB: ninni**
 82 **mi? ha ninni de vārdı. EB: Bir tane ninni hatırla bakalım teyze, bir tane.** **CB: iki**
 83 **yanna büyle aç olurdu bi de bāşlarına şeydirlēdi. bi de çuvāl geçiridik büyle**
 84 **dikērdik, ipi de bālıyıp tavana asılır_iki çiviye, bi daha onun_çiğine yaturıdı,**

- 85 sallayıp uyudurduk işde. **FD: Neydi onun adı?** CB: e nenni çārıdıķ canım. **EB:**
 86 **Bir tane nenni söyle.** CB: āā ne_bileyim ben gürsel. ā bileymeycen gürsel.
 87 nenni şindi unuttum. ... yā, yine de geliye eve.
- 88 **EB: Hayvan sağıyor musun teyze hâlâ?** CB: sārđım ya ben. elde sārđım. şindi
 89 makineyle sāyalar_ani. **EB: Sütten ne yapıyorsunuz? Yoğurt mu, kaymak**
 90 **yapıyor musunuz?** CB: makinede çekērdik, kaymak yapārdıķ ani. şindi sūtçüye
 91 veriyeler_ani. **EB: Öyle mi?** CB: tabi. /.../ bēn de tanıdım /.../ bānzetme mi
 92 yapıdıķ? /.../ yere oturdun ķāldın. /.../ **EB: Köyün adı nereden geliyor abi?** LY:
 93 köyün adı, ķarşıda yukarı_ide_ācı var bura aşşā ide_ācı. bizim köy dā
 94 önceden tam yukarı_ide_ācının alt tarafında iki kilometre altında esgi köy
 95 deye bi yersi var su varmışdı orda, oraya yerleşmişler. sinekden falan
 96 duramayınca bu tarafa gelmişler.

I.3
BEYLİKOVA - Emircik

Kaynak Kişi : Münevver Örkütgil, 73, ilkokul
Derleyen : Erdoğan Boz, Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Balkon
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, kürt gelinler, köydeki etnik gruplar, ev tipi, köy hayatı, komşuluk, yemekler

- 1 **SA: Teyze şu doğulu gelinleri bir anlat niye istemiyorsunuz?** MÖ: bak şimdi
2 doğudaki gelinler kürt, şey, bizim mâcır.
- 3 **EB: Bir dakika, adınız neydi teyze?** MÖ: benim minever, he. şimdi kürtler,
4 burası burıya geldi mi bizim milletimize pek soğulmuyo, hakikat
5 soğulmuyolar. şimdi kürt diye bizim milletimiz de ayırım yapıyo. ha şimdi
6 hakikat, ordan geliyor ama bizim burasını biyenmiyolar. bak ne diyo, çadır gibi
7 yeden çıkdı geldi bu evler suvalıydı o zaman buz gibiydi. ne bunnarı biyendi
8 ne benim evi biyendi ne amcamın qarının evini biyendi, aman nasıl evlêniz var.
9 bu da dedi bana, sen dedi ona desene dedi seni nası yerden aldı geldi amcan
10 desene dedi. hâyır ben dimem o lafı dedim. o kändini bilse o lafı süylememesi
11 lâzım. öyle ye, bi de çıkıp da geldin yeri gözün önüne getir öyle ye, tabi, ben
12 demedim. bu, bir kaç kere amcası beni sıkışdırdı söyle diye, hâyır dedim ben
13 yakıştırmam o lafı kändime. o kändini bilse çıkıp geldi yeri gözünün önüne
14 getiri, o lafları söylemeS. ben demedim, benim amcamın qarısı dedi sen nası
15 yerden çıkdın geldi dedi bizim evleri biyenmiyon dedi. vallâ o dedi. o yukarı
16 küyünden özen mi ne malçın köylüklerindden manavdı, onnan kırkıdı, ben
17 uymadım onnara. dedim aman nâbarsanız yapın dedim, çıkdım geldim. ama te
18 bak amcası, olan qaradaşı aldı konyalılardan, o da konya gibi, konyalı yerden,
19 çingene soyuymuş. açılma vurmuyo burıya işe geldiler, köy yeri diye qaradaşı
20 oluna kız aradı aradı bulamadı. mecbur kaldı unu almâ. onu almâ mecbur
21 kaldı oo şimdi bizi biyenmiyolar, bi gör. milleti millete yayırım. **EB: Okul**
22 **okudunuz mu teyze?** MÖ: benim var okumüşlüm. **EB: Kaçtan ayrıldın?** MÖ:
23 beş sene okudum, üç sene de esgi yazıya gitdim. **EB: Oo maşallah.** MÖ: esgiyi

24 de bilirim yeniyi de bilirim. **EB: Çok iyi.** MÖ: hı hı. neyse em başı sâlık
25 yayırım. **EB: İyi Allah sağlık versin.** MÖ: amin cümlemize.

26 **EB: Şimdi bu köyde manav yok değil mi hiç?** MÖ: var. **EB: Az mı?** MÖ: manav
27 var_ama yerli manav onnar. tā ben bilmiyom geldiklerini. ben girdim yetmiş
28 üçüme, tā bilmiyom hani ne_ziman geldiklerini, var, üç dörd hâne var ama çok
29 esgiden. **EB: Onlarla tutar mı gelenekleriniz, tutmaz mı?**

30 MÖ: onnarlan bayā kaynaşyoz. bu konyalılar işde biraz, çekiniyo herkes
31 çekiniyo. biraz da hırsızlıkları var ya onun_çin, onun_çin şeydemiyoz yāni.
32 onnarla pek lābāli oldümüz yok. ço_unnuqla mācır burası, mācır milleti burası.
33 **EB: Muhacirlerin adetleri güzeldir. Ben de muhacirim.** MÖ: üyle mĩ? **EB: Tabi.**
34 **Seyitgazi'nin.** MÖ: çok şükür gülüm. tabi hani hırsızlığımız yok allāhıma şükür
35 hem sülemesi ayıp huysuzluğumuz yok, herkes kendi yāsında kendisi
36 kavruluyo. **EB: Doğru.** MÖ: kimseyin kimsiye zararı olmuyo.

37 **EB: Muhacir evleri nasıl olur bir anlatsana bakalım teyze.** MÖ: te, te benim
38 evlerim te. **EB: Nasıl olur izah edeceksin.** MÖ: te işde. kērpışden, tūladan.
39 ōnceden kerpışdi. şimdi kālī tūlaya döndü, baq her tarafı bizim bu binālar,
40 bütün binālar bizimdi baq. ta karşıkı duvar da bizimdi, öte yandaqı, bu de_il
41 öte yandaqı hep beton. şimdi evelden kara suva yapılyodu, şimdi kālī
42 zānginnedi baq, açıkçası, hani genşleşimiz çok çalışıyo, allah var, erkek
43 genşleşimiz çok çalışıyo. vallā buz gibi her tarafı. hiş demessin yāni şeyir
44 yerinden ayrımı yokdur. çamaşır makinesi var, bulaşık makinesi var, i her şey
45 düzeni tertibin var. bizim gānşleřimiz çok ra_āt, baq benim büyük gelinim
46 şehirde, bu küçük olanı biz kayı köyünden_aldık mālıcın kayı köyünden her
47 zaman der, sizin kövün genşleri vallā bizden rāt diye, rāt. **EB: Bu odalar**
48 **nasıldı? Şimdi tek tek odalar mıydı içinde banyo manyo? Nasıldı?** MÖ: evelden
49 banyo ufaq bi şey oluyodu. şimdi herkesin büyük banyosu var her şeyi içinde.
50 u banyoyu büyük odaya yapıyolar, çamaşır makinesini de ona koy.. oruya
51 koyyolar, tel dolaplaşı öte beri koymā dolap da oruya konuyo, ama beriki evler
52 buz gibi. vallā gelin görün bēm küçük gelinın evini, hiş demessin küy yeri diye.
53 evlerin önnerini de kapatdı, döşetdi, oh, mis gibi. sādi beşimki dīl ama bütün

54 gençlerin üyle. ama biz kâli yaşlandıķ diye hani önemsemiyoz kâli. üyle
 55 yayrum. yalnız gençlerimiz çok rāta ērdi. konyalılar kırtardı çapadan. inekleri
 56 de makiniler sayıyō. benim gelin, geçen sene doķuz tāniydi sānır inē, bi sene
 57 on bir tāne ōldu. o ellen başa çıkār mı? iki tāni sūt makinesi āldılar, Őimdi de
 58 bekar sāıyō oh, gelinner rāt, yemin oļsun rāt, isderim rāt oļsunnar biz görme..
 59 gün görmedik ğızım açıkcası bi Şey. ama onnar, gençler gün görsün. iyiler
 60 yayrum.

61 **EB: Eskiden evlerde su yoktu, nasıl alırdınız suyu?** MÖ: ona sor, o getirtti
 62 suyu muhtarken. **EB: Siz ne yapardınız gençken?** MÖ: āā tē çeşmelerden
 63 taşırdık yayrum. te kıyumuz vārdı, kıyulardan çamaşır yıkıyoduķ,
 64 çeşmelerden de içmē alıyoduķ, unnırı kıullanıyoduķ, çeşme suyu kıullanıyoduķ.
 65 Őimdī bū, muhtarkeydin, ēvelden mālıŐdan görölüyodu işler, mālıca gitdi, işini
 66 gördü, bu ilk suları bu getirtti, ēvlere bu getirtti, ona sor nası geldīni. ama çok
 67 ūraşdı.

68 **EB: Eskiden Őeyler nasıldı, komşuluklar?** MÖ: komşulūmuz çok iyidir. **EB:**
 69 **Öyle mi?** MÖ: çok iyidir, komşulūmuz çok iyidir baķ. hiç kimse kimseyle
 70 ūraşmaz, hiç. hērkez be yayrım evinde, herkez kāndi yāsında kāndi kıavruluyo.

71 **EB: Mesela nasıl yardımlaşırsınız? Nasıl bir araya gelirsiniz?** MÖ: baķ ben sana
 72 bi Şey diyem mi, ēvelden benim annem, beş ātı tāne yaşlı toplanıyolardı, bi
 73 güzel mu_abbet ediyolardı bi güzel annadıyolardı, Şimdi o kıalmadı. ēvelki
 74 komşuluk kıalmadı kıusum. Şimdi herkes kendini biyeniyo açıkcası bi Şey. iki
 75 kışi orıya ayrılıyo, bi kışi burıya ayrılıyo, üç kışi orıya ayrılıyo, ēvelki
 76 komşuluklar kıalmadı. ama bi araya geldik mi de iy annaşırıS, açıkcası bi Şey.

77 **EB: Cenazelerde nasıl yapardınız? Mesela bir arada olur mu? Cenazelerde ne**
 78 **yaparsınız, cenaze olduğu zaman?** MÖ: cenāze oldu mu hepimiz toplaşırıS,
 79 hepimiz toplaşırıS. cenāzeye baķ bizim burda cenāzi günü büt্টün āTrafdan
 80 gelenneri, köylüyü doyurullar. adetimiz üyledir. ama baķ genç gelin
 81 gelinnerimiz deyim yāni hiç bi tāne ellerini çekmezler. orda bi aşçı evimiz
 82 vardır, orda yemekler pişer, masalar var odada, hērkez gençler dādır, servis
 83 yapar, yaşlılar oturur, ēkmēni yedik.. ğārnını doyuran, mevlitden çıkıdıķdan
 84 sonra bi de mevlit ve.. oķunur tabi, ondan sōna herkez, gēnşlerimiz hem yıķar

85 hem taşır. aşçı tutarlar usîsi iki tâne. o râtımız çok iy yavrüm, evelden öyle
 86 diyildi. o râtımız çok iy. allah rāzî_olsun. **SGA. : Aşçı evi?** MÖ: aşçı evi var.
 87 **SGA: Ne zaman yapıldı orası? Eski mi yeni mi?** MÖ: bayā esgi dîl, bayā yeni
 88 yapıldı, beş altı sene ānca oldu, esgi dîl. **SGA: Böyle cenazelerde falan**
 89 **kullanıyorsunuz?** MÖ: cenāzelēde, ramazanda hayır yaparlar, orda pişiriler,
 90 ondan sōra dāvet_edēler köyü, ōrda doyurular, yıkanır, paçlanır, ōrda
 91 kalır_ēpsi. tabaqları vardır, kazannar vardır, onlarla pilāvını yaparlar,
 92 fasilyesini çorbasını, ōrda tatlısını alırlar, ōrda doyurular. ōrdan kalkān bi dā
 93 evine gider, tabi yıkar, dışardan gelen de hāliyle dālacak. ama rāt.. çok
 94 adetimiz çok iyî, adetimiz çok iyî yārim, allah rāzî_olsun çok iyî. şimdi her
 95 şey.. bizim köyümüz zāngindir, zāngindir. yalnız çok çalışır bak gençlerimis,
 96 gençlerimis çok çalışır. bak bizimkisi akşam sāt on bire kadar ūraşdı, piçerde,
 97 gēldi, İki tâne bekārı var, birini göydu, dışarda da varmış arabaları boşaltdılar
 98 mı bilmiyom kālî orasını. sāde bizimki dîl köycek, köy_öyledir. vallā hepsinin
 99 altında birer ikişer taşileri var, ikişer motur, ikişer taksi. ama isderim
 100 olsunar. **SGA: Olsun tabi, çalışanın olsun.** MÖ: tabi, çalışiyolar yārim, allā var
 101 şimdi. işde bōle yāyum, hayat.

102 **EB: Eski muhacir yemeklerinden ne yaparsınız? Var mıdır hālâ yaptığınız**
 103 **böreklerden, çöreklerden?** MÖ: böreklerden ıı, şimdi bēm torunu hatırlatdın
 104 bana. beñim kızımın kızı vādı, ufağdı, bizim altmış dört tâne koyunumuz vardı,
 105 ben onnarı sārdım, kaymak çekēdim, pēynir yapārdım, onnara kaymaklı
 106 kıyıırma yapardım. **EB: O nasıl oluyor?** MÖ: hāh, o mu, şimdî büyle pazı olur,
 107 pazıyı yazarsın, içine piynir koyarsın, eşimî yoksa pēynir koyarsın, ondan
 108 sora büyle katlarsın, ondan sōna onu güzēlce dü.. düşedin mi tavaya kaymā
 109 getir üsdüne büyle sepersin, sürersin yāni, döşersin yūkaları, ondan sōna böyle
 110 şeyi kaymā da dōkersin üsdüne fırına sürersin, fırında o nar gibi kızarır,
 111 çıkarısın, bizim torun üyle diyomuş, annanneme, anneme, annannemin
 112 kıvırmaları evelden çok güzel oluyodu. oluyodu tabi demiş annannen şeylen
 113 kaymakla pişiriyodu dimiş. şim ben dizlēğimden ameliyat oldūma yerde oturup
 114 hamūr yapamıyom. ama bizim yemeklerimiz çok meşurdur çok da lezzetli
 115 yaparlar yāni, beceriz yāni, açıkcası hani kendimizi rek.. şey yapmayam ama. ā

116 bēm dediklerimi alıyo zere. **SGA: Alıyorum tabi.** MÖ: aaa. **EB: Peki şey teyze,**
 117 **böreklerden ne yapardınız?** MÖ: pide yaparıs. **EB: Pide. Nasıl, hangisini**
 118 **yapardınız?** MÖ: or.. şimdi aynı yuvkadan olur. şimdi altına tavayı yālarsın,
 119 altına bi pazı koyarsın, onun üsdüne biraz yā siper ikinci pazıyı hem piynir
 120 koyarsın hem yālarsın, yā sepērsin, ondan sōna ō, o ama tabi şeyine kadar,
 121 kabalālina görá, āyılene. kabalālisa āyilen biraz on pazıdan aşşā yapmaSsın.
 122 ama ka.. āSsayidi eğer āyilen ... beş āltı pazıdan yaparsın, onū da aynı fırına
 123 sürersin, üsdüne yāyı dökērsin, onū da fırına sürersin, yānız ona kaymak
 124 sürülmeS, eğer ceryan fırınında yaparsan, pişirisen yāni altı üsdü birden kızarır,
 125 eğer tavada, aygazda pişirisen sofralar olur tāhta sofralar ona ālt_üs edersin,
 126 āltını üsdünü pişirsin, üyle yapar.. **EB: Sizde fırın var mı, bahçelerde fırın var**
 127 **mı manavlarda olduğu gibi?** MÖ: bizde, pek bizim buralarda yok yarüm. şindi
 128 genşler de hazır ekmek_alıyo, üyle fazla fırın yok. **EB: Eskiden ne yapardın,**
 129 **fırınınız yok muydu?** MÖ: fırın, evelden fırınım vārdı. **EB: Bahçede miydi, evde**
 130 **miydi?** MÖ: hāyır, dışardāydı. şindi biz bu kaynatadan burda üş göz év, oda
 131 vārdı, şurda fırın vardı. **EB: Şurada mı?** MÖ: şurda. yāni burası şim.. bak ordan
 132 ek yeri belli. bak, ha bak ordan öte yanda, duvarın dibi duvar vārdı orda, o
 133 duvarın dibinde bi metire arayınan fırınım vādı, ékmek yapādım ben, ékmek
 134 yapādım. alimiyon tavalar oluyo, onnara güzelce ēyşidikden sōna, dökēdik,
 135 onnan yel amūrı alır bi sāt bekledirdik tavalarda ondan sōna fırına sürerdik. o
 136 da çok güzel olur_ama. o da çok güzel ama şimdi gānşler ūraşmıyo yāyrum.
 137 şindi herkes hazır. galabalī olsa da olmasa da hazır yārım. neden hazır, para var
 138 da hazır, açıkcası. évēlden para yokdu, para kıtdı, açıkcası bi şey. évēlden ama
 139 sāde ben dīl köycek öyle fırında ekmek pişiriyodu, älde çamaşır yıkıyodu.

140 **EB: Çamaşırlığınız var mıydı köyün?**

141 MÖ: çamaşır yok bizde, çamaşırılık yok. çamaşırhāne yok yānız yemekānemiz
 142 var. o yukarı küylerde. bizim kayıda bak, benim bu küçük gelin kayıdan,
 143 mi_alcın kayı köyüdür orda varmış çamaşırāne, bizim mācır milletinde yok
 144 yayrum. e sen hani ötiye yıkacaklar bu_arpayı diyodun burīya getirmişler. ben
 145 mi üyle annadım, belki de. İy hadi bakalım. **SGA: Teyze teşekkür ederiz. EB:**

- 146 **Çok sağ olun, Allah razı olsun.** MÖ: sizden de allah rāzı ossun, mānıyla
 147 görüşdük.
- 148 /.../ MÖ: o burdáygeydi biz beş dāne inek sārdık elimizde. kāndi yurdumuzu
 149 kāndimiz tabi kāndi sūdümüzden mayalıyoduk. taş gibi yurt olur. /.../ o şimdi
 150 oriya gitdinēn çayırovaya gidince, bŭyle māle arasına kādınnar sūt getiriyomuş,
 151 almış, anne diyo nası dēyo kenārları diyo su deyyo. /.../ şimdi bak yurdun
 152 mayası ĩyşi ōdu mu ondan da olmaS, duydun_nu? /.../ hakġat ūraşılıyo ama
 153 āz dadınca da yiniliyo yāni. /.../ işde koyunlar varke tereyāyı yapıyoduğ. /.../
 154 yayıkda dŭvŭyoduğ. yayıkda da dŭydŭm ben. /.../ yalnız curu sŭtlēden az yā
 155 çıkar. sŭdŭn koyu oldu mu kaymān da yāyın da çok_olur. /.../ ēr
 156 kullannmaycāsan tez beri suyunnan koyarsın. ama ēr hemen akşamleyi tabi
 157 horantana bakar, ēr harcıycağ gibiysen susuz koyarsın.

I.4
BEYLİKOVA - Parsibey

Kaynak Kişi	: Celile Kılıç, ilkokul 3
Derleyen	: Semra Günay Aktaş, Fatih Doğru
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, yemekler, bayramlar, düğünler, çocuk oyunları, köy adının kaynağı, gelin kaynana ilişkisi, el işi

- 1 **FD: İlkokul mezunu musun teyze?** CK: he, üçüncü, üçden çıktım. **FD: İlkokul**
2 **üçten terk?** CK: evet. bizim zamanımızda beş bile yoktu. te bu otur tiyzem ge
3 **başam.** **FD: Teyzem, muhacir misin, manav mısın?** CK: məcırız, buranın
4 yerlisiyiz. **FD: Buranın yerlisisin?** CK: he, dedelerimiz dedelerimiz gēmiş,
5 yerlisiyiz. **FD: Nereden gelmişler biliyor musun teyze?** CK: məcır işde ne
6 bilēyim ben bulğaristandan_erāli. ta dedemin dedesi. **FD: Dedenin dedesi?** CK:
7 evet. **FD: O doksan üç harbinde gelenlerden mi?** CK: ta benim babam üç
8 yüzlüydü ta. üç yüzde ta olmuş hani bal.. şeyde olmuş ya çanakkaledede hani
9 bi_arp, o_ zamannar ta. **FD: Ha Çanakkaale Savaşı'ndan sonra?** CK: tamam
10 tamam o_ zaman. **SGA: O ... varmış yani.** **FD: O zaman buradalarmış.** CK:
11 burdalāmış.
- 12 **FD: Anladım teyze. Şimdi sizin köydeki adetlerden gelenekten görenekten**
13 **bahset biraz teyze. Bize onlar lazım.** CK: nası gibi bi şey? **FD: İşte yemekleriniz**
14 **neler, hangi yemekleri yaparsınız, oradan.** CK: hēr bi yemek yaparız yavrum.
15 **FD: İşte sizin köye özgü yemekler var mı? Sizin yaptığınız yemekler neler?** CK:
16 tavūķ vā tavūķ pişiriz, kapama yaparız pirincin üstüne, karnıyarık yaparız
17 patlıcanna, kaymak pidesi yaparız yufkayla, işde_öyle. **SGA: Kaymak pidesini**
18 **bir anlat teyze bize.** CK: yufkayı yazarız, sereriz böyle, sōna alırız oğlāla içine
19 işimik seperiz yavıt peynir, onu böyle böyle yapar böyle yaparız, böyle böyle
20 böyle böyle keser siniye dökeriz üsdüne de kaymak, bi yımırta kırarız, açık da
21 süt mayalarız telemē koyun südü, onu çırparız çırparız, onu üsdüne sereriz,
22 yimē doyamassın, en i_şeyimiz o. **SGA: Muhacir yemeği.** CK: ha biS çok
23 yapıyoduk bizim üç yüz tanē davarımız varđi dede ölmeden. **FD: Oo maşallah.**

24 CK: zāngindik, vaqđımız ħālımız iyidi işde çocuk ĩşd_ışdi küçüg_olan batırdı
 25 gitdi eşkişeyire, benim yedi tāņ çocūm var. **SGA: Allah bađıslasın.** CK: ikisi
 26 olan bēşi kıız. ēpsi kimisi şeyirde kimisi kövde işde. **FD: Sen yalnız mısın**
 27 **teyze?** CK: yalnız başınayım. yalnız başına oturuyūm. **FD: Bu kapama nasıl**
 28 **oluyor teyze? Onu da anlat.** CK: ħapamayı da pirinci yıkarız güzelcē tavū
 29 pişiriz, pirinci yıkarız siniye düşeriz. böyle na_ħadā ħoycāsaħ şu ħadan
 30 genişlīnde, tavū da üsdüne ħoyarız. biraz da üsdüne sāde yā sepeleriz, fırına
 31 süreriz, işde o ħadar. suyunu dōkeriz, tavūn pişmiş suyunu içine, onnan pişer.

32 **FD: Teyze bu bayramlardan, işte düğünlerden, onlardan bahset bize.**
 33 **Bayramlarda ne yapardınız?** CK: bayramlāmız bizim ēvel çok güzel oluyodu,
 34 şindi gide gide batdı, gēnşlē batırdı bayramları. **FD: Ne yapıyordunuz siz**
 35 **bayramlarda?** CK: işde baħlavalılar yapādık, süt datlıları yapādık, çok,
 36 işde_azırlık bayrama. suvanır paħlanırdık. ĩşde, ben çocukħa çok tatlıydı
 37 bayram, gide gide gide gide bitiyo yavrım.

38 **FD: Düğünleriniz nasıl olurdu?** CK: dūnnerimiz de çok güzel, üç gün üç gece
 39 olurdu eveli. şindi_emen bi gece kıız evinde bi gece olan evinde āydi bitdi. **FD:**
 40 **Eveli üç gün ne yapıyordunuz? Üç gün boyunca.** CK: ta çarşamba güm sali güm
 41 başlıyōdu, sali, çarşamba, perşembe davullar dūyüyodu kıız evinde olan evinde,
 42 alay oluyodu, iş dāmat kıızı görmüyodu güveye ħapanıncaya ħada ta. şindi
 43 baħma. olan kıızı buluyo kıız ... **FD: Hiç görmeden?** CK: iş görmeden giriyodu.
 44 babalarımız veriyodu iş görmüyodun çocū. **FD: Daha önce de hiç, nişanlıyken**
 45 **de görmüyordu?** CK: a nişan mişan o_zuman yok dāmad gelmiyodu nişana.
 46 **FD: Kız istemeler nasıl oluyordu o zaman?** CK: isder isdemez gitçen, babası
 47 verdī yere gitçen. şindi kıızlar kēndi isdiyō, kēndi biyeniyo, kendi gidiyo. **FD:**
 48 **Evet.**

49 CK: ya. siz nerelērdensiniz öyle? **FD: Biz üniversiteden geliyoruz teyze.** CK:
 50 mesilā anki memleketden? **FD: Ben buralıyım, Eskişehirliyim, hocam**
 51 **Nevşehirli.** CK: mevşehirli. uzak dīlmişiniz bize gene. **FD: Yok değiliz.** CK:
 52 eşkişeyir bize bālı, bi sātlik, biz ep gidip geliyo_zoraya. benim orda bir ölüm
 53 var iki kısım var şeyirde. **SGA: Hıı, Eskişehirde mi?** CK: ēvet. **FD: Bildiğin**

54 **masal var mı teyze, masal?** CK: ne masalı be yāyırım, ben, artık aklıma gelmeyi.
55 **FD: Geldiği kadar. Bildiğin varsa, dinlemek isteriz yani.** CK: nası masal
56 annadayım yāyırım sana? **FD: Aklında bildiğin, babaların, dedelerin,**
57 **anneannelerin, babaannelerin anlattığı.** CK: vāla iç masal haklımda yok
58 anıştcan a. kändimî bile bilmem bu sıra keyıfsizim de hiş masal yok,
59 **kalp_āstalī** da çıktı bende de. **SGA: Geçmiş olsun.** CK: o_evden o_eve
60 kaçınıyom çok sıcak diye. masal aklıma gelmiyo, başga şey sorarsan.

61 **SGA: Çocuk oyunları nasıldı? Küçükken neler oynardınız? Şimdi kalmadı.** CK:
62 çocuk oynunarı çok gızım. evel sērbesdi bu pārsibey bir güzeldi bir, şindi
63 gēnşler gidiyo sağa sola kālkiyo şeyirlere. eveli pek datlıydı. ep köylere
64 yabancılār geldi, manav doldu, kürt doldu kövün içine. mēcırlar ep siyreldi,
65 gelinner ep manav ep manav. kendi kızlarımız dışarı gidiyo ıstambula
66 eşkişeyire, biz gidiyoz manav köylerinden buralara gelin getiriyoz. bizim
67 yārlimiz çok ihtiyarlardan kaldı biraz işde biz gibi. **SGA: Muhacir kızları çok**
68 **mu okuyor?** CK: ne, oğup da bi şey oldukları da yok ā, işde okuyolar okuyolar
69 gene aynıki gidiyolar, birer çoca buluyolar oğurğa yanına gidiyolar. başga bi
70 şey yapmıyolar. **SGA: Ama köye gelin gelmiyorlar diyorsun.** CK: gelmiyolar
71 kızım. tā birisi vana mı gitçemiş, neriye gitçekmiş be bu āzizin kıızı? ā, asin mi,
72 atvin mi, ta atvine gitçemiş bak burdan. sanğı bu türkiyede bu tarafda çoca
73 bulamamış. **SGA: Nasıl bulmuş? Kendi, okuldan mı?** CK: oğurğan. samsunda
74 okuyodu, ördan bulmuş, laz, tā laz köyüne gitçekmiş. **SGA: Samsun'da okuyan**
75 **Artvinli bulur.** CK: işde. subaymış çocuk o da emşeri_öldü, orıya gitçekmiş.

76 **SGA: Köyün adı neden parsi?** CK: köyün adı, eveli bu köy hiç yokmuş gızım,
77 dümdüzmiş buralar. buraları çayırlar bayırlar, bēylikmiş buralar, beylik atları
78 otluyomuş biliyōn mu, ot oluyomuş bu boy, su çıkıyomuş büttin buralar,
79 dereler taşıyomuş eveli. mēndires mēydana gēlmiş, mendires diyē bi ağa
80 varmış, o patlatdı dereleri öydu, bi tā sular hiş daşmadı kızım. öndan sona o
81 beylik atları varmış burda, o bēlikova dedimiz yerde de orada ağırları varmış
82 damları mesilā, burdan otladır otladır bēlikovaya gidip, te bi gör, ben bile açık
83 aklım eriyo sankē. böyle parsibeye geldi mi bütün kaçışırdık o ğadan azgın
84 atlar vardı böyle. işde ondan çalmış adı. orası da beylikağırdı eveli şindi

85 beylikova koydulā. burası da parsibeymiş. bey dedim beyler oturuyomuş burda
 86 o zaman biliyon mı, bizler yokmuşuk tā. başga bî insannā vāmiş burda bey
 87 gibi insannā vāmiş kimseyidi. sōna onnā buralardan yok_ōmuş bilmiyom
 88 nerelere gitdini yavrım. **SGA: Haa burada oturan bir beyin adı mıymış?** CK:
 89 evet. beyin adıymış, parsibiy kalmış adı. **SGA: Haa, o atları varmış.** CK: ha
 90 atları vā, beylik atları vāmiş mesilā kısraklār, atlār büyle, koşu atları vārmış
 91 böyle, şimdi atları görse bizim çocukların ödü patlar, eveli bizim burda da vārdı
 92 koşadık büttin, şimdi iç yok_ōldu_ep, arabalar şimdi. **SGA: Düğünlerde ath**
 93 **oyunlar yaparlarmıydı?** CK: yō yapmazdık bisim burda, o kürt taraflarında olur
 94 kıSım bisim burda adet yok öyle.

95 **SGA: Çocukların isimlerini nasıl koydular teyze senin?** CK: benim mi? **SGA:**
 96 **Haa çocuklarının ismi nasıl kondu?** CK: çok. ā Kine sayyım adlānī da
 97 başaramıyom. ilk gızım sévdiye öldü yedi yaşında, sōna refika öldü, sōna kim
 98 kız, sōna ācer_ōldu, sōna fatma o_ldu sōna mene asibeyi dedim mi, fatm_ōldu
 99 asibe öldü menevşe öldü emine öldü, bu kadan yedi tāne, sekiz taneydi biri
 100 öldü. **SGA: Allah rahmet eylesin.**

101 **FD: Teyze kaynananla falan iyi geçinir miydin, nasıldı aranız, beraber miydiniz?**

102 CK: kaynanamna on sene durduk sōna ayrıldık. kalabalın yüzünden ayrı, onnar
 103 da on iki nüfusdu biz de ondan ayrıldık. beyim_āskerden geldi ayrıldık sōna.
 104 ben_ufak gitdim. tā on_ältiyı yeni aldıydım iki ay kaçdım ben kocaya kēndim.
 105 **SGA: Haa. FD: Sen de mi kaçtın teyze?** CK: evet, evet. sévdim onu kaçdım,
 106 vērmediler, onnar biraz çok tarlaları vardı iki dönüm yeri vardı büyle bin
 107 dönüm yeri vardı. yānız évde görenekleri yokdu, kaynata benim çok içkiciydi
 108 biliyon mı, rakı_çiyodu. benim bubam vērmiyodu, onnar içkici tiye sēmiyodu,
 109 ben gızımı şeyire vērcem diyodu, ben de sévdim olanı kaçdım, işde. **SGA: İyi**
 110 **olmuş mu kaçtığın?** CK: kötü_ōldu. iyisi tā vā mı beş günnük yokdum döydü
 111 beni. **SGA: Haa.** CK: ya. on yedi yaşında bebe āldım kucāma, bit_tā işde ortak
 112 davar aldılar, onnarı sārısın, bāçelere gidērsin, pancarlara gidērsin, öylē öylē
 113 öylē öylē ömür geçirdik. beyim asgere gitti geldi işde orda on sene durduk,
 114 ondan sōna ayrıldık. geldik yıkık bi evlere ayrıldık. burdaydı avluda evler,

115 onnarı yıkdı benim büyük olan da bunnarı yapıvêrdi bana iki göz buraya bėyim
 116 öldükden sōna. işde iki tāne ölüm biri burda var, biri ... eşkişehirde, şerif
 117 köyün içinde. bi de şerif torunum var isdisyonda merkezde oturuyo orda,
 118 yeşiller diyolar oralarda çalışıyo. işde bu kadan. **SGA: Kaç tane torun var?** CK:
 119 torun çok. otuz üç mü otuz dört mü valā bilemiyom. **SGA: Oo maşallah.** CK: e
 120 küçük gitdīme, ātı yedi de çocuk oldūna, kızlar birer kocıya gitdi, onların oldu
 121 onların oldu, üredi. **SGA: On yedi yaşındayken çocuğun oldu ilk kızın?** CK:
 122 çocūm oldu.

123 **FD: Teyze böyle el sanatlarımız falan var mı? El işi ya da ..** CK: kızkana
 124 yapıyoduk yavrum. şindi çorap örü mācır. çorap örüm, kazağ örüm. öyle
 125 işlemeyi falan görmüyor gözlerim artık. **SGA: Eskiden ne yapıyordunuz?** CK:
 126 işleme. **SGA: Ne, başka bir şey?** CK: minder, böyle oturuyoduk ya buralara.
 127 **SGA: Kızkana mı dedin? Bir şey dedin.** CK: ha? **SGA: Bir şey dedin anlamadım**
 128 **ben.** CK: kışkana işde kışkana, çiyiz, çiyiz yapıyoduk ā, gençkene. **FD:**
 129 **Gençken, kızken.** CK: şindicik yok. şindi anca ayāmıza çorap örüz, üsdümüze
 130 hırğa örüz işde. öyle bizim doğuma moğuma yok dış köylēn gibi. etirafda
 131 görüyom ben televizyonda böyle, çerge doğuyolar, alı doğuyolar, yok bizim
 132 burda öyle bi şey. gēnşlē bizim anca inek sār koyun sār, évde işde év işlerine.
 133 şindi gelinner çok rāt.

134 **FD: Başka nasıl vakit geçiriyordunuz kızkana?** CK: hiç. ben kızkana valā
 135 on_āltı yaşına kadā né dēdim sana soğaklāda oynadım, hiç bi işim yokdu. **FD:**
 136 **Ne oynadınız? Onları anlat.** CK: e pili çeviriyoduk, gıngırāç çüvyoduk, tahta
 137 çüvyoduk boğluk tepelerinde işde öle. ne oyneylim dūnnerde çalgılarda
 138 oynuyoduk öyle_üle ömürümüz geşdi. **FD: Bu oynadıklarımı bir tarif et bize ya.**
 139 **Onları bir... Ne olduğunu merak ettik biz.** CK: böyle karşı karşıya oynādık. **FD:**
 140 **Yok yok bu çeviriyorduk diyorsun ya teyze.** CK: böyle atmalar var da, böyle
 141 iple çeviriyoduk yollarda. **FD: Ha yollarda iple çeviriyordunuz?** CK: evet, evet.
 142 koca koca kızdık_ep. **FD: Atma dediğin ne teyze? Taş mı?** CK: böyle, böyle
 143 şeydi, ucunda munatız var böyle, dönüyodu bırrrrrr diye, ipi vuruduk bırrr diye,
 144 şindi öyle yok çocukların. **FD: Neydi onun adı?** CK: atma. **FD: Oyunun adı**
 145 **neydi?** CK: işde çiviriyoduk, pili çeviriyoduk diyoz işde. **FD: Bali**

146 **çeviriyordunuz.** CK: he. ğingırāç çüvüyoduĸ, tāhta çüvüyoduĸ. **FD: Ğingıraç**
147 **çüvüyodunuz. O nasıl?** CK: boĸluk tepesi, boĸluk_atar bizim buralılar büle
148 yayılı, oraya sıriĸ dikēler ğingıra biri o başa piner biri o başa piner, boĸluklarda
149 çüyoduĸ işde ğız dīl mi. **FD: Çüvmek nasıl oluyor?** CK: nasıl büle döşümüzü
150 koyarız ... ben oturum o kākār, ben o kākār ben oturum işde öyle. çok
151 şennikKiydi bizim zaman çocūm da şindi çocuklara hiç üyle bi şey yok. **FD:**
152 **Evet. Sen masal falan anlatmıyor musun torunlara hiç? İstemiyorlar mı?** CK:
153 çok annadırdım, torun yanımda yok şindi. **FD: Bize de anlat. Bir tane bize anlat.**
154 CK: çokdan kırtuldum torunnardan. hiç bilmiyom vallā yemin ederim. **FD:**
155 **Hatırlamıyor musun?** CK: hiç_atırlamīm. **SGA: Teyze teşekkür ederiz biz sana,**
156 **sağ olasın.** CK: sālulun yayışım. **FD: Teyze Allah razı olsun, ağızına sağlık.** CK:
157 sālulun.

I.5
ÇİFTELER - Başkurt

Kaynak Kişi	: Zahide Ayan, 60, ortaokul
Derleyen	: Semra Günay Aktaş, Songül İlbaş
Derleme Yeri	: Bahçe
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, Bulgaristan'daki hayat, süpürgecilik, ev tipi

- 1 SGA: Muhacir şivesiyle muhacir adetlerini anlatacak, bu süpürgelerin nasıl
2 yapıldığını anlatacak birisi, bir teyze lazım bize dedik, dediler Zahide teyze. ZA:
3 İ bakalım nassınız İsiniz? SGA: İyiyiz sağ olun siz nasılsınız? ZA: İyiz biz de
4 işde köydeyiz. SGA: Yazları mı geliyorsunuz? ZA: yazın geliyöz. sen nassın
5 kızım İ misin? Sİ: İyiyim sağ olun. ZA: siz eskişe_ırlı misiniz? SGA: Ben
6 Nevşehirliyim. ZA: nevşe_ır, siz? Sİ: Yozgatlıyım ben. ZA: ha yozgat, ha
7 eskişe_ırlile dıl. ay kedimizi hiç sorma yaramazlık yapıyo, ay büyle
8 toplamadık misāfir geliyo işde bak. SA: Biz yabancı mıyız Eskişehir'den
9 geliyoruz. ZA: ee ne annatcaz bakām şimdi? mācurca işde konuşuyoz. SGA:
10 Şey bu, yaşınız kaç? ZA: altmış. SGA: Soyadınız neydi? ZA: ayan. SGA: Ayan,
11 amca soyadını söylemedi çünkü. Zahide teyze okul, okul ne durumda? ZA:
12 benim mi? ortaokul. SGA: Ortaokul okudun, maşallah. ZA: ben bulgaristandan
13 gelme, biz göçmeniz, yetmişde geldim ben. SGA: Kaç yaşındaydın geldiğinde?
14 ZA: on_ıaltı, on yedi yaşında. SGA: On yedi yaşındaydım hı. ZA: orda
15 orta_okulu o_ıu.. bitirdim. SGA: Orada bitirdin. ZA: orda bitirdim.
- 16 SGA: Oradaki hayat nasıldı? ZA: İ güzēldi bōle işde köydeydik, köy hayātı.
17 anānemiz vārdı bizim burda, ellide gelmişler, istek yapıldı biz de geldik
18 memleketimize. ondan sōna bi dā tabi de_ıışdi işler. aTlarını de_ııştırcekler
19 dendi ama ep söylenti vārdı, bir_ıan önce gitsek vatanımıza diyodu_ı, bizden
20 sōna da nitekim de oldu yāni. zorla isim de_ııştirdiler. SGA: Siz o sıkıntılı
21 zamana kalmadınız mı? ZA: ayır biz, ayır biz yaşamadık, biz ayır. gene
22 kominisdi ama evde, köyde aynı bu_ıayat. bahçemiz vardı, çalışıyodu_ı, gene
23 onlara çalışıyosun canım, kominist. ğıra yēmiyeci gibi gidiyosun, māşını
24 veriyö, öle. ben çok_ıgitmedim yāñı senin annicān. küçük geldim_ıçin.

25 **SGA: Buraya gelince süpürge işi yaptın mı sen de?** ZA: bu köyde mi? **SGA:**
26 **Hıı.** ZA: yaptım tabi, buraya gelin_oldum. **SGA: Nasıl oluyor o iş bir tarif..**
27 **anlatır mısın bize?** ZA: nası, ekilişinden mi nası? **SGA: Hah ekilişinden başla.**
28 ZA: tabi ekiyosun işde böyle mısır gibi oluyo, süpürgesi çıkınca, burda yok
29 bahçede olsa gösderirdim de yok, sōna onnar kuruyunca kesiyosun, kesib_ave
30 getiriyon tarıyosun onnarı. taranıyo böyle, eskiden tabi dā ilkel şeyler böyle
31 demirden taraqları vardı, sōna makineler.. **SGA: Ha hangi aletler**
32 **kullanılıyordu? O demir tarağa falan ne deniyordu?** ZA: ay onu ben peK
33 bilemem, iltim falan kimse yok olsa şe yaparım da. tarağ deniyodu bilmem
34 tarağ deniyo, süpürge tarā. adı öle bilmiyom ama dā de_şik bi ismi var mı
35 bilmiyom. ondan sōna motorlu makine çıktı. şey benzinne çalışdırıp onna
36 taramaya başladık, işde öle. sōna bālyon, kōlü sırf süpürge bāladı yāni. biS
37 kışın eskişe_ırde oldūmuz için, öle. **SGA: Anladım. Şey eskiden böyle çok mu**
38 **satılıyordu bu süpürge?** ZA: çok satılıyodu. **SGA: Şimdi?** ZA: şimdi de bālı..
39 bālyolā da gene arayan oluyo da esgiden meselā bugün cumā pazar var ilçede,
40 pazar_aşlını görüyo, her işini görüyodu. meselā otuz süpürge, elli süpürge
41 götürür er_afda, yüz, çok satılır. kadınнар bile bālıyodu. benim arkadaşım bi
42 gömşu var o bālıyodu meselā, yardımcı oluyodu beyine. **SGA: Bağlaması zor**
43 **mu?** ZA: tabi. önce içini dolduruyolar, dolma diyolar, dolmalık, tepelik bi
44 şeylē yapıyolar. onnara göre kolaydır tabi. gene ūraşmak canım. önce bi 'orta
45 xerini yapıyolar meselā şunnarı, onnar hepsi 'ayrı, şöyle, çok da güzel olur
46 süpürgemiz. **SGA: Songül sen sor ne soracaksan? Sİ: İşte o, şu kullandığı**
47 **şeylerin adlarını soralım.** ZA: süpürge teli, ipi, işde onun ipleri, bunun içinde
48 dolmalī vardır. **SGA: Dolmalık ne?** ZA: dur şimdi göstercem eskidi bi tāne.
49 bayram yaklaşıyo_ya ben de acık bi şeyler yıkadım da onna. bak bu içinde
50 dolmalī kırıldı mı bak şu, meselā bak burda önce bunu yapıyolar, sōna uzun
51 tellerden, bu küçük telden olur bu uzun teli üsdüne şapğa gibi geçirip ondan
52 sōna öle bālyolar. **SGA: Haa iki parça yani?** ZA: tabi iki parça, önce bunnarı
53 yapıyolar meselā bak bunun_çinde bī şey var, tahta, sopa. **SGA: Anladım. Sİ:**
54 **Onun adı mı dolmalık?** ZA: hē onun adı dolmalık. **SGA: Böylece hem içi**
55 **dolgun oluyor hem de kısa süpürge çöpleri de kullanılıyor.** ZA: 'tabi hiç bi israf
56 olmuyo. **SGA: Sapı da ince oluyor.** ZA: sapı da ince oluyo, sālamdı ipleri

57  opduydu bira dı gitdi. ya ca dım ba    ki ya mamıŐım. ya ıca dım diyom  
58 ki ya mamıŐım. atcekdım onu ateşe.

59 **SGA: Zahide teyze Şimdi Şuraya avlu diyorsunuz?** ZA: evet. **SGA: Şu ekilen**
60 **yerlere ne diyorsunuz?** ZA: bah e. **SGA: Bah e diyorsunuz.** ZA: burası bizim
61 arman yerimiz ba ,  zel burası. **SGA: Arman yeri?** ZA: tabi. bur  d v ld , o
62 ne_ adar onu d zeltiyolar, b d y  d k yosun iş toz_olmuyo. **SGA: Haa**
63 **anladım arman yeri.** ZA: a_orası. **SGA: Sonra Şurası, burası sizin eviniz, Şey iki**
64 **g z hayatlı  yle mi?** ZA: tabi, ayıŐ esgi k y evi d l bu. **SGA: Eski k y evi**
65 **nasıldı?** ZA: sundurmalı olur. **SGA: Sundurmalı hı.** ZA: hı sundurmalı. da
66 bozdu 'erkez bozdu Şimdi mutFa  ekledi bi Őeyl  yapdı. **SGA: Herkes bozdu,**
67 **haa tamam. Şu ne k mes mi?** ZA: o tuvalet. **SGA: Tuvalet.** ZA: bizim
68 k mesimiz yok. **SGA: Haa tamam.** ZA: kışlık ya, aman yazlık ya. **SGA: Őuralar**
69 **sizin mi?** ZA: bizim. **SGA: Hah tamam, ondan sonra Şuraya ne diyorsunuz?** ZA:
70 buraya i  bah e diyoz i  bah e. **SGA:   bah e, ee buraya?** ZA: buralar işde dış
71 avlu. **SGA: Şurası?** ZA: orası ambar. **SGA: Ambar, yanındaki?** ZA: o da
72 mis firlik ev. **SGA: Misafirlik ev.** ZA: Şimdi orasını s p rd m, gel ba . **SGA:**
73 **Burası?** ZA: burası da  uruluk işde  le. **SGA: Kuruluk?** ZA: evet.

I.6 ÇİFTELER - Dikmen

Kaynak Kişi : Fatma Sakarya, 55, ilkokul
Derleyen : Songül İlbaş
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köy hayatı, bayramlar, geçim

- 1 FS: fatma vāyyı bi de bi şe olmasın fatma saķarya, fatma saķarya. **Sİ: Haa kaç**
2 **yaşındasın?** FS: se.. amān elli sekiz dōmluyum işde sen hesaplayıver. **Sİ:**
3 **Tamam, okula gittin mi?** FS: gitdim, ilkoķula Kitdim. **Sİ: Burada mı, bu köyde**
4 **mi?** FS: bu köyde gitdim.
- 5 **Sİ: Nasıldı o zaman köy, kalabalık mıydı?** FS: çok ğalabāydı. oķula gitdik
6 Ķalaba, ğuran Ķursuna gitdik ğalabāydı çok ğalabādık, yirm_beş otuz
7 kişiydik. çok_ıydik şindi tabi köy sey'reldi, seyreldi derken 'yazın burda
8 çiFçilik yapıyo, kışın çokı şehire gidiyo çocūnu oķutmaķ_ıçı. oķulumuz
9 Ķapandı bizim burda, Ķapadılar. 'aslında bizim talebemiz çok_ama, ama
10 bilmiyom büyüklerin ihmalcılı dīcez Ķayrık. ama Ķayrık nēden Ķapāndı bu sene
11 sözde açılcaķmış buraya ilkoķul beşinci sınıfa Ķadar. **Sİ: Var mı çocuk okula**
12 **gidecek kadar çok?** FS: var var, afedēsın hani yannış olur mu kürtlē çok geldi
13 burayı hani yetişkin çok çocuk hani. **Sİ: Haa gelip yerleştiler.** FS: yerleştilē
14 burayı. onun_ıçin, köyümüz ĩdir_allā şükür, temizdir, ĩdir. **Sİ: Eskiden nasıldı**
15 **eskiyi anlat.** FS: eskiyi nası işte? **Sİ: Sizin çocukluğunuzda neler yapıyordunuz**
16 **köyde?** FS: köyde çiççilik, 'pancancılık, pancar ekiyoduķ, yetişdik.. **Sİ: Siz de**
17 **çalışıyor muydunuz küçükken?** FS: bu güne geldik ep çalışmaķtayız dā da ep
18 ūraşmaya çalışıyoz, çabalıyoz. **Sİ: Ne işler yapıyorsunuz mesela bir gün akşama**
19 **kadar neler yapıyorsunuz?** FS: yā sabahdan Ķalkdīn zaman inek sārsın,
20 çiççilikde, kō_yerinde çiççilik, ayvancılık olmadı mı işin bitmişdir. unū da
21 ayvancılı, Ķonışyım da iç_olmassa er kişi duysun, ayvancılı düşürdüler, er
22 şeyi düşürdüler çiççinin_āli çok berbat. yani kō_yerinde çok zorluk çekiyoz
23 yāni. sabah Ķalkdīn zaman inēni sārsın, işine gidēsın Ķorsun çıķını çombāni
24 sabah Ķāvaltısını ettin mi adi Ķıra. sāt altı buçuk yedide sīr geliye gelirsin eve

25 ta'banlara bi tükürüsün elden_inek sârsın, yēmēni yaparsın, 'karnını doyurusun,
 26 on_iki birde yatâsın, dinnence olur. kō_yeri bōle işde. o günneṛi yapdıķ kısım
 27 işde gördük biS. helēn de görüyoız dâ işde, öle. başķa ne annatayım? sen sōle,
 28 sor bana.

29 **Sİ: Eskiden, gelenek göreneklerinizden birazcık anlat, düğünler, bayramlar,**
 30 **ramazanlar.** FS: dūnnē bayramlarımız çok güzeldi. çok işēndi çok zevk alırdıķ
 31 bizim zamānımızda. şindi bayramların da şeyi kalmadı. çocuklar iC böyle bi
 32 seviç_çinde deyil. senin kameran beni çekiyo di mi? **Sİ: Hı hı.** FS: vayy. **Sİ:**
 33 **Yazacağım ya ben bunları sonra dinleyip. Şimdi yazamıyorum.** FS: ama benim
 34 adamım görmesin valā kızar. **Sİ: Yok yok hiçbir yere vermiyoruz biz.** FS:
 35 biliyoṛsun kō_yerinin erkekleri biraz tersdir. **Sİ: Televizyon değıl bizimki, biz**
 36 **üniversiteden geliyoruz.** FS: tamam tamam. öle işde bayramlā çok güzel
 37 geçiyodu. bizler çok güzeldik çıkar cāminin yanına gelir adamların çıkmasını
 38 beklerdik cāmiden, öle işennikdik ki şindi yok öle şeyle kalmadı. hayat yāni
 39 yarı yarıya dēsem ölü yāni. ēvelkiḷē iç kalmadı, iç kalmadı. yā er kapiya
 40 girerdik yemiş toplardık, bayram yapardıķ arkadaşlarımızla yirm_beş otuz kişi.
 41 **Sİ: Ne veriyorlardı, ne topluyordunuz?** FS: vallā fıstık a.. veriler ğuru yemiş,
 42 kuru madde yāni, epsinden veriler yāni, alıllar, verirdik yāni. bizim kāsābı yēr
 43 gibi baklavamız yokdu, bura ādedi öle yāni, yemiş alırlar bizim kuru yemiş
 44 burda. öle girerdik evlerde oynardık, çıkardık yetişkin_ālimizde.
 45 çok_ışēndikdi şindi öyle şey kalmadı. **Sİ: Peki bayram hazırlığı ne yapıyodu**
 46 **anneleriniz?** FS: e badana yaparsın, yemekler_azırlarıS. **Sİ: İkrām edecek bir**
 47 **şeyler hazırlıyorlardır değıl mi ne yaparlar?** FS: hı hı, tabi varsa dışardan
 48 gelicek gelinin, kızın, çocūn, torunun varsa onnara yemek hazırlardık, helen de
 49 hazırlıyoız şükür, çocuklarımıza hazırlık. **Sİ: Ne yapıyorlardı?** FS: meselā
 50 eT_olarakdan biz yāni deriz onu yaparıS. o çok bizim buranın meşur yēmēdir
 51 yāni yaparıS. çorba yaparıS, dolma yaparıS, baklava yaparıS, tatlı türü
 52 yaparıS_ışde. yāni elinden ne gelirse, bütçen neye yeterse, çolunu çocūnu
 53 doyurmā elinden.. anneleri bilirsın, hani elinden geldī kada yapmā çalışır, her
 54 şeyleri yēdirmē çalışır çolūna çocūna hepsinden dattırmā çalışır. yokdan
 55 var_eder anneler, bōledir. başķa sor bakam. **Sİ: Kaç çocuk var senin?** FS: üç,

56 iki kız bir_olan. **Sİ: Burada mı onlar?** FS: te torun bu, gezi̇ babası da kıra
 57 gitçek de eKmeK ço bana anne dedi. ramazan tutamıyo, kıra suculuk yapıyo.
 58 hiç tutamıyo ramazan. üç tane motur çalışıyo yānız başcāzına di_ışdiriyo işde.
 59 kōlünün işi bōle gülüm.

60 **Sİ: İş çok değil mi?** FS: çok çok çok. yapmadan 'karnını duyuramassın ki
 61 çalışmadan. imkân yoK duyuramassın. bi kilō ek.. mazota on kilō ne
 62 kadar_ek.. būday verip Te bi kilō māzot_alıyosun 'kardeş nası geçinsin diyim
 63 yā reçbercilik bitdi bitdi, bitirdi reçbercilik iç bizi, iç. **Sİ: Eskiden daha mı**
 64 **boldu?** FS: esgiden İydi. esgiden biz varillēmizi dolduruyoduK dōrT beş
 65 varilimizi KoyüyoduK köşeye, bizi sıkışdırmıyodu, ē şindi kartdan çekiyoS bir
 66 ucunu alasıya bir_ucu alıp gidiye başını o da üdeyemessen zam_üsdüne zam,
 67 zam_üsdüne zam. yāni birikiyo allah māfaza yāni çoK zor işimiz vā.
 68 çoK_Korquyoz yāni kōlü de yaşıyoS ama.

69 **Sİ: Emeklilik falan yok mu?** FS: var var şükür bākur emekli, çiççi bākuru
 70 emeklilī var şükür, o da olmasa işimiz çok_arap ğardaş. onün üsdünden
 71 bakınıyoS, hasdayız böbrek nakli olduK. beyime vēdim. yāni ōle işimiz onnar
 72 olmasa çok işimiz_arap yāni. allā şükür onnar bāli var. ermeyen yere yetiriyoz.
 73 tabi onu olmayan da var şükür, şey aylī var şindi hani yetim aylī oluyor,
 74 yaşlılık aylī bālıyo onnar vā şükür. ani cenāb_allah devlete de zeval vermesin.
 75 devlet de allahdan rāzı olsun yāni bāzı yeri ĩ bāzı yerinde şu_an çiFççiyi
 76 'öldürdü yāni, küçük çiFççi öldü. bizlē de işde ülmē çalışiyiz, yuvālana
 77 yuvālana gidiyez işde. cabalaya cabalaya yāni ep sıkışTıra sıkışTıra. ama
 78 nereye kadā gidē tabi allah bilcek orasını.

79 **Sİ: Sağlık ocağı bir şey var mıydı eskiden köyde, nereye gidiyorlardı hasta**
 80 **olunca?** FS: yoK çiftelere gidiyoS, yoK sālīk_ocāmız yoK. **Sİ: Nasıl gidiyorlardı**
 81 **araba yok?** FS: bi sālīk_ocāmız olsa olcaK. **Sİ: Araba yoktu.** FS: araba yoK,
 82 arabalā yoK. **Sİ: Nasıl gidiyorlardı?** FS: köyün iki arabası vārdı işde unnāla
 83 gidip geliyodu millet üsd_üsde, rezillik. şindi er kişinın arabası var da hanı ar,
 84 var ĩ kötü o onu götürüyo o onu götürüyo napeñ yoK araba başka. ondan
 85 götütüreysin kendini, şükür olmıyannā da ōle cabalıyı. şükür bizlēde vā da

86 Tabi olmıyannā da var. bi sālīķ_ocāmız olsa olcaķ buraya. sālīķ güvencemiz
87 yāni. köyümüz ķalaba ani õle yok diye bi Şe yok yāni gini de ğalaba köyümüz.
88 cāmimizde Şu_an meselā hatim_indirdik elli kişiden fazla meselā, ķadın
89 kiŐimiz. maşallah īy yāni cümātımız ī. Şükür īyiz. Kışın tabi oķul bakımından
90 dālıyoz yāni küy oķul bakımından dālıyo, oķul olmadī için. bi ortoķul oluverse
91 buruya ah.

I.7
ÇİFTELER - Eminekin

Kaynak Kişi : Gülizar Kaygusuz, 68, ilkokul
Derleyen : Songül İlbaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, eski köy hayatı, düğünler, Ramazanlar, bayramlar

- 1 GK: basdım yerlē kırmızı oldu. şimdi olan geldi santral fişlerine ūraşır da çabık
2 git dedim başa kırmızı boya yālı boya al, toz boya getirmē bi de beyaz boya
3 getir. duvarlar da batTı çıkTı. ē nassın tā kızım ĩsiniz? **Sİ: İyiyim sağ ol teyze**
4 **sen nasılsın?** GK: İyim şükür_allā ben de. **Sİ: Allah iyilik versin, adın neydi**
5 **teyze?** GK: benim gülizar_adıam. **Sİ: Gülizar?** GK: kaygusuz. **Sİ: Kaygusuz,**
6 **kaç yaşındasın?** GK: kırk beş dömluyum hesap_et. **Sİ: Kırk beş, altmış sekiz.**
7 GK: altmış sekiz yaşındayım. **Sİ: Maşallah, hiç göstermiyorsun maşallah.** GK:
8 gösderiyim, gösdere.. bu seneler şē çökdüm yāni iki senedir, beyim altı sene
9 oldu öleli sizlere ömür. ondan sōna işde iki senedir de tansiyon, şeker yükseldi
10 çok fazla çökdük yāni. **Sİ: Okula gittin mi?** GK: ben mi beşe kadar KitTim. **Sİ:**
11 **Burada mı gittin köyde?** GK: evet burda. açıktır, a görüyolar mı beni bōle? dur
12 örtiniyim çekme bāri düzelteyim. beşe kadā gitTim_okula. **Sİ: Okul var mıydı**
13 **o zaman, kalabalık mıydı nasıldı eskiden köy?** GK: vardı vardı çok kalabaydı.
14 çok kalabaydı esgiden bizim köyümüz tā fazla kalabaydı, hı hı.
- 15 **Sİ: Neler yapıyordunuz eskileri bir anlat.** GK: esgileri ne annatayım ki sana
16 okuldā ōretmenlerimiz geziye çıkarılardı bizi, köylere, yakın köylere mandıra
17 köyü, körasan köyü, meci diye köyü. gezmē çıkarılardı o 'talebelerle giderdik
18 gelirdik, çok İydi yāni köyümüz ōleydik işde okullardaken okulu annatırsak.
19 'ondan sōna iki sene de cāmiye gittik, camide de hocamız çok_İydi allah rāzī
20 olsun sizden_İy_olmasın. ondan sōna işde ne deyim iki sene de ōrda cāmide,
21 sōna hatim_ettik baya om_beş yirmi kişiydik, hatim_ettik yemekli. ābim
22 hāfız _oldu benim onun cemiyetini yapırdıkan bütün köve biz yemek verdik,
23 heP arkadaşlaşlan berāber hatim_ettik ōleydi işde köyümüz. ama evelden
24 suyumuz yokdu, çeşmemiz yokdu, kuyudan su çekērdik. **Sİ: Ha ne zorluklar**

25 **vardı onları da anlat.** GK: nē zorluklar vardı tabi, fırına ekmek atā.. bōle
 26 fırınnar ekmek getirmezdi kī ya. biz fırınnara ekmek atardık, yōruyduķ āydī
 27 ķapaķ deriz, ceyrannı fırın yokTu ķapaķlarda ķapaķ ķapardık, tutardık üsdünde
 28 bōyle ķocoman şey üsdünde sapı var, ķapaķ ķapardık fırı.. ocāmızın önünde
 29 yakardık_onu. ŗindi her şeyler kolay da geķimler zor_oldu, evet. o_ zaman da
 30 geķimler heralda işden güşden fırsat ķalmazmış ķavģa étmē. **Sİ: Hiç kavģa**
 31 **etmez miydiniz?** GK: e āz mīnāķaşası olurdu o ķadarlık tabī, e ķıra gidersin
 32 gelirsin, ķırdan geliriz altı yedi tāne de inek. inekleri bi de elnen sādık. ĩ sonra
 33 aldık makine ama düzene girmē başladı yavaş yavaş her şey sonra ķamaşır
 34 makinesi 'aldıķ ama çocuklar büyüdükTen sōna. epsi oķula giderken onlar
 35 olsaydı ya. ütüsünü desen ķara ütülen ütü ütülerdiK_ iķine kōmür dolduruyduķ,
 36 kızdırıyduķ. ayģaz dēsen yok fırının önüne ķoyardık ğozine denir evelden
 37 onnarī, onnan yemek yapardıķ ģanı oralarda. sōna ayģazlaģ çıķdı, ķamaşır
 38 makinalaģ çıķdı, ütüler çıķdı 'hēpsi var ŗindi. evelden zorluklarlan yaşadıķ yāni.
 39 tā ne annatayım sana?

40 **Sİ: düģünleriniz falan nasıl oluyordu?** GK: dūnnerimiz çok güzel olurdu
 41 evelden. ŗindi olmaz_ oldu. hāydi git baķalım bi ķına ğecesi olursa olur giT
 42 salonda dūn. dūnnerimiz çok_ güzel olurdu. tā cumā gününden ķazannar
 43 ķonur, bütün dāvetli misāfirlēn cumā gününden, o gece dūn_ olur, devrisi gün
 44 olur, gelin_ alıcı olur, cumartesi günü ē ķına denir kız_ evine ōlan_ evi ķına
 45 götürüydük, ē çalgılarlan şeylerle gideriz orda 'eyleniriz geliriz, aydı
 46 'aķşamüsdü oldu muydu ē ōlan_ evi şennik yapıcaķ derler bālık yanımız vardı
 47 bālık tarafına gideriz_ orda ķoşuya giderler, ķurban ķoyarlar oraya iki tāne üş
 48 de.. birinci gelene ķurban, ikinci gelene bilmem ne işde ōle sırala. ani
 49 güreş_ ederlerdi ķoşuya gele.. at ķoşusu yaparlardı, yayan ķoşu yapılırdı, tā
 50 şennikli olurdu yāni. misāfirimiz dışardan gelenimiz gidenimiz çok_ olurdu
 51 ķazan üç gün dōrt gün ķazan ķaynardı orda ateşde. hā ŗindī_ emen bi aşcı
 52 tutarlar, bir günde dūn biter, üş tāne ēvlāt, evlendirdim üş tāne ōlan üçüne de
 53 ikisinde burda yemek verdim gene adi ķazan ķoyduķ da bir gün. o_ aķşam da
 54 salana gittik bitTi. evelki dūnnerin tadı ķalmadı, geceliyin sōna ķına ğecesi
 55 derdik ışıklarımız yokdu bōle fenerler deriz, lōküSler deriz lōküSleri yakarız,

56 erkez eline alır l k Sleri tutaraK_ gideriz kına, gecelin kına gecesine gene
 57 gideriz gelinin  vine. orda alınır oynanılır e_ iŒde  leydi. t  d nneri sorarsan
 58 iŒde  leydi d n. **S : Ne eyiz hazırlıyordunuz kızlara?** GK: eyizimiz   ne eyiz
 59 olcaK_ hali vaK_ di olan anepe oltuK_ gene alırdı bizim zam nımızda, ben
 60 anepe Fil n almadım, oltuK_ almadım, bi halı aldım e_ iŒde bi d  eyiz y ni
 61 sandıK_ eyizi. **S : Ha onlar, onları s yle.** GK: h  sandıK_ eyizlerimiz iŒde
 62 'elbisesidir, havlusudur, nesini s leyim ki yazma. **S : El iŒi yapıyor muydunuz?**
 63 GK: el_ iŒi h  anevielerimiz, anevie deriz onnara anevie el_ iŒi elde
 64 iŒlerdiK_, dantellerimiz vardı oK_ dantel, elbise  rt leri yaparız b le Œindi yok
 65 elbise  rt leri, var benim duruyo t  orda. a o elbise  rt leri iŒleriz, altına dantel
 66 ekeriz aryola taK_ımlarına, evelden aryolalar demir aryolaydı. y  ama
 67 g zeldi  sd ne gene  rt s n  aldıK_ g zel, ipekli  rt ler alırdıK_. h  alan_ alırdı
 68 alamayan_ alamadı y ni kimisi t  h li vaK_ di az_ olan alamazdı. /.../ i t  ne
 69 s leyim yavrum?

70 **S : Ramazanlar nasıl oluyordu eskiden?** GK: ramazannarımız da oK_ g zel
 71 olurdu, ramazannarda evelden b le mikrofonnan ezan_ oK_ umak yoktu y ni.
 72 ıK_ arlard  hocalarımız min rede ezan_ oK_ urdu, orda, sonra t feK_ atarlardı. h 
 73 min reden t feK_ ata.. **S : İftarda?** GK: iftarda. t feK_ atarlardı, baz  'genler
 74 hanı Œeylik olsun diye sahurda da atarlardı, sahurda alk ar. ama aK_ Œam sd  oldu
 75 mu h p arK_ adaŒlar ıK_ ardıK_ Œindi  le arK_ adaŒlar toplanmıyo. k Œe baŒl na
 76 ıkarız siz n  yemeK_ yapdınız biz n  yemeK_ yaptık birbirimize soru sorardıK_
 77 y ni. ceplerimize alırdıK_ Œunu bunu bi Œeler dolduruyduK_ hadi
 78 t feK_ atıldı_ gibi h men yolda t  yem  baŒlardıK_ onnarı, t  Œennikli olurdu
 79 Œindi. e Œindi emen ceyrana taK_ ıveriyolar haydi all _  _ ekber, allah abul etsin
 80 y  Œindi h _ er Œey fant ziye girdi y ni.

81 **S : Bayramlarda toplanıyor muydunuz k yde?** GK: bayramlarda oK_ toplanı.. h 
 82 o bayramlarımız oK_ g sel olurdu, k y m z n  s baŒında bi boŒluK_
 83 vard _ orda, kızlar toplanırız bayramıK_ birinci g n   lenden s na, ikinci g n 
 84 t  sabaK_ tan gideriz. h   lene d liŒırız bire eve geliyoz yemek yem  geliyoz.
 85 orda, yem mizi yedik mi gene gideriz, alar z, oynar z,   ip_ atlarız,

- 86 kovalamaca denir õle birbirimize hani arkasına bi şe koyarsın saklama bulmaca
87 deriz_unnara õle oynardık. beylerimiz, 'yavuklularımız karşidan bakardı.

I.8
ÇİFTELER - Orhaniye

Kaynak Kişi : Nail Büyükarıslan, 72, ilkokul
Derleyen : Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Köyün kuruluşu, saygı-sevgi, geçim, yemekler, tanışma

- 1 **EB: Dayı bu kuyu hakkında bilgi verebilir mi kuyu?** NB: yō yō. bu köyü māmūt
2 dede Kırmuş o kuyu o zaman vāmıř. bu köy kurulmadan tā o kuyu.. hā, o
3 kuyunun başına geliyeler, çomaqları veriyeler. māmudiyede bi kıymaqlam
4 vāmıř topal kıymaqlam, bunnā mācır gelmişler, git demiş çomaqlā da vāmıř
5 orda, hamit kuyusu vādı git oralara baql hangını bi enirsen oraya oturusun
6 dimiş. çomaqları veriyi yılandan duramiyeler buraya geliyeler, o kuyudan su
7 içiyeler, o koca bi sūt vādı orda o sūdün altına oturiye řēdiyeler, diyeler burası
8 bize yar. gidiyeler diye bōle bōle, tamam oturun orayı diye. ama mecidiyeler
9 zapt etmiş tē orda aqları var, şeyi var mecidiyeler burayı, bu
10 tükmenmecidiye o zaman vāmıř. bozmaql istememişler burayı. **EB: Hıı, sonra?**
11 NB: ama kıymaqlam āa oturun demiş orayı ānadın mı. kıymaqlam āında
12 oturun demiş, kıymaqlam otutduruyo onu. **EB: Kaç sene oldu köy tarihi,**
13 **kurulalı?** NB: vallā bilmim onu, bilmim şimdi bilmim iç tārini iç bilmim. ...
14 ha? kaç? vādır vādır. ben yetmiş yaşındıyım ā gülüm. **EB: Peki dayı adı**
15 **sonradan Orhaniye, şey Orhaniye oldu değil mi? O ne zaman oldu hatırlıyor**
16 **musun?** NB: ney? **EB: Adı Orhaniye oldu ya, ne zaman oldu o hatırlıyor musun?**
17 NB: bilemim onu da bilemim yay. ōle mi?
- 18 **EB: Eskiden diyorum dayıya, en yaşlı değil mi? Eskiden şeylik nasıldı bu,**
19 **ihtiyarlarla gençler arasında saygı sevgi durumları nasıldı? Onları bir anlat**
20 **bakalım. Nasıldı?** NB: yav saygı çoqlu gençlēde. **EB: Ne yapmazlardı mesela,**
21 **ne yaparlardı?** NB: İhtiyar geliken, ta burıya bi İhtiyar geldinen ģemen ayā
22 kıakādılā. oqla gidēke ōretmen ā dō geliye, tā hacı yaqlup bize e ģitmendı
23 o zaman oqlududu ā. gözlēdik tā kıapılādan kıkdıqlan sora kıapının önüne
24 duruyduql yā. /.../ yō hazır oqla duruydun hazır oqla. **EB: Peki anne babaya**

25 **nasıldı, kayınpedere kayınvalideye nasıldı, mesela gelinler ne yapardı? Saygı**
 26 **nasıldı?** NB: saygı iydi yav, saygı eskidendi şimdi saygı kalmadı. şimdi yok,
 27 şimdi, eskiden saygı vādı şimdi yok. **EB: Peki şey nasıldı yani sofraya oturur**
 28 **muydu gelinler kayınpederlerle?** NB: oturmaz olu mu şimdiki mācır milleti
 29 oturu. **EB: Eskiden oturur muydu?** NB: oturullādı oturullādı. mācır milleti hepsi
 30 sofraya, hepsi bi arada oturu yirdiK biz yāni hepsicī berāber ānadın mı iç. o
 31 çerkezler o, çerkezlē tatarlā mı onnarın ādet, onnar bi araya oturup
 32 şetmezlēmiş. çerkezle_ün gelini ayakda duruymuş onnā yirlē ondan sōna o
 33 yirmiş_eralda. çerkezler ōliymiş_eralda. bizde ōle yok, biz toplaşır yirdik.

34 **EB: Peki eskiden bu kadar çok bolluk var mıydı?** NB: olur tabi canım, olurdu
 35 yāni. **EB: Küçük yani epeskiden ama.** NB: olur tabi, gene idāre oludu, tabi idāre
 36 olurduḡ yāni idāre olurduḡ. fazla bu ḡadā, bu ḡadā bolluḡ yoḡdu da.

37 **EB: Sabah ne yerdiniz mesela, sabah kahvaltıda ne yerdiniz?** NB: sabah
 38 ḡāvaltısında mı? **EB: Hı.** NB: tarīna. mācır tarīnası anadın. yanında yemek
 39 yapādı şey_ēdēdi ōle. ōle çaymış maymış bi şey yok. **EB: Nasıl tarhana**
 40 **yapılırdı?** NB: yāni ānadın mı bizim ānadın mı sütlü tarīna yapālar, ekmek
 41 dōrālar içine ḡuru ekmek, o ānadın_ıḡı ḡotarılar onu şeyīderler, üsdüne işimik
 42 sepēler pīnir sepēler, çalāsın ḡaşī. **EB: Sabahleyin bu.** NB: hā tam dēler yemek,
 43 zaten çay may iç yok iç, çay Falan iç yok. eskiden biz ayvannara baḡasıya ḡadā
 44 anam tarīnayı pişirīdi, ayvannara baḡādıḡ, ḡaşırdıḡ, yemlē samannādıḡ, boḡunu
 45 atādıḡ ondan sōna ge baḡalım be tarīnayı yiyīlim. ānadın mı ondan sōna
 46 tarīnayı yirdik ondan sōna ḡērkez işine gidēdi. **EB: Akşam ne yerdiniz ne**
 47 **olurdu evde yemekte?** NB: aḡşamliyin anam ne bulur ne yaparsa onu yirsin yav
 48 allallā. **EB: Ne yapardı mesela?** NB: bulḡur pilāvı pişiridi, ḡuşḡus pişiridi, şunu
 49 yapar, bunu yapar, suvan yemē yapādı, patetis yemē yapā, fasile pişiridi,
 50 mercimek pişiridi tā sayyem mi? **EB: Say.** NB: āllahallā ne yemē dī. **EB: Hoşaf**
 51 **olmaz mı hoşaf?** NB: olmaz olu mu yav hoşaf var hoşaf. **EB: Ne hoşafı olurdu o**
 52 **zamanlar?** NB: yav ḡayısı hoşafı ekseriya şindi eskisi gibi ōle satın yoḡdu
 53 eskiden yav ḡayısı. şindi hepsi bol, para, para da bol hepsi bol. eskiden şindi
 54 ucuz eskisinden, vallā ucuz.

55 **EB: Yokluk var mıydı eskiden?** NB: olmaz olu mu yav sen de eskiden yokluk
56 olmaz mı. /.../ **EB: Dayı un var mıydı eskiden evde, un olur muydu?** NB: yā un
57 kendin bũdayından üyüdürsen olur satın yokdu bõle. pazā yerinde çifdelere
58 gidēken, çifdelere gidēken ekmēni kēndi tōbana ҡor da gidēdin orıyı ekmek
59 mekmek yokdu õle bi şey. **EB: Allah Allah.** NB: tabi yav allallā, ya. **EB: Nasıl**
60 **giderdin, kaç günde gidiyordun buradan Çifteler'e?** NB: neriye? at_ırabasınna
61 sabah erkenden giderdin, avşam ezenleyin gine gelirdin, yakın he. evel bõle
62 ҡara asvat dīl ҡara yol, toz bi yandan, ҡış olursa çamur bi yandan. zaten
63 çıkmazdın sīrek giderdiler eskiden bõle. **EB: Ne niçin giderdiler? Odun almaya**
64 **niye giderlerdi? Ne götürüyordu buradan, satmaya bir şey götürüyor muydu**
65 **satmaya?** NB: yav 'varsa bũday mũday götürür ne götürcek_ani, iki çuval
66 bũday atar fazla ne atcağ, iki çuval üş çuval bũday. hayvan götürüdüñ arabāyla,
67 Һayvan kaç_ayvan iki tene üş tene ayvan götürüdüñ beygir alısan. sōna sürelek
68 götürüdüñ eskiden sōna. hayvannar burda çok olduna şey_önümüze ҡatār ya
69 sabā ҡadā yavaş yavaş yavaş dōru gün do_asıya ҡadā çifdelere varıdığ. **EB:**
70 **Gece?** NB: gece tabi ya. **EB: Ooo.** NB: hē tabi ya. **EB: Şey yapmaz mı, kurtlar**
71 **murtlar yemez mi?** NB: yav ҡurt nābıçāmış adama canım allallā zaten
72 uyumassın ki. iki ākadaş yaya yaya yolun ҡıyısında yavıt dōrülā gidēsın, yavaş
73 yavaş gider. /.../ nōlmuş? otuz dōrtde mi otuz beşde mi de_ışdı? /.../ tamam
74 dōru.

75 **EB: Adın neydi dayı senin?** NB: nā_ıl büyükarslan. **EB: Yaş kaçtı yetmiş?** NB:
76 yetmiş_iki. **EB: Yetmiş iki maşallah. Okul okudunuz mu abi o zaman?** NB: var
77 ilkoğulu bitirdik. **EB: Beşi bitirdin yani?** NB: bitirdim. **EB: Var mıydı beş o**
78 **zaman burada?** NB: vardı yetişdīmde vardı, benim yetişdīmde vardı. õ üşden
79 beşe çıkdını da biliyem çünku oğul bize yakın oldū içi ҡoca ҡoca çocuklar ҡoca
80 ҡoca adamlar, ҡızlā gidēdi yāni. şindi üşden beşe alınca ҡocaman ҡocaman
81 deliğanlı ҡızlar gidēdi, çocuklar gidēdi, ҡoca ҡoca adamlardı yav. ohoo beşe
82 ҡadar oğudula yāni, tabi ya, onu biliyem ben çok ҡalabāydı o_ı zaman
83 dondurma almā gider nere gitcek o, ҡola mı alcağ? necāti mi? tabi tabi.

I.9
ÇİFTELER - Saithalimpaşa

Kaynak Kişi : Meryem Şan, 48, ilkokul
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, düğünler, yemekler, çeyiz

- 1 **SGA: Kaç yaşındasınız?** MŞ: ben kırk sekiz. **SGA: Kırk sekiz yaşındasınız,**
2 **adınız?** MŞ: meryem. **SGA: Meryem Hanım, soyadınız?** MŞ: şan. **SGA: Şan.**
3 **Meryem Hanım okul?** MŞ: okul, ilkoğul mezunu. **SGA: İlkokul, burada mı**
4 **okudunuz?** MŞ: burda okudum. **SGA: Burada okudunuz.** MŞ: hı hı. **SGA:**
5 **Şehirde yaşadınız mı hiç?** MŞ: yok yaşamadım. **SGA: Hep burada yaşadınız**
6 **değil mi?** MŞ: evet.
- 7 **SGA: Hah bize öyle lazım burada doğmuş büyümüş. Doğdunuz, büyüdüünüz,**
8 **burada yaşadınız. Bize, şey siz Yunanistan'dan gelenlere mi Çıtak deniliyordu?**
9 MŞ: bulgaristandan erâlda, ben de tam bilmiyom ama erâlda bulgaristandan,
10 bulgaristandan. **SGA: Gelenlere Çıtak deniliyor. Peki bize kendi şeylerinizi**
11 **anlatır mısınız böyle hani kendinize özgü adetleriniz neler var?** MŞ: âdetlerimiz,
12 nası yâni? **SGA: Mesela kız nasıl istiyorsunuz, nasıl evlendiriyorsunuz,**
13 **düğünlerde ne tür yemekler yapıyorsunuz?** MŞ: eskiden işde ev dünü oluyodu
14 meselâ, cumâ gününden başlar pazar günü biterdi. ama şimdi kalkıyo ep yâni
15 ev dünneri de salonda yapıyo erkes, genelde yâni. cumâ gününden başlar.
16 **SGA: Eski düğünleri bir anlatır mısınız?** MŞ: meselâ cumâ gününden işde kına
17 gecesi olur, bi gece kına gecesi olur, bi gece taķı gecesi dedik, ediye meselâ
18 ısım aķrabâ ediye getiri, gelini taķıya tutarlar ortaya oturturlardı gelini meselâ
19 herkez ediyisini ba.. şey bi tâne kadın olur, tutulur herkezin ediyisini söyler o.
20 taķı gecesi derdik ona meselâ. işde pazar günü de gelin 'alıcı olur meselâ, atıķ
21 gelin meselâ köy_çinden mi dışâdan mı nêrdense. köy_çindense köyden
22 alınır meselâ, dışâdansa gelin almâ gidilir, öle olurdu yâni. **SGA: Nasıl**
23 **gidiliyordu, konvoylar mı oluşuyordu?** MŞ: eskiden traķtörlerle gidilirdi
24 meselâ e şimdi taķsilerle arabalarla gidiliyor. **SGA: Böyle şey, kaç, kalabalık mı**

25 **gidilirdi?** MŞ: alabalık gidilirdi ya. tıratrlerle gidelerdi. d eskiden mesel
 26 at arabalarına gidelermiş onnarı biz bilmiyoz da ani bizim zamanımızda
 27 tıratrle gidilirdi mesel otobsle, ya ok uzasa otobs tutarlardı mesel
 28 yaınsa tıratrle gidilirdi, leydi yni.

29 **SGA: Anladım, ne tr yemekler yaparlardı dgnlerde?** MŞ: vall yemek erlde
 30 orba yapılır, uru fasle, pilav, mesel işde mevsimine gre mesel mevsim
 31 yemekleri. patlıcan yem yapılırdı, patetes yem, işde ırma Falan yaparlardı
 32 eskiden, bizim burasının ırması mşurdur. **SGA: Nasıl olur ırma?** MŞ: ırma
 33 ince yuşkadan olur mesel tepsiye kesip kesip dizilir, onun zerine aymalı
 34 yo_urtlu arışık le dklr, fırında pişer. ırma, dızmana olur bizim kyn,
 35 mcurların şeyidir o yni.. **SGA: Asıl yemek.** MŞ: asıl amur işi yni, mşurdur.
 36 ırma ile dızmana bizim bu kyn yni mşur. **SGA: ırma başka dızmana**
 37 **başka?** MŞ: dızmana başka, ırma başka. dızmana mayalı amurdan olur
 38 mesel, onu kuk kuk kessin ble, onu tepsiye dizsin, tepsinin er yerine
 39 doldurusun, gine onun da sdne mesel ayma dkeşsin, yrt dkeşsin.
 40 **SGA: Pişirmeden nce mi piştikten sonra mı?** MŞ: pişmeden nce dkeşsin le
 41 fırına verisin. **SGA: Başka ne tr yemekler var?** MŞ: vall işde r trl yemek
 42 yapılır ya.

43 **SGA: eyiz ne yapıyorsunuz, yapılırdı eskiden?** MŞ: ceyiz de yapılırdı h, ok
 44 yapılır ceyiz de işde vall mesel tlbentmiş, embermiş, patik, patik rerlerdi
 45 bizim burda ok. yaşlılar patik rerdi mesel, le işde aryol taım, oda
 46 taım, eyiz onnar olurdu, ystık, yrgan mesel. **SGA: Siz mi işliyordunuz?**
 47 MŞ: tabi biz de işliyoduk annelerimiz de işliyodu. işlemeleri genelde
 48 annelerimiz işlerdi biz ne oyası yaprdık. balara mesel ble grep tom
 49 namaz bezleri olurdu eskiden, onnarın kenarlarına ep ne oyası yaprdık. şimdi
 50 almadı ne oyası da, pek yapan. şimdi genler bilmiyor zaten. **SGA: Siz**
 51 **biliyor musunuz?** MŞ: biliyom ben. bizim zamanımızda ok, ya ne oyası
 52 okdu yni. ondan sra t oyası ıkdı, biz evlendikten sra. şimdi bu yazmalara
 53 ep t oyası yapıyolar. h h biz hep ne oyası yaprdık. **SGA: Tamam. ok**
 54 **teşekkr ederiz, sağ olun.** MŞ: bi şe de_ il ric ederim.

I.10
ÇİFTELER - Zaferhamit

Kaynak Kişi : Fatma Ergen, 78, ilkokul
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, Ramazanlar, ibadetler, eski köy hayatı, gelin kaynana ilişkileri

- 1 **SGA: Teyze adın ne senin?** FE: beni çıkarma televzona yā. **SGA: Vallahi**
2 **televizyon yok bak yemin ettim Ramazanda.** FE: fatma, fatma ergen. **SGA:**
3 **Fatma Ergen, yaşın kaç teyze?** FE: yetmiş sekiz. **SGA: Yetmiş sekiz yaşındasın,**
4 **okula gittin mi?** FE: gittim işde, beşe kadar, o zaman okul çok yokdu ya.
5 gene biliyom yazmā oğumā yāni her ..
- 6 **SGA: Bunlar ne teyze?** FE: bunnarı ben işde tesbī çekiyodum üç aylar tespī
7 var ya şimdi erecep, şaban, ramazan işde onnarı on iki tane böyle çekip lâ ilāhe
8 illallah lâ ilāhe illallah bi dā āmin ediyoz, er gün. burda bi 'āfızımız var
9 bizim, ona gidiyoz tespī namazı kıliyez başliye üç ayların başı erceb ayında,
10 biz de bi dā er gün çekiyoz böyle işde. **SGA: La ilahe illallah çekiyorsunuz?** FE:
11 lâ ilāhe illallah lâ ilāhe illallah, sonunda da bi kere muhammeden resūlallah
12 muhammeden resūlallah muhammeden resūlallah bi kere de öle dolanıyoz
13 on iki kere oluye. **SGA: Haa on bir kere o bir kere de öyle. Sonra tespīh**
14 **namazına mı?** FE: sōra bi dā işde anefe günü başlar o bize. anefe günü herkez
15 orıya gidiye başliye tespīlerimizi. namaz kıliyoz başliyoz yāni. āfız gelinimiz
16 var bizim dünürümüz burda, öle işde. **SGA: Her Ramazan, üç aylarda yapıyor**
17 **musunuz?** FE: ep ep, er ramazan yaparız üç ayları. er sene oluye,
18 erceb ayının başında üç ay işde ercep, şaban, ramazan. ātık biz yaşlı kaldık,
19 dört beş bi şey kaldık. ... muratın misāfirleri mi geldi nāpdı dedim şurdan ...
20 var ya. o çocā bakım bizim vedata da bēnziyi qarşidan, o da aÇık da zayıf da
21 geliye bana çıkmadım da tespīh çekerke. /.../ e ne fıkrası annatÇem? yav
22 iç aklıma gelmiyi ki beñim geçen Tefā da gelmedi aklıma. /.../ aman kelōlan
23 onu zülfiye annatmışdı bāna.

24 **SGA: Bize de anlat bir kere.** FE: onu zülfiye gelin annatmışdı onu ben
 25 bilmiyom ya, çıkıye televzona ya er zaman. ne annadalım fıkra, fıkra fıkra, ne
 26 annadayım? /.../ dōrusu evel ne ayğaz 'vārdı, ne çamaşır makinesi 'vārdı, ep
 27 bōle ēlde ūraşırđıK, bi de tārlaya giderdik pancarı bōle ep birer birer ekērdi
 28 çocuklar, biz işçi getirīdik māmūdiyeden, biz de yānnarında bōle birer birer
 29 keserdik o pancarları, yuwardıK bi dā motur_arabasında taşırlardı. şimdi iç
 30 başına varmadan, çocuklar makine 'aldı, işçi gelip, ufralılar geliyolar, onnar
 31 hah işde onnar gelip burda yapıye, kazıye kaç kere iki kere üç kere otunu
 32 yoluya, bi dā onnar çıkıp gidiye, bunnar dā emen makineyle, makine aldı bizim
 33 şeyler kaç otuz lirayā mı otuz bin bi şey, ondan sōru emen makine kıamyona
 34 'dolduruyō alīb götürüyō. evel bōle dīrenne doldur.. o ğadar zorluKdu, biz o
 35 şeyden gelirdik, tarladan, o tavuKlar, tāvuk da çıkarırdıK evelden, pipi tavuK,
 36 inekler bi dam, bi dam koyun, kuzu, ādi şimdi a topraklar buraya kādā toprak
 37 ayaklar, çeşme de yok, kıuyu başında su çekēdik ağırladı kıualar da onnāda
 38 neyse elimizi yüzümüzü yıkārdıK, o toprakları iç yıkamazdıK. bi dā 'orda şeyler
 39 bitince inekleri vilān sāyip tavuKları vilān dōru şey_edince bi dā yemek yapmā
 40 gelirdik çeşmenin başında, kıyunun başında çıkarırdıK ayaklarımızı filān
 41 yıkārdıK, bi dā te yatsıdan sōra yemek yerdik yā. bōle em de nede ayğaz yok,
 42 bōle tēzek bi de odun yāni ōle bi şeylēle. o bi teK_ğöz ayğaz çıkdı ya tek
 43 gözde, ğaz_ocā ay ona ne sevindiK biz ne se.. dūnyālar bizim_oldu. ay dedīK
 44 ne güzel çayımızı bişiriveriyo. ay o dūnyālar bizim.. ōndan sōna nelēr çıkdı
 45 ğızım yav, çok kōlāyılıK_ōldu şimdi her şeyimiz yav. çok kōlāyılıKdı çok her
 46 şeylēni çamaşır makinesine atıver sōra da çıkar ser te_oriya her şeyler_ōle.
 47 ayğaz güldür güldür yanıye nē ani is var ne pis var ne kül var ne gübür var
 48 dediye, aman ne rātılıkmış sōrūdaK allah ğuzum onnarı çıkarān cennet olsun
 49 mekānları. hele bu çamaşır makinesi, bulaşık makinesi de var epsi de. adi o
 50 bulaşıklā neyse. o sıcak sularımız akıye eler.. şey_aldı şener, ani güneş
 51 enercisi āldı her_ēvde sıcak su var. banyoda burda da var, aşāda da var, u
 52 çeşmelēde var biri sıcak akıye birisi sōk yāni, emen. o_ğudar rāt oldu şimdi
 53 o_ğudar rāt oldu Kızım yā, valla. çok çile çekdik ama artık rāt_ediyoZ
 54 şükürler_olsun, yaşlandımız zamanda rāt_ediyoZ. şimdi gelinner de rāt_ediyo
 55 şimdi, ani genē_ışleri var da bizim gibi çok zorlu işleri yok. var bunnā da

56 kaçınıyá ani ũraşıyalar iş durmadan ama ille kolaylıklılı yāni. ativeriye te_oriya
 57 makineye çıkıP geliye. ével te büle ũraşırdık, onu ... su döküp, ğuzinede
 58 ısıdırdık suyu ğuzinede odunna modunna, ōrda kazan ğocamana tēncere var, bi
 59 dā alıb_alıp ilēnde yērde yıka bağalım, uvala bağalım, sık bağalım, şey_et
 60 bağalım. /.../ hiç ğullanmadık, ğamaşır sodası, 'sabın bi de detercan da yoğtu
 61 hōle. a_ū űimdi cennet tũrkiyemiz bizim yay, vallā ğızım cennet tũrkiyemiz.

62 **SGA: Teyze sen kayınvalidenle oturdun mu?** FE: ğayınvālidem iç yoğdu benim.
 63 yāni ablam vardı sādet ablam űurda onnar évlendirdi, onun ōlmüş şeyleri, dilim
 64 damām da yapışıye, ğuruye bu zaman çok_arāret basıye, onnar işde
 65 évlendirdiler bubaları ōlmüş, çok zānginmiş bu alīler bubam rāmetlik
 66 ğayınatam. işde bu ārsanın yarısı onnara yarısı bize, tarlaları ũleşmişler işde.
 67 ũsüzler ğalmış ũş tāne ğaynatam_ölünce u ablası büyütmüş, onnarı
 68 évlendirmiş, berāber ğalışmışlar, işde bi dā bi dā biz beş_altı ay durduğ
 69 onnarın yanında bi dā 'āyırıldığ biz burayı. emen avlu ğekdiler orayı, bu evleri
 70 yapmışlar, Kendi ğocūna da yapTı ũç göz ũç göz_ep, ğalannā_ı biz yapTığ
 71 bunnān ep. bunnā da satın_aldık, o iki gözũ de biz yapTığ. e gelin_ālcaz ũç
 72 göz evde olur mu, onnarı onnara bırağdı bu geline 'āldı, bunun büyüne ayrı bi
 73 de, gelin. **SGA: Gelinleri nasıl buldunuz?** FE: ğocuklarımız buldu, ğocuklarımız
 74 buldu. ikisi de, ikisi de. birisi yıldızōrenden tatar. sāre, tatar, gelinimin adı sāre,
 75 undan sōra bu da ğocuk da beğim polis ōldu, büyük ğocūm polis, isdemişler
 76 birbirlēni işde. bunu da, bu da ağasınna pancara ğēldi, ével birer birer keserdik
 77 pancarı, ğok zordur yā. pancara ğeldi bizim ğocuk urulmuş buna. bu da ona
 78 urulmuş, ēmen pancar bitdi gitdik istedik bunu tā ğocūm askere gitmeden,
 79 askere gitmedi onu askerden sōra aldığ biz bunu. asker olursa olsun beğim
 80 yanımda otur dedim, ana ğız gibi ğeğiniriz nōlcağ sanki. küÇüçük aldım bēn
 81 bunu böyle, oş dutdum böyle şey gibi, yatārdı vallā sabah ğayını biz dedeyle
 82 içerdik bu yatardı orda, ōrterdik bunu yāni ē ğaldırmazdığ kimse yoğ ani űener
 83 mener yoğ, varsın uyusun ne zāman ğağkarsa ğağksın. yāni isdedī zaman
 84 yollardığ anasına bābasına, yāni oş dutduğ bunu biz bōyle küÇüçük_āldık
 85 kendi evladımız gibi, öyle oldu işde ğızım yā, vallā. űükũr űimdi ğok rātız bağ.
 86 ğēnğe ğalıűdığ űimdi iç yoğsulluğ ğörmũyũz, űimdī bunnar da ğalıűdı bunnar

87 da görmez yoksulluk yāni. ama iş bak, iş çalışmayan burâda ne çocuklarını
 88 evlendirebiliyorlar ne kızlarını evlendirebi.. hepsi de öle perimperişan. burda
 89 apolar var, burda bizim muğadder yengeler var ... şimdi dāvā etdi o çocuk
 90 mapusa gitdi bilmem nāpdı şeyle, kızlarını verdi onu da işde bi yerlere yāni kaç
 91 kişi var öyle evlendiremedi, çalışmadı, gezdi gānçke. ama kim çalışırsa
 92 çocuklarını da okudanı okutdu okutmaya bak biz bunu da ortadan ayırdı bu
 93 bizim mühtarmız var ya orta ikiden āyırdı, onu da okutçādık başka yere.. o
 94 çocū okutdu büyüñü, o polis_öldü ayāti şehirde şimdi. /.../ acik topa mopa
 95 şey_etmiş. bi dā dede de demiş okumassan okuma gel sen burayā, pancar
 96 taşıncağ demiş. ben onu şey_etmēzdim ama işde dede rāmetli demiş ne
 97 okumayı mādem merā yok, okurdu bu uşak, bu ağıllıydı bu yā ağıllıydı bu
 98 çocuk, acık zayıfı olmāyla bi tāne iki tāne unu kırtarırdı sōra. ama bēn burda
 99 dīldim. dede de gel benim.. işine yaramış gel çocūm pancar taşıycāz boşver
 100 okumassan okuma. olsun gene bu bize kaldı şimdi işini ilerletdi, zānginnedi bu,
 101 şimdi çok çalışıyā. bekār bak iki tāne bekārımız vardı şimdi bi tāne kaldı. onu
 102 yollandırdılar çocuk asgere gitdi çocūmuz, uşāmız işde geçen günner. **SGA:**
 103 **Allah hayırlı tezkereler nasip etsin.** FE: āmin inşallah yavrum. işde o da gelirse
 104 bunnā da yāriñ onu da evlendirir. gene onū da gene okuđduğ sanāt okulunu,
 105 orayı ar.. şeye girdi, arçelē girdi, işinden çıktı orayı girdi gelince gene gircek
 106 orda. ama bunnar da gene destek yapā arkasından ana baba ne çalışılır, iki dāne
 107 evlādı var bunun bi kız bi çocuk. bunnar destek yaparlar onnara yāni ... tek
 108 orda çalışsın o da orda evlendircez, bi de istedi var onun. **SGA: Haa o da buldu**
 109 **askere gitmeden.** FE: hay_allah. okuyā kız, bankayı kazanmış, bankacılı
 110 kazanmış şimdi dört yılli şeyi. /.../ ārkadaş ama isdiyolar birbirlēni. olursa
 111 eger, beklerse yāni sözlēnde durursalar o aldı nişanı. kız çoK_ošuma giTdi
 112 benim. geçenlerde geldi burayı güzel kız, çoK_ošuma giTdi. üş dört kız geldi
 113 bi onu bi_endim içinde. dedim ki bu kız ne güzelmiş dedim, búşrā adı da. /.../
 114 ama eger bunu isdedini aldık ya u uşāmızı da alcaz dedi eger sözlēnde durusa,
 115 kız filān durusa çocuk da der... hic_isdemēzdi. ben ona bi kız lafı etdim de
 116 bana bir_ay laflatmadı bana yāni isdemezdi. o_ğudā allah tarafında nasıl
 117 gönül verivēmiş. ay şimdi onun lafını etdine āzı gūlaqlāna varıyı. /.../ gısmet
 118 olcağ gālībā gızım yā.

I.11
İNÖNÜ - Aşağıkuzfındık

Kaynak Kişi : Kadriye Can, 70, ilkokul
Derleyen : Erdoğan Boz, Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, düğünler, yemekler, köy hayatı, çocuk oyunları, çocuklara ad verme, dış bayramı

- 1 **SGA: Yenge biz bu muhacir adetlerini falan merak ediyoruz da. EB: Bir dakika**
2 **önce adını soyadını bir alalım da. SGA: Kaç yaşındasın yenge? KC: yetmiş. EB:**
3 **Adını soyadını da hocam. SGA: Adın? KC: yetmiş yaşındayım adım kadriye**
4 **can. SGA: Ne? KC: kadriye, soyadım can. SGA: Can, Kadriye Can. Okula**
5 **gönderdiler mi teyze seni? KC: ilköğulden çıktık işde burda. SGA: Olanın**
6 **hepsini de okudum diyorsunuz. KC: tamam. olanı okuduk işde ondan başka**
7 **yoğ. zaten de yoğdu ortoğul felan burlada o zaman.**
- 8 **SGA: Şey, sizin düğün nasıl oldu? Düğünler nasıl olur? KC: bizim dünümüz**
9 **ével bizim dünnē çarşambadan başladı, perşembe günü gelin alıcı olurdu**
10 **bitēdi hani, cumā akşamı bitēdi. EB: Ama ne yapardınız, çarşamba günü ne**
11 **yapardınız teyze? KC: yav aynı işde gene kına gecesi felan ölmazdı öyle. iki**
12 **gece dün olur, bi gün gündüz dē ertesi günü ülene de bitē. perşembe günü.**
13 **SGA: Çarşamba başlıyor. KC: hağ. SGA: Perşembe gelin alıyorsunuz. KC: hā**
14 **gelin alıyoS, ülene bitē. SGA: Oyunlar falan var mıydı düğünlerde yapılan? KC:**
15 **oyunnā öyle éylence yapan yapādı hani öle merak eden. EB: Ne yapardı? KC:**
16 **şöle milleti güldürmeg işde yāv elinden nē gelirse işde biras, ne bilirse,**
17 **öyle éylence gibi. SGA: Nasıl? KC: ama érkeklē hani öyle davul felan olursa**
18 **yapālādı érkeklē öyle. EB: Şey düğün nasıl, gelin alma nasıl olur, gelin alma?**
19 **KC: bizim gelin ālma bizim arabıyan. hayvan koşulurdu o zaman benim**
20 **zamanımda. hayvan koşulurdu, bi arabaya çiyizi konur, bi hē bi de şeye hasır**
21 **ķoyālā böle üstüne, çevirilē, sarālā dīcem ani önnü arķasını, ķapālā böle halka**
22 **çevirilē o, o gelin arabası olur bi de çeyiz arabası olur, öle. SGA: Gelinle çeyizi**
23 **aynı anda alıyorlar? KC: aynı, bi yandan çiyiz gidē gelin gider işde ikisi. burda,**
24 **burıyī da kıız evine de yayılır çiyiz ordan toplanır olan evine gidē. orıyī da**

25 asālā yene hemen aynı gün. **SGA: Erkek evi nasıl eğleniyordu? Onlar çok**
 26 **eğleniyormuş.** KC: onlā işde tabi yemek verilē öyle bi gün öncesi, sora dāvetiye
 27 yolladı mı ével bōle şindi herkesin arabası vā gidip gelir, o_zaman
 28 kalma_ölurdu, kalaba olurdu. **EB: Davetiye nasıl gönderilirdi? Davetler nasıl**
 29 **yapılırdı?** KC: dāvetlē bī telefon da yokdu ama işde ordan bundan haber
 30 gönderisin. zaten hısım akırabā bilir dūnün olcānı, o da başkalarını şey yapar.
 31 **SGA: Kulaktan kulağa.** KC: kulaktan kulā. gelirlē iki gün kalırlar işde, düğün
 32 evi kalaba olursa konu komşu alır misāfir, ārlā hem doyuru hem yatırı dedī
 33 gibi, o_zaman, evet, kalmağ yok, hani gitmek yok.

34 **EB: Ne yemeği yapıyordunuz düğün yemeği?** KC: hēr çeşit yemek yapılırdı
 35 o_zaman. **EB: Nelerdi mesela, neler var? İsimlerini söyler misin?** KC: vālā
 36 isimler āklına gelen hēb. şindi bōle üş iki üş çeşid yemeklen hani ortalıyı
 37 doyırıyalā milleti de bizim o_zaman çorbasından kālī ni allah ni verdise. **EB:**
 38 **Ne çorba yapardı? Çorba, ne çorbası olurdu?** KC: sütlü çorba yapā başga
 39 mercimek ni olursa işde. **EB: Yemek ne olurdu?** KC: yō, evde işde misāfirini
 40 doyurcağ gadā hani dūnnēde de öle danışık denirdi o_zaman işde bi gün öncesi
 41 onu bī verilē millete dūn başlamadan. o_zaman aşçı felān tutulmazdı küyün
 42 yaşlıları işde hazırlālā öyle güzel. işde börenden hiç çōrenden hepsi yerine
 43 gelir. tatlısı, tuzlusı. **SGA: Tatlı ne yapıyorlardı? Sütlaç gibi bir şey mi?** KC:
 44 tatlı büzme olurdu evel büzme. **EB: Nasıl olurdu o?** KC: ince yazāsın bōle
 45 oğluvāyı dolayıb, bōle ortadan gesē şōle büzēsın. bi yandan sīr_ünū derlē ona
 46 bi yandan ani büzme. **EB: Sonra ne yaptınız? Onu nasıl..** KC: onū gevredirsın
 47 gene aynı baklava gibi gızardırsın haşlāsın. çok ō çok olırdı o_zaman tabi
 48 ramazan aylānda filān. şindi zor geliy millete onu yapmağ. onu misir ununnan
 49 şey yazāsın onu öyle kendi normal unnan kırılır da.

50 **EB: Şey teyzem, eskiden komşuluklar nasıldı ya?** KC: valā eskiden komşuluklā
 51 çok insannıklıdı. bōle birbirine yardım seven ani işinde sıkılana yardıma
 52 gelinirdi. şindi hiç parasınnan insan bulamıyısın. **EB: Akşamlarınız nasıl olurdu?**
 53 **Nasıl toplanırdınız?** KC: akşamları, televizyen yok başka bi şe yok. ışık yok. bi
 54 yakāsın bi lamba, koyāsın orta yere bi teneke, evin bi kaç kişi olursa, bizim
 55 işde genşlimizde biz öle işleme işlēdik, ganeviçe işlēdik o lamba ışşında. kış

56 günneri misir ekilir ondan hasır yapılır. **EB: Hasır yapardınız.** KC: hasır
 57 yapardı on buna kiracılar herkes öle o çok modadı o zaman, hasır yapılırdı.
 58 tā da haylā kullanırım ben bile, severim hasır, halının altına göyarım. **EB:**
 59 **Neler, oynar mıydın, oyunlar olur muydu evlerde kış günleri?** KC: tabi olur,
 60 genşlē arasında olur, çalālā oynālā öyle. **EB: Ne oyunlar olurdu, hatırlıyor**
 61 **musun?** KC: yāni aynı bildī dūnnēdeki gibi, hep çalışmakla baş olmiyyi tabi,
 62 acık da iyence. **SGA: Tabi canım.**

63 **EB: Şey, küçüklüğünüzde oynadığınız oyunlar vardı, şimdi oyun kalmadı.** KC:
 64 küçüklümüzde vardı, saklambaç oyunu oynardık, dā sonra bāya böyle çelik
 65 çibık denirdi onu érkekle çok yapā da biz de yapādık unu. dokuz kiremit
 66 oynādık işde. **SGA: Dokuz kiremit nasıl bir oyun?** KC: dokuz kiremidī, böle
 67 dokuz tāne kiremidi, kırık kiremidleri üsd_üsdüne dīzesī, karşıdan uru toplar,
 68 garşidan bi mesāfesi vādır onun, vurdu mu yıkıcan onu. yıkıldı mı kaçāsın.
 69 onun başında bi inşan olur. ebe. o da_emen topu alır senin peşine düşē, bi kaç
 70 kişi olusunuz ani. kimisi gelir dizmē ūraşır işde dizib de şeydēsen gāzancan,
 71 puğanı alcan. ama dizemez gūrulursan ebe sen oliysin. o da bizim, bizim. tā
 72 onu sürdürülē piknē gidince bizim gōcaman gīzlā ani yapālā oñu. **SGA: Hālā**
 73 **oynuyorlar?** KC: oynālā. budan da kiremit götürmüş bizim gelin şey piknē
 74 gitdilē de, hadi orlāda bulamıyız diye.

75 **EB: Şimdi bu teyze, çocuğa ad veriyorsunuz ya, isim, nasıl yapardınız eskiden?**
 76 **Ta eskiden ama.** KC: nası yap...ta esgiden, benim çocuklara, üç günü olunca
 77 götürüdüm dedesine, koyādı ezanı oğur, bī kulāna ezan bi kulāna gamet. hanı
 78 kulāna söylē böle seslenir adını. sen düşüncen adını ani şu adı koycağ deyēcen
 79 o adı ona kıyar, böyle.

80 **EB: Diş bayramı yapıyor muydunuz çocuklara? İlk dişi çıktığında ne**
 81 **yapardınız?** KC: hiç onu ben yapmadım ani yapan yapādı onu. **EB: Ne**
 82 **yaparlardı?** KC: valā ben bilmim hiç ne duydum onu ne yaptım. ben hani beş
 83 tane çocuk büyütüdüm ama iç öyle dişlen ilgilenmedim galba hāngı birine
 84 yapçan_onu zatin_ışimiz çoK bizim köy yerindā. çocuklara zor bakıyız. öyle

85 bayramla doğum öle hani şeyde dōmunu kıutlayilā. **SGA: Yaş günü.** KC: yaş
86 günü. onnarı felān hiç yapmadık biz, hiç.

87 **SGA: Teyze sen yemek yapmayı, pişirmeyi kimden öğrendin? Bir anlat kim**
88 **öğretti sana.** KC: yav işdi āyileden gördümüz gibi yapıyorun. bakma şimdi bi
89 āylede bi kişi iki kişi, bulunursa. evel gelinnē, kızlā, torunnā hep bi ālede.
90 annemizden gördümüz gibi yaptık. **SGA: Annen mi öğretti? Babaanne falan**
91 **değil?** KC: bıbanne görmedim annanne de görmedim. kendi annemden gördüm
92 gibi biraz da hani gene tabi onnā da yaşlandı öldü. mecbur gāli yapcan aç
93 dūcek dīsin ni gün buldūsa. pişircen çoluk çocuk vā doyurulcek. **SGA: Hiç**
94 **böyle Bulgaristan'da pişen yemek öğrettiler mi size?** KC: biz bulgaristanda, ani
95 çok_olmuş bizim dedelē geleli yakında dīl, yılla önce, bilemicem kaçınıcı
96 tarihinde de yalnız işde taranayı burda iki çeşit yapālā onu bi günnük yapālā
97 bu_akşam yuvırısın devrisini götürülē güneşte, dökēlē böle temiz bi yerde. onu
98 ben öle yapamam işde. anam öle mācirlādan ürenmiş kıyananası mācırımışdı
99 ordan gelmemişdi. ben taranayı kıardı mı bir_ıfta bekledirim üş gün bekledirim
100 kıardı mı böle adam_akıllı ekşir. ondan sōna üş gün sōna bi de tuzla yūruğum
101 bir_ıfta da öle durur tekne. o ĩce böle kıuru hālē gelir undan sōna açāsın,
102 içērdē yaparım taranayı, dışarı kııkarmam. **SGA: Ne katıyorsunuz içine?** KC: her
103 şiy, kıatarım. baharatınī, yōrtnan kıararım çokcası, sovan rendelerim_ıçine,
104 salça, biber, ondan sōna, nē dīm_ışde baharatları kendim yetişdirim onnādan
105 kıoyarım. benimkinnē çok sevē, kıızlā başka taranayı yimez, hani ille onu
106 yapālā. zor olur biraz maşakkıatlı olur ama ani güzel olur hazır çorba gibi. tuzu
107 biberi içinde hani öle. hepsini kıatarız içine. esgi yemekleri özlēyiz bazı da gene
108 de hani yapıyēz ... **SGA: Mesela ne yapıyorsun? Eski yemekler.** KC: meselā.
109 valā işde canımız isdedī zaman, börek, kıuskus yapan yapā hani gözerden
110 geçirme dēlē ondan yapılır. **SGA: Nereden geçirme?** KC: gözerden geçirme
111 olur, pilāv gibi ... **SGA: O nasıl pişiyor?** KC: aynı maķarna gibi suya salcan,
112 kıabartcan. /.../ KC: çalkamā gözerler olurdu. **EB: Çalkamayı bir anlatsın**
113 **teyzemiz bize.** **SGA: Neyi?** **EB: Çalkama, çalkama dedi ya. Çalkama mı dedin**
114 **sen?** KC: ekin çalkamā gözer olur, bi kıalbur olur, u kıalbur ayrı olur_ı, küçük
115 olur_ı, öteki gözer büyük olur_ı. ekin, būday gözerlemē. ondan geçirilir işde.

- 116 tekneye unu koyāsın biraz da yımırıtalı sula onu tıķısca arısın ble yani. ...
117 ondan sna gzerden geirisin lına ge o, az ufanı yenden gene un at
118 oaldırısın o t gzel olur o o gzel olur. bi de gevredişsin_onu, urur şeyde
119 teştde, gevretti mi.

I.12
İNÖNÜ - Kümbetakpınar

Kaynak Kişi : Hatice Çoban, 67, ilkokul 3
Derleyen : Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, çocuk oyunları, Hıdrellez, çocuklara ad verme, düğünler, eski köy hayatı, yemekler

1 EB: Teyze selamünaleyküm, nasılsınız? HÇ: aleykümse lam. EB: Teyze biz,
2 demin de siz bizi yönlendirdiniz zaten muhtara gittik, muhtarı bulamadık,
3 arkadaşımız sağ olsun bize yardımcı oldu. HÇ: hee. EB: Şimdi biz böyle
4 köylerin gelenek görenekleri hakkında, tabi amcalar bir şeyler söylüyor ama
5 teyzelerin de söyleyecekleri şeyler var. Onlar hakkında bir iki soru soracağız.
6 Ondan sonra da çekip gideceğiz. Ayakta olur mu, şöyle oturalım, yere oturalım
7 ya, şuraya geçelim. Şöyle yaslanalım ya. Vallahi size zahmet ettik kusura
8 bakmayın teyze. HÇ: sağ ol canım, bi şey de il. EB: Adınız neydi? HÇ:
9 hatice. EB: Soyadınız? HÇ: çoban. EB: Hatice Çoban. HÇ: hıı. EB: Yaş? HÇ:
10 altmış yedi. EB: Maşallah. Okul okudunuz mu? HÇ: üçe kadā okuduk. EB: Üçe
11 kadar? HÇ: hē. EB: O zamanlar üçe kadar mıydı? HÇ: tabi. o zaman bizim köy
12 seyid ali küyüydü. de üçe kadādı. hani öle beşe kadā filān yoķutu. o kadādı
13 yā. EB: Şey, sonra beşe çıktı galiba değil mi, sonra beşe çıktı? HÇ: tabi tabi sōra
14 çıkdı. EB: Bu köy ne köyü teyze? Muhacir köyü mü, manav köyü mü, yörük
15 köyü mü? HÇ: mācır burası. EB: Muhacir. Siz muhacir misiniz? HÇ: mācır. EB:
16 Siz de muhacirsiniz. Şimdi biraz köyün adı hakkında demin konuştuk da, köyün
17 adı Akpınar ya. HÇ: hē. EB: O nereden geliyor, o konuda bir bilginiz var mı
18 hiç? Nereden geliyor bu Akpınar, nerden konmuş, nasıl konmuş? HÇ: e gülüm
19 ben de gälme. tabi ben de seyid aliden gäldim. hani bū nêrden geldi nêrden
20 kimisi u yandan kimisi bu yandan. hē. EB: Seyitalililer muhacir, onlar da
21 muhacir değil mi? Peki bu muhacirlerin de gelişini biliyor musun? Bunlar ne
22 muhaciri burası? HÇ: hiç bilmim. EB: Onu da bilmiyorsun, sen oradan geldiğin
23 için. HÇ: hē, bilmim. EB: Tamam, doğru. Şimdi ben de muhacir olduğum için.

- 24 **Seyitgazi'nin Çukurca köyündenim ben de. Ama bizim muhacirliğimiz kalmadı,**
 25 **bitti bizim de.** HÇ: öylë öylë. EB: Hepsi bitti. HÇ: hepsi dişiye.
- 26 **EB: Şimdi teyze şeyi soralım, eskiden çocuk oyunları vardı, siz küçükken**
 27 **oynamışsınızdır. Nelerdi? Şimdi tabi oyun moyun kalmadı da. Hatırlıyor musun?**
 28 **Çocuk oyunları neler vardı?** HÇ: çelik oynādık, şey oynanır, saqlambaç
 29 oynāırdı başka bi şey bilmiyim ben buralarda hanı küçükke. gülüm gākıp
 30 oynamā müsāde qalmadı kı bizim. büyüdü diye bi dā babam alıvēdi rāmetli.
 31 tālaya gidecez kızım, şunu yapıcaz kızım. oyun biz filān bilmezdig biz_ıç. ...
 32 başğa bi şiy bilmezdim meselā.
- 33 **EB: Hı, doğru. Eskiden Hidrellez nasıl olurdu, Hidrellez?** HÇ: hıdırellez
 34 yapādık onu. EB: **Nasıl yapardınız? Sabahtan bir anlat bakalım teyze uzun uzun**
 35 **böyle bize.** HÇ: eskiden toplādılā yūsük filān. avşamdan qorlādı şiylerīn_āltına
 36 yillēřin āltına, sabālayı ilāyi söylēyib bunnarı çıkarılādı. bi dā salıncak qurulus,
 37 sallanır, öle oynādık meselā. EB: **Ne yer ne içerdiniz?** HÇ: içme miçme yoqdu
 38 bizim küçüklükde. EB: **Yeme yok muydu?** HÇ: āyır_āyır orda yoqdu. e burda
 39 da bi ik_kere yapıldı zatı burda da öyle iç yiyip içilmedi. oynādılā, işde öylë.
- 40 **EB: Bu siz çocuklara şey yapıyor musunuz, diş bayramı, hediktir? Var mı öyle**
 41 **diş çıktığı zaman bir şey yapmaz mısınız?** HÇ: hiç yapmadık gülüm. EB:
 42 **Burada hiç yok?** HÇ: hē hiç yapmadık. EB: **Nasıl ad koyarsınız çocuklara?**
 43 **Çocuk doğduğu zaman nasıl ad koyarsınız, ad koyma nasıl olur, isim, nasıl**
 44 **verirsiniz?** HÇ: ezanna. ezanna gorlā. mesilā sen ee hatce isdiyēsın emīne
 45 isdiyēsın ayşe isdiyēsın öyle qonurdu. EB: **Kim okurdu ezanı kulağına?** HÇ:
 46 hoca oqurdu. EB: **Hoca okurdu.** HÇ: hocıya getirillēdi. köy çocuklānı te bu
 47 gönşu oqudu, qöydu. bi de burda hoca vādı o qoydu. başka bilmiyim ani yāni.
- 48 **EB: Peki şimdi düğünler var, tabi bugün kalmadı. Eski düğünler nasıldı? Bayağı**
 49 **uzun sürerdi değil mi, üç beş gün sürerdi?** HÇ: iki gün yapādık. kına gecisi
 50 yapılır, ikinci avşamı dakıya tutulus. dakı yapādık yāni böyle şindiki gibi
 51 önünde verilmezdi. ev içine gırlēdi, öyle yopalādı, dūnü. EB: **Kızlar ne**
 52 **giyerlerdi?** HÇ: elmāsiye dēlēdi onnādan giyelē don anteri dirlerdi şalvar filān
 53 işde, öyle şiy yapılyıdı. gelinnē qadīfe giyelēdi. EB: **Kadife işleme var mı**

54 **burada?** HÇ: işlemez. **EB: İşlemez.** HÇ: hē işlemez. burda işlendi git..
 55 dışardan işlendi yāni. yaşara filān işlettikdi eskişeyirde işlettikdi. **EB: Kına**
 56 **gecesi nasıl oluyor burada?** HÇ: kına yakılır. çocuğ_evine gidilir.
 57 çocuğ_evindē kına yakālā, çalālā oynālā işde öyle, evelkīsīleri. ama şindi yok
 58 o başka.

59 **EB: Şimdi yok. Burada masal, tabi şimdi eskiden masal vardı, anlatırlardı, şimdi**
 60 **masal da kalmadı, televizyonlar çıktı.** HÇ: he he he. şindi bi şiyeye bakılmıyo hē.
 61 **EB: Masal hatırlıyor musun hiç böyle aklında böyle teyze? Masaldır, bilmedir**
 62 **böyle eskiden kalma hiç böyle aklında.** HÇ: artık onları nēde bilēyīm şindi.
 63 **EB: Hiç yok mu?** HÇ: hē. **EB: Bilmece de mi yok, mani de mi bir tane mani**
 64 **böyle?** HÇ: hic bilemeycem. /.../ **EB: Öyle mi? Başımız sağ olsun.** HÇ: sā_ulun
 65 gülüm. yāni şeydemeycem bilemeycem.

66 **EB: Eskiden komşuluk nasıldı ya? Nasıldı komşuluk? Şimdi yok da.** HÇ: şindi
 67 yok. bi dā gidēsın gelirsın masilā oturusın. geceleri o mālīye dēdik mālīye
 68 gidēsın oturusın, annadırsın. **EB: Ne yaptınız geceleri, ne yaptınız mesela?**
 69 HÇ: e çay_ıçēsın. ēveli de misir nohutdu, bizim kövümüzde meselā, gittine
 70 nuḫut pişirisin, misir pişirisin, öyle yinir işde, oturulu, annadılır, süvek işlenir,
 71 ḫepsicī yapılır, hasır doḫunur. o yannarı çok hasır doḫurduḫ. gece yarısına kadā
 72 ḫasır doḫurduḫ eriş kıvraldırdıḫ, gānşlīmiz öyleydi. hā hā öyle naylon yok a
 73 o_uzman. onları yapādıḫ. hepsicīnī işde. he televizyonnāda çıkıye bāzī onnar,
 74 hē. **EB: Yün eğiriyor değil mi?** HÇ: biz öreke dēdik ḫep böle ēri_ıyre ērir gibi
 75 yapādıḫ. ēvelkiden bi şiy ḫalmadı gülüm işde, hepsicī satın alma, yapılıy,
 76 örülüy, işdē_öyle

77 **EB: Ekmek, fırınınız var mıydı, fırın yapar mıydınız eskiden? Fırın var mıydı?**
 78 HÇ: ğüzünede yapādıḫ. **EB: Kuzinede? Nasıl, ne yaptınız?** HÇ: ateşlikde
 79 yapādıḫ. mayalarız, öyle atarız, işde öyle. buruya geldim burda bi dā ēkmek. hā
 80 orda fırın var. hē hē hamırlāsın atāsın fırına. öyle yapılıy, şeyi satın_öldü.
 81 satın_alıyoz, yiyoz_ıişde yanı. yapma yok. siyrek yapannā. ekmek fırınna.
 82 böyl_ıişde gülüm. **EB: Düğünlerde ne yemek pişirirdiniz en çok, ne pişerdi?**
 83 HÇ: en çok ne sevīdik, sütlaç yapādıḫ, iyşi_aşı yapādıḫ. **EB: Ne aşı**

- 84 **yapardınız?** HÇ: sütlaç, iyşi_aş1 dēdik. **EB: İyşi aş1?** HÇ: hē. **EB: İyşi aş1 ne**
 85 **oluyor?** HÇ: iyşilī erikden yapādık. **EB: Haa. Nasıl bir şey oluyor?** HÇ: çorba
 86 yapasın. un kıatāsın, İşiliye şeker atāsın_çine. bizim_ōda tatlı vād1 da hani
 87 öyle şekē yoktu ōyle. öyle yapāsın İşilīcene yinir. sütlü_olan dā pirinçle yapılı.
 88 **EB: Sütlaç gibi?** HÇ: hī. şindiki gibi yoktu gülüm öyle pilāv milāv. hē hē.
- 89 **EB: Danışık nasıl oluyor? Onu bir anlat bakalım teyze danışık diyor. Danışık**
 90 **nasıl oluyor onu bir anlatsana.** HÇ: o da ōyl_olur. **EB: Nasıl yani bilmiyorum.**
 91 **Ben hiçbir şey bilmiyorum mesela bana anlat sen. Danışık nasıl?** HÇ: na çok
 92 yemek hazırlanır, danışık derlē ona toplālar milleti, doyurulā, yemek verilē
 93 yāni. **EB: Ne yaparlar? Ne yemekleri yapardınız?** HÇ: işde diyom a onnarı
 94 yapāsın, pide yapāsın. **EB: Nerede toplanırdınız?** HÇ: eve toplanırlar. **EB: Yani**
 95 **belli evler mi vardı?** HÇ: hē hē. **EB: Düğünlerde mi oluyor bu?** HÇ: dūnnerde.
 96 iki gün dūyün yapāsın. ā şindī himen salondan eve. évelkilerīn şeyleri hiç
 97 ğalmadı.
- 98 **EB: Mesela neyi özlüyorsun en çok eskiden teyze? Eskiden şunu özledim**
 99 **dediğın ne var? En çok neyi özlüyorsun?** HÇ: bilmīm kıayrı ben yok hiç bi şey
 100 bildim yok. **EB: Yani ah diyorsun, şu dediğın bir şey yok mu?** HÇ: bilmīm hij
 101 bilmīm gülüm işde te ōyli gelib geçiye işde.

I.13
İNÖNÜ - Kümbet

Kaynak Kişi	: Fikriye Aydın
Derleyen	: Erdoğan Boz, Songül İlbaş, Serdar Karaoğlu
Derleme Yeri	: Bahçe
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, eğitim, köyün kuruluşu, ev tipi, komşuluk, yemekler, eski köy hayatı, bahçe işleri

- 1 **EB: Burada okul var mıydı teyze, nasıl okurdu çocuklar?** FA: vādı, cāminîñ
2 yanında okul vārđı, õretmenimiz vardı, hani iyidi, qarısu ğocası ondan sōna,
3 iyidi. **EB: Herkes gider miydi okula?** FA: herkez giderdi tabi, undan sōna, eski
4 yazı yasağdı bi ara, eski yazıya gidemedik, hani bi ezan mı oğumuşlar bilmem
5 dī_şik, çoK_ğodı gitdi. ezan oğunmayacak o diyişik_oğundu deye,
6 o_zumannar bit_tā eski yazıya da gidemedim yani yetişdim ama, saçlı
7 gidenner_õldu, qorkiye insan o_zumannar. **EB: Nasıl eski yazı öğrendi o**
8 **zaman insanlar, nerede okuyor öğreniyordu?** FA: eski yazıyı, gidērdi hoca
9 vārđı, hoca ama hoca da qorqardı. eskişehirden burıya tā ümmet gēdiydi. /.../
10 FA: hee, işte onnar, onu oğuttu sōna di onu oğumaycağlar diyē oğumuşlar mı
11 yāni üçer_ay da cezā_evinde yattılar, ođudulā deye, yāni o eskiyi ođudulā
12 deye, oğunmeycek deyoğ, bī arada oğumuşlar işte üçer_ay da girdiler yatdılar.
13 işde dünyā di_mi geldi geç.. o seneden beri.
- 14 **EB: Kaç çocuğunuz var teyze?** FA: benim mi, iki õlum iki kızım var. **EB:**
15 **Torunlar?** FA: torunnar çok, sayısı belirsiz, siz nereli? **EB: Ben Eskişehirliyim.**
16 FA: nērden? **EB: Seyitgazi'deniz biz, biz de muhaciriz.** FA: hı iy, iy. **EB: Peki**
17 **sizin bu muhacirler ne zaman gelmiş nereden gelmiş biliyor musun, duyuyor**
18 **muydun, hiçbir şey duyduñ mu?** FA: valla ēvel çerkezlē vāmiş, sōna bābam
19 benim dedem gelmiş te bi yandan, ism_üssünde tatar mēmet. **EB: Siz Tatar**
20 **mısınız?** FA: ben tatarım, dedem tatarımış, ism_üssünde tatar mēmet, yāni o
21 müyüt tatarđı, yāni tā uşları var, necmettinner ondan sōna, işde aŞ ğaldı bit_tā,
22 bitdiler. bī bi ben varım işda o sülāleden, gelen gitdi, õldü. **EB: Siz buraya**
23 **Tatar olarak mı geldiniz, gelin mi geldiniz siz buraya?** FA: bēn, didem
24 burdaymış, annem mācır. **EB: Anneniz muhacir, babanız?** FA: babam tatar

25 benim. **EB: Tatar. Ama Tatarca konuşmuyorsunuz siz?** FA: yok canım. **EB: Hiç**
 26 **konuşmuyorsunuz?** FA: ee hiç konuşmadık, bilmiyiz de. dedem de konuşmazdı
 27 öyle, dedeme, ben dedeme yetişemedim, yāni dedeye anneye yetişemedim.
 28 sonra bābam burdan fakirlik işde çıkmış aḳḳayāya şeye gitmiş, incesu baracı
 29 diyem ben işde, barac_orda, varaḳa vādı orda, şey tiren varaḳası, orda çalışırḳa
 30 bābam çavuş olmuş orda. otuz beş sene eşşekle gāldi gitdi bābam, otuz beş
 31 sene bu. dememiş ki ben de çolūmu çocūmu alıyım, şeyire götürüyüm diye,
 32 nēylē götürcek. ordan eşşē kiralāmış, o küyde ... ondan sonā aḳḳaya vāmış,
 33 cumartesī günü sabālayın eşşē getirmişler, kirālī, piner, aḳşam_üsdü ikindiden
 34 sona gelirdi, eşşekler orda. sabah pazar sabā_ı oldu muydu tōrbasını ekmēni
 35 ḳordu, nērde o_żuman ēkmek satın, tarana, bulğur neyse maḳarne ḳor, gider
 36 haftaya gelirdi. **EB: Bir akşam mı kalıyordu?** FA: bi akşam ḳalır. çavış çünkü.
 37 burdan da amele falan giderdi yanında çalışmā.

38 **EB: Bu köy muhacir köyü değil mi?** FA: mācır. **EB: Başka yok hiç yabancı, var**
 39 **mı başka?** FA: benim şeyim mācır gelmişler annanem. **EB: Nereden gelmişler**
 40 **onlar?** FA: valla bulğarıştandan gelmişler, bilemeyim işte orasını, o_żuman
 41 küçükdüm ben tabi burda anam babamla evlenince ḳadar fakirlik, ondan sōna
 42 gelmişler burdan ev almışlar. aslında benim annem şeye gēmiş gümeli var
 43 şeyin alt yanda, gümeli mācır, ḳaralan, ḳaralana düşmüş mācır şeysi, evi,
 44 anneme, anne dedeme, ondan sōna dedem annem ölüverince ḳadar burdan
 45 almışlar evi işde babam da ... sülālede var, bu da var, bunun babasında da var.

46 **EB: Bu sizin muhacir evleri nasıl oluyor, kaç oda, mutfak mı banyo mu, eski**
 47 **nasıl onları bir anlatsana, eviniz nasıldır bu Kümbet evleri?** FA: valla ben
 48 yetişdim, nereyē gidiyēsın, peḳ telāşe gidiye, neriye gidiyo, vallā biz sıradandı
 49 evimiz, hayat soba dēdik hani bi ḳapısı hayatdan açılı soba da, bi ordan açılır
 50 şeye, öyleydi evimiz yani. **EB: Bu evler mi?** FA: dīl canım, onnar sōna, sōna
 51 benim adam yaptı. **EB: Bunlar nasıl?** FA: bunnar çok, hayat soba işde öti
 52 yanda var, burda /.../ var mutvām burısı mutvaḳ yaptık su içinde, burda bi
 53 salon var bi oda, onu bōldük banyo yaptılar, suyu aldılar içine Ḳulozit
 54 göydular ben yaşlıyım artık. yokdu yokdu, yok para yok. **EB: Eskiden ne vardı?**
 55 FA: ilēn. ilēn derdik, bōyle toparlaḳ, öyle, soba bile yokdu bē camılıımız vardı.

- 56 **EB: O nasıl bir şey?** FA: he o nası bi şey, iç yanna şindi bu, burda bacalımız
 57 var, öte yanna dört köşe işlenir, tüladan, üstünü düz örtülür, yan başına bi
 58 deneke konur, kaynasın deye, ondan sōna ō burdan iç yandan ama bacalıK
 59 hayat évden yakādıK samanna, işde camal dellēdi camalla ev ısınırđı, öyle yā,
 60 gāl. /.../ FA: hē gül bana, ōlsem gelmeycen, /.../ gelmeycem. ölcēne yakın bak
 61 ölcēne yakın inşan başdan kōmşularđan soĝunurmuş, kōmşular soĝunurmuş.
 62 ĝomşular soĝunurmuş, bu yaşlı neye gelelīm diye, ondan sō kocası
 63 soĝunurmuş, bunnar bak yatdım ĝākdım, dokdura gitdim, bir  afta durdum.
 64 salladın seni ĝördük biz, ondan sōna, nabıyasıĝ deyen yok ey, ōldüĝ mü Kaldıĝ
 65 mı. **EB: E biz de geldik hemen bizi sorguya çekti polis gibi, bak ver cevabını.**
 66 /.../ **Bırak şimdi onu demiyorum. Yaa sen bizi öyle sorguya çekiyorsun bak**
 67 **teyzem de** /.../ FA: kōmşuluk ölmüş, evelki kōmşuluk yok, bitmiş bitmiş heh.
 68 bunnar karı koca yiyip içip bahcaları var, işde insan ne lazım bunnara. **EB:**
 69 **Sonra?** FA: hee onu şıĝāyetim, işde.
- 70 **EB: Komşuluk nasıldı eskiden teyze?** FA: ah kōmşuluk, avşam oldu mu sän
 71 gelirsıĝ sän oturmā... /.../ FA: şurda, bu küyde biri mutdar ōmuş, yok vāli
 72 ĝēlmiş, uşaklā da vāli deyince bakmā ĝēmişler. çocuklara demiş gidin, gidin
 73 demiş. /.../ süpürüz, hı, loĝum dēlerđi, bak.
- 74 **EB: Sonra, ekmeĝi ne yapardınız?** FA: ekmē atarız, güzel ĝızardı mı, altını
 75 falan, açarız kapānı güzel, sōna pışdı mi yınneşir, alı gelir ama tabi o tarafdara
 76 benzemez bizim ekmeklēmiz, bu mühtün, benzemez iy_olur. gimisi baK
 77 mayayla böyle pide gibi yapıye, o çok yapıyez biz de ortasını böyle yapıp
 78 eliyle pide gibi, onun bilmem taranası falan olmaz_eralde. **EB: Düĝünlerde**
 79 **aşçılık mı yapıyordun sen?** FA: yapdım ben. **EB: Ne yemeĝi yapardın en çok**
 80 **düĝüne?** FA: çorba yaparıS. **EB: Hangi çorbayı?** FA: arpaÇık çorbası yaparıS
 81 yāvıt da yör̄tlu ani, yör̄tlu çorba da yaparıS. **EB: Neydi, onun adı neydi,**
 82 **yoĝurtlu çorbanın adı neydi?** FA: adı? unuttum şindi. **EB: Başka?** FA: yānı
 83 pişirriz, fasilya pişirriz, oşaf kaynadırsın, pilāv yaparsın. **EB: Ne hoşafi**
 84 **yaparsınız? Hoşaf ne hoşafi?** FA: iv.. evel şey Fişne ĝurusu alırdıK ani, evel
 85 olurdu, şindi hazır aliyler şeyi fişneniĝ suyunu, suyunu aliyler, o çoK ... yānı
 86 hiç yapmamışım hiç görmemişim hiç bilmem hic bi şey bilmem. **EB: Börek**

87 **yapar mıydınız?** FA: ah ah. **EB: Ne yapardınız?** FA: kırma yaparız, dızmana
88 dızmana deriz. **EB: Dızmanayı nasıl yapıyordunuz teyze, dızmanayı?** FA: ē,
89 yōrtla yōrtla qarız, kabartma tozuyla falan ondan s̄a acık kabardı mıydı döşeriz
90 o.. **EB: İçine ne koyuyordunuz?** FA: içine, içine piyniri de qoruz, patatesi goruz
91 hani dızmanañıñ, dızmanañıñ, ondan sōna bit_ṭā üsdüne kırame, sade kırame
92 de olmaz ama, sade öldü mu olmaz. üsdüne yōrdun üsdünü yāvīt da südüñ
93 ğaymānı, süt, atarız fırına oh. **EB: Yok, köyde yapan yok artık herhâlde.** FA:
94 yok. **EB: Dızmana yapan yok, kırma yapan yok.** FA: valā kırma pazı yapardık.
95 şey_ölcağ mı haftaya dūn olcağ mı bu kiminsä, seni çarı acık ileri gelennere
96 canım, bilennerē, ben başda, da'lı baklava. yirmi tepsi baklava. açā.. pişirilir.
97 iki fırın, fırınnarda pişirī, u azır. būn dūne başlancağ bir gün evel yapdı o
98 haşlanır datlılar. ondan sōna, e, diyil baklava, baklava. ondan sōna bit_ṭā o
99 günü Pişircek oldu mıydı, evel ne olur, kelem aşı da pişiriydik yāv. bi de
100 taṬ_olurdu, öyli ya yinirmiş heral. kelem aşı yapardık, fasile, unnar başda, yā.
101 ani çok otuz beş sene yapdım aşcılık, yani gitdim. aqpinara da gitdim, yeniküye
102 de gitdim, küylere de gitdim, eskişeyirden de çok siyrek geldim eve. ep
103 yapdım. ama şimdi, hiç yapmamışım görmemişim, ep hacıya giden_olur, pilāv,
104 hacı pilāv_olur, mevlit olur, ifdar olur ondan soñā yine de allah rāz_ösun. bir
105 melākeymiş adam. adam zollamasa ben nērde gitçem öyli ya. a git git sevab git
106 git sevab ordan sōna gelirim allah ra.. yemeg vār̄sa yemē qor ondan sōna hazır
107 eder ben gēlīcem deye gelīcēm sa_ṭatı bilir. yanı öylēydi. çok şeyler geçirdim
108 yanı. **EB: Doğru.**

109 FA: tā annadıyım mı sana ben? **EB: İyi Allah razı olsun. Şimdi köyde bir şey**
110 **kalmadı tabi artık.** FA: hiç, hiç. şimdi gānçler te burayı dükkana yollaycağ uşaq
111 yok. herkezin evinde intārnet, bilgisayar. çocuğlar oğuldan geldi miydi hadi.
112 bit_ṭā yok, yok kimseler. ēvel, bizim annem, annem der ki aman çeşmeye
113 suyuñuzu vaqtınna alıñ. burası, orası, çoluğ, çocuğ, adam. k̄āve yok. çıkālā
114 avşamüsdü burda, amān orda yuvlu adam, delikannılar. ondan sōna nereyi
115 geçcēn! fıçı çevirillēdi bōle. **EB: Fıçı?** FA: bōle bi şey işde. bōyle çevirillērdi
116 şūrda aman burada. doz doprağ, öyleydi. bī tane hoca vardı, hasan oca. hep şōle
117 şu arkadaş gibi küçük böyle, pālту sırtında, o ümmete ocaya gidiyē, āfız ölcağ,

118 baġar byle fıġı evirene, dr cmiye hocaya gider. bu ne ġaġını napicek bu?
 119 baġsana ceyran Şeyisi falan toplayıp. /.../ aġan. h t bu yana geşdi. /.../ t bu
 120 yana geiye b. Şindi. Şimdi ocna onun, hfız ġasanın ocna annadım da
 121 vay teyz diye, ondan sna, yle Şeyden yokdu, gel, hi eve hoca girmezdi. ben
 122 rcem ġoceyi sen r. Şindi hoca  ay dursa da sen gldiġ mi ġrniġ a mı
 123 deyen bile yok. Şindi hoca geliye, Ķarısı yok, cmiye giriye ama hocanıġ halini
 124 soran bile yok, y, yl. Şindi zaman dŐiġ oġ dŐiġ. ne deycem sana, bunu ġoy
 125 da Şurda Şeker taPlası var. **EB: Hi Şey yapma, Allah razı olsun, vallahi.** FA:
 126 ben zıma atdım, hem annadım hem Şeker ıtladıım Şurda. **EB: Yok yok,**
 127 **sen ıtlat teyze hi gerek yok.** FA: yaŐlılıġ_ŐŐde.

128 **EB: Sizin Şeyden burada ne yetişiyor? Meyvelerden yetiŐen var mı mesela**
 129 **diyelim armuttur, elmadır?** FA: var var, yetiŐen yetiŐdiriye. **EB: Kirazdır.** FA:
 130 bunda kiraz, kiraz var bunda gördüm ben. **EB: Başka ne yetişir burada?** FA:
 131 bizim burası taġlaġ yeri, bayır nk taġlaġ, bi Şey olmiye. bber, işde kendine
 132 ġadar bber domatis oluye. **EB: Ne, ne dedin sen, takmak mı dedin?** FA: kis,
 133 taġlaġ diriz. he kis. **EB: Ben ilk defa duydum, bilmiyordum ben ġrendim.** FA:
 134 taġlaġ driz işde ġaya ama ġradır byle. güzel, baġam güzel olurdu. **EB:**
 135 **Baġen güzel canım.** FA: bu sene kmeycem dedim. **EB: Haa.** FA: kmeycem
 136 kmeycem, gldim ot olmuş, nyse birini rdım blletirdim. ocukġ da gldi
 137 ġarĶ yaptılar neyse, iki ġarĶ drke aa, gine ldu ama kannamadı, evelki
 138 gibi diyil. evel Şindiye ġad nası olurdu, y, oĶ_olurdu, iy_olurdu. atasözü
 139 baġ. **EB: Söyle atasözü, ha, syle.** FA: atasözü ne diye, ayrık demiş k ayrık,
 140 ayrı biliye mısın sen ayrık? **EB: Ayrık, neydi?** FA: tarlıyı ot tarlıyı byle
 141 zapdediveri /.../ tarlıyı zapd_eTmiş. ben de iki ġark dedim ee ġark olunca
 142 ġadaġ oralara ġadaġ kdim, melemem, evelki gibi dl yriyemem. sen nereli?
 143 **S: Yozgatlıyım ben.** FA: Öyle mi, hee, iy. sen ne ayrı ha. **SK : Sivrihisarlıyım**
 144 **ben.** **EB: Manav bu, Sivrihisarlı.** FA: sun. **EB: Sivrihisar'ın manavlarından,**
 145 **iyidir.** FA: hee. evel, ġız isdem, manavlar mcır almayız biz dlermiŐ, mcır
 146 ġapıya ġo.. **SK: Bizim Sivrihisar'da da var muhacir.** FA: mcır almayız
 147 dlermiŐ. mcırl da ġız isdem geġmeyiġ manava biz vmeyiz biz dlermiŐ. e
 148 siz byle n Őeysine yazıysınız? **EB: Biz bunları araştırıyoruz teyze, bunlar**

149 şimdi kayboluyor. Siz Allah korusun, Allah uzun ömür versin, sizin
 150 anlattıklarınız yarın kayboldu gitti, zaten bilen de yok. FA: bitti bitti bitti, hiç
 151 bilen yok. EB: Hiç olmazsa biz bunları yazıya geçiriyoruz ki birileri okuduğu
 152 zaman hatırında kalsın. Zaten bunların çoğu kalmadı, yarın bilen de kalmayacak.
 153 O yüzden bunları araştırıyoruz böyle, yazıyoruz, çiziyoruz. Çünkü köyler zaten
 154 bitmiş, kaybolmuş, kimse kalmamış, çoğu köy değişmiş falan. İşte artık ne
 155 varsa.

156 FA: tüpcü, tüpcü geliye. gel musafirlēmiz vā. çerkez de vāmiş burda. EB: Ama
 157 kalmamış. FA: kalmamış. acık köken ucu bunun kocası. EB: Kocası ne? FA:
 158 çerkez. EB: İyi biz artık yavaş yava.. FA: evelki insannar, bakmış samannık
 159 yanıye, ah demiş ... çerkez, şu cıgaramı bāri yakayım demiş. samannā gidemiş.
 160 uu demiş öteki de samannık yanıyo sen aman orası yanıyor sen tā samannā
 161 kaçırıyorsuñ demiş. samannık yanāmış ya o gene cıgarasını yakmā gidemiş işde
 162 bu dünya bu. ateş yok cıgarayı yakmā, yaniyse ateş varka yakayım demiş. EB:
 163 Ateş yok, samanlık yanıyor, sigaramı yakayım diye gidiyor? FA: hee. öteki de
 164 ne; samannık yanıyor sen nē orıya gidiyesin dēmiş, ğaç dēmiş. EB: Hıı. Biz
 165 kalkalım yavaş yavaş. FA: benim āfızam iy. EB: İyi maşallah. FA: kartla
 166 almanyeyle konişiye, yurt dışı kartla konişiye almanyeyle. EB: Maşallah
 167 yaa, biz teyze artık yavaş yavaş kaçalım. Bir köye daha gideceğiz yukarıya. FA:
 168 neriye?

I.14
İNÖNÜ - Seyitali

Kaynak Kişi : Kadriye Kale- Ahmet Kale, 62 -
Derleyen : Erdoğan Boz, Semra Günay Aktaş,
Derleme Yeri : Bahçe
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, yemekler, kış hazırlıkları, eski köy hayatı, çocuk oyunları, düğünler, geçim

1 **SGA: Şimdi siz muhacirsiniz ya kendinize özgü yemekleriniz neler? Hâlâ**
2 **sürdürüyor musunuz?** KK: ama birazı ben pek çok şey bilmem de sütlü çörba,
3 kurufasulya, börek mâcır bōrē. **EB: Mesela kırmayı bir anlat bakalım teyze**
4 **kırma böreğini.** KK: kırma böreyini. hamir açarsın, peyniri sepersin, sūra onu
5 yuvarlāsın, ikiye bölersin, ondan sōra da bōle loğma loğma keser dizērsin.
6 üstüne de yōrtla yumurtayı çırpa, yayarsın üstüne, fırına sürersin, öldü.

7 **SGA: Böyle kışlıkları nasıl saklıyorsunuz hani yazdan kışa bir şey yiyecek**
8 **hazırlıyor musunuz?** KK: bēz torbalāda. **SGA: Bez torbalarda?** KK: ēvēt. **SGA:**
9 **Ne var? Tarhana, makarna gibi.** KK: tārhana, makarna, erig_ğurusu. **SGA: Erik**
10 **kurusu.** KK: ēvēt. **SGA: bahçenin eriği?** KK: bahçeniğ eriği. **EB: Peki tarhanayı**
11 **nasıl yapıyorsunuz teyze?** KK: taranayı nasıl yapıyoruz, unu eliyoruz, öñceden
12 mayasını hazırlıyoruz, yēkmeg mayası, yoğürt, süt, yumurta, yā. tarana katkı
13 deyiP_baharatları da atıyoruz içine. hah sen beni mi alıyosun burdan?
14 yūruyoruz, tuz da atıyoruz, çöreK_otu atıyoruz. **EB: Çörek otu da var?** KK:
15 ēvēt. qarabiber de var. **EB: Karabiber.** KK: onu yūruyoruz, bekletiyoruz,
16 dinnenmēye bırakıyoruz, bi gün sōrā tuzla gene yūruyoruz, bi gün sōra gene
17 tuzla yūruyoruz, kenñiden geçiyor, dōkūlmeye başlıyor, güneşletiyoruz_onu.
18 güneşletiyoruz_ama bütün hamür dī_il. çıkarıyoz bōle parça parça şōle
19 dātıyoruz sofrā bēziniğ yēkmeg bēziniğ üstüne, ōrda günnetiyoruz, ō da şey
20 kurumaya yüz tutuyo, ōyāluyoruz, kevkirden geçiriyoruz, kuruduyoruz, sōra
21 bēz torbaya gōyup senesine kadā iki seneye kadā bekletiyoruz, mis gibi. **EB:**
22 **Turşu var mı? Turşu olmaz mı?** KK: olmaz mı! **EB: Daha çok ne yapıyorsunuz?**
23 KK: hē ne yapıcaz, en çoktu domatis biber turşusu gōyayarız, içine de salatalık
24 gōyarız. öyle fazla şeyşī katmayız, havuçunu koyarız, lānasını gōyarız,

25 salamurũnu ğoyarız, bā yaprānı da üstüne ğoyarız, sarımsānı ğoyarız, āzını
26 ğapatırız, yirmi ğün sōra āl da yē. çoğ da ğüzel. ama bizim mīdelere ğöre dī_ıl.
27 ğenğke suyunu da içēdim ğaldırđ da Şimdi, Şimdi mīdede risk.

28 **EB: Teyze ben adınızı unuttum adınız neydi?** KK: ğadriye ğale. **EB: Amcanın?**
29 KK: ağmet ğale. **EB: Onun eşisiniz?** KK: ēvēğ. ēv sāyĩbi işte, son sāyĩb.

30 **EB: Bu evleri ğördüm de böyle nasıl eskiden insanlar zor yaşamış siz kaldınız**
31 **mı bu odalarda?** KK: ğamiriya almazsanız ağ da bağ. ğalmaz olur muyuz.
32 ğamiriya almadan bi ağ da bağ. ğalmaz olur muyuz Şindi bile yaŐayanımız var
33 orda bizim. toplu ama valizleri hazır da ğidecek.

34 **SGA: Oyunlar var mıydı? Şimdi çocukların hiçbirini oynamıyor da.** KK: hē
35 sağlambağ. **EB: O kadar mı, başka?** KK: uzun eşek, elim ucu; ben sana urum
36 ğaçarım, sen de bana elim ucu. **EB: Hee elim ucu, ğüzel bak o.** KK: Őindĩ bi
37 tāne patladırım ğoŐasın ben ğoŐamam arğandāğ.

38 **EB: Şeyler nasıl, ben bir de Şeyi merak ediyorum, bu kına geceleri, ğeyizler?**
39 **SGA: Dũğünleriniz falan nasıl oluyor?** **EB: Kına gecesinden hatta kız istemeden**
40 **baŐlamak lazım ta oradan. Kız isteme nasıl olur?** KK: amān ğız_ıstemē ēn son
41 daddım. ōncē ğızları vēdim vēdim de ēn sonda bēŐincide ğız isteme ōldu. /.../
42 yok, ekşili aş. **EB: O nasılmış?** KK: dũyũn yemē bayram yemē. **EB: Nasıl**
43 **yaparsınız onu?** KK: erik ğurusunu haŐlarız ğurudulmuŐ eriği haŐlarız, ğaysı
44 ğurusunu haŐlarız, ũzüm veyā viŐnā haŐlarız ğurularındāğ, unu ğavururuz āyrđ,
45 pekmez yapāz pancar pekmezi. o ğavrulmuŐ unu pekmezle bile ğararız helva
46 gibi, sōra ekşili suyu dōkeriz, içinde tānesi de olsun diye. o_en ğuruttũmuz
47 meyvalarđ ğurusundan da ğoyarız ōh olur on ğap dũyũn yemē. ekşili ama hem
48 tatlı hem ekşili biraz ekŐimsi, tatlı, mācır aŐđ, ekşili aş. **EB: Muhacir aŐđ bu?**
49 KK: ēvēğ. **EB: Bu kız istemeden baŐlıyordun teyze anlatsana. Kız istemeyi**
50 **anlatsana, kız istemeyi.** KK: ay ben pek ğolay gittim ğız istemē ōn beş sene
51 beklediler biribirlēni haydi anne git deyince gittim. **EB: Nasıl oluyor?** KK:
52 eskiden oğlanna ğız hiğ ğörüşmezdi annelē babalā ğarar verirğ , filānđ ğızını
53 isteylim, āmet āğ ğızını isteylim oğlum sana, çocuk boynunu eyer biz de ōyle
54 evlendik ā nerde ğaldđ o amca? ğidēler allahın emri peyğamberđ ğavliylā

55 ğızınızı isteyiz ölumuza, aliye veliye. onnā da mināsib görūsá yođ mināsib
 56 görmeden önce ascık naza çekē ğız evi. biraz naza çekdikden sōra düşünelim
 57 biz, ğıza soralım demēzlē zaten düşünelim bağam mināsibse, nasībse olur. sōra
 58 nasībse bi hafta bi kaç gün geçince gidilcē gelince biz gene geldik argadaş atık
 59 bu iş bitsiñ. ondan sōra siz mināsib gördüyseniz biz de mināsib gördük olur bu
 60 iş. kıza çocā oğlana sormak yoğ. bi yālık verīler oğlan tarafından da biraz sağız
 61 biraz Şeker gelir söz bitmiş olur. aman bi Şeyler istēler tağısıydı yatağdı bilmem
 62 yuñdu bi Şeyler isdenirdi ēskiden Şimdi yoğ, Şimdi öyle bi Şey yoğ. nişana
 63 gelem dađālā işte ğıza dađacaklānı dađālar. çalālar oynālar, akrabāları birer
 64 tepsi Şey yapālar çerez hazırlālar hediyesini ğoyarlar, onnara eskiden ğirep
 65 dēđdik Őindi jilātin çığdı, eskiden jilātin Ői.. ğireplerū atıp da bōle on ğişi
 66 ellerinde tepsiler giderdi Şimdi jilātinne bālayıp bālayıp öyle gidiye hediyeler
 67 ğız evine. nişan da ōle olur Tağısını Tağarlar. **EB: Nişanda ne takarlar?** KK:
 68 nişanda ne Tağılmaz! beşi bi yerde dağılır, zincir dağılır, bilerzik küpe dağılır
 69 hēpsi tam olacağ benimki aşā olmasın, ben ālemin ğızından aşā mıyām? ōle.
 70 **EB: Güzel.** KK: öyle. nişannadığ. **EB: Sonra?** KK: sōna. **EB: Yavaş yavaş**
 71 **evliliĝe dođru gidiyoruz.** KK: ēvēť. **EB: Düĝün nasıl olur, kına gecesi nasıl olur?**
 72 KK: ğına gecesi nasıl olur! /.../ bēn seni ic bilmiyem sen nere.. /.../ kim acaba
 73 ben.. selāttin ađalarıñ? fatma abla duyarım ēskiden ben nērden tanıycem? hı
 74 selāttin ađalarıñ.. ben isimce duyyım, fatma ablanın kızlānı duyādım neydi
 75 bilmem. /.../ sen giriş yap ben bilemem. /.../ deliđanlılā avlunun öte yandan
 76 bađā Őu duvarın öte yandan bađar. /.../ tūmbek çalālar kendileri kızlar çalıp
 77 oynar. **EB: Kına gecesinden başlayacağız ya kına gecesi nasıl olurdu?** KK: gitti.
 78 ēkran kaydı. **EB: Dur kaymasın ya. Kına gecesinde ne yaparlardı?** KK: aman
 79 çalālar oynālar ne yapālāsa yapsınlar bēn ne bilim onu. Őimdiki dūnnere
 80 dōndük eskilerimiz ... düĝün gibi düĝün. dāmāt hađlamā gidēler, dāmāt
 81 hađlamaya gider kız tarafı. **EB: O nasıl bir Őey?** KK: dūyün dālır sa_ at on iki
 82 olur dūyün biter, ondan sōra kız tarafının kızın arđadaşları toplanır gidēler
 83 dāmādı hađlamā uyđudan kaldırmā, ha dāmātı hađlamā gidēler. **EB: Ne**
 84 **yaparlar?** KK: çalālar oynālā, dāmātın ābisi gelsin, amcası gelsin, eniştisi
 85 gelsin. yoğ āmet eniştisi, mēmet eniştisi kaç eniştisi kaç yeĝeni varsa ondan
 86 yüzer liracığ para alırlar. ellişer liracığ üstünde né vāsa, kız tarafı onu alır,

87 çalâlar oynâlar tavûnu hediyesini alırlâ gidêlê. bu sefere dâmât ğızı haqlamâ
 88 gidê. sabâ kadâ uyku yok. **EB: Allah Allah. O nasıl oluyor?** KK: hâ. bu sefere
 89 dâmât arkadaşlarını toplar gelini kaldırmâ gider. orda da çerez yirler içerler
 90 çalâlar oynâlar gelini saklâlar, gelinin arkadaşını gelin yapâlar. iki tene gelin,
 91 gelin de var biri de arkadaş, bil bakalım sen bunun hângısı seniñ hanım hanğısı
 92 gelin. acaba sâdıçı mı arkadaş mı gelin hanğısı? aynı giydiriller aynı yüzünü
 93 örteller, dâmât onu bilecek. bilir aslında da, bilir, çerez yirler, orada da çalâlar
 94 oynâlar, tavuk yirler tavû alırlar gelirlê deliñanlılar da , orda para yok tabi olan
 95 evinden gidî paralar ep. **EB: Hep oğlan evinden gidiyor.** KK: hâ. **EB: Oğlan evi**
 96 **zengin olacak yani?** KK: çok zengin olcağ, olması lazım. öyle işte gençlêñ işi
 97 éylence.

98 **EB: Köyün geçimi nasıl oluyor dayı burada?** AK: şu anda hayvancılık da yok
 99 dört ğışide sığır var dört_ānede, bi Kişide de ğoyun davarı var, geri kalanı
 100 dırağtörü olan birâz çifcılık yapmâ çalışır. gendine yiyecek ğadar başka bi şey
 101 yok ha.

102 KK: êskiden şurda bi orağ parçası vâdı, şöle elle biçêrdik orağları, demet
 103 bālâdığ, hayvan arabasına öküz arabasına ğoyâ getiriydik, düven sürüyüdük,
 104 saman ayırıydıç öle, şimdi öle dî_ıl dırağtörlê yapıyo, bi kaç ğışide kaldı.
 105 kalanı da mâden emeklisi hêpsi mêmur oldu, hêpsimiz mêmur, aylımız vâ çok
 106 şükür allaha. burdan î yer bulamayız. AK: a şimdi genellikle seseğa emeklisi
 107 biraz da tarım bākurundan var yana emekli olmayan yok gibi ufağ bişe yokdur
 108 yana. KK: şöle şöle bōle bōle biçêdik ekinleri. **SGA: Hangi madenden**
 109 **emekliler?** AK: manyezitten. manyezit ocâ tesisleri hêmen yağın şurda dört
 110 kilometre falan altımızda. KK: āy çok şükür bugünmüze, yaşadık gitti. **EB: İyi**
 111 **iyi gayet güzel, bahçeniz de güzel, burası tabi yüksek dimi biraz, fazla bir şey**
 112 **olmuyor burada geç olur dimi domates momates?** KK: yüksek. ölmuyo cevizler
 113 ğuruya baksana ayaza dayanamıya. ên geçi bizim burası. **EB: Biraz yüksek**
 114 **burası.** KK: sovuğ iç_ısnamayoz.

I.15
MAHMUDIYE - Kaymazyayla

Kaynak Kişi	: Fatma Ulucan - Bediha Ulucan, 62 – 76, ilkokul – ilkokul 3
Derleyen	: Songül İlbaş
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, düğünler, yemekler, maniler, yöresel kıyafetler, köyün kuruluşu

- 1 **Sİ: Merhaba teyze, nasılsın?** BU: merhaba yayrum hoşgēldin, İyım güzelİM,
2 sen? **Sİ: Hoşbulduk, iyiyim, teşekkür ederim.** BU: allah iyilik versin yavrum.
3 FU: esgiden dūnlerimiz nasıl olurdu. çok eskiden, yengemlerin zamanında ee,
4 üç gün üç gece mi olurdu yenge? BU: üç gün üç gece olurdu yārum.
5 perşembeden bi başlardı pazara kadar. **Sİ: Neler yapardınız?** BU: i bi gün, bī
6 gün kına olurdu, bi gün pesmet yapardılar esgiden böyle da..hamuru
7 yapardılar.. FU: hamur yaparlarmış ekmek fırınlara, küçük küçük kolaçlar
8 yaparlarmış, bütün köye dātırlarmış onnarı. hām dūne dāvet ederdiler hām
9 onnarı dātırlarmış. ilK perşembe günü kına yakılırmış gızın saçına, ellerine,
10 ayaklarına, pēşembe günü kına, cuma günü ıı şey gelin üsdüne gitme de mi?
11 gelin üsdüne gitme ādetleri olurdu, yā bizim zamānımızda olurdu zaten öyle.
12 BU: aynı, aynı aynı ep onu sürdürdük ... FU: cumartesi akşam da taķı olurdu,
13 taķı merasimi ama kız kendi evinde ōlan evinde dūn oluyo. kız çok bi şey
14 görmüyodu yāni, gız tarafı. BU: iç bi şey görmüyoTu. **Sİ: Onlar da orada**
15 **kendileri mi düğün yapıyordu?** FU: onnara da.. BU: yengeler olurdu, gezērdiler.
16 FU: ha yenge, en çok yengeler güzel işde giyinir, kuşanır, ellerine bi yeşil bi
17 kırmızı mendil alırlar, yazma, öyle gezeller, köylü de onnara para yumurta
18 verirler, öyle olurdu yāni işde. BU: köyü buyur edēler dūne. FU: cumartesi
19 akşam da taķı merāsimi olurdu erkek evinde, sōra kız evinde olurdu. gelin
20 üsdüne gidilirdi şarkılı, sözlü, türkülü. BU: davılla zurnāla. FU: kapıyı
21 açmazlardı, kapadırlardı işde, gelini çıkardmazlardı, mutlakā yengeler orda bi
22 bahşış alırlardı ondan sōra çıkartırlardı, çok güzel olurdu yā. BU: eskiden, ama
23 şimdi.. **Sİ: Şimdi olmuyor?** FU: şimdi köyde o kadar olmuyor ama bi de
24 gezelerimiz oluyo gene yapdımız zaman. biz meşla bi gece yapdım ben ōluma

25 burda, şu köy meydanında, ee işde geç sätte hēkez böyle bi kıyāfet giyyosun,
 26 ne bilēyim peruḵ taḵıyosun, ēkekler ḵadın oluyo, ḵadınnar erkek oluyo,
 27 tanınmīcaḵ bi şekile giriyosun, öyle çıkıp oyun yapıyosun sōna ḵız tarafını
 28 geziyosun işde tavuḵ veriyolar içki veriyolar raḵı veriyolar ya da para veriyolar
 29 bahşiş, ōlan evine gidiyosun onun tarafını aḵrabāları geziyosun, eylenceli yāni
 30 köylerde.

31 **Sİ: Evet. Ne yemek yapıyordunuz düğünde peki?** BU: ne yemek yapıyoduḵ.
 32 çōrba, pīlāF, hayvan kesiyoduḵ yavrum hayvan kesiliyodu. et. fasūlye
 33 pişiriyoduḵ çok, esKiden çok yemek yapılıyodu. o zaman nolcaḵ ḵalabayTı,
 34 köy. FU: pīlav, fasūle, et. tabi, hēr şey, ne, tavuḵ, bol bol tavuḵ pişērdi bi de
 35 tavuḵ çoktu eskiden hēkezde tavuḵ. yımırta, tavuḵ, dolu, şindi. BU: dūn olcā
 36 zaman er ev bi tavuḵ götürüdü dūn evine, herkes ḵucaḵlar. FU: ēvet. dūn
 37 hayırlısına. ḵazan doluları pişerdi, öyle. dana kesilirdi mesā, büyük bi dana,
 38 öyle olurdu.

39 **Sİ: Mani türkü falan söylüyor muydunuz düğünlerde?** FU: söylüyoduḵ. **Sİ: Var**
 40 **mı aklınızda birkaç tane dinlesek?** BU: benim iç yok yavrum. FU: ḵınası ḵarılır
 41 tasta / ḵız annesi ḵara yasta / oḵlan evi pek heveste / vay daylar daylar diye,
 42 bōle sōleḵdik. **Sİ: Sende yok mu teyze?** FU: /.../

43 **Sİ: Ağzına saḵlık, çok güzelmiş. Kıyafetleriniz var mıydı yöresel? Ne**
 44 **giyiyorlardı?** FU: şimdi yok. şalvar, taḵım. **Sİ: Eskiden ne giyiyorlarmış?** FU:
 45 eskiden varmış, çok güzel işli kıyāfetler varmış, tabi. simli, işli, ama hiç
 46 ḵalmadı hiç, hiç yok. **Sİ: Senin var mıydı teyzem?** BU: benim mi? annemiḵ
 47 vārdı yāvrum. FU: bindallı dermişler di mi onnara? BU: hā. annemin vādı,
 48 şalvarı vārdı, üs vārdı işde annemin onnar yok. ōldu fatma. fundaya vēdikdi
 49 oynāḵa. FU: hiç ḵıymeti bilinmemiş. BU: iç bilinmiy. em benim vārdı em
 50 ablaman vārdı. FU: ikinizin de vārdı? BU: ikimizin de vādı. ne onda var şindi
 51 ne bende, yok. FU: yengemler ā ḵızıydı, babaları ādı onnarın, çok zenginlerdi.
 52 BU: o zaman zengindiler yavrum. çoḵ cāhildik biz iç bi şeyin ḵıymetini
 53 bilmedik, bilinmedi. oḵumadıḵ insan. şindi aranıyo tabi hepsi.

54 **Sİ: Senin adın neydi teyze?** BU: bediha. **Sİ: Bediha?** BU: ulucan. **Sİ: Kaç**
 55 **yaşındasın?** BU: yetmiş altıya girdik. **Sİ: Maşallah. Okula gittin mi hiç?** BU:
 56 Kittim. **Sİ: İlkokul?** BU: üçe kadar. FU: size kahve yapıyım mi? **Sİ: Teşekkür**
 57 **ederim. Şimdi sağ olsunlar bize orda çay falan ikram ettiler.** FU: ettiler mi? BU:
 58 **ķāvede mi? Sİ: Hı hı.**

59 FU: güzel bunları araştırmalar. şu köyümüzün çeşmesi esgi çeşme. **Sİ: Ona**
 60 **bakıyorduk biz şimdi işte.** FU: evet. ama onu, kuruluşunu kimse bilmiyö. yāni
 61 köyümüz kurulalı, onnarı da işde yaşlılardan bilgi alabilirsiniz. biz
 62 bulğaristandan gelme, göçmen. o zamannar işde atatürk getirmiş.
 63 o zamandan gelmeler, baba annelerimiz buraya gelmiş, yā babamlar onnarın
 64 yanında gelmiş biz burda doğup büyümeyiz. yenge sen burda mı doğdun? BU:
 65 valla ben de iç bilmiyom yavrum. tabi ğalībā burda dōmuşum. FU: yōķ pardon.
 66 ama babamlar da burda dōmuşlar, de mi? BU: e tābi , tabi. FU: benim
 67 babamlar da burda dōmuş. BU: dōru. FU: dört beş āyile gelmişler. ē çok yerden
 68 yer göstermişler, eskişeyirden, istanbuldan, şey demişler yok yā istanbulda çok
 69 büyük su var, bizim çocuklarımız düşer burayı demişler. BU: ölür demişler,
 70 sudan. FU: o zamanda başķı mı varmış ne kōrķuyomuş insanlar işde savaş
 71 ğarp falan ya. böyle gele gele gele ēp iç anadoluya dōru bōle gelmişler. ē
 72 o zaman burası bomboş, şu kaymazın yaylasıymış burası, zāten adı üstünde
 73 kaymazıyaylası ğālā. kaymaz var nāhiyemiz. burası yaylasıymış, işde
 74 koyunnarını falan otlatıyolāmış burda. şu çeşme varmış o zamandan.
 75 onun üzerinde bu saķsān kuşunu gōmüşler. ay demişler bizim māmleketde de
 76 aynı kuşdan vādı, bizim ğālībā nasībimiz burası, biz burayı yerleşelim
 77 demişler, gelmişler burayı yerleşmişler. baharda gelmişler, baharda köyümüz
 78 çok güzel oluyo yāmyeşil. ğālā dā güzeldir yāni. **Sİ: Güzel, çok yeşil köyünüz.**

79 FU: evet köyümüz çoğ güzel. öyle kalmışlar yāni. sen nerelisin? **Sİ:**
 80 **Yozgatlıyım ben.** FU: yozgatlısın. sen de iç anadulusun. **Sİ: Evet İç Anadolu**
 81 **ama uzak biraz.** FU: uzak, biraz dā uzak. biz, biz diyoruz ki ay çok uzak
 82 buraları, keşke biraz dā yakın olsaymış diyoruz ama sonra düşünüyörüz iç
 83 anadolu ama daha da uzak yerleri var yāni. hani istanbula gelip gidērken uzak
 84 geliyo köyümüz de bāzen. BU: nerede duruyon yāvrum, eskişeyir? **Sİ:**

85 **Eskişehir’de hı hı merkezde.** FU: okuyo musun? **Sİ: Yüksek lisans yapıyorum**
 86 **ben.** FU: çok güzel afferin, ay çok güzel. BU: yalnız mısın? **Sİ: Yalnızım.** BU:
 87 annen baban oralarda ayrı. **Sİ: Orada memlekette onlar.** BU: çok güzel okumak
 88 yâyrum. nerde kalıyon yurtlarda falan? **Sİ: Kendim evde kalıyorum.** BU: iyi, en
 89 işini yapıyon kızım. arkadaşlân vardır, gelir gider kız arkadaşlar. **Sİ: Masal**
 90 **biliyor musun teyze sen?** BU: iç bilmiyom be yâyrum. unutkan_öldüm bi
 91 unutkan_öldüm ben. FU: esgi şey mi hazırlıcaksınız böyle? ē.. **Sİ: Köylerin**
 92 **geçmişini falan araştırıyoruz biz.** FU: köylerin geçmişi. BU: kim bilir fatma?
 93 **Sİ: Muhtardan aldık aslında bilgi köyle ilgili, sizlerden de gelenek göreneklerle**
 94 **ilgili bir şeyler duyalım istedik.** BU: elfida falan bilir. FU: elfida abla dā ī bilir
 95 mi? bilmem o da unutkan. yā bōle biraz zekī kadın lāzım bunnarı annatmak
 96 için köyü. BU: ümügül ümügül. FU: hā ümügül yenge. burda mı doğup büyüdü
 97 o da. BU: tabi burda dōdu büyüdü yavrum. burda dovdu büyüdü.

98 **Sİ: Teyze sizin meşhur bir yemeğiniz varsa sen bana bir yemek tarifi versen.**
 99 BU: fatma versin yavrum, ben.. FU: bizim meşur yemeğimiz, ben söylüyim mi
 100 sana, kaymaklı böreğimiz. **Sİ: Tamam onun nasıl yapıldığını bir anlatın.** FU:
 101 onu nasıl yapıyoruz, yufkayı açıyoruz güzel, ince biraz, ama kaymak çī
 102 kaymak olacak hani böylē satılan pişmiş kaymaklādan dēil. hani marketlerde
 103 satılıyo yā onnārdan dē_ıl. bayā sütün üzerini alıyosun, o çī kaymā, onna
 104 yapıyosun. onu böylē kırma diyolar bazı yerde, büzüp büzüp böylē tepsiye
 105 diziyoruz, üzerine bolca kaymā döküp fırına veriyoruz, çıkıyo sıcak sıcak nefis
 106 bi şey oluyo. o köyümüzün meşurdur, sütlacımız, tavūmuz, hem bi misāfir
 107 geldīnde esgiden ilk yemek oydu. hemen bi tavuk yatırılır, kesilir, sütlac
 108 yapılır, ondan sōra börek, o böreğimiz meşurdu. bi de toyğa çorbamız, toyğa
 109 çorbası deriz biz. **Sİ: O nasıl?** FU: yōrt çorbası, yayla çorbası yāni. biz ona
 110 toyğa çorbası dērdik. ē yōrt, piriç, bi tāne yumurta, yarım kaşık un,
 111 karıştırıyoruz onu, çevire çevire pişiriyoruz, üzerine bol tereyāla nāne
 112 yaşıyoruz, o. meşur yemeklerimiz böyleydi. gelen, kalan da işde yahnimiz
 113 meşurdur, yahni yapılır mutlakā, etten, sovan dōranır hafif. ha sārma onnar her
 114 yerde var zaten de, pancardan da sarma yaparız, yapraktan yaparız, her şeyden
 115 yaparız, böyle yāni.

I.16
MAHMUDIYE - Yeniköy

Kaynak Kişi : Rahime Elmas, 68, ilkokul
Derleyen : Songül İlbaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, düğünler, yemekler, yöresel kıyafetler, çocuk oyunları, kış hazırlıkları, bayramlar, el işi, köy okulu

- 1 RE: iki ge.. iki gece, dūn gece olurdu iki gece, iki de gündüz olurdu gündüz
2 dūnü, gelīn_ālıcı. ōleydī_ışde. **Sİ: Ne yemek yapardınız mesela?** RE: çörba,
3 kuru fasulye, dōlma, bōrek, ayran. yaşlılar onnarı yapardı. **Sİ: Siz kendiniz**
4 **yapıyordunuz değil mi yemekleri?** RE: a a. kōmşular, 'aşçı tutardı. **Sİ: Haa.**
5 RE: hı hı. aşçı tutardı. **Sİ: E iki gün düğünde ne oluyordu, neler yapıyordunuz,**
6 **birinci gün ne yapıyordunuz?** RE: birinci gün işde kına gecesi, mēvlit
7 oğunurdu, kadinnā gece gelirdi kına yakardı, ōle işde. **Sİ: Sonra, ikinci gün?**
8 RE: ikinci gün de gündüz olurdu gene. gelini ortaya oturdiyer_ışde, gece de
9 daķı tutarlardı. **Sİ: Ne tutar?** RE: daķı, hediye. bi yengesi ā bārıdı bu bundān, ū
10 ūndān, annesinden, babasından, ōleydi.
- 11 **Sİ: İyi bakalım. Yöresel kıyafetiniz var mıydı sizin?** RE: vardı. **Sİ: Ne**
12 **giyiyordunuz?** RE: nişannık uzun, gelinnik. gelinnik günü, gelīn_ālıcı günü
13 beyaz giydirilēdi geline. kına gecesindē ūy kutlu giydirilēdi. **Sİ: Hı, nasıldı o?**
14 RE: dallı dallı, bindallı diyiler, onnarı giydirilēdi. **Sİ: Tek parça elbise mi?** RE:
15 hē he. elbise, ūalvar e ūey, ne canın isderse. yengeleri de giyerdi. ūurdan yi bi
16 tāne, baķ kālđı benim yudumum. **Sİ: Sağ ol teyze, sen devam et, sağ ol.** RE:
17 kaldı. ōleydi işde.
- 18 **Sİ: Peki sizin küçükken oynadığınız oyunlar var mıydı?** RE: ip atlardı, körebe
19 oynardı, çizgicik oynardı çizgi çizip kiremitlen onnar işde, oğula giderke.
20 beşe kadar oğudum zaten.
- 21 **Sİ: Bu köyde doğup büyüdüğün değil mi?** RE: hī hı. annemlerin evleri orda işde
22 kā.. bayırda. ben ordan burıya gelin oldum. **Sİ: Kaç yaşındasın?** RE: altmış
23 sekiz. **Sİ: Maşallah,** RE: ya.

24 **Sİ: Peki kış için bir şey yapıyor musunuz? İşte tarhana, turşu.** RE: hā ha. **Sİ:**
25 **Tarhanayı nasıl yapıyorsunuz?** RE: tarana, ben şimdi yapcam tarana. **Sİ: Nasıl**
26 **yapacaksın?** RE: onun içinē bi kutu salça, büber salçası, tatlı, tarana kokusu
27 koycam, süzme yurt taş gibi, bi paket de margarin, biraS tuz, biraz nāne içine,
28 'kārcam_onu, ūle durcağ o hamur, sōra onu parçalara ayırcam, temiz bi yere
29 gazetelere 'sercem, kuruycağ. bi dā onu būle ufalayıp geçircēm kefgirden
30 şiyden, un gibi kullancām kış günneri. hiş durmadan yaparım ben. ben taranayı
31 çok severim, kuru tarana, bu bitdi bile te, yinisini yapcām, bitdi yinisini
32 yapcām. kurudıysin işde ōle. ayran yapayım ben sana. **Sİ: Yapma yapma, hiç**
33 **yapma otur sen.** RE: neden? **Sİ: Yedik içtik gelmeden önce, karnımız tok sağ ol.**

34 RE: siz nē, nēde çalışiyim dedin? **Sİ: Eskişehir'de Osmangazi Üniversitesi'nde.**
35 RE: hē, beñim de kızım var işde, dün gitdi imtānı vādı bugün, yarın gelirse.
36 çocūmun kızı, bū kızımın çocū burdaki. o da burda merak_ediye, tarlaya gidiye
37 dayısınna. **Sİ: Geliyorlar mı onlar yazları hep?** RE: ānnesi burdaydı işde beñim
38 evleri sıvadı, badana yapdı, eşyaları yıkağık, gitdi. şindi burayı sıra geldi,
39 burayı yapcaz. **Sİ: Bu, buranın hepsi sizin mi evler?** RE: hā, bu öte duvar
40 amcaları, benim adamın ābīsının çocukları, ābisi öldü, burası onnarın, elim. **Sİ:**
41 **Bu taraf mı sizin?** RE: te burdan bölük ya işde öte taraf, ya, ōle.

42 **Sİ: Bayramlarda ne yapıyordunuz çocukken, küçüklüğünde?** RE: gezērdik
43 toplanıp komşuları. oynārdık, fısđık yirdik, şeker yirdik, giyinirdik güzelcene.
44 **Sİ: Peki sizin küçüklüğünüzdeki bayramlarla, annelerinizin zamanındaki**
45 **bayramlar arasındaki fark neymiş anlatıyorlar mıydı size, onların zamanında**
46 **nasılmış?** RE: onnarın zamānında gezilmezmiş būle komşulara, bizim
47 zamānımızda gezdik biz. o_żuman şeymiş_ani, şimdī tā başka oldu, ya. **Sİ:**
48 **Onlar hiç gezmiyor muymuş?** RE: gel gel fikret, beñim ölüm. geç_otur,
49 gel_otur. /.../ evēlden şeyleri soriye işde, küçüklüğümüzü. bi dē ötede de vā bi
50 īsan, bubanna. /.../ annatdım. atmış sekiz yaşında ben, bu dā benim ölüm, bi
51 kızım vā bi ölüm. ablaları öldü tā. **Sİ: Hı Allah rahmet eylesin.** RE: işden
52 güşden baķamadık adamlāla tarlaya gidērken. **Sİ: Küçükken mi öldü?** RE:
53 küçük öldülē, bir_aylık, ikī_aylık, üç_aylık. bi kızımna bu yaşadı işde. /.../ hī
54 hı, te bu kapının dışı onnarın ēvleri, tam pılan, ya. om_beş sene oldu o da

55 evleneli, on_altı sene. kızımız işde okuyı şeyirde. **Sİ: Torununuz?** RE: lise, lise
 56 mi oluyu fikret? ikiye geçdi, halasında duriyi. amma birincimiş okulda. **Sİ:**
 57 **Maşallah.** RE: ne şîrler yazıyı, kazandı da geçen sene.. o öğretmenleri âlatmış
 58 okumuş da, annecim annecim diye bi şîrle. öğretmen âlamış fikret.

59 **Sİ: Sen biliyor musun şiir, mani?** RE: hî hı. **Sİ: Bir söylesene.** /.../ RE: aliye aşdı
 60 bak, te bu.

61 başöretmenim

62 atatürk benim başöretmenin

63 ne öğrendimse ondan öğrendim

64 bakdım târihde.. ayy bilemîcêm şindi.

65 başöretmenim

66 atatürk benim başöretmenim

67 ne öğrendimse ondan öğrendim

68 bakdım kürsüde nutuk söylüyor

69 üç kişi deyil dünyâ dinliyor

70 bu semâmızla edebi güneş

71 o gönlümüzde en âlâ ateş

72 bu devrimleri hep o düşünmüş

73 milleti için âlamış gülmüş

74 ne hēycanlı ne heybetli o

75 türk târihinde en kudretli o

76 atatürk benim başöretmenim

77 **Sİ: Maşallah bak ne güzel okudun.** RE: unutmamışım gene. benim toruna da
 78 okudum orda da, onu da öğretmenlere okumuş, bábannen angi okulda okudu, o
 79 da beşden çıktı demiş. **Sİ: Ne zaman öğrendin sen bu şiiri?** RE: okulda, beşe
 80 kadar okudum ya. **Sİ: Unutmamışsın bak.** RE: hı hı. kimisini unuttum kimisi
 81 aklımda kâldı, öle işde. **Sİ: Peki buralarda anlatılan bir masal var mı bildiğin?**
 82 **Hikaye, masal.** RE: bilmem ki kimner iy annadır. **Sİ: Senin bildiğin yok mu**
 83 **hatırladığın, küçükken sana anlatılan?** RE: yok benim. bilmiyim iç, biz masal
 84 bilmezdik ki. **Sİ: Dedeleriniz falan anlatmadı mı size hiç?** RE: annatmazdı,
 85 dedemiz ninemiz ayrıydı, yokdu yanımızda. kuzu güdördük o zaman biz,
 86 tälaya giderdik küçükke, öleydi. **Sİ: Komşularınızla toplanıyor muydunuz**
 87 **akşamları?** RE: peK_gezmezdik o zaman biz. **Sİ: Akşamları ne yapıyordunuz?**
 88 RE: eymizde oturduk ya kardık lambayı, lamba var böyle sandalyede işimizi
 89 örüdük. gaz lambası. toplanırdık onun başına.

90 **Sİ: İş ne örtüyordunuz?** RE: kaneviçe, işleme. **Sİ: Nasıldı o, nasıl yapıyordunuz?**
 91 RE: işde üsdüne şey dikiysin büle kaneviçe, işleme, gül, ne şē yaparsan, çeyiz.
 92 **Sİ: Sonra o işlediğinizi ne yapıyordunuz?** RE: karyola takımı dēdik unnara
 93 serēdik, yüklük takımı, minder, öle. **Sİ: Başka el işi yapıyor muydunuz?** RE:
 94 işde el işi. **Sİ: Ondan başka, işlemeden başka.** RE: oya yapārdık, çember
 95 oyaları, dantel, ben dantel iç_örmedim bilmezdim. ürenmedim onu. o beni
 96 şiyisi aliyi mi sesimi? **Sİ: Alıyor.** RE: ayy, ben unutuveriyim yaşıyım. **Sİ: Yo**
 97 **şiiri hiç unutmamışsın ne güzel okudun.** RE: hī, yā onu okudum unutmamışım.

98 **Sİ: Okula bu köyde mi gittiniz?** RE: bu köyde. çayırdı okullar vardı, orayā
 99 giderdik, ya. alırdık çanta.. akşama kadar.. **Sİ: Öğrenci çoktur o zamanlar tabi.**
 100 RE: çoktu o vakit. beşe kadā burda okunurdu, bu köyde. e bi dā başladılā
 101 māmudiyeye gitmē. burda öğretmenē gelmez oldu, küy yer, isan kalmadı, bi dā
 102 herkes māmudiyede, şeyirde. **Sİ: Şimdi yok değil mi okul?** RE: yok, burda
 103 okumak yok_artık, hēkez māmudiye, servisleri vā, yayladan götürüliye. burdan
 104 çocukları aliyī sabah, sekizde gidiyeler, sāt üç buçuk dörtde döniyeler eve. **Sİ:**
 105 **Çok çocuk var mı giden, öğrenci?** RE: çoktu. **Sİ: Şimdi.** RE: a şimdi de bi araba
 106 oliyi işde, ordan burdan bi araba oliyi. götürüyi getiriyilē. parasız bedavadan
 107 oliyi, hükümet, yemek.. **Sİ: Yol parası yok mu?** RE: yok, yemek de ordan veriyi

- 108 ùkùmet. yemek parası da yok bi Őē yok, sade kitap paraları, òretmenlerin
109 Şeyleri işde masrafları, oğul temizli masrafı, onnar oliyi masraf, ya.

I.17
ODUNPAZARI – Aşağıkalabak (Lütfiye)

Kaynak Kişi : Necmi Işıkelekoğlu, 45, lise- annesi
Derleyen : Erdoğan Boz, Fatih Doğru
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Ses kaydı
Konu : Tanışma, köy hakkında bilgi, köydeki işler

- 1 NI: dört, beş, altı, yedi, sekiz, ben sana sayıvereyim kaç āne oldūnu. on, on
2 bir, on_iki āne. **EB: Fiili, burada var şu anda?** ...: on_iki āne şindilik duruyolā.
3 NI: bunnar emekli yāni ramazanda gidiyolar, genelde burda qalıyolar. **FD:**
4 **Kışın kaç düşüyor hane sayısı?** NI: ē kışın.. **FD: İkiye?** NI: yok yok ikiye
5 düşmedi. **EB: Öyle diyor bak.** ...: iki iki bu kışın ikiye düşcez. tā ikiye
6 düşmedik bu kışın düşcez. NI: ismā_ıl dayı var len burda. ...: hā bi de üç, bi
7 de o vādı. üç dört kişi oluyoz_ışde. **EB: Üç dört hane oluyor?**
- 8 **FD: Abi adınız neydi bu arada?** NI: necmi. **FD: Necmi?** NI: ışıkelekōlu. **FD:**
9 **Işıkelekoğlu?** NI: hē, şehirde duruyom ben de. ...: şindi gitcek bakma burda
10 durdūna, bana yardıma geldi. **FD: Yok biz bilgi aldığımız kişi olarak. Yaş kaç**
11 **abi?** NI: ē atmış sekiz dōmluyuz kaç kırk dört mü? **FD: evet. EB: Kırk sayılır**
12 **ya, kırk de sen. FD: Öğrenim durumu?** NI: līse.
- 13 **FD: Lise. Köyün adı.** NI: aşā_ıkalabağ köyü. **FD: Aşağıkalabak, Lütfiye olarak**
14 **da geçiyor ama?** ...: lütviye, ā qalabağ lütviye geçiyo, aşākalabağ. NI:
15 kütüklerde lütviye diye geçer ama normal adı, esaz_adı aşāğalabağ. **FD: Şimdi**
16 **resmiyette?** NI: aşāğalabağ köyü. ama nüfusda kütükde lütviye diye geçer. **FD:**
17 **Eski adı mı Lütfiye?** NI: hē hē eski adı. tā bundan öncekiler, bundan atıyorum
18 iki yüz elli, iki yüz sene ōnceki adı. **FD: Lütfiye'ymiş?** NI: heh galabā geçmiş,
19 nüfusda lütviye olarak galmış diyer yerlerde aşāğalabağ geçiyo. **EB: Hızlı**
20 **soralım sorularımızı. Okul yok, öğrenci yok?** NI: oğul yok, ōrenci yok. **EB:**
21 **Cami yok?** NI: cāmi var, şurası mināresi. **FD: Tarihi bir şey var mı? Yatır,**
22 **türbe, tekke var mı?** NI: yok gülüm be. **FD: Böyle şeyler de yok.** NI: hē hē yok.
23 ...: ōle bi şe yok. **FD: Köyün yeri hiç değişmedi değil mi hep aynı yerde köy?**

24 NI: yok aynı. FD: Niye Lütfiye demişler buraya zamanında, eski adı
25 Lütfiye'ymiş neden Lütfiye demişler?

26 ...: önceden bura çok güzelmiş, su akıyomuş, suyumuz satıldı, şimdi kalabak
27 suyunu da kesdilē, belediye tö yandan aldı. dōru aynen öle çeşmemiz aqadı
28 ğarayolunu ötē 'yandan geçirdiler bizim at kesildi, tıranq kesdilē bi dā da
29 alamadık. şimdi 'dēpboyun suyundan içiyoz o da kimi şişiriyor kimi şey idiyo.

30 FD: Teyze sen bu köyde mi duruyorsun? ...: ben bu kōde dōdum bu kōde de
31 ölücem niyetim bōle. bi hāne de qalsam durucam. EB: Teyzenin üzerine

32 gelmiyor mu? NI: gelir, gelmez mi yā. EB: Annenizi şeye boğuyorsunuz ya. NI:
33 i nāpcan mecbur öle çinemeden de bu hemen dolar, yāni bi araba bile.. EB:

34 Öyle mi? NI: tabi. EB: Ha çığnıyor mu? NI: hī. ...: u atıyo ben çiniyom yerinde
35 ondan burdayım. NI: şu samannā yedi romuq konur. öbür türlü iki romuq anca

36 kıyarız. ...: öbür samannā sabāleyi yedi sekiz romuq koyduq bunu da burıya
37 kıoycız. NI: yāni kış tā kıasımda biter. EB: Hayvanlarınız var o zaman değil mi

38 sizin? ...: ğoyunnarım vā. dede gitdi ğoyunnarı ğütmē aşāda ğörürsünüz
39 ğoyunnarı.

40 EB: Abi şimdi kaç tane büyükbaş hayvan var burada, köyde? ...: iki tene. NI: iki
41 tāne bizde var. EB: Başka yok? NI: yok. EB: Küçükbaş hayvan? NI: küçükbaş

42 da elli tāne kıoyun var işde. EB: Bunlar hep hayvanlara mı, sizin hayvanlara
43 mı? NI: hayvannara, sāde bizde var hayvan başqa iç kimsede yok. yāni şunda

44 vardı o da satdı yeni satdı, iki ay önce satdı. FD: Geçim kaynağı ne var köyde
45 başka? NI: geçim kıaynā emekli zaten be ğülüm. FD: Çoğu emekli, onun dışında

46 tarım yapıyor mu? NI: hepsi emekli. ...: hēpsi emekli hiç şe yok. FD: Ekilen
47 bir şey var mı tarım olarak? NI: tarım, işde kıuru arazi şey.. FD: Arpa buğday?

48 NI: arpa būday. FD: Başka bir şey var mı? NI: yok başqa bi şey bi de no ut
49 olur. FD: Nohut olur onun dışında başka geçim arıcılık, ipekböcekçiliği,

50 tavuqçuluk? NI: başka bi şe yok, yok yok. yav şu bāçe olur işde kendi eker
51 kendi yicēne o ğadar. FD: Yo geçim olarak diyorum, arıcılıkla, ormanda çalışan

52 başka öyle şeyler yok, sanayide çalışan, halı kilim dokuma şeyler? ...: yok yok
53 yok öle bi şeyimiz yok. acık būday ekiyoz onun samanına, mallāla ğün

54 geçirmē ūraşıyoz, emekliyiz. EB: Bu köy muhacir köyü değil mi? NI: mu acir.

55 yukarıgalabağ da mu_cacir. **FD: Bulgaristan muhaciri mi?** NI: hē. ...: dedelēmiz
56 gelmij bubalāmız analāmız burda dōma, ōle mācuruz. **FD: Ne zaman gelmişler?**
57 NI: bin sekiz yüz yıllarında gelmişler. **FD: Doksan üç harbi mi?** NI: doksan_üç
58 harbi deyil. ...: āyır_āyır_āyır doksan üç arbi filān dīl, çok önce. NI: ondan
59 önce çanağkale harbinde bizim yani.. ...: yunan zamānından yunan
60 zamanından tā yunandan önce. NI: yunan yāni eskişere geldinde bizim kō
61 burdıymış. **FD: Son on yılda köyden göç eden oldu mu, Eskişehir'e, iki binden**
62 **sonra?** ...: o emeklilē gidiyolār acık kışın şehirde durup yazın geliyolar o
63 şekilde. NI: şimdi emekliler geliyo bağ, köyden çıkarkan dörd_āne falan yeni
64 yapıldı. ...: onnā yeni yapıldı. atıcān_ı burıyı? **EB: Ben yapamam ki ya onu.**
65 NI: ābi üsdünü tozlarsın yağar bi de bunun tozu. **EB: Öyle mi? Ben yapamam.**
66 NI: banyo yapmadı mı yağar yāni, tozu yağar. **FD: Kaç hane gitmiştir son on**
67 **yılda Eskişehir'e?** NI: yav on yılda önceden Kitdi. benim çocuklūmda burda
68 oğul vardı, yirmi iki tāne ōrenci vardı, yirmi beş tāne ōrenci vārdı, ep çocuğtu.
69 ben o ilkoğulu burda bitirdim, annadın mı. dā sonra o ine ine ine üç kişiye indi,
70 taşımali sisteme.. **FD: Ne oldu evler, bakılıyor mu evlere, evlerini satan oldu**
71 **mu?** NI: yoğ yoğ satan yoğ. **FD: Satan yok, bakıyorlar mı harabe mi oluyor?** ...:
72 yō yō bağıyolā bağıyolā. arābe olan bi ēv bi karşı vā. NI: arābe olan bi şu
73 karşıdaki ev bi tāne. **FD: Arazileri ne yaptılar, sattılar mı?** NI: yoğ arāziler
74 kimisi boğ çalıyo kimi ekiyolar. ...: arāzileri de duruyo gendilēnin buraları.
75 **FD: Kimi boğ kaldı kimi kendi mi ekiyor icara mı veriyor?** NI: genēlde kendi
76 ekiyo. **FD: Genelde kendi ekiyor.** NI: hē, icar veren yoğ. **FD: Buraya geliyorlar**
77 **mı sık sık?** NI: yazın burda duruyolar. o dedim kaç hāneydi saydığ_ışde? **EB:**
78 **On üç hane.** NI: heh on_üç_āne yazın burda duruyo. **FD: Temelli dönüş yapan**
79 **var mı o şekilde?** NI: yav emekliler var be gülüm işde dedim. **FD: Kaç hanedir**
80 **öyle?** ...: çarıları ōldü kimi çocuklarının yanında duruyolar kimi burda
81 duruyolar. NI: yav burda duran işde bi annem babam duruyo bağ bi de şurası
82 duruyo iki, üç_āne işde, esaz duran. **FD: Doğudan gelin var mı?** NI: yoğ. /.../
83 ...: muğtarı bulamassınız zati muğtar yoğ şehire gitdi. **EB: Yok mu?** NI:
84 muğtar şehirde. ...: bekardı, ēvlendi, şey_ıtdik muğtarlī vēdik, evlendi on sene
85 doğuz sene ōldü. NI: yani kızğan muğtar oldu, evlendi gitdi. **EB: Haa kız mı**
86 **muhtarınız?** NI: kızdı işde evlendi gitdi şimdi çolā çocā sardı. **EB: Hem burada**

87 **muhtarlığı yapıyor hem şehirde mi duruyor?** NI: öle yapıyo, ara sıra geliyo işde.
88 **EB: E var mı öyle? Geliyor mu arada bir?** NI: arada bi geliyo işde. ...: arada bi
89 gelib dolaşıyo, şehirde durıyo, çocū bu sene anaokulu başladı ... yaşlı anası vā
90 ... **FD: Bu kalanların hepsi muhacir değil mi? Manav, Çerkez, Kürt?** NI: hepsi
91 mācir, hiç_ç_ç bizim burası hakiki mācur kırma mırma iç melez melez yok.
92 **EB: Adı neydi şeyin, muhtarın adı?** NI: nurcan bār. şindiki soy_ismi, şindiki
93 ne? **FD: Nurcan Bahar mı?** NI: dīl dīl. ...: bār bār gendi soy_isminde gine o
94 almadı. NI: evlendi ya ben.. ...: adama şey_etmedi gend_ismini gullaniyi. **FD:**
95 **Yatır, tekke, türbe bir şey yok dediniz böyle tarihi bir şey var mı eski kalıntı?**
96 NI: bak şimdi yatır, türbe, bak bizim köye ā_it dil, şimdi burdan aşā yukarı üç
97 dört kilometre gitdin mi o tipenin_üsdünde var bi tane türbe. he, bi de tiren
98 yolunu geçdi mi sol tarafda.. **FD: Arap Dede türbesi.** NI: he arap dede unnar.
99 **FD: Yok bu köye ait soruyorum.** NI: dil dil. **FD: Bu köye ait yok?** NI: bizim
100 mācurlarda öle yatıra matıra tapmaz bizim.. neyse cāmiye gider namazını kılar
101 o. **FD: Mağara falan var mı doğal olarak, doğal bir şey var mı?** ...: dēy_u sivri
102 daşlar bak. NI: karşıda bak tā şu kayada māra var ama o da o ğadar yāni,
103 kırdılar taş şeydirke. **FD: Sit alanı değil değil mi buralar?** NI: yok yok, sit_alanı
104 iç yok. **FD: Muhtarlık falan resmi bir binada yok burada?** NI: yav evinde zāten
105 işde. **FD: Başka resmi bina yok?** NI: başka yok. **EB: Ee insanlar var.** NI: unnar
106 işde o emekliler gelenner, o dedim aşşāda bi dörd beş_āne yaptı unnar.

I.18
ODUNPAZARI – Doğankaya

Kaynak Kişi : Rahime Savaş, 61
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Bahçe
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köy adı hakkında bilgi, Ramazanlar, düğünler, ekmek, yapımı, ev tipi

- 1 **SGA: İsminiz?** RS: rağime. **SGA: Rahime. Teyze kaç yaşındasın?** RS: atmış bir.
2 **SGA: Altmış bir yaşındasın. Soyadın ne?** RS: savaş. **SGA: Rahime Savaş.**
3 **Doğma büyüme buralısın?** RS: evet buralıyım. **SGA: Muhacirsin?** RS:
4 mu_acırım.
- 5 **SGA: Ne zaman gelmişler buraya?** RS: dedelmiz gelmiş t babamın babaları
6 mıdır kyri heral_unnar. köy qurulukana gelmişler_işde nerden geldiklerini
7 bilmiyom da. **SGA: Var mıdır yüz elli yıl gelmeleri?** RS: bilmiyom ki, kaç
8 senesinde geldiler onu iç bilmem. **SGA: Niye Doğankaya demişler köye?** RS:
9 ... başdan ism_onun melemendi. sndan deyiştirdiler bilmiyom neye
10 do_anķaya koydular. **SGA: Niçin Menemen?** RS: bilmiyom_işde. **SGA: Siz de**
11 **bilmiyorsunuz?** RS: y bilmem. melemendi ondan sna do_anķaya öldü işde
12 bilmiyom kayrı.
- 13 **SGA: Haa tamam. Eski ramazanlar nasıldı bu köyde?** RS: ski ramazannar
14 qocuklmuzda ne_bilim gzldi deriz. o_zuman o güzelmiş, şimdi de şimdi
15 zaman güzel yni. **SGA: Ama nasıldı, ne yapardınız, sahurda ne yapılırdı,**
16 **iftarlar nasıl olurdu?** RS: sahurd, qalkar yirsin, annen hazırlar biz de yirdik,
17 annemiz hazırlardı biz de yirdik mesel. e iftrda d, tabi o_zamannar
18 qalabaydı köy, bura şimdi tenhalaşdı. şimdi Kine o qadar deyil yni bu,
19 o_zuman iyidi yine qalabaydı yni, cmiye gelen giden de vrdı bay, ifdara
20 gelenner de vardı o_zamannar. **SGA: İftarda komşular birbirlerini mi**
21 **ağırlarlardı?** RS: evet leydiler. **SGA: Neler pişirirdiniz sahurda? İftarda neler**
22 **pişirirdiniz? Hani şöyle muhacir yemeklerinden.** RS: evet unn, mcir yemekleri
23 bilinen. **SGA: Ne işte onlar?** RS: qorb, fasuly hani, bilinen yemekler. patetes

24 hepsi bu şimdikileri gibi aynı. **SGA: Hiç değişmedi mi o zamanlar?** RS: yō.
25 bōrek yapardık meselâ yufka pişirilir ya ondan bōrek olur. başka bi şe yok.

26 **SGA: Peki eskiden düğünler nasıl oluyordu?** RS: eskiden düğünler iki gün
27 oluyo işde cumadan başlardı pazar gününe kadar devâm ediyodu. kına gecesi
28 olur, ilk akşamı kına gecesi olurdu ikinci akşamı dağı olurdu işde, pazâr günü
29 de gelin alıcısı olurdu. **SGA: Ne giyerlerdi gelinler falan? Nasıl süslerlerdi?**

30 RS: bizim zamânımızda üle pek berber yokdu. kim bilirse o başını şe yapar
31 meselâ i kötü, yapar şe yapar yâni bōle, uygular yâni taçını taçar. şimdiki taçlar
32 gibi dildi esgiden şedendi taçlar bōle beyaz, şöle şeli gül gül gibi bōle.
33 elmâsiye giyerlêdi, elmâsiye deriz biz, kırmızı üsdüne beyaz dallılar var ya.

34 **SGA: Nasılmış elmasiye hiç duymadık biz?** RS: i kırmızı üsdüne beyâz dallı,
35 bōle. e donanteri dikerler meselâ, kısa şe entâri şalvar. **SGA: Hı şalvar.** RS:

36 bejim de öleydi aslında ben, şey gelin olurka bejim de öleydi gelin indim
37 günü. şimdikileri beyazlanıniyolar biz o zamannarda şeylen elmâsiyelêle, o.

38 **SGA: Şimdi giyen var mı hiç elmasiyeyi kınada falan?** RS: yok. yok, öle burda
39 düğün de yok giyen de yok. i gâñş de yok. gâñç yok, kız yok, olan da yok
40 deyiver. yâni dünü olan yok burda şimdik. iysan yok ki.

41 **SGA: Haa doğru. Ekmekleri nasıl yapıyordunuz eskiden?** RS: ekmeklerimizi
42 şimdi de yapıyoruz da. hamırını bırakırız a bōle küçük biraz, ekşi amır deriz
43 biz ona. onu üredir ıslarız onu, ısladıkcan sōna üretiriz meselâ içine un
44 katıp da akşamdan. o sabâ kadar kabarı böyle. ama ilêne şe yapcân işde böyle,
45 naylon ilenner oluyo ya unnara. sabâ kadar şe yapar, ekşir, onu sabâlayın

46 patates kaynatırız, onu da kıtarız patetes, birazcık da esgiden kıtmazdık da
47 şimdi kıtıyoruz şeyi, satın paqmaya var ya onnardan. biraz kıtarım ben çok
48 kıtmam, emen bi kaşık. öle yapıyoruz yâni. yürürüz ekme, ekşiyince atarız.

49 **SGA: Şimdi siz buraya avlu mu diyorsunuz bahçeye?** RS: avlu deriz. **SGA:**
50 **Avlu diyorsunuz. Burası muhacir evi gibi hayat, oda falan mı nasıl?** RS: biz

51 burayı eskiden böyle sundurma dedik tâ bizim zamânımızda. **SGA: Hah şuraya**
52 **sundurma.** RS: hē sundurma dedik biS. **SGA: Kapının önüne, evin önüne mi**

53 **sundurma?** RS: hı hı evin önüne sundurma dedik yâni. şimdi koridor deniy de

54 biz o_zaman sundurma dēdik_ani. /.../ **SGA: Eskiden kalabalık mı**
 55 **yaşıyordunuz evde?** RS: e vardı, bizim, biz sekiz kardeşdik zāten. kimse, ērkez
 56 evlendi gitdi şēhire. evlenen şēhire gitdi burda қalan_olmadı. bi ben қaldım
 57 burda. köyün_çinde evlendim ben қaldım, epsi bi dā şehirde. **SGA: Ama**
 58 **eskiden şey değil miydi, bir oğlan bir odada, bir oğlan bir odada?** RS: esgiden
 59 öyle olan da vārdı. gelin қaynana ani duran da vārdı ama şimdi yok. **SGA: Hı**
 60 **şimdi kalmadı.** RS: şimdi yok. **SGA: Siz öyle mi gelin oldunuz?** RS: tabi ben
 61 қaynatamnan durdum. üç göz evimiz vārdı, üç göz, bi göz қayınpederim
 62 oturuydu, iki göz de biz nejlāla ikimiz_älti. bi göz birimize bi göz birimize,
 63 birer göz başka bi şe yok, mıtvaқ yok. oturdūn yerde pişirisin işe edērsin
 64 қayınpederimin oturdū yerde, öleydi bize o_zamannar, yokTu.

I.19
ODUNPAZARI – Gümele

Kaynak Kişi : Zehra Gül, 67, ilkokul 3
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Bahçe
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, eski ve yeni köy hayatı, düğünler, bayramlar, köyün kuruluşu, ev tipi

1 **SGA: İsminiz?** ZG: zehra. **SGA: Zehra teyze soyadınız?** ZG: gül. **SGA: Gül.**
2 **Kaç yaşındasınız?** ZG: ben atmış yedi yaşındiyim, kırk_çaltı dōmluyum. **SGA:**
3 **Maşallah hiç göstermiyorsun.** ZG: ayy yaşlandım be yavrum be. **SGA: Yok, ben**
4 **dedim ki hani ellili yaşlarda vardır da teyze olsun yine de olur falan demiştim**
5 **yani hani.** ZG: atmış yedi yaşındiyim. kırk_çaltı dōmlu òle olmuyo mu? **SGA:**
6 **Öyle oluyor.** ZG: ben üçe kadar okudum. **SGA: Üçe kadar okudun.** ZG: üç,
7 üçdē, bizim burda üçe kadar okunurdu hani yokdu beşe kadağ, üçden
8 mezunum. **SGA: Köyde okul var mıydı?** ZG: vardı o_çıman eyitmen vārđı.
9 güzelce beşden diplomamız falan yuk, üçden. **SGA: Okuma yazma falan var,**
10 **hesap da var?** ZG: va, epsini biliyom, okumuşlādan çok biliyom ben. ver bana
11 parayı nası sayıyom.

12 **SGA: Şimdi, eskiden bu köydeki hayat nasıldı, şimdi nasıl, neler değışti?** ZG:
13 çok deyişdi yavrum çok deyişdi. ēvel yokluk vardı, bōle vārлік yokdu ki.
14 suyumuz yokdu, yolumuz yokdu, vesāyitimiz yokdu, hiç bi şe yokdu. şindi biz
15 cennetde yaşıyoS. beñim burda da var_çevim, eskişeyirde de var_çevim üç
16 dā_çrem, burda da iki dā_çrem işde burda. burda yazın duruyom, kışın orda
17 duruyom, gidip geliyom_çişde orda. **SGA: Şey bağ bahçe nasıl işlenirdi eskiden,**
18 **bostan, tarla, hayvanlar?** ZG: e çapayla işde ekiyoduğ, çapalādık. ēvel ī şey
19 orağlarımızı ee tırpan deriS tırpanna biçiyōduğ, tırmıklā topluyōduğ,
20 ananad_çızı onnāla yapıyoduğ. şindi düveğ biçēğler bi günde tamam. saman
21 samannā somun somunnā işde bu. **SGA: Şey ekmek falan kendiniz**
22 **yapıyordunuz?** ZG: tabī tabi fırınnara atıyoduğ. **SA: Nasıl yapıyordunuz**
23 **ekmeği?** ZG: ekmek, hamırlāsın işde büyük teknelere, fırınnarımız vārđı büyük
24 om_çeşer tāne ekmek alırdı. om_çeş olur, kalabalık_çolan on tāne ekmek òle,

25 somun_ekmē yapıyoduk. 'koyun, kuzu Şe hayvan işde biz de onnāla
 26 ũraŐıyoduk, bũyũklerimizimS ekmek_aş yapıyolardı. o_ızımannarı sũtçũ gelmezdi
 27 sũtlerimizi kāndimiz yapıyoduk kāndimiz ōrjinalce ani mayalıyoduk yiyoduk
 28 iŐiyoduk. Şindi yok, ne hayvan vā ne bi Şey vār. Şindi hazır ekmek bile geliyo
 29 hazır. baŐkallāımız gelir ne isdēsen al, ye. hiş fırın mırın kalmadı yavrum
 30 yıkdılā herkes fırınıını. **SGA: Haa ben de diyecektim kŕyde firm var mı.** ZG:
 31 yok. **SGA: Eskiden her evin bahŐesinde mi vardı?** ZG: vārdı vardı, vardı
 32 yavrum. Şindi işde ramazanda ōzenip yapmıŐlā iki kişi, bir_iki kişi ani bŕle
 33 sũylemesi ayıp pide falan yaparıs, tepsi yaparız diye bir_iki kişi yapmış. bŕle
 34 bizim kızlā da diyi yapalım_anne Őŕle Şurlara diyolā ama bīmiyom ārtık nası
 35 yapcaS. **SGA: Kızlar biliyorlar mı yapmasını?** ZG: yŕk canım kızlā Şeyirde
 36 unnār. aftada bi geliyo iki kere geliyolā işde biTā e hēkesin işi vā gũcũ va.
 37 beŕim dāmādım dokdur, 'devlet_astānesinde. baŐekimdi, bıraŐdı, 2ok ā_ār
 38 geldi orasının Şeyini tādilāt yapıdılā. esap kitap esap kıız bıraŐdırdı. gece
 39 iş_uyumuyo anne kafayı da oynatcaŐ dedi, bıraŐdırdı. Şindi kāndi mesle_ini
 40 yapıyo. patoruji, devlet_astānesinde orda 2alıŐıyo. kıızım da ordan_emekli,
 41 onun sekreteriydi o da, işde ŕle yavrım.

42 **SGA: Dŕgũnler nasıl olurdu?** ZG: dũnnēr, Şindi dũnner bu, yoĒ_ēvelki dũnner
 43 bambaŐka. ŕŕ Şindi eskişeyir nēlesin nēlesi.. baŐĒa yāni Şeyir dũnnerinden Şey,
 44 'a2ık 'sa2ık gānŐlerimiz bi gŕr nası 2alıĒılā geliyŕ. e Şey eskişeyir de yakın. evel
 45 kŕyde hiş erkekler kimse kimsiyi gŕrmũyodu. bŕlũ bī kıŐlalīmız vā afedēsin,
 46 bŕle kŕruluklarımız vārđı orlāda, fenēle, fenēlē vā ya o fenēleri asıyolardı,
 47 onnāla oynuyoduk, 2alıyoduk. kızlā 2alıyodu oynuyoduk işde ŕle. Şimdi ũũ
 48 kādın, kıız hiş 'erkek hep barāber aynı Şeyir dũnũ gibi oynuyolar. **SGA: Nasıl**
 49 **baŐlıyordu, ka2 gũn sũrũyordu?** ZG: cumā baŐlıyodu, cumārtesi pazar gũnũ
 50 gelin alınıyodu. **SGA: Ha ũ2 gũn sũrũyor.** ZG: ũ2 gũn ũ2 gũn. cumā gũnũ
 51 aŐŐamliyin baŐlıyodu, mısāfirlerimiz geliyodu o gũnũ. cumārtesi gũnũ dāmāt
 52 2ıkıyodu işde. gelin, gene o cumārtesi gũnũ de kādınnara da oluyodu erkeklere
 53 de dāmāt 2ıkariy_ũlen sonu. işde o 'aŐŐamı da kıına gecesi, devrisi gũn
 54 gelin_alıcı. **SGA: Cuma gũnũ ne yapılıyordu?** ZG: cumā gũnũ işde mısāvirler
 55 geliyī, yemek yinir verisin, aŐŐamliyin dũn_oluyodu. Şeyleri neyle ahılār

56 biliyon mu, bõle hasır geçirilēdi at_ arabalāna. hasır geçirilēdi, gelin_ arabası
 57 da o. üsdüne de bi tāne şey, bõle kilim, gelin_ arabası o. şey yok, takşi maşsi
 58 yok, araba falan. õle şe, ama dışarı olunca, eskişeyir falan dışarı olunca
 59 arabıyla götürüler tabi, takşiyle.

60 **SGA: Şey, çocuk oyunları neler vardı siz çocukken?** ZG: nēyle oynıcaz be
 61 yavrum biz, 'çocuk oyuncā yok ki. kiremit pāççası, bõle ne bulursağ onna
 62 oynuyoduğ bize oyuncak kim_ alcak, para yok ki neyle olcak. gelirimiz yok,
 63 sigorta yok bi şe yok. babalāmız bayram gelecek de bir lāsdik alcak, lāsdik
 64 alırlādi. lāsdik, bõ onu bõlü bayramlāda lāsdi şey burıyı yasdımızın altına
 65 gördüğ lāsdiklēmizi bõle õşıyā õşıyā ondan sōna õle uyurduğ. şindi õõ, şindi
 66 bolluqtâyız. **SGA: Çok canım şimdi.** ZG: çok, çok bolluğ. çok sıkıntılā çekdik,
 67 biz_ altı tāne kārdeşdik, hep bõlü köy kalabalıkdı yāni çoluğ çocuk o_ zaman,
 68 pilannama mı vādi. ayle pilannaması yokdu şindi pilannama var. şindi birer
 69 tene, benim kızlān birer tene kızları var. birer tene tā olsun yavrum dedim, ı ı.

70 **SGA: Şu bayramları bir anlatsana çocukken.** ZG: nası oluyo, nası? **SGA: Hani**
 71 **dedin ya ayakkabıları, lastikleri saklardık.** ZG: ay ay ay ay. şeyi dikişē, bõlü
 72 kumaş alırdığ benim halam dikēdi, elinde dikēdi bõle ĩne_ ardı derlēdi.
 73 entāriyle şalvār dikēlerdi. halama gö.. halam keser dikērdi bize. amān ne
 74 sevinirdik yayrum ne sevinirdik bõlü uçuyoduğ yāni şalvarlāmızı. 'erkekler
 75 cumā şey namaza gidince, bayram namazına çıkınca biz orda duruduğ.
 76 'erkeklerin ellēni öperdik, ondan sōna bütün kövü bõle gezēdik. şeker toplardığ,
 77 fisdığ toplardığ işde õle, kaba şeker. para mara yok, işde õle. esgi zamanı, bu
 78 zaman şindi çok, çok deyişik yavrum. ama o_ zaman dadı duzu vardı
 79 bayramların, çok güzēldi bayramlār. şindi ic gānçlerimiz bayram diyip_ iç
 80 birbirine gitmiyo bile gelmiyo bile iç gelen giden olmadı. o_ zaman bĩz ısım
 81 akrabāya çok gidē gelir şindi ısım akraba kałkdı, iç giden yok.

82 **SGA: Teyze siz muhacir misiniz?** ZG: mācırız. **SGA: Köy hep muhacir mi?** ZG:
 83 mācır. mācır yavrum. **SGA: Nereden gelmişler sizin?** ZG: bizim bulğarisdandan
 84 gēlmiş. babam bi buçuk yaşında gēlmiş, babannemler gēlmiş yavrum. biz
 85 burlāda do_ up büyüme. **SGA: Babanız bir buçuk yaşında geldiyse kaç oluyor?**
 86 ZG: bubām yüz yaşını aşmış oluyo o_ zaman, tabi. bubam kırk_ altıda, kırk

87 aman, dur kırk ye., nūran altmış yedi do_umlu, benim küçük ğız dörd_aylıkdı
88 bābam öldünde, elli sekiz yaşında öldü bābam, kalpden_öldü. **SGA: O zaman**
89 **bin sekiz yüz doksan beşlerde falan doksan yedi oralarda gelmişler.** ZG: evet,
90 evet evet. **SGA: Genç vefat etmiş.** ZG: gänç. İşde ne_bilim āniden, kalp
91 kırizinden, o_żaman kalp ŝiyi bilmiyoduĝ ki. āniden rātsızlanıvēdi, başı çok
92 ārı.. migireni vādı, migiren çok ārıyodu, bilmiyom migiren oldū_ıĝi demişler
93 kalbe vurmuş. öle o_żaman doĝdorlā da yoĝdu, ilāç yoĝ o sabahā ĝadā bārıdı
94 ālıyodu bizi de, hiĝ ne yemek yiyebilirdik ne.. ālıyodu ālıyodu, başı ārtıĝın
95 yēden yere urudu kāndini. o ĝadarı ĝadaŝsa ābim diyodu baba ĝalĝ, bi doĝdora
96 götürüm. doĝdorlā o_żaman ŝey vesāyit bile.. ölüm neyle götürcēn ĝıŝ günü
97 beni, neyle götürcēn diyodu. gitmiyodu, öle iki gün ĝekiyodu. istifrā afedēsin.
98 iki gün sōra gene tutuyodu başı. işde ōndan ērken vefāt_etdi babam. **SGA:**
99 **Bulgaristan'ın neresinden gelmişler hatırlıyor musun?** ZG: sitreden ī dur,
100 dilimin_ucunda ama söyleyemedim yavrum neresinden bilmem bi şi amān
101 ne_bilim ben işde, bilemedim a dilimin_ucunda da söyleyemedim. **SGA:**
102 **Neyse gelirse söylersiniz. Zor olmuştur o zaman, anlatırlar mıydı nasıl**
103 **geldiklerini?** ZG: bābam bilmiyo ki babāannelere de biz ben iki, bi buĝuk iki
104 yaşındıyĝa bābāanneler 'ölmüş. bābāanneler işde gänç gelmişler, bābamlā
105 kucaĝlā_ında gelmiş ama biz bilmiyöz tabi annatdıklarıını falan. sitre, sitiri
106 amān silistreden. **SGA: Silistre'den haa.** ZG: dişlerim de yoĝ ĝonuşam.,
107 diŝlēmi ĝekdirdim birazını. işde öle gēmişler. **SGA: Yani size anlatan olmadı,**
108 **babanız da genç, küçükmüş.** ZG: yoĝ. şurayı ĝızılınnēĝ kövüne vēmişler, orada
109 da çok sivrisinek vāĝ diye durmamışlar orda ĝıĝmışlār buriya allahın yāndım
110 ĝırına ama köyümüz şindi çok ilēledi, çok. eskişeyire yakın oldu_ıĝi altı defā
111 belediye arabası geliyo. arabalar, herkesin āltında araba. herkesin araba āltında
112 şey, 'motoru her şeyi tam tekmil. āltı defā da araba geliyo işde otobis geliyo,
113 rātıS, çok rātıS her sāt git gel.

114 **SGA: Ama kimle konuşsak diyorlar ki eskiden daha hayat neşeliydi.** ZG:
115 neşeliydi, şindi neşe yoĝ. insannādā birbirine baĝıŝ görüŝ bilē yoĝ. bölü
116 tutĝunnuĝ yoĝ. insannā birbirini sēmiyo sanki bölē don, sıcak durmuyo. evel
117 insannā bölü birbirine nası sıcakdı. bölü bi hasda olsa ĝoşuyolādı, bi şey hācet

118 görmē çok koşuyolā. şindi hīç kapını açıp bağan bile yok, yok. evēl çok sevgi
 119 saygı vādı, şindi yok. nesi var işde havadār çok güzel, kövümüz havadar, suyu
 120 muyu şey çeşmelēden de. öle aķarsuyumuz yok. **SGA: Şimdi ben bahçenize**
 121 **baktım, böyle güzel bir bahçeniz var, Allah ağız tadıyla yemeyi nasip etsin.** ZG:
 122 işde yīcek ğadar. evet yavrum. **SGA: Kendiniz mi yapıyorsunuz bunları?** ZG:
 123 kändim yapıyom bunnarı. dikiyom, şey sulama.. **SGA: Damlama sulama.** ZG:
 124 'damlama su. kesiliyö işde çok şey_ittimizi burlānı yıkarķa kesildi de şuriya
 125 atdım öti yannı yıkıcādım. damlama.. bizim gölgelik yavrum da biraz bölē
 126 dince gidiyo. başladı yapmā ama ī tek tük bībēlerimiz şinden sōra domatislē
 127 falan şinden sōra yapacāsa yapcaķ, yapamıyor ço_u. āķa da bizim_ama orasını
 128 yapıyo kim baķıcaķ baķamıyom ki hacı amcan öldü, beş sene oldu, iç
 129 baķamıyom_ç. adām tut yapdır diyolar hērkes iç parasinnā bile insan
 130 bulamıyon. ben şurayı ğazdırmā zor, üç dört günde zor gide gele gide gele
 131 şurda aķrabā var şerāfetdin, nōlur şerāfetdin bi tāne parasinnā
 132 kaķdıramıyon_ışde, şurasını yapdıramıyon. **SGA: Şey var mı burada..** ZG: ne?
 133 **SGA: Kızları, şimdi biz köyleri geziyoruz, köylerde diyorlar ki işte kızlar köye**
 134 **gelin gitmiyor.** ZG: gitmiyo, gelmiyolar. **SGA: Gelmiyorlar. Köydeki**
 135 **delikanlılar ne yapıyor?** ZG: ēskişēre gidiyolar iş bulmā, işi bulurşa gidē. **SGA:**
 136 **Evlenmek için Eskişehir'de iş arıyorlar?** ZG: e tabī. mecbur, sigōrtası olcāķ, işi
 137 güzel olcāķ, altında arabası olcāķ, görmüyom mu izdivacı. koşķoca kaķınnā
 138 bile neyin vā diyo, araba, ikinci şeyi yaşıycāz diyolar. onnā bile, kaķınnā bile
 139 şaşırđı biliyon mu. arabası olsun, evi olsun, ē apartmanı olsun, hēr şeyi
 140 isdiyolar. şindi kızlar isdemez mi. gānç kıız isdē tabi. **SGA: Yani köye**
 141 **evlenmiyorlar, gidip iş buluyorlar burada da?** ZG: hı.

142 **SGA: Şimdi biz muhacir evlerini gezdiğimiz zaman işte..** ZG: onnā birbirlē
 143 hasim görsen, te_oriya yem koydum ya şey. **SGA: Şey iki oda bir hayatlı, yan**
 144 **yana odalar var, önünde sundurması var öyle ev var mı burada, kaldı mı?** ZG:
 145 kaķmadı. ne bilēm öle herkes yānı yaptı yavrum evlēni. bizim öleydi te_burda
 146 yıkdıķ, yıkdıķ işde bu evleri yapdıķ. **SGA: Kalmadı yani deĝil mi?** ZG: ı ı.
 147 **SGA: Şeysi kuruluşu olan, ondan sonra işte süt evi, fırın evi falan olan, damı**
 148 **olan hiç ev kalmadı deĝil mi?** ZG: kaķmadı, kaķmadı yavrum, kaķmadı bir tānem

149 hepsi, hērkes görüyon işde ep şunnā vā işde onnā da mīrasçı 'öldüler,
 150 şunun_evleri mīstafa ābinin_evleri bi şey_ışde, yıkılmadı onnar. ep bī şeye
 151 bāçiye altı yedi kişi mīrasçılā ev yapıdılā işde yazlık_ep oturuyolā, şu karşı
 152 komşumuzun görüsünüz şindi gidince. işde õle ğalmadı, burda amcamların
 153 vardı onnarın vādı, yıkdılar baķ yeniden yapıyolar. **SGA: Kalmamış eski evler.**
 154 ZG: ğalmadı yavrum ğalmadı, esgi evler ğalmadı. ne güzel sıvıyoduķ, toprak
 155 sıvanırdı o_zaman be yavrum. beyaz toprak, altına da sarī toprakdan
 156 şey_dirdin, bõle nerde. şindi insannā herkes sızılı ārılı oldu. toprā basmıyoS ki
 157 ēr yē taş. **SGA: Doğru.** ZG: te bu da taş. **SGA: Doğru her taraf ağrıyor ondan**
 158 **sonra.** ZG: evet yavrum. **SGA: Çok teşekkür ederiz biz size ağzınıza sağlık bizi**
 159 **konuk ettiniz, bize güzelce anlattınız.** ZG: bēn de size çok teşek.. çok sā_ulun,
 160 allah rāzı ossun. ben bilemiyom annatmayı ama ğusura baķmayın.

I.20
ODUNPAZARI – Kanlıpınar

Kaynak Kişi : Lütfiye Çelik, 78, okula gitmemiş
Derleyen : Songül İlbaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, Bulgaristan'dan göç, düğünler

- 1 **Sİ: Adın ne teyze?** LÇ: lütviye, lütviye çelik. **Sİ: Lütfiye Çelik. Kaç yaşındasın?**
2 LÇ: otuz bej do_umlu, yetmiş sekiz. **Sİ: Maşallah sana. Okula gittin mi hiç?**
3 LÇ: bēn çok okula gitdim dōrd_ay. **Sİ: Dört ay? İyi yeter.** LÇ: yetiyo. **Sİ:**
4 **Okuma yazma var mı?** LÇ: ē el yazısı yazōm ben, şindi dōndünüz bize. **Sİ: Hıı,**
5 **şimdi yine el yazısı.** LÇ: torunnara ōle dēyom, sizin yazınızı ben yazamazdım
6 şindi sizin yazınız da ba.. şe beñim yazım da size zor geliyī, ben el yazısı
7 yazarım. ha? e tē burdan düşdü, şey şēdince.
- 8 **Sİ: Sen burada mı doğdun Bulgaristan'da mı?** LÇ: ben bulgaristanda dōdum,
9 elli senesinde gēldim bulgaristandan. **Sİ: Nasıl geldiniz bir anlat onu.** LÇ: i ben
10 ne_bilim o_zamānı, yanı nası gēldik ī şey dilekçe verdilē, o dilekçeylen undan
11 sōra pasaport çıktı ōle geldik yani. tabī on dört yaşındaydım ne_bilim onū
12 büyüklē şey şēdiyo. tabī şindi bâbam 'vardı, bâbam, ābim, annem dört kişiydik
13 zaten, iki kardej biz. ondan sōra ōle bī şey çıkmış yāni kānun, yāni isdeyenner
14 çıkıcağ, türkiyeye gidicek, yāni serbes. isdemeyenner 'kāldı ōrda o vaqıt. **Sİ:**
15 **Orada evleriniz falan?** LÇ: evlerimiz mevlerimiz, tālalarımız bizim yāni
16 bilmiyom ōlecene bırağdığ. yāni ne satış yapabildik ne şey yapabildik, mal
17 maşakat ōle cenē bırağdığ. **Sİ: Buraya geldiğinizde ne yaptınız, zor olmadı mı?**
18 **Hiçbir şey yok.** LÇ: iç bi şey yok zor olmaz mı. burda geldik bir_ave, annemin
19 akırabasıymış, 'alt_ay onda sıvındığ. tabī om_beş yirmi gün diyelim ġāli,
20 onnādan yidik işdik ama bir_afda om_bej gün unnādan yidik işdik, sōra gitdi
21 ābimle bâbam eskişeyirde ij buldulā, çalışdılar. yāni ya.. odun_aldılar,
22 un_aldılā yanı yīcek içecek ōle şey şētdi zor olmaz mı. sen malımı mülkünü
23 bırağ 'orda. ārmanı dōdük, el_orānna biçiyoduğ, ondan sōra patoz, aynı
24 burdağı biçerlē gibi yalnız tırağtörle kıayışlan çalışıyo, ārmanı dōdük, hārpayı

25 koyduḡ ḡāmbara, budâyı koyduḡ ḡāmbara, samanı yapdıḡ koyduḡ samannā
 26 ölecene onnarı bıraḡdıḡ. yalnız om_ bej dölüm misir vardı, bizim yāni misir
 27 çok ḡullanılıyo, burda ŗimdi mısırđ ŗēdiyosun da dörd bej ḡočan misir atıyodu,
 28 misirlā bu ēv boyunca olur ha bōle. öle küçük mısır.. burda pazarda görom ŗu
 29 ḡadā ŗu ḡadā benim tu_ afıma gidiyo. he bōle bōle olurdu mısirlā. yāni verimi
 30 pek çoktu ama 'faydası yok, temeli yok, temeli yok. ārpâyı būdâyı biḡērdik,
 31 ārpâyı būdâyı biŗdin tarlâyı sür, mısır ek, o mısır yeniden mısır_ atadı. yāni
 32 çift_ürün verirdi. sōra başka bir ayvan ŗeyysi, fī filān ek, āynı olurdu. yulaf ek,
 33 yeŗil, ayvannara ye.. yeygilik olurdu. gēl gelem temeli yok. gidicām dedi
 34 rāmetli bābam, bān götürcem, iki tene filizim vā götürcem, türk toprāna
 35 atacām, eŗde. yalnız yerde yatmasın nurda yatsın benī, ābim rāmetli oldu bi
 36 bān ḡaldım, oriyi bıraḡmadı. gezmē de yāni, yalnız bābam rāmetli dedi ki
 37 gidiŗiniz olsun da dōnuŗünüz olmasın, bu toprā bi dā ayānızı basmayın dedi.
 38 rāmetli tabī on dōrt yaŗındıyım bilmem mi, geŗdi burıyı, ḡıḡardı ayakḡabını,
 39 ayānı bōle sürdü yere, domuz boḡunun pislī bırda ḡalsın dedi türk toprāna
 40 basdım dedi temizlensin bütün ayaklarım ōsun vücūtüm dedi, gidiŗiniz olsun
 41 geliŗiniz olmasın. bedāva götürücekdi remzi aḡalın vādı ŗeyde ŗaḡarya
 42 caddesinde mandıracılar, bedāva götürücekdi babamın vasiyeti vā diye
 43 Kitmedim ben. **Sİ: Hiç bir daha gitmedin mi?** LÇ: hij gitmedim, yalnız rabbime
 44 duvā etdim o yanđı götürmesin beni öbür tarafa götürsün, ŗükür allahıma
 45 doḡsan_ātıda acıya gittik berāber. yāni dileK diledim onu göstēdi rabbim, bu
 46 yanđı babamın vasiyeti vā dōnuŗüm olmadı. o yānḡı bu yanḡı gid gör, gitmem. á
 47 nasīb_ etdi bunnara, bunnā da gitdi gördü arabisdana, ya. 'esgiden dūnner aynı
 48 o tarafın da bu tarafın da. yāni dūn pazārtesi salıdan baŗlardı ōndan sōna alaca
 49 ekmeḡ yapılırdı bōle. bi pārça ekmeḡ bi tepsi de ba.. yāni mısḡa tatlı ŗimdi
 50 baḡlava geḡiyo, mısḡa tatlı yapıp o mısḡa tatlı ŗu kadā zaten üçe bölünür, o bi
 51 pārça ekmeḡ üsdüne ḡonur, ḡoca köylü dāvetiye. kime ekmeḡ, sana ŗimdi
 52 ekmeḡ gēlmedi bu dūnden sēn dūne gelmiyosun, esgi dūnner. ōndan sōra dālır
 53 ḡoca köye bu sefer ŗey ŗēdir o āḡşamı ḡına gecesi yapı.. toplanır. ŗimdi em yāni
 54 ḡārŗamba dūn_ olur, salı dūn_ olur, ḡārŗamba dūn_ olur, pēŗŗembe gelin_ alınır.
 55 e_ēr pazar dūnüyse cumā dūn_ olur, cumārtesi dūn_ olur, pazar gelin_ alınır.
 56 yāni bir_ afda ani kırḡ_ gün kırḡ_ gece dūn. ŗimdi ḡabıḡ oluyo yayrum. ō

57 ekmek adeti de yāni yanık yanık derlē o da 'kākđı, yok ŧindi. yani ŧindiki
 58 dūnnē baŧka esgi dūnnē.. **Sİ: Oradakileri hatırlıyor musun, Bulgaristan'dakini?**
 59 LÇ: işde āynı, ordan āynı kōden kākımj burası iç kātıntı yok. āynı kō_ün
 60 insanı burıyı gēlmiŧ biz de rāmetli bābam da ben baŧka kōve gitmem dedi āynı
 61 kōlümün yanına giderim, burıyı geldiK burda kaldık. ani āynı öteden, ötenin
 62 adeti de esgi öle, buranın adeti de esgi öle. yalnız bunnarın dūnünde son_öldü
 63 o alaca yanık ekmē denen bunnarın dūnünde, yōk yapmadım, yapmadım
 64 yapmadım, bitdi. mısta.. ilk_ölanın dūnünde yapTık_onu bunun dūnünde bi
 65 kōmŧu ben yapmaycām dedi ākadan ben de yapmadım bi dā bitdi. yānī seksen ī
 66 yetmij doğuzda sona ērdi, esgi ādetlē. bi dā yeni ādete baŧladık. **Sİ:**
 67 **Kıyafetleriniz nasıldı düğünde?** LÇ: kıyāfetlerimiz ŧalvar. ŧalvar, bi gelinnere
 68 gelinnik olurdu. **Sİ: Gelinlik mi giyiyordu gelin?** LÇ: gelinnē gelinniK giyodu,
 69 eskileri ŧalvar giyir, kādife giyirdi, kādifeyle olurdu. **Sİ: Onu soruyorum**
 70 **eskileri.** LÇ: eski kādife, gelinnere kādife alınırđı. e bunnarın da vā kādife
 71 ŧal'varları, don_ānteri. yani işde kırmızı kādifeye kırmızı bi de ğirep baŧına,
 72 onu kıvrılā burıyı, yāni burıyı bi tel daķālar. ŧindi ne teli 'kāldı ne pulu 'kāldı,
 73 ya. **Sİ: Yemek ne yapılıyordu düğüne?** LÇ: e yemek, ē ŧindi yemek yapālar,
 74 çorba yapālar baŧdan, çorbanın arkasına yemek yapālar, öndan sōra pılāv adeti
 75 yokđu esgiden. pılāvın yerine bōrek, kaç sini yapabilirsen, tabi kabalālına göre
 76 ēr sofraya bī tepsi yāni bōrek koy. ēr sofraya bi tepsi, ēr ğāli ŧey ŧēdirsen üj
 77 dōrt kiŧi boyna bōrek piŧiri. **Sİ: Ne bōređi o?** LÇ: yufķa. yufķa gevredili. ŧindī,
 78 yāni ŧindi pılāva dönüyo yānī, pılāv yapılıyo meselā. esgiden pılāv adeti yokđu,
 79 yāni boyuna bōrek, ya. **Sİ: Ne oyunlar oynanıyordu düğünde?** LÇ: oyunnā bōle
 80 bōle esgiden oynanırdı. bōle bōle sōraya çıķdı ŧindi bōle oyunnā. **Sİ: Bōyle**
 81 **seyirlik oyun falan yapıyor muydu kadınlar kendi aralarında ya da erkekler?** LÇ:
 82 yok yayrum. gene āynı toplāŧdıłā mı gene āynı öle oynādılar. **Sİ: Kendiniz mi**
 83 **söylüyordunuz türküleri?** LÇ: türkü söyleyenner_oluyoTu. türküçüler ayrı
 84 oluyoTu. onnā tabī dāre deniyo deF deniyo öle uruydula tūmbek yoktu esgiden.
 85 yāni öle i_er bu kōde türkü sōleyen olmasa öbür kōden iki tene üŧ tene kıız
 86 gelir. getirilē onnarı dūn yani nası dıŧārdan oca olmadıyā oca getiriyola. ö
 87 dıŧārdan bi kōmŧu kōde bizim üŧ tāne kıız vārdı onnā dūn oldu muydu bizim
 88 kō_ün kıızları yāni çalamıyo oynadamıyo dēye gidēler onnarı getiriler, o dūn

89 bitesiyē kadar onnā ġāli o ānede mısāfir qalırlar, dūnū eylēlēdi, işde. yanī
 90 memneketde, e burda kızlar kendi söylēdi. ben bulğarisdanı annattım yani, o üç
 91 kız dolay köylere onnā şeydirdilē, şennendiriydilē. **Sİ: Sizin o zaman oradaki**
 92 **köyünüzün neredeyse hepsi buraya gelmiş öyle mi?** LÇ: ya. işde āynı köyün
 93 insanı ordan qalkmış esgiden burıyı gelmiş, biz de şey şētdik, bizden sōra
 94 burıyı gelen olmadı bu küve. çoq_ gelenner_ oldu kōlümüzden ama sāya sola
 95 Kittiler.

96 ...: rāmetli benim dedem asker qaçā gelmiş ye'mēnde om_ bir sene_ yesir
 97 qalmış. doqsan yedi yaşında ōldü. rāmetli benim bābam onun yarısını
 98 yaşamadı, ele ābim yetmiş yaşında öldü. ben qaç yaşında varın? **Sİ: Kaç?** ...:
 99 sen sōlü. **Sİ: Valla sen genç görünüyorsun ya.** ...: seksen yaşındıyın. **Sİ: Yetmiş**
 100 **diyecektim.** ...: seksen. **Sİ: Maşallah.** ...: tam seksen. otuz_ üç dōmluyum,
 101 seksen yaşında. seksen yaşındıydım bi de qalp amaliyātı oldum iki_ üç ay oldu
 102 yāni. LÇ: şiydē nisanın doquzundā ameliyat ōldü. **Sİ: Geçmiş olsun.** ...: sā_ ol.
 103 yalnız buna şükür.

I.21
ODUNPAZARI – Karaalan

Kaynak Kişi : Yusuf Atak, 45, ilkokul
Derleyen : Fatih Doğru
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Ses kaydı
Konu : Tanışma, köy hakkında bilgi

- 1 **FD: Abi adınız neydi?** YA: yusuf_atak. **FD: Yaş kaç abi?** YA: kırk beş. **FD:**
2 **Kırk beş. Öğrenim durumunuz?** YA: ilkokul. **FD: İlkokul. Köy kaç, nüfus kaç?**
3 YA: otuz beş kişi var veyā yok_ışde. **FD: Kaç hane?** YA: resmī olarak
4 om_bir_āne ama geri kalan hepsinde oturan var yā işde dedī gibi otebise binip
5 geliyo. om bir_āne felān var resmī olarak. **FD: On bir hane yaz kış değişir mi?**
6 YA: de_ışir tabi o da de_ışir. **FD: Yazın kaç olur?** YA: yazın_ışde otuz beş
7 kırk hāne oluyo. hērkez geliyo işinin başına. **FD: Köyün kuruluş tarihi kaç**
8 **demiştiniz?** YA: işde bin sekiz yüz atmışda bizimkinner gelmiş, bin sekiz yüz
9 ellide çerkezler gelmişler, benim bildīm. **FD: Siz muhacir misiniz?** YA: biz
10 mācırız. **FD: Bin sekiz yüz ellide mi gelmişler?** YA: mācırlar bin sekiz yüz
11 atmışda gelmiş. **FD: Yok yok köyün asıl kuruluşu ellide mi?** YA: çerkezler önce
12 gelmiş işde bin dokuz yüz ellide, dā önceden de burası köv kuruluşuymuşdu yāni.
13 **FD: Ha bin sekiz yüz elliden de önce var?** YA: önce kuruluşuymuşdu burası. **FD:**
14 **Kaç hane Çerkez vardı?** YA: bizimkinner bin sekiz yüz atmışda gelme. **FD:**
15 **Muhacirler bin sekiz yüz altmış?** YA: hı. **FD: Altmış beş değil?** YA: atmış. üç
16 hāne çerkez var geri kalanı mu_acır yā. **FD: Yani sekiz hane?** YA: hı. **FD:**
17 **Köyün adı hiç değişti mi?** YA: yō yō karaalan. **FD: Hep aynıydı?** YA: evet. **FD:**
18 **Karaalan denmesinin sebebi nedir?** YA: burları yakıp gitmiş yunan da ōle
19 çammiş bunun her tarafı. yunan giderken yakıp gitmiş yāni. **FD: Köyün yeri hiç**
20 **değişti mi?** YA: yō. **FD: Hep aynı yerde değil mi?** YA: aynı yer. **FD: Resmi yer**
21 **olarak muhtarlık, sağlık ocağı vesaire?** YA: muhtarlık var, sālık_oca yok. **FD:**
22 **Bir tane cami var?** YA: evet. **FD: Tarihi cami mi abi?** YA: tabi canım onun
23 yapıldını biz bilmiyoz, kōlü de bilmiyo yāni dā eskiden bēki de diyolar kilise
24 bilmiyoz yāni. **FD: Hı çok eski.** YA: burası kuruluşu bi kōmüşdü yāni. **FD: O**
25 **önceden, Çerkezlerden önce kurulu bir köymüş, onlar..** YA: unnar da hazır köve

26 gelmişler yâ. **FD: Onlar ne olmuş gitmiş mi buradan, ayrılmış mı?** YA: öle
27 büyük bi ihtimal' ermeni köyümüştü burası yâni. **FD: Sosyal yer olarak köy**
28 **konağı vesaire var mı?** YA: unnar da var orda. **FD: Köy konağı?** YA: bu okul
29 zâte bize âit orada da var bi odalar modalar. **FD: Okul kapalı değil mi?** YA:
30 kapalı kapalı. **FD: Öğrenci var mı?** YA: taşımalı. yâni belediye otebisine binip
31 gidiyolar. **FD: Kaç öğrenci var?** YA: üç tâne. **FD: Doğal yer vesaire, böyle**
32 **şeyler?** YA: doğal yer burdan_öte orman başka doğal öyle bi şeyi yok yâni.
33 **FD: İş yeri bakkal, kahve?** YA: yō baqqal falan hiç bi şe yok. **FD: Tarihi bir**
34 **eser?** YA: aşşaları sit_alanı işde, bu köyün alt yannarı sit_alanı başka, bize
35 göre bi şe yok ama yapmışlar işde sit_alanı. **FD: Cami eski dediniz.** YA: evet.
36 **FD: Yüz yıllık mıdır iki yüz yıllık mı?** YA: yüz yıllıktan fazladır, cāmi kuruldu
37 kurulalı orda varmış_ışde. diyom ya yâni bizim geldiklerimizde varmış ama
38 ondan önce neymiş kilise miymiş ben onu bilmem. /.../ **FD: Kaç seksene kadar**
39 **mı mesela göç oldu?** YA: tabi canım ne seksen dört, seksen beş, doqsana ğadar
40 göç_oldu ep. tā iki binden sōna işde millet emekli olan geliyo zâti iş yapcağ da
41 gelmiyo burayı.

I.22
ODUNPAZARI – Sultandere

Kaynak Kişi : Mestan Atıcı, 89, okula gitmemiş
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köye geliş, eski ve yeni köy hayatı

1 MA: karşıda, hanımımı o, hatice anım, o öldü. elli dokuz altmış sene ömür
2 geçirdik, altı çocumuz var üç kız üç ölan. atmış beş yaşında.. atmış yedi
3 yaşında ölüm öldü. yani atmış yaşında öldü de atmış yedi yaşına giricedi şindi,
4 kırk altı, o allah verdi allah aldı. bunnar işde babam, acıya gitdim
5 yetmiş üçde, kırk sene oldu, onnara bakıyom işde. bu da işde şey, torunum
6 çok, yirmi dokuz tane torunum vā. iki de yolda gelirmiş bakam. **SGA: Gözünüz**
7 **aydın.** MA: hanımım gitdi dokuz sene oldu, elli dokuz sene mi atmış sene ömür
8 geçirdik, allah rāzı ossu iydi şöyle diyimedim de arada bāryıdık. ama atmış
9 senede om bir dağka darğın durmuşuk, om bir dağka. iydi benden üsdündü o,
10 iydi. e biz okul görmedik. ben yetmiş dokuz, seksen dokuz yaşındayım. okul
11 görmedik, eyitmenner vardı, bize ā, bē , cē, çē öredirdi, anadolu çocüyuz
12 asgere gitdik okumuşlümüz yokdu. hepsi geldi geşdi o da dokuz sene oldu işde
13 bakām biz nāpcāz. bu sene asta oldum ben bu sene oruş tutamıyom kārırlıyım.
14 doğdurlara sörduk, doğdurlar şey ettirmedi. üç kız var üçü, iki ölan var biri
15 öldü, dediler tutmücān. ama kārırlanıyom. ī şindi benim ne kabātım varmış
16 söyleyin bakam. **SGA: Kabahat değil artık o canım. O kabahat değil, sağlık,**
17 **olması gerekince.**

18 MA: yō yo benim anı.. **SGA: Haa buradaki kabahatiniz, ne kabahatiniz var, biz**
19 **Eskişehir köylerinde hani köydeki hayatı bilen yaşlı dede nine arıyoruz,**
20 **yeğeninize sorduk o da bizi size gönderdi. Mestan amca dedi her şeyi anlatır size**
21 **dedi.** MA: esgilērden mi? **SGA: Hı, siz bu köyde mi doğdunuz büyüdünüz hep?**
22 MA: dedem konya karamandan yüz elli sene evelsi göşmüş, üç sene
23 odunpazarında oturmuş, yüz işde, yüz elli senedir burdaymış. ben dil de
24 babam gāziydi seferler.. babam bile burda dūmuş, babam burda dūmuş epsi.

25 **SGA: Konya Kara..?** MA: kıaramandan. **SGA: Karaman'dan.** MA: kıaramandan,
26 Őindi bize mācur diyiler āslı yōrūkmūŐuk, bilmeyiz yōrūklū birađdık. ha
27 buranın da en yellisi bunnardır, bunnar, bunnarı bilirim ben en yellisi bizden
28 eski. Şindi manav diyuz_anı, manav mācir diyolar çerkez Şu bu da, onnar ī
29 insannar. baŐkaları da var da nēyŐe unnarın da gūnāsına girmeyelim, unnar
30 remezanda rađı kıoyar, iđer, kıuran, ōlmaz ikisi de. haramnan elal yōrūmez.
31 yapcāsan birini yap cezā al. nēŐe unnarı birağalım. başka ne sorucān? **SGA:**
32 **Şimdi o zaman siz, size muhacir diyolar ama Karaman, diğer muhacirler de mi**
33 **Konya Karaman'dan gelmiŐ?** Buraya Karaman kōyū diyolar, biz gelirken
34 araŐtırdık aman muhacir kōyū diyolar. MA: mācir kōyū diyola hē. ama aslı
35 yōrūkmūŐ. **SGA: Yōrūk.** MA: yōrūk. urdan iŐde bu angi ōkūmat varsa ordan
36 kimisini bulğarisdana yollamış orayı zapdetsin diyī, kimisini bilmem nereye
37 yollamıŐ, bizimkileri gelmemiŐ ev sayārmıŐla būle, sen bulğarisdana gitcen, sen
38 tūrkiyede ğalcan. bizimkileri tūrkiyede ğalmıŐ bi kıısmımız de bulğarisdene
39 gitmiŐ. būyūk, būyūk annem vādı, būyūk annemin de annesi vārdı onnar
40 Őeyden gelmiŐ bulğarisdandan hūlbe Őehrinden. atdā yūz om_bir, yūz on ūç
41 yaŐında ōldū ya, ōldū er nisē, Őindi burası Őōle diyem burası sultan ŐēriymiŐ,
42 sultan ŐēriymiŐ. sultan Őērinden sōna kıaraŐe_ır, eskiŐe_irin ōbūr tarafında,
43 kıaraŐe_ır kıalesi, orası. ordan ōti yanda istambol bursa yolunda çukurisardān
44 ōti yanda zemzemiye kōyū vardır. geçmiŐinizdir yanından bilmessiniz. **SGA:**
45 **Daha geđegeđiz.** MA: bilmessiniz, orası, sultandere, Őārhūk, mittalībın beri
46 yanda hūkdūr vardır o, burası, burası Őe_irmiŐ, zamanna Őe_irmiŐ. iŐde
47 bunnarı biliyim işde. **SGA: Şimdi bu kōyde manavlar varmış.** MA: varmış,
48 ūç_āne. ūç_āne, baŐka yerden de gelme, onnar baŐka kıabīle sōlemedim.
49 bunnar esas manav yāni, bunnar her bi Őeyini bilen. **SGA: Burada ūç hane**
50 **manav varmış, sonra muhacirler gelmiş.** MA: bizimkiler gelmiş. **SGA:**
51 **Sizinkiler gelmiş, Bulgaristan'dan gelenleri var mı sizin, siz Karaman'dan**
52 **geldiniz, Bulgaristan'dan..** MA: var var sūlāemizden de var. var onnar da
53 yūz_elli sene evelsi gelmiŐ. **SGA: Tamam, yūz elli sene ōnce bir Karaman'dan**
54 **gelenler var bir de Bulgaristan'dan dōnenler var.** MA: o da bizim ısımlarımıŐ
55 yāni ordan orıya yollamışlar yāni. **SGA: Anladım anladım, bir de neler var**
56 **burada sōylemediđiniz?** MA: ne gibi? **SGA: Başka kim var, Manav, muhacir,**

57 **Türkmen var mı burada, Yörük?** MA: türkmen yok da şimdi nası diseek. **SGA:**
 58 **Kürt mü var?** MA: yok. şimdi bunnardan āriç üş dörd_āne vardı, nası sūlesem
 59 ayıb_olur yá, alevi, kızım. onnar işgi içermiş de. **SGA: Haa üç dört hane de**
 60 **alevi mi var burada?** MA: ama iş kalmadı burda, iç āneleri bile yıkılıyi kalmadı,
 61 esas manav bunnar. esas manav yāni sūlaleli. babasını bilirim çok_ıy_ıadamdı,
 62 daħa dedelēni bilmem. bunnar sarılar derler, bunnara da cincinner derler. yanı
 63 lā_ap o.

64 **SGA: Anladım. Burası niye Sultanşehir denilmiş o zaman, sonra Sultandere**
 65 **olmuş?** MA: şe_irimiş. **SGA: Şehir, büyükmüş yani?** MA: büyük şe_irimiş, ē
 66 sultan şe_iriymiş, burası şe_irilmiş, hatdā bundan acebā elli sene evvelsi mi
 67 atmış sene evvelsi mīmij, ben ne dedim seksen dokuz yaşımdayım, tekke vardır,
 68 tekke denen bi şey yok da dīnimizde ama şey mum yakardılar. yani burda
 69 sekiz_on ceset varmış, yani zarar görmesin diye mum yakarmışlar. mum
 70 yakmak şey dīl de yani ordaki cenā., şeylere, yatırlara zarar olmasın diye mum
 71 dikermişler. burda onnarın güssüm nene vārdı. güssüm nene yüz başı.. yüz
 72 yaşında filān derdiler biz de çocuktuk o_ zaman. bizi oraya tekgeye götürürdü,
 73 āmin etdirirdi yāmır yāsın deyi būle, bize ĩde dādırdı, ĩde. birer kısım sayıyan
 74 būle. şimdi, isminiz? **SGA: Semra.** MA: selma_anı, şimdi ūle zenginiz kini
 75 bayramlarda çukulata üsdünden gidiyez. biz ĩdiye mum_olurduk. /.../ biz
 76 atatürkü çok severis, ben atatürke şey yollarım ediye, hatim. hatim indirip
 77 hatim yollarım çiçek miçek yollamam hatim indirim. cēsür adam, burayı bize
 78 veren, onu çok severis. /.../ başka dā ne bileyim ani, biz çok zāħmet çekdik siz
 79 yaşayın, vallā türkiye zengin. kuş südünden başka er bi şe yemiyöz mü? **SGA:**
 80 **Yok zengin çok şükür Allah'a.** MA: yemiyöz mü, her şeyi yiyöz de mi, kuş
 81 südünden başka epsini yiyöz vallā. biz ĩdeye, ĩde de güzel ben şimdi severim
 82 alır yerim, ama soħaklarda bayramlarda çukulata görüyom, biz om_ıpara, kırk
 83 para siz onnarı bilmessiniz, dört tāne om_ıpara bi ğuruş olur. iki tāne om_ıpa..
 84 şey otuz para bi ğuruş olur ondan sō bi ğuruş iki ğuruş. ben bi gün bi bayramda
 85 acık zēngin tabakalardan on ğuruş toplamışım, dokuz kere saydım_ınnarı. biz
 86 bunnarı gördük. siz hepsiniz gençsiniz, ĩşallah rāt_ıdin. e biz geşdik ğalan. bu
 87 işde bu küy anılan bi küy işde zamannan şe_irilmiş gene şe_ir oldu işde, gene.

88 orayı yukârsı, orası bu köyündü, azîne yeri de vardı ökümetin azîne yeri de,
 89 kimi kûmüzün o da tapılı yeri de vardı şekerin dere derler, orda tapılı yerimiz
 90 vardı. bi de bu tarafda alçağ_evler var ben şeyden, arabalardan dönerken
 91 görrüm orayı da yâcılar derdi o da tapılı, geri kalanı azîne yerleri. burda üç
 92 kişi, üşü de öldü ama çok zor öldüler, bunnar raķı şey_ıtmiş şe_irden de bi
 93 tâne mâliyîden mi ne kafayı, teke kırk deķar yer vermişler. tek var ya orda, tek
 94 diyom ben, üle demezlê mi, aletdirik? **SGA: hı hı.** MA: semâ_anı bu dört yüz
 95 dölüm yer çevirdi. çok zorumuza gitti. şindi belediyeynen bir_olmuşlar,
 96 belediye kazanmış çeviriyom dâtsın millete. o, o kıadan yer zaptedilir mi, dört
 97 yüz dölüm. şindi belediye kazanmış mâhkemede o da ükumat o da ükumat.
 98 seviniyom, kime dâdırsa dâtsın bu dünyâ geniş, yapsın iki göz ev otursun.
 99 zorumuza gitti ani. orlara ev olmaycâ.. o tek gelince burdan semrâ_anı,
 100 om_bin tâne koyun çıkardı. otuz kırk sene om_bin tâne. bu koyun_ıçı, sîr_ıçı
 101 afedêsın, ökumat yâni şey_ıtmicêdi, otutdurmaycâdı. o tek gelince binâlar
 102 gêldi, aķķından gelemedik. deycêm bunnar bûle işde. orda târî çeşmeler vardır,
 103 çırçır. o binâların 'kârşısında çok ötede, bayırda, atdâ beyaz yeri vardır üle
 104 kireçlenir, orda çırçır vardır, hep bu küyündür unnar işde. kıalan ne_bileyim ne
 105 sorcânız, ne dîcem. **SGA: Şey hayvancılık artık yapılmıyor mu köyde?** MA:
 106 yapılyo, biz de var baķ_ışde. burıya ayvannar geliyo baķ, bilir kıomşu, inek
 107 yâni sütçülük, sütçülük yapıyez. şindi tabî vallâ yedi sekiz kışi ğaldıķ küy yüz
 108 hâneden fazla, sütçülük yapıyez. orda gübreler var onnarı şikât_etmişler.
 109 şikât_etmişler, atdâ benim kıardeşimin ölu belediyede temizlik şeylêne mi
 110 baķıye ne mêmur, onu yollamışlar demiş o benim küyüm_ani olmaz, başka
 111 biri gelmiş. iki bin on yedi senesine attılar, üle, adam gêldi, iki bin on yedide
 112 şey_ıtcek, kıalkcaķ. yani ayvancılık kıalkcaķ, şe_ir_âline gelicek. şindi bizde
 113 var işde, bâbası süt götürü, süt götürü. deycêm ayvancılık heralde kıalkcaķ
 114 ğaliba. **SGA: Ama eskiden çoktu diyorsunuz tekten önce?** MA: ne? **SGA: Tek
 115 gelmeden önce çoktu hayvancılık?** MA: om_bin tâne koyun çıkardı, om_bin
 116 tâne. o sîr şeyimiz hep orala gidêrdi, i biz de dört beş küyün arasındayız açık
 117 efelîmiz de vardır kimseyi kendimizi ezdirmedik. mamuca, kıravda, kıanlıbınar,
 118 kıaracüyük yâni orta yerde oldümüz için tutğundu millet. malımıza sâb_olduķ
 119 hani bôle şêtdik. mamuca kûne alevi küyü diyolar hepsinden î seviyem, insanî

120 var. bir çorbadan seni, sana bal gibi bûle misâfirlik şedir. hani ūle insannar
 121 yāni. alevi deyip atma. baḡ ezannarı da oḡunıya, acıya gidiyele. ben bûle şelere
 122 karşı geliyim ani bûle kötölemek yani erkezi. u da inşan u da inşan di mi.
 123 çingeneyi kuvamam afedersin sözüm burdan dışarı. di mi u da inşan di mi.
 124 deycēm, işde şindiye ḡadan vaḡıdımız geḡmiş baḡam şinden sōna nōlcek. allah
 125 yani gece doḡa ediyom bütün ani hasdalara şeye atatürke de, hatim yollām.
 126 orda, yetmiş_üşde hacıyı gitdim, baḡ deveye pindim orda, deveye bindim
 127 yetmiş üjde demek kırḡ sene olmuş, kırḡ sene olmuş gideli, hā orda duydum
 128 azreti muhammed sallāllā efendimiz demiş kine azratı aliye dāmātına, demiş yā
 129 ali demiş evine misâfir olmuş, üş dört tāne ḡızı var ya siz de bilirsiniz, fātīme,
 130 zeynep, ümmügülsüm filen, ümmügülsüm şıye gitmiş dūnū yemene, neyse ne,
 131 ō zēyneb_ānnemize şindi ayıb_oluyo aḡlıma getiremedim yā bizim ceyrannar
 132 ḡarışmış, süriye. orda zeyneb_ānnemize şamda, büyük şe_ırde ziyaret ettik
 133 orda. ... anı şe asan üseyinin peyḡamberimizin torunnānı kesdiler ya kerbāda,
 134 urda işde u da gelmiş ablası, fātīme_ānamız bâbasının yanında ḡālmış, ayşe
 135 anamız var āylesi de ayşe, ikinci āylesi ama, u da mekkede ḡalmış, medīne,
 136 peyḡamber efendimiz medīnede yatiyi medīne_ı şeri.. onu işde orda duydum
 137 ben, yā ali demiş, misâfirlē gitmiş bi hatim et demiş, hatim de ḡurānı kerimi
 138 devir etcen, üç yüz kaç tabaḡ? o_żuman hatim ama, düşünmüş düşünmüş
 139 azratı ali, güveysi, demiş kine yā resūlāllā demiş yaptım demiş, ni şey_ıtdin
 140 ali demiş, üç ḡulhuvallā oḡudum demiş bi eḡham oḡudum duvāladım demiş, o
 141 da ali geḡelli hatim demiş. ben de şindi onu yapıyom, ḡuran oḡuyom ama ben
 142 de üç ḡulhuvallā oḡuyom bi elham atatürke yollām bu şey_ıtsin diye. atatürkü
 143 çok seviyez.

I.23
ODUNPAZARI – Yukarıkalabak

Kaynak Kişi : Hulusi Kalabak, 70, ilkokul
Derleyen : Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köyün eski durumu, Kalabak suyunun hikayesi, eski ve yeni hayatın karşılaştırması

1 **EB: Adınız neydi abi?** HK: hulüsi alaba. **EB: Oo kalabak soy ismi sizden mi**
2 **verildi yoksa?** HK: valā vatiyle almışlar ama bizden mi alaba yusa alaba
3 **mı bizden bilemeycem yāni köyün ismini almışlar evet dōru.** **EB: Yaşınız katı**
4 **abi, yetmiř?** HK: yetmiř, ben bin douz yūz kır_iki dōmluyum. resmiiyetde
5 kır_ūř de ana yařıma gōre kır_iki. **EB: Okul ne abi, okul durumu?** HK:
6 ilkokul mēzunu. **EB: İlkokul mezunusunuz. Bu köyde, doma büyüme bu**
7 **kōydesiniz deil mi?** HK: evet. hic bi yere gitmeden bu zamana adar
8 burdayıS. emsāllerimiz gitdi geri geldi falan. **EB: Leylekler gitti geldi**
9 **diyorsunuz öyle mi?** HK: hā biz gitmedik. **EB: Siz üç yıl mı okudunuz beş yıl**
10 **mı okudunuz dayı?** HK: beş beş, beş yıl.

11 **EB: O zaman sizin, ta o zaman mesela burası uzak köy, kış, kar kış, o zamanlar**
12 **kış olur muydu ok?** HK: ayır o_ zaman ōretmenner kōde alırlardı şimdiki gibi
13 taşıma de_ il yāni. tabi ar kış ne olursa olsun oula gidilir gelinirdi zāten oul
14 da köyün iinde oldū iin, ōretmen de köyün_ iinde alıyo gece gündüz. burda
15 evi oluyo, ya birinin_ evinde alıyo, ōleydi yāni. **EB: O zamanki şartlarda zor**
16 **deil miydi okullarda okumak ya kitap defter nereden buluyordunuz?** HK: kitab
17 defter oullar aılıra alınırdı işde, parasınna herkez_ alırdı. ya da ōretmen
18 getirip parası, bedeli ödenirdi, ōle olur. **EB: Hatırlıyor musunuz nasıl**
19 **gidiyordunuz dayı o zamanlar yani şehre gitmek nasıldı?** HK: şeyire gitmek dā
20 evel bizim ocuklūmuzda yayan giderler gelirlermiř. ok ācil bi durumda.. **EB:**
21 **Yayan?** HK: yayan tabi. **EB: Nasıl gidiyordun dayı o zamanlar?** HK: şindi sen
22 mecbur olsan sen de gidēsin de mecbur olmadın iin bilmiyosun. e burdan
23 eskişehire otuz, otuz kır kilometre yolu günde gidip gelir'lermiş. ama bu ok
24 ācil durumlarda olurmuş, normalde at_ arabası, ōküz_ arabası, bilerseniz bi de

25 dombây_olur, domboy_arabası. **EB: Yok o nasıl?** HK: u da öküz, şeyin
26 öküzün bir başka bi cinsi, u da araba çeker, eti yinir, südü sālır. **EB: Peki otuz**
27 **kilometre yolu gece konaklamadan gidebiliyor musunuz inek, öküz arabasıyla?**
28 HK: yōk otuz kilometre yolu öküz arabasıynan günde dīl üç günde gidēsın. **EB:**
29 **Yapma ya.** HK: tabi. **EB: Nasıl gidiyorsun, nerede konaklıyorsun gidiyorsun**
30 **buradan?** HK: o_zaman şindi nası oteller hanlar var ya o_zaman da veyā_ut
31 ne diyoz mārem arabaların park_edildī yere? /.../ hāyır_āyır_āyır şindiki,
32 şindiki yere diyom ben. **EB: Otopark.** HK: otopark. otopark gibi kōylerde
33 otopark adı de_ıl de han. **EB: Şimdi buradan çıktınız nerede duruyordunuz?**
34 HK: hannar_olur. burdan kızılinnere kadar, bi günde kızılinnere varısın.
35 kızılinneri biliyo musun? **EB: Kızılınleri biliyorum. Buradan çıktınız?** HK:
36 kızılinnere varıyosun. **EB: Vardınız, sonra?** HK: kızılinnerde o han var o
37 günün bērinde. handa hayvanınnan, arabannan, adamınnan qalırısın, hanın bi de
38 odası var insannar_çin. ondan sōra u sabağa karşı koşar hadi eskişehir. yāni
39 biz keyfī de gitmiyuz bi ihtiyaç için gidiliyo, odun götürüz, biz orman köyü
40 oldūmuz_çin arabalarımızda odun_olur. biz u dönemleri çok yaşamadıq da
41 biliyoz babamlar yapıyodu o işleri. arabaları işde sabağa Karşı deriz biz
42 o_zamannar dan yeri ārmadan dā sa_ıt kaş qorsan qo, eskişehir. eskişehirde
43 o götürdün odunnarı satāsın. **EB: Nerede Eskişehir Odunpazarı'nda mı?** HK:
44 māle aralarına girēsın, şindiki gibi şey yok ki bōle doğalgaz yok, elettirik yok,
45 şu yok bu yok. o_zamanın ihtiyaçları odun, odunnan karşılıyon. sobalar
46 odunna yanıyo. kömür de yok belki o_zaman tā. odun alacaq eskişehirde
47 oturan pek çok insan var. māle aralarında kime satāsın parasını alır, şey
48 dönüşde ne lāzım evine, evinin ihtiyaçlarını görürsün, döner gene kızılinnere
49 gelirsın. **EB: Eskişehir'de han mı var o zaman?** HK: efendim? **EB: Han var**
50 **mıydı?** HK: şehirde de han var tabi, şehirde de han var. döner kızılinnere
51 gelirsın, o_aqşamı kızılinnerde qalırısın, sabah kalkar üçüncü günü köye
52 gelirsın, öküz arabasınna bu. o benim dedīm günü bir_olan yayan. ũ çok ācil
53 annarda belki bi kere belki de üş kere olmuşdur. **EB: At arabası daha hızlı**
54 **gitmez mi, at arabası olmaz mıydı?** HK: at_arabası dā hızlı gider de at_arabası
55 da yok o_zaman. yāni at biraz dā lükse qaçıyo, şimdiki takşi, bilmem
56 otomobil, münübüs gibi ī şey at biraz dā lükse qaçıyo. at bi kaç kişide var ama

57 öküz_ arabası veyā_ ut da öküz hayvanı herkezde var. at hızlı gider evet, bi
 58 günde gider gelir hemen. **EB: Ata binip gitmiyor mu adam, tek başına ata binip**
 59 **gitsin.** HK: ata binip gidenner de var evet ama atla, atla bi neye gitçen, ācil işin
 60 vāsa. sen burdan bi yük götürcen para kazanacan ya, at ne götürcek sırtında hic
 61 bi şe götüremez. **EB: Doğru doğru hiçbir şey götüremez.** HK: şindiki gibi māş
 62 yok, emekli yok, şu yok, öküz arabasınnan ne götürdüysen onun parasını
 63 evinin_ ihtiyācına harcayıb geliyosun. **EB: Bir senede böyle kaç defa gidip gelir**
 64 **adam? Kaç defa gidip gelir öküz arabasıyla böyle para kazanmak için bu**
 65 **vatandaş?** HK: herālde bayā çok_ gidēlerdi yā bilemeycem ben kaç defā oldūnu
 66 da. on gider, belki yirmi gidenner olur, belki üçde kalannar olur. /.../ şu
 67 marsilya kiremidi unnar eskişehirden at_ arabasınna, öküz_ arabasınna gelmiş.
 68 bōle asvalt yok, bin dokuz yüz elli altı da yol geldi. bi zaman öle kara toprak
 69 yoldu andan sōra üzerine kum döküldü biraz dā tesviye edildi, işde
 70 'altmışlādan sōra öle tesviye yol_ oldu. sîtebilize mi diyosunuz onun_ adına? u
 71 asvalt da dā şurda beş on sene içinde anca olduysa bizim burıyı.

72 **EB: Su ne zaman çıktı dayı, sen hatırlıyor musun kalabak suyun?** HK: bin dokuz
 73 yüz otuz altıda burdan eskişehirde götürmüşler suyu. **EB: Öyle mi?** HK: evet.
 74 **EB: Kim bulmuş, nasıl bulmuş bunu bu kadar meşhur suyu?** HK: ya işde burıyı
 75 dā önce, bin dokuz yüz otuz altıdan evvel damacanālarla, katırla, satırla
 76 eskişehirde su götürülmüş, eskişehirin bōle yüksek düzey musāfirlerine o suyu
 77 ikrām_ ederlērmiş. **EB: Haa.** HK: hah. andan sura otuz altıda eskişehirde atatürk
 78 geliyo, atatürk geldine, atatürk de cumhurbaşkanı ya aynı zamanda da, ona
 79 ikrām_ ediyolar, bu suyu diyo bi dāki gelişimde eskişehirde gelmiş görecem
 80 diyo ani ē ferman öle çıkıyo, cumhurbaşkanıdan çıkıyo bi de üsdelik. bulma
 81 yok, su zāten burda aķıb gidiyo bulunmuş o çok evel. bizim dedelerimiz
 82 bulmuş onu. yüz otuz yıl evel burayı bizim dedelerimiz gelmişler, köprübaşını
 83 vermişler, sinek, sivrisinek, sazlık demişler biz burda yaşayamayız,
 84 bulğaristanda havadar bölümden gelmiş insannar, e nerde yaşarız, adı şu
 85 hasırca var sofçanın ileri yanda şindi gene mācır, biz mācırız, mācırlara nası
 86 şey veriyō ya devlet yer veriyō ya bu sefer sofçadan yer vermişler, sofçada ne
 87 kadar kaldılāsa_ atık çok kısa bi zaman kalmışlar. o_ zamanın behrinde bizim

88 büyüK dedemiz buraya gelmiş, o anda da böyle de_irmeni hizarı varmış
 89 bulğaristanda da. burda bu su, eskişehir giden su gümbür gümbür akıyo boşa.
 90 bu suyun yerini tespit etmiş, köyü şuraya kurardım demiş, günün behrinde
 91 zaten mesleği de hizar ya ormandan ācı keserim, şuraya bi de de_irmen
 92 kurarım, var burda de_irmen kurmuş, hizar kurmuş, ē öle bol bi kazanç, eşsek
 93 yükünen.. **EB: Para kazanmışlar.** HK: benim, bizim büyüK dedemizin en küçük
 94 ölü da benim dedem oluyo, şimdi büyükler çıkmış çıkmış çıkmış, en küçük olan
 95 kalmış babasının yanında, büyüK dedenin yanında, āndan sūra işde onun
 96 çocukları da büyümüş benim babam, amcamlar, o_ zaman tabi mārem de
 97 duymuşdur bilmez de, çok acāb pazar bulmuşlar ama yatırımını ĩ yapmamışlar.
 98 çok accāb para kazanmışlar. **EB: Var mı şimdi burada değirmen hālā?** HK: yok
 99 o bitdi. bin dokuz yüz otuz altıda su bitince köv de bitdi, su da bitdi, de_irmen
 100 de bitdi her şey bitdi. azar azar, azar azar artıkları da topladı beledi'ye şimdi
 101 köy tam taķır 'gāldı susuz. /.../ musdafa erim de aķtarmaşlı da esaz
 102 de_irmenlerin dā bin dokuz yüz otuz altı yılında bi de_jr.. iki de_irmen
 103 varmış orda, şimdi lafları da toplıyabilcēz mi ani dātıyoz ordan oraya ordan
 104 oraya? **EB: Olsun olsun.** HK: bin dokuz yüz otuz altı yılında bizim babamlar
 105 şurda bi de_irmen aynı sudan bir kilometre alt yanda bi de_irmen dā var. o bir
 106 kilometre altındaki de_irmeni bin dokuz yüz otuz altı yılında ālmışlar. amcam
 107 orda de_irmencilik yapıyo. usda çalışdırıyo, işçi çalışdırıyo er neyse de o üs
 108 yanķı de_irmenne şimdi rekābet oluyō ya şey arasında fabrikalar_ arasında
 109 müşderi kapmak için. üs yandaķı de_irmenin sā_ ĩbi de amcama nöbetçi
 110 geçirmezmiş. nöbetçi deniliyor orda, un ūtmē gelennere de nöbetçi deniliyor,
 111 köylülēle, āndan sōra bin dokuz üz elli sekizde o de_irmeni de hamamcı
 112 osman diye birininmişdi. o dā satdı onu da aldı babamlar, amcamlar. velāsılı
 113 işde o_ zaman bu de_irmen_ içi fabrikalar kurulcānı, milletin şehirde aķcānı
 114 hesap etmemiş adamlar köve yatırım yapmışlar. yatırımlar boşa çıktı. hadi
 115 şimdi nerē geldiydik sor bakalım da annadayım. **EB: Şeyi sorduk işte bu**
 116 **değirmen meselesine girdik, eski hayatı sorduk yani.** HK: işde esgiden o 'yānda
 117 de_irmenleri oldū_ için burıya da gelmiş de_irmen kurmuşlar, burda ĩ
 118 çalışmışlar. **EB: Kalabak suyu yani..** HK: kalabaķ suyu da akıyomuş. hem
 119 hizarın orman envarlerini çalışdırıyo, hizar kurmuşlar, şindiki şeyler gibi ne

120 onnarın adı, 'ardiyeler gibi ve yā_ut da bıçkı hizarlar gibi, o_ zaman da suyla
 121 çalışır.. **EB: Öyle mi?** HK: mış hē. ormandan şey_alıyolar işde şındaki gibi
 122 damğa yapıdırıyolar belki siz onnarı bilmiyosunuzdur, yāni ormandan gidip
 123 bōle rasgele kesmiyosun. gene ormana baķan yetkililerden izin alarak
 124 kesiyosun onu, oraya bedel yatırıyosun ğalibā heralde. ōle ōle çalışmışlar,
 125 devam etmişler gelmişler.

126 **EB: O ğünkü hayat mı iyi şimdiki hayat mı iyi? O zamanlar?** HK: o ğünkü hayat
 127 iy_olur mu canım sen de allā_şķına. **EB: Zor mu?** HK: tabi yā. **EB: Çok zordu**
 128 **deĝil mi? Ama komşuluk, hatır..** HK: hā o ķurumların biribirindeki
 129 annaşmaları, komşuların annaşmaları çok_ı. çok_ıy ama şey yok gelir, yīme,
 130 içme, giyme, bōle vāsıtayla gidib gelme bunnarın hij biri yok. hattā şu çok
 131 yakına ķadar yok onnarın bi pek çoķu da şimdi allā rāz_olsun ĩy_ çok ğuzel.
 132 /.../ būdāy ekmē yok, bizim burda baķ işde hizarlan, hizar çalışdırıken burda
 133 askeriye baķarmış 'ormana. ķadir bey diye biri varmış, ķadir bey devlet parasını
 134 veriyo māşını veriyo ama bōday un vermiyo, vermiyo mū_endis adam, bizim
 135 amcada da addinden fazla hepsi çok. burdan bi çuval un götürmüş
 136 de_irmenleri de var ya aynı zamanda, de_irmenden ūtmüş götürmüş, ķadir
 137 beyin anası demiş baķ şindi altını biliyosun dē mi? ömer, ömerdi amcamın adı,
 138 ömer ōlum bi çuval altın getirsēydin o ķadar hora geçmecēdi demiş. hani aç,
 139 insannar aç, o bi çuval un bi çuval altından dā çok hora geçdi demiş. **EB:Evet**
 140 **eskiden öyle tabi. Eski buĝdaylar da yok deĝil mi şimdi? Eski buĝdaylar..** HK:
 141 işde ğubreler mübreler biraz ķalitesini bozdu būdayerın unnarın canım. ama
 142 gene de ĩy_ allah bin bereket versin iy iy. **EB: Çünkü anlatıyorlar köylerde eski**
 143 **buĝdaylar diyor bu kara deĝirnenlerde yapıldıĝı zaman diyor bir kokar diyor,**
 144 **onun bir pidesi olur işte ekmeĝi olur, onlar kalmadı artık herhalde bitti?** HK: yok
 145 unnā işde ķaradeniz boylarında televizyondan ğöseriyo ķara dērmen hālā
 146 çalışdırıyolar. siz de işde ... de burlarda yok. /.../ gider de ķazanmaz mārem.
 147 şindi biz fabrikada bile ūtmüyoz ya meselā gidip satın_alıyoz. unu
 148 satın_alıyoz, ekmē satın_alıyoz falan ōle. **EB: Eskiden kış akşamları nasıl**
 149 **geçerdi dayı? Elektrik yok, yol yok kapalı nasıl yapardınız, vakit nasıl**
 150 **geçirirdiniz?** HK: şeye gidecek oldunān, komşudan komşuya ĝitçek oldunān bu

151 çam_āçlarının içinde öz_olur, ona da çıra denir, çırayı yakarsın. şimdi ani
 152 elettirik lambası var, soğaklarda ampüllü lambalar var ya onların hij biri yok. o
 153 çırayı yakāsın, çırayı dikesin onun_ışında. dā çok kadınlar, ben oralarını ĩ
 154 biliyorum, bōle soba yok. hani şimdi ğuzine diyoz yá, ē kömür sobası diyoz,
 155 ğuzine diyoz her ne diyoz, önnar, önnar yok. evin şu köşesinde bi ateş ocā var,
 156 bacası var, burayı da bi ateş.. ateşlik diyoduğ biz_ona, ateşlik yapmışlar,
 157 kadınlar çorap mı örcek, dikiş mi dik.. şindiki gibi hazır giyim yok, ē dikmē
 158 kendinde makine yok, el, el ĩnesinne o ateşin başına dizilir kadınlar, ben ĩ
 159 biliyom, çorap örürler, çorap yamarlar, elbise, elbise işde gömlek falan onları
 160 dikerler. öleydi, ışıklandırma öleydi. de sōra sōra işde bi dā şey ko.. ğaz
 161 lambası çıktı, ğaz lambasına bi 'hayli gidildi. ufağ idāre vardı bi, rāmetli
 162 annannem vardı ufacık bi şe, işde yāni idāre de adını nerden almış ğaz
 163 lambasının çok ufağ şeyi, az yakıyo, ğazı az yakıyo, ğaz yakıyo kendisi, onun
 164 adına idāre. gece yatağan idāreyi yakarıs bi de ufacık kısarız onu öle yanar.
 165 ışıklandırmada, ışıklandırmada 'lamba kullanılır.

I.24
SEYİTGAZİ - Büyükyayla

Kaynak Kişi	: Zöhre Yılmaz, 65, ilkokul 3
Derleyen	: İrem Yalçın
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, kış hazırlıkları, dokumacılık, yemekler, düğünler, doğum geleneği, köyün eski ve yeni durumu, ekmek yapımı

- 1 **İY: İsminiz neydi teyzeciğim?** ZY: zöhre yılmaz. **İY: Zöhre Yılmaz. Kaç**
2 **yaşındasınız teyze?** ZY: altmış beş.
- 3 **İY: Altmış beş yaşındasınız. Biz gelirken burada yolda gördük böyle tarhanalar**
4 **falan filan bunlarla ilgili bana bir şey anlatabilir misin? Farklı bir tarhana**
5 **yapıyorsunuz galiba böyle yarmalı gibi bir şeyler gördük.** ZY: göceden yaparız,
6 undan yaparız. hē undan yapıyoS, çekme göceden yapıyoS bñday çekiliye, unu
7 yñtla sñtle pişiriyoz, yñtla yñrtluyoz. sōra da undan yapıyoz, unu da yñt
8 birikdiriyoz kese yñdu, unnan salça, bñbē salçası, tomatis salçası, tomatis suyu,
9 kırmızı mērcimek, nufut, fasü.. kıru fasñle pişirip onnarı ilisdñden geçiriyoS.
10 kimisi robotu olan robotla çekiye be_ım robotum yok ben maki.. şeyden
11 geçiriyom delikliden. **İY: Sonra kurutma için mi?** ZY: onnarı bi gün iki gün
12 tutuyoS mayalı, mayalayıp da undan sōru kırutuyoS. un tarñnası deriz ona
13 ötekine de göce deriz. **İY: İki de çorbalık ama?** ZY: hē ikisi de çorbalık oluya.
14 **İY: Başka kış hazırlığınız var mı yaptığınız?** ZY: kış hazırlımız peynir yapā
15 sālırı olan, patetis ekeriz, nufut ekeriz, gök mēcimek ekeriz, fasñlye ekeriz. **İY:**
16 **Gök mercimek dediğiniz?** ZY: yeşil mēcimek.
- 17 **İY: Ha yeşil mercimek anladım. Kaç çocuğunuz var teyze?** ZY: benim mi?
18 dñtñdñ üç kıaldı yavrum biri mefāt_etdi. **İY: Başımız sağ olsun. Buralı mısınız**
19 **siz de doğma büyüme?** ZY: dñğma büyüme buralıyız da otuz sene, otuz yedi
20 sene eşkişe_ırde otñduķ on sene doldu burayı geleli. geri geldik burayı.
21 şe_ırde otñduķ on sene, otuz yedi sene eşkişe_ırde otñduķ. on sene olduk
22 burayı geleli. **İY: Burası baya güzel bir yer yani doğası, gelirken göl falan**

23 **gördük.** ZY: hē baraş vā bizim burda, göl. İY: **Normalde muhacir köyü değil mi**
 24 **geçiyor burası?** ZY: mācuruz. göçmen gelme dēy çok ilēden. İY: **Anneniz**
 25 **babanız da öyle herhalde?** ZY: öleydi öldü mefāt_etdi hepsi kalmadı,
 26 biz_olduğ anne buba.

27 İY: **Böyle el sanatı kilim falan buralarda yapılıyor mu teyze?** ZY: te annem̄n
 28 dokudū kilimlē onnā yāyım başka kilim yok. İY: **Nasıl yaparlardı eskiden?** ZY:
 29 çapıtıda, tezgāhda dokūdulā. İY: **Hani ipini falan?** ZY: hē ip_alīdılar şeyirden,
 30 altına ip şu tezgāhda şu boyama çapıtları dokūdu annem̄n işde. kaynīnam,
 31 annem onnar dokūdu.

32 İY: **Özel bir yemeğiniz falan var mı muhacirlere ait bir yemek?** ZY: özel yemek
 33 pirinç pilāvı yaparız, kuru fasūlye pişiriz, özel yememiz yok. İY: **Hani böyle**
 34 **hamur işi olur, özel mantınız falan.** ZY: mantı yapıyoz. İY: **Onu nasıl**
 35 **yapıyorsunuz teyze?** ZY: hamuru tutā, yazā, şölü şölü toplarız. İY: **Ha normal**
 36 **içi kıymalı gibi.** ZY: hē kıymalı, mēcimekli, nofutlu nası yapsan olu patetisli.
 37 İY: **Üzerine bir şey falan döküyor musunuz?** ZY: yūrtla yumurta sürrüz üzerine
 38 de.

39 İY: **Okudunuz mu tahsiliniz falan var mı teyze yoksa?** ZY: ben üçe kadar
 40 okudum. İY: **Burada mı?** ZY: burda. İY: **Ha siz buradaydınız sonradan**
 41 **Eskişehir'e gittiniz?** ZY: sōra gitdik eşkişehire, eşkişehirde dūduğ gene geldik
 42 geri. İY: **Orada mı çocuklarınız falan?** ZY: oğda büyütüm çocuklāmı, hepsini
 43 evērdim, baş_etdim undan sōru burayı geldim. gızlarım orda ölüm ta
 44 karamanda. olan eti büskütünde, orayı girdi karamana Kitdi. İY: **Orada**
 45 **çalışıyor?** ZY: orda çalışıyı fabrikada.

46 İY: **Mesela burada kış, yani böyle başka yaptığınız bir şeyler var mı hani**
 47 **geleneksel, düğününüz mesela nasıl olur? Düğünleri buranın farklı mı mesela?**
 48 ZY: evelki dūnnē kağdı şindi kızım. İY: **İşte eskisini sen bana anlat teyze. Nasıl**
 49 **yapılır? Sen bana bir anlat.** ZY: esgiden zūnayla davulla olūdu dūn. İY: **İşte**
 50 **bana ilk günden başla bir anlat sen neler yapılır zahmet olmazsa.** ZY: te burda
 51 kō_ün ota yerinde.. kō_ün ota yerinde oldu bizim dūnümüz, keşkek_ateşi
 52 yağdılar u_zaman, esgiden yazmaları kafaalāmıza dōrd beş tāne ötēdilē, pullu

53 vala deriz hani şeylere ötüyolar a tekkelere şindi onnādan varıdı, yanıbaşlāmıza
54 tel uzadıldılā böyü dağ tellēdilē, alınlāmızı yanaqlāmızı pullādılā. şindi yok
55 onnā kaçdı. İY: **Öyle sizi süslüyorlardı sonra?** ZY: hē öle süslēdilē. öle
56 arabalara kilim geriydiler, çıbıklık gēdilēğ dört tāne қanatlı arabanın üstüne,
57 kilim geriler қapalı arabada getiriydilē. İY: **Onun adına bir şey diyorlar o**
58 **kilimin.** ZY: doқuma kilim. İY: **İşte ona bir şey diyorlardı da tam**
59 **hatırlayamadım. Oradan gidiyorsunuz.** ZY: a onnan geliydiK gelin. annemizin
60 evinden o beyimizin evine öle alı geliydilē. İY: **Öyle bir mani bir türkü bir şey**
61 **söyleniyor muydu gelirken giderken?** ZY: ı ı sōlenmez. İY: **Kına gecesi nasıl**
62 **oluyordu?** ZY: қına gecesi de işde çalgılār geliyī, қınamızı yaқālā, āladılā
63 gelini öle. İY: **Normal kına yakıyorlar?** ZY: nōrmāl қına yaқālar elimize
64 ayāmıza gelinnere, undan sōru bütün dūncüye қına dādālar. hep_εsgisi gibi
65 şindi de. İY: **Böyle kapıdan girerken çıkarken bir şeyler yapar mısınız mesela**
66 **adet gibi?** ZY: қapıdan girirken yā sūdürüydülē. hōndeki қapıdan girike iki
67 gūm su dōkdürüdülē su gibi gitsin gelin deyī. dışārda postu қoyālar, su
68 dōkdürüydüler, gelinin қapısına da yā sūdürüydülē bōle pevrazına, dış
69 pevrazına. İY: **Şu kadar takı takılacak falan var mı böyle şeyleriniz?** ZY: üle
70 adetlēmiz yokudu. εsgiden daқı yokudu ki yavrum. bana ikicik şōlē
71 küçük_εltın daқtıılā bılēzik bilē daқmadılā. εsgiden yokudu. şindi oldu daқılā.
72 İY: **Doğru söylüyorsunuz.** ZY: şindi çıқdı, televızonnāda gōdükçe millet o fazla
73 daқıya bēn de isderim, o daқı daқıya bēn de isderim, o gēdannıқ daқıya bēn de
74 isderim öle oldu. bizim günümüzde nerdē. küpelēmiz filān iç gümüşüdü,
75 yüzüklēmiz gümüşüdü altın bile diyildi. kaç elli, altmış yaşıdayım kaç sene
76 olduk ēvleneli. İY: **Kayınvalidenizle oturmadınız değil mi? Oturdunuz mu?** ZY:
77 beş sene otūdum. beş sene sōra amcan asgere gitmeden_εvlendik, on yedi
78 yaşıdaydıқ, asgere gidesiye bēn bi çocū қucāma aldım birine de boylu қaldım.
79 öldü ölümün biri benim dört çocūm vardı. mefāt_εtdi de torunum vā onun
80 yerine şindi bubasının yerine. İY: **Canım çok tatlı maşallah.** ZY: bu öldü, bu sā,
81 bunnar torunnar, bunnā da büyük kızınkiler, bu ölümunki, bu ölümün bunnā.
82 bu da ölen_ölümün bunun. oқūyo қonyada. mü_εendis çıқcaқ o da.

83 İY: Hayırlı olsun teyzeciğim. Böyle çocuk doğduğunda falan yaptığınız bir
 84 şeyler var mı mesela? Çocuk doğduğunda farklı bir şey yapar mısınız? ZY:
 85 çocuk dödünde sıcak çöba yapālā. İY: Neyden yaparlar? ZY: sütlü, amırdan,
 86 mağarne kesiyoz a öle kesme mağarneden sütlü çöba yapāla, ağıtma deriz hani
 87 televızonnāda döküyolar a kırep deřlē televızonnāda. İY: Hamur kızartması
 88 gibi. ZY: e amır kızātması yapālā getirilē çocuk do_rana, öle bi şeylē yapālā.
 89 İY: Şerbet gibi bir şey yapar mısınız? ZY: hē yapālā. İY: Hangi şerbet yapılır
 90 mesela? ZY: tatlı, beyāz şerbet.

91 İY: Hayvancılık da kalmamış zaten. ZY: kalmadı kalmadı, esgi kalmadı.
 92 esgiden bu elli ānelik kūde hēr kişide sürü vardı. şindi iki kişide o da bu
 93 ablamgil ortağ aldı olan şeyirde geçinemedi iki tāne çocū var 'evercek
 94 onn_çin geldi burayı yardım olsun deyi biri de görümcem̄inde ufağ ayvan
 95 başka yēde yok_ç. elli ānelik ama hēr kişi emekli. şindi emeklilē kālī yāmurlā
 96 hava sūdu mu çoğu gitçek, bi yeşil büberleri vā başka bi şeyleri yok. İY: Hepsi
 97 geri dönüyorlar? ZY: geri dönüye eşkişeyirde evleri var erkesin. İY: Tam ne
 98 zaman geliyorlar buraya Haziran gibi, Mayıs gibi mi? ZY: mart, mart başında,
 99 mart çıkdı mı nīsan başında geliyiler ekim_ayında gidēlē. yazlıkçı çoğu
 100 buranın. İY: Sonra azalıyor burası ama siz yaz kış buradasınız? ZY: on
 101 sekiz_āne kalıyoz. bēn de gidicim ben de mutāyide evleri vēdim benim de
 102 evim vā şeyirde de bōle gecekōndu. o tam dāre olsun ben de Kitçem. İY: Ha
 103 durmayacaksın burada? ZY: kışın Kitçem yazın gelcem. İY: Buranın havası bir
 104 başka ama şehir gibi değil, bura daha güzel bence. ZY: güzel bura da kışın da
 105 yavrum sıkılıyorz otobüsler çıkmıyo, köyümüz tehnelanıya, ıssız oluya, mallā
 106 dışarı gitmiyo kapalı oluya hanı kış çok_oluya burda bizim. geçen sene olmadı
 107 ama belki bu sene çok olū meyvalā boludu bu yıl. meyva bol oldunā kış oluya.
 108 İY: Kışı sert mi geçiyor meyve bol olunca? ZY: bizim fazla burası sert geçmez
 109 çam_avası ya kıyту oluya. sert geçmiyor da gine de kışın_ıssız oluya. dālık,
 110 kūdu kuşu var hepsi var. bi yeri çıkamıyon kışın. İY: Komşularınız var ama
 111 yine de şimdi gidip geldiğiniz? ZY: var canım on sekiz_āne filān kalıyorz
 112 yīmi_āne kalıyoz kışın. kalanı gidiya. İY: Kışın ekin, yani yapılan bir şey yok,
 113 yani hayvancılık falan da yapılmıyor kışın boşta? ZY: kış boş oluya ekim dikim

114 yok. kışın yatıyos. koyyoz azıları yiyoz. İY: **Başka yerde kışın işte kilim falan**
 115 **dokuyanlar oluyor da.** ZY: hā halı dokuyan falan yoK bizde. biliyom başka
 116 yēlēde vā da bizde yok. genç yok ki kim dokūcaK? İY: **Eskiden dokunuyormuş**
 117 **ama.** ZY: esgiden vardı şindi hiç bu kūde hij bi tāne çocuk bulamassın. iki
 118 kişide vā bi hocada bi de amcamın hava deriz onda vā iki çocuk. onna oKula
 119 gidiye başka çocuk mocuk yok, hēkiş iki kişi burda. İY: **Onlar da başka yere mi**
 120 **okumaya gidiyorlar?** ZY: onnā kümbete gidiye. İY: **Ora da baya büyük bir yer**
 121 **oraya da baktık.** ZY: orası kalaba.

122 İY: **Başka bana anlatabileceğin bir şey var mı teyze?** ZY: başka ne annadayım?
 123 sen nerden geliyon? İY: **Biz Ankara'dan geliyorum ben de Eskişehir'de**
 124 **okuyorum.** ZY: eşgişerde okuyon? İY: **Hı hı ders için geliyoruz işte.** ZY: annen
 125 buban var?

126 İY: **Ankara'dalar onlar da. Peki böyle hiç yöresel yemeğiniz yok mu teyze hiç**
 127 **farklı yaptığımız ya? Böyle mantının dışında falan hiç yöresel bir yemeğiniz yok**
 128 **mu yaptığımız?** ZY: patetizli dolama deriz bükme, öle yaparız. İY: **Nasıl**
 129 **yapılıyor o?** ZY: pazıdan. hani yufkadan. yufkayı yazarız, içine patetisli
 130 koyarız böle, dolarız dolarız, dolama deriz onu tepsilere dizē dizē pişiriz. başka
 131 ne yapıcan? haşeşli yaparız.

132 İY: **Sağ olasın teyzeciğim. Gelsem müsait midir teyze?** ZY: işde böle güzine
 133 yakıyoz, tüplē_imiz var, şe_irdeki gibi dovalgamız yok. işde odun yakıyoz
 134 burda biz dālık oldū_çin odunumuz bol. İY: **Ha ocak yerine odun mu**
 135 **yakıyorsunuz normalde? Ekmek pişiriyor musunuz yoksa?** ZY: pişiriyorum
 136 benim odun fırınım vā toprak da ona atarız ekmekleri. İY: **Kaç günde bir**
 137 **yapıyorsunuz?** ZY: vallā kalabalık olusa üç dōt günde bi yapāsın da biz iki kişi
 138 sekiz_ekmek ediyom ön gún filān yiyoS on_om_beş gún. İY: **Bayatlamıyor**
 139 **değil mi?** ZY: ı ı bayatlamaS. bayatlasa bile güzinelēde kızdırıyoz. te böle
 140 yapıyoz. İY: **Bizde de tandır derler tandırda yaparlar, sizde demek ki fırında**
 141 **yapıyorlar.** ZY: biz ödun fırını deriz odunda yaparız. ödunu içinde yakarız,
 142 süpürgēle çalā atarız.

I.25
SEYİTGAZİ - Çukurca

Kaynak Kişi	: Şükriye Kahya, 72, okula gitmemiş
Derleyen	: İrem Yalçın
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, köy hakkında bilgi, hastalık, köy hayatı, düğünler, doğum geleneği, yemekler, ekmek yapımı, halk hekimliği

1 İY: Nasılsın teyze? ŞK: İy. İY: İsmi neydi? ŞK: şükriye. İY: Şükriye teyze çok
2 memnun oldum. Ben de hocanın öğrencisiyim. Okuldan öğrencisiyim
3 üniversiteden. ŞK: o erduvan şey mi hoca mı? İY: Hoca. Üniversitede hoca ben
4 de onun öğrencisiyim. ŞK: ben fâzla pek bilemiyem de onun bubasını bilidim
5 ben âmeti. bura gelidi tizesine o zaman görüydük işde ep gelidi oturuyduk
6 berâber. İY: Buralı mısınız siz de teyze? ŞK: buralı. İY: Kaç yaşındasınız? ŞK:
7 ben yetmiş iki yaşındayım. İY: Yetmiş iki, maşallah Allah uzun ömür versin.
8 Tahsiliniz var mı? ŞK: vallâ işde aylık bālandı enişdeden unu alıyem. İY:
9 Okudun mu teyze? ŞK: yō yō hiÇ ne yeni bilirim ne esgi. İY: Eşin yaşıyor mu?
10 ŞK: öldü otuz dört sene oldu. gitdi. İY: Başın sağ olsun. ŞK: beş tâne bi de
11 bıraktı bü sürü uşak küçük küçük. büyüdüm onnarı bağdım, vē.. gitdiler. dört
12 kız bu çocuk var işde u da hasda. hasda unu everemedim. kafadan acık
13 bozuldu. İY: Seninle mi yaşıyor o da? ŞK: onna ikimiz duruyez işde. İY: Allah
14 uzun ömür versin. ŞK: âmin hēkeze. İY: Biz de köyleri geziyoruz işte senin gibi
15 teyzelerle konuşuyoruz. Bir şeyler öğreniyoruz. ŞK: şey televizonda Falan
16 duyıyam ben de söylilē şeydīlē diyom herâlde biz bilmiyez tabi buralāda bi şey
17 gōmedik ki biz. bu yaşa geldik ama iç.

18 İY: Burada herkes muhacir galiba? ŞK: mācir küyü. şu ilēdeki kū de mācir
19 küyü. bi de öte yanda vā sarıce ilyes, seytgāziyi geçince üçümüz de işde
20 mācir, üç küy bu. İY: Farklı bir adetiniz falan var mı? ŞK: burası da yazılı işde
21 yazılıkaya onu görmüşünüzdür televizonnāda. İY: Ora da mı muhacir? ŞK: dil
22 çēkez. çerkez onnar. ama iç idirlē hiÇ zararları yok, faydaları olü bize dā. İyiz
23 baqām şindilik bu kadar. gänşlē gidiyi dün bi tâne cenāzemiz vādı, biz de

24 çiFtelēdeydik. gidemedik dün de başsālīna gitdiK şindi ... orā vādık geldik
 25 emen işde. dā ellī_üç yaşındaymış, elli_üç yaşındaymış benim kızım var o
 26 kadar. onnan_aşran. gitdi. amelyata yatımlā kalmıŞ masada. ciyēlē bitmiş
 27 işde. şindi bī var a bi kanser belki de kansermiştir. **İY: Bu aralar pek çok.** ŞK:
 28 çok. bi de şey kırız geçimek. ben de geçidim onu da bilmiyám işde. bu da
 29 çok_asda ōdu ben de ama düzeldik_ani ölmedik. **İY: Doğrudur. Allah uzun**
 30 **ömür versin, sağlıklı ömür versin inşallah.** ŞK: işallah. işallah yā rapbim
 31 hēkezlere.

32 **İY: Eskiden bir şeylerle uğraşır mıydın? Böyle dokumacılık falan filan bir şey**
 33 **yapar mıydın?** ŞK: yō bi şey yapmadım da işde hep böļē leşber_ışı yapTık.
 34 hani tāla tokat, saman, tāla, hāman onnarı yapādık şindi onnā da kolaylaşdı. **İY:**
 35 **Neler ekerdiniz?** ŞK: bāhçe_ekēdim şū benim bahçeyi ekēdim hē şey. şindi ..
 36 **İY: Ne ekiyordun mesela?** ŞK: 'patetis, kabağ nen vāsa işde pancar ekēdik,
 37 yapādık. yok şindi onu da yapamiyez kayri bitdi. hāmancılık tınaz falan
 38 savırıydık ekin, hē şey olūdu işde bilmessiniz Tabi. şindi biçēlē biçiyē hemen
 39 alıp gelip dökiyeler_ekini. **İY: Eskiden elinizle yapıyordunuz?** ŞK: elimizle
 40 savırıydık yaba vādır. **İY: Elek gibi bir şey mi yaba?** ŞK: uzun saplı, beş tāne
 41 dişi vādı kaldırı kaldırı, yaba dēdik onnara. vallā epī şeylēle ūraşdı canım.
 42 saman koyādık, biri önden tutā biri geriden tezgere dēdik onnara da. **İY:**
 43 **Tezgere?** ŞK: tezgere dēdik delikli, 'dolduruyu samanı, samannā götürü
 44 koyāsın. şindi iy_ecik çok kolay he şey. hē şey çok kolay. **İY: Onu hayvanlar**
 45 **yesin diye mi ayırıyordunuz samanları?** ŞK: hī hı hayvannara. şindi de balye
 46 yapıyeler. **İY: Hı desteliyorlar.** ŞK: makine ākadan yapıye gitsin balye diyeler.
 47 sariye işde. hepsi kolay da biz çok bayā ūraşdı. **İY: Hayvancılık da yaptın mı**
 48 **teyze?** ŞK: yaptım ineklēmiz vādı gine de vā bi tāne dā bircik var
 49 bakıyem_ona. **İY: İyi maşallah.** ŞK: sīra gidiye o da güdüyelē bi sıtmaç var.
 50 koyunnāmız vādī hē şey vādı işde. onnarı da satdı kim bakcağ galan. küçük,
 51 gānçken baqādım. samanını bulūdum hē şeyini yapādım ama gā... yapamıyam.
 52 çok sālamdım ben bu kışın işde inē saman verem dedim, yemini koydum,
 53 samanını koydum çuvalın üsünde bi uyandım dama girip onū dökecedim
 54 uyumuşum kalmışım kırız geçmişim, karp kırizi. işde gitdik damar aşdılar bi

55 tâne tıkanmış. hiç bi şeyim yokdu duruḡana āniden olmuş erâlde. āniden dīdir
 56 o da başdan vāmiş demek. şindi î. hiç bi îleşmiyem işde yanı bōyūna
 57 zayıflıyam. zayıfladım_ice. İY: **Yemiyor musun yemen mi az?** ŞK: yiyem dē o
 58 ḡadā_ani pek çok yimem de gene yiyem de nedense. İY: **Yok gene dirisin**
 59 **maşallah, çok şükür elhamdülillah.**

60 ŞK: çok_ıdım çok_ıdım hēkez şaşadı bana. bi hap yutmazdım ben hiç
 61 bilmiyem hap yutdumu. doḡdora da gitmezdim. bu sefē gitdik işde yatdım
 62 bir_afda ōda düzeldik. İY: **Her şey bizim için.** ŞK: ... hiç bölē şeyim
 63 yokdü_ama şurdan şurayā ḡalkıp yörücek hālim yokdu şindi î. biraz hā.. ālim
 64 geldi îleşdim. İY: **Üşütme bir de sıkı giyin.** ŞK: bi dē_öle diyeler. ḡızlā boyūna
 65 üşütme, sıcā çıkma. İY: **Şehirde mi kızların?** ŞK: hepsī ḡocada. İY: **Şehirde**
 66 **yaşıyorlar ama Eskişehir?** ŞK: şeyirde, ikisi şeyirde biri çifdelēde biri de burda
 67 dōT dene. dōt ḡız var, işde ōlan hasda. hasda, ḡādaşlānı vēdik o duruyā. onna
 68 duruyoz işde îne veriyeler ona urduruyez om_beŞ gün olduna urduruyām
 69 seytḡāzide çifdelēde. î şindi sakinnedi ay Pek_asdaydı. tā belki de Tā hiç
 70 ḡocamaycādım. boynumu yüklēndi benim, öldüremedi. işde ölmeycez erâlde.
 71 bir_avşam ice bölē hiç bi sāt sōnā çıḡdı şey solūm. sıkışdım ice öldüm
 72 zannettim. bayā sōna geldi canım. demek ki bu damālādan ice sıkınca.
 73 iki_elinne boḡuya bölüce. işde çok şeylē ḡōdüm çok çok. İY: **O da bilmeden**
 74 **yapıyordur muhakkak.** ŞK: bilmiye canīm bilse yapā mı şindi yapmıyē işde.
 75 îneler î geldi. bilmezdi, ḡafa bozulmuş ḡafa nāpdından haberi yok. ne vāsa
 76 eşyāları yaḡādın, üsdünü başını paralā ne bilem büs_sürü şeylē camları uru
 77 ḡırı. î baḡam şindi îleşdi İy. İY: **Peynirini sütünü de kendin mi yapıyordun?** ŞK:
 78 yō yok buzā falan yok. İY: **Eskiden.** ŞK: esgiden yapādıḡ ca.. İY: **Nasıl**
 79 **yapıyordun mesela peynirini sütünü?** ŞK: ē Te. ḡē ḡızım ḡēḡ de annat ge. İY:
 80 **Sen anlat senden dinleyeyim ben.** ŞK: mayalādıḡ, süzēdik, 'Pasdırı gibi olūdu
 81 bu piynir. İY: **Böyle tuluk gibi bir şeylerin içine..** ŞK: hā onu ben basmadım.
 82 basmadım onu. zatan ā sāyıp yiceḡ ḡadā yapādıḡ şindi de sütünü veriye millet
 83 beḡim yok. tulum anam yapadı onu biliyem baḡ. ḡuzu derilēnden basālādı amā
 84 ḡār gibi ne güzel olūdu şindi yok ōle bi şeylē. yok şindi yapan yok. şindi sādı
 85 mı hemen sütünü alıp gidiye. benimkinin buzāsı falan yok. bi tâne var_ışde onu

86 da satce... de kayri bitiye bi dā. baķamaycam zaten yapamaycam. İY: **Gücün**
 87 **kalmadı?** ŞK: hiç gücüm yok, hiç. çuvalla sāde kozalak taşdıım dāda.
 88 getiremiyem, getiriyem ama ona göre zor_atiyem eve Kendimi. yaşlılık da var,
 89 zayıflık da vā taķadım yok, işde. İY: **Yakmak için mi kozalakları**
 90 **getiriyorsunuz?** ŞK: hī yakıyām yakıyām onu. çamlāda var a kozalakla onnarı
 91 getirip yakıyaz. bu sene getimedim getiremiyēm, gidemiyēm. gitsem de kopuya
 92 kolum çuvalı kaldırı burayı koyyem ya ... İY: **Kaç yaşındayım demiştin teyze?**
 93 ŞK: yetmiş_iki. İY: **Yetmiş iki. Tabi yaşlılık etkiliyor ama gene de dinçsin**
 94 **maşallah.** ŞK: gene de ĩ. benim.. den küçükler .. kaç .. küçüklē gidiye şindi biz
 95 gene ĩmişik bu ğadar. İY: **Sağlıklı beslenmişsiniz burada onlardan olmuş.** ŞK:
 96 biraz da hava var a bizim bu hava çok ĩ. İY: **Çam havası var.** ŞK: belki şeyir
 97 yerinde oşak dōt duvar arasında bekle. 'böyna geziyez işde buralāda. dāya taşa
 98 hē tarafa sālıklıyız ĩ? İY: **Tabi.** ŞK: işde biraz acık öldüm_asda ama geşdi o da
 99 ğalan.

100 İY: **Düğünleriniz falan oluyor mu köyde? Düğün yapan oluyor mu?** ŞK: dūn yok
 101 hepsi şeyirde, yok insan ķalmadı. İY: **Eskiden nasıl oluyordu düğünleriniz?** ŞK:
 102 ay ne güzel dūnnēmiz olurdu bayramlāmız, ij biri yok şindi. İY: **Nasıl düğün**
 103 **yapıyordunuz anlat bir bana.** ŞK: dūnner üç_avşam yapādık. üç_avşam dūn
 104 yapādık. damda oynāla çalālar ō ne güzel dūnnēmiz olūdu. İY: **İlk gün ne**
 105 **yapıyorlar?** ŞK: ilk günü nası annadem bilmem. İY: **Sırasıyla anlat nasıl**
 106 **yapılıyorsa.** ŞK: çok_ğuzel olūdu işde şindiK şeyirde yapıyeler. İY: **Kart mı**
 107 **dağtıyordunuz ilk gün?** ŞK: ā kına, kına dādırdılar, ķavil yapādık ķavil dēdik
 108 biS tepsilere böle beş_on tāne köve dādırdık işde şu ķadā şu ķadar, ķavil
 109 dēdiler. İY: **Kınadan mı yapıyordunuz?** ŞK: şindi kına dādiyeler. İY: **Eskiden**
 110 **havlu falan mı oluyordu?** ŞK: hamır hamır. ķavil dēdiler onnara. üslēni süslēdik
 111 tepsilerin ay ne güzel olūdu ne güzel olūdu. ben diyem hē zaman alla alla
 112 diyēm bi_ğuzelce bi evelki gibi yapsalar a diyem. İY: **E o dağıtılıyordu sonra?**
 113 ŞK: dādılırdı avşamlayım dūne gidēdik. onna çārilādı işde, hem ķavili verilē
 114 dūnümüze buyurun dēle. ĩ_ğuzeldi çok da. İY: **Gelininiz nasıl giyinir, gelinler**
 115 **nasıl giyinirdi eskiden?** ŞK: bir_avşam baķtın şeyleri giyēdiler beyaz basma,
 116 bir_avşamında gene başķa don_anteri olurdu biz öle dēdik unnā gibi işde öle

117 don_anterilē, devrisi avşamı da urbalānı giydirilēdi. İY: **Urbayla?** ŞK: urbayla.
 118 İY: **Ne renk olurdu kırmızı mı?** ŞK: hē kırmızı. duvağ_olūdu, telleri dağālar,
 119 elinde çiçek ay ne güzel olūdu. şindi bi gelinnik işde biS gömedik de bizden
 120 sōnağılar öle öldü. İY: **Gelin böyle eve girerken bir şeyler yapar mısınız mesela**
 121 **kapıdan girerken falan?** ŞK: elini öpēr gider oturuS. İY: **Hani böyle kapıya yağ**
 122 **sürmek falan gibi.** ŞK: ha var. gelini indirdinen olur. gelini getiriyez ya
 123 çocuk_evi verilēdi yāyı sürü. /.../ ben kendim olmadım ki. kendim olmadım ki
 124 gelin urbam yokdū bi şeyim yokdu. İY: **Senin düğünün olmadı mı?** ŞK: öldü da
 125 ben kaçdım. şeyim olmadı kim alcāk? İY: **Şimdi kaçana da düğün yapıyorlar.**
 126 ŞK: yapıyelē de bana da yapıdılā, yapıdı da ō bi şeyim yokdu. hij bi şey yokdu.
 127 ōle oldūna benim hic bilmiyem bi şeyim yokdu. şindī nelē neler.

128 İY: **Doğru söylüyorsun. Böyle bebek falan doğduğunda bir adetiniz var mıydı**
 129 **eskiden?** ŞK: yō o_zaman da yokdu şindi oluya. ā benim öldülā bü sürü ama
 130 ben hic bilmiyim vallā. İY: **Tuzlama falan yapar mıydınız?** ŞK: onu yapālā
 131 canım. İY: **Öyle şeyler var mıydı mesela?** ŞK: ben şeyire şe bi yere gitmedim
 132 'evde oldu benimkilē yaşlı ninelē kesēdin göbēni tamam bi dā işde. tuzlā yatırı,
 133 üj gün sōna yıkar ā biraz sen desdek yap ya. ben hic gitmedim bağ yedī tāne
 134 öldular, iki tāne öldü beşi sā işde, hij gitmeden evde. İY: **Hani böyle lohusa**
 135 **şerbeti falan gibi bir şeyler?** ŞK: yok yok. valā komşu getirise yirdim bi kaşık
 136 çōrba yapāsalā. İY: **Sütlü çorba mı o da oluyordu?** ŞK: 'sütlüsü de, sütlü de olur
 137 sütsüzü de olur, getiren olūdu yīdim. kimse yok kim bakıcek?

138 İY: **Düğünde yemek yapılır mıydı?** ŞK: yapılır. yapılır, dūndē esgiden çok.. /.../
 139 verilirdi hani, pideler, neyse yemekler, doyurulūdu. İY: **Hani özel yapılan bir**
 140 **yemek var mıydı düğünde?** ŞK: yapādılar. İY: **Ne mesela yapılıyordu?** ŞK: hē
 141 şey yemek ne vāsa. İY: **Pilav.** ŞK: 'pilāv, 'yemek fasillesinden toplayıveğ hē şey
 142 olūdu. ondan sōna işde bitē dūn. avşamlayın gene doyurulādı gelin,
 143 gelin_ekmē dēdilē unnara. gelin_ekmē deye çārılādı doyurula bi dā tamam
 144 bitdi. İY: **En son gelin ekmeği veriyorlar.**

145 **Ekmeğinizi de kendiniz yapıyordunuz değil mi teyze?** ŞK: kendimiz yapıyez.
 146 gene yapıyelē de ben şindi.. İY: **Nasıl yapıyordun hazırlıyordun ekmeği?** ŞK:

147 şimdi ben kendim yapmıyám, alıyam geliye.. **İY: Yok yok eskiden nasıl**
 148 **yapıyordun ekmeğini?** ŞK: fırına. fırın vā ya bak ḥasibenin_orda onun gibi
 149 benim de vā fırın da ben .. /.../ hā hamırına bi şey kıatmiyem, sāde suyla hamır,
 150 işi amır he. bi de tuz, hamırlādık sōna pazılādık işde tahtalara.. **İY: Bir yerlerde**
 151 **patates falan koyuyorlarmış da.** ŞK: ben de kıoyādım canım onu. onu ben
 152 de kıoyādım. çok güzel olūdu yımışacıık olūdu ekmeklē. **İY: Böyle mayanı**
 153 **kendin mi ürettiyordun?** ŞK: kendim üredīdim. üredīdim. **İY: O nasıl yapıyor,**
 154 **mayayı nasıl ürettiyorsun?** ŞK: işi amır dēdik işde şu kıadacıık bıraķīdım yımırık
 155 kıadā, on.. onna kıarışdırım biraz.. **İY: O bekler.** ŞK: bekler, onnan hamırlādım
 156 güzelcé sōna kıabarı o ilēnde, tekne de neyse kıabarı, pazılādım güzelce,
 157 yakādım fırını, atadım ha.. ne güzel ekmekleri olūdu. **İY: Mis gibi.** ŞK: ōh yok
 158 yapmiyem şimdi işde. yīcek insan da yok. bi gün arayla geliye ekmekçi
 159 setgāziden alıyez_ işde burdan kıapınñ önñden iki tāne, bi gün iki gün yetiye
 160 onnā da. hep gene kendi yapmamız iyī_olūdu ama.

161 **İY: Böyle başın dışın ağrıdığında yaptığın bir şeyler var mıydı eskiden doktor**
 162 **olmadığı zaman mesela?** ŞK: hic bi şe yapmazdıık, sızlā sızlā kıaçınırsın o aralā
 163 ölüyem gidiyem yok. biraz tuz kıoyādık, soda kıoyādık. **İY: Dışına mi ağrırsa?**
 164 ŞK: hā ārıқан tuz dolduruz, şey soda işde ekmek sodası var a. **İY: Ekmek**
 165 **sodası dediğin?** ŞK: biz soda diyez de kıarbonat mı diye.. **İY: Ha karbonat.** ŞK:
 166 hā ōndan kıoyādık biraz geçer, biraz sōna gene başlar a. **İY: Başın ağrıdığında**
 167 **koyduğun bir şey var mı mesela?** ŞK: başım ārıda da bi hap yudādım tamam.
 168 ārı kesicilē var a, ben gendim.. **İY: Çok eskiden yokken mesela ne yapıyorlardı**
 169 **acaba?** ŞK: bilmiyem onnarı o gadā pek fāzlasını. hani kendimin başım
 170 hiç_arımazdı. **İY: Hani annen falan belki yapmıştır görmüşsündür.** ŞK: gine de
 171 ārımaya da maşalla deyem de. **İY: Maşallah maşallah.** ŞK: hiç bōle kıafam
 172 çatlāyıp, ani kimisi dē kıafam çatlıye çok_āriye dē benim.. **İY: Maşallah. Hani**
 173 **patates sararlar belki.** ŞK: hā patetisleri bō kıoyālādı sıkālādı bezle hani ālemde
 174 görđüm bēn yapmadım. ārımadı da. tek birćik ĩne urdurdum ben bī hasda
 175 oldum. üşümüşüm o_ zaman da ĩneyi urdurdum düzēldim ij bi şeyim kıalmadı.
 176 **İY: Çok şükür. Ağzına sağlık.**

I.26
SEYİTGAZİ - Değişören

Kaynak Kişi	: Bilal Şahin
Derleyen	: Fatih Doğru, Songül İlbaş
Derleme Yeri	: Bahçe
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, köy hakkında bilgi, eski ve yeni köy hayatı, Selanik'den göç, bayramlar, askerlik, yemekler, düğünler, cenaze geleneği, geçim

- 1 BŞ: tecürü. FD: Pıtraklı'dan Tecrü'ye gelmişler, Tecrü'den buraya gelmişler?
2 BŞ: sōna buriyü gelmişler. benim bildim bu. FD: Pıtraklı ile Tecrü şimdi ne
3 olmuş? BŞ: onnar iptal, şimdi yıkıntılık. arābe temelleri kalmış. FD: Niye
4 oradan buraya geliyorlar? BŞ: qarapazar köyü şētmiş ne o, rātsız_etmiş, mācır
5 küysü burası gittikçe mācır geliyi yērliler isdemiyo. benim bildim bu. FD: Size
6 kim anlatıyordu, dedeler mi anlatıyordu? BŞ: dedeler annatıyordu. FD: Ne
7 anlatırlardı? BŞ: işde ōle annadırlādı rātsız etdiler, mal çıkardık malımıza zarar
8 verdiler gibilerden. FD: Şimdi Bilal amca bu köyün kuruluş tarihini biliyor
9 musunuz? BŞ: yō bilmem ben tē, bilemem. FD: Bilemezsin. Bu köy muhacir
10 köyü? BŞ: burda er çeşit millet var. FD: Hangi milletler var? BŞ: burasının
11 kurucuları tatarlar. FD: Şimdi var mı Tatar? BŞ: var. FD: Kaç hane var? BŞ: ē
12 anca bir_iki āne kaldı onnā da şehirde yaşayeyi, yazın gelirler. FD: Başka
13 muhacir var? BŞ: mācır arap. FD: Arap da var. Bu Araplar nereden gelmiş? BŞ:
14 mısırdan. FD: Mısır'dan, yeni mi geldiler? BŞ: yok canım tatarlardan sōna
15 araplar geliyi, araplādan sōna mācırlar geliyi. FD: Kaç hane Arap var? BŞ: ē
16 yedi sekiz_āne vardır. FD: Muhacir kaç hane? BŞ: işde o da yirmi āne falan.
17 FD: Manav, Yörük? BŞ: manav, yörük yok yok manav da yok yörük de yok.
18 manav vardı öldü gitdi çocukları da şehirde yaşayeyi. FD: Kürt var mı? BŞ:
19 kürt yok. FD: Çerkez? BŞ: çerkez de varmıştı bi zamannar onnā da bir_iki āne
20 onnā da şehire taşınmış. /.../
21 FD.: Nasıldı köyün eski hayatı Bilal amca? Eskiden köylüler ne yapardı? BŞ:
22 bizim burda esgiden ē atla afedersin öküzle çifcilik yapāka nalbandına kadar
23 vardı, belberine kadar vardı, ē demircisine kadar vardı. atdā turanlar bu

24 köyden, esgişehirde pulluk üretiliyorlar. **FD: Şimdi?** BŞ: şimdi epsi şehire gitdi
25 bizim gibi cıbrılar kaldı burda işde.

26 **FD: Estağfurullah. Siz Bulgar göçmeni mi?** BŞ: selânik. selânik miydi lē? /.../
27 silistreden göçüp gelme dedelerimiz. **FD: Ne zaman gelmişler?** BŞ: çok canım
28 işde dedelerimiz gelmiş. **FD: Anlatırlar mıydı o Silistre'deki hayat nasılmış?** BŞ:
29 silisiredē zâmetliymiş tabi aynı bizim işde burda yerliler bizi râtsiz etti gibi
30 onnarı da şimdi orda yunanlılar râtsiz edip duriyi. sen de biliyisin ben de
31 biliyim. süs_çi orda şey_çitmiyi zâmet çekilmiyi vatan yok mâcir, acı üsdünde
32 mâcir. **FD: Sonra buraya gelmişler, burada nasıl olmuş?** BŞ: e burdâ işdē
33 çalışmışlâ cabalamışlar, /.../ ē öle şimdi elli bir göçmenleri geldikleri gibi. biz
34 nası verdik elli bir göçmenlerine bulğarisdandan gelennere. ama çalışdı
35 adamlar şimdi deyişörenin birincisi oldu. **FD: Elli bir göçmeni de var değil mi?**
36 BŞ: elli bir göçmeni de var burda.

37 **FD: Köyün eski hayatı, bu bayramlarımız falan nasıldı köyde?** BŞ:
38 bayramlarımız çok_çiydi. ē bayram günü bubalarımız, erkek çocukları gider
39 cāmiye, cāmiden çıkar gelir evine. ilkin orda ocayla namazı kıldıkcan sōna
40 bayramlaşır, andan sōna evine gelir erkes. bilâyire yemēni yiyip çayını işdikcen
41 sōna gene de ihtiyarlar ziyâret edilir, bayram edilir, bayramlaşılır vakit geçerdi.
42 **FD: Ne yemekleri yerdiniz, ne yemekler yapıldı?** /.../ BŞ: ē küy yerinde
43 bayram geliyi bi kaç gün eş dost gelir deye âliyle sekiz_on tâne ekmek yapırız
44 köy fırınlarına. üsdünü güzēlcenek hanımlarımız yımirtalar, çörek_otu
45 yaparlar, büyle. **FD: Şimdi yapılıyor mu hâlâ?** BŞ: yapılmıyi epsi tembel oldu
46 kâli azır geliyi burayı seyidgâziden fırın. BŞ: senin memleketin nere? **FD: Ben**
47 **de Eskişehirliyim.** BŞ: nēde oturuyosun? **FD: Yıldıztepe. Yıldıztepe'de**
48 **Eskişehir'de.** BŞ: sen? **Sİ: Yozgat.** BŞ: opbalâ o nası oldu? **Sİ: Öğrenciyim ben**
49 **burada.** BŞ: öle mi? yozgat, sorgunu bilir misin? **Sİ: Sorgunluyum ben.** BŞ:
50 aqoluk köyünü bilir misin? **Sİ: Bilirim.** BŞ: deme şimdi yâ. **Sİ: Oralı değilim**
51 **ama bilirim.** BŞ: orada benim asger arkadaşları vardı, aqoluk köyünde.

52 **FD: Nerede yaptın askerliği?** BŞ: ben erzurumda yap.. sivasa gitdim ilkin biz
53 pitli piyâdedik. piyâdeden kayseriye makinalı tüfek gürsuna geldik, ordan

54 işimizi bitirdik adi bakalım erzurum. yirmi ay erzurumda kaldım. yirmi
 55 dörd_aydı bizim zamānımızda asgerlik. **FD: E soğuktur.** BŞ: soğuk tabi
 56 esgişehir sıcak memleket mi? **FD: Orası da öyle gerçi.** BŞ: sivas da soğuk.
 57 biz_alışık esgişehiri.. laf sırasında derlermiş esgişehirde asgēlik yapannar,
 58 nerelisin deye sordu muydu esgişehirliyim, yav hālā o gün yeli esiyo mu
 59 esgişehirde diye sorālarımış deye sūlentileri duyarız. ē hakīkaten de esdī zaman
 60 esgişehirde eser. senin kökün nerden gitme yıldıztepeye? **FD: Yukarılıca köyü**
 61 **var, Kalabağın aşağısında.** BŞ: ē ılıca köyü, ılıcayı duyarım da kalabā.. **FD:**
 62 **Kalabak da muhacir.** BŞ: kalabak da mācir ordan biS āç getirdimizi bilirim.
 63 gittik, ihtiyaç meselā, ihtiyaç aldık. ē kalabak afederşin ineklē yanaşmış içiyi,
 64 dedik yav kalabak kalabak suyu ē burda da inekler de içiyi, dedilēdi
 65 o_zamannar çok bi zaman oldu ama şimdi parasınna para yetiştiremiyoz. /.../

66 **FD: Ne yemekler yaparsınız?** BŞ: işde hanım süyle be. fasile yemē, yañni varsa
 67 tabi tā hoş_olur erkez gücüne yettī kadar. pılav_ošaf dedī gibi. icāb_ederse
 68 şimdi ayran, ayran meşur şimdi ēr şey kolay epsi pet şişelerin içinde ne o
 69 bardakların içinde. evel öle yokdu, analarımız yapar_ederdi. şimdi ekseriyet
 70 ölüsü de dirisi de pideyle, ayrannan. meselā cenāze oluyo pide ısmarlıyosun,
 71 geliyo yanında ayran i tamam işde.

72 **FD: Eskiden nasıldı cenazeler?** BŞ: esgiden yemek yokdu acı, yāni cenāze
 73 evinden evel yemek yimek haram derlerdi ocalarımız. orası diz boyunca ē kıan,
 74 cerat, orda yemek yinmez, acısı var. orayı yemek taşınīdı. şimdi o kalkdı. şimdi
 75 cenāze de dūn bayram gibi oluyo. pideler geliyo, ayrannar oluyo di mi?
 76 herkez_ıçı bilinen bi şey bu. ama evel öle diyildi. evel cenāze_evine komşulār
 77 yemek götürüydü, mısāfirı gelir orda ārlanır. efendim ē acısı vardır yemek
 78 bişirmē zamānı yokdur, ayvanına bakarsın, mısāfirini paylaşırsın. ama şimdi
 79 öle diyil zaten mısāfir kıalmıyo ki şimdi, arabalāla geliyolar ē yatsı zamānı da
 80 olsa gene evine çekib gidiyo. erkez rātına bakıyo.

81 **FD: Düğünleriniz falan nasıl olurdu eskiden?** BŞ: evel cumā günü yemek
 82 verilir, cumartesi, pazar gelin gelir, o_zamana kadar şennik_olur. ē_er davul
 83 tutan tutar, tutmayan evel zilli maşa kaşık vardı gençler oynardı, gençler gene

84 çalardı, öyle oluyodu. **FD: Kaç gün sürüyordu?** BŞ: işde dedim ya cumā günü
85 yemek verilir, cumādan çıkınca buyurun falancanın kavil yemē var. **FD: Ne?**
86 BŞ: kavil, kavil yemē denir. **FD: Ha onu bilmiyordum ben.** BŞ: öle demezler
87 miydi? kavil derler. kavil yemē, yāni dūn yemē, dūnün başlangıcını belirten bi
88 başlangıç. şimdi köyden gidiyoS salona, dūn yapmā, langırtı lungurtu dinnemē.
89 evel kendimiz çalar kendimiz oynardık.

90 **FD: Köyde ne ekip biçiyorsunuz şimdi?** BŞ: arpa, būday ben, ben yapmıyom.
91 genelde arpa, būday, yulaf, pancar, ayçiçē, nūt, ē filāş yapmā mısır ekerler.
92 bēbēk mamasına gidiyo diyolar mısırlar. **FD: Sen ne yaptın Bilal amca, sen**
93 **çiftçilik yapmadın mı hiç?** BŞ: ben yaptım, beygırlēlen yaptım. atmış doğuzda
94 bēygırleri satdım motor almā gücümüz yokdu alamadık, o_sırada anam_öldü,
95 bubam dedi evlencēm anam gitdi. evlenmē de para lāzım, satdık savdık
96 bubamızı everdik. e onnar rahmetli oldu biz burdayız işde şimdi. **FD: Allah**
97 **rahmet eylesin.** BŞ: āmin. /.../ **FD: Koyun güdüyor muydun eskiden?** BŞ:
98 güderdim. **FD: Nasıl olurdu?** BŞ: ikindin ezanı oğunuP çıktık mıydı ertesı
99 günü doğuzda kadar kırdı. kırdı yatar qalırdık, ava yazın ama tabi. mayısa
100 başlar qasıma kadar kırdı yatar çoban. tabi gündüz gelir evinde yatar başğa
101 bizim kışlamız yok. **FD: Kurt falan gelmez mi sürüye?** BŞ: gelir gelmez mi.
102 **FD: Ne yapıyordunuz?** BŞ: nābıyoduğ, aberimiz olduyan, köpekler aber
103 verdiyen silāyı çekersin denK_gelirse vurursun denK_gelmesse kaçır gider.
104 **FD: Kaçar.** BŞ: kaçır tabi canım. /.../ **FD: Alır mı?** BŞ: aldı zaman da olur ē
105 aberin olursa işde silāhla bırağdırsın ama aberin olmassa yir, deriyi bırağır
106 gider. **FD: Şimdi hayvan var mı hālâ köyde?** BŞ: yok. küyde var bende yok.
107 /.../ **FD: Arıcılık, tavukçuluk?** BŞ: arıcılık ta aydından geliya arıları yaylatmā
108 burıyı. **FD: Bu köyün yerlisinden yapan yok?** BŞ: yok yok. vardı bizde vardı.
109 ben yirmi iki sene.. seksen dört senesinde ameliyat oldum yirmi iki tene
110 qovanımız vardı.

I.27
SEYİTGAZİ - Fethiye

Kaynak Kişi	: Naile Dağlı – Fatma Durmaz, 63 – 58, ilkokul - ilkokul
Derleyen	: Songül İlbaş
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, Ramazanlar, yemekler, köydeki işler, kış hazırlıkları, düğünler, gelin kaynana ilişkileri, komşuluk

- 1 **Sİ: Burada mı doğdunuz büyüdüünüz?** FD: evet ikimiz de hepsimiz burda. **Sİ:**
2 **Biz gidiyoruz dediniz ya az önce.** ND: biz şehirde yaşıyoruz, evimiz şehirde. biz
3 yetmiş dörtte gitdik şehire, üç senedir geldik buraya kayınvālī.. kayınatamdan
4 evlē vā şeyde bize düşdü mirasda, geldik işde burlāda biraz duruyoS. geçen
5 sene yedi ay kaldık, bu sene gene beş_ay oldu geleli. ama gideriS iki_ay sōra
6 falan en fazla iki_ay sōra falan gideriS. FD: biz kalıcı, biz gitmiyoruz. **Sİ: Siz**
7 **kalıcısınız tamam. Adınız neydi?** ND: nāile. **Sİ: Naile?** ND: dālī. **Sİ: Dağlı. Kaç**
8 **yaşındasınız?** ND: atmış_üç. **Sİ: Altmış üç. Okula gittiniz?** ND: evet ilkököl.
9 **Sİ: Burada mı, köyde mi?** ND: burda gitdik. burda burda köyde. **Sİ: Tamam.**
10 **Sizin de adınız?** FD: benim fatma durmaz. ben de burda gittim, aynı beraber
11 gittik_ukula. **Sİ: Siz kaç yaşındasınız?** FD: ben elli beşliyim ben, elli sekiz mi
12 oluyor? **Sİ: Elli sekiz oluyor.** FD: elli sekiz. elli sekiz yaşıdayız yāni. **Sİ:**
13 **Maşallah, genç görünüyorsunuz ama.** FD: yok canım. ND: ama ben çok_astalık
14 çekdim be annem, oo tam_älti kere amelīyat oldum. bi de kanser_astasıyım.
15 **Sİ: Geçmiş olsun.** ND: bunnā hīndi bana kıızıyo iş yapıyo diye ama yapıyom
16 bak, koluma baksana. gö_üs kanseri, burda iş yapıyoz ya. **Sİ: Oraya mı**
17 **vuruyor?** ND: işde bütün lenf bezleri kesildi ya undan. **Sİ: Ne iş yapıyorsun da**
18 **kızıyorlar?** ND: ben_ni bāhçada, salçaydı, domatisdi, tarīnaydı, bulğur bi şeile
19 yapıyoz_ışde kendimize göre, iç durmuyoz. çok işimiz vā, şindi çocuklā vā da
20 gelin va gız var onnā yapıyodu, yapıyla yāni. gine ben de koşduruyom. **Sİ:**
21 **Onlar yapsın siz yapmayın.** ND: e unnā şehirde ki gelemezle ki nēde gelecekle,
22 gelemezler. FD: er gün nası gelsin şehirdekile? erkesin çölü çocu okula gidiyō,
23 okullā başladı, işe gidiyolār kim gelsin kim gitsin.

24 **Sİ: Eskiden nasıldı bu köy? Siz küçükken.** ND: eskiden o kadar güzeldi
 25 o kadar güzeldi ki bir misâvir gelir bütün köy toplanır orda bayram yapar. o
 26 bayramlar bir güzel olur yani o kadar güzeldi. şimdi hiç yok, kimse yok.
 27 bayramlarda biz burda kalmıyoz zati kaç seneden beri de ama normal zamanda
 28 da yok kimse. ramazan çok güzel yanız burda, ramazan çok güzel. **Sİ:**
 29 **Şimdi hâlâ güzel mi?** ND: çok güzel. **Sİ: Ne oluyor?** ND: ramazanda millet..
 30 köy konā vā iftar yemē veriliyo, çok güzel bütün millet toplanıyo orayā, ezanda
 31 yiyosun, namazını kılıyon, terāvinini kılıyon, çayın şeyin çok güzel oluyo. **Sİ:**
 32 **Her gün?** ND: ya veren veriyo vēmeyen gene de çok güzel ramazan. **Sİ:**
 33 **Eskiden nasıldı?** ND: eskileri o biliyo. FD: hēkez evlēndeydi, hēkez evinde
 34 yiyodu içiyodu öle. bi sâde teraviye gidilirdi. ama şimdi öle dîl. şimdi konağda
 35 yemek veriliyo cāminin yanında. ordan geçmişinizdir. **Sİ: Cami hemen şurada**
 36 **değil mi?** ND: orda bi bīna vā orası küy konā, er şey va orda kabı kaçā, masası
 37 çok güzel. FD: köy konā orası, orda yemek veriliyo. ēsgiden yokdu herkes
 38 evinde yiyodu. **Sİ: Tam tersi olmuş sizin.** FN: hē şimdi tersi çok güzel olur. ND:
 39 evet çok güzel ama çok güzel oluyo. şimdi bu sene bi de millet aşçı tutuyo.
 40 ilēden kendimiz yapıyoduğ bu sene bi kaç kişiler hep aşçı tutdular tā da güzel
 41 oldu. çok güzel oluyo.

42 **Sİ: Şey sizin muhacir yemekleriniz var ya bir tane senden bir tane de senden bir**
 43 **yemek tarifi alalım.** ND: yemek tarifi nası mācur yemē.. yemeklerin hepsini
 44 yaparız da biz hamır yaparız çok. hamır yaparız bak mācurun kırması, mācurun
 45 dızmanası çok güzel olur. **Sİ: Tamam sen onlardan birini anlat mesela.** ND:
 46 vallā evēlden açıyodum ben de şimdi hamır açamıyom kısım be. **Sİ: Yok nasıl**
 47 **yapıldığını anlat.** ND: hē dızmanayı? dızmana.. mācur kırması mesā kıvırıyon
 48 kıvırıyon üsdüne bi ekşimik şey içine, undan sō üsdüne yört. kaymak olsa tā
 49 çok güzel oluyo böyle. **Sİ: Yoğurt da oluyor?** ND: yō_urd_oluyo da yō_urtlu
 50 güzel olmaz. südü koyuyon o süt kendi uyunuyo, onun üsdüne bi de yumurta
 51 kırāsın, mesā ilēden kaymak konuyodu. ondan sō onu atāsın fırına bi de o böyle
 52 odunnu fırinnā oluyo ona atāsın böyle ne kadar güzel olur fıkır fıkır fıkır kaynar
 53 o kaymaklı şeyler, kırmalar öle. dızman da aynı o da çok güzel olur. te bak
 54 yengem yapmış işde dızmana falan yapmış. **Sİ: Evet yedik şimdi.** ND: unnā da

55 burda olunca çok_ī yā biz üç kişi şindi burda üçümüz orda. **Sİ: Sen ne**
 56 **anlatacaksın teyze?** FD: vallā ben bi şey annadamam ne annadayım? **Sİ: Hangi**
 57 **yemeği anlatacaksın?** FD: ben en çok şeyi yaparım ben yāni onu manavlā
 58 yapıyo ya āzī_açık yaparım, gözleme yaparım haşaşlı. ben_öle şeyleri çok
 59 seviyom, benim adamım çok onnarı seviyo haşaşlıyı. ND: benim çocuklām da
 60 gözleme yapıyo şimdi. haşaşlı gözleme yapıyolā. FD: sarī_aşaşlı, sarī_aşaşdan
 61 yāni yālısını çok sever. **Sİ: Sen de onları anlat hadi.** FD: işde hamırını yūruyon
 62 yāni gözlemenin amırını. haşaşlarsın, yāalarsın güzēlce, toprak saşda pişiriyoz bi
 63 de yani öle çok güzel oluyo o. ND: ekmek yapıdımızda emen dızmana yapar
 64 bōle kōcaman kōcaman haşaşlı bi güzel olur o dızmannar bi tānesi doyurur.
 65 FD: ben fırında pişiriyom ekmēmi. odun fırınında pişiriyom. yāni çok nadir
 66 satın alıyoz almıyoz yāni. **Sİ: Ne güzel.** ND: ben satın alıyom biz elim yok
 67 pişirmē, fırınımız yok zati bizim düzenimiz yok öle. ben yapamam. FD: dedim
 68 gene alıyım bi ekmek dedim unu da dedim ekmekleri yoksa burayı getdim. ben
 69 habarım yok sizin misāfir gelcēnizden. ḥabarımız yokdu yāni. **Sİ: Biz zaten sizi**
 70 **de çağıracaktık.** FD: hē haberimiz yoktu da dedim götürem baķam ekmek,
 71 yemek yimē gelin diyince aķam.

72 ND: biz mesā aķa deriz, aķa. **Sİ: Abinize mi?** ND: abimize aķa. yengemize inge
 73 mācurlar öle der konuşuruz inge. öle deriz yāni. bulķaristandan gelmiş bizim,
 74 tabi bābalāmız dīl gelmemiz, ta dedelēmiz gelmişler. onnā gelmiş. **Sİ:**
 75 **Anlatıyorlar mıydı nasıl geldiklerini?** ND: annatmazdı yā öle bilme..
 76 annatmazdı. bābam benim çok sākin bi īsan. ay ne yavaşdı ne yavaşdı būle. **Sİ:**
 77 **Hiç kimse mi anlatmıyordu?** ND: annadır da ne_біlem öle biz iç, biz bunnara
 78 kōnulara girmemişik neden, sor, ören. /.../

79 **Sİ: Ne oyun oynuyordunuz çocukluķunuzda?** FD: çocuklūmuzda biz bol bol şe
 80 buzā güderdik dālarda. **Sİ: Ha onları da anlatabilirsin tamam.** FD: çocuklūm
 81 bōle geşdi oķuldan çıkārdıķ hāydi buzā gütmē, inek gütmē, sīr gütmē gidēdik.
 82 ondan sō çapaya gidēsīn, çapayı ekerlerdi çapaya tabi. ND: haşaş ekiliyidi
 83 o_ zaman çok, haşaş ekēdik haşaş ğazmā gidēdik. tarla sürerler sürgülemē
 84 gidēdik. **Sİ: Yalnız küçük deķil miydiniz o zaman?** ND: ī küçüK_öl. biz
 85 küçükdük te on yedi yaşında evlendik biz. ikimiz de on yedi yaşında.. ikimiz

86 tam zır deliydik hepimiz. vallāyi. FD: şindi altı yedi yaşında çocū yatağdan
 87 kaldıramıyon. bizim öle dīldi ki sabağ gün doğdu hēkez kırdı bayırda oğullar
 88 kapandīna. oğullar kapalı dīse tabi oğula giderdik. **Sİ: Tarlaya gidiyordunuz**
 89 **haşhaş toplamaya başka?** ND: nadas sürmē gidēsın, tırmık çekesın, tesde
 90 yapāsın, arabāyla getirisın, bālādan te dāya gidēsın şey yapāsın burda odun,
 91 yakacak maķacak bi şeyle getirisın. odun kömür almassın burda kendin
 92 toplāsın getirisın. **Sİ: Soğuk olur mu?** ND: so_uk olur. FD: vallā poyraz
 93 vıcıladı mı ordan.

94 **Sİ: Kış hazırlığı neler yapıyorsunuz?** FD: nası yīcek işcek mi? **Sİ: Hı hı.** FD:
 95 vallā şindi kış hiçbi yerde şey dīl. al pazardan evine koyarsan.. **Sİ: O zaman**
 96 **eskileri anlat.** ND: yok yok yapıyoz yapıyoz, esgiden de yapıyoduk yāni. **Sİ:**
 97 **Eskiden daha çok yapıyordunuz tabi onları anlat.** FD: vallā biz esgileri
 98 yaşamadık kī. /.../ ND: baķ kocaman āltmış kiloluk olur tahta fiçımız vardı
 99 tahta fiçılara turşu kıuyādık. iki tenike üş tenike dört tenike pancar pekmezi
 100 kıaynadıdık. onnarı küplere kıoyādık bōle tabi. undan sō kıabaķları şeydēse o
 101 kıabaķları soyā kıurudūdık, kıışın pişiri yiyidik onnarı kıabaķları. yidīmiz
 102 kıabaķlā vā ya onnarı bu zamannāda soyādık, dilēdik, kıurudūdık günde kıışın
 103 pişiri yiyidik onnarı. elma kıatlāsın, erik kıatlāsın, pesdil yapāsın o eriklēden,
 104 onnādan hoşaf yapāsın. FD: e şindi de yapılıyo unnā canım. ND: gene yapılıyı
 105 da o_ zaman da yapılıdı yāni. undan sō gün yufķası yapādık baķ gün yufķasını
 106 siz bilmessiniz. maķāna yapāsın, tarīna yapāsın, bulğur kıaynadīsın epsini. **Sİ:**
 107 **Gün yufkası ne?** ND: o başğa bi hamır, maķarnanın bi çeşidi. **Sİ: Ne**
 108 **yapıyorsunuz onu?** ND: güneşde kıurudusun yumurtalı maķāna gibi. **Sİ: Yemek**
 109 **yapıyorsunuz?** ND: hē hamır işde maķāna gibi. **Sİ: Makarnadan farkı ne?** ND:
 110 fāřkı o bōle kıoparıverisın emen bōle ufalarsın onu, ununu eler fırında kıızardīsın
 111 sütle pişir, sāde pişir çoķ_ güzel olu o da. **Sİ: Ha makarna gibi kesilmiyor?** FD:
 112 a a kesilmiyo bōle parçalanıyo ... açılıveri o. ND: bi dünyā yapıyoduk vallā
 113 çuvallāla yāni. vālā çoķdu. FD: çoķ da sevēdik de. ND: ben çoķ severim hālā
 114 dā isdiyom da yapamıyoz. **Sİ: Şimdi yapmıyor musun?** ND: yapıyom eveli sene
 115 yapdım ben kö.. şehirde kıomşum vādı, kıomşumun gelini ben yapayım nāile
 116 abla sana açıverem dedi. emirdālı gelin çoķ güzel açıyo, aşdı on_üş dene

117 yumurta kıdık kaş deneydi bilmem yapıdı. ben yapıverim sana dedi. çok
118 seviyoz biz yāni.

119 **Sİ: Düğün nasıl oluyordu peki siz küçükken yine, eskiden? Düğünler köyde nasıl**
120 **oluyordu?** ND: bizim dünnemiz o zaman üç gün olüdu. üç gece iki gün. salı
121 günü kına gecesi olur, çarşamba günü.. **Sİ: Sadece kına gecesi mi Salı?** ND:
122 kına gecesi olur, salı gü.. çarşamba günü oynālā gene ne yapālādı onnar
123 o zaman tel mi ne, mendil mi dādīlādı? /.../ bōle bütün oynayannara kız tarafı
124 mendil dādīdı. pēşembe günü akşamı da olan tarafı tel yapā bütün
125 oynayannara, hısmına akrabasına gelin telleri olü bōle şeyli çok güzel, tel
126 dādīlar, ondan sō perşembe günü de gelīn_alıcı olur. köyün o pe.. son_akşamı
127 köyün ortasına bi ateş yakālar, ondan sōra bi meydan_ateşi orda adamlā çok
128 güzel oynālar şe yapālar. **Sİ: Sadece adamlar?** ND: adamlar oynar kadinnā da
129 gider bakā orda. kadinnā da başka yēde olüdu dūn orda bitdi mi gider gelīsin,
130 bakāsin orda. çok güzel oluyodu yā ilēden şimdi, şimdi yök öle. şimdi dünnē de
131 kısaldı bi akşam emen, bi gün tamam bitdi. **Sİ: Ne giydiriyordunuz geline?** ND:
132 elmāsiye. **Sİ: Nasıl o?** FD: şey gelinnik yokdu bizim zamānımızda. ND: bizim
133 yokdu o zaman. **Sİ: Elmasiye nasıl?** ND: kırmızı bōle elmāsiye dēlēdi. FD:
134 kadife, sōna kadife çıkdı başdan elmasiyelē vādı. ND: bōle kırmızı, kırmızı
135 üsdlēnde beyaz güllü, sarı gülleri olü bōle güllü güllü yapraklı mapraklı çok
136 güzel olüdu unnar. **Sİ: Siz mi işliyorsunuz onu hazır mı?** ND: yok yok hazır
137 dikiliyo, diktiriyosun, alıyon. **Sİ: Peki şeye şehre gidip gelmeniz zor oluyor**
138 **muydu eskiden?** ND: biz gitmezdik ki. **Sİ: Gitmez miydiniz?** FD: bi tane otobüs
139 kalkıyodu o zaman. ND: nişannıklāmızı dünnüklēmizi biyenip analā
140 babalar_alı, Kız gitmez iç. **Sİ: Hiç görmez? Nasıl beğeniyor?** ND: unnar neyi,
141 ne alısa onu giyēdik. di mi yinge? öleydi. ilēden korqmak vādı. saygı mı
142 korqmak mī geri kafalılık mı bilmiyom yāni biz yapamazdıq öle şunu isde..
143 isderiz deyemezdik_ç. ne alīlāsa onu giyēdik.

144 **Sİ: Gelin kaynana eskiden nasıldı?** ND: vallā şimdi nasısa hep_aynı. ama bāzen
145 çatışma da olur ĩ geçinen de olur. gēçekden yāni öyle. ama esgiden tā
146 saygılıydı gelinner olsun kaynanalā daha sertdi, evet. FD: şindi kaynanalar
147 gelin_oldu, gelinner kaynana. **Sİ: Tersine mi döndü?** FD: tabi tabi tersine. ND:

148 tēsine de_ıl de şindi acıķ tā annayış var_eralda diyom ben. **Sİ: Kaynanalar**
 149 **daha mı anlayışlı şimdi?** ND: evet. e bizim gelinnēmiz de vā mesā şimdi beņim
 150 gelinim bir kere, yedi sene durduķ bir_arada bir kere Şu ķapıdan ıķmamışdır,
 151 anne ben Şuruya gidiyom. ķafasına ķoydu zati gidecek ama sōlē de gidē. ben de
 152 bi yere gidēke seķer ben Şuruya gidiyom ķızım tamam. hani ōle atışma
 153 matışmamız olmadı yāni i. hālā da ōle.

154 **Sİ: Şey peki akşamları toplanıp oturur muydunuz kken? Komşular gelir**
 155 **miydi?** ND: burda mı? **Sİ: hı hı.** ND: ok toplanıldı, ok. ok iş yapādıķ bi de.
 156 **Sİ: Ne iř?** ND: hasır doķıduķ, biz bōle mısır hasırları olū ya hasır doķunurdu.
 157 **Sİ: Akřam?** ND: tabi gee. gee de doķunū gndz de doķunū. bařga ne iř
 158 yapādıķ ... o_ zaman? /.../ undan sōra evēlden bu ķadar ay hibi Őē de meşur
 159 de_ıldı, bi tēncire patetis atāsın ğuzuneyā ondan sōra bi Őiler pişirisin
 160 mu_aķķaķ yimek yinirdi. Şimdiki gibi ōle gidilmez, zabālayı onda biz on
 161 buuķda gidēdik bi yeri gidicēsen, gidēsin, yirsin, iēsin ikindileyin dōnēsin
 162 hayvannara baķcan, tavuķları ķapayıcān, odun kescēn, ōleydi. **Sİ: İş oktu.** ND:
 163 va, hālā da vā da hani o esgisi gibi dī. Şindi esgi.. Şeyden sōna gidiliyo ōlen
 164 sonu gidiliyo. evēlden on buuķda on birde, ān ge on birde gidilēdi. **Sİ:**
 165 **Televizyon falan yokken akşamları ne yapıyordunuz kken? Neyle**
 166 **eĝleniyordunuz?** FD: vallā kken oķula gidēken ders yapādıķ ama oķuldan
 167 ıķdıķcan sōna el_ışı yapdıķ. **Sİ: Ne el işi, ne yapıyordunuz?** FD: eyiz, eyiz
 168 ōrdk kendimize. **Sİ: ok yapar mıydınız eyiz?** ND: patik ōrsn, işleme
 169 yapāsın, dantel ōmedik o_ķadā ok yā o_ zamannāda yok muyd? /.../
 170 fırsatımız olmazdı erālda. hayvannara falan baķāsın, inēne Şeyine bizlē
 171 baķıyoduķ. **Sİ: Hem okula gidiyordunuz hem tarlaya gidiyordunuz ona vakit**
 172 **kalmıyor.** ND: bīlmem ķalmıyomuř demek ki. birāz da gōrenek olmadı iindir
 173 bēki de. **Sİ: Hikaye masal falan anlatıyor muydu bykleriniz?** ND: vallā
 174 bilmiyom ki byklerin yanında o_ķadā ok oturamazdıķ biz. **Sİ: Anneanneler**
 175 **dedeler falan?** ND: biz anānne dede gōmedik ki. yoķdu anamın da yoķdu
 176 babamın da yoķdu gōmedik ōle. sen gene dedeni falan gōrdn di mi? /.../ biz
 177 gōmedik. tabi sen onnāla bōydn.

I.28
SEYİTGAZİ - Gümüşbel

Kaynak Kişi : Saniye Sidar, 64, okula gitmemiş
Derleyen : Erdoğan Boz, Songül İlbaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, yemekler, tarım, kız alıp verme,

- 1 **EB: Adınız ne teyze?** SS: sāniye sidar. **EB: Yaşınız kaçtı?** SS: ātmış dört. **EB:**
2 **Altmış dört maşallah. Bu köydensiniz?** SS: evet. **EB: Okudunuz mu teyze hiç?**
3 SS: yok yok. dīnī okumam var yāni kıran_okuma. ötekine gitmedim okula.
4 **EB: Muhacir köyü değil mi burası?** SS: évet burası mācir. **EB: Ben de**
5 **muhacirim teyze.** SS: ē sen nereden? **EB: Seyitgazi'den biz Çukurca'danız.**
6 **Seyitgazi'nin Çukurca köyünden.** SS: hē hē çukurca tabī biliyiz.
- 7 **EB: Bizimkiler de aynı sizler gibidir böyle muhacir adetleri, kırma yaparlar.** SS:
8 kırmamızı nası yaparıs, sāde suylan isdērse acık gārbunat atabiliris soda
9 deyīyez biz mācurca. şūle, kırma pazısına, acık bi şey atarıs oña çok çöküşük
10 olmasın diye. ben buna da atdım şindi kol börē döşeyiyim. onun hamırını
11 yūrukān sāde onu atarım bi de tuz_atarım sade onnan yūrum. kırma olsun
12 meselā bunu olsun. ben annadıyım yazī misin oña? **Sİ: Hı hı.** SS: undan sōna te
13 būle yazarım, undan sōna būle būle keserim unnarı şūle küçük küçük, keser
14 döşerim. üsdüne yōrdun amān kıatın varsa meselā kıaymān kıaymaķ sürerim,
15 içine de biraz yōrt kıorum. bizim kendimizin kıoyun, kıoyunumuz oldū için biS
16 satın_almayıs. kıaymaķlan acık da yort kıorum ōlece.. diyer kışiler tabī kıaymā
17 yoksaydı evde yımurta kıriyi içine, biraz soda atar gene çabık kızarsın deye,
18 kızarmasını. **EB: Bu şimdi, bunu nasıl yapıyorsun teyze bu böreği?** SS: şindi bu
19 aynı bak sūledīm gibi. **EB: Nasıl yapıyorsunuz?** SS: yūrması aynı, kırma
20 pazısınnan aynı bu. **EB: Bunu nasıl döşüyorsunuz?** SS: bū şindi, te döşērke
21 gösdereyim ben size. bu da kol börē de.. sarıburma denīlr, kol börē.. biz kol
22 börē diyis. mēcimeklisi olanı yapıyım ben şindi. patetisli olur, mārcimekli
23 olur, ben mērcimek şeyi yaptım bu sefer dedim mērcimekli isdeyim onu
24 yapayım. būle yellendiriyim pazısını bak. he yellendirmeden hamırsı olur.

25 yazarım, şuraya ne.. camı da aşdım burdan hadi çabıcık yelleniversin deye,
26 yellendirim. bu yellenmiş. işde büle. **EB: Sonra?** SS: içine acık yā sepelerim
27 bak şüle, undan sōna mēcimēni dökerim sererim, içine. siz nēden geliyisiniz?
28 **EB: Eskişehir'den.** SS: üle mi? **EB: evet.** SS: geçen günnēde ē doğdurlar, için
29 araşdırma vārđı o, zumannārđ da geldile bize, bana sordulā burayı Şeye. **EB:**
30 **Sonra ne yapıyorsunuz, ne ekiyorsunuz?** SS: işde büle yaptı mı bñ
31 Őeydirim, emen bñkerim büle, kıvırım, üsdüne de yā sürerim õle fırına sürerim.
32 bunun bi Şeyi yok, işde kolay bu. siz okudunuz demek ki okumanın Şeyi. sen
33 benim sesimi de alıyesin Şindi. **EB: Senin yapmanı çekiyor bunlar, bunlar teyze**
34 **unutuldu artık, bunları yapan yok. Şimdiki kızlar yapmıyor bunu, bunlar**
35 **yapmıyor, bu kızlar artık bunlardan.. Sizin bu yaptıklarınız var ya müzelik**
36 **olacak müzelik.** SS: esgi model biSim ŐeylerimiS. **EB: Bunları işte Şimdi yapan**
37 **yok teyze.** SS: esgi model biSim. **EB: Erişteyi nasıl yapıyorsunuz?** SS: Şindi
38 erişde, maķāne de deriz biz buna, keseriz bunnarı Şindi yazdık ya. onnarı da
39 yımırta ğırarım, meselā Şindicik kaş topalaķ yapıcāsan om, beş yımırta yav..
40 on, āltı, on yedi ānca çıkıye aynı büle Şey topalaķ. onnarı da üle kırarım amān
41 ince ince keseriz bit, tā büle maķāñnemiz, o. bunu ben çōrba olarak hamır
42 çōbası yapıcām. biz onu da büle ŐeydiyiS. hamur çōrbası kescēm Şindi ondan.
43 aynı maķāne de büle oliyi. ācik şalınca bıraķırsın pazısını, bezelerini şalınca,
44 onnān topalā büle kıucaman, oliyi. **EB: Hoşaf yapıyor musunuz hoşaf?** SS:
45 yaparıs. **EB: Ne hoşafları yaparsınız mesela?** SS: kışdan aman yazdan Şey
46 şorum ben fişne şorum. fişneyi dolaplara işde buzdolabına şorum, bi de
47 suyunu alırıs, suyunu da Őeylērde Şişelere şoruS işde üle, unnā da üle. gene, u
48 fişneyi kıaynadırıs. bāzısı meselā kıāysi, zerdaliyi biz tabi küy, usñli Őöyliyim
49 ben size Şindi. **EB: Tamam öyle söyle.** SS: zēřdāliyi Őeyderiz bezeleriz büle
50 geçirriz Şey biraz kıaynadırız çekirdēne berāber, onu büle kefgirden maķāñne
51 süzgecinden yāni kefgir biz, ona deriz, maķāñne süzgecinden geçirriz, Şey acık
52 onā da büle Şeker, atarıs üle marmelet yaparıs kıaysiyi de. oşafımız da o. **EB:**
53 **Erik yapar mısınız?** SS: ērik de yaparıs. yaparız da biz pek onu yapmayız
54 çünkü benim kıızın eskişehirde bāçesinde Şey var fişne var, unnardan yollarlā,
55 beñ onu kendi getiriye kimi. şurdan ben size dur kıavun keseyim.

56 **EB: Kavun sizin mi kendi köyünüzün mü kavun?** SS: bu köyümüzden de şu
 57 komşular ektiymi onnar verdiler, köyümüzün. **EB: Nasıl oluyor köyünüzün**
 58 **kavunu?** SS: çok güzel olur. **EB: Öyle mi?** SS: evet. **EB: Karpuz da çıkar mı**
 59 **burada, yetişir mi karpuz?** SS: karpuz da yetişir kavun da yetişir ne ekersen o
 60 yetişir. ektikcen sōna hepsi olur. bunu toplamış komşu dā vēmişdi bize.

61 **EB: Nasıl kız alıp veriyor musunuz manavlarla yenge yoksa bitti mi artık?** SS:
 62 vallā pek, ādı mı alınır, ōdu mu olur. manav mācir şindi kalmadı. herkeS nēden
 63 nasībı ne olursa unu alır. şindi kümüzde pek şey de kalmadı kız da kalmadı.
 64 ēvēl̄si benim üş tāne kızım vardı. üş tāne kızım o  zumannā da şeydi çok kızlā
 65 çokdu. üçünü de , ikisini buraya küy  çine vēdim, küy yerinden yāni küyden
 66 dāmātılarım. biri onun çok  olmuş geleli işde şehire gēmişler kayserili, dāmātın
 67 biri. **EB: Diğerleri?** SS: diğerinin ikisi burda dāmātılarım. gelinimi de burdan
 68 küy  çinden aldım, bi tene de gelinim var. o da küy  çinden, burdan köyden.
 69 **EB: Ama şimdi nerede oturuyor bunlar?** SS: hepsi şehirde. biz dedeyle nene
 70 kaldık burda. **EB: Ne iş yapıyor çocuklar?** SS: ōlan şeyde arçelikde. ōlan girdi
 71 çıkdı girdi çıkdı şindicik ĩy iki senedir çıkarmiyiler bakām kayri. çok giriş çıkış
 72 yaptı da şindi bakām çıkarmadıla kayri. dāmātın biri şey alçı yapıyı a şu
 73 şeyleri. o biraz fakir k yserili olan, dōrt tāne çocū vār, iş yōk, nēde bulursa
 74 orda çalışıyı. biraz işde onnān zor, onnarın işi zor. ōtekileri kendi yā  nnan
 75 kendileri kavrıliyi onnān gene ĩ de. acik dā geç geleydiniz şu böreklē pişçēdi
 76 şindi. **EB: Ya bak ben sana dedim Songül acık daha geç gelelim.** SS: keşge acık
 77 dā gelmeseydiniz. ben pişireyim gene gelin buyurun tamam mı? gene gelin
 78 gelin. **EB: Teyze inşallah.** SS: olmadı şindi keşge accık dā sōna
 79 gelivereymişiniz. **EB: Olsun nasip.**

80 SS: şunu şūle aranıza koyun, buyrun yiyin. şindi hanım kızızı sorcām. **EB: Sor**
 81 **bakalım.** SS: sen nerelisin? **SĪ: Yozgatlıyım ben.** SS: hī ta oralādan geldin. **SĪ:**
 82 **Evet.** SS: cenāb  allā bak nerelēden nerelere di mi? **EB: Evet.** SS: buyurun
 83 yiyin. kusura bakmayın. **EB: Biz de az önce yemek yedik, çay da içirdiler bize.**
 84 SS: āfiyet  sun. işde bōrek de oluvereydin, nasībınız olaydı olurdu da ya
 85 bekleycēniz yapıp pişiresiye.

86 **EB: Allah razı olsun sağ ol teyze. Burada ne yetişiyor daha çok teyze köyde?**
87 **SS:** vallā ne ekēsen o yetişiyī. nūt ekiyiS, kimyān ekiyiS, pāncar ekiliye,
88 gündöndü, yālīk, çitlēk ne ekēsen o olur. arpa būday. bizim kālī yapma şeyimiz
89 kalmadı da gene ekiyiz de nūt ekdik, kimyān ekdik ama pek dadı yok. işe
90 verisin, işçilere verisin işcilē kazāndı bu sene deycēm. yok ölmadı. i ya ekmişin
91 onu mecbur toplatcān, sulak oldū için aşāda kuyulāmız var şe devlet oldu
92 yāni, bu tarafda da kanallā var çok yere sulaniyi yāni sulayabilen. bizim
93 gücümüz yetmedi için bis sulayemiysi. sulayabilsek bizim de var şeylēmiz
94 sulān yerlēmiz sulak yerlēmiz de sulayemiysi. şimdi ürendin mi benim
95 şeylēmi? **Sİ: hı hı.** **SS:** yozgātta şeylē vādır, ne diyisiniz şunu? dökiyiler siniye
96 amırı da.. **Sİ: Arabaşı.** **SS:** hah arabaşı var. yapıyi misin sen de? **Sİ: Ben**
97 **yapmıyorum annem yapıyor.** **SS:** biz şeye gitdikdi de burda var bi tāne yozgatlı.
98 **EB: Öyle mi?** **SS:** tā öbür tarafda çıkışda. **EB: Gelin mi?** **SS:** bilmiyim kālī
99 burda mıdır kāndi dīl midir yozgatlı kāndi de. ī tabī gelin, gelin gēldi. sen ne
100 vaqıtlā çıkdın kūden? o çok oldu burayı geleli de. **Sİ: Ben mi?** **SS:** evet. **Sİ:**
101 **Ben köyde hiç durmadım ki.** **SS:** öyle mi? sen o zamannā okudun dışāda. **Sİ:**
102 **Hı hı. /.../** **SS:** saşda deycēm ani normal sac olsun.. **Sİ: Hı hı ekmek sacı.** **SS:**
103 demir sac olsun onun üsdünde pişirilē bi de yālayıverilē onu katlı. biliyim di
104 mi? **Sİ: Biliyorum evet, siz de biliyorsunuz.** **SS:** onnā pek yaparlādı şimdi biz de
105 yapıyıS. işli ediyiz şimdi biz meselā bu yıfkayı amān şey pazıyı yazıyız, bu
106 kadan ince yapmiyiz, saşda pişiriyiz onnarı, yuviyiz yuviyiz ondan sōna börek
107 yapar.. işde börek döşeriz onnan. patetis kōruz içine, peynir kōruz ne olursa.
108 ıslarız o pazıyı ondan sōna kat kat sereriz, yā süreriz içine gine, pēynir seperiz
109 yavıt patetis seperiz. nē isdēsen içine kōrsun. ne şeyin varsa meselā unnan
110 şeydiriz. üsdüne isder öle pişir, üle pişirisen fırına sürmessin yāla pişiricek
111 olursan altını yālıyız ya pazının şey sininin, tepsinin içini. onun içine yālarsak
112 üsdüne içbi şe sürmeden büle altını büle kızardırız aygazın üsdünde, alt üs
113 çeviriz onu. alt üs çevirdiyen öti yanı da şeydiriz pişiriz gene āynı öle
114 kızardırız, onu öle börek döşeriz, börek deriz yāni. şeyimiz yokdur öle ani içine
115 sürme.. amān üsdüne katık falan sürmeyiz. e_ēr fırına sürcēsek üsdüne katık
116 süreriz onun, aynı yapıdım şeyin aynı şeyi yaparız.

I.29
SEYİTGAZİ - İdrisyayla

Kaynak Kişi : Asiye Kenar, 60, okula gitmemiş
Derleyen : İrem Yalçın
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, düğünler, kış hazırlıkları, yemekler, hayvancılık, Hidrellez, koç katımı, halk hekimliği, dokumacılık, köy hayatı, doğum geleneği

- 1 AK: ge şunu üsdüne otu. İY: **Sen otur ben senin yanına otururum.** AK: ben
2 oturum otu otu otu. ay otu.. bacāmızdan çolumuzdan. İY: **Doğru söylüyorsun**
3 **teyze. Nasılsın teyze?** AK: İyiz şükür işde ĩ diyelim de iy_olalım bakalım. İY:
4 **Buralı mısınız?** AK: biz buralıyız da biz şeyirde duruyoz. İY: **Ha yazları**
5 **geliyorsunuz?** AK: evet om_beş gün oldu geleli işde, yazları geliyez, ėmiz vādı
6 işde onu yıķılmış dök_ölmüş biraz_onu topladık, biraz bi şeyl_ey yaptık işde. İY:
7 **Normalde buralı mısınız?** AK: evet buralıyız. İY: **Bura manav mı oluyor?** AK:
8 mācır kısım burası manav dī evet mācır. manav şu yukāda. İY: **Siz de**
9 **muhacirsiniz?** AK: bis de mācırız evet mācırıs. biz de mācırıs. İY: **Biz de böyle**
10 **köyleri geziyoruz gelenekleri görenekleri derlemek için.** AK: hā dedelēmizin
11 dedeleri gelmiş dā bulğaristanda çoK_egiden biz bilmiyez onnarı da hanı
12 onnā gelmişl_ey mācırız, manav dīz. İY: **Adınız soyadınız neydi teyze?** AK:
13 benim soyadım asiye kenar. İY: **Asiye Kenar. Kaç yaşındasın teyze?** AK: atmış.
14 İY: **Altmış yaşındasın. Okuman yazman?** AK: okumam yok yavrum. İY: **Okula**
15 **gitmedin.** AK: bi annannem vādı be_ım babam annem ölmüş altı aylık
16 kalmışım hiç bilmiyem annemi. annannem bakmış. İY: **Başınız sağ olsun.** AK:
17 sā_ol. annemi bilmiyem ben öle işde annennem büyütmiş beni e okula da
18 yollayamamış herālda. İY: **Sonradan buradan evlendiniz?** AK: hı hı burdan
19 evlendim sonra işde.
- 20 İY: **Ben böyle gelenekleri görenekleri soracağım da size bilirsiniz az çok.** AK:
21 sō yāvum bildikl_ey söyl_eyim yavrum. İY: **Düğünün burada mı yapıldı?** AK:
22 evet burda oldu. İY: **Eskiden nasıl oluyordu buranın düğünleri, muhacir**

23 **düğünü?** AK: esgiden buramızın dünne ği 'çalğıynan da.. üç gün dün yapādık
24 bis. çalgıyılan yapādık. çalgıcılar cumā gün geliydi pazā gününe kadar ani
25 meselā çalālar oynādılar. **İY: Mesela sen bana baştan anlat ilk gün ne yapıldı**
26 **ikinci gün?** AK: e ilk gün nāpçaz dūncülē gelir, dūn davulculā gelir dūncüleri
27 karşılāla tūfek_ātālar, şinđi şu şeyden ē köyden bi dūncü gelse silāh_atar,
28 çalgılā burda çalsa onnarı bōyle erkeklēle gide gide karşılālār onnarı geliyer. e
29 yemē gelin_alıcı gelir onnarı doyurus. ne_bīlim hepsini yapa_ız işde esgiden
30 dūnnēmiz çok güzeldi İydi. **İY: İkinci gün?** AK: ikinci gün de gene öle olur ani
31 çalar oynarız, çalgıla kız_evine gidēler olan_evine gidēler. esgiden burası çok
32 kalabaydı kısım şindi millet şeyire gitdi şey kalmaTı. hepsi şeyirde. **İY: Böyle**
33 **kına yakmak, ne giyerdi mesela gelin, ne takardı?** AK: gelin esgiden öle gelin
34 şey neydi ne giydiriylē geline şindi? **İY: Gelinlik.** AK: gelinnik bis elmāsiye
35 dēdik, kırmızıydı bōle bizim onnarı giyēdi gelin_ālıcı günü. gelin_ālıcı günü.
36 bubası falan gelesi.. gelin_alıcı gelesiyē kadārī babası kuşānı bālar,
37 helallaşırız, işde hısım_akrabasının elini öpdürüs öle işde. **İY: Takı falan?** AK:
38 hı hı takıyı aqşamdan tutādık dışarı gitçek_öldu mu gelin, köv_çine
39 gitçek_öldu mu gündüz tutarıs. çalgı.. gelin_alıcı gelesiyē kadā tutādık
40 daqıya, dışarı gitçek oldu mu aqşamdan tutarıs, tutādık yañı. çok da hani dışarı
41 giden olmadı hepsi de kalaba köv burıya vēdik. ama bende dört tāne olan var
42 o_çumannā benimkilē küçüktü, şindi üş tāne gelin_aldım bi tāne bekārim vā
43 tā. **İY: Dışarıdan mı aldın, köyden?** AK: dışardan_aldım. **İY: Şimdi hep**
44 **dışarıdan.** AK: biri bu yanda, büyüñü burdan aldım susam köy deriz şurdan
45 aldım gelinin, biri de konyada onun küçü de konyada, öteki de eskişeyirden
46 aldım onu da. i biri de bekār işde bekār ölüm var.

47 **İY: Buraya gelip kışlık falan mı hazırlıyorsunuz?** AK: yo burıyı ben gelmem
48 ben kışın işde ev yıkıldı diye ondan gēldik. **İY: Yok kışa hazırlık böyle bir**
49 **şeyler yapar mısın?** AK: hı hı, hı hı yaparıs. **İY: Neler yapılır mesela?** AK: i ne
50 yaparıs kışın hē şey ne_bīlem. nē, tarına yaparıs, bulğur yaparıs onna_ı bis
51 kendimiz yapādık. **İY: Tarhana nasıl yaparsın?** AK: taranamızı kazanı koca
52 kazanı koyarız bōle ateşi yaqarız altına, süt koyarız acık da su kaynadırız onu,
53 atırız tuzunu büberini, birimiz tarına dökē birimiz qarışdırı onu bōle, koyulur o

54 ĩce tıķızır, acık sōduna onu ıķarız sōduruз yortlarımız ilēnnēde bōle, yuvarız onu
55 gūzēlce sabāla dōkeriz gōzēden geiriz. tarınamız.. İY: **Gōzer dediđin Őyle**
56 **elek gibi?** AK: hī elek gibi evet gōzē de.. bizde būyūk oluyo bōle elekler ufaķ
57 olur gōzēler būyūk olur, onnādan geiriydik yāni esgiden. İY: **Normal salalı**
58 **tarhana yapmıyorsunuz?** AK: ı ı onu ben bilmiyem. Şindi bēki genŐlē yapıye
59 onu. yapannā vā yāni. un taranası yapıyelē, salalı yapıyele Şindi eŐit eŐit
60 yapıyelē Şindi. İY: **Turşu falan kurar mısınız?** AK: hī ķurarıз turşu falan
61 ķurarıз. İY: **Buranın biberi meşhur bir de herhalde?** AK: evet ō buramızın
62 fasilemiz, no_udumuz, būberimiz oķ Őey_olu, fasilemiz oķ gūzel. İY: **Biberi**
63 **nasıl hazırlarsınız? Őōyle toз biber yapıyorlar.** AK: onu ķayada ekeriz bōle. İY:
64 **Nasıl?** AK: misir no_ut ķavuruz, yaķarıз onnarı gūzēlce ķızādırız, būberi de
65 acık ķuruduruз ķırmızı biber ani ķurudiyez e ķıŐ.. Şindi ķurudiyez e o ķuru
66 bībēden al.. ķuru bībē de baŐdan no_udu ekeriz gūzēlcene būberi ekeriz,
67 eleriz bi elekden ince elekden eleriz onu, atıķ ũsđūnde irisi ķāldı nı bi kere tā
68 ekeriz onu, onu sabah ķaķvaltıda yiriz tatlı olur o. misirilen nohut ek.. ķabāķ
69 ekirdē ķoyarıз. İY: **Ha kabuklu mu koyuyorsunuz iini mi?** AK: hāyır ķabıķlı
70 ķoyarıз o Őey yapar eledine elēn ũsđūnde ķalır onun ķabī. misiri no_udu
71 yaķarıз gūzēlce olur iŐde ōle yaparıS.

72 İY: **Bōyle yemeđiniz dūđūnlerde falan yaptıđınız?** AK: yemeđimiz yapādıķ
73 yavrum yemēimiz nohut yaparıз, fasile yaparıз, dolama deriz biz oķ dolama.
74 alđıcılāmız oķ dolama sevēdi. bizim dolamamız oķ Şey olur fırınnāda
75 dolama yaparıS. İY: **Ekmek gibi mi o?** AK: tepsilere yaparıз bōle. İY: **Bōrek**
76 **gibi.** AK: hah bōrek gibi hah. iŐde aķlıma gelmedi bōreK gibi, yaparıз gūzel
77 dolamamız oķ gūzel olūdu, yaparıS. orman_aşı yaparıS, Őu iptırımnā vā ya,
78 gōremedim de, Şurda ķırmızı ķırmızı ani oluyelē ya dāda ha onnādan toplarız
79 Őindiden, onnarı ķuruduruз gūzelce.. İY: **Iptırım mı diyorsunuz ona?** AK:
80 iptırım deriz biz onnara. İY: **Ha Şey kuşburnu gibi.** AK: hah hah kuşburnu.
81 toplarız onnādan, ķuruduruз, onu ķuruduķan sōna ķaynadırız, geiriz elekden
82 ekideklēni ayırız, marmelet yaparıз, yemek yaparıз. hoşafı olur eŐit eŐit
83 yemē olur onun. İY: **Bizde de orbasını yaparlar onun.** AK: ā! biz orbasını

84 bilmeyiz. **İY: Tatlı çorbasını.** AK: a yemēni mi yūsa biz de yemēni yaparız
85 onun işde.

86 **İY: Başka böyle ne bileyim hayvancılıkla uğraştın mı teyze?** AK: ūraşmaya
87 ūraşdıq, ĩneklē vādı, hayvannā vādı ūraşma.. köy yerinde olduna nōlcaq be
88 yayrum tabi inek yapcan, hayvan yapcan, keçi.. **İY: Mesela peynirini.** AK: he
89 he yapıdq yā ortak hayvanımız vādı piynir yapıdq, yişimik yapıdq. **İY: Nasıl**
90 **yapardınız peyniri?** AK: kendime yapıdm ortakçıya yapıdm. şindi hatice ısıdıye
91 de yapıye südü ben o zaman ısıtmazdıq biz. şindi sādıqcan sōna süzēsın onu
92 getirisin koca bi tencereye koyāsın bōle. acıq bi kaşık maya salāsın pīnir
93 mayası salāsın içine, acıq ōtēsın onu o tutunur, olur. ondan sōna tutunduqcan
94 sōna çendereden süzēsın, acıq süzüldükçen sōna da başkı yapāsın tāhtanın
95 üsdüne. altına bi tāhta üsdüne bi tāhta üsdüne de bi taş koyarız 'kalıp alır o
96 onun ātında. ondan sōna keseriz işdē vidonnara koyarıS. **İY: Bidona mı**
97 **koyuyorsunuz?** AK: hı hı vidona koyarıS. esgiden fiçilā vādı ama şindi naylon
98 vidonnā var onnara koyuyez. **İY: Fıçı dediğın küp gibi mi?** AK: he he esgiden
99 bōle küp gibi bō büyük Fidonnamız fiçilamız vādı turşuyu falan onnara
100 kuruyduq. esgiden çok yokluk muydu neydi be kızım iç şey yokdu. şindi hē
101 yeri naylon oldu, ya. onnara kuruyduq işdē piyniri onnara koyādıq. ortakcılık
102 yapıdq çok inek, koyun, keçi işde satdıq ōlannā biri askēdeydi askēden gelince
103 gitdi. güççü zaten okuduydu konyadaki. e mejbur onna ĩn ākasından biz de
104 gitdik napcān işde. **İY: Böyle tuluk peyniri gibi bir şey?** AK: ōle bilmiyez bis,
105 tuluk peyniri bilmiyez bis. onu ğalan manavlā mı yapıye kim yapıye bilmiyem
106 tuluk peyniri, heralda manavlā yapıyelē. şu gemiş falan şurda akin falan va
107 onnā yapıyelē heralda onnar. **İY: Sizde yok?** AK: biz yapmiyez. **İY: Tereyağın**
108 **nasıl yapıyorsunuz?** AK: tereyā, tereyānı esgiden yayık vādı bōle tokmā vādı,
109 aynı şey gibi bōle uzun daracacıqdı o, onna kaymā südüñ kaymānı alırız, dōve
110 dōve o toplanır yā olūdu. şindi makinelē vā makinede çekiyez şindi. makinede
111 çekdin acıq karışdırıveriyesın o oluveriye tereyā. atice yapā bizim çok alan olur
112 aticeden. **İY: Ama eskisinin yerini tutmaz.** AK: e tabi esgisinin yerini.. esgiden
113 dövēdik bōle ne güzel dōve dōve toplanıdı yayın içine, dōkēdik onu, alıdıq,

114 arışdınıveridik o oluveri.. toplanıveriydi. şindi makineden geiriyesin şey
115 yapıyesin işde.

116 **İY: Bytle yazın bahar geldiğinde Hidrellez gibi bir şeyler var mıydı?** AK: vādı.
117 şindi hic kıız yok kvmzde hic kimse almadı. hic gen yok kvmzde.
118 yapādı hıdırillez yapādı. ařāda amımız vādır orıya gidēdik ama, salınga
119 uruydu, aşamdan bi baırā kıızlā gezēdi ble iine ne olsa atā.. demī pāası
120 ātı yssk atādı, anasının ilk ocn otutduruydu o baır nne oyādı,
121 sdn tēdik ble, māni sylē ıarı  hangısıysa hēkes bilīdi attını, alīdı,
122 salınga sallanīdı, ip atlādı. **İY: O ıkarınca ne anlama geliyordu?** AK: e
123 ne_bilīym le işde ıkarıydılā māni slēdilē ıkarıydılā. **İY: Ne sylyorlardı**
124 **mesela?** AK: e tk gibi slēdilē işde ne_bilim tk gibi slēdilē ıkarıydı o
125 benim. a İyēse İ ld kt oldu ne_bilim le bi şey dēdik işde ne le. **İY: Fal**
126 **gibi mi?** AK: hē. ondan s salınga sallānīdı salınga uruydu, orıya yemek
127 gtr yemek yīdik orda, amın aldında imennikde. esgiden ok İ oldu ama
128 şindi kimse almayınca hid.. ıdrellez kim yapca şindi kıız yok ki. hic kıız yok
129 hic, gen yok.

130 **İY: Bytle ko katımınız falan oluyor muydu?** AK: olur. **İY: Onda ne**
131 **yapıyordunuz?** AK: onu adamlā şe yapar onu biz şey yapmayız onu. onu ēekklē
132 yapar. oqları boyālādı, bıa gn onnā ayrı durular, boyālādı, oqları salādılar
133 hayvanı salādı, oşdurula arasına tfek_ātādılā işde oqları.. ok boyādılā
134 oqların sdlēni beyaz oqların. **İY: şey bytle sırtlarına bir şey atıp**
135 **dolaşıyorlarmış ev ev sizde yok o?** AK: a onu biz bilmeyiz, le yok bizde.
136 bizim işde boyādıla sırtlānı ble bīden beyaz ou kırmızı yeşil boyādılar yle
137 boyāyla, salādıla hayvanın āasından gidēdile.

138 **İY: Burada bytle dokumacılık falan..** AK: yok yavrum doumacılık yok burda.

139 **İY: Hi halı kilim dokumadın mı?** AK: yok a a le bi şe yok burda. halı kilim
140 yok. **İY: Diğer kylerde bytle gelin ıkarken at arabasının stne kilim**

141 **gererlermiş.** AK: biz de at_arabasını 'esgiden biz de le yapādı. atları ořādı

142 şindi, kilimleri ble arabaya dolādı, sdne de bi āřaf gelini hic

143 gsdēmezdilē. gelin incekle oldu mu da āřaf geriyele ble erkekle gmesin

144 deye, arabadan indidin pindiriydin at_arabasınna alı gidedin. şimdi taksi, hē yer
 145 taksi şimdi. esKiden öleydi. hattā bizim bi atımız öldü öle silāh atādılā
 146 kōrḳudan hayvan öldü. o_zuman hēkez at_arabası koşadı yāyum şimdi hēkez
 147 taksi var, araba var hēkezde var.

148 **İY: Böyle sağlık için yaptığınız bir şeyler var mı? Mesela başınız ağrıdığında.**
 149 AK: 'esgiden başımız arıdında doḳdurū mu biliydik? ben yedi tene çocuḳ
 150 büyüTdüm hiş doḳdur bilmedim, hiç ebe bilmedim. **İY: İşte neler yapıyordunuz**
 151 **mesela?** AK: ē hap yudāsın, acıḳ çocuḳ ālamā başladında esgiden ḡazyāyı vādı.
 152 ocaḳlımız vādı bōle evimizde onu yaḳādıḳ onu odunnan, çoḳün ayānıḡ altına
 153 sürüydük onnarı, çoḳū yatırıydıḳ ayaklānı veriydik ateşe ḳāşı ḳānnı_ārisı
 154 geḳēdi öle çoḳün. e doḳdur bilmezdik ki ne_bileyim götümezdilē doḳdura. **İY:**
 155 **Dişi falan ağrıdığında çocuḡun?** AK: e dişim arıdı gidē çıkattırıydıḳ dişlēmizi.
 156 **İY: Hani hiç doktor yokken mesela diyelim?** AK: şu aḡşā, burdan mı geldinis
 157 siz? **İY: Şu taraftan.** AK: burdan mı geldinis? **İY: Göcenoluk.** AK: hā ha bu
 158 yandan gelmişiniz. şurda da vā bizim bi mālemis orda be_ım halam vādı ona
 159 çekdiriydik gidē de dişlēmizi. hattā ben bi tene çekdīdim ama ḳara kēpedenne
 160 çekēdi, bōle şey yoḳdu ki zor çekdīdiydim. **İY: Böyle halk hekimi ocacḳı**
 161 **teyzeler falan var mıydı eskiden?** AK: yoḳ yavrum öle şeylē yoḳ burda. yoḳ
 162 öyle halk eḡtimi falān yoḳ. **İY: Hani ne bileyim temren okurlar çıkarsa kolda**
 163 **falan böyle.** AK: hē hē onu yapālar. **İY: Tükürürler.** AK: evet evet ilāşlālar onu
 164 hē. dişlēni nevāzil dēlē dişlēni ilāşlādılar, temire ilāşlālar. **İY: Nasıl yapıyorlar**
 165 **onu?** AK: temrēyi ne_bilēyim ō ocā dēler onun. ocāna gidēsın o ilāşlā bōle şe
 166 yapar ārpa deriz ārpayla çizēdi bōle, oḳur_üflēdi ondan geḳēdi. melhem falan
 167 hic bilmezdik esgiden, yoḳdu ki öle bi şeylē. **İY: Burada ocaklar yok ama?** AK:
 168 yoḳ yoḳ burda yoḳ, yoḳ burlāda öle. yoḳ gülüm yoḳ. mācır kövü olduna ō pek
 169 bi şeylē bilmezdik ne_bilem. şu aḡşāda gemiş akin vādı onnā doḳur kilim. orda
 170 kilim doḳülādı. hatdā rāmetli ḳayınvāldem be_ım doḳutduydu. ipini kendimiz
 171 işlediydik süme.. iplēni, boyadıḳ.

172 **İY: Nasıl yapıyorsunuz ipleri?** AK: biz ḳoyunu ḳırḳarız, yapāsını yıḳarız
 173 şēdiriz, götürū taratdırız seytḡāzide. tarā vādır onun, sümek yaparız, onu bi
 174 sopa öreke dēdiK bis, onu dolarız orıyı, belimize soḳarız bōle bi de eline bi

175 sopa alısın eliyi onu da eliyi dēdik, işleriz onu güzelce onna doķūduķ. İY:
 176 **Rengini neyle boyuyordunuz?** AK: boya alīdık. māvi, yeşil, pembe boyalā var
 177 siyah. İY: **Kök boya mı oluyor?** AK: hāyır toz boya toz. İY: **Eskiden ama**
 178 **köktü?** AK: hayır ayı.. esgiden köK boya bilmiyiz biz toz boya biliyez biS. toz
 179 boya vādı. ay ben sana ekmek kıriyem de ekmek yi baķ. baķ ne güzel ekmēmiz
 180 vā şurıya sırçayı atdım da geldim.

181 İY: **Ekmēğini de yapıyorsun.** AK: fırınnāmız vādı hēkezin_evinde fırını vādı
 182 gerçi be_ımki yıkılmış biz yıkdıķ atdıķ da. ekmēmizi atarız, fırınnāmıza atādıķ
 183 sabāla, hayvan sāyarsın, inek sāyarsın hadi tālaya. ot biçmē, oraK biçmē, çapa
 184 kızma, nohut kızarız, fasilye kızarız. yā esgiden çok çilleliydi çok. aylāca
 185 hāman kıaldırmā ūraşırdıķ, şindi bir_ıftada hārmandan kıalkıyesin. gēçi bizim
 186 tālalāmıza biçer geliye ama gēse de. İY: **Biçer dediğin şu yeni makineler?** AK:
 187 hı hı onnālan. İY: **Onlar yokken ne yapıyordunuz?** AK: elle Piçēdik, elle
 188 Piçēdik tırpan dēriz onna Piçēdik. erkeklē biçēdi biz de āķasından toplādıķ,
 189 arabaya sarādıķ alī gelīdik, şurlara hāmannāmızı atādıķ burıyā, patoza verīdik.
 190 tē baķ hāmanda patozdur_onnā. onnarı atā şe yapādıķ işde. İY: **Bulguru falan**
 191 **kendiniz öğütüyordunuz?** AK: evet kendimiz yaparız bulģuru. kıaynadırız
 192 kıazanda, çıkāriz, yayarız kıurur, döveriz onu bulģuru götürü çekdiriz şu akinde
 193 vādı orda dērmen var orda çekdiriz. tarīnayı yaparız öle işde çekdiriz. İY:
 194 **Zamanla değişıyor her şey.** AK: evet. ay araba gelceK_ğalibā ama sizin
 195 arabanın zararı olcaķ erālda geçebili mi aceba burdan taķsi? İY: **Geçer belki.**
 196 **Herkes buranın yerlisi mi dışarıdan falan birileri?** AK: yerli. şurda vā bi tene bi
 197 evi yeni yaptı o yeni geldi eskişeyirden gēldi işde. kıalan_epsi yerli. hēkezin..
 198 işde şurda yaşlılā vā şu yukāda. bu yannāda hiç kimse kıalmadı bizim oralāda
 199 tēmeli kimse yok. bi şūda şu kıaldı bi de şurda benim dünür vā işde küçük kıızıñ
 200 kıayınvāldesi var, u var. bu arlāda vā gene bıķaç kışi. yukālāda iç kimse
 201 kıalmadı oralāda, hēkez gitdi.

202 İY: **Doğru söylüyorsun. Böyle çocuk doğduğunda lohusalara falan yaptığınız bir**
 203 **şeyler olur mu teyze?** AK: ay lōsa kim yatādı ya be kıızım, kim yatādı? işde
 204 diyem e baķ ben yedi tene çocuk büyüdüüm iç yatmadıķ, hiç ne_bilem. İY:
 205 **Hani böyle lohusa şerbeti gibi.** AK: hāyır ha.. öle hiç bi şey bilmiyiz. İY: **Çorba**

206 **gibi.** AK: onu yiriz, onu yapādıķ sıcacıķ tarāna işde tarāna diyem e ben tarāna
207 onu yapā pişiriydik. sūt pişiriydik. İY: **Un gibi?** AK: hā ha evet öyle. İY:
208 **Çocuęu tuzlamanız falan?** AK: evet tuzlarınız çocū tuzlarınız biS. çocū do.. üç
209 günnük oldu mu yıķarız güzelce, tuzlarınız, sarız bi havluya, hamam_ avlusuna
210 kendi avlusu olur onūñ sarız ona, acıķ emen beş daķķa tutarız, ondan sōñā
211 yıķarız yeniden gene tuzunu.. İY: **Bazı yerlerde bir gün kalıyormuş öyle çocuk.**
212 AK: a biz bi gün biraķmayız biS. biz güzelce tuzlarınız bu kıltuķlānı kıasıķlānı
213 burdan falan biden güzelce tuzlarınız, acıķ emen sarız havluyu acıķ duru, ondan
214 sōñā yıķarız yeniden sarı.. elini kolunu sarıydıķ eskiden şindi iç sāmıyelē. İY:
215 **Hani böyle sarı, sarılık gelmesin falan diye..** AK: sarılıķ geliydi bi de sarı
216 yazma õtēdik üsTüne, yüzüne. İY: **Gelmesin diye.** AK: evet yüzüne. İY: **Doğru**
217 **herkesin bir adeti var.** AK: evet yā õle. İY: **Çocuğun kırkında falan böyle göce**
218 **falan pişirir misiniz, bir şey yapar mısınız?** AK: a a bizim õle adetimiz yok göce
219 möce. bõle göce falan pişirmeyiz biz õle. kırkı oldu mu be_ im bu büyük Kız
220 işde bu benim, torunu getidi bana, o_ zuman ben burdaydım, getidi bana.. İY:
221 **Ee getirdi sen devam et onlar çeker.** AK: e getidi yimek hazıladım yemek yidik.
222 ē yapā koyādılā esgiden. İY: **Nasıl?** AK: bayā bi koyun yapāsı veriydin ona.
223 İY: **Ha adak gibi.** AK: bēbē koyādın. iki de yımırta koyādıķ, o_ nolasıymış
224 bilmem. İY: **Eskinin adetleri.** AK: evet esginin ādeti. koyādıķ, bi yapā koyādıķ,
225 iki yımırta koyādıķ. kırkında geliydilē annanne diye getiriydilē, götürüyduk
226 yāni. İY: **Hediye gibi.** AK: evet. İY: **Ağzına sağlık teyze.**

I.30
SEYİTGAZİ - Salihler

Kaynak Kişi : Gülsüm Yıldız, 72, ilkokul
Derleyen : Songül İlbaş
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, yemekler, düğünler, köy hayatı

- 1 GY: ben bileb̄sem, aklıma ḡese. **Sİ: Bilirsin bilirsin.** GY: bilirsin deme. bil̄sin
2 de.. **Sİ: Burada doğup büyümedin mi sen?** GY: burda dōduğ büyüdük canım da.
3 **Sİ: Adın neydi teyze?** GY: benim gülsüm. **Sİ: Gülsüm teyze soyadın ne?** GY:
4 yıldız. **Sİ: Kaç yaşındasın?** GY: yet.. kıb̄b̄i dōmlu yetmiş_iki mi? **Sİ: Burada**
5 **doğdun büyüdün bilirsin o zaman daha burayı.** GY: bilirim de.. **Sİ: Okula gittin**
6 **mi?** GY: vallā_ı beşe kadar_okuduk. **Sİ: Burada mı köyde mi okudun?** GY:
7 küyde okudum küyde, okumā yazmā biliyom o_ kadar. **Sİ: İyi ne güzel.** GY:
8 biliyim. /.../ kız bediriye siz sōleyin yav.
- 9 **Sİ: Söyle sen söyle sizin muhacir yemeklerinizden falan eskiden ne yemekler**
10 **yapardınız?** GY: esgiden_olannar_ışde.. **Sİ: Ne yemeğiniz var sizin meşhur?**
11 **Muhacir yemeğiniz yok mu?** GY: var canım da, çōbası, keşkē vādı ilēden. **Sİ:**
12 **Ha keşkeği nasıl yapıyorsunuz mesela? /.../** GY: ē ne_ölceK_gene bi pişird̄in
13 işde unnar. fasile, nohut hesābı nōlcağ. **Sİ: Nasıl yapıyor keşkek?** GY: vallā
14 keşkēn tabi bulğurunu, ekinini tabi elnen biç.. tabi onu hazırlāyon dūyon,
15 hazır.. a şeye geldi mi, sōra kaynat suyunu nēse işde sa.. pişiriyon, yālāyon öle.
16 **Sİ: Uzun sürüyor değil mi onu yapmak?** GY: uzun, fazla uzun sūmeS. **Sİ:**
17 **Dövüyorsunuz ya onu biraz.** GY: hā tabi onnar ilēden hazırlanır canım
18 dūmesine hazır oluyo o. taşımız vādır, tokmāmız va nēse onnar ilēden hazırlān,
19 dūyon, quruduyon öle hazır beklēya. ani öle bi şey_öldu mu hazır_oluya.
20 hemen alıyon pişiriyon.
- 21 **Sİ: Düğünleriniz nasıl oluyordu teyze eskiden?** GY: dūnnēmiz mi? vallā
22 dūnnēmiz bizim şindi.. **Sİ: Kaç gün oluyordu?** GY: üç gün üç gece olūdu
23 dūnnēmiz. ilg_günü başlar, ilk_akşamı deriz ikinci kına akşamı, kına deriz,
24 üçüncü, üç_akşam olur öle. pazartesi başlar pēşembe biterdi. **Sİ: Pazartesi neler**

25 **oluyor?** GY: vallā pazartesi neler_olcağ ilg_ğünü pek fazla bi şey olmāyı ilk
26 günü de.. va.. işde dedīn gibi gelin al.. ikinci günü gelin görüştürme denir
27 gelini ... ikinci akşamı kına yakāsın. ikinci gece kına yakāsın sōna.. **Sİ: Kız**
28 **evinde mi erkek evinde mi kına?** GY: kına kız_evinde kına yakāsın.
29 olan_evinden geliyiler kız_evinde yakāsın kınayı. **Sİ: Üçüncü gün?** GY:
30 üçüncü günü /.../ tabī bölü bizim ani gelinnēmizi bölē pul deriz pullādıK
31 biz_ılēden ani. kōrķma köpek bi şe yapmaz, gez.. o gezen köpek bi şe de
32 etmez. hani pullā tellenī bizim gelinner öleydi. er yanı pul. **Sİ: Pullar takılıyor.**
33 GY: ha pul tabi yanaklānı er yanını pulladın. **Sİ: Ne giydirirdin?** GY: vallā ne
34 giydiricēn ilk açk_önnü giydirisin. /.../ sāka mı? ha ha gelin_öldü o akşamı
35 sāka giyesin boyunca da. **Sİ: Sarka.** GY: evet. /.../ **Sİ: Ne denir?** GY: kına
36 akşamı ani üç tāne yazmayı kīmızı māvi sarı nēse üç yazma bi de vale yāni
37 şindi de var onnā pullu hani her yanı bölē. **Sİ: Ne diyorsunuz siz ona?** GY:
38 biz_ona vale deriz dē. **Sİ: Vala?** GY: evet. vala deriz öle şeyden ani o akşam
39 kına yakārlar. **Sİ: İkinci akşamı mıydı?** GY: ikinci akşamı. **Sİ: Üçüncü gün de**
40 **gelin alınıyor?** GY: üçüncü günü de evet. o akşamı da alınmāyı, devrisi günü de
41 oluye, tā devrisi günü alınıydi kalibā. aman ben de bilemēyīm işde aklıma
42 gelmēyī. şükran siz söyleyin yā ben ne bilim. **Sİ: Hatırlatın oradan teyzeye.** GY:
43 hatıladın ben de bilemēyīm. /.../ ne sōledim dinnemēyin.. /.../ bi şey
44 unutmadım da aklıma gelmēyiler işde. **Sİ: Düğünü anlatıyor da.** GY: dūnneri
45 annadıyım da hā üç gün oluyī ama ilg_ğün nası oluyī ikinci günü üçüncü günü.
46 **Sİ: Siz de bu köydesiniz değil mi?** GY: evet hepsi bunnān da bizim kōlü canım.
47 ilk_akşamı evet o gün dūne hazılanır akşamlān yemek yīsın anı. olan_evinden
48 geliyile kız_evine yemek yiyile ona kavil denīdi anı. **Sİ: Kavil?** GY: evet anı
49 yemek, adet eski adet. ...: ona kavil denirdi, geceleri. ikinci günü dē kına
50 yakılırdı gelīne kına gecesi denirdi akşamları. GY: işde ne giyēdi ... kınada da?
51 ...: ne giyecek, kınada da şey giyor_ışde sāka mıydı onun adı, uzun? GY:
52 mānta dēdik sāka, şindikile sāka. ...: kadife giyyolar kırmızı kadifelēden,
53 unnādan. ikinci günü de işe yapıyadılar üçüncü günü de küçük gelin_alıcı
54 dēdik tellēdilē gelini. **Sİ: Ne derdiniz?** GY: küçük gelin_alıcı. ...: küçük
55 gelin_alıcı denirdi, cumārtesi gelin görüştürmüye çıkardılar. yüzünü
56 pullardılar, tellerdiler o küçük gelin_alıcı olurdu. onu görüşdürme denirdi ona

57 ertesı günü de gelin_ alınırđı. **Sİ: Düğün yemeği ne yapıyordunuz teyze?** GY:
58 dūn yemeyi ne yapādınız deđ. a gene dā işde çōbasını yapādın biz ne yapacāz
59 başka. ...: çorba, pilāv başka ne yapcan. GY: çok ilēsi keşkek ille olūdu ani o
60 keşkekleri yapādık. lāna_ aşı dēsin, keşkek dēsin anı unnar olūdu. **Sİ: Ne**
61 **dersin?** GY: lāna_ aşı denīdi ya de bū lānadan olma bōle tūşuya şeye koyāsın
62 naylona o çok duruyı İyşir_ ani. onna bulğur salıp pişirisin. esgiler ōle yapılıdı.

63 **Sİ: İş çok muydu peki köyde eskiden?** GY: iş mi? 'mālcılık vādı iş. hēkezin
64 hayvanı, koyunu, inē varıdı, ōli şeylēle işde. tabī hepsi dē İsan gücünne oldūna
65 kendimiz biçēdik. bunnā hiç_ aklıma gelmē. **Sİ: Kendiniz biçerdiniz?** GY: hī.
66 ani kendin biçē toplādın tırmık, teste yuvduna kadınların işi çoğudu, evde
67 duramazdın. hārman dēdimiz taşısın sürüsün_ armanı düveninne, hani iş
68 çoğudu. iş çoğudu. /.../ he he işde İsan gücünneydi ama şindi ōle dīl. biçēlē
69 geliya. /.../ ātla, öküzle. ...: elinizdē kamera mı aceba? **Sİ: hı hı. Yazacağız ya**
70 **bunları, dinleyip yazacağız burdan.** GY: vallā bildim bilmem. **Sİ: Biliyorsun bak**
71 **işte hepsini, hatırlıyorsun.** GY: hatīlāyam da sōleyemeyem.

I.31
SEYİTGAZİ - Sarıcailyas

Kaynak Kişi : Ümmügül Altıntaş, 58
Derleyen : İrem Yalçın
Derleme Yeri : Süt evi
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, düğünler, doğum geleneği, sünnet, hayvancılık, ekmek yapımı

1 **İY: Eline sağlık.** ÜA: süt kaynamadan olu mu? **İY: Sen kendin mi sağyorsun?**
2 ÜA: kendim sâyım bak süzdüm. sabâkı süt yâni. **İY: Eline sağlık. İsmi neydi**
3 **teyzeciğim?** ÜA: ümügül âltıntaş. **İY: Emine?** ÜA: ümügül. **İY: Ümmügül**
4 **Altıntaş. Kaç yaşındasın teyze?** ÜA: eli beş do_umlu. **İY: Elli beş doğumlusun**
5 **maşallah.** ÜA: elli beş do_umlu. **İY: Gel şu yanıma otur da hah ben vereyim**
6 **onları konuşalım sonra. /.../** ÜA: biz ev yapıyoruz da avşam per perişandı
7 usdalâmız vâdı.. sen şurayı mindeleri, minder al_ altına bak. **İY: Ben alırım sen**
8 **otur bir. Gel sen de karşıma otur da.** ÜA: hah ben de karşıma oturcam. **İY:**
9 **Nasılsın teyzeciğim?** ÜA: î gülüm. **İY: Az yanaş gel biraz daha.** ÜA: nē
10 yanaşıyım sana? **İY: Duyamıyorum uzak kaldık.** ÜA: i çok hızlı bār ... da
11 bārdına da olmaz. **İY: Olsun. Buralısınız teyze?** ÜA: buralıyıs. **İY: Nasılsın**
12 **iyisin?** ÜA: İyim şükür siz nassınız? **İY: İyiyiz biz de. Amca aza mı?** ÜA: āzā.
13 om_ bir seneden beri āzā. **İY: Doğru söylüyorsun.** ÜA: om_ bir seneden beri..
14 **şamariya mı alıyon?** **İY: yok biz buraları çekmek için getirdik. Yazılıkaya falan**
15 **varmış buralarda çektik oraları.** ÜA: hā burda yukāda. hā yukādānı çekdiniz.
16 annen baban vā mı? **İY: Var Ankaralıyım ben.** ÜA: evli misin? **İY: yok**
17 **üniversite öğrencisiyim.** ÜA: î ba_ām. cenāb_ allāḥ ziḥin_ açıklī vēsin gülüm.
18 **İY: Amin teyze.** ÜA: hēkeze cenāb_ allāḥ ziḥin_ açıklī vēsin. ziḥin_ açıklī
19 vēsin vāsın okusun, do_ dorumuz da bulunsun, subayımız da, 'asgerimiz de
20 ādan zēye ne olūsa tūkiyemiz cennet yavrucūm cennet. u yıkmā isdeyennē
21 var_ a işallah cenāb_ allām fırsat vēmiycek onnara. gerçekden yanı onnara
22 cenāb_ allām fırsat vēmiycek işallah. **İY: Amin. Evi burada mı yapıyorsunuz?**
23 ÜA: evi burda dışāda. şindī çıkdına bakāsınız. avşam mermerlēmiz geldī,
24 tezgāmız geldī. avşam usdamız vâdı. sāt bīde yatdık. **İY: İkiniz mi kalıyorsunuz**

25 **amcayla?** ÜA: ikimiz alıyoz. İY: **Çocuklar yok?** ÜA: çocuklar.. iki ızım bi
 26 ölüm var, ölümün iki tâne ızı bi ölü var. kızların da birinin bi ölü vā birinin bi
 27 kızını var. az_önce aradı anne nāpıyon de.. İY: **Şhirdeler?** ÜA: şhirdeler. yā,
 28 nası anarada havalar so_uk mu? İY: **Soğuk.** ÜA: yā eh ayrı ışa giriyez
 29 kızım. e soba yaıyoz tē dün ... baamadım hi bi yeri ineklēmiz vār, bia
 30 oyunumuz vār, evlēmize satdı yetmeyen yerinē te bōle ūraşıyez işde.

31 İY: **Dedim ben teyzelerden öğreniyorum buranın düğünleri dernekleri nasıl**
 32 **olmuş eskiden?** ÜA: esgidēn esgiden çok güzel oludu şindicik tutuveriyler bi
 33 salon tamam. eveller başdan bir_avşam ına gecesi yapādılar, ikinci avşamı
 34 olan_evinde, üçüncü avşamı kız_evinde oludu gene. sabā da deliannılā
 35 düşēdi önüne gelin_alıcının meselā arabanın. o_roman tasi nēdē?
 36 at_arabanın üsdüne gerēlēdi kilimi. İY: **Kilim ona zile mi bir şey diyorlar.** ÜA:
 37 vallā biS kilim dēdik. bizim burda kilimī serēler şeyin üsdüne, bōle şey
 38 yapādılar_üsdüne. İY: **Çadır gibi.** ÜA: hē çadır gibi, içine pindiriler kız
 39 yengesi piner, olan yengesi piner, evel aynana da pinēdi şindi pinē mi
 40 bilmem. bizim burda öleydi. İY: **E alıp götürüyorlar?** ÜA: alıP götürüydüler,
 41 yemek veriler, yemekden sōna bi dē dāmāt yemē gelin yemē derler aşamliyin
 42 dāmāt apamadan ūj dōT sofra da o_roman doyrular. İY: **Üç dört sofra. E ne**
 43 **hazırlıyorlardı?** ÜA: çōrbā, etin bulunūsa etin, fasilyan bulunusa fasilye meselā,
 44 pılavin, helvan, omposton tam yimek. bōle yapādılar. şindi gene āynı yapannā
 45 gene yapıyo. İY: **Damat kapama diye onun aynısı.** ÜA: dāmāt apama diye
 46 onnān adı dāmāt apama. İY: **Altın nasıl?** ÜA: āltın, 'isteyine göre, gücüne göre
 47 gücün neye yetēse āşı taraf da annayışlı olūsa, gücün ne yetēse. İY: **Teyzeler**
 48 **dedi ki başlık parası vardı eskiden.** ÜA: evellē vārdı ama şindi aldīdılar_onu.
 49 evellē başlık parası olsa ne olca be yavşum iki i.. ye iki lira ye ūş lira başlık
 50 parası dedīne diyemez yāni ama şindi başlık parası deye tabī onun adı başlık
 51 parası ge.. şindi yok almadı. şindī bi şey var āşı taraf meselā sūt parası de..
 52 sūt_annesine sūt.. meselā bēm kızım vār bana sūt parası veriyo öle. başlık
 53 onna hayvan satā gibi afedēsın. İY: **Olmaz.** ÜA: eveller vāmış ama bizim
 54 günümüzden sō 'kākdi o bi dā. yok şindi. İY: **Gelin eve girerken falan bir**
 55 **adetiniz bir şey..** ÜA: gelin eve girēken şöylē yā sürüydüler apıya. bōle

56 bandriler 'pāmā_ıını böyle sürüydüler. ondan suna bi de yemiş dādālar,
 57 arabadan indi mi fısdıK, būday, āpa kātālar, para kātā ki bereketi bol olsun.
 58 gelin_arabadan indi mi dāmātla şey, gelin saçar. eveller kaynata saçadı şindi
 59 gelinne dāmāt saçı.. **İY: Saçıyor.** ÜA: ha saçā böle. para meselā beş ğuruş on
 60 ğuruş şindi öle ya, alısın parayı götürüsün, cebine koyāsın bereket_olsun.
 61 būdayı götürü hambara koyāsın bereket_olsun. evel anamın öleydi. tē_öyle
 62 hepsi kısım. **İY: Ne giyyordunuz düğünlerinizde?** ÜA: dūnnēdē elmāsiye
 63 girēdiler çok. işeylē vādı yā şindi bindallı geçiye ye o_ zaman elmāsiye bölī
 64 ipek. ay onnān adı bi şeydi gülüm ama aklıma getiremeycēm ki şindi. ay bi şey
 65 onnarın adı ama. onu çok giyēdiK bi de nişannıK. nişannıK baştan nişan yapāsın
 66 nişannıK girēdik. kına gecesindē ekseri şey giyērdi başdan nişannıK andan sōna
 67 şey girēdiler elmāsiye. hele bir, ikinci avşamı elmāsiye bi de çiçek kōnur
 68 burayı takādıK telleri olūdu gelinin. şindi ne kālđı bi şeylē kalmadı ki. şindi
 69 hiç.. **İY: Gelinlik var.** ÜA: gelinnik var ama gelinnik dē iç.. o_ zaman ne güzel
 70 böle tel yapa.. üj bu tarafında üj bu taraflarında ne güzel. alına yapışdırma
 71 yapışdırydiler ne kadā güzel olurdu şindi hanı vā mı ki? **İY: Yapıştırma**
 72 **dediğin böyle süs gibi mi?** ÜA: süs gibi bölē hem annına koyādın hem
 73 yanakla_ına yapışdırydılar evel bizim günümüzde öleydi. şindi kāmadı bi
 74 şeyler şindi.. **İY: Makyaj falan yoktu sizde. /.../** ÜA: a be yavŗım sōdu südün.
 75 başka sorabilēsin.

76 **İY: E çocuk doğduğunda falan böyle yaptığınız bir adet bir şey var mı?** ÜA:
 77 çocuK dōdūnda mēlüt okudūdular. olan olūsa kūban kesēler kıız_olūsa gene.
 78 sōra sūnet yapıdı mı olan tek_ oldu mu bi horaz kesēler. tek_ olan oldu mu
 79 sūnetde başdan çocuKla berāber ille bi horaz kesēler onu sūnetçiye veriler. evel
 80 sūnetçiye verēlerdi şindi tabi hē şeylē kālđı. evel kara sūnetçilē vādı şindi
 81 hepsi doKdor. sütlēniz bitdiyse dolduruyem. **İY: Onlar da ayrı konuşuyorlar.**
 82 ÜA: konuşunnar onnar kendilēne görē. senin ismin ne? **İY: İrem.** ÜA: irem.
 83 kolay, oldu. ben sana şundan mendil vereyim be yāvrum. **İY: Yo yo hiç**
 84 **mendile gerek.** ÜA: i tabak vereyim.

85 **İY: Ben sütü çok severim.** ÜA: i sevēsen bak tē bi dā yaKem ben ısıdırım gine.
 86 hiç orğanik südümüz kıızım. ne fenni yemimiz var, ārpa, yōnca ne mısır sıljım

87 var hepsi organik. **İY: Sizin hayvanlarınız?** ÜA: hī hı kendimizin. **İY:**
88 **Yoğurdunu kendin mi yaparsın peynirini?** ÜA: kendimiz yapıyoruz. 'peynir
89 yapmıyoruz bek de yördu yapıyoruz. tarana yördu, çok tarana yördu satdım. **İY: Şu**
90 **güce tarhanası, göce mi güce..** ÜA: göce tarınası yā yā göce tarınası çok satdım
91 kısım. **İY: E şey normalde peynir nasıl yapılır?** ÜA: koyun peyniri kimisi pişirip
92 de yapıya südü, kimisi çiden yapıya. şurdā keçili, keçisi boldu bayā bin
93 kadar ayvannarı var her sene yapādılā peynir bu sene yapamadılar çok güzel
94 peynir yapādı kadın. öyle güzel yapādı. e şimdi bi de gütecek isannarı yok, adam
95 da bulamadılar döl ayvanına gitdi bu sene yapamadılar. hē sene yapseydi ben
96 sana peynir gösderiydim ama şu anda peynirim yok. **İY: Ama normalde yapılışı**
97 **nasıl oluyor?** ÜA: yapılışı kōcā kazannarā çalıyolā bōle yüz kilō süt, üç dōrt
98 yere bölüyolar, 'organik, piyni mayasını döküp meselā şeye südüne göre süzēlē
99 keseye baskıya koyālar tē öle yāvrum. /.../ şeydēseniz doğru ankarıya gidēsen
100 sabāh südü doldurabilirim bi şişe süt. **İY: Sağ ol.** ÜA: hiç şeyim yok. gerçekten
101 yāni bi şey olmaz. bu şimdi iki gün beklesin bi şey olmaz katkısı yok ya hiç
102 bi şey olmaz. avşam ta adam öle diyo olan, yōt çalıyım teyze diye yōdun peK
103 tatlı olmuş diye e dedim ölüm bizim hē şeyimiz organik. hē şeyimiz organik.
104 **İY: E şimdi hazır maya kullanıyorsunuz eskiden nasıl maya kullanıyordunuz?**
105 ÜA: nası hazır maya? ben kendi mayamı kullanıyım hiş mayam.. om beş
106 seneden beri sālırsız kalmadım. evēlden belki kalmışımıdır ama belki om beş
107 seneden fazla hiş tā mayam bitmedi yōrt mayam, hep kendim hep kendim.

108 **İY: Ekmeği?** ÜA: ekmeyi de kendimiz pişiriyiz ekmēm az vallā bi ekmek
109 koyādım. koyādım hiç şeyim yok. **İY: Ekmek bizde tandırda yapılıyor sizde**
110 **normal fırında.** ÜA: nōrmel fırında yapıyız da bizimki sizden tatlı olur.
111 geçekden tatlı olur. **İY: Tandır bilir misin?** ÜA: e tandır bilmem mi canım,
112 bilmem mi be yavrum. baç avşam hamır yaptım burayā şunnādan bi tad. **İY:**
113 **Azıcık alayım.** ÜA: al isdēse çok al. **İY: Bizim şöyle yerin altına doğru şey**
114 **olur, şöyle yerde şey yaparlar, duvara çalarlar şöyle.** ÜA: ha ha fıçı gibi bi şi,
115 küb gibi bi şey gösderiye televizyonda görüyom ben. bizim fırinnā taşın
116 üsdünde pişē fırını yakāsın, süpürüsün aynı fırın taşını, fırın taşını üsdünde
117 pişer. bunu ben burayı güzineye yaptım maşınğa derim ben buna. güzineye

118 yaptım şimdi derlê bize yeni ev yaptık nê, ne diyebilirsiniz ona? hadi be. **İY:**
 119 **Tandır.** ÜA: hayır_ayır_ayır şey döşetmediniz diyeler ayy kalefer. kalefer ne,
 120 ben kalefer isdemiyem bunda hem çayım kayınıyo, hem yemēm pişiyeye hem
 121 ekmēm pişiyeye ben napcam onu? âltî_aydan altî_aya ayğaz doldutdurum aha
 122 bunu başka ayğazım yok zaten. odunna ne yapāsağ odunna. bağ bunun
 123 lezzetini, çocuk öle diye avşam teyze ne tatlı olmuş ama sobada yapıyoz biz,
 124 ateşin pişdi başka. bağ içēsen doldurabilirim süt. **İY: Buna ne diyordun sen**
 125 **bunun adına?** ÜA: kirde. **İY: Tirde?** ÜA: hê. bunun başğası olu kıma olur o. bũ
 126 hemen, bu püsür_şisi. **İY: Hı kirde deniyor buna.** ÜA: kirde.

I.32
SEYİTGAZİ - Yazıdere

Kaynak Kişi : Şefika Pazarlı, 89, okula gitmemiş
Derleyen : Songül İlbaş
Derleme Yeri : Balkon
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, hayat hikayesi, eski köy hayatı

1 ŞP: şefîka. Sİ: Şefika. Soyadın? ŞP: pazarlı. Sİ: Pazarlı. Doksan yaşındasın? ŞP:
2 ... doksana geldik tabi. Sİ: Maşallah sana. ŞP: seksen doğuS, tabi doksan
3 gelcək seneye. bu sene seksen doğuS. Sİ: Allah uzun ömür versin. ŞP: sā_u..
4 aman kızım vallā ihtiyarlık da zor yav yaşayım amma yeyim içiyim hiş taqatım
5 yok. bu sene üş sene oldu hep bñle. bi hāsdalandım nası qalbimde kist varmış.
6 Sİ: Kist? ŞP: hē. dā o tepebaşındaqı doqtura gittik_işde o_zumānnar. yeni sālā
7 gitdik ōrdan hēpsi yapdılar bi mu_ayne onu da orayı gitdik. 'götürdüler işde üş
8 sene oluyo bu sene. qan_ıvı vērdi ından sunna başqa iç bi şey vermedi işde iki
9 çeşit_ap, o_zamandan bu_zamana bñle yaşayım bñle dñldim ama. şindi zor
10 geziyim yā. Sİ: Yalnız mısın sen? ŞP: yālnız dilim kızım iki çocuk vardı oqula
11 diye gitdiler şehire tabi ev tutdular iki senedir orda bu sene üş sene oluyo. iki
12 sene bitdi. yalnız dñlim de yannız qaldım tabi. hepsi çokdu, hayvan haset bi şey
13 qalma.. ne tavuq qaldı bi köpekle ben qaldım. çıkāmış başından, a patlayasıca.
14 nası çıkādı ki nerē gitdi ki? Sİ: Eyvah burada. ŞP: üle mi. nēse de bñn gitdiler
15 gine. ēv taşıncaq_olanın. adamın_evinde kiracı varmışdı bñle qatdá dá üs
16 qatdá o çıkıccām demij bu sefer de evlēni sözde yñnmiş de duvanğazı yokmuş da
17 yirmi gündür iyleyiler onnarı. dā aqmet de şindi bu_aqşam_üsdü gitçek orıya,
18 gelñn sabaqdan gitdi. oqudalım diye gitdiler_işde ēpsi gitdi ēpsi yerinde ama.
19 Sİ: Sen burada kaldın. ŞP: ben burda qalıyom. gitmeyim yannāna gitmeyim. Sİ:
20 Niye gitmiyorsun? ŞP: şehiri sēmeyim ben yā. Sİ: Bura daha mı güzel? ŞP: ĩ ya
21 neden dērsen betonnar tā çok dizlerimi çekiye onun için gitmeyim. kışa
22 gidecim_ama nasīb_olursa baqālım. Sİ: Burada rahat mısın? ŞP: ırā_atım yā.
23 ēr şey var, yıcek içcek, gez, yat, otur meselā. orda nereye çıkıccām ben kimse ..
24 'genşler kızım işini filān yapıyi tabi iyleniyi ben canım sıkıliyi orda. nereyē
25 gitsem orda kız da vār çocuk da var diyen gibi ēpsi çok. gitdim geçen sene

26 doğuz gŭn birinde durdum, on_iki gŭn birinde durdum, burda da gŭldāne
 27 var_ĩŝde bŭyŭk kıız, ōnda bir_ay 'kaldım ŝubat gelmeden geldim e_ime
 28 girdim. **Sİ: Sıkıldın mı orada?** ŖP: sıkıldım. uyyamayım ālemin evinde
 29 uyyamayım. ūle bi kŕtŭ ħuyum var, ālemde televim. hazır yi yat. canım biz yi
 30 yat olur mu? herkezin kendi evi. evimde kıpırdayım gine ĩ kŕtŭ neyse allā
 31 ŝŭkŭr ĩyim yā. bu hālimde meselā en başında hep bŭle oliyem, her_ĩŝimi
 32 kendim yiyim, i_iyim, yatiyim. işTe bŭle. **Sİ: Her işini kendin yapıyorsun?** ŖP:
 33 yāy_ĩŝimi, yimē kıızın biri getiriyi burda, ũŝ tāne kıızım var. iyyiz. zaten yĭcem
 34 ne bi yā. sabāleyin meselā sabah_ķāvaltısı yā, piynir, işde bŭle zeytin nēyse her
 35 şey oluyu da. deyjēm hēr jē baķā yapādım ne kendimde ħayıır ķaldı ne
 36 hayvannar ķaldı. çoķ_ĩydım ama ah işde ah ķoŝdum ķoŝdum da bi ŝē_ĩn sābı
 37 olmadım desem yeri var.

38 **Sİ: Nasıldı eskiden, neler yapıyordunuz, kŕy nasıldı?** ŖP: yāv leşber nē yapcaz.
 39 eker ķaldırılar gene ekiyeler ama faydası yoķ diyem bālim. **Sİ: Çok muydu**
 40 **sizin de malınız?** ŖP: çoķdu çoķdu şu avlular şurdan ŝura bizim. çoķdu ya ne
 41 kıoyun ne inek, āh Kıızım ah kıırķ dŕrt sene ayvana baķdım kıırķ dŕrt sene. adam
 42 kıırķ yaşında ķaldım adamdan deyem bālim. kıırķ yaşında ōldŭ kıırķ beş yaşında
 43 ōldŭ motur ķazāsından bŭyle. kendi kendine, amā çoķ çoķ ah. **Sİ: Sonra sen mi**
 44 **baktın hayvanlara?** ŖP: bŭyŭk çocuķ askerdeydi, burası onnarındı onnā da
 45 Kitdiler. Kıız gelin yoķ deyem bālim herkez evini yerini buldu gitdi. unnar da
 46 gitdiler sanki şeyirde ne var ki. kŭy yeri ondan ĩ yaparsın yirsin ama nērde
 47 ŝindĭ nerde. **Sİ: Durmadılar burada?** ŖP: durmadılar_ tabi çocuķları oķuducāz
 48 diye gitdiler halbuki nē var yapaydılar iŝlēni. leŝbēlik var, vaķtına_ eksinner,
 49 ķaldırısınnar ama nēde kıızım esgiki gibi, ēskiden tırmıķ çekēdik, tırpatlan
 50 bi_çellerdi, oraķla Kırmızlar. şindicik arabaya pinĭy te_oraya inĭyĭ diyem
 51 bālim. hāmana ekĭn de ĝoymayiler ķālĭ. bŭle bi vakit geldi ki. **Sİ: Eskiden**
 52 **zordu değil mi?** ŖP: zŕrdu tabi. biz çŕk harman ķaldırđıķ, arman.. siz_onnarı
 53 bilmessinzi zaten. **Sİ: Bilmiyoruz anlat iŝte. Anlat diye sana geldik.** ŖP: ūle mi?
 54 anā. **Sİ: Eskileri anlat diye geldik.** ŖP: ah kıızım tırmıķ çekēdik, dayım vādı
 55 bi_çēdi, ninem, ben zaten anam yoķ bubam yoķ deyen gibi. ninem bŭyŭtdŭ beni.
 56 onnārda yetişdim bŭyŭdŭm burıyā geldim. tam şindi yetmiş sene oldu yetmiĭ

57 beş sene oldu geleli burıyı. **Sİ: Nereden geldin?** ŞP: şu mällen_öte başından
58 beri başına geldim. **Sİ: Ha bu köyden.** ŞP: bu küyden zaten de ama üyle diyem
59 bāli. yā tırpatlan biçellerdi. āların vardı makinālári, az_olannarın yokdu orağ
60 makinesi. çok_ışlê yaptık ama şindi kalmadı. yā gece üj bej kere kākaram
61 inekler buzalıyacak buzāyı bulucİZ diye. nası uyurmuşum, nası kākarmışım,
62 sırtımızdan su taşırdık, ışık yokdu, feneri naylon torbanın içine soğkardığ üle
63 gezērdik biz. yā adamdan kaldım o sene, çocuk asgerde işde büyü, yed_ay
64 vārdı gelmesine, o_zamana kadar hiç uyku uyumadım bütün gece uyku
65 uyumazdım. her yerden büle bi ses gelirdi, kōrkardım çok kōrkardım. şindi
66 yannız kalıyım temelli. yā o_zamandan bu zamana, oh allā şükür yāvrum gene
67 İyim yā işde. çok yaşadım be, hiç yaşamēycek gibiydim ama canāb_allah
68 ğayret veriyi besbelli. **Sİ: İyisin maşallah.** ŞP: İyim iç tansiyönüm filen.. çok
69 ūraşdı mı ālemin başı ārır, bacā ārır niyse bacaklarım zaten kālî iyi olmayı de
70 İhtiyarlık canım ğālî ne desem. bi mērmidu yudarım bi de oğsami yudarım
71 başka hapım filān yok_ç. İyim doğdur dedi hiç bi şeyin yok, kōrkacak bi şeyin
72 yok dedi. geri ani genç_oleymişim meselā amilīyat gerekirmiş. i sen dedi
73 seksen yedi yaşındasın dedi olmaz dedi. döndük geldik işde büle yaşayız tā
74 bağām. yatıp ğākıb_çişde namazımızı kılı.. allā şükür yā rabbim dā_ımā şükür
75 napa.. siz neredensiniz bağām? **Sİ: Biz Eskişehir'den geliyoruz.** ŞP: öyle mi hē.
76 **Sİ: hı hı üniversiteden.** ŞP: e nölcek üniverse? **Sİ: İşte köyün eski halini**
77 **araştırıyoruz.** ŞP: hē alla_allā. ēsgiden öleydi yā. **Sİ: Kalabalık mıydı?** ŞP:
78 kalabalıkdı. kız hēr kıarıdan beş tane çocuk olur nereye kalaba.. en_az yapan
79 iki üç yapardı meselā. şindicik azaldı diyem bālim. oğullār dolu olurdu, oğullar
80 kālđı ep boşaldı. **Sİ: Sen okula gittin mi?** ŞP: gitmedim hiç oğumuşlüm yok.
81 biS Yunandan sōna olduğ_çişde o_samannar ne oğul vādı ne hoca varmış
82 meselā. tā teyzemīni bile oğuyamamışlar_ani. ēpsi kaçmış Yunan gelmiş gitmiş
83 biz ondan sōna olma, āh ne hoca gördük ne oğul. dā biz on_üç yaşımızdayka
84 çıkdı meselā oğullar geldi burayı üretmenner ama yollamadıla. yok vağdim yok
85 dedi ninem rāmetli, kalem tefder almaya para yok yā. **Sİ: İş çok.** ŞP: iş hep elle.
86 gideriz on_iki kere dolanırız meselā pulluğlan meselā āyvannan, ağşam olūr
87 geliriz. zāten üş tarlası vardı ninemin. unnarı eker kālđırdıkdı işde. az_alırsın
88 meselā ekin, şindi su çok ya epsi gübreyile. o_zāman gübre yokdu, bizim

89 yetişd̄imiz zamannar. gök taşı derlerdi onu ezer, ıslar, ekini ilaşlar, rasdıķ
 90 olmasın deye, ara duva derler ya neyse.. **Sİ: Ne derler?** ŞP: ara duva derler
 91 rasTā, rasTıķ ekini boyar meselā. 'yārısı tene olūsa 'yārısı ara duva olur derler,
 92 olur, ekin az olur ama meselā yayalır gider üle apçık gibi ara. **Sİ: Boş yani.**
 93 ŞP: boş hē. üle ilaşlardıķ ekini. böcek olurdu, nadas sürdürmezlerdi büle. işde
 94 büle, büle günümüz gēşdi düvennen sürer, elnen savırırız, samanı elimiznen
 95 taşırız, tene desen biçer biçer tesde yaparsın, arabaya oyārsın, getiri saçarsın
 96 hāmanın olur işde onnarı düvesin büle aldırı savırısın. ne çillelēlen yetişdik
 97 biz. arpa ekmē de yedik, kepek ekmē de yedik, yunān gitmiş tabı biz yetişdik
 98 ama çok sıkıntı çekdi millet ama biz o zaman küçükdük. ninem dērdi hayvan
 99 filān almamış.

I.33
SİVRİHİSAR - Aydınlı

Kaynak Kişi : Fadime Bağlar, 66, okula gitmemiş
Derleyen : Erdoğan Boz, Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, hayat hikayesi, arıcılık

- 1 **SGA: Fatma teyze soyadın ne?** FB: fadime bālar. **SGA: Herkes sana Fatma**
2 **teyze mi diyor?** FB: ne deyīye osman? **SGA: Herkes sana Fatma teyze mi diyor?**
3 FB: fatma teyze deyīyo. **SGA: Kaç yaşındasın?** FB: altmış_älti. **SGA: E**
4 **göstermiyorsun maşallah.** FB: ā ne hasdalıklā çekdim. iki seneden beri 'kālpten
5 ameliyat_öldüm, ayāmı ... pārmām kesildī, şīştīm çok ācılā çekdim. ... dā ne
6 güsdēmiyim.
- 7 **SGA: Niye parmağını kestiler?** FB: e ne bileyīm bi şey çıktı onū da kangırek
8 olcaqlā dedīle kēstilē. 'kālpten de amilyat_öldüm. **SGA: Geçmiş olsun.** FB:
9 işde allahımıza bu günümüze şükür. **SGA: Doğma büyüme Aydınlı köyünden**
10 **misin?** FB: evet burası. **SGA: Burada doğdun, burada büyüdün?** FB: hī hī. **SGA:**
11 **Oh ne güzel. Köyünüz çok güzel ama.** FB: hī hī. ē duramiyim işde şeyire
12 gēldim şeyirdeydim. kanımı mu_ayne şe aliyler ālçaq mī yüksek mi deyerektēn,
13 ön gün sōna gel dedi ka.. gēldim bi kaj gün sōna gitçēm gene. kanım düşük
14 geldi aÇık. **SGA: Az mı? Haa kansızlık mı var?** FB: kālpten, kālptē şey ya.
15 **SGA: Okula gittin mi Fatma teyze?** FB: gitmedim. **SGA: Göndermediler mi?**
16 FB: gönderdi be_ım küçükken, doğuz_aylıkka yürümüşüm be_ayām sa.. bu
17 ayām saķat. **SGA: Geçmiş olsun nesi var, ne olmuş oraya?** FB: ē götürmüşlē bi
18 çıkıkçıya onu da sālām_ayā kırıyı bırakıyı yapamāycem deye a işde būle
19 getirdik bu yaşımıza kadā. ya, yapaman yārūm deye kırımıj bırakmış.
20 doğuz_aylık_uşān_ayā dā nōl.. şu kadā, ye. **SGA: Sen yorulma diye mi**
21 **göndermediler okula?** FB: yürüyemedim ki_e, yürüyemedim. iç yürüyemedim
22 emeklēdim yāni, ye. doğuz yaşında yedi yaşında emeklēdim, o_umnā asvat
23 yoķtū bi şey yoķtū kara yoldu, okuyama.. öretmennē gelmiş yazmā gidemez
24 demij babām gidemem de zaten. ē evde abla yoķ, kārdeş yoķ kim götürceK

25 beni? **SGA: Tek çocuk musun sen?** FB: epsi ölmüj bi ben qalmışım. ya,
26 ābilerim_ölmüş, ablalarım_ölmüş bi ben qalmışım_ışde. allahımıza
27 bugünümüze şükür_ışde. **SGA: O zaman seni çok severlerdi tek çocuksun diye.**
28 **Çok mu severdi annen baban?** FB: i sevēdi yā. **SGA: Değil mi tek çocuk?** FB:
29 tabī tek çocuktuk sevēdik, e özürlü de ödüm_çin tā şey yapādılar.

30 **EB: Bu arı işini soralım, arıcılık nasıl yapılıyor burada, başka yapan var mı?**
31 **SGA: Arıcılığı kim yapıyor dedin? Oğlan mı?** FB: benim_olan, ēn büyük_olan
32 ādem. **SGA: O yapıyor.** FB: ötekileri zaten biri ēn küçü bunna ağran_olan
33 fetiyede. **SGA: Ne iş yapıyor Fethiye'de?** FB: pastacı. iki tānesi şeyirde pastacı.
34 benim_olan ... bu burda marketi var işde ī kötü idāre olmā savaşıye. **SGA:**
35 **Arıcılığı nasıl yapıyorsunuz?** FB: ben annamam ki o yapıye. ben_annamam ki
36 arıcılık kendi yapıye işeydiye. **SGA: Götürüyor getiriyor mu?** FB: ağşam
37 getirmişler kırdıydılā. bu evin önündeydilē. **EB: Satıyor musunuz balları?** FB:
38 satı.. satıye satıye, altı teņeke çıkmıj bu sene. **EB: Nasıl ballar sağlam mı**
39 **yoksa..** FB: vereyim dadāsanız. /.../ **SGA: Fatma teyze nereden göç etmiş**
40 **atalarınız?** FB: şey mi buvamīn mi? **SGA: Hı.** FB: romānyeden. **SGA: Romanya**
41 **muhaciri?** FB: hē. **SGA: Anlattılar mı hiç?** FB: vallā ic bilmiyim ki be gūlüm.
42 **SGA: Hiç anlattılar mı ne zaman geldik, nasıl geldik?** FB: vallā ben dünyede iç
43 yokmuşum ben būda olmuşum. ablam vāmıř üř tāne onnar ōlmüşler. bi
44 babānnem vādı bi de amıcam vādı, iki ābi qardeşmişler, üçmüşdü birisi ōlmüş,
45 başka bilmıyım ki babam bi şe annatmazdı ki. **SGA: Annen baban Romanya'da**
46 **doğmuş yani?** FB: hē he. onnā orđan gelme, ordan gelme. **SGA: hiç**
47 **anlatmadılar değil mi?** FB: annatmışlar ama 'geldi geşdi unutmuşumdur. te
48 ādem bellediye bilmi.. babası bulęaryalı di mi? /.../ kösaydınlılādanmış bu.

I.34
SİVRİHİSAR - Bahçecik

Kaynak Kişi : Sabriye Yumrutaş, 60
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Balkon
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, kız isteme, kış hazırlıkları, Manav muhacir ilişkisi, eski köy hayatı

- 1 **SGA: Yenge hanım senin adın ne?** SY: sabriyá. **SGA: Sabriye. Soyadın?** SY:
2 yumrutaş. **SGA: Kaç yaşındasın sen?** SY: vallâ ben de âltmış yaşındayım. **SGA:**
3 **Altmış yaşındasın.** SY: elli_iki dömlü işde altmış. **SGA: Elli iki doğumlusun.**
4 **Şey nasıl buldular seni aldılar?** SY: vallâ ne_bilem buldular âldılar işde bu
5 küyden. anam deyi ya size beni de küçücük aldılar. **SGA: Haa kaç yaşında**
6 **evlendin?** SY: yaşım bile tutmadı on yedi yaşında bile yokdum dâ işde âldılar.
7 maḥkimeyle şe yapıdılâ anam babam imzâ attı, yaşımı şe yapmışlar. beni dedem
8 verdi tâ dorusu. dedem vârdı o vêrdi bizi ani sormadılar bile yâni bize.
9 o_ zamannâ ne sorup ne bi şey öle vêrdiler_ işde. öle işde beni de öle vêrdiler.
- 10 **SGA: Şey muhacir adetlerinde nasıl oluyor kız isteme?** SY: î gelip_isdêrler,
11 sōna söz kesilir, nişan_ olur, dūn_ olur öle işde nası olcaḡ. **SGA: Sen görmüş**
12 **müydün kocanı?** SY: i küyde, küyde gördük_ ama, dokuz_ ay nişanı
13 durduḡ_ amâ hic birbirimizle konuşmadıḡ ... bōyle işde. anı o_ zamannâ tabi
14 anam de_ ilse bubam sertdi benim de hiç işe_ etmêzdik. hiç işe_ etmedik iç
15 yani ne biley_ im ḡorḡardıḡ yâni tâ dorusu ... **SGA: Senin oḡlun mu dedi bu kıızı**
16 **al bana diye?** SY: ḡaynatam ḡaynatam. /.../ ha bize êv yapıdı görmüş beni illâ
17 alcam deye âldıla. yâ o_ zamannâ gösderişliymişik bayâ küçük de olsaḡ, beni
18 hij durmadan êḡ yerden isdêlêdi dedem de râmetli vêrdi beni işde. başı.. ḡaçar..
19 küçükdüm ama tâ alam vâdı benden büyük ama onu isdemezlerdi beni isdêlerdi
20 meselâ öle görücüler. o da râmetli vêdi beni vemişle tâ dorusu bana iç somadılâ
21 bilem everdilêḡ_ işde. geldik kırḡ seneden beri de bu ḡapıdayız geḡindik gitdik
22 işde. **SGA: Kaynatan çok mu severdi seni?** SY: ê severdi râmetli ḡoḡ iyiydi, iç
23 işe_ etmezdi ne_biley_ im. ḡaynatam ḡoḡ iyiydi yâ bunnarı bile be_ im
24 ḡardeşlêmi bile iç işe_ etmezdi, akılı ḡıḡardı. accıḡ ḡêmesinner bunnar ay niye

25 gelmediler, niye gelmediler rāmetli çok iyiydi yāni. beş tāne de çocūm vā yāni.
 26 ama o beş tāne çocū da meselā raḥmetli çok sevērdi iç būyle tepesinde
 27 durulārdı. beş tāne, ay torunum om_bir tāne oldu canım om_bir tāne torunum
 28 oldu nabıcan torunu. beş çocukdan om_bir tāne torun. dāldı sā_olsunnar epsi
 29 evlerinde şindi iyīler, geçiniyiler epsi. epsini evērdik. /.../ beş kız, beş tāne
 30 çocūm var om_bir tāne torunum deyim yāni. torunum om_bir tāne oldu, on
 31 tāneydi bi dene tā oldu om_bir oldu. **SGA: Yenge bir şey soracağım.** SY: sor
 32 bağam. **SGA: Torun evlattan tatlı mı?** SY: e_tabī, seviyiz, öle. /.../ torunnā tabi
 33 tā şey. şindi işde eskişehirde kızımın biri de orda onna konuşurduk aradığ da.
 34 atdığ işde ēpsini. biz kaynamızın yanında durduğ, burda durduğ, benim
 35 çocuklarım da öle kaynalānın yanında berāberler, uş tānesi kaynasının yanında.
 36 birisi şey işde biri ayrı, biri sıvrısarda vēdik, biri kūy_çinde, bir_ölum va dört
 37 kızım var işde ötekileri eskişehirde üçü de. ölum da eskişehirde, kızımın ikisi
 38 eskişehirde. işde geçiniyiler sā_olsunnar hic bi şeyleri yok. ilē çok_ılē yāni
 39 ne_biliyim.

40 **SGA: Siz ne yapıyorsunuz şimdi?** SY: mađārna. **SGA: Makarna yapıyorsunuz.**
 41 SY: meselā erişde derler başka yer biz mađārna deriS. **SGA: Bunu**
 42 **açıyorsunuz..** SY: he açıyız sōna büle kıaysıdı mı kesiyiz bi dā, kesiyiz. **SGA:**
 43 **Böyle kış için başka ne yapıyorsunuz?** SY: başkā biz gün pazısı deriz gene büle
 44 hamırını aynı yaparız yımırtalı, onu keseriz büle geniŞ geniŞ büle yaparıS, büle
 45 bi dā keseriS, çōrba keseriz, mađārna yaparıS kış_çin amırdan, pazı yaparız
 46 büle şey yufka gibi yaparıS, kışın_çin amırdan işde māntı deriS onu da gene
 47 büle yumurtalı yaparıS. **SGA: Başka?** SY: başkā meselā tā bi de kuşkuS deriz
 48 ama şindi ona ūlamiz yāni onu da yımırtalı gene büyle amırınna büyle
 49 elimiznen uvarız büyle yūvarlak ani satın u şeyler vā ya. amırdan çok şey
 50 yaparız işde ne_biliyim er şey yap.. alın alın. vallā ne_bilēyim işde yapıyıs
 51 kış_āzırlı. ben şindi sāde kendime de dīl ben şeyime gelinime, kızlarımın
 52 birine onnara da yaparım. siz ne mācur mu siz de şey mi?

53 **SGA: Yok biz manavız.** SY: manav mısınız, benim sıvrısardaki kızımı da
 54 manavlara vēdim. **SGA: Siz muhacirler veriyor musunuz manava?** SY: /.../
 55 bunun da gelini manav, veriyiz. **SGA: Manavlarla alıp veriyor musunuz?** SY:

56 v̄edik işd̄e. bilmiȳim iȳil̄e de çok da iyiler ȳani, çok da güzel geçiniyiler. **SGA:**
 57 **Kendileri mi buldu?** SY: k̄ändisi buldu. **SGA: Yoksa vermezsiniz?** SY: ȳani
 58 k̄ändi buldu.. /.../ āldıķ v̄edik iyiler, çok iyiler ne bilim geçimleri. **SGA:**
 59 **Eskiden ama mümkün değildi değil mi?** SY: esgiden verilmezdi alınmazdı,
 60 bilmiyim işde şindi alınıp veriliyi, onnar da aliyiler biz de alıyız õle. aman hep
 61 bi müslüman d̄il mi? manav mācur, õle.

62 **SGA: Sizinkiler nereden gelmişler, Bulgaristan'dan mı?** SY: vallā bizim
 63 bubannemner bulğaristandan gelmiş. **SGA: Haa Bulgaristan muhaciri.** SY: h̄i
 64 bubannem bulğaristandan gelmiş, dedem nerden gelmiş onu bilmiyim bak?
 65 erālda onun da babaları erālda o taraıdan gelmiş. **SGA: Hiç babaanneniz anlatır**
 66 **mydı o zamanları, nasıl olduğunu, nasıl geldiğini?** SY: ne_ıblem o_ızman
 67 küçükdük fazla da şey d̄idik bilmem, öldül̄e genç_öldü b̄abannem falan dedem
 68 falan ani fazla nası oldūnu pek şiydem̄im bilm̄im ȳani. /.../ h̄e ȳani, koyun
 69 şeyl̄e işde o_ızumannā şindi büyle d̄ildi ki evel tā ārmanıydı bilmem nesiydi,
 70 şindi maşını ver_emen şindi emen biçer biçip hadi ambara atıysin öyle
 71 o_ızman öyle d̄ildi. biz d̄e küçükdük ama gene de her şeye götürül̄erdi bizi,
 72 gid̄er̄dik. **SGA: Biz çok teşekkür ederiz size.**

I.35
SİVRİHİSAR - Benlikuyu

Kaynak Kişi : Leyla Uludağ – Emine Varol, 63 – 49, ilkokul - ilkokul
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, yemekler, kız isteme, hayat hikayesi

- 1 LU: sen nereden? **SGA: Ben Nevşehirliyim.** LU: o ... orası. **SGA: Bu da**
2 **Yozgat'tan.** LU: o_o tā uzak. **SGA: O daha uzak tabi, bizden de uzak.**
3 **Teyzeciğim ismin?** LU: benim leylā uludā. **SGA: Leyla Uludağ. Kaç yaşındasın**
4 **Leyla teyze?** LU: atmış_üç. **SGA: Altmış üç yaşındasın, iyi tam, güzel.** LU: ay
5 bana bi şeycik sorma ben iç.. **SGA: Şey okula gittin mi?** LU: gittim. **SGA:**
6 **Gittin. Bu köyde mi gittin?** LU: 11. yaralı köyünde, dikmen vā ya çiftelē köyü.
7 **SGA: Oradan gelin mi geldin sen?** LU: hē. **SGA: Kaç yaşında geldin?** LU:
8 on_āltı. **SGA: Sen de on altı yaşında geldin.** LU: o_şunnar a be çocuklā
9 kaçmasın diye. **SGA: Çocuklar kaçmasın diye?** LU: ye yāvrum. **SGA: Siz?** EV:
10 ben bu köyden. **SGA: Siz bu köydensiniz. Adınız Emine?** EV: emine varol.
11 **SGA: Varol. Kaç yaşındasınız?** EV: kırk dokuz, atmış dörtlü. **SGA: Kırk dokuz**
12 **yaşındasın. Doğma büyüme köydesin?** EV: buralıyım. **SGA: Buradasın, şehre de**
13 **gitmedin?** EV: gitmedik burda Kāldık. **SGA: Şey okul?** EV: ilko_kul
14 mēzunuyum. **SGA: Burada var mıydı?** EV: burada vardı. LU: yok şindi,
15 kapanmış. EV: kapandı da önce biz gitdik vardı. benim çocuklarım gidēke
16 kapandı. ilko_çulu burda gitdi büyük kızım olan bire gittiydi bi dā kepene
17 gittilē. kapadılar buralarını, bi araya topladılar. **SGA: Haa araç mı geliyor?** EV:
18 araç geliyo, şindi de sivrisara gidiyiler be_im bi de küçüm var. **SGA: Bir de**
19 **küçük üç tane?** EV: üç tāne. **SGA: Allah bağışlasın.** EV: sā_ol.
20 **SGA: Şimdi bana bir muhacir yemeği tarif edin ama öyle bir tarif edin ki ben**
21 **yapabileyim. Ne var muhacir yemeğiniz?** EV: ne bileyim yemeklēmiz çokdur
22 ani güveç yaparız meselā, kırma yaparız, pide yaparız. LU: mācırın en mūhimi
23 kırmadır, ēn meşuru. **SGA: Hı anlatın onu o zaman.** EV: amuru. şindi azıra
24 döndü her şey esgilē bitdi. LU: yufkayı büle açıyon inÇecik, onun_çine

25 pēynir sepiyon onu bōle yapıyon bōle, 'kesiyon_onu üsdüne k̄āymaK döküyon
 26 ceyrannı fırına sürüyon. ona kırma dēlē çoK_güzel olur. ēṣ şē yaparıS. dōma
 27 dōdurūS ne_bīlēyim ben k̄ānyarıK yaparız ēṣ şey_olur. **SGA: Güveç nasıl**
 28 **oluyor?** EV: güvec_etden yaparıS, sarmısaklı. **SGA: Şu mu?** EV: hā ha.
 29 k̄arnınız açsa koyam bak. **SGA: Yo karnımız tok yani güveç kabı o.** EV: evet o.
 30 k̄uzu etinden yapdım onu, şeyderseniz yemek göyam bak yoldan geldiniz.
 31 **SGA: Karnımız tok yeyip geldik, öğle yemeğimizi yedik geldik.** EV: sarımsak,
 32 patetis dōrarız, patlıcan dōrarız onnara, k̄uzu güvecini dūrarız etini,
 33 tavuK_olsun, onu güzelce kavuru hepsini k̄arışdırıS. et biraS suyu bitmē
 34 yaklaşdına yāsınna sālçasını biberini dūrarız üsdüne acı seversen acı dūrarsın
 35 hafif suda pişer_o az suda. ōle k̄aparız olur yāni. başka ne_bīlem yāni yaparıS,
 36 haşlamasını yaparıS çok yemēmiz patētis yemē yaparıS, imambayıldı yaparıS
 37 yāni pide yaparıS. LU: manavlar da yaprak sarmasını çok yaparlar, benim üj
 38 gelinim vā üçü de manav bā yaprā sarılar biz kelem sarız. EV: biz kelemi çok
 39 sarız. LU: biz m̄acır kelemi çok severis, bol sararız. bizim gelinnē de bā
 40 yaprānı incecik incecik saralā bōle.

41 **SGA: Haa sen niye manav aldın gelinlerini?** LU: ayy çocuklā ne_bīleyim bēn
 42 işde kendī kendīlēne ne bīleyim ben isdedilē birbilēni āldılar. hiş de isdemē
 43 gitmedim nasīpmiş. **SGA: İstemeye de gitmedin?** LU: köy_āyranı için yā.
 44 **SGA: Köy ayrıanı olur kola içmiyoruz hiç.** LU: ben de hiç_çimem mīdem şey
 45 de. **SGA: Midemize dokunuyor.** LU: ben de mīdem yara dokunuyō da. **SGA:**
 46 **Nasıl buldular oğulların manav gelinleri bir anlat.** LU: şehirde çalışıyolār ya.
 47 sanāyide tükānımız vādı ōrda çalışırlā. ā bōle k̄arşı k̄arşıya k̄omşu. küçüne
 48 k̄aşdı öbürlēne de işde nasīpmiş be yāyrum. şimdi çok mutlulā. **SGA: Nasıl**
 49 **istemedен oldu?** LU: i āblası gēdi bizim büyüK_gelinē, büyüK_gelinin,
 50 ābimin ayīlesine gitmiş senin görümcene k̄ızımızı vericēz deye. bizim
 51 gelinin_olan k̄ardeşı de bizim ōlanna çalışır çıraKdı onun çırā, a gitdik_isdemē
 52 gelin bi kere daha biz zatēn vērdik asgēden gelsin baKālīm dediler ōldu. küçü
 53 de işde bizim gelinin_arkadaşıydı ablası, isdemiş o da, o da iç isdemedik ara
 54 yēlende bitdi bi k̄āve içmē gitdik. ben_ānneme baKādım burda şu

55 yeşil_evlēde. benim beyim öleli çök_öldü ben otuS_sekiz yaşında kaldım.
56 kendî kendîlēne evlendilē işde.

57 **SGA: Zor olmadı mı büyütmek babasız?** LU: zor ama nāpÇān. bi de anneme
58 bakdım annem vārđı. **SGA: Kaynanan mı annen mi?** LU: kändi annem. kaç
59 yaşında öldü seksen vādı di mi yetmiş seksen vādı öldü. tā bi dörd beş sene
60 oldu öleli. şimdi kändim kışın orıya gidiyim yazın dā ille gēlcem bu pasaklı
61 köve. işde bacaklāmda da ameliyet oldum ikisinde de şey var pilatin var. em
62 komşu em akrabamız birbirimize çay_çiveriz, oturuz işde öle, nāpcān
63 yavrum_ışde geçim dünyası Sor. **SGA: Beyiniz vefat ettiğinde çocuklar kaç**
64 **yaşındaydı?** LU: én küçü on_iki yaşındaydı. ben de otuS_sekiz yaşında,
65 on_āltı yaşında gēldiyen. biri yetmiş dümlu, büyü yetmiş dümlu küçü yetmiş
66 yedili, yedi senede dört_uşak. hē hızlı. gel, gel mühtar gel. /.../ cavpladım,
67 emīne de cevaplıyi ben de nāpsın bunnar da geçim dāvāsı nāpsın kızım. büle
68 sorup da nāpıyonüz? **SGA: Bunları kitap yazacağız biz.** LU: öle mi yavrum
69 nābıcān_ışde. dōdün yer dī gārın doydü yer yavrum nābıcān. içiñ bak yiyin
70 buz gibi kıpız.

I.36
SİVRİHİSAR - Benliyaver

Kaynak Kişi : Nesrin Coşkun, 83
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köy adının kaynağı, komşu köyle benzerlik, yemekler, ev tipi, göç gelinen yer, köy nüfusu, köy hayatı

- 1 **SGA: Adm ne teyzeciğim?** NC: nesşin. **SGA: Nesrin. Soyadm?** NC: coşkun.
2 **SGA: Coşkun. Doğma büyüme bu, neydi köyün adı? Ha Benliyaver.** NC: dōma
3 büyüme dīlim gelin geldim ben bu küve. şurda afyana bālı aqōren küyü vardır,
4 ordan bu küve gelin geldim işde bi dā bu ānede yaşadım. **SGA: Haa kaç senedir**
5 **bu köydesin?** NC: seksen_üç yaşındıym. ön_altı yaşında gelin_oldum
6 geldim. hē bi dā hep yaşadım burda işde.
- 7 **SGA: Bu köy muhacir köyü değil mi?** NC: mācır küyü. **SGA: Sen muhacir**
8 **misin?** NC: mācırız biz tabi mācırız. **SGA: Eskiden muhacir muhacirle**
9 **evleniyordu değil mi?** NC: e mācır işde burası dā esgiden burası ğavurōren deye
10 anlırdı mācır ğavurōren deye, sonadan benniyāver oldu şindi benniyāver.
11 **SGA: Niye Gavurōren diyorlarmış?** NC: ne_bīlēm bilmiyom eski adı ōleymış
12 işde nedēndir bilmem. **SGA: Şimdi ne?** NC: şindi benniyāver. **SGA: Benliyaver**
13 **niçin dediler?** NC: burası işde benniyāver küyün_adı. **SGA: Tamam da neden**
14 **Benliyaver koydular biliyor musun? Sen burada mıydım değiştğinde?** NC:
15 de_ıştinde bēn burda di_īlim de bi yaşlı ınsandan sesledīdim ben bunu. bürda
16 bi sınır kavęası ōlmuş qonşu küylerle ondan suna anqaradan burayı şey gelmiş,
17 heyet gelmiş, ēvel başbakan yardımcısına yāver denirmiş, o yaverin de beni
18 varmış ondan bu küyün_adı benniyāver olmuş. öyle sesledim bi ihtiyardan.
- 19 **SGA: Haa anladım. Teyzeciğim sen küçük gelmişsin buraya on altı yaşında.** NC:
20 e ōle geldim evet. **SGA: Daha çocukmuşsun.** NC: ōleydik, ēvel öyle evlenilirdi
21 işde, ep küçüktük. **SGA: Şey ama o köyle yani senin doğduğun Afyon'un**
22 **köyüyle burası farklı mı hayat?** NC: dīl o da orası da aynıdır, burası da ep aynı

23 küydür. orası da mâcır burası da mâcır. **SGA: Haa farklı bir şeyi yok?** NC:
24 farklı bi şeyi yok. zaten ço_u akrabâdır birbirine o küyle bu küyün, akrabâmız
25 çoktur.

26 **SGA: Teyze siz kırmayı nasıl yapıyorsunuz?** NC: kırmayı mı, he, kırmayı
27 hamıru yūruruz, duz_atarız yūruruz hamuru ĩndan suna topalağ yaparız
28 ufağ_ufaç bi dā yassı taşda açarız. açığ yellendirriz ũndan suna anı büle bükür,
29 keser keser siniye dizeriz. ũndan sūna da ũşdüne de kıymağ sürer süreriz fırına
30 pişiriz. **SGA: Kaymağı çok mu koyuyorsunuz?** NC: çok fazla kıymayı_ışde
31 ũsdünü örticek kadar süreriz. **SGA: Sütle sulandırıyor musunuz böyle sütle?**
32 NC: e tabi açığ yūrt_üşdü falan kıatarız sırf kıymağ da çok yalı olur, ũle
33 süreriz. **SGA: Haa yoğurtla karıştırıyorsunuz.** NC: hē. **SGA: Anladım, çok güzel**
34 **oluyor sizin muhacirlerin.** NC: güzel_olur.

35 **SGA: Teyze ũu bahçenin içinde binalar var, bütün muhacir evlerinde var mı**
36 **böyle?** NC: e bahçenin_çinde işde orası eskiden sāyamızdı bizim, ũindi
37 kıoyunnā satıldı boş kıaldı unu bunu kıoyiler_çine. herkesin vardır tabi. **SGA:**
38 **Saya var, başka ne var?** NC: e bu tarafda damlīmız var. **SGA: Ne?** NC: dam
39 var, ineklerin damları var, inekler var, samannık var, işde ũle. **SGA: Samanlık**
40 **var?** NC: hē dam var. **SGA: Mutfak?** NC: mutFağ burası. **SGA: Haa burası,**
41 **içeride.** NC: hē. **SGA: Peynir evi, süt evi, ũrün evi öyle bir şeyiniz var mı?** NC:
42 işde iki gözdür orası, evel süt çekerdik kıoyunumuz çokdu be_ım genşlimde,
43 iki gözdü iş tarafı süt_eviydi, orda süt makinemiz vardı, orda çekērdim işde yā
44 yapardım tereyā, peynir yapardım. ũē makine sütle_ĩnden ekşimek yapardık
45 biz işimik deriz. siz ekşimek mi diyiler ne ũēdirler? büle kıoca fıçılara
46 doldururduk, başkıladık unnarı sona satardık. hē ũleydi ũimdi ama kıalmadı
47 kıoyun moyun. kıoyunnarı sattık ũindi innekkeri var ũlumun hemen sütçü geliyi
48 içeri girmiyi sütler iç emen sāyıp veriyile, satar. **SGA: Sağıp variyorlar?** NC:
49 sāyıp veriyilē. kāndi yicekleri yūrtluğ alıyız kıalanı veriyile. **SGA: Anladım,**
50 **tandır eviniz var mı, ekmek evi?** NC: ekmek_evi dıũa_ıda fırınımız var.
51 evel_atādık_ama ũimdi ekmek_atan yok ki. **SGA: Yok mu hiç?** NC: atmiyile,
52 kimse atmaz, satın. ekmekçi geliyi hēr gün ũle.

53 **SGA: Teyze bu köydekiler Bulgaristan'dan mı göç etmişler? Bulgaristan**
54 **muhaciri mi?** NC: vallā bu küylüyü bilmiyim yavrum bulgaristan mācırını mı
55 nediler. çok_olmuş bu küy burayı kurulmuş. ama benim anam annadırdı
56 rahmetli, benim anamın anaları bubaları bulgaristandan gelmiş, o akören
57 küyüne onnā yēleşmiş_ışde. benim_anamın anaları bubaları bulgaristandan
58 gēmiş. **SGA: Senin anan burada mı doğmuş Türkiye'de?** NC: anamı bilmiyim
59 turkiyede mi dōmuş, herālde turkiyede dōmuş orasını bilemiyim vallā. **SGA:**
60 **Peki anan anlatır mıydı Bulgaristan'daki zorlukları?** NC: annatmazdı, o
61 bilmezdi onnarı. bilmezdi işde anası bubası da onun gānç_ölmüşdü anamın,
62 anamız bubamız gelmiş dēdi yāni o herālde bu küyde, burda dūmuş, bilmezdi.
63 **SGA: Anladım. Anladım teyzeciğim. Buradakiler söylemiyorlar biz**
64 **Bulgaristan'dan geldik, Yunanistan'dan geldik?** NC: onnā da herālde
65 bulgaristan mācırırda başka ne_olcāk. mācır çünkü. mācır ama çok_eskiden
66 gelinmiş herālde, çok eski. yeni mācır gelen yok biSim küylere buralara.

67 **SGA: Köy eskiden çok mu kalabalıktı?** NC: bayā kalabâydı. işdē okul var,
68 kırk_elli talebesi vardı okulun. bayā kalabâydı ama şimdi işde gençler_eP
69 eskişehire gitti, gānç kalmadı, çocuk kalmadı, okul kapandı. herkesin, öle
70 burda yaşlılā kaldı. en gānç işde benim_ölüm meselā onun emsālī iki_üç kişi
71 var unnā da bayā elli dokuz atmış yaşını buldu. unnar en gānci. **SGA: Niye**
72 **gidiyor gençler şimdi?** NC: gideyiler_ışde ne bilem çifcilik, orda bi_ış sa_ibi
73 olalım deyip gideyiler. okullā yok gānşler urda çocuklānı okuduyiler, öle.
74 **SGA: Ha okul için. Ama çocuk olsa okul da olur burada, çocuk yok.** NC: yok
75 çocuk yok, bak iki çocuk var şurda işde bu küyde. o iki çocā servis geliyi
76 sivrisardan, unnarı alıP götürüyi gene getirüyi. ya iki çocuk başka iç bi tāne yok.
77 **SGA: Doğan da yok?** NC: gānç_olmıyınca do_an da yok. **SGA: Bir genç, bir**
78 **ihtiyacımız olsa ne yapıyorsunuz? Hani bir şey kaldırılacak konulacak olsa**
79 **köyde?** NC: e işde birbirine acık yardım edeyiler tabi, şey tüm_ekmē falan da
80 adam bulunmıyı. gidip emirdā vādır emirdānda türkmennē vādır türkmen,
81 urdan gidip işçi alıp geliyiler, yardım ettiriyiler. **SGA: Haa Emirdağ'dan geliyor**
82 **işçi?** NC: emirdā_ından alıyiler bāzısı işlēni kāndi yapamayan. o da tüm falan
83 ekēke bir_iki günnüne. **SGA: Hıı anladım. Yoksa çalışacak kimse yok köyde?**

84 NC: işde şimdi moturla oldūna hērkes kendi işini kendi yapıyı. **SGA: Eskisi**
85 **gibi değil?** NC: hē dīl. eskiden bekar, çırağ, çoban kalabaydı küyler, öyleydi.
86 gün_’aşrı ben iki günde bi fırın ekmek atārdım. şimdi yok işde bi gelin, bi
87 ölüm, dört tâne kızları vardı i dördü de evlendi gitdi. kimisi ıstambulda kimisi
88 bursada, yā kimisi eskişehirde. iki ölüm da eskişehirde gene unnā da urda evli.
89 bi kızım vādı o da eskişehirde. bēn de yazın burda kışın bēn de eskişehire
90 gidiyim. öbür çocuklara gidiyim kışın. **SGA: Haa çocukların yanına gidiyorsun.**
91 **Kışın çok mu sert oluyor burası?** NC: ével çok sert olurdu ama bu senelēde öle
92 sert olmuyı pek kışlā. çok yāş olmuyı. **SGA: Yağış olmuyor?** NC: olmuyı
93 yavrum. size bān ne ikrām_ edeyim çay may? **SGA: Biz bir bardak su içeriz**
94 **teyze, su.**

I.37
SİVRİHİSAR - Çandır

Kaynak Kişi : Hatice Karaman, okula gitmemiş
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, hayat hikayesi, kral ağacı, şifalı su, köyün durumu

- 1 **SGA: Adın ne teyze?** HK: hatice ğaraman. **SGA: Karaman. Kaç yaşındasın?**
2 HK: ay_ıç bilmiyem ki yaşıımı yayrım oğumuşlüm yok. **SGA: Gitmedin mi**
3 **okula?** HK: doğuz tâne yapmış bâbam bizi, òlannarı oğutmuş iki kız biz yok.
4 **SGA: Yedi tane oğlan kardeşin mi?** HK: hı hı onnarı oğutmuş, bize yok oğul.
5 o_ zamankı günde òleymiş em başka küyden gelmiş de_irmencilik yapmış.
6 hani bizi aç bırakmamış amma oğula salmamış işde, elin küyünde deye.
7 o_ zamannar oğul bile yokmuş yayrım. ē başka küylere gidēlēmiş. neresinñ
8 nufusu çoğsa oraya òretmen verilēmiş o vağıt, ūle yāni.
- 9 **SGA: Sen doğma büyüme Çandır değıl mi?** HK: dīlīm. tilkisiyan. emirdā
10 do_umluyum, alikelde büyümüşüm, buraya gelin_olmuşum üç küy
11 de_ıştirdim. **SGA: Üç köy değıştirdin. Muhacir misin sen?** HK: mācur yayrım.
12 **SGA: E burası da muhacir köyü.** HK: burası da mācur, siz nereli? **SGA: Biz**
13 **Eskişehir'den geliyoruz.** HK: hā biz sivrisara bālı biz yārum_ışde. biz de yāni
14 oralı. **SGA: Hı hı. Demek buraya gelin geldin?** HK: hī burayā gelin. **SGA: Nasıl**
15 **buldular seni?** HK: alikel şurada bayırın_arğası yāyırım, burda da_amcam
16 vārdı, o sōlemiş buldular işde be yayrım. iki tâne, üş tâne çoçuk_üsdüne
17 geldim on yedi yaşında. anaları òlmüş, ben_onnarı büyütüdüm, gelin_ētdim
18 birini, birini tēzesine vermişler anaları ūlünce onun bēbē olmamış, ikisini
19 büyütüdüm. òlana da kendi ābimñ kızını āldım evimizin_ıçı bozulmasın deye,
20 òle geçindik gitdik yayrım. **SGA: İyi Allah razı olsun senden. Senin çoçuğun**
21 **oldu mu?** HK: āltı tâne de benim var. 'erkez dāldı gitdi. dört kızım var, iki ölüm
22 var, bi de ilk ğarısından òlan var ani ayrı deyemiyem onu da ben büyütüdüm de
23 yāni dūmumu söyleyem. **SGA: O da senin, onlar da senin çoçuğun.** HK: tabī
24 tabī yārum_unnar yedi yaşında biri, doğuz yaşında biriydi ben gēldimde, ben

25 de unnārla bile büyüdüm iç onnara kıyamam. **SGA: İyi Allah razı olsun senden.**
 26 HK: tabi. ayran bi şey getireyim de için yayırım. **SGA: Yok teyze çok karnımız**
 27 **tok bizim. Bundan önceki köyde yedik karnımız tok yani sağ ol. Tatlı dilden**
 28 **başka ne isteriz biz.**

29 HK: ĩ başka şeyimiz yok işde satın yürt alıyez, devlet_aylık veriye bizá,
 30 getirttiriyez. ihtiyar dede yateyĭ_ıçērde iç bilmiye de alzā_im başlamış,
 31 ũraşıyem onna yayırım, ya. üç_āydan üç_aya üç yüz yetmiş mi kaç veriye
 32 bilmiyem ki deyim şimdi de anĭ içimize çökiye bü_sürü gēldile_dıšardan.
 33 başbakan bizi mi doyracēk onnarı mı doyracek deyem yā rePPim_allahım
 34 diyem. kırye o nası ĩsansa halkını kırye yayırım. aciyem haberlerde başıyem
 35 onnara da, zor. **SGA: Onlara da üzülyöyöz değil mi?** HK: tábĭ onnar da
 36 müslüman, isder müslüman olmasın can. cenābi raPPim yaratmış_epsimizĭ. o
 37 sabĭler bōle çırpına çırpına öliye. ze_jr_atmış ya. çok_günaĥ diyem_allahım
 38 ne_ımānsız insannā var. neyimiza yetmiye bak Kocā nası güzē türkiyemiz. çok
 39 şey_oliye bu insannar kıanātsız oliye yāyırım.

40 **SGA: Teyze şu ağaç ne ağacı biliyöy musun? Cinsi ne?** HK: şu mu? kıral. **SGA:**
 41 **Ne?** HK: kıral kıral. **SGA: Kral ağacı?** HK: hĭ kıral_acı unnā yāyırım. **SGA:**
 42 **Nerede yetişiyöy bunlar?** HK: āvlü_ıçinde, tē bak kıarışıda var, bak buralārda her
 43 yere çağkıye, yüssüz_āç. **SGA: Haa burada çok olan bir ağaç öyle mi? şu ağacın**
 44 **kendisi.** HK: hĭ heP_onnar. řurdaķı o bādem, bunnar hep Kıral, ötelər kıavaķ.
 45 **SGA: Hı.** HK: hē yayırım öle işde. **SGA: Bu kuşlar neymiş böyle o ağaçta hep**
 46 **toplaniyöyler gidiyöyler geliyöyler?** HK: gārga onnar. **SGA: Karga mı? Kral**
 47 **ağacını mı sever onlar?** HK: sevmezle de oralārda besĭ_ānelē var. hani kıuzu
 48 besleyiyeler ya onna_ın yemlerine toplaniye onnar, gölgelik piniye, bak
 49 bıraķdı gitdi. sevdĭne dĭl yāni. **SGA: Bu köy güzelmiş teyze çok.** HK: hē
 50 küyümüz güzel yārum da eşde gitdi dāldı millet, oķul yok, oķul var talebe yok.
 51 o_ķadara öretmen mi verilir di mi? **SGA: Kaç tane çocuk kaldı ki?** HK:
 52 çocuk_ıç kıalmadı Kıyım_epsi eskişehirde gitdiler, sivrisara taşımayla gidiyeler,
 53 hani oķul kıazanannar gidip oķuyĭye oralārda. yok_oķul. oķulumuz var
 54 öretmen yok, bēbek yok. genřlē bēbek yapmiye, Pālılık deyĭyeler, tabi kıolay
 55 mı yārim oķutmaķ. onnarı hani bēn yapıdım altı tene, ĩki ölan ne ēv ne bişe,

56 gitdiler eskişehir. ğazan_āleme ver. ama şimdiki aklıml_ōlsa ōle onnarı yapar
57 da perişan eder mim? ya etmem.

58 **SGA: Bu köyün bir şifalı suyu varmış?** HK: e? **SGA: Köyde su varmış şifalı?**

59 HK: şifalı su āçküyde, burdan çıktına āçküyünü geçiyen āçküyle aқтаş_arası.

60 **SGA: Ha burada değil?** HK: ı ı. urasını dediler iç de içmedim yārim. neye ĩ

61 gelirmiş_ō? **SGA: Böbrek taşlarına iyi geliyormuş teyze.** HK: ah yāyırım

62 herkes, bu küy hēpsi hasda, bacaklānı süriye. ben ikisindēn de

63 ameliyet_ōldum. vallā o böbrē ĩ gelse çobannar vār herkez var aman_çşde

64 uydurup uydurup söyleyiyeler. şifalı su 'dedin böyle yērden kāynar. o_bilēn yok

65 onu ılıca gibi bi şey kurbālık, pislik ben_ççmem. **SGA: Haa ılıca gibi?** HK: i

66 tabī ōledi bī kāmışlık, papırlık_ççindēn geliye, yanından geçiyez de orda

67 gördüm yāni. iç dā i bilmem de onu duyuyem senin dedin gibi. bi urfalı mı

68 gēlmiş ğonyalı mı gēlmiş, orayı 'çadır kurmuş pancar ani kızılye, günnükçü

69 yāni. çok da_asda hanımı varmış_ōnun, ep_ō suyu kullanmışlar yıkanmaya

70 dā, yēmēne de içmesine kurtulmuş göyā. e bilmeyim ki yārim öyle_çki içmēyle

71 gidē mi_ō? altı_ay yaz ōrda durmuşlar ōle deye duydum. hēmen bizim küyü

72 çıkđına āçküy. öte de aқтаş, aқтаşla ikisinin_arası köy.

73 **SGA: Anladım. Köy eskiden çok mu kalabalıktı teyze?** HK: kalabāydı yārim

74 er_ānede iç bi tāne ne gelin_āyırılırdı burda, Kāyna Kāyınbaba yanında

75 durulārdı, ğaynana ne verise şimdi gider unu yemek yapārsın ōle kendi başına

76 yok. idārelen olunurdu. ē ilerki günner kötüydü şimdi iyi yāyırım. vallā kötüydü

77 vārdı gene de iç aradımızı bulamazdık. lāmbamıza ğaz bulamazdık parān var

78 alamiyen, paran var çay şeker yok epsicī böyle kāt lüleler_ççinde nērdeymiş

79 onnā nereye kaçırıyan_ōnnarı bilmiyem ki. ōleydi günner. git bakkaldan bi

80 lüle çay_çal bilmem.. şimdi hēpsi poşetlērle, paketlērle çalış çalış_çal. a o

81 gēnçliklē şimdiki gibi ōsa. o_zamānķı gün, iç nası çalışırım da ēr şey mi olur?

82 boşa çalışdık ğuzum, vallā bak. **SGA: Niye boşa olsun?** HK: ē böyle işde vārla

83 yok_arasında. sabın yok, ğaz yā yok, her şey vā türkiyede i neriye koymuşlā

84 bunnarı be anam, saklamışlar_ōnnarı be kızım. ā bu ĩsannar geşdi er şey. er şey

85 düzēldiydi amma şimdi de bu ĩsannā neye böyle yapıdı bilmiyem. bu savaş mı

- 86 ıkacağdır diyem dedeye nābacık diyem, uşaklāmız nābacāz? bize bağma da
87 sizlē nābacānız? allahım yā rePPim, allah ҡorusun.

I.38
SİVRİHİSAR - Gerenli

Kaynak Kişi : Ürkiye Özgönül, 55, ilkokul
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Balkon
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, eski köy hayatı

1 **SGA: Ürkiye Özgönül ben yanlış anlamışım. İşte elli sekiz doğumlusunuz. ÜÖ:**
2 **evet. SGA: Okula gittiniz mi? ÜÖ: ilköğül_okuduk. SGA: Güzel, kendi**
3 **köyünüzde mi okudunuz? ÜÖ: selimiye köyünde okudum. SGA: Selimiye**
4 **köyünde okudunuz. Selimiye'den geliyoruz hiç kimseyi bulamadık. ÜÖ: yâ orda**
5 **zâten İsan_az aslında vâdır da işde raslamamışınız demek ki kimseye. SGA:**
6 **Ayy köyü dolaş dolaş dolaş dolaş bir tane.. ÜÖ: şimdi bi de bugün günneden**
7 **cumâ yâ o_yüzden hêkes çifdelere pazara da gitmiş_olabilir. SGA: Ha**
8 **Çifteler'e gitmişler muhtar bulamadık, azaları bulamadık. ÜÖ: mûtar aslında**
9 **benim görümcemin kaynı. SGA: Haa. Ondan sonra hiç kimseyi bulamadık. Bir**
10 **tane şeyle karşılaştık, hep, çok mu az insan var o kadar kaldı? ÜÖ: herâlda aSdır**
11 **ya eskişeyire gitdi millet bi de küylê seyrêldi artık. hêkezin bi tâne iki tâne**
12 **çocū vâ onnâ da şeyirde çalışmakta. şu küyümüz ne kadâ büyük her_ânede**
13 **bilmiyim ikişer kişi üçer kişi üyle. bir_iki hâne de gelinneri torunnarı vâ okul**
14 **açıldına onnâ da gidê yâ rePPi şükür hêkez bi nine bi dede. bi dâ arama**
15 **kimseyi. var benim de üç tâne çocūm var iki olan bi kız, kızım izmirde kocada**
16 **olannâ da eskişeyirde biri, büyük_olum sigortada güvennik, küçü de gene**
17 **eskişeyirde o da ne şu.. mutalıp yolunda arslan petrol vâ şindi petrol dēyişti de**
18 **bilginnêr mî oldu ne orda çalışıye. hêkeS şeyirde işde.**

19 **SGA: Hı. Şey eskiden nasıldı? Biz hani köyün daha çok eski hayatıyla**
20 **ilgileniyoruz da hani. ÜÖ: eskiden bā yāyrum şindi hêş şey bolluk şeylik, biz**
21 **günümüzde yetişirkên at_arabasıydı bizim günümüzde. târlalâ pullukla**
22 **sürüydü bubalāmız. bir_iki defâ ani esgi makinéyle biçmê biz de gittiydik**
23 **buvamna. biS beygirin önünden ben tutādım buvam_arçadan çekēdi. biri de**
24 **yanıbaşındaydı dört tâne beygir koşādık o esgi makinéye, böyle hayātımız**

25 geşdi, düvenne harman düvêdik, çapâyla, bostannarı çapâyla eker çapâyla
 26 kızardıq ama şimdi moturla ek, moturla sür şimdi hayat tâ bi başKa. hani
 27 'öyleydi hayatımız geşdi. inekleri elle sa_ardıq, koyunnarı elle sa_ardıq
 28 makine görmedik. **SGA: Elektrik gelince mi değışti her şey?** ÜÖ: tabi ettirik
 29 bin doqız yüz yetmiş yedide gēldi bizim küyümüze. o_ zuman biz de işde
 30 yetmiş sekizde de ben 'evlendim zāten. yetmiş yedinin son_ aylānda eylülde mi
 31 ekimde mi evlendim, ben_ evlenmeden iki üç_ ay önce gēldi ceyrannāmız küve
 32 selimiyeye. burayı bir_ iki sene önce gelmişdir belki ve yāvut da bi sene önce
 33 ama bizim üyle gēldi yāni. her şey bi de ğaz lambasıydı ütü yok, bi şey ütümüz
 34 vādı amcamızdan alırdık onu da bi dikişe gitdik o hocamız getirdi, şüle bi a_ār
 35 bi ütü içine kömür qoru mu odun qoru qor onna ütülēmē üraşırđık. ya da
 36 sobanin üsdünde ĩce kızdırırđık onu ayğazda, túb_ bile o_ zaman yeni çıkdıydı
 37 túb_ bile yokdu. ateşin başına ateş yaqcān da onun külü olcaq qoru olcaq neyse
 38 onda, bu ayğaz sōnadān çıkdı. qotlan dēdik tā önceden topraqdan yapādı
 39 analāmız evimizi bile hem onna ısıdırđık, hem bi de üsdünde yemek pişirirđik
 40 onun yemek yapādıq. **SGA: Kotlanda?** ÜÖ: évet. **SGA: Ocak gibi bir şey mi**
 41 **nasıl bir şey?** ÜÖ: ğuzineye benzēdi aynı tūlayla işlēdik onu būle dōrt köşe.
 42 üsdüne tuç ğorduk ğuzine tucu, āynı altından kül_ almā yeri vādı üsdünden de
 43 dolduruyduq. tezek keşge odun kömür_ olsa. odun bile yokdu o_ zoman. ama
 44 kesmē mī bilmezđik, ĩzar yok bi şe yoK tabi neyle kescēn_ odunu, baltāyla
 45 qara zoruna, gündōndü sapınna ūle vaqıt geçirdik. **SGA: Hı gündōndü sapını**
 46 **da mı yakıyor, ne yapıyordunuz?** ÜÖ: yakādıq o yaqacaq olurdu bize gündōndü
 47 sapı. ben buruyi geldinen bile icār yer_ aldık, gündōndü ekdik kıra o_ zoman
 48 biz bu bāçeyi yeni yapındıydık. sādece şu evlēm vādı bunnā filān iç yokdu,
 49 burayı yūduq bu binālā yōkdu zāten onnarı sōnadān yapđık. baltāyla kıy
 50 baqalım gündōndü sapını quy teneke olur bu qadā. tā bu qadā dolduruydum ay
 51 acık dā odun soqādım yanına acık dā. dolduru yaqāsın sen_ oturmādan pırr
 52 gitdi gündōndü sapı. bi tezek bulsan arasına soqsan acık qoru olcaq bēlki ama e
 53 tezek de yoksa gündōndü sapı onna ev_ ısıdırđık ay çok çilleliydik yavrīm.
 54 **SGA: Sürekli başında dur?** ÜÖ: tabē. qufalı sobāydı o_ zaman ama qufalı soba
 55 da olsa āynı işde canım içine doldurusan yancaq dōldurmādan ne yancāq?
 56 **SGA: Haa, ama hiçbir şey atılmamış eskiden?** ÜÖ: atmaq yok nēde? ne

57 buzdolabı, ne çamaşır makinesi , ne dōru dūrüs aygaz bi tāne tūpüm vārđı o
 58 tūple idāre edēdik ne bileyim nası idāre edēmişim bi de üş tāne çocuK
 59 büyüttüm o yoklukta. çok çilleli günnēmiz geşdi a şimdī beyle bacanaK yidimiz
 60 önümüzde yimedimiz ārdımızda ama az sızılara sā kıardık artık işde. çay suyu
 61 koyam çay içē miyiS? SGA: Çay içmeyiz biz ya sağ olun hiç zahmet etmeyin.
 62 ÜÖ: neden? SGA: Şimdi iki tane daha hoca var onlar namazdalar. ÜÖ:
 63 em olsun annā da gelir onnā da içer. SGA: Ben zahmet vermeyim diye. ÜÖ:
 64 hāyır hāyır. /.../ SGA: Ama mikrop kapmıyordunuz değil mi? ÜÖ: mikrop zati
 65 bilmezdik mikrop ne? mikrop ne? buzdolabı yōK bi şe yōK gene āynı
 66 nē bileyim ölmāzdı hiç bi şey de olmazdı işde ne mikrop kıardık ne hasda
 67 oğduk hasda bile olmazdık. SGA: Tabi şimdi sen diyorsun ki o tezekleri elimizle
 68 yapıyorduk bir şey olmazdı. ÜÖ: olmazdı elimizle yapādık. SGA: Ben şeye
 69 çıktım, köylere çıktım ne kadar hani sağlıksızsak ellerim hep parmaklarım
 70 dolama oldu benim. ÜÖ: āllah allā. SGA: İşte ama ben sağlıksızlıktan. ÜÖ:
 71 'ayaqlāmızda çorap yok bu ökçelēmiz yarılır yarılır o kıadara kıadā da.
 72 bilmiyim şimdi kıolladımız āldē ökçelēmiz acıyı o zaman acımaz
 73 mıymış unnā? ayāmızda dōru dūrüs ayakkıabı yok. ne sırtında mısmıl giyicēk
 74 ırka bilmezdik. būle başımızı sārma, bānyō edēdik o suyumuz süzülür de gene
 75 hasda olmaSdık. SGA: Yoktu sinüzit falan? ÜÖ: hāyır hāyır o zaman
 76 nēdeymiş bu asdalıklar? alıye mi yoksa bu beni? SGA: Alıyor alıyor. ÜÖ: ay
 77 ya vallā iç ölmaz būle şey be.. SGA: Yok televizyona falan vermeyeceğiz ya
 78 hani televizyonluk bir şeyimiz yok bizim üniversitede olduğumuz için. Öyle
 79 eskiden yoksulluk çokmuş, annenler çekmiştir. ÜÖ: tabi. āynı onnā da biS
 80 çekdimiz āldē onnā tā çok çekmişdir be yavrum o zaman tā bi yokluk.
 81 biz o zaman yokluk ölmaz mı? bābāmlar üç kıardeşdi bi de halamız vādi dört
 82 kıardaş. o tarlalāmız bölünmeden önce o.. ne kıadāsa tālamız bayā üç yüz dekār
 83 mı olur dört yüz dekār mı. tā evdeyke dedemin tarlası, halama vēdi sōna üç
 84 kıardeşe kıaldı o tarla, biz unu düvenne dūlup makineyle biçilip düvenne
 85 düvēdik, çuvalla taşırdık. ne kıadā yoklukmuş aS çıkāmış demek ki. ē şimdi
 86 sāde buvama düşen yer kaç motur arabası asılı geliyi. o zaman tarlalān hepsi
 87 bi yerde beygir arabasınna çuvala doldurup da hambarlara ekin arpa
 88 getiriydik. ondan hēm yimelik olcaK hem āyvannara birāz da satılıp da

89 pazârdan işde itiyâç görölcek. İtiyâç da ilk_önce zatên ğaz bidonumuz vâdı
90 onu kıorduk arabaya. ay ğaz bidonunu kıoyulum da ğaz dolsun diye. ilk_önce
91 ğaz bidonunu doldurulâdı bi çuvâl da sabun alır gelirlêdı itiyâç_unnâ işde
92 bilmem. bi çuval da tuz, tuz da çuvala gelirdi. **SGA: Sabun, tuz, gaz?** ÜÖ: ya.
93 unu zâten de_irmende yapâdıķ. **SGA: Haa kendi ununuz.** ÜÖ: evet. **SGA: Ama**
94 **azdı o zaman işte, yetiyordu?** ÜÖ: yetêdı, beygir_arabasınna gelip un_üdürlêdı
95 beygir_arabasına kaç çuval kıoncâsa. bi de kıalabalık da amcâm, iki amcam, iki
96 yengemîn, e onnân çocukları, biz, biz zâten beş ğardaşdıķ. üç ğardaş bi
97 amcamın vâdı, beş tâne birinin vâdı bi de dedeyle bâbanne vâdı yanımızda,
98 hepimiz bi aradaydıķ biz o_zaman. **SGA: Yengenin kaç çocuk vardı,**
99 **yengenlerin?** ÜÖ: üç tâne bi amcamda vârdı, beş tâne de birinde. işde hepimiz
100 bak bi sofraya oturuyduķ. **SGA: On üç çocuk ettiniz.** ÜÖ: evet. bi de hepimiz bi
101 sofraya oturuyduķ o kıalabalık. nası yetişdiriymiş o_analâmız? ekmê fırına
102 atarla. süt satmak ta yoktu ya da çok çıkmazdı. o südü sârlâ yayıkta
103 ayran_olur, yayıkta yâ olur, hâtından İşimik o kıatık_olurdu bize. **SGA: Yaa.**
104 ÜÖ: onnâdı ya. kıotlanda pişiriydik yemekleri. satın bilinmezdi, bi şey
105 bilmezdik ki satın. 'tarlamızda evimizde ne olursa onnarı yirdik. **SGA: Hı,**
106 **doğru. Ne çıkıyorsa buğday yiyorsun, süt hayvandan.** ÜÖ: sıvı yâ bile
107 çok_âmazdıķ tereyâ kıullanırdıķ yemeklêmize bi de kelem, şey de ona, büyük
108 bi fıçılâmız vâdı o büyük fıçıyâ bi fıçı kelem turşusu kıuruyduķ, bi fıçı da bîbêr
109 domates onnâdan yirdik bi dâ. bi küçük fıçı da yâ dolduruyduķ o tereyâ ille ona
110 dolâdı. İşimikleri fıçılara dolduruyduķ, üle yirdik. peynir bile bilmezdik
111 sônadan ürendik peyniri. **SGA: Hı sonradan yaptınız peyniri?** ÜÖ: i yapıdıķ
112 cañım bi dâ. hani ben kândim de yapıdıķ, çok satdıķ da ama ilk_önce
113 bilinmezdi. **SGA: Tabi, tamam.**

I.39
SİVRİHİSAR - Gülçayır

Kaynak Kişi : Şevkiye Alkara, 52, ilkokul
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köyün taşınması, eski köy hayatı

- 1 ŞA: oyun oynanırdı şe yapılırdı, bayram gezilirdi önce büyükleri ondan sōra
2 büyükleri dedīn gibi. onnar filān şimdi kalmadı. hē o günner başkāydı yāni
3 bilmiyom. **SGA: İsminiz ne?** ŞA: şevkiye. **SGA: Şevkiye. Soyadınız?** ŞA: şimdi
4 alkara şu soyadım. **SGA: /.../ Gülçayır'da doğdunuz büyüdünüz, kaç**
5 **yaşındasınız?** ŞA: yā atmış birliyim elli kaç oluyo? /.../ elli ğki yaşındayım.
6 **SGA: Elli iki yaşındasınız maşallah, okula gittiniz mi?** ŞA: burda ilkoğula
7 Kittim. **SGA: Gülçayır'da var mıydı ilkokul?** ŞA: vārdı aşā köydeydi oğul
8 bizim. bu sağarya nehri taşıyodu o zaman biz aşşāda oğuduk ama ondan
9 sōra oğul yukarıya taşındı. köy suyun altında kalıyodu bizim, sağarya nehri
10 taşıyodu. bizi başka köye taşıyolādı benim az aklım erer bizim
11 hayvannarımızı filān āldılar benniğuyu köyüne götördülērdi. oraya bi kaç defā
12 Kittik biz. undan sōra köy burayā yukarıya taşındı. devlet tarafından verildi
13 işde yerleri şeyleri, evlerimiz yapıldı, devlet verdi. para olarak verdi işde
14 tomruk filān getirdiler, çümentosunu şeyini devlet vēdi yāni. sel böl.. şeyi
15 ilān edildi bura yāni sel bölgesi, āfāt bölgesi ilān edildi aşā köy bizim, köy
16 burayı taşındı yukarıya.
- 17 **SGA: Anladım orası sel bölgesi, sel basıyordu o yüzden taşındı. Ne kadar oldu,**
18 **siz çok mu küçüktünüz?** ŞA: tabi çok küçüktüm ben dā ilkoğula
19 başlamadıydım, bir, iki sene.. ikiyi oğudum orda yā, ikiyi oğudum aşā köyde
20 undan sōra burda oğudum üç yıl da. tabi ki öle yā iki yıl aşā köyde oğudum
21 ondan sōra sel nedeniyle yukarıya taşındı burda oğudum üç yıl da. **SGA: O**
22 **taşındığınız zamanı hatırlıyor musunuz eşyalar, evler nasıl ayarlandı?** ŞA:
23 biz önce işde hayvanları getirdik o kış çok sel basdı, ayvannamız bütün su
24 altında 'kaldī ahillā filān. bābam geldi burdan işde önce ahılı yapıdık burıya

25 devletın verdī yere. bābam kışın burda durdu hayvanı, samanı filān burıya
 26 getirdik, arpayı. kışın o kışlağda burda ertesi sene yazın biz ey filān yaptık,
 27 ertesi sene de biz taşındık. köy bütün burıya taşındı, iki senede taşındı yāni. ilk
 28 senesi bütün hayvannar getirildi, bütün aşā sel basınca su içinde kaldı ahıllar.
 29 gine kendimiz bi yıl dā orda şe yaptık yāni kışı geçirdik. yazına evleri yaptık.
 30 kendimiz önce işde birer oda filān yaptık taşındık, undan sura devlet şey verdi
 31 çimāntosunu şeyini tomruk olarak geldi. evler de undan sūra yapıldı herkese
 32 işde tamāmen buraya yukarıya taşınıldı. o şekil yāni. **SGA: Evleri kendiniz**
 33 **yaptınız ama?** ŞA: kändimiz yaptık. herkez usda getirtti o şekil taşınıldı
 34 burıya. **SGA: Eşyalar nasıl geldi o zaman böyle araç yok?** ŞA: at_arabası. tabi
 35 o_zuman hep at_arabasıydı. dā hiç bōle bi kaç kişide yāni çok zenginñede
 36 tırağtör vardı. bizler hep at_arabası kullanıyoduğ benim aqlım erdinde. /.../
 37 tabi hasır. /.../ tabi bi şey yok. tabi hasır, duvar yasdī deriz_ışde o şekilde.
 38 kilimler şey doğuma yāni pala denirdi. tabi ki onnar at_arabasına doldurup
 39 gelindi, taşınıldı yāni. fazla eşyā yoktu ki esgiden, o şekil taşınıldı. aşşā köyde
 40 hiç bi şe yokdu ondan sōna burāya taşınınca elettirik geldi, evlē su geldi. su
 41 yokdu sağaryadan biz ben kızken hep sırtımızda şey kıovaları tağardık su_acı
 42 deriz omzumuzda sağarıdan hep öle getirirdik. evlerde su yokdu taşıma
 43 suyunan şāpiyoduğ kullanıyoduğ. sōrası çamaşır yıkanıcāmız zaman sağarı
 44 başına kazannan, kazan kurardık çamaşıruları sağarı başında toğaçnan yığardık.
 45 bulğurlā kaynar güz geldi mi artık kışlık şey hazırlık başlardı unnarı da aynı
 46 şekilde bulğur kaynatırdık sağarı başında. būdayer yıkanırdı sağaryada şey
 47 keşkeklik yāni kışlık şey hazırlık_çin, unnuğ būdayer yıkanırdı. yığatır..
 48 yığar kuruturduğ būda.. un yapardık un de_irmenlerinde. ğara de_irmen vardı
 49 şu alikel deriz orda, orda ütülürdü.

50 **SGA: Kalmadı değil mi o değirmenler?** ŞA: 1 1. dibek taşı vardı bizim mesilā
 51 bulğurları kaynatılırdı sağarı başında çayırda, dibek taşı da orda dē mi şerife
 52 abla, bütün kö_ünğ kızları genç kızlā toplasılırdı her gün bi kişiye dibekde şey
 53 bulğurlar dö_ülürdü. şimdi dibe.. şey ē ceryannı şeyler var meselā onda dūlüyō
 54 ya esgiden hep elnendi. dibekde dövērdik, toğmağlar vardı, hele kö_ünğ genç
 55 kızları her gün çārılırdı hep giderdik. hiç_öle imece usülü işde buğün sana

56 yārın bana. e_onnā bulgurlā bitti mi suvalar başlādı ondan sōna. evin etrafları
57 bütün suva, çamur suvası ġara suva derdik. o da_ōle imece usulü. hep kızlā
58 toplāşırđık, buġún bizimkini suvārdık ertesı ġünü ġomşununkini ōleydi yāni.
59 hep imecē usulüydü. meselā cāmide, cāmi suvanıcaġ denirdi bütün toplāşılırdı.
60 cumā ġününden bi ġün evel işde perşembe ġünneri cāmi temizlenicek denirdi
61 ep ġızlā toplanır giderdik. ēletirik süpürgesi fılan yok halıları çıkartırdık
62 mezar.. şey cāminin duvarlarına meselā silkelerdik bōle, temizlerdik camları
63 falan silerdik cāminin. /.../ hē ben hep o ġünneri ōle ayālimde geçirim. şimdi
64 diyom hiç bi şey ġalmadı ay ne ġünnēdi o ġünnē yāni. cāmiyi temizledik
65 camları fılan siler tekrar sererdik, cumā ġününe hazır_olurdu temiz_olsun diye
66 halılar. **SGA: Her hafta?** ŞA: her_afta, her_afta perşembe ġünü ē köy
67 Ķorucusu deriz yani bekci, o anons_ederdi aporlōdan bā_ırıldı cāmi
68 temizlenicek diye bütün köylü gidērdi ġenşler. gidērdik, temizlerdik halıları
69 siler, silkelere, serer cā.. cumā ġününe temiz yāñi hazır_olurdu. o şekilde.
70 meseļa dūnner esgiden köy dūnneri ta cumā ġününden başlādı biz dāvet ġavil
71 denirdi, cumā ġünü işde dāvet verilir, üç ġün o_ave artık yemek pişer. aşcı
72 gelir, üç ġünnēne tutulur aşcı, gelen misafire yemek. o_ġünü dāvet verili cumā
73 ġünü, o_ġünü aġşamı ġına gecesi yapılır, ertesı ġün işde ġüvey giyme olur
74 cumartesi ġünü, o_aġşamı dāmat i_şiy datlısı olur gece. ertesı ġünü
75 gelin_alma denir. ġız_evine nerdeyse oraya gelin_almaya gidilirdi üş ġün
76 dūn_olurdu. davullu zurnalı meseļa. ĩ sonra bi de i_şī ġız çıkarma derdik biz,
77 gelin ġız çıkamaz köyün ġızları olmayınca, ona da bāşış verilir. tabi ona da
78 herkes pek rāzı olmazdı yāni erkek tarafı bāşış vermeyi, ġız ġattiyen çıkamazdı
79 yāni ġızlar çıkartmadan çıkamazdı. yāni ġani bōle derlerdi dur ġız çıkmiyi. çok
80 güzeldi her şey dūnner, bayramlar. bayram_ōle üç ġün sürerdi bizim, ē en
81 büyük ġızlar meseļa yirmi yaşı üsdü.. yaşındaki çok şey ġenç ġızlar, büyük
82 Ķızlar denirdi onnara, onnā bi_ayrı ġurup bayram gezēler, yeni yetme denirdi
83 işde on_älti, om_beş on_älti yaşındaġılar yeni yetme denirdi onnā da bi_ayrı
84 gezēlerdi. ōlannar artık ġızların peşinde deliġanlılar, deliġanlılar da ġızların
85 peşindē işde ōleydi yāñi çok_ġüzel. **SGA: Delikanlılarla nasıl ġörüşölürdü ki**
86 **bayramda, yasak deġil miydi?** ŞA: yasak yokdu yā şimdi yā ġenç ġız öteki de
87 deliġanlı oldü için büyüklē de hoş ġörürdü yāni. birbirlēni işde dalġa geçer,

88 varsa isdedi onnan devamlı Őeyapar işde oŐŐekil. tabi Öleydi. **SGA:**
89 **Bayramdan sonra da kız mı isteniyordu sonra? Oradan bakıp birbirlerine.** ŞA:
90 tabi dūnde bayramda genēlde Őlan kız birbirleĒini Őeyaparlardı Őle
91 ayarlallardı yāni dūnnerde filen. Őimdi Őle yok onnā Ēalmadı Őimdi de. Őimdi
92 oĒullāda herālda Őeyapıyolar genēlde birbirleĒini buluyolar.

I.40
SİVRİHİSAR - Selimiye

Kaynak Kişi	: Zülfikar Kılıçal – Cevat Uzuntaş, 62 – 74, ilkokul - ilkokul
Derleyen	: Erdoğan Boz, Fatih Doğru
Derleme Yeri	: Sokak
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, Çifteler pazarı, köy adının kaynağı, geçim, Kurban Bayramı, köy okulu, eski köy hayatı

- 1 **EB: Muhtar aradık muhtar yok.** ZK: mütarin_evi burda. muhtar burda. **EB:**
- 2 **Yok adam burada değil kendisi.** **FD: Çifteler'e gitmiş.** ZK: ama yeni gittiye
- 3 bilmem. yarım sāt evēlsi boru getirdi yāni dādan. **EB: Şeye gittik azaya o da**
- 4 **yok.** ZK: onnā da çiftelēdedir. **EB: Niye bugün Çifteler'e gidiyor insanlar?** ZK:
- 5 ē bün cumā. **EB: Ne var orada?** ZK: çiftelerin pazarı. **EB: Ne yapıyorlar pazara**
- 6 **gidip de ne iş yapıyorlar satış mı yapıyor alış mı?** ZK: alışveriş yapıyē yā. **EB:**
- 7 **Ne alıp veriyor ki?** ZK: domatiz biber işde yiyecek tabi. **EB: Satış yapıyor mu?**
- 8 ZK: yok. **EB: Köyde kimse yok ya bir, neydi o adamın ismi, bizimle görüşen**
- 9 **adamın ismi?** **FD: Hatırlamıyorum.** **EB: Buraya gelmiş ak saçlı bir adam var**
- 10 **üniversite mezunu, burada.** ZK: vādır.
- 11 **EB: Adını da unuttum ama onunla görüştüğ de o yardımcı oldu ya. Şey köyün**
- 12 **adı nereden geliyor abi onu biz merak etmiştik, köyün adı?** ZK: selimiye küyü.
- 13 **EB: O adı nereden geliyor?** ZK: esgi adı azmağdı. **EB: Ne?** ZK: azmak. şimdi
- 14 yeni adı selimiye oldu. **EB: Azmak ne demekmiş?** ZK: bilmem ben. **EB: Ne**
- 15 **zaman koydular Azmak adını? Şey Selimiye adını pardon yanlış söyledim.** ZK:
- 16 beş_altı sene işde beş_on sene oldu. diyişince selimiye oldu.
- 17 **EB: Köy şey mi geçim neyle yapılıyor burada?** ZK: 'çivçilik. **EB: Ne**
- 18 **ekiyorsunuz dayı?** ZK: kabak, ayçiçē, pancar. **EB: Kabak var, ayçiçeği, pancar**
- 19 **başka?** ZK: işde arpa, būday. **EB: Para yapıyor mu kabak, ayçiçeği?** ZK: valā
- 20 bilmem ben ekmiyīm_ç. **EB: Sen ne ekiyorsun?** ZK: ben, bēn dā bi
- 21 şey_ekmiyīm be_ım seksen doğsan Koyun vādı onnarı güdüyim. **EB: Haa**
- 22 **koyun. Şimdi şey yapıyor mu koyun, kurbanı mı yetiştiriyorsunuz koyunları?**

23 ZK: hē erkēni satıyıs kurbanda işde ālcāk_alıyı. EB: **Para kazanıyor musun**
 24 **peki dayı?** ZK: ya ben kēndim güdüyim bıkaç kuruş kalyo yāni. EB: **Yani seni**
 25 **idare ediyor mu?** ZK: ya ben emekli zaten. gerek yok ētse de etmese de. EB:
 26 **Şimdi yem pahalı, işte şey pahalı girdiler pahalı.** ZK: ōsun.

27 EB: **Peki şimdi bir kurbanlık bu sene kaç olur?** ZK: kilō_esabı olur. EB: **Öyle**
 28 **mi? Kilosu kaç?** ZK: televizyon açıklar. EB: **Öyle mi? İki yüz elli lirayı falan**
 29 **bulur mu, iki yüz elli üç yüz lirayı?** ZK: geçer. /.../ bēşi geçer āltı olmasa da.
 30 elli kilōluk bi hayvan ōm_bir lira olursa beş yüz_elli lira yapar. ōn lira olursa
 31 beş yüz lira yapar. baskül_esabı. elli kilō da zaten geliyi kuzulā yāni. EB:
 32 **Geliyor mu?** ZK: cannı elli kilō geliyi yāni. EB: **Buralarda kurbanlık daha çok**
 33 **koyun kuzu mu yoksa büyükbaş hayvan mı kesilir?** ZK: vallā büyüKbaş hayvan
 34 da kesen vā da bizde koyun kesiyilē. EB: **Bu köylüler, şehirdekiler kurbanda**
 35 **gelirler mi buraya kurban kesmeye? Eskişehir'de oturanlar filan.** CU: şimdi
 36 adam ısım_akrabası vardır gelir. EB: **Ha hısım akraba gelir mi?** ZK: gelir. EB:
 37 **Kurbanları burada mı keserler nasıl yaparlar?** ZK: ōrda kesip gelir. EB: **Burada**
 38 **kesen yok mu?** CU: burda da kesēr canım bāzı mesā burdan alıyolar. ZK:
 39 burdan_alān burda keser. CU: burda zaten bi zülŷikār var satan bi de ōzcan
 40 var, mēmetiņ ōzcan.

41 EB: **Adınız neydi abi?** ZK: zülfikār. EB: **Zülfikar. Soyadınız?** ZK: kılıçal. EB:
 42 **Kılıç. Yaş?** ZK: kılıçal. EB: **Kılıç?** ZK: al. EB: **Yaş?** ZK: āltmış_iki. EB:
 43 **Altmış iki. Okul okudunuz mu abi?** ZK: ilKokulu bitirdim.

44 EB: **Okul var mıydı o zaman sizin bu köyde?** ZK: oğul işde bu. EB: **Buradan mı**
 45 **mezun oldun sen? Öyle mi?** CU: heb burdan_olduğ. bağ bizim zamanımıza
 46 kadar eyitmen, eyitici üçüncü sınıfa ğadar, ēn son biz üşden çıkdık üşden
 47 diploma āldık eyitimden, millī eyitimden emir gelmiş üşden çıkannar beşe
 48 gidicek ben de iki tene diploma var bi üşden bi beşden ama ikisinden bi tene
 49 olmaz. EB: **Peki o zamanlar nasıldı hareketli miydi canlı mıydı buralar? Kaç**
 50 **öğrenci vardı?** CU: İydi tabi. ZK: seksen kişi talebe vardı. CU: bağ şu açları
 51 bunnar_ekdi bu emsālēr_ekdi. bāzan geliyolar bayramlarda falan hani işde
 52 şunu şunu ben ekdiydim bunu ben ekdiydim diye konuşuyolar. EB: **Doğrudur.**

53 **Peki..** ZK: o erikleri ben_ekdim. **EB: Hı?** ZK: o erikleri ben ekdiydim. **EB:**
 54 **Kaç öğretmen vardı o zaman?** ZK: iki tâne. **EB: Köyde mi kalırdı onlar?** ZK: hı
 55 hı. **EB: Nasıl yaşardı köyde, kim nerede kalırlardı?** ZK: tē burası öğretmen odası
 56 bak. CU: ilk_ovelâ şurda bak ha şurası kapının sol tarafı öğretmenin eviydi
 57 bura. **EB: Öğretmenin çoluk çocuk, karısı da mı kalıyor?** CU: tabi tabi. ZK: ...
 58 evi vârdı zaten_aşâda. CU: bi de ayrıca cāminin orlara ev yaptılar ondan
 59 sonraıkları burda yatmadılar kalmadılar burda, öle. **EB: Nasıl defter kitap bulur**
 60 **muydunuz var mıydı o zaman?** ZK: vârdı yâ. CU: o_zuman şeyine göre vardı
 61 yâ. ZK: öğretmenler getirirdi parayla alırdık.

62 **EB: Elektrik yoktu ne yapıyordunuz?** ZK: elettirî nâpican yâ bizim_elettirik
 63 bundan iyidi eskiden. şimdikinden iyi. **EB: Niye?** ZK: e tabi canım nölcağ. **EB:**
 64 **Gaz ocağı yok muydu?** CU: şimdi gaz lambası vâdı esgiden, bak bak gaz
 65 lambasının evlenicek kızlara şe yapıyolar kaneviçe manevice diyolâdı bōle,
 66 şeyle yây göz nūru. o_zūman gine nası şey bilmem. el lambası. ZK: uşaklâ
 67 gēlmij bak. CU: unnâ gelir. **EB: Kim onlar?** CU: te biri bunun kızını biri de
 68 ordan.. **EB: Senin kızın mı? Torun mu?** ZK: yok kendi kızım.

69 **EB: Şimdi okul tabi yok kapalı?** CU: kapalı çokdan, om_beş sene
 70 rāt_olmuşdur. **EB: Kaç sene oldu?** ZK: ön sene, on om_beş sene oldu
 71 kâymaza gidiyelēdi. orası da kapandı galîbâ. CU: kimisi, kimisi ani şehirde
 72 okumak dâ iyi deyelektan şehirde okudu. **EB: Kaymaz'da okumak iyi mi?** ZK:
 73 vallâ bilmiyim ki pek î dî diyele. CU: yok pek_î dî diyolar yâ çoluk çocuk pek
 74 fazla bi şe öğrenmezmiş, köy_okulundan farkı yokmuş. ille büyük şehir.

75 **FD: Sizin isim neydi amca?** CU: cevât uzuntaş. **FD: Cevât Uzuntaş. Yaşınız?**
 76 CU: ē yetmiş dört. **FD: Yetmiş dört maşallah. Sen de burada okudun?** CU: tabi
 77 tabi. **FD: Üçe kadar mı?** CU: dedim ya bak bize kadar hep üç, bizden
 78 büyüklerimiz, biz de üçe kadar okuduk diplomayı aldık, millî eyitimden emir
 79 gelmiş üşden çıkannar beşe devam edecek deye biz de beşe kadâ Kitdik. ondan
 80 eyitmen, eyitici üçüncü sınıfta. süleyman_ocamız vâdı bizim_ocamız. ZK:
 81 yēnden gitmişlē beşe. CU: ikinciye yâni üşden sonra hani iki sene dâ.

I.41
TEPEBAŞI - Alınca

Kaynak Kişi : Yüksel Filiz, 59, ilkokul
Derleyen : Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köye ilk geliş, maniler, hastalıklar, köydeki eski evler

- 1 YF: sen nassın? hoşgēdin. ramazanınız mübārek olsun. **EB: Sağ olun, sizin de**
2 **inşallah. Nasılsınız, iyi misiniz?** YF: iy_ olmaya çalışıyoz allā şükürler olsun
3 işde. **EB: Adınız neydi teyze?** YF: yüksel filiz. **EB: Yüksel Filiz, güzel. Evet.**
4 **Okul nasıl, okudunuz mu? Burada okul var mıydı o zaman?** YF: ilkoğul vārđı
5 tabi, vādı. beşi bitirdim. **EB: Yaşınız kaç?** YF: yaşım elli doğuz. **EB: Elli dokuz,**
6 **maşallah.** YF: evet. elli dörd dō_ümluyum.
- 7 **EB: Haa, iyi. Şimdi bu muhacir köyü değil mi burası?** YF: mācır. **EB: Hiç şey**
8 **duydunuz mu teyze siz kendi zamanınızda nasıl gelmişler onlar? Oradan,**
9 **memleketten.** YF: valā onnarı bilmiyom. babannem annatırdı çok ama
10 babannemler gēlmışler işde o_ zaman. **EB: Nasıl gelmişler, neler diyorlardı**
11 **hatırlıyor musun?** YF: i başdan bī, tī ondan önce bī gāvurlar varmış_ işde,
12 undan sūra bizimkilē teg teg teg teg gelmeye başlamışlār, azar_azaray_ üyle
13 ħepsi birden gēmemişlē, selānikden. azar_azar ep gēmışler işde, yavaş yavaş.
14 burası gidince gāvurlar, uñdān sūna, burası kāl_mış köy_öle. ondan_ soñā
15 babannemler gelmeye başlamışlar, babaları dedeleri filān gelmemiş.
16 annatıyolar bize ufağken ama ufağdan dē_elli doğuz sene oldu kafa kalmıyō
17 ki. **EB: Yok olsun estağfurullah.** YF. : gāvurlārdan evler var. **EB: Öyle mi?** YF:
18 evet. şeyler bizim annem oturuyo iki katlı meselā. ahşap binā, kēpiçden.
19 çoğ_ güzel yıkılmıyolar kaç senelē_odu bak. orda beş_āltı tāne var. bi de
20 köyün_ içinde var şuralād_ ep gāvurlardan kalma, unnar. **EB: Nasıl evler?**
21 **Büyük mü?** YF: büyük, qocuman ohōō. üç oda, qocuman salannarı vā. ē
22 o_ zaman tāhtadanmış ep. her şey tāhtadan meselā yapılyo. yapmışlar
23 o_ zaman qocuman kalın āçlar, çam āçları qoymuşlar, şeyden yāni tāhtadan
24 yapmışlar her şeyi tāhtadan. kērpici bilem şüylē yapmışlar, arasına kerpiş

25 doldurmuşlar. tāhta çakmışlar, қolanların içine ep kerpiş doldurmuşlar.
 26 esgide_ep tāhtadanmış her şey tāhta. mēdivenler tahtadan aḥşap. yalı cāminin
 27 yanına gitseniz orda çok evler var, gösteriler size bi gezin evlerin içlerini. évet.
 28 oraları memleketten қalmışlā işde babannemlere filān. ... annem kendi yaşlı
 29 biraz da. **EB: Anneniz var mı orada?** YF: var. **EB: İyi o eve gidelim biz.** YF:
 30 seksen doḡu.. seksen yedi seksen sekiz yaşındā işde. biraz aklı bu günnerde ...
 31 ordan yukarı. ālzeme_astalī olmuş geçenlerde biraz ġiriz geçirdi de. babam
 32 ölünce işde yālnız қaldı.

33 **EB: Sizin yenge bu şey teyze bu gençliğinizde diyorum artık şimdi çoḡu zaman**
 34 **bitti de birçok köyde yok, maniler söyler miydiniz? Maniler?** YF: ölmaz_olu
 35 mu tabi söylēdik gençlimizde. māniyinen қandı... ikimiz bi köylüyüz. **EB:**
 36 **Şöyle birkaç mani yani böyle şarkı olarak olmasa da.** YF: işde bana da
 37 geçenlerde geldiler. üş tāne kız üş tāne genşden çocuk. évet. üniversiteden
 38 gēldi āllaḡum söyle allah söyle. ā bana verdiler tepsiyi tömbek, onnara dayre
 39 çalarım māne söyleyim, artık nefesim, bi de қalabalıқ. **EB: Yalnız biz şey**
 40 **istemiyoruz, tömbek falan istemiyoruz.** YF: қalabalıḡ yirmī beş kişidi. **EB:**
 41 **Niye?** YF: bizim köylüler de gēldiler. ā böle қalbim durucaқ. māni söylēdik
 42 işde gidiyuduқ, bābannemler ufaқdıқ ārman dövüyolardı o_ zaman, zamannarı
 43 öldü mu yayıқlardan ēyşimik çıkarıyolardı, tereyā yapıyolardı. aқşamdan onu
 44 suyun içine koyıyolardı, soḡuқ olsun, sabaḡ namazına yola çıkādıқ yayan. şurda
 45 mezarlıқ va, mezarlıқdan aşā, yayān gidiyo te eskişeyire satmaya. eyşimik
 46 dēlerdi o_ zaman podbore derlerdi, eskiler, podbore derler onnarı satmaya,
 47 yumurta satmaya. işdi onnālen günümüz geçerdі. ārman dövērdik, bubamlara
 48 yardım edēdik, қuzuya gidērdim ben, ben armanda pek şey_itmēzdim de
 49 қuzuyı.. **EB: Şey, manilerden birkaç tane söyleyebilir misiniz şöyle?** YF: ne
 50 biliyim nası māni sōliyim. iç aklıma da gelmiyōdur da. **EB: Gelince söylersiniz**
 51 **artık.**

52 YF: mezarlıқ daşlarını қoyun mu sandın yārim

53 benimnen dalḡa geçmeyi oyun mu sandın yārim

54 aқ қāvaқ қара қāvak esiyo savaқ savaқ

- 55 yārim altından geçmiş yedi yıl yaşa kāvāk
- 56 ay valā beni kameraya çekiyo. geçenlerde de bizi böyle çe.. şey_ıtmişlē,
57 gēldilē, yirmī_älti kanala çıkdı, halam var babannimin kız kardeşinin kızı var.
- 58 **EB: Biz seni çekmıyoruz teyze, biz kanala vermiyoruz.** YF: yō çekēseniz çekin.
59 desinler alıncadan yüksel kāmeryaya çıkmış. **EB: Tabi. Biz şey yapmıyoruz, biz**
60 **üniversitede hoca olduğumuz için.** YF: hē. **EB: Biz yani televizyon programı**
61 **yapmıyoruz, o konuda rahat olun yani.** YF: tabi. hattā o ta kanala çıkmış
62 yirmī_älti kanala. orda reklam yapmışlar da. asta olmuş, kadını bayıltmışlar,
63 āsta rolllerini filān yapmış halam. ordā bayā bi sene oynadı o, kanalda. **EB:**
64 **Allah Allah.** YF: hā ha. ...
- 65 güle bindim gülmedim
- 66 gülden düşdüm ölmedim
- 67 Kāra gözlü yārimi
- 68 kaç gün oldu görmedim
- 69 **EB: Evet, güzelmiş.**
- 70 YF: arman yeri yarılmış
- 71 kaynana bana darılmış
- 72 arılırsa darılsın
- 73 ōlu bana sarılmış
- 74 işde bunnarı söylüyōduğ kızken. dā neler söyleyīm bilmiyom ki aklıma
75 gelmiyo işde oruşlu olunca insan. o günü de bana diyolar ki sōle diyolar. yā siz
76 beni ĩcene sıkıyosunuz ātık. arabada yarısı kālmiş, burda da çocuklar, gēnşler
77 teyze söyle, ben de fırına ekmek atmışdım, ayıpdır söylēmesi bide çekdim
78 onnara çay demledim. ay teyze diyolā, ālamışa da gitmişlē, ālamışda da bi
79 kadın fırın yakıyomuş, ekmek atacağmış, onnarā çay demlemiş_ōrāda. bak

80 diyo bugün nâsipliyyiz diyo burâya da geldi. **EB: Doğrudur, doğrudur.** YF: başğa
81 ne söyliyelim ki.

82 **EB: Yine siz eskisi gibi fırına ekmek atıyor musunuz?** YF: atıyoz. **EB: Ekmeği**
83 **dışarıdan almıyor musunuz?** YF: alıyoz hër gün geliyo ekmekçi de kıış oldu mu
84 benim ayām şindī purotözden ameliyat_ oldum başdan kırıldı düşdüm orıya,
85 tansiyonum çıktı geceliñ. kırıldıñdan sona sigortaya gitdim om_ beş gün
86 doğtor şey koydu işde piletin, om_ beş gün sona diz kapām yürümedi, onu da
87 yaptı. orda enfeksiyon kapdırmış bana doğtor, üç buçuk sene oldu çekiyom.
88 iki sene böyle bāra bāra şışdi ayā_ am. yedi ay gitdim ĩc bi şeyini bulamadım
89 doğtorun, tedāvisini bulamadım. benim şurda köşede doğtorum var, ilhān can,
90 devlet hastanesi başhekimi o. ündān sona yüksel teyze didi bu böyle olmaz
91 dedi, ben seni ümit hastānesine.. ömer bey arkadaşımış, yazdı çizdi bana emen
92 yolladı, teyze açalım dedi emen çok enfeksiyon kapmış, āşdı, bī madden
93 koydu, gene orda o enfeksiyon kapıyo, üç sefer āşdılar, dördüncüde artık şindi
94 ĩyim ama allā şükürler olsun bunnan geziyom. ilerden dört bacaklı demirlen
95 geziyodum. **EB: Oo.** YF: yā. üç buçuk sene unnen gezdim, dā yeni bunnan
96 başladım gezmiye. şindi tedavi_ āltında āldı doğtor beni, bakıyo işde bakalım.
97 **EB: Allah yardımcınız olsun.** YF: āmin āmin işde_ undan.

98 **EB: Anneniz yaşlı değil mi orada?** YF: yaşlı seksen yedi yaşında. **EB: O ev, o**
99 **zaman biz o evi görelim.** YF: evi cāmiden yukarıyası, yeşil ev. **EB: Şimdi**
100 **buradan geri gideceğiz?** YF: burdan gitçēniz yukarı. **EB: Yukarı tekrar**
101 **gideceğiz.** YF: gene yukarı bükcen, cāminin önüne gelcen, yukarıya yeşil ev.
102 annem ne söyledini bilmiyo, iç. **EB: Yok evlere bakalım en azından.** YF: ha
103 evlere bakın, evlere bakın, gezin. **EB: Adı teyzenin adı ne?** YF: ayşe bilen. **EB:**
104 **Ayşe Bilen?** YF: hı hı. mēmet bilen ölunan yan yana oturuyolar. demir kapıları
105 hı. annem ne süledini bilmiyor artık yaşlanmış. **EB: Öyle mi, yaşlı mı?** YF: ēvet
106 çok yaşlı. kardeşim bakıyo işde. antalyādan gēldi bir iki ay durucağ burda o
107 bakıyo bakalım. ondan sona ābim bakar. ben getiremem ki ben de hastayım,
108 bakamam_ ona. **EB: Allah yardımcınız olsun.** YF: āmin. **EB: Bir de şöyle**
109 **bahçede fotoğraf çekelim şey, Songül.** YF: he çekin. **EB: Şöyle gelin bakalım.**
110 **Fırını çekelim şöyle dışarıda.** YF: ayy. kolāçka yatırdı tavuğ yatıyodu.

I.42
TEPEBAŞI - Aşağıkartal

Kaynak Kişi : Emine Demirezen, 70, ilkokul
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Bulgaristan'dan göç, eğitim, eski köy hayatı, düğünler

- 1 **SGA: İhtiyarları arıyoruz, sen çok ihtiyar değilsin ama olur.** ED: yetmişlik
2 yayrum. **SGA: Emine teyze, yenge muhacir misin?** ED: məcırım. **SGA: Bu**
3 **köyde mi doğdun büyüdün?** ED: ıı, bulgaristandan geldim ben. **SGA: Sen**
4 **Bulgaristan'dan geldin.** ED: évet. **SGA: Kaç yaşında?** ED: sekiz yaşında. elli bir
5 yılında geldik. **SGA: Bin dokuz yüz elli bir yılında sekiz yaşındayken geldin?**
6 ED: évet. hı hı. **SGA: Kaç hane var sizin gibi gelen?** ED: bizim gibi gelēn,
7 seyd_āmetler filān vārdı ama yayrum. kimisinin ... dört_āne verdiler sāde bizi
8 orıyı. amcamna çocūnu, bi de ābiyimle bizi verdilerdi. **SGA: Ha dört hane bin**
9 **dokuz yüz elli birde geldiniz.** ED: dört_āne. évet. **SGA: Başka var mı sizin gibi**
10 **eskiden gelen muhacir burada?** ED: burda bilmiyom gülüm be. **SGA: Burada**
11 **gelenlerin hepsi elli birde mi gelmiş?** ED: ben burıyı gelin gēldim yavrum.
12 **SGA: Haa.** ED: ben burıye ben elli birde dutluya geldim orıya vērdile beni,
13 ordan burıyı.. ha, évet. eskişeyirdeydim, eskişeyirden burıyı gelin geldim. évet
14 bulgaristanda benim göçüm gülüm. benden iyi ayşi yingem bilir. çünkü
15 buranın.. ama o da gelin geldi nası bilsin. tabi. hani İhtiyar nineler_ölünce, biz
16 gelme, gelin, ben tā onnardan geç geldim tabi. ayşi yingem benden ön sene
17 om_beş sene önce gelmiş tabi. o tā iyı bilir. nası olcāk fatmā yingeler ve yāvıt
18 cevriyē yingeler olcāk, kaynınamlar olcāk ki, zēhra āblalar onnar bilir. évet he.
19 kalmadı yayrım yaşlılar. hepsi gitdi bize geldi sıra. **SGA: O sırayla olmuyor**
20 **yenge, olsa.** ED: ömür bitdi be yavrım. évet öyle orası öyle.
- 21 **SGA: Okul var mı?** ED: var. beşe kadar. dört esası. ābimgil dörde gönderdiler
22 bi dā göndermediler yayrum. **SGA: Bulgaristan'da mı okudun?** ED: yok burda
23 dutluda okudum. **SGA: Dutlu'da okudun?** ED: hı. évet. iki sene gitdiydim
24 bulgaristanda işde. altıyla yedi gitdim, sekiz yaşında burayı gitdim. on dört

25 yaşına girmeden ābīm dördüncü sınıftan_ayırđı. babamız yokđu. eskişeyire
 26 alkca olunca ayırđı yāyrum. demem dōrt üyle ayırđı tabi dōrtde. ama
 27 diplomam var. burda sālī_ōretmene gitdim, diploma āldım yāni. **SGA: Ooo.**
 28 ED: beyim yolladı. ani cāhil olmasın diye diploma yolla.. aldırđı hi olmasa
 29 dedi. üylelikle. **SGA: Ha nasıl olsa okul okudun zaten.** ED: ēvet. oudum
 30 biliyom yārum o adārı hepsini biliyom tabi. o da üyle dedi. ...

31 **SGA: Şey, eskiden buradaki hayat nasıldı? Köydeki hayat.** ED: aynı yayrum
 32 devāmlı köy hayātı. **SGA: Aynı mı?** ED: aynı devāmlı. i ifi. dī_ıŐmiyō. inēn
 33 var meselā oyunun var. unnarla mūcadele ediyun. ifilik yapıyun. tarla toat
 34 yapıyorsun. arpa būday mısır ni istersen unu ekiyun. ifilik aynı devam.
 35 dī_ıŐmedi. dī_ıŐip de ne dī_ıŐicek.

36 **SGA: Şimdi Şey, siz buraya geldiniz burada hani erkezler de varmış. Sizin**
 37 **dūunlarınız farklıdır. Sizin dūunlarınız nasıldı?** ED: ben dūnümü unuttum elli
 38 senedir yayrum. tabi, ēvet. türke oldu. ēvet. **SGA: Mesela erkez dūunlarını**
 39 **anlattılar bize biz başka köylere gittik.** ED: türke oldu. davul tutmuŐlar. zurnası
 40 davulu o Şekilde. Şindiki gibi tā dīl yani. ta o_zuman davulla zurnıydı. üyle
 41 gelin getirdiler beni. Şehirden burıyı gelin geldim. **SGA: Haa, Şehirden.** ED: te
 42 ba bunu da gelin getirdik işde tā Şiyden, nere ız senin küyün? sivriısarın
 43 küyü. **SGA: E buraya gelinler hep dışarıdan mı geliyor?** ED: hep dışardan. Şehir
 44 küy_ından bi var bedriye. o da küy_ından teyzemizin ōluna aŐdı,
 45 üylelikle. üyledir yāyrum. **SGA: Tamam. DıŐarıya, kızlarınızı nereye**
 46 **veriyorsunuz?** ED: Şeyire verdik. **SGA: Şehre verdin.** ED: ēvet. Şeyire verdik.
 47 **SGA: Şey diyorlar bazı köylerde, köye gelin gelmiyor kızlar, Şehre gidiyor,**
 48 **burası da öyle mi?** ED: vallā yerine göre gülüm. gidicek_olan gidiyo küye de
 49 gidiyo. niye gitmesin. nūran meselā aynı Őeyire verildi ama o da küylü. bizim
 50 aynı. **SGA: Yok yok, köyde yani bu evden Şu eve?** ED: hā küyün_inde,
 51 gitmez. gitmez gitmez gülüm. **SGA: Kızlar Şehre gidiyor yani?** ED: ēvet. Şeyire
 52 ekseriye. e zati ızlar beraber oldu mu āradaŐ gibi yāyrum. üyle hani afedersin
 53 kötü gözle bamazlar. ābi ardeŐ gözüyle baarlar. onun iin yaıŐtıramıyız
 54 biz. o Şekilde yāni. hep dıŐarıya veriliy yayrum. āynı aynı, yok āynı. ābi ardeŐ
 55 gözüyle baılır, hi Şey_ıdılmaz bizim. her zaman iin üyle. yok yok ı ı.

56 imkânı yok. hele akrabâ evliliği, hiç yok. mâcırlarda da hiç yok gülüm. **SGA:**
 57 **Ne güzel.** ED: e saķat oluyo be yayrım. yazık dîl mi mâsumlara. anaya babaya
 58 üzüntü. tamam iy_olan iy_oluyo iy_olmayan nâpıyo, ölesiye kaçara, e yarın
 59 anne baba öldü mü o mâsuma kim bakıcak? yazık dîl mi? bu hayatda varķan,
 60 èvel varmış ama peygamberlerimiz zamânında, nesil yetişsin deye verilmiş. bir
 61 bişine hısım akrabâ. onu da yazmayı da ters örtünmüşün bacım. çevir_onu. bu
 62 yana bak. bu yana kaç. kimsē yok. orda erkekler görü sâ_a güle. işdē
 63 onun_çin yayrım. şindi hısım akrabâ almağ çok günah. günah derken ģanı
 64 nāmahram var bi, bi de kaçmak var. kaçmıyos ģanı birbirimize akrabâlık
 65 olunca. verilmez gülüm dışardan alınır dışarı veririz. ben gelinnerimi de
 66 dışardan_aldım, kendi kızlarımı da dışarı vēdim. eskişeyire ikisini de.

I.43
TEPEBAŞI - Behçetiye

Kaynak Kişi : Hasan Temelci, ilkököl
Derleyen : Erdoğan Boz, Fatih Doğru
Derleme Yeri : Bahçe
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köy hakkında bilgi, arıcılık, kış

- 1 **EB: Peki şey, okul durumu nasıl abi? Okudunuz mu?** HT: İlköğül. emekliyim.
2 **EB: Emeklisiniz. Nereden emeklisiniz?** HT: devlet su işlerinden. **EB: Sen o**
3 **zaman şehre gittin geldin mi dayı?** HT: kim? **EB: Sen. Devlet su işlerinden**
4 **emekli olunca Eskişehir'e mi gidip geldiniz? Yoksa buradan mı gittiniz?** HT: yā
5 gülüm bizim, biz şaşkın, ördēn şaşkını suya ğarşı yüzermiş, evimiz var şeyde,
6 ne diyolar oraya, polatķanda, atatürk bulvarında, orda da deyil soķān içinde de,
7 év var év boş duruyo bizim on yedi seneden beri. on yedi.. bu köylülere kızdım
8 ben geldim buraya şu évler yıkıntıydı bak_orda, bu bana dedi év yap burda
9 gitmiycem ben, év yaptık, on yedi seneden beri burda oturuyoruz.
- 10 **EB: Anladım. Peki köy ne köyü abi? Muhacir mi manav mı aslında?** HT: köy,
11 çok de_şik. iki üç posta göçmen gelmiş buraya. ilk bizim dedelerimiz burayı
12 kuran, bin se.. şey bin sekiz yüz doksan_üşde. **EB: Bin sekiz yüz doksan üçte**
13 **muhacir olarak mı gelmişler?** HT: mācir olarak. **EB: Nereden?** HT: romanya.
14 **EB: Romanya'dan gelmişler.** HT: işde öyle derlerdi ormanya. şey deli
15 ormannyıymışlar falan filān bildimiz yok da. rahmetli annannem_annatırdı. yav
16 iyi iyi, i memeleketmiş amma derdim domuz derisinde kal.. şey i peynirimiş
17 ama domuz derisinde kalmış. öle ya elimizden çıkmış. unnar dā orda bu şey
18 olmadan, nasıl deyim bī kālīçya savaşı varken işde çıkıp gelmişler çoğu kalmış,
19 arpte kalmış zaten. **EB: Şimdi, kaç hane muhacir var burada şimdi?** HT: ya
20 mācırı mūcuru kaç hāne olcaķ, on_āne diyim. on bir_āne mi on iki āne mi?
21 **EB: Toplam on üç hane. Bunun kaç manav?** HT: öz türk ama. manav yok
22 bizde. **EB: Tamam. Manav yok hepsi muhacir. Peki şey var mı?** HT: yerli
23 hepsi. şimdi manavı māciri kalmadı çoçum. **EB: O da bitti tabi. Şey açısından**
24 **soruyorum ben hani bilmek açısından. Arnavut Boşnak filan var mı? Çerkez**

25 **merkez?** HT: yok, bizde yok. **EB: Türkmen Yörük yok.** HT: yörük var. **EB: Var**
26 **mı yörük?** HT: var var. **EB: Onlar kaç hane burada?** HT: onnar, ümmüler var
27 iki, ümmünün dē hē ümmünün babası, ibrahim var, üç dörd_ane, dörd_ane
28 falan. **EB: Peki toplam nüfus ne kadar?** HT: elli, elli yedi elli sekiz oluyo galibā.
29 seçimlerde kaçtı yā? hē elli yedi elli sekiz var. elli sekiz yaz. pek bilem̄cem
30 fazla ne kadar oldūnu da. **EB: Köyün geçimi neyden oluyor dayı? Hayvancılık**
31 **mı?** HT: hayvancılık yapan hayvancılık, reşberlik yapabilen reşberlik yāni
32 būday, arpa şudur budur. **EB: Var mı bunlar?** HT: ben ekmiyom. benim arazi
33 var bizim_ama biz ekmiyoz. **EB: Kaç hayvan vardır büyükbaş hayvan tahmini?**
34 HT: yazın gelersen burda iki bin üç bin hayvan vardı. **EB: Öyle mi? Büyükbaş**
35 **hayvan?** HT: büyübaş hayvan üç yüz. dışardan getiriyolar yi_enim. bu sene
36 öyle bir şey yaptılar ki karşlılar falan geliyo. yüz hayvan bi kişide var. hā bi de
37 Karadenizli o da. **EB: Bir tane Karadenizli var onu unutmayalım. Trabzonlu**
38 **mu?** HT: yok rizeli. **EB: Rizeli. Kürt var mı?** HT: kürt, eskiden varımıştı ama
39 onnarın da babaları dedeleri kürtmüştü sonra burada işde yerleşmişler. kürt
40 deyince şimdi ka.. şeyli var, karşlı var bi arkadaş dēyē bak, evleri orda. **EB:**
41 **Karşlı bir hane.** HT: kürt değil amma türk kendisi. karşlı. **EB: Şey mi,**
42 **Karapapak mı?** HT: de_ıl. terekemeler var. **EB: Terekemelerden mi?** HT: o
43 terekeme de_ıl yalnız. **EB: Değil mi?** HT: terekeme var bi tane köyümüzün
44 dāmātı. aydemir. bi hāne. **EB: Peki şey var mı abi, bu şimdi bütün köyleri**
45 **dolaşıyoruz da, evlendirmek için gençlere şey bulamıyorlar kız.** HT: onnardan
46 getirme yok. o bizim köyden, karşdan gelmiş, eskişehirde bizim köyün,
47 arkadaşımızın kızını işdē o kürd_asan diyoduğ babaları dedeleri kürtmüştü de
48 karma olmuş sonra eskiden, onun kızını kaçırılmış, eskiden dā. **EB: Eskiden,**
49 **yeni yok yani?** HT: yeni yok, gelme yok öyle şey. bir hāne, işde karşlı bir hāne
50 var, bir de o var burdan evli. bu dā yeni geldi, ev yaptı, davar_aldı. **EB: Ne**
51 **ekip biçiliyor burada?** HT: arpa, būday, hayvan yem̄ diyelim, çavdar, fīy, ne
52 istersen_onu. yapıcām dedikten sōna. ben şimdi fasulyá sulamaktan geldim
53 yorgunum yāni sicān_ altında. **EB: İyi maşallah.** HT: şurda, aşāda, her yerde
54 sulanmaz bizim burda, baqtım yanıyo, suyu da burdan kesiyolar bi arkadaş
55 kiraz falan yaptı unnar şey_ediyo, çeşme zaten evlere suyu az. kiraz fidanı da
56 yetışdirdiler. senin sordūna cevap vereyim, az bi suylan sulamā ūraşıyoz, yānız

57 patatez olur, fasulya olur, mısır olur. **EB: Abi bunlar satacak kadar mı yoksa**
58 **kendinize kadar mı?** HT: kendimize kadar. istersen satabilirsin. patatez
59 eskiden buranın karşıobanın şurda bi ufağ bi hâne iki hâne köy var,
60 karşıobannan buranın patatezi meşurdu. hani eskişehirde karşıoban patatezi
61 dendi mi namlıydı. şimdi git kendileri yicek patatez bulamaz. yok. ekmiyolar
62 yâ kimse yok ki. otuz beş hâneydi o köy benim yetişdîmde, şimdi kaldı bir
63 hâne onnar da çiftlig gibi üç kardeş bir arada. bir iki tâne varsa, yazlıkçılar var,
64 çok. yaz oldu mu geliyolar. **EB: Evet. Fatih sor sen amcaya. FD: Köyün adı**
65 **Behçetiye nereden geliyor?** HT: behçetiye nerden mî geliyo, burayı kurdukları
66 zaman esas kuruluş yeri şurdâ yayla diye bi yer var, kayapınar onu yazma ona,
67 behçet bey isminde nē dicem o zamanın nāfia müdürü mü olur ne olur? hani
68 köyleri, emir, gelen emir, şey yerlerine ören yerlerineyimişdi. tarpağ, inşisar
69 mānî olmuş. bu ermeniler varımışdı çalkarada. köyün kuruldu zaman, unnarı da
70 bizim merāmız deye getirmişler burayı, gümbürdekpınarı denir burayı. **EB:**
71 **Eski ismi mi?** HT: eski, hē, gümbürdekpınarı. şu suyun ismi
72 gümbürdekpınarıdır. eski ismini buraya o adamın ismini koymuşlar, behçet
73 beymiş ismi de. o burayı keşfetmiş, demiş buraya kurulacak, behçet vermiş
74 ismini, behçetiye behçetiye. yalnız köyü bilmezdi, eskiden bilmezlerdi,
75 gümbürdekpınarı gümbürdekpınarı. su, çok bol suyu varmışdı. bayırı çıktığı
76 zaman suyu duyulduğu için gece gürp gürp gürp gürp, gümbürdek kalmış.
77 şimdi ne gümbürdüyo ne hıldırđıyo. yok. ağıpınar meselâ taşsızçeşme, böyledir
78 bizim buralarda. kayapınar. esas kayapınarın başına kurulcağmışdı köy, fakat
79 buraya almışlar. buraya, ben yetişdim, burada dōdum, burada büyüdüm, annem
80 babam diyelim. ben babam göçmen gelme, annem burda dōma. babam gelmiş
81 o da türk yāni, öz türk şey falan de_ıl. başkâ ne sorucān sor gülüm. **FD: Bir**
82 **tane cami var köyde değil mi?** HT: evet. zaten kaç hâne var yâ, benim bildim
83 bizim, benim çocuklūmda altmış beş talebeydik biz. okulumuz yoktu. **FD:**
84 **Şimdi var mı okul?** HT: şimdi var okul da dē orda boş duruyo kapalı. yok,
85 taşıma sistem. **FD: Kaç öğrenci var abi taşınmalı?** HT: hanım dā iy bilir. **EB:**
86 **Yenge, aza mı o da?** HT: yok yok. onu muhdar yapacam bu sene. **EB: Vallahi**
87 **yapın. Şimdi biz bir köye gittik, bir kadın muhtardı.** HT: muhdar, e bu da yapar
88 da ben devlet su işlerinde bayā iyidim, milletle ūraşdım_çin burda geldim

89 zaman hemen muhdarlī al dediler, kesinlikle. yalnız dediler sen böyüksün
 90 hāzālīk yap, dedim ya işde ne āzālīk, ... bile varmıyom. bi kafamı bozdular bi
 91 dā gitmem, şimdi hiç bi şeylerine ūraşmam. evet? **FD: Şimdi kışın on üç hane,**
 92 **yazın değişiyor mu?** HT: yazlıkçılar var. bilmem yazlıkçılar çok, bilmedimiz
 93 kişiler de var. geçen de birine sorduk ben satın_aldım matın_aldım dedi ordan
 94 biri. bırākdı gitdi işde o yok de_çil mi? yok. **FD: Tarihi bir yer var mı köyde?**
 95 HT: yok yok. öyle bi şe yok. **FD: Köyün yeri hiç değişti mi? Az önce anlattınız**
 96 **ama.** HT: hiç değişmedi. aynı yer, burası. ilk evelā keşke oraya kırsalardı orası
 97 güzel yer. **FD: Başka geçim kaynağı var mı köyde tarım dışında?** HT: malcılık,
 98 hayvancılık.

99 **FD: Onun dışında arıcılık, halı kilim dokuma, maden sanayi?** HT: arıdan_aldık
 100 āzımızın payını. arıcılı ben burda başlatdım. **EB: Niye olmadı mı?** HT: oldu çok
 101 oldu da bu sene olmadı. azaldı, bitdi o da tekrar ürettik şurda. köyden
 102 çıkardık_arıları şurası arı bahçesi deriz biz, bu ā_açları.. yapan yok. vardı şu
 103 an yok. **EB: Niye ağzımızın payını aldık diyorsunuz?** HT: vardı birkaç kişiydi.
 104 olmadı bu senē, çok_güzeldi ilēriki yāmurda hepsi ... **EB: Öldü mü?** HT: yō
 105 ölmedi, bala çıkmadı. bizim bē_çim çocuklūmdan beri arının_çindeyiz biz.
 106 emekli oldum geldim bi tek iki tāne mi üş tāne arı aldık, şurdan bi arkadaş
 107 getirdi sivrisarlı. keskinde duruyodu ondan_üş tāne arı aldım, onnan ürettik.
 108 istesek her taraf, dā taş arı olurdu da arı, arıyı üretmek iş de_çil yalnız
 109 sorun_çişde böylē insanın moralini bozuyo. yanı gitmiyom şimdi yannarına.
 110 kıra çıkardım şurda arāzimizin_altına. **EB: Niye moralini bozuyor?** HT: olmadı
 111 yā. ben geçen bir tek arıdan, dört arı kaldıydı bıraktım, o_çula bıraktım,
 112 o_çulunu aldım, ürettim bir arı bi tānesi de o_çül verdi aldı, kırk beş kilo bal
 113 aldım ben bi tek arıdan. bu sene yok. **EB: Oh. Petek bal?** HT: petek bal tabi. hiç
 114 bu sene hiç yok. **EB: Sıfır yani?** HT: yav öle olcağ ben, üç yüz dört yüz falan
 115 aldımız zaman azımsardık. hani üç yüz kilo dört yüz kilo bal aldımız zaman
 116 azımsardık. düşe düşe nasīb demek o kadar kaldı yaş geçdikçe. **EB: Hayda.** HT:
 117 bu sene ne yicez bilmiyoz tā, dā_çasī eylülde alırız. a_çustosdan.. eylülde alırız,
 118 alırsak, yaparsa, yapmasa ... demek ki nasīb kesiliyor artık. oluruz ama biz,
 119 onun için durduk zaten bu memleketde. ben, inek de yaptık, koyun da yaptık.

- 120 şuradan, kış olur burda sen bi göriceksin. **EB: Öyle mi?** HT: ay ay ay. şuradan
 121 yığar burasını, şu setten burayı düzel.. merdiven yaparım. aşāda şurası ağırdı,
 122 baĀ üsdüne bi naylon, bi naylonun altında ben üç sene, kaç sene yaptık burada
 123 hayvancılık yā? hē. bi bakarım bū, su da yok evlerde o vakit, ne çilelerlen ee, o
 124 vakit gānşlik. geniş de yani emekli olduğdan sonra, eskiden de_ıl, eskiden dā
 125 bilir.. nelerini bilirim onu boşver. **EB: Kar yağıyor buraya, iyi kar yağıyor**
 126 **demek ki, çok iyi.** HT: ĩy de_ıl. **EB: Kötü mü?** HT: bozdā burası, bo dā_ın
 127 tepesi. baĀ ey yüksek yer orda bin üç yüz metiredir, nirengi. **EB: Hekimdağı.**
 128 HT: hekimdağı ötede. bū tilkilipınar, tilkitepe derler oraya, esas nirengi vardı
 129 orda, nirengi geçer, bozdā tepesinde bu taraftadır. hē sorun.
- 130 **FD: Göç var mı abi köyden? Son zamanlarda ne kadar oldu?** HT: hiç kimse
 131 kalmadı. **FD: Kaç hane gitmiştir?** HT: şimdī biz gel.. emekli olup geldikten
 132 sonra burda kaç hāne vardı? yörükler gitti, başgā, şeyler durmuşların durmuşun
 133 çocuklar gitti biri duruyo, yaşarlar gitti. ama onnar da şimdi üzer hāne falan
 134 oldular. yāni, kayışlar gitti evleri duruyo, yay ne yaPıcān, göç şeyini, taĀmaĀlı
 135 gitti, öldüler onnar_ama. yav çolū çocū burda ama..

I.44
TEPEBAŞI - Buldukpınar

Kaynak Kişi : Hürmüz Yılmaz
Derleyen : Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Şehir hayatı, eski köy hayatı, yemekler,
 misafirperverlik

- 1 HY: cebindē para vāsā iy, yoqsā zāmeti de vā, ōle işde hayāt. vārşsa vezirsin,
 2 yoqsā rezilsin. **EB: Ama şehirde yine o kadar zor değildir, şehir daha zor değil**
 3 **mi?** HY: şeyirde adım para. adım atsan parasın, adım atsan para gülüm orda.
 4 yā. çoluğ çocūn da vāsa yandın. yā. ēr şey_ısder. de bağam, siz.
- 5 **EB: Şey soralım, teyze hiç işleme yapar mıydınız? Elektrik var mıydı altmışta**
 6 **geldiğinizde, elektrik var mıydı burada?** HY: nēde alettirik gāz.. şeyle, idāreyle
 7 idāreyle. lamba bile yoğdu, benim burayā gāldimdē. idāre bōle şey korduğ
 8 onun_çine işde. **EB: Ne koyardınız?** HY: yā korduğ_ğayınnam şey vārđı ya
 9 sölüksüyon kutulārı ha onnara yā korduğ_ğayınnam hōyle çapıtdan fitil
 10 yapādık, onna idāre oluyo. sōna sōna lambalā çığdı. **EB: İdarede peki nasıl,**
 11 **akşamlar nasıl geçiyordu? Ne yapıyordunuz o kadar şeyle, ışıkla?** HY: ē nābıcan
 12 oturuydun işde, yaptın kadā onna řanēviçe de işledik her şey yapđık onna. sōra
 13 lamba çığdı sevindik. onna sō lüküs çığdı tā sevindik, onna sō elektirē
 14 řavuşduğ tā rāt_ıtdik. sandālye çıkarālım kemał. hē kemał sandālye gel ... hē
 15 gidem şadi. hē onu mu göstercen? iskemlelēde işde tenekiye menekiye korduğ.
 16 teneke bile yoğdu köyde. hē hōyle. he evin_çinde ötekini göremessin. **EB: Aa.**
 17 **HY: he yā. EB: Peki nasıl ısınyordunuz? Isınma nasıl oluyordu?** HY: ısınma da
 18 camal dēlēdi çocūm. soba bile yoğdu. fırın gibi camal yapādığ dört köşe,
 19 dıřādan yanar öteki odadan bu odada ısınırdık. vallā var sandālye çıkar. **EB:**
 20 **Yok beş on dakika sonra gideceğiz teyze.** HY: e ōğsun canım sen, ben ayakda
 21 duramıyom ōlum .. **EB: Sen otur teyze.** HY: siz de oturun mādem şadi.
 22 sandālye var içēřde çıkaralım. **EB: Songül sen de otur, hah tamam.** HY: ē ne
 23 annadıyoduğ. **EB: Nasıl ısınıyordunuz, ısınma nasıldı?** HY: işde camalda, bōlē,
 24 belimizi dayādık oh ne güzel ısınır. çocukları da üsdüne korduğ, üşüyenneri.

25 camal dedim şeyi, fırın ol.. fırın topalağ olur camal_êvde. evin içine yapâsın,
 26 en büyük odana. en büyük odaya yaptı mı camalı orândayı alır hepimiz. kararı
 27 adam bi yêde o_zaman ayrı oda yok, nêde. **EB: Yer ocağı mı?** HY: yô yer_oca
 28 dîl bak. fırın hah fırının.. soba oluyo yâni he. êv odayı ısıdiy fırın gibi
 29 toprağdan. toprağtan yavrüm. bu da, sên de biliyên camalı. **EB: Onun içinde o**
 30 **zaman ekmek falan da yapıyorsunuz.** HY: hê. çok_atılmaz da ona çok_atılmaz.
 31 çörek mörek ekmek işde o kadarı, öteki fırına çok_atâsın, om_beş yirmi
 32 ekmek atar fırınımız_âyıydı. **EB: Var mı o fırın? Nerede bahçede mi oluyordu**
 33 **fırın?** HY: â? **EB: Fırın nerede olurdu fırın, bahçede mi olurdu?** HY: fırın da
 34 gene_âyını êvde canım hayadımızda olurdu. âzı içêde şeyi dışârda, kendisi
 35 dışârda. içêden yakardık fırını iç dışarı çıkmazdık. kârda olur mu? adam
 36 boyundan yüksek kâr_olurdu burda. doğülülâ gibi. şimdi bu kışın olmadı başka.
 37 geçen sene benim_evi gömmüşdü. **EB: Burayı?** HY: hê. burayı dîl. esgiydi
 38 benim_ev. bu sene yaptırdım da. ta bu ev gibi alçağdı benim_evim,
 39 gömdürmüşdü, gömmüşdü. hê işde kemalın e.. he. kürêk mürêk hepsini alır.
 40 ben gene bile alıyom_eve. vallâ bi gömülsek. hê êvelden.. e kômşuluk vâdı
 41 êvelden şimdi kômşuluklâ da kağkđı, evde gömülü kalsan haberi olan_olmaz.
 42 kimse yok kı zaten muhtar kaçıyı şeyire. **EB: Öyle mi?** HY: hê. bi şu kômşu
 43 var, bi benim olan var, bi de şurda dört beş_âne var şurda. /.../ â belediye
 44 bakşın sana biz nası bakacaz, sen bakacân bize di mi_oca? o bakıcağ bize, ben
 45 bi dul kadınım saña nası bakarım. e ihtiyacın_oldu gēldin de boş mu çevirdim?
 46 ihtiyacı olan gelsin boş çevirmem gülüm. a ramazanınız vâsa, a yoksa hani
 47 ikram ediyim. bellî_olmaz insanlık hâli.

48 **EB: Ne yemeği yapardınız düğünlerde teyze?** HY: dūnnerde mi? **EB:**
 49 **Düğünlerde, köy düğünlerinde.** HY: toyğa çorba, kuru fasulye, yâni, pilâv,
 50 işdê_öyle, hoşâf. **EB: Ne hoşafi yapıyordunuz?** HY: ne bulunursa. erik hoşafi,
 51 fişne hoşafi. satın_almak yokdu. şehiri hiç bilmezdik. hiç şehirden bi
 52 şiy_almazdık. kēndimiz ekēdik kēndimiz kaldırıydık, kabağ yapâdık. şimdi
 53 eken yok. hêr taraf kabağ_olurdu, bi ev dolusu kabâmız olurdu. o kabağları
 54 yaza kadâ yirdig biz. ya. **EB: Tatlı kabağı?** HY: işdê, kaplı kabağ. fırına atâdık,
 55 kabınna. nelê yapâdık uşâm şimdi yok yok. şimdi şehir_oldu köyler. hic bi şey

56 yok. alırsan yīcen almısan yok, aynı şehir. e ben zaten ekip kâldıramıyom,
 57 tâla olsa ne fayda bana. yâ évelden bi de şöyle bi qarış yeri boş bırakmazdık
 58 ekē dikersek. şimdi ēr yer mera oldu. yâ. **EB: Ya.** HY: yâ. bî fırın kabağı.. biz
 59 yirmî beş kişi bi yēde büyüdük. beş ēlti bi de kaynına, tē aşâki evlēdir benim
 60 kaynınamın evi. yirmî beş kişi olduk bi yēde, andan sō_âyırdık. ya.

61 **EB: Nasıl geçiyordu yirmi beş kişi?** HY: hâ? **EB: Hayat nasıl oluyordu?** HY:
 62 hayat nası olcağ, bi çocuklara korduk sofrayı sabâla, bi adamları doyuru
 63 yollādık. andan sō çocuklar kalkā çocukları. andan sō kendimizi doyuruduk.
 64 günde üç sofrâ sabah olurdu üç sofrâ akşam üç sofrâ da gece, dokuz sofrâ
 65 kuruyduk günde. yâ. yâ, işde yirmî beş tâne diyom beş gelin bi de kaynına, âltı,
 66 çoluk çocuk yirmî beş kişi. **EB: E ne, sabah kahvaltısında ne yerdiniz o**
 67 **zamanlar?** HY: tarana, tarana be çocūm başka bi şey yok. tarana, çörba işdi
 68 üyle. **EB: Çay?** HY: çay yok yok. çay yok, nēde. tarana yapādık, dızman
 69 yapādık, kırman yapādık. hic bi şey biz, satın bi şe yok. yok kaynınamın
 70 sālında biz satın bi şe görmedik uşâm. yâ, üle.

71 **EB: Dızman nasıl yapardınız?** HY: dızmanı? mayalâsın hamırını, koyun var, inek
 72 var, kaymâ alırsın, kaymaklıca uynuqluca, uynuğ deriz biz kōtarîrîz bi tarafa
 73 yōrt gibi tutunur o, kaynatmadan çî südü, onün_üsdünü alırız altını ĩşimik
 74 yaparız. āndan sōra, ĩşimikle kırman yaparız, üsdünne de kaymâ sürürüz
 75 kırmanın_üsdüne dızmanın_üsdüne işdi öle yirîz. **EB: Nerede.** HY: he
 76 dızmanı.. sabâla, duyyon_nu? bî fırın dızman çıkarısın, o günü o yinir bitē.
 77 öylene kadâ. **EB: Akşama gelelim biz bir yap sen iftara.** HY: he? ama kaymâ
 78 nerde bulurum yavrum bēnde bi şey yok. kâymağ gün_eveli geline
 79 tēmbiğ_ediym gün_eveli gelin, ben yapayım size. **EB: Fırına atacaksın şöyle.**
 80 HY: şimdi fırın yok. **EB: Nerede yapacaksın?** HY: fırın kızda vâ da ceyrannı
 81 fırında_oluyo kayrı. bēn bi kişiyim yapamıyem bile bi kişi ne yīcik, yâ.
 82 o_zamanın dadı da āzımızda durıyı. bak sana annadiyim şimdi bi tepsi
 83 kabartma dēdik, ekmē karyıdık, iki teneke undan ekmek karyıdık, iki teneke.
 84 ben yatsam teknenin_çine alcağ. hadi bakām yūr bakām yūr bakām bir iki_üş
 85 sāt, andan sōra onu şey_itti mi tabi bi tepsi bi fırın almıyı, önünden şöyle şöyle
 86 kolaç yapādık, onnarı çekēdik, gelen bi kpar gidērdi gelen bi kpar zaten bi

87 kere de dālırdı ö ҡolaç sıcacıq da yinirdi. hā burcu burcu ҡoqar, yā. yoq ki yā,
 88 yā yoq ki satın. **EB: Sabahları bir tekne hamur yapıyordunuz, sonra?** HY: o bi
 89 tekne hamırın yarısını işde ҡabārtma çekēdik, bi de ҡabārtma deriz şöyle
 90 incecik, pide gibi, onu atādıq aç_olan varsa emen onu çıkarırdıq içine işimik
 91 yapıp atādıq fırına, onu bi aç_olannarı doyuruyduq gidēdi işine. andan sō bi
 92 tepsi de böyle küçük küçük bi fırında ҡolaç, ҡolaçları da çıkarıydıq, ekmek zati
 93 bi sātta pişiyi ekmek. ҡolaç om_beş daqkada yirmi daqkada pişiyi. hē, andan
 94 sō, şeyirden gēldim ama kimseye de şey_olmadım hepsini de ürendim. ay
 95 yavrum ҡuru yere oturdunuz. /.../ du baqām ekmē bitiremedik ki.

96 **EB: Ha onu anlat bakalım.** HY: ҡarılar ҡarıyı alır, adamlar adamı alır, oda
 97 vādır, odaya şimdi mısāfir geldi dēsın, sıra kimdeyse o mısāfiri doyurcaq sıra,
 98 sēnde sıra, pide mi yapcan nē yapcan işde tarana çorba hēr nēyse, bi tepsi de
 99 pide, hadi odaya yollāsın. e bi de ҡarılā da burda evde ne pişirisek ҡarıları da
 100 doyurūruz_aynı, pidemiz pazılāmız heyy çok_olurdu adam boyunca yapā
 101 yivādıq, şindi yoq. andan sō, du baqām canım sen annatmadan dāreye gelme.
 102 orıyı işde pazılā, pidelē, ҡusqus, maqārne, erişde, bi de böyle şey ҡalburdan
 103 geçiriydik o da pilāv olur, erişde pilāvı_olur, bōle bi de bōle maqārne kesēdik.
 104 şöyle tep.. şeyi ҡoyuveridik ben sana şey_ıdemem, şimdi bu maqārne, bū
 105 ҡusqus, bū erişde, öteki nohut, fasile, mērcimek, ne vāsa sıraya dizēdik, o
 106 başda bitti mi bu başdan başladıq_gene. çuvallā böyle, çuvalları dolduruyduq,
 107 yicēmiz erzāmızı, e pazı da vā adam boyunca, yufka ҡuru yufka biliyoq mū
 108 işde pazı diyom ben, pazı deriz, āndan sō öyle işde hafdalıq şeyimizi erzāmızı
 109 öyle dize.. bitti mi o çuvallā gene yaparız gene doldurūruz bulgur ēr şeyimizi
 110 kändimiz yapādıq. pirinç yōq, pirinç_almāzdıq hiç. bulgur, maqārne hepsi
 111 kändimizden. hiç pazār bilmezdik. pēynir var, işimik var, ēpsi var. kändimiz
 112 yapıyız pēyniri. om_beş yirmi teneki pēynir yapāsın, om_beş yirmi teneki
 113 işimik. yālı yimēzdilē bile yālı pēyniri. āndan sōra işde öle deycez onnarı
 114 şeyētdik, ēylēnceye gelcez şimdi bayram gēldi mi gēldi, şimdī kaç_āneyiz biz
 115 burda, bayram, bu_akşam sana gitcez ayşe_inge fatmā_inge felān yap. o
 116 yapādı hazırladı biz ēylēnce, dābrıqa, çāl, oynā, āndan soñā diyersi akşam ona,
 117 bayram kaç_āneyse o_zaman bitēdi, yā. āndan sōñā mısāfir gelince de öyle

118 işde. he éylence. **EB: Ne yapardınız kadınlar kendi aranızda?** HY: aynı gene
119 doyuru sulādık ātık andan soñā gene éylenirdik, çalar oynādık. **EB: Ne**
120 **çalıyordunuz? Kızlar haa.** HY: dabrıka çalādım ben. ben kendim çalādım. o
121 oyun çıkarmak o canım oynarķan. hē deyirmenci dayı deyirme.. gene yapıyolā
122 televizyonda ya. televizyon.. kararı.. 11 adamlar hiç gelmez, hē o senin torunun.
123 işde öyle gülüm. aynı şindi de yapıyelē köylüler bāzı gösderiyele, yā, işde öle.
124 **EB: İyi Allah razı olsun, sağ olun çok teşekkür ederiz.** HY: çok éylence yapādır
125 yani bāyramımız çok.. şindi ne bāyram kāldı ne seyran kāldı, ne āmet mēmedi
126 tanıye ne mēmet āmedi tanıye şimdi çocūm, yok şimdi, yā. benim yaşadıklarım
127 böyleydi. **EB: Sağ ol, güzelmiş.** HY: saķārīdan domatiz patlıcan çıkımadan biz
128 unnarı görmezdik. şehirde çalmak bilmezdik. patetisi de kāndimiz yapādık
129 her şeyi kāndimiz canım ne ihtiyācımız varsa. yā. e şimdi yok. ekēn de yok. bi
130 kuru būday ekiyelē tamam. arpa ekiyeler o kada. tāla toķat var ama
131 benimkilē nābā bilmem, ben hiş görmem, şu kadā bi būday bile görmem.
132 kāndimiz tabī āylık veriyeler dört yüz lira onna geçinmē çalışıyörüm. dört yüz
133 om beş lira aldım. hē, e çok da doķdura gidiyom be çocum doķdura mı
134 kesiliyi bilmiyim. hē çok doķdura gidiyim. dört yüz om beş lira para āldı,
135 benim kāndim de gidemiyim para beklemē, torun işde böyle kātla onu
136 çıkārdılar allā rāz... o çeker alır, veri bana. kādını da getiri ne kādār çekdini.
137 öyle işde. onna geçiniyim uşām benim tālam toķadım yok kayrı. **EB: Zengin**
138 **değilsin yani. Muhtar dayım yardım etmiyor mu? Eder.** HY: şükür kimseden bi
139 şey istedim yok işde, böyle geçinmē çalış.. hē on çuval kömür vēdi bu sene
140 işde. geçēn gitdim yapma.. vēmediler onu, vēmedi. /.../ e el altından herkese
141 veriyān sāde bana dī ki. hē. onār çuval on çuvalla yaz çıkā mı? hē. işde ben
142 saķadım, çalışsām ben tā verim. alan elden olmiyim veren elden oliyim
143 çocūm. bēl kırık da yöriyemiyim ben. onda içi dikilemiyim. çalışsam, ben
144 kimseden bi şe.. tā ben devlete yardım ederim. çalışabilsem, kimseden bi
145 şey isdemem. ya. siz nēden geldiniz? **EB: Eskişehir'den.** HY: hāyır, bi yere
146 bālı mı deycēm yāni. **EB: Üniversiteye bağlıyız biz, üniversitede hocayız.** HY:
147 epsi oca işde ben de hoca moca demedim kayāladım epsini annatdım. ay işde
148 öleydik yavrum, öle gödük. hē işde, o kadā, ben yāni mēnneketi bilmem,
149 mēnneket, annem on üç yaşında gelmiş. **EB: Öyle mi, nereden gelmiş?** HY:

150 vallā atetürkün tarafından gelmiş işde bilmiyim o tarafdāmiş. annem
 151 küçükke öldü ben, bi şē bilmiyim. ben yedi yaşındayka annem öldü. ě ne annā
 152 yedi yaşındaki uşak nēden geldīnī neriye gitdīni. andan so.. buba da öldü ösüz
 153 büyüdü bilmiyim ben uşām. hısımımı akrabamı bilmem hiç. yā. e güzel oluyo
 154 ya çocüm. e gēl gelin gelin buyurun ben dızman yaparım size gene. gün eveli
 155 sōleyin, ben gelinden süt alıyım, kıtarıyım, uyunsun, yaparım çocüm gün eveli
 156 sōleyin iki üç gün vārka uyunur o, sıcaklāda çabuķ uyunur. kıırma istēsen
 157 zaten pazılar hazır, pazi alırız emen kırdırırız adi. /.../ niye bē? isdēse
 158 yatıya gēsin. yō yō yatıya.. mısāfirden iç kırkımam iç kırkımam. allahā şükür
 159 iç kırkımam. cenāb allah hayırlı mısāfir yollasın. ya. çoğ iy işde, şeycilēden
 160 görkuyorüm onnādan.

I.45
TEPEBAŞI - Çalkara

Kaynak Kişi : Gülşah Başlı, 72, ilkokul – Zeynel Baş, 51, ilkokul
Derleyen : Songül İlbaş, Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Bahçe
Kayıt Türü : Ses kaydı
Konu : Yemekler, aile hayatı, düğünler, çocuk oyunları, kış hazırlıkları, kış, el işi, eski ve yeni köy hayatı

- 1 GB: buranın en meşur yemeyi yok kısım. **Sİ: Yok mu?** GB: en meşur yemeyi
2 'kuru fasile, yirsen ha işde. **Sİ: Hı tamam. Nasıl yapıyorsunuz?** GB: niye?
3 yıkıyosun güzēlcene onu. koyyosun tencereye, kaynadıyon, kaynadı zaman
4 sovan dōruyosun_çine, kırmızı biber_atıyosun yavıt da salça ne varsa
5 atıyosun kavırıyon, pişiriyon, akşama yiyon. **Sİ: Afiyet olsun.** GB: ya tabi.
6 kolaycıcık. en kolay yemek_o. **Sİ: Zor yemek?** GB: zor yemek yok boşver zor
7 yemek. ne va? pirinç zor mu? tamam_ışde sōledik ya fasileyi. yok başka,
8 başka bi şey diyecēm yok. hallarım çok kötü kısım, konuşamiyim.
- 9 **Sİ: Hasta mısın?** GB: hastayım. **Sİ: Geçmiş olsun, neyin var?** GB: ū ne, ne
10 annatayım, hangısı yok. kalp var, romatizma var, kemik_erimesi var, tansiyon
11 var, unđan kolestrol var. ne yok de. heş şē var. damar tıkanıklı var, ayaklarım
12 davul gibi şiş bak. her şē var, ne yok. onun_çi iç.. **Sİ: Şey mi, yalnız mısın**
13 **sen?** GB: yok be yāyrum. te babası. babası. **Sİ: Onlar burada mı yaşıyor?** GB:
14 nereyi gitcekler, kim bakacak, bakacak_ınsan yok. kim bakacak.
- 15 **Sİ: Düğünleriniz nasıl oluyordu eskiden?** GB: esgiden çalgıylan_oluyodu
16 dü_ünner be kısım. **Sİ: Kaç gün sürüyordu?** GB: iki gün iki gece. üç gün üç
17 gece dēler ya iki gün iki gece sürerdi.. **Sİ: Hı kısaymış sizin. Başka köylere**
18 **gidiyoruz bir hafta oluyordu bizim eskiden diyorlar.** GB: bisim yok ō, burda iki
19 gün. şindi çevirdilē bi akşam hādi, kına gecesi tamam bitdi dü_ün. 'esgiden iki
20 gün iki gece davullar çalādı, etraf köylēden gelen_olurdu. **Sİ: Düğünde ne**
21 **yemek yapılıyordu?** GB: çorbā, fasilē, hayvan kesēlēdi, ēt, pilāv, komposta,
22 ne_olursa, hepsi, hepsi vardı. sen_oriya āldırma bak konuşdutturma başka
23 yerde. **Sİ: Şey ne giyyordu gelin?** GB: beyaz tuvalet giyēdi. gidicē gün

24 beyaz_elbise giyēdi yāni, tuvalet, beyaS. **Sİ: Tuvalet mi diyordunuz siz ona**
 25 **eskiden?** GB: he bis tuvalet diyoduğ_esgiden. şindi elbise, entāri dēdik
 26 entarilere bis, şindi elbise diyo ya onnara bis entāri derdik_esgiden. hepsi çeşit
 27 çeşit giyēdi şindi de_ışdı her şey. **Sİ: Sen giydin mi ondan?** GB: Kiydim. ilk
 28 gece nişannık giyēdik ikinci günü kadife, çıkmıydı kadife gündüz, halka
 29 dönēken elmāsiye. **Sİ: Kadife nasıl?** GB: tülü tülü oluyu ya kadifelē,
 30 elmāsiyelē, yeşili, kırmızısı, sarı. **Sİ: O da elbise mi?** GB: elbet, elbisē, don
 31 entāri yapālādı. ondan şöle şey giyyoduğ, elmāsiye, çok_ıydı elmāsiye. **Sİ: Ne**
 32 **o?** GB: onnardan dikdiriyoduğ güllü güllü. elmāsiyelē, geliniken. **Sİ: Diğer**
 33 **kızlar da giyiyor muydu gelinin yanında, arkadaşları?** GB: tabi, tabi. tabi
 34 arkadaşları giyēdik. **Sİ: Ne oyunu oynuyorlardı?** GB: çiftetellī, kıonyalī, ne
 35 istersen. ne isdēsen vādı. çalgılar çalıyodu, türlü oynuyoduğ, geşdi epsi.

36 **Sİ: Çocukken ne oyun oynuyordunuz?** GB: çocukken yokdü ki ya be kızım
 37 bizim bi şeylē oynamā, çamurdan tencere yapıyoduğ, tepsi yapıyoduğ, tava
 38 yapıyoduğ, çamurlan_oynuyoduğ_ep. her şeylēnen_oynādık. **Sİ: Toplanıp**
 39 **böyle şey masal falan anlatıyor muydunuz birbirinize?** GB: yok yok masal falan
 40 annatmazdık. ihtiyarlāmız_annatırdı biz dinledik. **Sİ: Var mı aklında?** GB: yō,
 41 iç yok. diyom ya beni bu hastalık şaşırdı kızım, hiç bilmiyom, hiç bi şeylē
 42 bilmiyom.

43 **Sİ: Kışlık bir şey yapıyor musunuz? Tarhana falan.** GB: tabi yaparım tarana. **Sİ:**
 44 **Nasıl yapıyorsunuz tarhanayı? Herkes değişik yapıyor.** GB: yo_urtlan. yo_urt
 45 mayalıyos_sütten, otuz kilō, yirmī beş kilō, taranana göre bi teneke yaparsan
 46 om_beş kilō yört yaparsın, on kilō süt katıyom_ona, iki üç kilō göce
 47 katıyosun, onnarı 'kariyon akşamdan kazanda. çıkarıyon piştikden sōra,
 48 yörtlan, tekrardan yörtlan yumrukluyosun onnarı böle, mayalanyo sabā kadar.
 49 sabāleyi seriyos. tarana çorbası, mağarna yapıyos, şēriye yapıyos, kuskus
 50 yapıyos, er şeylē. **Sİ: Kuskus nasıl?** GB: yuvarlağ yuvarlağ oluyu ya, satılyo
 51 ya, ... satın. **Sİ: Onu kendiniz mi kesiyorsunuz?** GB: kendimiz yapıyoz da
 52 büyükler yapıyodu bizler şindi yapmıyoz ūraşmıyoz da yāni annelerimiz falan
 53 yapıyolādı. biz_ūraşmıyoz şindi. satın her şey satın_oldu. ekmek bile
 54 pişirmiyoz köyde ātık. esgiden fırınara ēkmek_atıyoduğ. **Sİ: Fırın var mıydı**

55 **sizin?** GB: vardı, tē toprān yanındaydı fırınım. **Sİ: Yıkılmış değil mi?** GB: hē
 56 yıkıldı. şimdi hēr şey satın. **Sİ: Ekmek yapan yok mu köyde hiç?** GB: yok.
 57 herkes bekliyo satın te şimdi gelecek ekmekçi şehirden. pide, ēkmek
 58 satın_alıyoz. bakkal var iki tāne, bakkalımız var. **Sİ: Kışın nasıl geliyor**
 59 **ekmekçi?** GB: kışın açık_öldü zaman geliyo, açık_olmadı mı gelmiyo.

60 **Sİ: Çok kış oluyor mu burada? Çok kar yağıyor mu?** GB: çok kış_oluyo, çok
 61 kış_oluy kısım. kapaniye yollar. **Sİ: Çıkamıyorsunuzdur.** GB: çıkamıyos tabi
 62 burdan, köyden aşā köy inhisar oraya giderle. ölüm yeşil tā kıparıp durma
 63 şunnarı yā. nazmi şımarma, şımarma.

64 **Sİ: El işi yapıyor muydunuz? Neler yapıyordun?** GB: tellik_örüyoduk. tellik
 65 tellik, patik diyoz biz şimdi tällik diyolar da biz patik diyoz. güllü güllü
 66 örüyoduk, çorap_örüyoduk, işleme işlerdik. yinmez çürük_o. ver şu ablaya da
 67 iki tāne. olsun insanın canı istē. dā yeşilken bitirdin_ölüm, kırmā kıрма.
 68 birazdan başlaycan dişim_arıyo demē.

69 **Sİ: Çocuk çok var mı köyde?** GB: yok. iki o bi de bu üç, dē nerde bi tāne de iki
 70 de kız var beş_altı, yedi tāne çocuk. e genç yok ki çocuk nēnden_olcāk. **Sİ:**
 71 **Senin kaç çocuğun var?** GB: benim dört tāne olan. hepsi olan. **Sİ: Buradalar mı?**
 72 GB: yok. biri izmirde, ikisi eskişehirde, biri işde karısı gidince benim yanıma
 73 geldi. bu da_ayrıldı.

74 **Sİ: Halı kilim dokuyor muydunuz siz eskiden?** GB: yok, dokumuyoduk, burda
 75 yok halı kilim. bi de eskiden kızım kıasma kadar éve gelemezdik tarlalādan.
 76 nüt_ēk, mısır_ek, fasille ēk, patetiz_ek, bilmem ne ēk, mērcimek ek. kıasım,
 77 ıdrällez de çıkādık kıasım da éve anca dönērsin. gece bi gelirsin, ekmek pişirsin,
 78 ayvanını bakārsın sabā hāyde tarlaya gine. 'esgi zamannarı bırak artık onnarı
 79 istemiyom bile anmā, artık yapmam vallā nefretim döndü kıSım. isdemiyom
 80 bile onnarı anmā. şimdi rātımız çok_ama biz bizden geşdik. gençlikde .. **Sİ:**
 81 **Şimdi mi iyi o zaman mı iyiydi?** GB: i şimdi rā_at ĩ tabi. şimdi nē var,
 82 o_zamankı çileler ēē. bak bu zamana kıadaş tarlada duruyodum, ördan adamı
 83 bırakırdım tarlada biçērken kendim gelirdim burayı. ayvannara samandır,
 84 altlarını sürü, gübresini al, saman kıoy yem kıoy ayvannara, sōra yukarı çık.

85 bulaşıkları yıka, yemek koy, ekmek yap, adam gelir dādan, oturu yimē. yā,
86 ōleydi. **SĪ: Hem tarlada çalışıyorsun hem evde.** GB: yā em_ēvde em tālada.
87 şindikiler_ōsa doquz tāne qoca de_ıstirilēdi iş zoruna. /.../ **EB: Köyün kuruluş**
88 **tarihi bin dokuz yüz on üç.** ZB: bin doquz yüz on_üç. burayı geldikleri zaman
89 burda ermeni yaşıyomuşdu.

I.46
TEPEBAŞI - Çanakkıran

Kaynak Kişi : Muharrem Ünlü, 53, lise
Derleyen : Erdoğan Boz, Semra Günay Aktaş, Fatih Doğru
Derleme Yeri : Balkon
Kayıt Türü : Ses kaydı
Konu : Tanışma, köy hakkında bilgi

1 **EB: Şimdi adınız neydi abi?** MÜ: muharrem ünlü. **EB: Yaş?** MÜ: elli üç. **EB:**
2 **Öğrenim durumu?** MÜ: lise. **EB: Bu köylüsünüz değil mi?** MÜ: evet bu köy.
3 **EB: Yani şey köyü Çal..** MÜ: çanakçıran. **EB: Çanakkıran, bu isim nereden**
4 **geliyor abi?** MÜ: o isim, köyün asıl adı, kütükteki ismi orhāniye. **EB: Orhaniye**
5 **evet, eski ismi Orhaniye evet sonradan?** MÜ: işde kütahya yolu önceden şeymiş
6 hani bu köyden çalışıyomuş, ya çok eski yıllarda. birinin kervanna giderken
7 işde çömllekleri, çanakları falan heralde kırılmış, işde çanakların kırıldi yer
8 falan derken. **EB: Bu engebeli olduğu için çanak kıran bir yapısı mı var acaba**
9 **buranın böyle? Yani şeyler giderken, kervan geçerken, öyle bir şey mi?** MÜ:
10 yok, deyil yāni şey işde burda konaklamışlar heralde, büyüklerimizden öyle
11 duymuşdum ben. **EB: Çanağı kırılmış..** MÜ: evet çanakçıran kalmış. **EB:**
12 **Çanakkıran kalmış.** MÜ: şeydir böyle yer isimleri, meselā hemen arka tarafda
13 bi yer var, mandaöldü, birinin mandası ölmüş orda, ani o mandanın öldü yer
14 derken falan mandaöldü. **EB: Mandaöldü köy ismi mi?** MÜ: deyil yer ismi,
15 şey mıntıka ismi. **EB: Mıntıka ismi.** **FD: Bu köye mi bağılı Mandaöldü dediğiniz**
16 **yer?** MÜ: hī mıntıka. **FD: Bu köyün yanında yani?** MÜ: evet evet. **EB: Köy eski**
17 **bir köy mü abi? Kuruluşunu biliyor musunuz?** MÜ: kuruluşu, şey göçmen köyü
18 işde. **FD: Muhacir mi?** MÜ: evet. **EB: Nereden gelme muhacirler?** MÜ: şimdī
19 bizimkiler şeyden köstenceden gelme dedemler. asıl geldikleri, ilk geldikleri
20 yer burası deyil. şu an gölün içinde olan bölgeye gelmişler. işde yāni devlet
21 o zamannar şey demiş, hani buraları çalışdırın, işleyin vesāire. daha sōra baraj
22 yapıldında istimlak oluyo ama bizimkilere devlet yer veriyo da tapu vermeyi
23 unutuyo. işde o arada dedemler genelde hayvancılık falan da yapıyolarmış
24 burda yerleşiyolar. **EB: Buraya yerleşiyorlar.** MÜ: meselā benim dedem
25 kırmızıtoprakta yaşamış. köyü çok fazla sēmiyomuş ama işde bizimki de

26 tersine oldu. torun_olarak biz köyde kalTık. **EB: Siz devamlı kalıyor musunuz**
27 **köyde yoksa gidiyor musunuz?** MÜ: yok. **EB: Arada bir mi?** MÜ: evet. **EB:**
28 **Yani emekli misiniz?** MÜ: emekliyim. **EB: Nereden emeklisiniz Eskişehir'den**
29 **mi?** MÜ: tusaş motor. **SGA: Şey daha önce gölün ordaymış, baraj istimlak**
30 **edilince buraya taşınmış.** MÜ: evet. qalburcu çiftliği diye bi bölgede, çiftliğin
31 dışında kalan arāziler meseḷā dedemlerinmiş. babānnemin amcası bu bölgede
32 çok etkili yetkili birisiymiş. biz yāni sādece büyüklerimizden duydumuz
33 kadarıyla. işde ordan, yāni barajdan, ama eveliyātında şey var_urda, o
34 dönemde hani taşımacılık vesāire şey ya böyle, atlarla, develerle, belli han
35 yerleri, hālen qalıntıları vardı. yāni benim çocuklūmda falan, öyle yerler
36 varmış. genelde ğayrimüslimler çalışdırıyomuş bi çoğunu. **SGA: Ha burada han**
37 **mı varmış ğayrimüslimlerin?** MÜ: varmış. **SGA: Çünkü şöyle, Çanakkıran**
38 **denildiğine göre bu köy sonradan gelmiş buraya, baraj yapıldığında gelmiş.** MÜ:
39 işde ondan önce nasıl bi yerleşim vardı onu bilmiyorum. **SGA: Ha, yani belki**
40 **burası da bir mevkiiymiş.** MÜ: o dönemdeki ismi orhāniye. **SGA: Orhaniye?**
41 **Çanakkıran yakın bir zamanda mı aldı?** MÜ: şöyle söylim meseḷā benim
42 kütükdeki şey köy ismi olarak orhāniye idi, işde daha sōra yavaş yavaş
43 çanağğıran, hattā nüfusa gitdimde orhāniye, yāni kimlīmi verdimde orhāniye
44 bulamıyolardı, qarışdırıyolardı. çifdeler orhāniye varmış. sōra sōra çanağğıran
45 diye de hatırlatırsanız iyi olur demeye başladılar. şimdi en sonunda tamāmen
46 çanağğıran_olmuş. ben kimlīmi yeniledim çanağğıran. **SGA: Ellilerden sonra o**
47 **zaman?** MÜ: evet evet ellilerden sōra. **EB: Biraz bu isimden çok ya, Orhaniye**
48 **ismi çok burada, qarışmasın diye değiştiriyorlar isimleri.** MÜ: herālde. **SGA:**
49 **Burada han var dediniz, han kalıntıları var mı?** MÜ: varmış. **SGA: Kalıntıları**
50 **var mı?** MÜ: yāni şu_anda şu beyaz_evin hemen altında han varmış. şey_ışde
51 ordā hani o dönemin bināları gördünüz gibi işde taşdan, çamurdan vesa_ire,
52 kaybolmuş gitmiş. **SGA: Ha han varmış.** MÜ: ama yerinin şeyi, qalıntıları
53 benim çocukluğumda böyle duvar qalıntıları vardı. hālen de taşları falan
54 var_orda.

I.47
TEPEBAŞI - Emirceoğlu

Kaynak Kişi : Rukiye Yılmaz, 70, ilkokul
Derleyen : Songül İlbaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, düğünler, kış hazırlıkları, yöresel kıyafetler, çocuk oyunları, el işi, komşuluk, Ramazanlar

- 1 **Sİ:** Şimdi biz üniversiteden geliyoruz. Osmangazi Üniversitesi'nden. Köylerle
2 ilgili bilgi topluyoruz. RY: acık hızlı konuş ama benim kulağlarım duymiyse. **Sİ:**
3 **Tamam.** Köylerle ilgili bilgi topluyoruz. Muhtarla konuştuk şimdi, senden de
4 **eski geleneklerinle ilgili biraz bilgi alacağım.** Adın neydi teyze? RY: ruğuyse
5 yılmaS. **Sİ:** Kaç yaşındasın? RY: vallâ kırk üç dömluyum yavrım yetmiş
6 yaşında. **Sİ:** Maşallah. Okula gittin mi? RY: gitdim. güzêl, yazım güzêl yavrım.
7 beşinci sınıfdan diplomam vârdı yâni. **Sİ:** İlkokul mezunusun. RY: hê.
8 o zaman yokdu ki yâyrım ünüversitelê filân. e ne ne nê soriyim be yâyrım ne
9 annadiyim?
- 10 **Sİ:** Şimdi mesela eskiden düğünleriniz nasıl oluyordu? Neler yapıyordunuz?
11 RY: 'eskiden dū ünnerimiz bizim bir âfta dū ün olurdu yâyrım. ilk önceden,
12 şimdi bî olan evinde olurdu. kına dâdarlâ, şey tel dâdarlâ, işde şey ıdirle ilk.
13 bi dâ üç gün de kız evinde olurdu, dört gün. 'perşembe günneri gelin alınırdı,
14 pazar günü deyil de perşembe günneri. cumâ akşamı dâmât kapanırdı. işde öyle
15 yâyrım. **Sİ:** O üç günde neler yapılyordu? RY: e üç günde yemek verilirdi, işde
16 'çalğı tutulurdu şeyirden davul zurna gelir çalarlâ oynarlâ, musâfir gelir,
17 musâfirlê hepsi köyün içinde yatırlâ, hêrkez musâfir alır yavrım. araba
18 yok eskiden tabî, gelen kalırdı. öle işde yavrım ne bilem. **Sİ:** Böyle düğünde
19 oynanan özel oyun falan var mıydı? RY: e nê bileyim yavrım getirennê şey
20 getiri 'pehlivan filân getirilêdi. hê öle onü da ama şıyrekde ama hêr zaman
21 deyil. öleydi işde yavrım. **Sİ:** Ne yemek yapıyordunuz düğünde? RY: nê yemek
22 yapârdık, biz pazı yazarız böyle, pazıdan börek deriz ona börek yaparıS.
23 fasulyâ, pilâv, 'çorbâ onnâ verilirdi yâvrım. **Sİ:** O böreği bir anlatır mısın nasıl
24 yapılyor? RY: e bôrê, hamırı çarıyez yâvrım, biz yufka deyîyez ona böle

25 açarız yufkayī. ondan sōra pişiriz sacın_üstündē, 'orda pişirdineyīn bi dā
 26 döşeriz tepsiye onu meselā yālarız tepsiyi. pideyi bōrē döşeriz, pazıyı koyarız,
 27 içine ya pēynir meselā ekşimik ne ekersen ekersin, kat kat öle döşeriz,
 28 kızartırız tekrar_onu, öle misafirlere koyardıq. 'eskiden şimdiki gibi bōle şeylē
 29 yokdu yavrım. **Sİ: Neler vardı, başka ne yemekler vardı eskiden?** RY: işde,
 30 'eskiden fasile, mērcimek, nō_ut. nohut bile yokdu, nohudu bile bilmezdik
 31 pişirmē yāni o_zaman. öyle yavrım işde.

32 **Sİ: Kış için bir şey yapıyor musunuz? Kışlık yiyecek.** RY: e yapıyez ya yavrım
 33 tarana yaparız, tarana yapıyez sōra makārna keseriz, tā ne işde pazı yaparız
 34 tekrār gene kışın lāzım_olur deyē, tabī. **Sİ: Ne yapıyorsunuz pazıyı?** RY: e
 35 kışın börek yapıyez canımız istedi zaman. **Sİ: Nasıl saklıyorsunuz?** RY: ee
 36 onnarı pişiriyez ya yāvırım onnā kuruyīye. kurudineyin güzēlcene yıvıyez bi
 37 masanın_üstünē. ōrdan_alıp ıslayıp, onnā yumuşak, yumuşayīye yāni
 38 ıslayınca, hafif ıslayīyez onnarı, ondan sōra bi dā döşeyīyez işde. yā kırma gibi
 39 yapıyez meselā, kırma deyīyez biz üsdüne kaymaqla yört süreriz. öle yavrım
 40 işde. **Sİ: Tarhanayı nasıl yapıyordunuz? Herkes farklı yapıyor.** RY: taranayı bēn,
 41 göceli taraha yaparım yāvırım öbürünü yimem. şey_çidirim süzme yört alıyem,
 42 beş kiló filān süt alıyēm, südün_çine kazanı koyiyem buriye, südü dökiyem
 43 içine de biraz su koyiyēm. ondan sōra göce alıyēm satın, o göceylen unu da..
 44 **Sİ: Göce ne?** RY: göce deriz biz şey ekin, çekilmiş ekin. onu alırız onu unnan
 45 karıştıryēm o sütle suyun içine koyiyēm onu güzēlce pişiriyēm bōle sert
 46 pişiriyēm. sōra da tekrar o süzme yörtla yıvırıyem onu. sabah gece duriye
 47 sabahliyin dökiyēm. meselā temiz bi yerē, bi toz gübür gitmeyicek yere, öle
 48 işde yaFrım. **Sİ: Sonra?** RY: e sōra bi dā ufalayiyem onu, ufaladıqdan sōra da
 49 kuruye, kurudineyin koyiyem güzel cam ğavanozlara kışın pişiriyem. **Sİ:**
 50 **Pişirmesi farklı mı peki? Nasıl pişiriyorsunuz?** RY: pişirmesi öle yavrım işde, o
 51 bōle çok kuru oldūna erimeyi bile. aççik_emen suda ıslayiyem onu,
 52 ısladineyin kabariye o bōle yörtlu sütlü ya güzel, ondan sōra karıştıra karıştıra
 53 pişiriyem işde. **Sİ: Eline sağlık. Turşu yapıyor musunuz?** RY: yaparım. turşu da
 54 yapıyez yāvırım da şimdi yapmiyim. bi dede var o da feşli 'yavrım. gine iy
 55 geziniye bu kadā da e çoluk çocuk hepsi şeyirde.

56 **Sİ: Kaç çocuğun var?** RY: beş tâne yāvırım. **Sİ: Hepsi Eskişehir’de mi?** RY: birī
 57 adapazarı sapāncada. mēmur kocası oralāda. biri kütahyadaydı izmire kitdi
 58 onun kocası da şeydi petetedeydi şimdi eskişeyire şeye geldilē ne o bē
 59 sultandereye. biri de burda kız. iki ölüm da şeyirde gene. iki olan üç kız
 60 yāvırım. **Sİ: Burada bir tane var ha?** RY: hıı bi tâne burda. **Sİ: Geliyorlar mı**
 61 **onlar yazları?** RY: gelirlē. gelirlē yavrım gelirler. gelinnē gelir, kız gelir o
 62 adapazarındaki onnā ābi kardeş abla kardaşda zaten_ōraya gelir, bize gelir, ōle
 63 yavrım işde.

64 **Sİ: Peki sizin giydiğiniz geleneksel kıyafetiniz var mıydı eskiden?** RY: vārdı. **Sİ:**
 65 **Neydi?** RY: ay vārdı da yāvırım, onnara biz elmāsiye dēdik böylē 'kırmızı
 66 üsleğinde beyāz çiçeklē olur duruyeler te_orda ... ama ayy yüklüklē yıvılı çok
 67 üstünde hiç_ındiremem yavrım. hē. **Sİ: Nasıldı anlat.** RY: ii ne bilēyim yavrım
 68 işde ōle şalvārdı, üstündē şeyī elbīsesi olurdu, unnarı ōle giyērdik. tel takārlardı
 69 eskiden gelinnere, duvağ yapārlardı bi de yapışdırma dērdik. bōle puldan işlerlē
 70 unnarı tā biz ufağğa, tā 'eskiden önceden alınlarına yapışdırılādı bōle
 71 yapışdırmaları. ōleydi işde yavrım. ama ne güzel olurdu. **Sİ: Düğünlerde onu**
 72 **mu giyiyordunuz?** RY: hıı. **Sİ: Herkes aynı mı giyiyordu?** RY: herkez_āynı
 73 giyēdi. şimdi ōyle yakın dū_ün olduniyin om_beş gün arayla filen eskiden köy
 74 k'alabaydı, böylē gelinnē hepsi giyer o elmāsiyeleri geliniñ yanına oturulardı
 75 sandalyelere. bōle on tâne om_beş tâne ne güzel bōle hepsi, güzel olurdu
 76 yavrım eskiden, şimdi yok bi şey yavrım. hiç hiş dadı yok şimdi. **Sİ: Gelininki**
 77 **farklıdır ama.** RY: buyur? āynı. aynı, aynı giyiyelē ya. āynı giyērlēdi hepsine
 78 ōle alınırdı eskiden. ōle yavrım işde.

79 **Sİ: Ne oyun oynuyordunuz çocukken?** RY: ne oyunu ne_bilēyim be yavrım
 80 dūnnerde mi? **Sİ: Yo çocuk oyunu.** RY: ay çocuk_oyunu yavrım ben ii pek
 81 çıkmāzdım ama çocuklā aşık oynārdı erkek çocukları meselā. biz de misket
 82 oynardık oğula giderke. **Sİ: Aşık nasıl? Nasıl bir oyun?** RY: aşık olurdu o bōle
 83 siz bilmes.. nerde bilcēn benim çocuklar bile bilmez_onu. bōle koyunların
 84 aşıkları oliye kemiklerinde. u aşıkları toplarlā unnarı bōle unnarla aşık oynārdı
 85 olan çocukları. ōndan sōra biz de misket oynārdık işde ne sağlambaç oynārdık
 86 ne_bilēyim be yāvırım işde.

87 **Sİ: El işi yapıyor muydunuz?** RY: yapardıq ya. kaneviçe eskiden el işi. böle
 88 kaneviçe dēdik biz yavrım çok işlērdik şimdi oliye ya satıliye onnā yāni. onnarı
 89 işlērdik, mekik oyası örüydük çok. öyleydi yavrım. **Sİ: Ne yapıyordunuz**
 90 **kanaviçeden? O işlediğiniz şey ne?** RY: karyola takımı işlēdik büle āar
 91 örnekler olurdu. ondan sōrā şey kırlent idērdik böle köşelere minderinne
 92 berāber onnarı işlēr, dayardık, evlere, böle şimdiki gibi koltuk kanepē şeylē
 93 yok yavrım. onnarı işlēr minder, minderin üsdüne de unnarı koyardıq. karyola
 94 takımı işlērdik, güzel olurdu çok ama. **Sİ: Yaptın mı sen de çeyizine?** RY: hıı
 95 ben de yaptım yavrım da. **Sİ: Çok muydu?** RY: e bayā vardı. yaptım ya.
 96 öleydi yavrım işde. 'esgilerden bi şey kalmadı yavrım. komşuluk iyidi yavrım,
 97 birbirine gelip gitmēk yāni çok iyidi.

98 **Sİ: Hah ne yapardınız komşularla, neler yapıyordunuz?** RY: i gidērdik yavrım
 99 kış gecelerindē, otururuz, sobaları yaqarız, meselā çāy, kāve, sōra 'çekirdek ne
 100 olursa. eskiden böle şimdiki gibi yok. kabaq çekirdeklerini kabaqları keser,
 101 onnarın çekirdeklerini çıkarı, kabaqları pişiriy kavırıydık, onnarı koyardıq,
 102 böyle şeyler yavrım işde. hīde çok olur bizim aşādaydı benim evlerim, kızka
 103 tā küçükke, ordā hīde koyadıq, işde öle çok güzel muhambetliydi yavrım, şimdi
 104 yōk şimdi yok yavrım şimdi yok. **Sİ: Şimdi hiç gitmiyor musunuz komşular,**
 105 **birbirinize gelip gitmiyor musunuz?** RY: ii şimdi dē pek gitmiyēz be yavrım,
 106 pek şimdi yok öyle komşuluk. benim etrafımda zaten kōmşu yok ki şurda vā
 107 karşılā, soqākda gördüneyin konuşuyez ama ĩnsannāla iyī ama öle pek gelim
 108 gidim yok. şurda aşāda eltim var işde yaşlı, ona giderim. sōra şeyire gidiyēz
 109 şimdi hēr zaman anı arabası oluncā, çocuklā hepsi şeyirde oluncā, öle yavrım
 110 işde. **Sİ: Nasıl o Karşılalarla aranız? İyi geçiniyor musunuz?** RY: iyi. iyi yavrım
 111 iyilē, çok iyilē. kōmşulukları da iyi hani kendileri de iyi ĩnsannā, iyilē. **Sİ:**
 112 **Baya olmuştur onlar geleli tabi?** RY: hā oldu yā, tē benim büyük kızların kızları
 113 vardı hep de o zaman çok gelir gidērdik. kız şimdī benim kırk sekiz yaşında.
 114 yāni onnarın geleli de o kız dört beş yaşındayke geldilerse kırk beş sene filen
 115 olmuştur yavrım. çok oldu yāni kalan köyün yerlisi oldu onnar. **Sİ: Artık**
 116 **alışmışsınız birbirinize.** RY: öle, hē. öle yavrım işde.

117 **Sİ: Ramazanlarda ne yapıyordunuz eskiden?** RY: buyur? **Sİ: Ramazanda?** RY: e
 118 ramazannāda da yavrım güzel olur, ramazannā ne güzel olurdu. erkeklerimiz
 119 her aqşām.. benim dēdem vārdı bābam benim genç ölmüş yavrım yaşlı dēdem,
 120 ta aşādaydı bizim evlē, babannem rahmetli her avşam bōle bi küçücük
 121 kolaç yapār, çörek deriz kimi sodalıdan kimi mayalıdan, yanına kalan
 122 onun acık yemek koyār. iftara gelirlēdi buraya, büyük sofralā kurulur, hēkez
 123 getiri, ōrda iftar edērlēdi yavrım. ōleydi işde. **Sİ: Şimdi yapmıyorsunuz tabi?**
 124 RY: ı şimdi yok. dede tutamiye zaten yavrım ben kendim kalkiyem işde. bi
 125 yudum ekmek tamam.

I.48
TEPEBAŞI - Gökdere

Kaynak Kişi	: Hasan Helvacı, 78, okula gitmemiş – Burhan Arıar, 52, ortaokul
Derleyen	: Fatih Doğru
Derleme Yeri	: Balkon
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, eski köy hayatı, köyün kuruluşu, bayramlar, düğünler, askerlik

- 1 **FD: Biz üniversiteden geliyoruz. Bu köylerdeki eski gelenek, görenek, yaşantı**
2 **hakkında sizin gibi büyüklerimize danışıyoruz. Eskiden ne yapardınız, ne**
3 **ederdiniz, köyde hayat nasıldı? Enişte önce adını ben sana sorsam. HH: adım**
4 **mı, hasan helvacı. FD: Hasan Helvacı. Yaş kaç? HH: otuz a.. otuz beşliyim. FD:**
5 **Bin dokuz yüz otuz beşte doğdun. Maşallahın var. Okul okudun mu? HH: okul**
6 **okumadım. FD: Okumadın. Hiç? HH: imzâmı atamam. FD: İmza atamazsın.**
7 **HH: burıyı geldik okul kapanmışdı, okudamadılar falan bi dâ da işdê**
8 **fakirlikden falan okumadık. yâni imzâmı atamam ben şindi. burda o, âmet**
9 **ünsal da burda. ha şehirde mi? geçen burdıydı da. o da tâ öyle yaşlı dî yâ atmış**
10 **beş yaşında. hâ ya.. yaşlı olarak tabi. evet? FD: Bu köyde doğdun büyüdün**
11 **değil mi amca? HH: he? FD: Bu köyde doğdun büyüdün? HH: yo burda**
12 **böyümedim ben, dōmadım. bōzüyün köylerinde dōdum. FD: Öyle mi? HH: ya.**
13 **FD: Sen bu köylü değil misin? HH: dîlim, bu köylüyüm şimdi ama do_uşum,**
14 **do_um yerimi soruyosun. bōzüyün osmâniye köyünde. FD: Bu köye damat mı**
15 **geldin? HH: dî yâ dâmat. hanımım inegöllü. orda do_up böyüme. o da**
16 **taşköprüye gelmiş, ahalara gelmiş burayâ yâni şimdî. FD: Siz temelli buraya**
17 **yerleştiniz en sonu? HH: e şimdî kırk yedide mi, kaçda geldik işdî o aradan beri**
18 **burdıyız. yirmi yedi şey yirmi sene at_arabası koşdum ben eskişeyirde. sene**
19 **elli sekizden yetmiş sekize ğadar. ondan sōna tırafik çarşıya soğmadî burıyı**
20 **gêdik. FD: Burada ne yaptınız? HH: burda işde birinde bi iki sene üş sene**
21 **çalıştım, ondan sōna kendimiz inek aldık kendim tarlam var biraz onnâna haşır**
22 **neşir olduk. yapdımız bu şindi üş tavuk var dört yapamadık dâ. iki tavık da**
23 **yetiyî bize buran. yâni yımirtası için onu bi de ğoraz var o da ötüyo Falan bize**

24 bi  ylence oluyo. babam bin  c y z yirmi doğuzluydu, yetmiş sekizde, seksen
 25 yedi seksen sekizde mef t_etti  er lde t ri_ini unuttum da ben burda, anam da
 26 burda. **FD: Allah rahmet eylesin.** HH:  min.  ocukl muz yirmi sene at_arabası
 27 'koşdum, ondan_eveli işde burda  ifcilik falan yaptım. hasanbeyden  aldık
 28 d rt sene beş sene bekar de.. o_ zaman bekar deniliy d  şindi ne deniliyi
 29 bilmi.. işçi. yassıh kde, yassıh k k y nde bi  on sığırı g td m. ondan s n 
 30 şurda  iflik var  ifl  geldik bi sene falan durduğ heralda, tarlaları satınca işde
 31 burayı aldık falan işde y ni, tekerlenip geliyoz. şindi  ifci b kurundan
 32 emekliyim, işde onnan id re oluyoz.

33 **FD: Bin dokuz y z ka  altmışlarda mı geldiniz buraya?** HH: kırık yedi. kırık yedi
 34 kırık sekiz t ri_ini bilmiyom da. y ni burdan tarla aldık, burayı g c et.. y ni bu
 35 evleri yaptık. **FD: K y kalabalık mıydı o zaman?** HH: diyidi.  a şeyler ř 
 36 cevizliler mevizliler derenin boyunda v mışla ya. tabi. fazla bile g ldi. h 
 37 geldini. şindikini sayarsan  ok. erzuruml lar geldi. devir d yim oluyoz. gelip
 38 gidiyi. **FD: Siz geldiğinizde nasıldı amca k yler, bu k y? Siz geldiğiniz zaman.**
 39 HH: vall  o_ zaman  ocukluğdaydı pek bi şey anlamıyosun ki g nşlik, oynayıp
 40 geziyon. **FD: Ne oynuyordunuz?** HH: biz o..  lum biz fakirlikten oyuna.. y ni
 41 oynuyo dediysen  yle bi oyunumuz yokdu bizim. **FD:  ocuk oyunlarınız yok**
 42 **muydu?** HH: yok yav. epimiz delme dağma, s nadın gelme, o ondan  ekiniyo
 43 o ondan utanıyo. bi yakınlık yok. bunun gibi  ekirdekden do_up b y sen d  bi
 44 başka. şindi şurdı gene var, mes  artvinliler ayrı bi yan  ekiyo, erzuruml lar bi
 45 ayrı  ekiye, bi b daşma yok y ni. h ni bi birlik yok. evet m yrebamız var
 46 darđinnimiz yok da y ni birbirimize b yle b  sarılma şeyimiz yok. s _k oluyo
 47 birbirimizi gelip Kitmeyiz. şunun babası all  r met_ylesin benim evden başka
 48 bi yeri gitmiyom derdi. neden  le Kitmezdi onu bilmiyom ben bana gelirdi
 49 hanımınnan beraber. bi de s lememde at  olmasın senden başka yımırta almam
 50 derdi. niye didim ben onu şeyime gitti, sende ufağ  ocuk yok da ondan
 51  lmıyom derdi. bağ ne đadar tecr beli adam. hani ufağ  ocuk n  oriya apdezini
 52 yapar. s lememde şiy_olmasın tavuğ yir gibileden mi d ş niyo neyişe.
 53 yımırta da senden alıyım bi de senden başka kimsey  de t  Kitmedim derdi.
 54 onun dedini diyom ben belki gitdiyse de varsa unutmuşdur.  ocukl m işdi  yle

55 işçiliknen, çalışmeynen geşdi ölüm. şindi de işde vaqıt sâat bekliyoz,
 56 ömrümüz ne ğadā tā onu bilmiyoz. bāzı sālīmız yerinde oluyo bāzı olmuyo bak
 57 şindi benim sırtımda pilatinner var amelīyat oldum iki bin dördte bu bacaq
 58 yürümedi. doqtur dedi ... amelīyat olmassan felç olursun dēdi. qorqutdu bizi
 59 öldük. belki iyşallah dā iy olmuşdur. şurda otluq vardı, şu öti yanda duvārda,
 60 otlar böyle şey yıvdım, merdiven ot yıvdım da altına arabayı koydum üsdüne
 61 yo.. ot yolākan ben ordan bi düşüyom bōle yere, merdivenden tā ordan, benim
 62 kafa dā ğılmış. neyse alla rāz olsun bū erdovan, ahmet hoca götürmüşler beni,
 63 kırk sekiz sanda.. kırk sekiz sātda anca ayıldım. hatdā demiş doqtur teyzene, ee
 64 ben ilacını hapını vereyim götür tedāvini et evde demiş bi şēsi yoq ama bu kafa
 65 bōle sallanıyomuş hiç kafa dormuyo yerinde. tēzen biraz baskı yapmış, hani
 66 sana āar gelir demiş. şimđi o hastānede duruyo ama doqtur birleşmiş tıp tıpın
 67 şē tekin şurlarda bi yerde olcaqdı o hastāne, egenin bu yanında, var mıdır
 68 duruyo mu orda metin dovan dēye bi doqtur tedavi etdi beni askeriye doqturu.
 69 **FD: Geçmiş olsun.** HH: işde ondan sen dedi bi qazā geçirmişin doqtur bildi.
 70 beynin çamır gibi olmuş dedi o da ama āarı mārı şimđi bi şeyim yoq. beynin
 71 çamır gibi olmuş dedi, qan damarlarda hareket edemiyo dedi, amelīyat etmek,
 72 olmak gerekiyo dedi biz de olduk. bi de şuna çok inandım burhan, benim bu
 73 amelīyat eden doqtur benim tedēvi edēn doqturnan sınıf arqadeşiymiş. beni
 74 dedim falanca doqtur tedavi etdi o benim sınıf arqadaşım beraber oquduk biz
 75 onnan dedi. ō tırafik qazāsından öldü o bilmēm hatırlıyo musun. durum bōle
 76 ölüm işde. **FD: Geçmiş olsun amca.** HH: sāol. fitıqdan amelīyat olduk,
 77 pirostottan amelīyat olduk. bu zamana ğadā işde. diş taqdırdıq iki sefer
 78 kullanamıyom, hiç kullanamıyom. āızında şaqr şaqr ediyō. ama yav ... dedi
 79 şey ümit sālā gidelim yaptırılım, devlete yaptırđıq, paralı yaptırđıq. alt
 80 çenelēr qalmamış, damaqlar çene dedīme bakma. üs iyī, altlar oynadı mı
 81 yutarqan qavışıp qalıyo, çīnerken. şinđi çōrbaya dūruyoz yumuşaq ekmēn içini,
 82 veriyoz qaşī. idāre ediyoz. üç ğızım var. **FD: Allah bağışlasın.** HH: biri bursada,
 83 biri kütahyada, biri burda. dōm tārıhleri elli üş, ōle ya elli üş dōmlu, elli beş
 84 dōmlu, elli sekiz dōmlu. tahire ablan şēy marziye ablan qaş dōmlu? ōretmen
 85 olan. hah, elli iki dōmlu olması lāzım. ama şindi şöyle bak ölüm, yalan, ben
 86 yalan belki dōruyu konuşamam da bizim ölümüzla o ablan dūnyāya gelmiş, ya.

87 küçük mēmedin k̄āvesi vardı ya ōrda babam biraz gevezelik yapmış. yāni şaka
 88 olsun deye yāv demiş benim torun demiş bŭ āyşam senin camı çaldı demiş.
 89 baban da kızmış ōrda. baban biraz şey adamđı ya. hani, ordan biliyom yani
 90 do_uşlarını, tarihleri. a işde elli ikinin elli üç, elli ikiynen elli üçün arasında.
 91 ben elli iki dedim rāmetli tēyzenin babası öldü onun şeysi yazıyo elli ikide
 92 ölmüş, ō dödü_u zamannar teyzen rāhātsızdı şey öldü zamannar işde. o arada
 93 da bir afta sōna da o oldu yāni. bir iki ay vardır aralarında da o ğada yāni. elli
 94 üş de olabilir, elli ikinin sonu olabilir, bilemiyiz ğāli. bōle geçiniyoz_ölüm,
 95 yaşıyoz allah ömür verdikce yaşıyoz.

96 **FD: Bulgaristan muhacirisiniz değil mi?** HH: şindi ölüm ben bilmiyom. ben,
 97 dedemiz gelmiş. deliorman, osmanpazarı, cumālı deye annatırdı ama dedem
 98 burayı yirmi beş yaşında gelmiş, seksen_ıaltı yaşında öldü elli altıda. burda
 99 evlenmiş. bozüyün köylerine sen gitmedin bilmessin bi ormannık bi yerde
 100 k̄onmuşlar. 'evlenmiş işde babam, babamdan eveli bi ev.. evlenmiş şey ābeysi
 101 varmış, ablası varmış, ondan suna ikinci hānımı alıyı babam oluyu, üçüncü
 102 hānım ölüyü falan işde. onnarı ben bilmiyom. ha onnar şindi ilkten bī şeylere
 103 gelmişlē bŭ kötāyanın hasırcı çifli mi varmış orayı gelmişlē. ōrdan_eral, ōrdan
 104 da burayı gelmişler. şı.. selim_aliler falan ama unnā epsi aynı.. yani bura
 105 delme dağma ölüm, hep sōnadan gelme, buranın yerlisi emen emen yok gibi bi
 106 şey. hā yeşildonnu. ama unnā da burayı gelmiş, sene kaçda gelmiş? ha şindi
 107 ben tārīhi okumadım bilm.. yāni öyle şeyleri incelemedim cevât be.. cevât bey
 108 hē senden benden duyma, refik_ā cevât beyden 'ālmış şu ğada arāzi ama hudut
 109 nerede, ne ğada ne onu bilmiyom_ışde.

110 **FD: Amca siz bu madem köyde çok şey değildiniz, bayramlarda falan ne**
 111 **yapıyordunuz bu köyde?** HH: vallā bayramlāda bi şı yapıdımız yoktu ne
 112 yapıcān. **FD: Hani eş, dost, komşu ziyaretleri?** HH: yay birbirine el öpmeye
 113 gidersin, büyüne gidersin, büyük, senden küçük varsa sana gelir. el öpmeyē
 114 tabi gidilirdi. iki gün üç gün yāhut işin varsa böyün bayramsa, hiç_unutmam
 115 şehirde duruğan tatar bī çitci murat_aga vardı, çorağ istemiş, bayramın
 116 birincisi gün ikinđiden sōna gitdim zincirlikuyunun ordan çorağ getirdim,
 117 at_arabasınna. babam dedi ille asin sen dedi boşsun dedi git bi araba çorağ al.

118 ben getirdim orayā dökdüm ama kaç para aldı unu ben bilmem. hani çocukluk
 119 iş... öle bi şey gibi oynūmak gülmek bilmedik. babam biraz şeydī bek
 120 çalışmayı sevmeydi, bizi çalışdırırdı. bilāderim var kırk_iki do_umlu bi de kız
 121 kardeşim var otuz_altı do_umlu.

122 **FD: Düğünleriniz falan nasıl olurdu?** HH: dūnü ben mıtalıpda yaptım.
 123 teyzennen öyle icāb_etti. teyzenin amcası vardı babamın da arkadaşısı vardı,
 124 gitdik_örda kırk günde em gitdik em geldik. bi nandım burhan. beni dam
 125 başına çıkardılar bunnan, dam başı diyolā ya dümdüz, bi kese yāhut mendil
 126 bozuk para verdilē ordan ben, tabi beni giydirdilē poçu moçu da bāladilā onnān
 127 şeyinne.

128 **FD: Askerliği nerede yaptın amca?** HH: askerlī ben onu şeyde adabazarında
 129 yaptım. ell_altı depremi hatırlıyosan, sen o_zaman belki yoğdun amma şey
 130 okuyosan bilirsin. ell_altı depremi burdā çok büyük deprem olmuş ben
 131 adabazarındıydım, bütün beş_altı kişi 'Kitdik çevre köylēden ütekilerin
 132 kumandanları yollamıj beni yollamadı. ben de hiş gidip de deyemiyom_ku ben
 133 de hanı askersin, rāmetli babam geldi beni getirdi. izin aldı tabi misal' şēden
 134 anamnan ikisi. askere gidēken de benim ellī üş dōmlu kızım şēde iki dene
 135 kızım vardı askere giderken, nēse gēldik, o_zaman şehirde duruyoz, kerpiş
 136 deriz şu evler kerpişdir, bilme.. kerpiji bilirsin, kerpiş kesdik, evlilik var. /.../
 137 babam beni rāmetli hēmen askeriye doğturuna götürdü hava astānesine, orıya
 138 bi derece koydular, ee kırk_iki derece mi dediler kırk derece mi hēmen beni
 139 yatırdılar. üş sefer om_beşer gün om_beşer gün yatdım ondan sōna beni ihraş
 140 çıkardılar. ankarayı göndericek_öldular burdan amelīyet etcek_olmuş doğdur
 141 babamın da bi arkadaşısı vardı, doğturuların yanında, sivil şī 'yardımcı, o duymuş,
 142 sağın yollama hasanı amelīyete ya iy_olur ya iy_olamaz. bana geldi söyledi
 143 babam, bōle bōle dedi, seni amelīyete gönderecekler gitmessen
 144 yollamıyolarmış dedi. sabālayın devrisi gün 'geldi bi rütbesini bilmiyom kı
 145 beyaz gölmeK_üzerinde, ölüm seni işde dedī ankaraya amelīyete göndericez
 146 şōle iy_olcan. ben Kitmek isdemiyom amelīyet olmağ isdemiyom dedim.
 147 yazdı Kitdi. bir_afıta sōna mı ne bizi yirmī beş kişi bodurum katında hava
 148 astānesinin, şōle dizdiler. kimisine hava de_şimi verdi kimisi askerlīne,

149 bölüne gitdi, bana da ihraç verdiler. şindi o ihraç şeyini verdilē şindi kaybettik
150 nōldu bilmiyom iç. oğuryazarlık da olmadīndan takib edemiyom. faydası olur
151 mudu olmaz mıdı hani devlet tarafından şe yapmıyoz. sona askere gidēken de
152 benim baķ k̄anım şeydir, yırtık. **FD: Evet. Geçmiş olsun amca.** HH: tā burdan
153 buraya ğadar. u köydeyken babam arman ye.. armanı bekle diye bırakmış sapa
154 gitmiş, tarlaya. bi öküz de gelmiş ay buynuzlıymış gelmiş beni böyle bi savırıyı
155 beni bu karnımı yırtmış. **FD: Öküz şey yapıyor?** HH: süsüyo, süsüyo diyo.
156 babam da gelmiş beni yatarķan görmüş bi baķıyı bōle bōle, anam da purçaķ
157 yolmā gitmiş, tarlaya kōmşulara. **FD: Siz ne diyorsunuz öküzün şeyine?** HH:
158 buynuz deyolā. **FD: Yok vurmasına bir şey dedin de.** HH: yāni şöyle ay
159 buynuzlu diyiz yāni. yāni öküz çeşit çeşit buynuzu vardır. kimisi dik olur
160 kimisi kıvrık olur kimisi düz olur falan, hani öle tahmīnen ben. **FD: Anladım**
161 **anladım.** HH: bozūne götürdülē beni. orda tidāvi etdiler mi etme.. işkembe
162 çıkmasına imen az bi şe kalmış. ama bana hiş zararı yok. baķ süvāridim ata
163 indim bindim. ama askere gidēken ben bunu gösdermedim. gösdersēdim
164 faydası olur mūdu olmaz mīdı bilmiyim. **FD: Belki almazlardı.** HH: belki
165 almazlādı ama işde biz kaçamak yolunu bilmiyoz, ölüm, kaçamak yolunu
166 bilm.. /.../ **FD: Köyün kuruluş tarihi?** BA: kuruluş tarihi bin doķuz yüz
167 yirmilerde. burası çiflikmişdi, alınıyo.

I.49
TEPEBAŞI - Karadere

Kaynak Kişi	: Zehra Özden, 77, ilkokul 3
Derleyen	: Fatih Doğru, Songül İlbaş
Derleme Yeri	: Balkon
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, bayramlar, eski ve yeni köy hayatı, Bulgaristan'dan göç, çocuk oyunları, yemekler, ev tipi

- 1 **FD: Yenge adınız soyadınız neydi?** ZÖ: ādım zehrá özden. **FD: Zehra Özden.**
- 2 **ZÖ: hē. FD: Yaş kaç yenge?** ZÖ: yetmiş yedi. **FD: Yetmiş yedi. Maşallah. Okul**
- 3 **okudun mu?** ZÖ: üçe kadar okuduk işde zamā.. o zaman öleydi, bildik
- 4 bilmedik. o zaman öğretmenimiz dē şu bozdā kövündēndi, reşbēlik yapādı,
- 5 gelir imēn bi sāt iki sāt gözüküdü, hāydı gidēdi. bi hiç öğrenemedik bilem üç
- 6 senede. üç sene gitdiKama. ehitmen geçiyodu, öğretmen de dīl e_ıtmendi. işdē
- 7 gene de şükür gene de bu kadā biliyom yāni. acık gene o kadā kändime kadā
- 8 ārfleri şeyleri o kadā biliyım o kadar işde başka bi şeyimiz yok da.
- 9 **FD: Nasıl kalabalık mıydınız o zaman okulda?** ZÖ: o zumān köv ıalabāydı
- 10 tabi. ıalabāydı çoluğ çocuk hērkezin ıalabāydı. tabi. e bū, o binālā bağ hēpsi
- 11 doluydu meselā, şu yıķılan binālā. tā aşāda o kıocā mēmet dāynın yanında şeylē
- 12 hābillē dēdik onnā vādī. onnarı bi.. o vādī, ha..bu hatcenin ibrām āgamın, hasen
- 13 vādī, mısdafalā vādī, oralāda kaç hāne vādı bağ. ğalmadı şindi. genşlē şeyden
- 14 şeyire kıaşdı şeyire. benim üş dene ölüm var, üçü de şeyirdā. biz bi dēdeylen
- 15 ebe kıaldık a bu hānelēde, bu kıoca hānelēde iki kışı işde şey. o kādā.
- 16 **FD: Nasıldı yenge, eskiden köy nasıldı, köy hayatı nasıldı? Gelenekler**
- 17 **görenekler nelerdi, neler yapardınız?** ZÖ: gelenek görenek şeyde derneklēde mi
- 18 dūnnēde mi? **FD: Düğünlerde, derneklerde, bayramlarda.** ZÖ: ēvelki bayramlar
- 19 tā bi hoş, güzeldi. e ya.. bütün yaşlılara gidilirdi, ēkmek yapıyoduğ ōndan sōna
- 20 bōle ēv ēv pesimet ğolaş dādıyoduğ hısimına ākrabana kıonuna kıōmsuna
- 21 bayramlāda. hērkeS meselā hısimına ākrabasına dīl herkeze gidilirdi. bi de bōle
- 22 'toplaşıp ğänşlē kıızlā bayram yapādılā, bōle oyna.. çalıp oynādılā. bütün millet,

23 yaşlılā bile toplanırdı. sa..ka.. qarı qarıya meselā. ōleydi ēvel. ūindi hēpsi 'kālktı
 24 yavrım. işde bir iki ūe vā, bir iki eve gidiyon e köyde īsan yok nōlācaķ. e
 25 ot_oraķ olur, hārman dövēdik meselā düvennēlen, öküzlēlen, atlālan ōle döv..
 26 arman dövēdik.

27 **FD: Siz de gidiyor muydunuz?** ZÖ: tabī, hep gidēdik ğıra, biçmē. erkeklē
 28 tırpanna biçer biz ārķadan toplanız bōle. desdeleriz, yıvarız sa.. öküzlēle
 29 sap_arabalāřına getiri hārmanda dövēdik. ēvel ōyle iş 'çoķdu. onnarı hep
 30 gördük yāni. **FD: Bu elektrik falan yokken ne yapıyordunuz?** ZÖ: ğaz lāmbası
 31 yaķıyoduķ. ben ō ūınanay yaķdımı bile biliyēm ben küçüklümde. hē. ōnu onu
 32 yaķdımızı bile biz bilürüK_onu gördük, uūaķlımızda. sōna ūey_ıtdineyi bi dā
 33 ğaz lāmbaları çıķdı da ūey dā ğaz bile bulamazdīlā ziytin yā, yā ķōrdulā ōle
 34 yaķādıķ, onnarı gōdük. ēvelki ūeyler. ...

35 **FD: Siz muhacirsiniz?** ZÖ: mācur biz. **FD: Bulgaristan'dan mı?** ZÖ: ordan.
 36 dedelēmiz tā bābam dīl de bābamın bābaları, ķoca dedelēmiz gelmiū o yandan,
 37 bulğaristandan. **FD: Ne zaman gelmiūler bilginiz var mı?** ZÖ: vallā nē senesiy
 38 ne kaķında ne bileyīm ben onu. biS ğidik yetmiū yedi, yetmiū yaūına meselā. ee
 39 babām ōldü ōldü, kaķ sene oldu ōleli bubām? seksen yaūında ōldü meselā. tā
 40 onnarın babaları gelmiū. o vāķıt kó_ún ķuruluūu. ilk geriūleri zatı rāmetli ķoca
 41 tīyze vādı bizde ōldü. sen aķıķ onu bizde dūrđunu biliye misin? bilmiyesin. o
 42 annadīdı onnā gelmiūle, ilkin onnā ķurmuū bu kövü. tikēnnikmiū. ĩadırları
 43 ķurmuūlā burıyī. ūelerin hāman yerine ...ların diyim bāřī. mēmed_ağaların
 44 orıyı ĩadır ķurmuūlař ĩadıra gelmiūlē. sōna bōle işde ēv yapmıūlā kendilēne,
 45 bulğaristandan. bābam, raķmetli bābamēn ūeyimiū, zāniūliymiū bābamīn
 46 sülālesi. ūeyler hacı bekirlerin sülālesinden bābam. zāniūliymiūler, o köyden
 47 gelmiūlē. tā annannemīn ... onnār ... ōyle annadīdı rāķmetli annem, annānem
 48 annādīdı biz ... gelmiūik deye. onnā da burda dōmuū da babaları meselā. **Sī:**
 49 **Nasıl geldiklerini anlatıyor muydu?** ZÖ: bilmiyim işde ōle ğeldik dēdi biz de
 50 ĩadırları ķurduķ, ō dāya gidēmiūlē, ūey ĩarıķ giyēmiūlēř ya göyün ĩarıķ
 51 giyēmiūlēř ēvēli yok, bōlē deriden dikip. o ĩastalanī.. ĩastalanmıūlā o gelince
 52 onnā. dādan geliyimiū ĩarıķları çıķarmadan ōlüyümüş adamlā o ķoca tīyze
 53 annadīdı bize. bizde ōldü o. Kay.. Kayınvālidemin teyzesiydi, kimsesi ķalmadı

54 onu getīdi kayınatam burda bizde öldü. dört beş sene bizde yaşadı. o öyle
 55 anna.. çarıkçıkā.. çıkmaz mezālī koymuşlā bu mezālīn adını. ilk başlangıcı
 56 çarıkçıkamaz mezālī demişlē. çarīnı çıkāmadan ölümüş insannā, dādan gelirimiş
 57 de. duymuşundur. bēki de māmīt dayıdandı. o da annatdı. māmīt dayı da
 58 annatdı. māmīt dayın da pek annadamaz yānız oralānı, koca tīyzenin
 59 annatdıklānı biliyi annadırdı o da annadırdı da. **FD: Koca teyze baya şey**
 60 **anlatıyordu o zaman size?** ZÖ: işde öle annadıdı, şöle ödü, biS kurduk burasını,
 61 bütün bu tatlı çeşmelere gidemişler o hemen orda tavşannarı vuruymuşlā, sırā
 62 dizemişlē Tavşannarı. oraları şeymiş bütün, ormanmış. ni o, ne di.. ne tikeni
 63 diyilē, derede olüdü evellē. hāyır be. sārmaşık, sārmaşıkmiş bütün o tatlı
 64 çeşmelē. oralāda vuruym.. te beş_āltı tene Tavşan_urup sırā dizip iki kişi öle
 65 getiriydilē dēdi o tīyze annadırdı bize. öle tavşan vādı buraları ormannıkdı
 66 uşām dēdi. orda ... döküle döküle döküle şindi kırsal mēmnেকে döndü. bi şe
 67 oldü yok. **FD: Bu koca teyze masal falan anlatır mıydı size? Masal.** ZÖ: öle
 68 masal pek bilmezdi, öle şey pek annatmazdı. **FD: Başka büyükleriniz falan?**
 69 **Senin var mı bildiğin masal?** ZÖ: ben başkā masal falan bilmiyim, ne biliyim
 70 ben. evel masal annadıldı ama şindi kafada mı kālđı, masal mı kālđı kaç
 71 senelēden beri. biz çoluğla çocukla ūraşırkā masal falan. televizon_öldü şindi.
 72 hiç, masal falan kālmadı. 'eski İsanar annadıdı, uzun masal, bilmece şuydu
 73 buydu annadıyolārdı. **FD: Hiç kalmadı mı aklında? Bilmece, mani, türkü yok**
 74 **mu?** ZÖ: hiç bi şey kalmadı aklımda ne biliyim gülüm_ışde.

75 **FD: Çocukken ne oynardınız teyze? Çocukken buralarda ne oynardınız, oyun?**
 76 ZÖ: e ākadaşlalan okulda 'çizgicik, 'saklambaç şüyudu buydu oynadığ onnarı,
 77 so'kağlāda. Kūlā çinnasın emine ablanı çarıydım bizim mēylide pek kıfıydı
 78 o_ zamannā orda oturuydulā ya, acık çıkādı böle kafasını uzādıdı, emine gel
 79 gel dēdik. rāmetli anneden de pek kōkādı ablan, zekkiye anneden. hēmen o
 80 soğā çıkısın emine, hēmen çarıydı onu. oturuydu ona şey kaçamā söyletirdiydik
 81 ona. onu söylēdi, dur dur zekiye anne dur bārıveriydi ay çīralağ hāydi kaçādı
 82 ēve. o da bi mālede büyüdüğ_or da. öyle günnēmiz geldi geşdi işde.

83 **FD: Sizin böyle yemekleriniz falan var mı bu köye özel yaptığınız, size özel**
 84 **yemekleriniz var mı? Ne yemekler yaparsınız?** ZÖ: ne biliyim ben, hē. ne ā

85 yapıcāz, fasilye, patetis meselā ne vēdīse. işđi tatlı yapālar meselā ünük tatlısı
86 yapālar, oqlā tatlısı yapādīlar évellē. **Sİ: Onlardan bir tanesini bir anlatsana.** ZÖ:
87 nası annatıyım ne bilēyim ben. **Sİ: Nasıl yapıyorsunuz bir anlat.** ZÖ: hāngısını?
88 **Sİ: O tatlılardan birini anlat. Ne tatlısı dedin?** ZÖ: éveli o ünük tatlısı geçēdi,
89 onu bilirdik biz. 'Kāynam rāmetli hemen onu yapādı. bōle yazādı pazıyı,
90 aÇÇık yellendiriydi, oqlāda bōle büzēdi onu, böyle oqlāyı çıkarıydu. undan
91 sōna dōşēdik şeye Tepsıye. kızādīdık fırında haşlādık. ünük tatlısı dēdiler ona.
92 **FD: Ünük tatlısı?** ZÖ: hani ünük dēdik. şındi, çıkdı baklavā. şındi bayramlāda
93 hēkez baklava yapıyı, gānşlē şındi o çıkdı. şındi onu yapıyo hērkez. belki ünū
94 de yapan olur da pek kalmadı. hē onnarı yapıyız ālā yaparız. **FD: Neleri**
95 **yapıyorsunuz?** ZÖ: dızman dēdik. **FD: Haa dızman.** ZÖ: hamırı qarısın bōle,
96 onu şey idip kesip kesip bōyle dōşēsın Tepsıye. uynuqlan qarıydık onu biz
97 uynuqla, sırf uynuqla. meselā sūt uyunur bōle, oturu uyunur ya onna qarıydık.
98 onu dōşēsın bōle kesip kesip, üşüne de kaymak sürüp fırına sürēdik. ével bu
99 ceyrannı fırinnā da yokdu.

100 **FD: Nasıldı fırınlarınız?** ZÖ: kōtlan, fırının āltında kōtlan yapādık onnarı o
101 hēmen iki tepsilik bi tepsilik hemen onu yaķar orıya sürüydük, dızmanı. hē
102 çalıyla. **FD: Böyle fırın eviniz falan var mı köyde?** ZÖ: var ya. **FD: Ayrıca fırın**
103 **için odanız var değil mi?** ZÖ: vā. **FD: Orada yapıyorsunuz?** ZÖ: şındi
104 yapmaz oduķ. yapādık ével. be im de horandam gidince ēkmek de yapmıyız
105 gāli. fırınım var āma ātıķ vakıt yok. karmā yapmā vakıt yok. hērkez kendi
106 yapādı. şurda hele de beş senedir kimse zatı yapmaz odu şu... di mi ama. hē,
107 nufus kalmayınca. şındi bi hālidelē yapāsa, ha? o da mı hazır alıyı? bizim ayşe
108 yapādı o da, o da başladı hazır almā, o da. fırınım var ayriyetden fırın evim vā
109 orda yapan yok. **FD: Onları çekelim biz biraz sonra olur mu?** ZÖ: ha? **FD:**
110 **Fotoğraflarını çekelim onların. Fırın evinin, fırının.** ZÖ: be im foturafımı da
111 çekdin galibā ep. **FD: Çekelim şeyleri, fırını.** ZÖ: gelmedi dayın kılmadılā mı
112 ki? bēn de ikindiye duracādım tam siz geldiniz. **FD: Bizim bir hoca daha var**
113 **beraber olduğumuz, bizim hocamız, o da camideydi belki onunla konuşuyordur**
114 **amca da. Belki de amca onunla konuşuyordur şimdi.** ZÖ: belki orda.. be.. orıya..

- 115 ıkııııııı onnar ikindidēn Őinđi orıya oturdular erāl cāminin_önüne, orda
116 onuŐurlar. **FD: KonuŐuyor olabilirler yani.** ZÖ: onuŐurlar.

I.50
TEPEBAŞI - Kızılınler

Kaynak Kişi : Halime Çiller, 90, ilkokul 3
Derleyen : Songül İlbaş, Binnaz
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, hayat hikayesi, düğünler, Ramazanlar, pestil yapımı

- 1 **Sİ: Halime Çiller?** HÇ: halime çiller. **Sİ: Kaç yaşındasın?** HÇ: doksan
2 yaşındayım. **Sİ: Okula gittin mi hiç?** HÇ: gitdim. üç sene gitdim. **Sİ: Burada, bu**
3 **köyde mi gittin?** HÇ: bu köyde gitdim. **Sİ: Okul vardı yani, şimdi var mı okul?**
4 HÇ: o sene seftah_ açıldı bizleri aldılar. biz üç kardeşiz, iki kız bi çocuğdu
5 üçümüzü birden_ aldılar bizim. biz dayım̄ilin odalarında duruyduk. hā orda.
6 bubam allā rāmet_ eylesin şiy_ edemedi_ ani. gücüm yetmez okudaman dedi.
7 ordan sōra ōle mi ōle işde ille yazdılar, üç sene gitdik_ işde üçümüz de. sen
8 nası sen de iyi mi? **Sİ: İyiyim sağ ol.** HÇ: nası annen bubān vā mı? **Sİ: Var.** HÇ:
9 iy, allah_ ömür vēsin. **Sİ: Amin, amin.** HÇ: ben de zīynepleri bekliyon gelir diye
10 ıştırımadan, tepişmedim iy_ bakalım iy_.
- 11 **Binnaz: Kaç yaşındaydın evlendiğinde Halime yenge?** HÇ: on sekiz
12 yaşındıydım. **Sİ: Nasıl oldu düğünün bir anlat bakalım.** HÇ: nası mī oldu, e
13 süsledilē öldular işde. **Binnaz: Dünür usulü değil mi, dünür usulü oldu?** HÇ:
14 dünür usulü tabī. ālaya ālaya vēdilē beni. **Sİ: Niye?** HÇ: adamım dilsizdi. **Sİ:**
15 **Haa.** HÇ: gitmeycēn dedim. **Binnaz: Biliyorsundur değil mi, bir de Osman**
16 **Ağamı biliyormuşsundur rahmetli o da buralı ya?** HÇ: o da buralı, bilmez olur
17 muyum bu kūylü. halamın kızınna ēlti olduk. **Binnaz: Hee doğru hala kızla**
18 **eltisiniz.** HÇ: ee onnar da bedāva buldunan alırla kaçırılār mı? **Binnaz: Bedava**
19 **diye aldılar seni ha.** HÇ: hē zengin yere gēdik. **Sİ: İstemiyorum dedin ha?** HÇ: e
20 istemēn dedim_ amma. **Sİ: Dinlemediler mi?** HÇ: bi yaz beni ısıtma tutdu ālayā
21 ālayā. **Binnaz: O kadar ağlamaktan de.** HÇ: e ālamaktan üzüle üzüle. kolay mı?
22 ne günnerim geşdi. allah burdan bu yanı kalan görmeyem. **Binnaz: Sonra şey**
23 **mi babalar mı verdi? Babalar razı olmuştur değil mi?** HÇ: ninem vērdi beni.
24 şindik halamın kızınna ēlti olduk. zēgin deye vērdi biz fakirmişik ya. zengin,

25 hazır yīcēdik bulduḡ yidik. **Binnaz: Çalışırsan yersin de.** HÇ: çalışırsan va.
 26 **Binnaz: Babaanne mi veriyor? Anne de deḡil de nine dediḡin?** HÇ: hāyır nine,
 27 eskiden biz annemize nine dēdik_e. **Binnaz: Hah işte onu söyle.** HÇ: 'kendi
 28 annem_ışde, annem. bubem rāzı ōlmadı hiç kıtiyen rāzı ōlmadı amma işde
 29 nasīpmiş. çekecek çilleleḡim vāmıḡ görcek görgülerim vāmıḡ, ne diyelim.
 30 **Binnaz: Ama ninen de demek ki bunlara öyle şey zengin diye mi şey yapıyor,**
 31 **nedən..** HÇ: ninem zēngin deye. bu halamın.. avcıla.. bekir anneyle bubam
 32 kārdaş. bekir dede de işē, 'ormana gidēdik biz yeni yeni yetişdik, 'ormana
 33 'gitēne vē de gişiyē çalışsın yisin demiş, zengin yere verdiler_ışde. onda.
 34 keşge ormana gideydim de gēmeyeydim. 'geşdi kalan 'geşdi, hepsicī geşdi. **Sİ:**
 35 **Amca duruyor mu?** HÇ: amca ōldü çok_öldü öleli. **Sİ: Allah rahmet eylesin.**
 36 HÇ: yā, on sekiz yaşında geldim kaç sene doḡsan yaşına girdim işde kaç sene
 37 geçindik. o da, bū sali çīnedi de kızāda. ayā, otuz_iki sene ayā sürtdü geşdi,
 38 maḡaḡla gēzdi. **Binnaz: Evet. Ona baktın deḡil mi hep?** HÇ: ona baḡtık. ona
 39 baḡtık, iki çocūm vādı biri asgere gitdi ōldü, biri burda ḡastalāndı ōldü. üç
 40 ḡızım vā şindik allām_ömür vēsin onnarı beklıyon_ışde gelsinnē deye. burda
 41 yānızca.. **Sİ: Nerede kızların?** HÇ: şehirde kızlar. saime geçen_ākşam geldilē
 42 ifdarı burda yapıdılā. ziyneḡ de büyüñ belki gelir diyon a bilmōn_ani. **Binnaz:**
 43 **Pazar ya beklıyorum de.** HÇ: beklıyon ha. şindik muḡābeleye gidī_or ya sabah,
 44 on_ıkide gelirmişlē. burdan sōra gelirse bilmōn ki. **Binnaz: Tabi şimdiden**
 45 **sonra gelir.** HÇ: gelir baḡām. **Binnaz: Biri de İstanbul'da kızının.** HÇ: biri
 46 ısdambōlda, o şehire deye vēdik o yanı gitdi nasīp_ordāymış. i şī ētdi, işi
 47 ordıydı dāmātın, devlet demüryollarında işiy_edirdi. isdāmbula sevk_etdilē
 48 ōrda, 'ḡaldılar_ışde ōrda, evler_aldılā. ḡaldılar_orde evleri vā işde, iki kız bi
 49 kızı bi çōcū vā. ḡız_ēvli çocuk bekār Tā.

50 **Sİ: Teyze sen bize bir eski düḡünleri anlatsana nasıl oluyordu? Kaç gün**
 51 **oluyordu?** HÇ: kaç gün mü, bi şiyē sali gündēñ bulaşılır. gelir bō tepsiyle
 52 ekmek yapādılā, küylüyü çarıydılā. kız tarafı çocuk tarafını giydiri, çocuk tarafı
 53 da kız tarafını giydiri, onnarı serēlē böyle gelir. bōle o tepsiyle ekmē süslēlē,
 54 onu bōle bōle kesēlē yanık kesmē gelin yanık kesmē gelin, hēkez gelir. meselā
 55 benim işēden çocuk tarafından urbam gēdi işē hani anneme bubama be canım

56 biraz giyyimdir onu bunu, o kadā getirdiler biz de onnara yaptık burdaıklarına
57 yaptık öle işde. onnar  rdan serd l  biz de burdan gelenleri s dik h kez g di
58 baqdı.  ndan s ra sali g n  d z n rs n gelin yap la seni.  aşamba g n , ilk
59 p şembe g n  gelin  alıcı olur. **Binnaz: Perşembeden mi olurdu gelin alıcı?**
60 H : p şembe g n . **S :  arşamba ne oluyor?** H : ha? **S :  arşamba?** H : e
61  arşamba g n  de gene g nd z yapılır 'esgiden d  n. d  nneri. **Binnaz:**
62 **Kızlar  alıyordur değil mi o zaman?** H : kızl , davul mavul yok kızl  yap r
63 d n . b le i ř , herkez kış  olduna dam samanlık a al  b le şindik h  yer yani
64 d  n  vi. yaz olursa avul  i inde yap l . **Binnaz:  b r t rl  damda mı**
65 **olurdu?** H : e kış olduna damda olurdu. ben bu l tfiyenin ninesini biliyon
66 kızandım o  aman. dam  i inde y ni  apının yanına s sledil  otutdurdul ,
67 b l  telleri da al  elmasiyeyi giyir bi de iş  hır a dik l  b le şeden,  umaşdan
68 d l kad fe, kırmızı kad feden. b le s sl l  ya alarını fil n giyinir i
69 şiy  dir  ni.  le gelin  lur. **S : Mani t rk  s yl yor muydunuz d ğ nde?**
70 H : e kızl   alar gelinner  ynar  işde. **S : Hi  hatırlıyor musun ne**
71 **s ylediğinizi?** H : d  n, hi  b yle d  n m  n hatırlayamam. **Binnaz:**
72 **mani mani diyor.** H : m ni deyi . m ni zat n yokdu manavl  s yl  m niyi. **S :**
73 **Siz t rk  s yl yordunuz?** H : h . t rk   al lar kızlar  ynar g nşler  ocuk
74 tarafı oynar kız tarafı  ynar  işde. iş  binnaz  rediveri sana bu oyunnarı.
75 **Binnaz: Yoo onu değil de yani eskileri istiyor Halime yenge ben buralı değil ya,**
76 **ben yirmi sene  nce geldim.** H : ee esgi  ynısı esgisi de şindiki de şindi bet l
77 bilmez mi şindik. **Binnaz: Bilmiyor kız Halime yenge şey yapmıyor ki gen ler**
78 ** ıkmıyor ki d ğ ne.** H : şindik salonda oluyo. **Binnaz: Salonda olduğundan**
79 **gen ler şimdi, benim kız d ğ ne gitmiyor.** H :  ledir. **Binnaz: Eskiden  yle**
80 **miydi, eskiden d ğ n var dedi miydi ka  sıralı kız olurmuş.** H :    le g nşl 
81 b le sandalye yok tahta diz l  oturul , g nşl . ihtiyal  da ora şura kimisi gelir
82 d  ne kimisi g mez.  alar oyn lar  işde  le.  ndan s ra ř  kına gecesi olur.
83 g na gecesi  ldunan i şiy  dir  ocuk tarafı davull la  ocuklar  nden  al 
84 t rk yle davulları,  kad n da hısımını akrabasını g na gecesine toplar  ocuk
85 tarafı. kına  uym  gelir. o  aman gelini sa l l  i eri g t r l   ndan s ra i ř 
86 tepsiyle b le.. **Binnaz:  erez mi?** H : h yır. **Binnaz: Kına tepsi mi?** H : i ř 
87 be c nım mum mum. mum ya al , i ine de kına  arıl   uyul , gelini  inal la.

88 yāni bizim öle yapma.. evde kınalāla da başka küylē i şēde dāmda kınalayolā.
89 **Binnaz: Gelini niye saklıyorlar Halime yenge?** HÇ: ē, e ne_білем бēn
90 saklālar_іше. o gelīni ille saklāla andan sōra çocuk da .. **Binnaz: Bahşış almak**
91 **için mi?** HÇ: herālde bahşış_almak_іçin. **Binnaz: Kayınvalideden para**
92 **alacaklar de.** HÇ: başka ne olcağ. āndan sōra o kına tepsisine de işde gösteriler
93 e i şēde televizyonda, para atāla. **Binnaz: Para da atılıyordu eskiden.** HÇ: hī. **Sİ:**
94 **Ne yemek yapıyordunuz düğüne?** HÇ: dü_üne hēr.. şindi her şey vā da
95 o_ zaman çok hamır yazāsın, kıvırma yapāsın, datlı sarāylı yapāsın, lāhana
96 sarması sarısın, büber doldurusun, fasille, kuru fasüle. **Sİ: Kıvırma dediğin ne?**
97 HÇ: hamır. **Sİ: Onun nasıl yapıldığını bir anlatır mısın?** HÇ: i hamırı yasāzın,
98 bōle yillendirisin, andan sōra işimik sepērsin bōle, işimik belki bilmessin
99 çökelek dēler, andan sūra hamır yellendinen onun içine sepērsin bōle yāla
100 işimī, böyle kıvırılı bōle, bōle bō kesēler döşēler tepsinin_үсдүне, kaymağlan
101 yımirtaylan çalkālāla, onu üsdüne sürülē bi fırın_атāsın beş_älti tepsi. hīh öyle
102 misāfirine yidirilē. **Binnaz: Kaç tepsisi olurdu mesela Halime yenge, kaç tepsisi**
103 **yapardınız?** HÇ: e ne_білем бēn işē binnaz. **Binnaz: On beş yirmi tepsisi olur**
104 **muydu?** HÇ: ölmaz, o kadar_ölmaz. hēkez misāfirini doyuru. tabī şey hani
105 benim sülālem nērde uzaqtaysa hanı hēkes misāfirini getiri, hēkez misāfirini
106 doyuru. çocuk tarafı da misāfirini doyuru. işde bi kına gecesi yapā hēkez çocuk
107 tarafı toplā misāfirlerini ğına kuymā gelir. andan sōra.. **Binnaz: Kınada onları**
108 **doyuruyor muydunuz?** HÇ: ha? **Binnaz: Doyuruyor muydunuz?** HÇ: hāyır
109 hāyır. dama geliyolar kına kuymā. dāmda şe dü_ün қалabalıқ a içēlere olmōr,
110 dam_olur samannıқ_olur bu қāvecinin қоца damnarı vādır dü_ün damnarı bu
111 onna. onnā yıқıldı mı bilmōrun ğārik. o hābillerin ö ayқırı unnāda ö, unnā hic
112 bozulmazdı. **Binnaz: Devamlı orada dururdu hazır de.** HÇ: örda қurulu қоца
113 қоца ā_ақлā sıріклā, sıradan_отурur millet. қızлā орта yerek, gelinnē
114 tāhtaların_үсдүне kenālara, sāndalye yoқ, odunnā. **Binnaz: Bir de gelinlere tek**
115 **tek mi kaldırılırdı yengeler?** HÇ: a a. iki kişi iki kişi қaldırılı. **Sİ: O ne?** HÇ: ha?
116 **Sİ: Nasıl o?** HÇ: e öynadın gibi işde. **Binnaz: Gelinin yengesini anlatsana,**
117 **gelinin yengesi oluyor ya.** **Sİ: Yenge ne yapıyor?** HÇ: gelinin yengesi süslē
118 beni, telleri daқā bōle, burlarımıza züluf kesēlē, bōle bir dā önüm tel_olur.
119 arқama da daқālā, burdan züluf kesēlē. gelin_āndān sōra қızлā oynaması

120 bitdinen gelin, kız tarafının oynaması bitdinen gelini kaldırlā, andan sōra
 121 gelinne de kız çocuk tarafı, kız tarafı da ōynā çocuk tarafı da ōynā. ándan sōra
 122 dālışırlā. o kadar işde. ilk āşamı kızlā gelinin yanında kalır. evin içinde
 123 kızlā, arkadaşları çalar ōynar, ándan sōra güvē kaldırmā gidēlē, şindik yok
 124 gākđı hepsicī. **Sİ: Ne, nasıl o?** HÇ: nasıl mı, işi kızlar türkü çalālar gidē
 125 güvēnin dāmātın evine, dāmat Ta sādıcın evinde olur ēvde bulunmaz.
 126 sādıcın evine gidēlē türkü çalalar, güvēyi çıkarılar, güvēyi oynadırlar, biraz
 127 güvēden para alırlā hāydi dönēler gelirler, işde ōle. **Binnaz: Bahşış alıyorlar**
 128 **yani.** HÇ: hē. ē bu kadā başka?

129 **Sİ: Ramazanlar nasıldı peki eskiden?** HÇ: eski ramazannar? şindiki gibi aynı.
 130 **Sİ: Aynı?** HÇ: aynı. davul nası çalōr, ōle, gece. ē gece kalkāsın tabī davul
 131 çıkdıçcan sōra, yemēni yir, yatırsın. **Sİ: Ne yiyordunuz sahurda?** HÇ: hērkezin
 132 hamırı olur, işi, pilav yokudu bilmiz eskiden pi.. **Binnaz: Pilav değil de pide**
 133 **hamuru mesela.** HÇ: pide hamırı bōle fırında yaparız a ōyle. ōyle çok yaparız i
 134 şiy edir hani, ıslāsın, pideyi döşēsın, pişirisin, gece kalkđınan ninem çōrba
 135 yapā sütlü çōrba, turşu alır yanına hani. salata bilmezdik ne bilēm turşu olurdu
 136 ille. salata turşusu olur i şē olur ōle. taranayı da çokça yapāsın dūrasın
 137 işimiklice yālıcanak, salatayı da yirsin. arkadaşān da, çay yokudu amma ille
 138 hoşaf olurdu. çay ādeti yokdu iç kimsede. **Binnaz: Pideyle hoşaf mı yerdiniz?**
 139 HÇ: pideyle hoşaf yinirdi. **Binnaz: Sonra sütlaç?** HÇ: sütlaş hepsicī, sütlaşı,
 140 pidesi hepsicī. hamırın ortasını açāsın, sütlaş tasını kursun bōle. ben geldim
 141 burā om beş kişiydik. koca koca tas da dīl çanaqlā bōle. kurlar pidenin ortasını
 142 ē şey idirle sütlaşla e şeyi pideyi yirlē. arkadaşān da hoşaf, erik oşafı. burā
 143 gēdim bēñ ani üzüm, sandıklan alırdılā üzüm hoşafı. **Binnaz: Zengin ya**
 144 **üzümleri olurdu de.** HÇ: üzüm, zengin yere gēdik ya üzüm. üzüm oşafı ōle
 145 işde. gece kalkđınan tabī i şī āşamdan pişirisin pirincini bi tas pirinç olur
 146 kōcumān bōle ándan sōra yemek olur. çōrba yapāsın. çay yokudu işde
 147 hoşef olur şindik. turşu ōlmaz ramazānda hoşaf olur. erik hoşafı olsun. küyde
 148 erik de çokudu şindik kālmadı bi şī. **Binnaz: O erikleri mecbur toplarsın de**
 149 **Ramazana hazırlık.** HÇ: ē büs sürü sırt sırt taşırdık kiremitlik üsleri
 150 erik olurdu erik oşafı. şindik çifliklerde erik kālmadı çiflikden sırtla getirisin.

- 151 **Binnaz: Aa ne kadar uzak yerden değil mi?** HÇ: hī. bī işē arabáyyla қоşālā
 152 çiflikde eriklē ō sarı eriklē birden olur dökülür bi dā toplar getirir serisin.
 153 қuruttunan қışın yinir_onnar. fişne olur.
- 154 **Binnaz: Pestil yapan oluyor muydu pestil?** HÇ: biz yapādık. **Sİ: Nasıl**
 155 **yapıyordunuz pestil?** HÇ: бүkdē işiy_edir erik güvünür bōle yımışā, arifeyle
 156 ikimiz baққalların biz бүkde duruyduқ, dolap dönēdi bōle. қазанı götürüydük,
 157 eriklerin_altı bōle serinir, topla topla yīқа yīқа işē.. **Binnaz: Kazanda**
 158 **yıkıyorsunuz?** HÇ: қазānda yīқayōz geçirōruz şeyden kēvgirden, çekirdeklerini
 159 atōruz. kēvgirden geçiriz, andan sōra geniş geniş tahtalara bōle tepsilere sarı
 160 salatayı sürüsün, ō kevgirin altına geçeni ōle tahtanın üsdüne serisin. tepsilere
 161 қōca büyük tepsilere. бүkde bōle lāna қarıқlarının üsdüne lāna yapрақlarına
 162 dökēdik bōle, onnā sıcakda bōle sıcakda қurur bōle kenāları. қurудуқdan sōra
 163 lāna yaprāndan bōle tutā alt_üsd_ediverisin. **Binnaz: Kurur iyice de.** HÇ:
 164 қurur, қurudunān eve geldine yīқāsın üstünde samanını чөпүнү tabi күlүнү
 165 күbürүнү, чамашır tellerіне asādık bōle. қalabalık бүs_сүрү elinde yir қızannā
 166 bulduna. şindiki gibi cepteki gibi çekirdekdir leblebidir üzүmdür iç gōmessin.
 167 **Sİ: Çereziniz o muydu?** HÇ: ī, çerez bizde erikdir i şēdir fişnedir_ōle olur. ī
 168 baқalım tā? tā vā mı bitmişdir қalan.

I.51
TEPEBAŞI - Satılmışoğlu

Kaynak Kişi : Süleyman Goral –Adviye Goral, 75 - 75, ilkokul – ilkokul
Derleyen : Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Sokak
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köy adının kaynağı, Bulgaristan'dan göç, geçim, çocuk oyunları, eski ve yeni köy hayatı, bulgur yapımı

- 1 **EB: Adınız nedir dayı? SG: süleyman. EB: soyadınız? SG: goral. EB: Süleyman**
2 **Goral. Yaş kaç? SG: yāş, kaç_olsun? EB: Yetmiş iki. SG: yetmiş beş. bin**
3 **doğuz yüz otuz sekiz do_umluyum. atatürkün öldü sene dünyāya geldim. EB:**
4 **Okul var mı, okudunuz mu? SG: ilkoğul. EB: Köyde okul var mıydı o zaman?**
5 **SG: vardı. beşe gadā oğul vardı. EB: Burada? SG: tabi.**
- 6 **EB: Haa. Peki bu köyün adının nereden geldiğini biliyor musun dayı? SG: bu**
7 **köyüñ_adī, çiflikmiş burası, yirmī beş otuz hāne yērlı varmış. bizim**
8 **göçmenner 'gelmişler burda çiflī satın_almışlar, undan sōra satılmış çiflī**
9 **'kalmış_ismi. esāsında kütükde çiflik geçer burası. satılmışōlu. EB: Kim bu,**
10 **Satılmış denen adam, kimmiş bu adam? SG: satılmışōluymuş, işde 'çiflīn sā_ibi**
11 **yāni.**
- 12 **EB: Peki muhacirler ne zaman gelmiş buraya, kimler gelmiş buraya biliyor**
13 **musun onları? SG: bizim dedeler, osmannı zamānında 'gelmişler. bin üç yüz**
14 **falan diyolar ya o_zamannar gelmişler, burayı yerleşmişler. EB: Nerden**
15 **gelmeler? SG: bulğaristanın rusçuk_kaşabası varmış. EB: Anlatıyorlar mı o**
16 **zaman, o_günkü şartlarda nasıl gelmişler. SG: evet. EB: Anlattılar mı sana? SG:**
17 **tabī. EB: Nasıl gelmişler? SG: şindī dedemin bi kızınna bi ōlu varmış, ō**
18 **rusçukta tuna boyunda çifcilik yapıyolarmış. ha eveli arpa biçmē, tırpanna arpa**
19 **biçmeye orağçı götürüyolarmış, dedem o günü o'rağçı götürmüş, bubānnem de**
20 **o'rağçılara yemek hazırlamış. bubam om_beş yaşındaymış o_zaman. undan**
21 **sōra iki tāne bulğar_çopili şey yapmışlar bubamın önüne geçmişler yīcekleri**
22 **almak_istemişler, bubam onnarın ikisini de dōmüş. bubam ince uzun boylu bi**

23 vatandaşdı yāni. unnarın ikisini de dōmüŝ yīcekleri vermemiŝ yāni.
 24 'akşam_olmuş erālde kōlerinde bulĝar mu_acır karıŝıkmıŝ_erālde, bulĝar
 25 çocuklarının babaları ellē_inden tutmuŝlā muhtar_odasına getirmişler
 26 çucukları. babamla dedemi de çārmıŝlar. ee senin çocuk bizim çocukları
 27 dōmüŝ, neden, işde ŝōle ŝōle bōle bōle. kākımıŝ, muhtar bulĝarmıŝ, büyük
 28 muhtar derlēmiŝ o vakit. erālde şindiki belediye başkanı gibi bi şey nēse,
 29 'kākımıŝ iki toĝat babamı urmuş, ötekilerini de ikisine de birer toĝat yurmuş.
 30 birer toĝat yurunca dedem kızmış_orda, demiş, demiş bilmem nāptīm ĝavuru
 31 demiş tā şimdiden bize adam_ayırıyo yārin bunun_eline fırsat geşdi mi bizi
 32 burda yaŝatmazlā demiş. kāveye ilān_asmıŝ hemen o gece tarlalarını falan
 33 biŝdikleri arpasınna, tapuyla satmıŝ tarlaları, dedem. undan sōra bubānnem,
 34 halamı, bubamı, at_arabasını koŝmuŝ, atıyo arabaya onnarı, parayı da alıyo,
 35 bayā para āmıŝ o_zamannā, tarlaları çoĝmuŝ erālde. undan sōra çıkıyo yola bu
 36 köve kadar geliyo. bu köy.. bu mülkün sā_ibi de, mülkün sā_ibi de onnādan bi
 37 günü şey bi sene eveli mānda arabasınna gelmiş şeye, buraya. burasını almış,
 38 benim oturdüm_evi. una misāfir_olmuŝ dedem, e demiŝ, sülūman aĝa demiŝ,
 39 ben demiş satıcam mülkü, burasını. yüz_elli dönüm tarlayla bu evi bāçeyi
 40 dedeme satmıŝ. dedemin bī_şeyi varmış ... sofrası. sofranın içi oyuk, oraya
 41 altın paraları doldurmuş gelmiş o_zaman. çıkırıyo paraları veriyo 'kōylüsüne,
 42 'kōylüsü ... manda arabasını koŝuyo ver_eline bulĝarından gerisi geriye bi sene
 43 sōra. dedēm de burda, bōbam, bubānnem, halam kalyolar. yāni geldikleri ilk
 44 mülk burası yāni. burda kalmışlar_işde. sōra yetmiş beş senesinde hacca
 45 gitdim ben, ĝeldim, iki tāne kadın iki tāne adam. bulĝarından gelmişler bize,
 46 misāfir_olarak. adamın birī_bizim halayı almış, bu mülkün sā_ibinin
 47 çocūymuŝ. burdan giden çocūmuŝ. undan sōra ben de haŝdan geldim,
 48 'tanımıyoz görmüyoz da. ē hoş geldin, hoş bulduĝ, siz de hoş geldiniz, undan
 49 sōra nō hayrola, biz diyō, dedi bana, bu mülkün sā_ibiyiz. İy, ne güzel. gelin,
 50 ben dedim sizi baĝarım. bulĝarından 'kaçmıŝınız siz didim ben. biz didi
 51 emekli öldüĝ. altmış beş yaŝlarını şey_etmiŝle halam birisi, o mülkü satanın
 52 çocū da bizim eniŝte olmuŝ. halayı almıŝ orda. velĝasılı misāfir_ettik ŝey
 53 yaptık. ben sizi getireyim buraya dedim isdettireyim, kaç_ay baĝıcān bize
 54 yi_ēn dedi, beraber çalışırız didim, ben size baĝarım. e biz yaşlandık_artık,

55 biz devletden m̄aş_alıyoz, onun_ıçī biz gelemeyiz. ē sizin çocuk ne_öldü yok
 56 mu, var. işdē benim de şōle çocūm var bōle çocūm, bizim çocuklar kōmonis
 57 başı oldular dedi. bizim amc_olan adam. ī? işde altlā_ında taksi dedi, yaşıyelē
 58 dedi. bulgaristanda yaşıyelē dedi. ī yaşasinnā. unnā kalsın_orda dedim, ā burda
 59 dedi bizim m̄āşlā kesilir bize kim bakıcağ, e şēy çalışırız berāber yiriz_ıçeriz
 60 dedim, benim mülküm bakar falan dedim. yō yō biz şimdik rahata ērdik dedi.
 61 bulğara çalıştık çalıştık dedi kōmonisdere, şimdi orda m̄āşımızı alıyoz yaşıyoz,
 62 hadi güle güle. yolladım ne mektup geldi bize bi dā ne kendīlēnden bi haber.
 63 bizden de haber gitmedi yāni. bizim gelmemiz yerleşmemiz buraya bōle. **EB:**
 64 **Anladım. Enteresanmış.** SG: bin doğuz yüz otuz sekiz do_umluyum. burda
 65 dōduğ büyüdüğ, bü köyden bi yeri Kitmedim yāni.

66 **EB: Emeklilik filan yok mu?** SG: var. **EB: Nereden?** SG: 'çifçilikden. **EB: Ne,**
 67 **bu eski zamanlarda yani, ne ekip ne biçerdiniz? Şimdi gerçi aynıdır belki.** SG:
 68 arpa ekērdik, būday_ekērdik, pancar_ekērdik. **EB: Nasıl yapardınız harmanı**
 69 **eskilerde? Şimdi tabi artık biçer şey biçiyor.** SG: düvenne, düvenne sürüyoduğ.
 70 başdan tırpanna biçiyolardı, ben küçüktüm tırpanna biçmedim. makinamız
 71 vardı, orağ biçme makinamız, makineyle biçiyoduğ. at_arabasınna
 72 getiriyoduğ, köyün alt tarafında çayırılık var. ōrda dövüyoduğ, hērkez ōle
 73 dövüyodu yāni. **EB: Düvenle mi dövüyordunuz?** SG: düvenne tabi. undan sōrā
 74 tırağtōr_aldık, tırağtōrün arğasına düven Tağtık falan, ōle bōle şindi düven_ışı
 75 de bitdi, biçer. **EB: Biçer var, balya makinesi var.** SG: balya makinası var, her
 76 şey var şindi yok diye bi şey yok. /.../ **EB: Zamanınızda, köyde oyunlar var**
 77 **mıydı oyunlar? Ne oynardınız?** AG: çocukluğ_oyunlarımızı mı? **EB: Çocukluk**
 78 **oyunları.** AG: oynārdık, oğuldayğā oynannamız çoğdu. **EB: Ne mesela vardı?**
 79 AG: ne oynayıcaz gōrğ tavuğ yapardık gōğ gōğ yapardık, inek pinek oynārdık,
 80 ayak_ayak_atlādık, ayaklarımızı bōle kōyārđık, körebe oynārdık,
 81 çizgicik_atlādık oynārdık çizerdik yere. ne yapcaz oğulda ōyle
 82 kuvalamaç_oynārdık, sağlambaç_oynārdık. çocukluğ_çā_ımızda ōyle.
 83 yetişdīmiz zamanda da dūnnere gitdik oynārdık dūnnerde. şımarıydık gençiz
 84 o_zaman. oyun yapārdık, seyir çıkarıydık, elbise giyēdik, erkek_elbisesi. **EB:**
 85 **Haa ōyle mi?** AG: o_zaman erkek_elbisesi vā mıydı, şindi

86 kadınlar_êrkek_öldü êrekler kadın_öldü de_ışdı. o_zaman êrek_elbisesi
87 giyen yok, êrekler êrek giyinir, kadınlar kadın kıyâfeti giyinir. dü_ünnerdê
88 erkeklerin ceketlerini pantolonlarını giyêrdik, seyir yapêrdık, oyun yapêrdık.
89 **EB: Ne yapardınız oyunlar?** AG: oynardık, şımarıydık_ışde atlardık, zıplardık,
90 êrek, dâmât_olurduk, oynardık dü_ün damlarında. öyleydi yâni. bi dâ
91 evlendik, küçük_evlendik zâten, on yedi yaşında evlendik. bi dâ çoluk çocuk,
92 çifçiyđilê, leşber. 'tâlalıklarda órda bürda çalışđık. 'harmannarda tırağtor
93 sürdük, düven_ayırđık. **EB: Öyle mi?** AG: 'pâncar kestik. her_ışı yapđık yâni.
94 kıra gittik, çok çalışđık. şimdi râtız da yaşlandıK_artık. şimdi de bõle
95 ellerimiz_arıyo, bacaklarımız_arıyo. buna şükür diyoz gene. **EB: Tabi buna**
96 **şükür.** AG: hî, õle genşlimiz õyle geşdi işde. köy yerinde, köy insanı kırdâ
97 bayırdâ. şimdî erkes_evde. biz de hanım_öldük şimdi. **EB: Öyle mi?** AD:
98 esgiden biz tâlalıkda duruyoduk. bu vakitte biz 'hârmandâ düven sürüyoduk.
99 inekleri koşuyolârdı, arğasına da õle dişli dişli tâtadan bi düven tağıyolârdı,
100 üsđüne de biz oturuyoduK_onun, bi tâ dõlan_allahım dolan, sıcağta. **EB:**
101 **Eyvah!** AG: e õleydi. **EB: Ramazan, oruç tutuyor muydunuz?** AG: tutuyoduk,
102 orucumuzu bırakmıyoduk. sõra inekleri bıraktık, at_aldı hacı âbin, atlarımız
103 vârdı onnarı koşuyoduk. onnar yine güzel_oluyodu, şõle kâncıyı bi urduna
104 atın sırtına, bõle koşuyodu rüzğar yapıyodu. o_zuman iyidi, öncekileri inekdi,
105 öküzdü tâ zordu yâni yavaş yörüdü için. işde õle çok çalışđık şimdi râtız çok
106 şükür. **EB: O zaman harmanı dövüyordunuz?** AG: dolana dolana dövüyoduk e
107 şimdi biçêler_alıyo. **EB: Nasıl kaldırıyordunuz harmanı taneler düşüyor muydu?**
108 AG: ê harmanı, taneler sapın üsđünde bõle düven dönê dõne dõne taneler
109 dökülürdü, sapı kenara çekêdik, ândan suro_ğârman süpürgelerimiz vardı
110 ģarman yerini bõle süpürür yuvarđık ortâ yere, şõle dirgenlerimiz vardı parmak
111 gibi şõle yabalarımız, onnarla savuruyduğ yüzğar_esêrdi akşamlayın. tene bu
112 tarafa ayrılırdı saman bu tarafa ayrılırdı. andan sũ onu bi de bõyle gözerlêrdik
113 bõle vır vır vır vır vır vır yuvarlak bõle delikli bi gözerle. **EB: Haa yuvarlak**
114 **bõyle.** AG: êvét. õle sallarız rüzğar samanını götürür, tenesi burda kalır,
115 çuvallara dolduruz alır geliriz. işde õleydi, şimdi biçêler ģır ģır ģır ģır biçiyo,
116 tene çuvala, sapdan balya bâlaniyo. çok çillemiz vardı yâni şimdi çok rât
117 genşlerimiz. 'erkes rât.

118 **EB: O zaman şeyi ne yapardınız, buğdayı yıkar mıydınız?** AD: tabi, bi
 119 de_irmennik un üdücekseydik o yıkanırđı. onu yıkarsın o.. **EB: Nerede**
 120 **yıkardınız?** AG: çukurhisarda büyük bi şey vārdı, kıyu vādı, çeşme vādı,
 121 büyük pınar dēlērdi ōrda yıkanırđı. derelērdē yıkārdık meselā şey_çilerinde
 122 büyük bi kaplārda, çeşme oluklarında yıkārdık. **EB: Yıkamasanız olmuyor**
 123 **muydu?** AG: yıkamayınca olur da topraklı olurdu. ... kāndi yicēmizi yıkārdık.
 124 çiş yapar bilmem nāpar, ekmek yapcaz yicez. **EB: Haa mecbur yıkamanız**
 125 **lazım.** AG: tabī. yicēmiz yāni un yapcāmız ekinimizi yapārdık, ōtekilerini
 126 satādık_onnarı kim yirse yisin. **EB: Sonra nereye götürürdünüz onları?** AG:
 127 onnarı dērmene. **EB: Kara değirmen mi vardı o zaman?** AG: tabi. ğara
 128 de_irmen vādı, de_irmen götürüllēdi. **EB: Suyla mı çalışıyordu yoksa**
 129 **elektrikle mi çalışırdı?** AG: suyla da çalışıyordu ēlettirikle de vādı yāni ikisi de
 130 vardı. **EB: Nerede Çukurhisar'da mı?** AG: yō yo. çukurhisarda de_il
 131 eskişeyirde. **EB: Eskişehir'de kara değirmen var mıydı?** AG: vardı. sōra
 132 kızılīnlerde ōldu, kızılīnnere götürmē başladılar. tā öncelērdē biz tā dōmadan
 133 önce de bizim kıurbanpınarı deriz bu köyümüzün suyunun çıkdī yērdē, büyük
 134 dedelerimizin ōrda on on iki dönüm yerleri vāmışdı. orda dē_irmenleri
 135 vāmışdı. öncelēden ōle ninelerimiz orda gidip yuğarlarmışdı. SG:
 136 bulğaristandan gelince de_irmen yapmış dedemīn yani. AG: hī, yapmışlar.
 137 deycēm şimdi rāt. şimdi her şey kıolaylaşdı çok kıolaylaşdı. on tāne çeşme var
 138 her yerde. şimdi rātız çok şükür_allā. çok şükür, allah bu günlerimizi
 139 aratmasın yanı, çolumuz çocūmuz torunlarımız torbalarımız hesābı, rahat. biz
 140 bu kıadar rahat etmedik. sālıklıydık_ama. hiç hasta da olmuyoduk yāni, onca
 141 çalışıyoduk hiç hasta da olmuyoduk, bilmem neden olmuyoduk. çok çalışdımız
 142 içiñ mi olmuyoduk, sulardan mı, yemeklerden mi. o_uzaman her şeyi kendimiz
 143 üretiyoğuk şimdi hepsi hazır alınıyo. hēr şey hazır, biz her şeyimizi kendimiz
 144 yetiştiriydik. unumuzu, peynirimizi, yōrdumuzu, südümüzü, meselā bāhçede
 145 zebzemizi, āşlarımızda meyvamızı. her şeyimizi kendimiz yapıyoğuk tērtemiz
 146 yiyoduk. bulğur kıaynadıyoğuk kıazannāda ekinnēden, kıayalārda
 147 çekiyoduk_onnarı, bulğur. şindi hazır alıyoğ poşet_çiçinde nasıl_ōldūnu bilen
 148 yok. yani her şey kendimizden oldū_çiç çok da sālıklıydık yāni o_uzaman. allā

149 şükür gene de İyiz de aççık başladı ārılar sızılar yaş_öldü yetmiş_älti. yaş
 150 gitdi. **EB: İyi Allah daha ömür versin.** AG: āmin.

151 SG: şindi, siz diyo bak doğdor bey yaşlanmışınız diyo, sizin diyo nüfus
 152 kâtlařınızı deňşdirelim de diyo.. AG: esgimiş mi kalan? SG: deňşdirelim de
 153 diyo siz diyo esgisi gibi diyo genc_olarak.. AG: āh ah nüfus kādından olsa
 154 hēmen aqşama kadar de_şşdirelim_onu. SG: tamam ben deňşdittirmem. AG:
 155 ha? SG: ben deňşdirmem. AG: ĩ ben de_şşdittirim o_zaman. bak bunnar
 156 bizim torunnar ep yāvrum. **EB: Öyle mi?** AG: hē. SG: bu gelin, torun gelin,
 157 yanındaki da onun kıızı. **EB: Öyle mi?** AG: ēvet. hadi gidin gezin baqam. güle
 158 güle yavrucum. **EB: Torun mu sizin?** AG: ēvet. o da torun, o da torun. **EB:**
 159 **Sizin maşallah çok torun var ya.** AG: dolū dolu. ē ē_er on yedi yaşında
 160 evlēnisen torun olmaz mı be yavrum. **EB: Bunlar nerede oturuyorlar, evleri**
 161 **nerede bunların?** SG: burayı ev yaptım ben onnara bu tarafa dōru giden soqak.
 162 hepsine ben ev yaptım onnara. AG: ev yaptı dedesi onnara. **EB: Hepsinin ayrı**
 163 **ayrı evleri var?** SG: hepsinin ayrı ayrı. AG: ēvet. hacı dedesi onnara ev yapıyo.
 164 SG: torunu eskişeyirden everdim. **EB: Bu kız gelin değil mi sizin gelin?** SG: hē
 165 gelin bu da. AG: o gelinimiz, torun gelinimiz o da kıızı işde bi kıızı vā zāten.
 166 ĩler_allā şükür. SG: ünüversite mēzunu, resimciymiş.

I.52
TEPEBAŞI - Sulukaraağaç

Kaynak Kişi : Raif Aslanbay, okula gitmemiş
Derleyen : Erdoğan Boz
Derleme Yeri : Bahçe
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, köy hakkında bilgi

- 1 RA: sen okula gelmeycen, tamam. yalnız diploma almak için benim
2 emsallerimden giden oldu arkadaşlardan. diploma almak için giden oldu ama
3 onnara diploma fayda.. is.. şey olmadı, hē faydası olmadı yāni. diploma şey
4 gitdiler ama burda kaldılar. köyde çiftçiler diploma nabıcağ. **EB: Haa doğru.**
5 RA: burda tarlada çalışdılar biz dē fabrikaya gıtdik. şekerdeydim ben. **EB: Öyle**
6 **mi? Oradan mı emekli?** RA: ordan emekli oldum benim ğardaşım. **EB: Kaç yıl**
7 **çalıştın?** RA: şekerde ğazan dāresindeydim. yirmi beş sene altı ay bi fīl
8 çalışmışım. **EB: Hıı, güzel.** RA: elli sekizde girdim seksen dördē çıktım yāni
9 seksen beşde çıktım.
- 10 **EB: Bu köy manav köyü mü muhacir köyü mü?** RA: bu köy mācur köyü. şimdī,
11 şimdi hepsi ğarışık benim ğardaşım. **EB: Öyle mi?** RA: he şimdi hepsi ğarışık.
12 köylü de geldi, çerkez de geldi belki bildimiz yok. manavı da geldi. **EB: Kaç**
13 **hane bu köy şimdi?** RA: şimdi yeni yapıł. yerler var. **EB: Yeni yerler hariç,**
14 **yazlıkçılar hariç kaç haneydi?** RA: şindi, saymak ilāzım ben ğarışmıyom. **EB:**
15 **Tahmin, tahmini olarak.** RA: yirmi yirmī beş āne yani yirmī beş āne, he. **EB:**
16 **Hepsi manav, muhacir miydi?** RA: hepsi mācurdı. **EB: Nereden gelme bunlar?**
17 RA: romanya, bulğarya. **EB: Romanya, Bulğarya muhacirleri.** RA: he, o yandan
18 gelme. dēy doğsan iki mi gelmişi var. doğsan iki derler ama kaç doğsan ikidir
19 bilmem, doğsan iki biter mi yā. bi bin doğsan iki biter iki bin doğsan iki gelir,
20 biter mi. ama kaç doğsan ikidir bilmem benim ğardaşım. bizim dedeler doğs..
21 bizim dedeler babalarımız buraya çocukğa gelmişler. dedeler gelmiş esas
22 buraya. çok esgi yāni. **EB: Eski.** RA: çok eski. **EB: Peki dayım şey,**
23 **muhacirden başka var mı Kürtler? Kürtler var mı burada?** RA: var. **EB: Kaç**
24 **hane var Kürtler?** RA: şimdī burda dā dörd beş altı hāne var. şurda yukarda var
25 iki teñe iki üç dörd beş altı yedi hāne var gene. **EB: Nereden gelme bunlar?**

26 **Hangi kent, şeyden gelme? Kars mı?** RA: bunlar dovudan, kıars ğalibā, kıarslı
27 heral. dovudan ğeldīler. **EB: Hı Kars.** RA: kıars ğeldīler. Şimdi hayvancılık
28 yapıyular burda işde suvacılık yapıyular, Şehire gidip geliyular. **EB:**
29 **Hayvancılık yapıyorlar, sıvacılık yapıyorlar?** RA: tabi tabi tabi. oluk ocuk
30 Şehire gidip geliyular, suvacı yapıyular, suvacılık yapıyular. işde adamlar
31 burlarda hayvancılık yapıyular. **EB: Başka var mı? Manav var mı?** RA: manav
32 var, vardır. yukarda vardı. yeni yerleşim yerlerinde var. yalnız 'esgi yerde yok.
33 **EB: Yok. Eski yerde sadece Manav var, muhacir var.** RA: 'esgi yerde bi tek iki
34 tene kurt dā var. **EB: Başka yok?** RA: başğa yok benim ğardaşım. yalnız Şuruya
35 bi adam ğeldi, onu sordum gitdik geen ... hoŐğeldine, hanım dedi ben
36 mācurum adam, adam ismini sōlemedi. adam ne mācur dedi ne manav dedi ne
37 tatar dedi ne boşnak dedi. adam demedi onu ben .. acık yēliye benziyi ama
38 bilmiyom gene de. yāni bu memleketli ama nereden ğeldi bilmiyom.
39 eskiŐehirdeymiŐ u. **EB: Buranın adı nereden ğeliyor, SulukaraaŐa adı dayı?**
40 RA: Şimdi suluğaraā_ buranın adı Şeyden ğeliyo, kōye giriŐde orda
41 araā_lar vāmiŐ. **EB: KaraaŐalar var.** RA: he araā_lar varmiŐ, orda
42 bataklık vardı bōyle zemāniŐda. mandalar yatırdı orada bizim ocuklūmuzda.
43 dē seksen sene ilērsi diyem. **EB: Hı anladım.** RA: annadın mı. ordā,
44 suluğaraā_ 'ordan ğalma. araā_ varmiŐ bi de su ok oldū_in
45 suluğaraā_ demišler. gene de su ok. **EB: Orada?** RA: yok orda dīl her yerde
46 var. bizim 'esgi kōyümüzde.. Şimdi her hānede uyu var benim ğardaşım.
47 uyudan su alıyuz, işde Öte beri sulamā alıŐıyuz. Şindiye adā.. ama Şindi
48 Őebeke suyu ğeldi. Şindi bu yeni yerleşim yerleŐine arsa yapıdlā ya orayı su
49 getirdi devlet. devletden_eveli biz kendimiz getirdik_onu da devlet de
50 belediye olunca unnar daha īsini yapıdlā heral, Şimdi ardijen vurdular sontaj
51 vurdulā ordan ğeliyo yāni su. **EB: Kōyde hayvancılık var mı?** RA: oyun da var
52 benim ğardaşım sī_r da var. **EB: Ne kadar koyun? Ka hane? Ka adet koyun
53 var?** RA: ādetini bilemem benim ğardaşım, bī nezāmettin de var muğtārda
54 ğoyun bayā var. iki yūz ũ yūz elli vardır yāni. bayā ğoyun var. kei ğoyun en
55 az beŐ yūzū vardır. **EB: BūyūkbaŐ?** RA: būyūk baŐ kurtlerde vā. bizde
56 mu_acırlarda bōyūk baŐ hayvan pek ğalmadı. **EB: Őyle mi?** RA: bir tene iki
57 tene inek ğaldı yāni. **EB: Onlarda ne kadar var, elli altmış tane var mıdır?** RA:

58 yok elli atmış yokdur belki yirmi beş otuz dene vardır. kurbanlık yapıyolar
59 şimdi adamlar. siri salıyolar, kurbanlık besliyolar. onun için muhakkağ
60 doğudan getiriyolar bi kamyon mal, ombeş yirmi dene, onnarı damda ahırda
61 besliyolar benim ğardaşım. **EB: Peki tarım var mı?** RA: tarım var var. **EB: Ne**
62 **yapıyorsunuz abi?** RA: bñday, yulaf, arpa. **EB: Ekiyorsunuz.** RA: ekiyolar. **EB:**
63 **Sulu tarım var mı? Pancar mancar böyle.** RA: sulu yok, yok yok yok benim
64 ğardaşım. zemānında pancar bizim şöyle çocuklñmızda burayı pancar ekēlerdi
65 ođumannāđ köye, köye pancar ekēlerdi yāni. pancarı götürüyñdñk
66 öküzarabasınna, öküzarabası ne alıcağ tahta şey, yarım ton pancar. sōna
67 onu kaldırdılar benim ğardaşım, ekmez oldular buralara. ama nakliyesi uzak
68 geldi ama olmaz oldu pancar yok. yalnız bñdaylā, arpa yulafışde. başka bi
69 şey yok yani. fasiye ekerler işde millet, nohut ekē kendine göre bi şeler
70 yapıyo. **EB: Anladım. Şey var mı burada, doğudan gelin getiren var mı burada?**
71 **Kürtlerden gelin getiren?** RA: taşköprüden var. dovudan var iki tāne var. **EB:**
72 **İki tane gelin var.** RA: iki tāne. **EB: Hangi şehirden gelme?** RA: bilmiyom
73 benim ğardaşım. kıarsdan ğalibā. biri şñ taşköprüden biri de gelinin biri
74 kürtlerden bizim. **EB: Biri Taşköprü'den.** RA: taşköprüden. **EB: Biri?** RA:
75 dieri de o yandan getirdi, iki tāne ikisi de ordan. **EB: Haa.** RA: dovudan
76 getirdiler benim ğardaşım. ... üş tāne kürd gelinimiz var yāni. **EB: Üç tane**
77 **Kürt gelin var diyorsun.** RA: ha var var. şimdi yok desek yalan. **EB: Yok yok**
78 **varsa var.** RA: var. **EB: Tamam.** RA: onnar da inşan, onnar da müslñman biz de
79 müslñman ... ayırım yok benim ğardaşım. **EB: Yok ayırım yok. Tabi, doğru.**
80 RA: yalan söylemek yok. şimđi ben söyleyem de. **EB: Tabi. Köyden göç var**
81 **mı? Göç oldu mu hiç son on yılda?** RA: köyden göç, yok şehire giden oldu
82 benim ğardaşım. **EB: Göç eden oldu mu, şehre giden?** RA: he ben kendim
83 şehirdedim, yirmi beş sene şehirde durdum. **EB: Sonra geri mi geldin tekrar?**
84 RA: geri geldim. emekli olducağ sona geri geldim. **EB: Sizin gibi emekli olup**
85 **gelen kaç hane var böyle?** RA: şimdi hacı cevaz var, benim gibi emekli, gitdi
86 geldi. akkaşamet, şurdaki ... var. dñrd beş kişi var benim ğardaşım. **EB: Dñrt**
87 **beş hane geri geldi?** RA: ha geri geldi. süleyman var emekli o da. süleyman
88 beyyaylalı yalnız. o da yñrñklerden. emekli oldu. ağçelikde çalışıyomuş adam,
89 dē ilerden mñlk aldı, bi o var yñrñk içimizde. o da yñrñk yāni. **EB: Tamam.**

90 **Peki göç o, bundan on sene önce yirmi sene önce ne kadar oldu buradan**
91 **Eskişehir'e? Kaç hane gitmiştir?** RA: benim ğardeşim, ölenne, ölenne_in
92 çocukları gitdiler sāya sola, bu hāne.. köy zemānında yetmiş hāne vardı yāni.
93 **EB: Yirmi haneye indi yani?** RA: tabi indi. **EB: Elli hane göç etmiş.** RA: kimse
94 kalmadı benim ğardeşim, çolū çocū olmadan, ölmeyen, bi tene olan çekdi gitdi
95 burdan. parası vā eskişehir'e gitdi. orayı bi dā burasını 'satdı, öylelikle yāni.
96 şurda şey vardı, adamlar satdılar şu mülkü baķ. iki şimdi dovudan geldi
97 karşlılar, iki hāne orda aĝa ğardaş geçiniyolar baķalım. āltı dönümdü şurası,
98 ikiye böldüler, şimdi adamlar orda duruyolar_işde. öylelikle gitdiler yāni
99 bizim köyden gidenner çok oldu amma kimisinin çolū çocū olmadına kayboldu
100 gitdi işde. satdılar burasını, çoluķ çocuk satdı. **EB: Evet doğrudur abi. Peki bu**
101 **gidenler evlerini ne yaptılar, sattılar mı?** RA: satdılar satdılar. satanlar_oldu
102 benim ğardeşim. kimisi geri geldi, kimisi satan oldu, boş_olannā var,
103 'ĝardeşine devr_étđi, aĝasına devr_étđi, böylelikle kalmadı. **EB: Anladım.**
104 **Şimdi, onlar arsalarını ne yaptılar? Tarlaları? Tarlaları sattılar mı yoksa icara mı**
105 **verdiler?** RA: satdılar satdılar. **EB: Öyle mi?** RA: satdılar benim ğardeşim.
106 tarlaları bīz de satdık, ben de satdım. benim otuz dönüm tarlam çıkđı. benim
107 zaten kırķ dönüm, elli dönüm tarle çıkmadı. kırĝ dönüm tarlamız varmış kendi
108 babamın üzerine. şimdi biz kabalayız dedeler. mīrasdan gitmiş bize babama kırĝ
109 dönüm tarla kalmış. geri kalan teyzemin, halamın. onlardan aĝam satın_aldı,
110 aĝam da öldü gitdi. aĝam çocukları satdı, ben de satdım bizde otuz dönüm yer
111 vardı, satdım, ben de satdım. hem kaşa vēdim. şurda bi bayır var şurda çam
112 dikme baķ, şu gelirke küye şu bayırlar çam, o bayırlarda böyleydi bizim
113 tarlamız. esgiden saban varmış, pulluķ, saban. orda pulluķ bile çalışmaz.
114 sabanna sürülürdü, dēy topraķ yıkaya yıkaya yıkaya taşı çıkđı, zaten taş, āltı.
115 ekilmez_oldu. belki yirmi sene birēder kendi ekmedi, boş kāldı,
116 gevennik_oldu. biz satdık, dönümünü ĝaça vērdin, dönümünü beş lıraya
117 verdik. dönümünü beş lıraya verdik biz satdıkčan sōna da adamlā burası benim
118 tarlam, tapılı evim deyip de gelen, başına gelen olmadı mıydı devlet de geldi
119 orayı 'çam ekdi. şimdī bayırlar oldū gibi 'çam. öylelikle satdık yāni. ama
120 kendim ekmiyom nābıcan? pulluķ yok zaten saban zaten yok, taşı çıkılmış,
121 nābıcan onu? öylelikle satdık benim ğardeşim. taşlıķları satdılar satdılar. yālnız

122 Őimdi bāzı dūz yerde taŐlıķdı amma gene dūz meseġā ki. motorġā da ıķdı. Őimdi
123 motorla adam o dūzū gene taŐı aķıġı, Őimdi ġaba aķıġ, dādıyo, sūriyo gene.
124 satılan adam, alan adamdan gidip icar alıyūz diyolā ama icar diyolā ġayrı
125 bilmiyim ne ġadar icar ġaŐ para, ġaŐ gelir bilmem. /.../ avşamleyin yazın
126 odunbazarında pārġda yatan bile ġıŐın sovuġdan gene ġi kōtū bi ġafasını
127 soġacak ġadar bi barġnaġ bulup soġuyo ġafayı.

I.53
TEPEBAŞI - Yeniincesu

Kaynak Kişi	: Vasfiye Kovancı – Abdullah Kovancı, 81 - 81, okula gitmemiş – ilkokul 3
Derleyen	: Fatih Doğru
Derleme Yeri	: Balkon
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, eski ve yeni hayat, yemekler, kış hazırlıkları, köyün taşınması, bayramlar, komşuluk, masal

- 1 VK: kovancı. FD: Kovancı. Yaşınız kaç? VK: seksen bir. FD: Seksen bir, hay
2 maşallah hiç göstermiyorsun teyze ya. VK: ben de ona güldüm de burda en
3 yaşlı ben, āmet ondan burā yollamışdır. yi_enim_oldü için. FD: Evet,
4 maşallahınız var. VK: sā_olun yayrum sislē de īsiniz işallah. FD: Çok şükür
5 teyze. Okul okudun mu? VK: ben şeyden, oğulun arka kapısından
6 mēzun_oldum. FD: Haa. Okul, okuma yazma var mı? VK: yok. FD: Okuma
7 yazma yok, Tamam. VK: e biz o_zamānın çocuklar ..., o_zamanda
8 çocuklar_okumāzdı. olan çocū oğurdu kızlar_okumāzdı. 'ayıpdı kız okula
9 gitmek o_zūmannar. ōle olan iç kız bi arada oğur mu? FD: Okumaz mı? VK:
10 köylēmizde olmaz, o sēneler yoğdu, katıyen. o_zamānın zamānının, geçimi
11 ōleydi. yaşlılarımızın şeyisi, görenē, bilgisi, görenē ōle. 'esgi türkçeyi
12 gidemessin, bi oğulda oğuyamassın, yeni türkçe hic gidemessin. zāten oğulların
13 çoğunda oğul yoğdu kōlerin. aşrı köve gidilirdi, ōrdan ora da kız gidē mi
14 oğumā, Kitmēz. ī bi de şey de odunu sopa yēsin, neye gitdin sen diye. ōlum
15 zamannā dīşiyō gündē güne. şimdi zamān_olsā oğurduğ. o_zamanna ōleydi
16 zamānı, oğumadığ. īşde ēsgisinini āynı, kōlü. kōdeyiz, nāpcan. tālada, tapanda,
17 ōrda burda iç. biçerīn_olur, çapan_olur, bütūn o sabālayın dūşēsın dedenin
18 ārçasına, tālaya, tāladan_eve, ēvden inēn_altına, sārsın inekleri. sūdünü
19 yapārsın, yōrdunu, peynirini yapārsın, eviyin_işinneğ. kadın_ışı bu. dede
20 nere, dede zatı işde, bütūn gün işde. dūşārda genşlēmiz yoğdu. biz dūşarı işini
21 biz bilme.. kōcayā gitdik de biz şehirli, şehiri gördük ondan sōra. yoğsa nērde.
22 o da bi kaç çeşid tanıdīn_olur, akraban_olur o_zūman Kōrüsün şehiri. başka
23 nērde yayrum yoğ. sōna bağ biz_ıç çocuğlāmızın_epsi kimse yoğ şindiki

24 zamanda. baĸ çocuk ok ama Şindi yanımızda i yok. **FD: Ka ocuk?** VK: eh
 25 ne disem? **FD: ok mu?** VK: n bir dene. **FD: Oo maşallah, maşallah.** VK: on
 26 bir dene. yānız arada, arasını keselim biraz. beşe indirelim. yāni dede, beşi
 27 dedenin beşi benim. cenāb_ālān_ emri leymiŐ. bi Şey decek_ālimiz yok. e
 28 biz bleydik, bis ky, Şehiri grmezdik_lum. Şehirden hi bi alāķamız
 29 yokdu o_ zamannā. Şindi grdk Őehirleri. 'evlensek de, dn de yapsaķ, dēnek
 30 de yapsaķ kde. āncā szm dışarı inēn anān, kzn, kedin kpēn
 31 onnan_raŐırsın, davarınna mavarınnan. kyn hāli leydi. biS başka bi Şiy
 32 pek bilmezk yok. Şindiki Şindi zamān di_ işdi, hepsi atlayıverdī. i_y_oluyo
 33 ama. hanı insanna_ın gz aılıyo, olnu ocnu baĸ bisde Şindi ocuk vā
 34 ama ok_ama 'hepsi dıŐāda. 'esgiden bis dn dēnek bis bilmezdik. Őle milyon
 35 da misafirin gelse n da misafirin gelse hepsi kde, kyn_inde. alāsın
 36 davulları, alāsın zurnayı ŐiŐirisin, kyn dnneri ble. i Şindi burlā da di_ ŐiŐik
 37 Şindi zaman. bizim zamānımızda leydi. bizim bildimiz bu. biS gezmedik
 38 dıŐālāda. **FD:Gezmedin mi?** VK: gezmedik bilmiyuz pek. gezdik ama snunda,
 39 nābican. felek_ adama hepsini gsderiyo hēr Şeyi. aslında grdk geirdik ama
 40 bizim zamānımızda dīldi, biz aılamadıķ pek. aynı biz işde ble. baĸ, grmedik
 41 dil ben tā ameriķaya ķada grdm de yānız Şu Şalvarı allah Őāhit yukāda
 42 ıķārmadım_ayāmdan, bunu atmadım ķafamdan. grenēmiz_le bize o ayıp
 43 gelirdi. biz le gmŐk le gidiyoz. hālā da gideriz yāni tā ben esgileri hālā
 44 tutarım. **FD: Maşallah.** VK: dede hālā glē bene bāzen 'esgileri heb Şe
 45 yapıyosun. le biz yemēmizle Őeyimizlen elimizde, aŐınan ekmēnen allah ne
 46 vēdiyse, ayına rba.. ay bilmezdik zati ayı Şindi rendik. **FD: E ne**
 47 **yapardınız?** VK: rba yirsin, tarana orbası, sā_ır orbalar işisin, klnn
 48 suvan ķavurması okdur mēŐur. **FD: Soĸan kavurması?** VK: domatis yemē,
 49 hah. onnar e patetis suvan bildimiz Şeyler. biz le dıŐādan bi Şe yimezdik.
 50 baĸlavamızı yaparız kendimiz, elimizle, tatlımızı, ķıŐlīmızı yaparız elimizlen
 51 epsini, evimizde. bizde dıŐādan Şu gādā bi Şe almaķ yok. bilmiyusun ki nereyē
 52 gitcen ne alcan. Şindi tā ocuk gzn aaķan manavda aıyē gz. biz
 53 o_ zaman bilmezdik le Şeyleri. evimizde ķıŐlīmızı, hamırımızı demirimi.. ne
 54 lāzımsa baĸ Şindi ne yirsen bis epsini kendimiz yapādıķ 'evimizde. ıķmazdıķ,

55 bilmezdik dışālānı. yımırtladırısın tavī, kesēsın qazı, kesēsın hindiyi, tā vaqtın
56 vāsa inēn qārdını kesēsın, qışlıq yapāqorsun, ne lāzımsa hepsini.

57 **FD: Ne yapıyordunuz kışlık?** VK: sucuq yaparız. **FD: Sucuk?** VK: hī sucuq
58 yaparıs. qavuru dolduruS. sōna bize hususi biz bi dā hayvannarı bōle
59 bütün_olaraq keseriS, onu güzel quruduruS, onu gizli yerlerimiS vādır
60 dolaplarımız şeylerimiz içine soqarız, onu da qışın kesēsın bi parqa yānisini
61 qorsun, kesēsın bi parqa hayvan asılı duru, dolāpda. dolap dediysem de ōle
62 buzdolabı zannetme. **FD: Tel dolap mı?** VK: te bu tāhtadan dolap. **FD:**
63 **Tahtadan dolap?** VK: hā. onnarı qorsun, qavurmasını yapā basāsın.
64 hayvanın_ışimīni basāsın, peynirini basāsın. bizim bōle fiçı deriz tāhtadan,
65 işimiklēmiz, peynirlēmiz epsi o bitonqa. turşulānı qurusun. āynı, kōlünün_ışı
66 ne, başdan lāna turşusu yir, sōna elma turşusu içer, kır_elması. qurarız onnarı
67 da bōle fiçılara. qışın yemēnin başında alır yirsın_unnarı. ama tatlı sākin ī bi
68 günnē geçirīydik ama o_ zamānı, sıkıntı yōq.

69 **FD: Amca adın neydi?** AK: apdullah qovancı. **FD: Yaş seksen bir?** AK: seksen
70 bir_āynı. **FD: Aynısınız, maşallah. Okul var mı senin amca?** AK: var. ben üçe
71 qadar_okudum. **FD: Bu köyde mi okudun?** AK: yok esgī kōmüz vā bizim,
72 porsuq barajı var a, orayī biliyo musun? **FD: Porsuk Barajı'nı biliyorum.** AK:
73 hā ōrdaydıq biz esgiden, baraç_olunca bizim arāziyi köyü su āldı, ordan
74 buraya nakil_olduq.

75 **FD: Oradan buraya, ne zaman nakil oldunuz?** AK: kırk dokuzda. **FD: Bin dokuz**
76 **yüz kırk dokuzda?** AK: he. **FD: O köy ne zaman kuruldu biliyor musun amca?**
77 AK: onu bilemem be ōlum. unnā dedelēmiz gēmişlē bulgaristandan, babalāmız
78 burda dōmuş, tabī biz de burlāda dōduq, unnar çok_eski yāni, unnarı
79 bilemüyüz. **FD: Nasıldı eskiden, eski köy nasıldı burası nasıl? Fark etti mi?** AK:
80 be ōlum reşberlik_'aynı. 'eski kövde de olsa arpa, bōday bi şēler ekiyosun,
81 qaldırıyosun. ārman yapādıq ama esgiden bōle arman bōle diyildi. tırpanna
82 biçēdik, qadın da āqçadan toplārdı, annad deriz bōle, bilmessiniz siz, hıh.
83 toplar, yuvar, bi de patoslā çıqdı esgiden, esgiden patos yokdu, düyen vādı
84 bōle, ā_açdan düven, unnan öküzlēle bōle yayarız sapı, bōle döneriz_ep. o dişi

85 vādır düyenlerin_ altında bōle çaķmaķ daşı, u kıyārdı u sapı. inceliŗ ğayat
 86 saman_ āline geldi mi toplardık, rüzġar_ olusa yabāyla savururduķ kendimiz.
 87 savuru bōdayı ıķarız, dā sōna gōtürü ambarımıza ķōduķ. ama Şindi bōle dīl
 88 baķ Şindi makinalā ıķdı ok ayġıtlā ıķdı. sōna patoslā ıķdı, ekini yuvadıķ,
 89 getiri patosun_ üsdüne atādık iine, ārman yapādı u, saman. dā ķolāydı, ama
 90 Şindi makinalā ıķdı ġāli bierle alıveriyo, ārķadān da balyacı toplayıveriyo,
 91 saman_ o.

92 **FD: Eskiden bu köyde bayramlar nasıl geerdi?** AK: bayramlar_ ġ geēdi ölum.
 93 birlik beraberlik vardı, sāyġı sevgi vādı, Şindi ġālmadı, oluķ ocuk dā_ aldı.
 94 hanı sā_ ulsunnā geliyolā da bi ġün, bi ķaj ġün sōna, geliyolā āl_ atır soruyolā
 95 gene allā rāz_ oļsun.

96 **FD: Nasıl komşuluk falan iyi mi?** AK: iyi, allā Şükür iy. **FD: Eskisi gibi mi?**
 97 AK: āynı işde devām_ ediyο, devām_ ediyο ama pek_ esgisine benzemiyo
 98 Şindi, esgisi ķadā olmuyo. esgiden kō ķalabaydı bizim yetmiş_ aneydi ōrda, i
 99 Şindi burda ķārı indi otuz kırķ_ āneye. dā_ ıldık_ ölum biz. baras_ olunca bāzısı
 100 eskişere gitdi, türkiyenin_ er tarafına dāldı genŐlē. e ne yabıcaķ burda, bi
 101 tālayla olmuyo, genŐlēn ġözü aıldı, dışarı gitdi i_ olmassa ekmek sa_ ġibi
 102 oldu, mūlk sa_ ġibi oldu. burda beni beklēydi ocuķlā, allāķ muġfıza, ne emekli
 103 olabilirdi, ne iş sā_ ġibi olabilirdi, ne ev sā_ ġibi olabilirdi. o_ zamannar_ ōleydi
 104 işde ölum.

105 **FD: Teyzenin dediġi masalın adı neydi ya amca onu bir hatırladıġın kadarıyla.**
 106 **Başkası da olur fark etmez, hatırladıġın bir masal.** AK: yav Şindi bi ırtayla pırta
 107 vāmıŐ. bi de āyŐecik vāmıŐ. ırtı, pırta da ayŐecī yimē ūraŐırmıŐ. ayŐecik de,
 108 ırtı da ıķā ā_ acın tepesine oturuymuŐ. ırtā dēmiŐ, ne var canım pırta dēmiŐ,
 109 bi incir_ at dēmiŐ, atāmıŐ, iŐime dūŐdü dēmiŐ. bi dā aT_ dēmiŐ, ķaķama dūŐdü.
 110 elcēzinne uzan dēke hemen yaķalāmıŐ ıtır mıtır uvala soķāmıŐ. ayşecik
 111 beklēmiŐ piŐircēmiŐle unu yicēmiŐlē, ayşecik yükledi gidēke ayşecik benim
 112 iŐim geldi dērmıŐ uvalda gōtürüymüŐ. ayşe onu bıraķırmıŐ_ orda, ayşe biraz
 113 beklē emen ırtı gene ķaķā gidē ā_ acın tepesine ıķārmıŐ. bōle bir_ ġiki bir_ ġiki
 114 dēken sonunda gene uvalı yüklenmiş. gidēkene ķaķam geldi dimiş bu sever.

- 115 gene bırakmış āşecik gitmiş, çuvala taj doldurmuş o tajları yüklemiş gēmiş,
116 çırta yüklenmiş, ayşecik. amān çırta ne ... tırnakların vā dermiş, tiken de
117 sokmuş çuvalın içine, tikennē batāmış bōle. işde öle bi masallā vādı esgiden.

II. ALT AĞIZ BÖLGESİ

II.1

ALPU – Söğütçük

Kaynak Kişi	: Halise Aydemir – Rasim Aydemir, 65 – 70, ilkokul
Derleyen	: Erdoğan Boz
Derleme Yeri	: Bahçe
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Yiyecekler, içecekler, tanışma, düğünler, köy ve şehir hayatı, geçim

- 1 **EB: Bunu nasıl yapıyorsunuz teyze?** HA: topladık erikleri deli erik vâdı işi erik.
2 her sene kurudurdum ben_onu bi komşu geldi geçen bayramda, topladık,
3 kaynatdık biraz kız vâdı bayrama gezmē diye gēmişdi o onnarı eritti güzelse
4 geçirdi kevgirden, undan sō bi dā kaynatdı, sulu sulu tepsilere dizdi onnarı.
5 inceÇik inceÇik yaydı üç gündür dört gündür durulâdı işde tepsilēde bu sabah
6 kaldırdık da kurusunnā diye, kurumayilē ha deyince. aqıtma deriz aqıtma
7 yapādık unnān gibi bakšana hiş dālmeyi kōpmeyilē üle sert sert işi oldu.. ekşi
8 olduqlāna heral. **EB: Onu nasıl yiyeceksiniz sonra?** HA: kurutunca katlayıcaz
9 onnarı kat kat yapıcaz, sōna 'parçalıyıp 'parçalıyıp bi tasa koyup sıcak su koyup
10 üsdüne hoşaf. **EB: Ha hoşafını yapacaksınız?** HA: hoşaf yapcaz hē. çok ekşi
11 oluyo hoşaf de_orda erikleri var tā toplanmadı. dün de açık kara eriklē vâdı
12 onnarı topladıydım şu bakırların ikisine yarım yarım yaptım bi tencere
13 kaynatdım sabāleyin, geçirdim onnarı, onnarı da yaptım sabāleyin, onu yimē
14 hemen.
- 15 **EB: Adınız neydi teyze?** HA: hālise aydemir. **EB: Halise Aydemir. Yaş kaç?**
16 HA: atmış beş. **EB: Oo maşallah. Şey okul okudunuz mu?** HA: ilkoğul. **EB:**
17 **İlkokul, çok güzel. Bu köyden misiniz siz?** HA: bu köyden. **EB: Muhacirsiniz?**
18 HA: mācırız, ikimiz de. **EB: Ben de muhacirim.** HA: sen de mi mācırsın? **EB:**
19 **Eskişehir'de Seyitgaziliyiz biz. Biz de Bulgaristan muhaciriyiz.** HA: bizim de u
20 tarafdān gelmiş dedelēmiz ninelēmiz, analāmız dī de. bābam üç yaşında mı
21 dört yaşında mı gelmişdi zaten kendi bābam. **EB: Öyle mi?** HA: hē o yandan,
22 çok_olmuş ama ge.. bābam öleli otuz beş yıl oldu. /.../ RA: mejbuz buruya

23 gelmē. hayvannāmız var hanım sāyamıyo mejburen sūt makinesinnen ben
24 sāyıyom. /.../

25 HA: baḡ bu da tatlı erikden yapma sabāleyin ḡaynatdım tāze. hadi sūr sumaz
26 hēmēncik ōlenniyyin yedik. **EB: Şöyle bir kaşık alalım biz.** HA: he alın. bu tatlı
27 ekşi dī. bi de şeker ḡoydum tā içine bi bardaḡ da. reḡel yerine dedik yiriz.

28 **EB: Şey burada düğünler nasıl oluyor teyze? Muhacir düğünleri nasıl**
29 **yapıyorsunuz siz?** HA: ḡalgı dūnū, ḡalgılı olur. **EB: ḡalgılı mı olur?** HA: hē. bi
30 gece ḡına gecesi olur ertesi aḡşam salona. **EB: Nereye?** HA: hafdaya.. **EB:**
31 **Burada mı?** HA: şindi yoḡ bu aḡşam da hafdaya pazartesi günü var, sünet
32 dūnū var. **EB: Eskişehir’e mi gidiyorlar?** /.../ HA: kōlümüz ḡoḡu eskişehirde
33 burda az köy burası hāne yoḡ. **EB: Eskiden nasıl olurdu?** HA: esgiden burda iki
34 aḡşam olur bi aḡşam ōlan evinde ḡına gecesi olurdu, ḡız evinde ertesi aḡşam
35 iki aḡşam olurdu. ilk aḡşamı geline ḡına yaḡılırdı. ikinci aḡşamı sungu
36 yapārdilā gelinin başından ayşe ablasından fatma ablasından ne hediye verilēse
37 esgiden ōleydi. **EB: Ne verirlerdi mesela, eskiden ne verirlerdi?** HA: havlū,
38 basmā, yazmā, tencere, ḡüm dūnde ōle şey verilēdi. **EB: Ha ḡüğüm verilir**
39 **miydi?** HA: ḡüm de su ḡümlēnden tabi hediye olurdu, ḡösterilēdi. şindi
40 yoḡ onnā şindi para. ḡönlünden ne ḡopāsa. **EB: Peki o zaman ne yaparlardı**
41 **başka? Düğünde ne pişirirlerdi mesela?** HA: yemek pişirilēdi. **EB: Mesela ne**
42 **yaparlardı o zaman?** HA: pilāv, dōlma, fasillē. **EB: Böreklerden?** HA:
43 böreklēden ḡırma yapādılar ama şindi yoḡ onnā ḡayri, ḡırmalā yoḡ. **EB:**
44 **Ḳırma yok mu? O zaman?** HA: o zaman vārTı. **EB: Vardı deḡil mi?** HA: tabi
45 hēkezin inē sālır ev içinde. **EB: Başka ne yapılırdı, ḡırmanın yanında ne**
46 **yapılırdı?** HA: ḡırmā, tatlısı, baḡlavası hepsi olurdu. **EB: Ha. Dızmana olur**
47 **muydu?** HA: dızmana yapmazlā dūnē. o kēndi kendine evde yapārsın. kendi
48 kendine evde yapārsın dızmana. dızmana yaparız hē zaman evde oldum
49 muydu, sālır inēn oldum mu şeyin bitmez, ḡaymān bitmez. şu arada yeni bitdi
50 hē inēn biri gene yaḡın olcaḡ da.

51 **EB: Peki eskiden tabi fırınlar ḡalışıyordu şimdi belki ḡoḡu ḡalışmıyor artık?** HA:
52 şindi ḡalışmıyor, şindi atmıyoS. **EB: Siz nasıl ekmek yapardınız fırınlarda o**

53 **zaman sizin zamanınızda yani yaptığınız zaman?** HA: şimdi akşamdan unu
54 elēdik, sabahdan mayayı ıslarız, üretiriz akşam yatacā.. sabah namazına kalkdı
55 mı birincisini kararız iki sefē kararız. **EB: İki sefer karıyorsunuz?** HA: iki sefē.
56 sāt dokuzdan sō ikicisini iki elle giriverisin yumruklamā. kabarinca kadā tavan
57 tēleyince kadā dēdi kāynatam rāmetli ē. ben de tavanı annamāzdım baqādım
58 tavan te.. anne be dēdim kaynanama nası tavan tēlēycik dēdim. annın tēledi mi
59 arkanın orta yeri tēledi mi dēdi, ı ı dēdim, aÇık tā yör kızım dēdi ondan sō.
60 giriverisin iki elinne, şimdi bi elimizle yūruyez çok yapmiyez yedi sekiz şē
61 yapıyez, alıyo ālsın vasın. **EB: Şimdi yoğurdunuz sonra?** HA: yuvırdık, bi sāt bi
62 buçuğ sāt durdu mu kabarı o böle çıkar yukarı, hē çıkar. undan so pazıların
63 ufağ_ufak şūle ufağ_ufak dedin gene kalbır gibi olur. **EB: Koparıp yuvarlıyor
64 musun nasıl yapıyorsun?** HA: hē ilēnden kazıycā deriz demirlēm var onnan
65 alıp alıp sofrada pazıların, tahtalāmız var şūle bölük bölük dōrtlü beşli onnara
66 qoruz onnā da kabarı, fırını da bi sāt yaqarız. **EB: Önceden yakıyorsunuz fırını?**
67 HA: ekmē pazıladım mıydı yaqarız fırını, ha dede yakā. **EB: Yakıyorsunuz
68 sonra?** HA: onu kızdırız çevire çevire içinde, çekeriz qorunu süpürüz süpürgem
69 var te_orda. **EB: Kuru kenara mı çekiyorsunuz yoksa alıyor musunuz?** HA:
70 āzına, önüne çekeriz orayı denekinin oldū yere, süpürüm içini güzēlce iki üç
71 sefē qoru iç qalmaz ateşi qalmaz. ıslarım ilēne su qorum. **EB: Şeyi alırsın yani
72 o pisliğı alırsın?** HA: hē qorunu, hī o pislī alıyo temizcecik ayna gibi oluyo
73 yeri, ayna gibi olur hē. acık bi om_beş dağka durqum bekledirim onu sıcā insin
74 aşā deye birden atıvēdi mi ekmeklē acık ār qalıyo. birden atıvēdi mi ekmeklē ār
75 qalıyo. **EB: Sonra?** HA: undan sō attım mıydı fırın ĩ keskin oldum muydu fısır
76 fısır fısır kabarılā qōr gibi bñle somun derlē. biS ... mācır somunu. /.../ hē
77 bilirsin o tarafda vādır tabi. şimdi gūzinede pişirdim sabāleyin. /.../ bağ bunnarı
78 da sabāleyin gūzinede pişirdim. hē zaman ceyrannı fırında pişirim de bunnarı
79 kaynadırqa dedim gūzinede pişireyim de. bağ bu kıyı alın da dadın acık. somun
80 dīl, fırın somunu dīl ama. **EB: Aman elini kesme teyze.** HA: kesmem kesmem
81 ben_alışık_ona er zaman. **EB: Tamam Allah razı olsun sağ olun.** HA: ceyrannı
82 fırında tā ĩ kabarılādı da bu ateş biraz az gēdi. **EB: Güzel olmuş çok güzel
83 olmuş.** HA: sana da verem mi ekmek? RA: ı ı. ben yimēcem. **EB: Şimdi köyleri**

- 84 **geziyoruz böyle de artık şey yapan yok değil mi, ekmek yapan yok artık?** HA:
 85 var var köyümüzde var. bizim köyümüz.. /.../
- 86 **EB: Kaç çocuk var teyze?** HA: üç tane iki kız bi olan, hepsi evli. **EB:**
 87 **Eskişehir’de mi hepsi?** HA: hep_ eskişehirde, hepsi eskişehirde, köde yok. **EB:**
 88 **Bu köylüler daha çok hangi mahallede Eskişehir’de, oturuyorlar yani? Dağınık**
 89 **mı yoksa..** HA: her maledede vā emekde vā esentepe vā her yēde vā. emekde
 90 çok bizim köylülē, esentepe, daqqalı, alanönünde vā alanönü. /.../ şindi her yē
 91 apartman emek de öyle. olan ev_aldık emekden eyy her yer apartman hep
 92 yapıyo tā. şindi arka soğānda onun şeyinde vā yapılcak diye ödleri patlıye.
 93 vermiş zāten mütāyite ev sā_ibi de yapılırsa diye bizim camın biri qararjaq
 94 arka evlān camları anne diyi nāpcāz bilmēm diyi kızcāz yerinī kayırıyeri.
 95 qarārmaz kızım ona ara bırakırlā diyim acık bahçe bırakırlā ĩce cam cama
 96 vermez onnā onu diyem, bilmiyem napıcek bakam. geçen sene ādık. **EB: Torun**
 97 **var mı?** HA: olanın iki tane bi kız bi olan. RA: haftaya birinin dūnū vā. **EB:**
 98 **Torunun mu?** HA: haftaya dīl de ilk.. eylülün hē. büyük kızımın hē torunumun.
 99 /.../ kırk yedi yaşında kızım vā kırk_āltı kırk yedi yaşında büyük kızım, yirmi
 100 yaşında da torunum vā, bi kızını onun biri öldü küçükke, eylülün ilk_aftası dūnū
 101 vā. **EB: Çok güzel.** HA: tatar vādik biraz. **EB: Tatar mı verdiniz?** HA: tatar
 102 vādik. işde tatar ĩsan gene geçiniyolā hani huzurları vā. biraz tez ama napčan,
 103 pireli ama. hēkesde şindi.. o da dāmādını o da vādi kızımın onun dāmādı da ole.
 104 onun dāmādı da.. dāmat kaynataya benzemiş diyem ben kızıma iç gücēnme
 105 kızım āynı başındaki adam kızımın, torunun başına gēmiş deyim. gēdi anne
 106 nāpeyim kendi istedi kendi buldu deyi. i şindi genşlē kendi buluyo. /.../ temin
 107 doktorlā diye gösderiye televizonda çāy_ıçedik öleleyin kaqqdık da heral tıp
 108 fakiltesi burası diye bana. hemşireleri gösderiyī, çekişenner_oliye,
 109 bārişannar_oliye aynı urası da öyle diye bana. hastānede olur onnā diyim ben
 110 de. devlette olmiyi mi ben devlette kaç sefē yattım. hem ğu_ırtıdan ameliyat
 111 öldüm hem safra kesesinden öldüm hem anjü_o öldüm altı sene oldu. bu üç
 112 sene sefer anjü_öldü başga olmadı ama üç sefer anjü_öldü arq_ārķaya. RA:
 113 /.../ ikinci ancudan sōna bi damar açılmadı, haplālan cuřültulā kanı yenīden
 114 bi.. HA: tāze biberlē vā baq bahçede, biber koparēyim tāzelēnden. bi baq āқан

115 domatis dolu tuza banın da yiyin getireyim de. taze bahçe biberi domatis. /.../
116 **EB: On katlı apartman onunun da hayatı aynı.** HA: bıkiyolā benim dāmāt,
117 küçük dāmāt bayā bi harsası vā evi de vā kaç tane mütāyit isdeyi vērmiyo.
118 apartmannādan dēmişlē ābi illā senne deyişelim, sen bize yer_evinini ver biS
119 sana balkonu oldū gibi vercez şeyi ikinci kat üçüncü kat nēse. işim yok benim
120 deyi nāpcām ben gidip apartmanna. bahçesi vā evin_önünde, /.../ büyükdere
121 māllesinde. **EB: Şimdi millet ne yapıyor biliyor musun, acık zenginleyenler, bu**
122 **işten bıkanlar yavaş yavaş şeye kaçıyorlar köylere.** HA: başladilā geldi bizim
123 köyümüze kaç tanesi geldi. emekli olannā geliyo ev_alıyo. **EB: Çünkü şehir**
124 **hayatı dışarıdan görüldüğü gibi değil abi.** HA: tabi tabi biliyoz yavrum. **EB:**
125 **Apartment hayatında kimsenin kimseye eyvallahı yok. Selamı da yok.** HA:
126 tanımyo bile. tanımyolar bile birbirlēni. **EB: Tanımak da istemiyorlar ha onu**
127 **da söyleyeyim.** HA: yō yō öle. te komşuları vā gelinin çokunu tanımyolā
128 bilmiyom_anne diy. tanyo mu tanımyolā. **EB: Hiç hiç eyvallahı da yok**
129 **kimsenin.** HA: tabi. on milyara geçen sene birisi sırf ar.. kuru arsayı aldı. **EB:**
130 **Öyle mi?** HA: on milyara. **EB: Burada?** HA: burda. kövün üs başından ta, tūla
131 binā yaptı, çıkdı evden de ramazān başında gül gibi oturuyor. gidip de
132 hayırlayamadık evlēni ramazan .. **EB: Burada ev yapan var yani böyle?** HA:
133 usdalā geliyo, dışardan usda getiriyolar. **EB: Adam bu köyden mi?** RA: bu
134 köyden gitdi de evini sattılādı zemannan sōnadan geldi āsa aldı ev yaptı
135 kendine. HA: hē şu komşumuz gitdi arabistanda kaç sene çalışdı, āylesi gitdi
136 şeyirde durdu, şindi geldi otūdu her yēlēni topladı oturuyor_evinde. kızları
137 çocukları epsi evlendi, bi çocū var bekar işde. **EB: Ne yapacak şehirde?** HA:
138 şeyirde hayāt yok. gözünü açāka tā para. köy yerinde ama iki tavūn olsa iki
139 yımirtan olıyí, ekmēni yapıyon, bahçandan zebzeni yapıyon her şeyin evde.
140 **EB: Ne olacak o kadar ya.** HA: benim torun geçen sene geldi babāne be deyi
141 sen de iç markete gitmiyon diyi. ne yapıyım kızım markette dedim ben. e biz ēr
142 sabağ gidiyoz deyi bi şey almasak ille alıyoz ekmek alıyoz i sen ne almıyın?
143 benim koca fırın vā baK dedim. ğuzinem vā, ceyran fırını vā qarı.. yumruk
144 kadā hamır yapeyim, yapeyim bi tepsi amır hem öylen yetiye hem akşam. **EB:**
145 **Şimdi o çocuk buradaki pişen şeyin tadını alsa bir daha o marketten ekmek**
146 **almaz.** HA: seviyo gelin, ceyran fırınındaki ekmē çok seviyo onu sēmiyo. o

- 147 biraz aÇık kuru oluyo işi oluyo o ekmek dē, aÇık teknede çok bekliyo. **EB:**
 148 **Ama bu daha iyi cereyandan daha iyidir bu.** HA: hē demin bu inek Kūtmē gēdi
 149 de ilēnneri nāptın deyi ekmekleri nerde pişirdin deyi ğuzinede nēde dedim
 150 benim ğuzinem vā ğúl gibi. hem kevgirden geçirdim erikleri dedim hem orda
 151 ekmē pişirdim oturdum orıya em başına sobanın yanına. ceyrandan istifāde
 152 ettik mi deyi. elli iki miyon gēdi geçen ayda cēyrān parası. **EB: Oo çok gelmiş.**
 153 HA: aÇık arada çok yakıveriyiz. i heb dönüyo, dönmele ürediyo.
- 154 **EB: Emeklilik var değil mi amca?** HA: var var. RA: var bākūr, çifçi bākuru.
 155 **EB: İyi bir gelir oradan geliyor zaten size.** HA: allā şükür. bi de ineklēden
 156 geliyo. **EB: İnekleriniz de var süt de..** RA: bi aylık da hayvannādan geliyo süt
 157 parasından. HA: altı yedi yüz aylık geliyo ineklēden de beş_ altı yüz alıyo
 158 emen_ emen, tağazna tuğaz denk geliyo işde. tağazna tuğaz denk geliyo.

II.2 ÇİFTELER - Abbashalimpaşa

Kaynak Kişi : Hazel Göçen, 78, ilkokul 3
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, Bulgaristan'dan göç

- 1 **SGA: Adın ne teyzeciğim?** HG: beğim hāzél adım, hāzél. **SGA: Hazel, soyadın?**
2 HG: göçen. **SGA: Göçen, kaç yaşındasın?** HG: yetmiş sekiz. **SGA: yetmiş sekiz,**
3 **maşallah. Okula, gittin mi okula?** HG: üçe ğadā gitdim, bulgaristanda gitdim
4 beğ burıya gelince gitmedim.
- 5 **SGA: Haa sen hatırlıyor musun? Şu kapıyı kapatayım mı ses karışıyor? Sen**
6 **hatırlıyor musun Bulgaristan'dan gelmeni?** HG: efendim annamadım? **SGA:**
7 **Bulgaristan'dan geldiğin zamanı hatırlıyor musun?** HG: tabi tabi on üç on dört
8 yaşındaydım bulgaristandan geldine ellide geldik, işde ne ğadādım hesab et
9 öti yannı. **SGA: Nasıl oldu nasıl geldin, oradaki hayat neydi, niye geldiniz?** HG:
10 kuzum ordağı hayat, hayat kötü. ordağı hayātı ne sorusun orası ālmış vermiş
11 hükümet, ğavır alıyır. sen çalışıyısın o alıyır, ğavır alıyır. üç göyunun varsa
12 dört göyunun varsa yapāsını kırkıyısın birini sana veriyir ğarı alanı toplıyır
13 alıyır. yā ğavur üle ğızım. bi yudum ekin çıkarıyısın geliyer arıyeri, bu kaçça
14 etçek bu ekinin gelir arar. rāmetli bābacım alır gece de saqlardı. orda dācıklar
15 var bōle dācıķ derdik biz, siz bilmezsiniz onnarı tulum dēllē burda, onna
16 dolduru gece yarısında götürü tā meşelikdi oralar bütün bulgaristan. oruyu
17 götürü saqlardı sabā ğarşıdan, geceden gōmesinner gündüz gelip Te diye.
18 yanımızda da birisi bu ğadağ mūnafıķdı kī hemen müzevirlerdi o görmedine
19 būle sürüklüye sürüklüye götürürdü babacım ğordu tā aşşāya derenin içine
20 saqlardı, ülelikle geçindik. bulgaristan çok zordu ğızım. yā lezirlık, 'perışannıķ,
21 at yok araba yok, çapanın ucundan ğazā ānacım rāmetli, üle. yā çok çile
22 çekdilē annemın ordā biz de tabi küçükdük biz bi şe bilmiyoz ama ordā çok
23 çile çekdik ekmek un yok. mesā bu un bu kadar etcek derdi. bır ay yicēsın
24 veya ik ay yicēsın çıkādın ekini, o zumana ğadar sana un falan vēmezdi.

25 tabî ondu sōra işde kendi kendimize işde ōle hār gür olurduk. zorla geçim, yarı
 26 ac yarı tok ne ğadar olcağ. şu ğadā çöreK atadı anacım ateşe onu akşam da
 27 yirdik sabah da yirdik. biliyom büle misirin göbelē deriz biz siz ne dersiniz
 28 bilmem, misirleri soyup da içinde ō şeyi, göbelē onu bile büle kayada çekip de
 29 una kattını annemin ekmek yaptını biliyerin. yā uralar üleydi ğızım bulġarġstan.
 30 şindi orda hiç allahıma bin şükür dayıcım vardı bize bi paşaport yaptı bizi
 31 kırtardı ordan allāma bin şükür nur içinde biz gelicēmize on bir ay varkan
 32 öldü, görmedik. gömedik dayımı. orıya geldik gene bize bir kaş dönüm tarla
 33 ğaldı dayımdan, ekin arpa bırakmışlā bize, çok zenginmiş dayıcım çoylū çocū
 34 da yokmuş bize bırakmış ğālī inēmizi de bırakmışlar, tiyzelerim ayırmış,
 35 onnālan geçindik gitTik burayı geldik de. burasının yerlisi olduk şimdi. nāpām
 36 a Kuzum ōle olcağ bulġarġstan kötüydü ğızım, bulġarġstanda yaşıyan bilir.
 37 şindi gezmē gidiler turis olarak gelennē yeni gelennē. e tabi içki şey bol gitmē
 38 isdeyir gençleri biliyon ya şindi. orıya gitmek isdeyirler. gezib geliyeri gerisin
 39 geriye. muhtar çok istedi gideyin dedi, bi komşu var götüreyin dedi o
 40 gezdireyin dedi ama nasib olma.. aman ölüm nāpcān orda gidip de bayır bacā,
 41 bülē düz araba yolu zaten yok, keçi yolu, oralar üleydi. göyunnarı kendimiz
 42 güderiz çoban yok, çoban da kendimiz sābı da kendimiz, üle, üleydi ğızım
 43 bulġarisTan. bulġarisTanda geçinen bilir geçinmeyen ne bilcek. anacım pek
 44 zāmetler çekdi annemle bābacım beçim. ābimin, iki ābim vādı ikisini de
 45 bulġarca ürensin diye bulġarlara çoban vēdi. birini bi sene vēdi birini bi sene
 46 vēdi niye bulġarca ürensinnē diye. ikisi de rāmetli oldu gitdi biz ğaldık iki
 47 ğardeş. eyip beçim küçümle biz ğaldık iki ablam öldü, iki ābim öldü biz ikimiz
 48 ğaldık. nāpām a Kuzum, üle olcağ yavrum. yā üleydi Kuzum bulġarisTan üle.
 49 bulġarisTana giden bilir yāni yaşıyan bilir yaşamıyan bilmez Kuzum, ya. bayır
 50 bacası üç ev orda beş ev orda, hemen her şeyine el gör senin. bu göyun bu
 51 ğadā durcağ o göyun orda duru kesip de yiyemessin, yā üleydi yavrum urası
 52 üledi bulġarisTan. çok çileli ..., çok çileli ... ama burıya geldik her şey dünyā
 53 açıldı. burıya gelince işimiz çok sērbes oldu. çünkü burda hambar dolusu ekin
 54 bulduk, tabî. ucundan unumuzu üttük yidik, ineklerimize arpamızı yarma
 55 yaptık yidirdik. burıya geldik bi şey görmedik yoksuzluk allahıma bin şükür. e
 56 gene burıya geldim şükür allāma burda da bi şeyimiz yok, allāma bin şükür.

57 ama çalışcāsın Kuzum çalışmadan yok yavrum, çalışcān. çalışırsan bulcāsın
58 çalışmadan nē bulcān, yā. **SGA: Oradaki okul nasıldı, Bulgaristan'daki?**

59 HG: okul ū yarısı cāmiydi yarısı oğulumuzdu. üç dört sınıf, dörTe ğadardı
60 zāten, üç dört sınıf bir_ arada, toplanır o kúyden üç çocuk bu kúyden beş
61 çocuk, kúylēde beş_ altı ev beş_ altı ev kúylēde ūle. toplanır geldik heP_ orda
62 ūle okurduk. bī ğavırdan öretmenimiz vādı bi de türk, iki de türklēden
63 üç_ öretmen. ğavır_ olan ğavırca öredirdi ama bi türlü türksün ūrenemeysin ki
64 çabıcaçık. halbiki küççükken örenilirdi ama ne bilyim içimizde yokmuş erālda
65 hic_ öle burıya gelcēmişik ondan ūrenmemişik. ne bileyim ğızım ūle olcağ
66 herālda bilmeymişik, bilmiyeriz. **SGA: Niye üçten ayırdılar seni?** HG: ē orda
67 üçe gitmediydim tabi üçe başlıcādım ordağ geldik ya burayı. burayı gelince de
68 babam yollamadı işde ātık büyüdülē dedi, hocıya gitsinnē dedi 'esgi yazı
69 ūrensinnē diye, babacım esgi yazıya yolladı okula yollamadı beni, çalışcāz
70 diye, nāpam be Kuzum. **SGA: Peki gelirken yolculuğunuz nasıl oldu?** HG:
71 yolculumuz çok güzel oldu bizim. **SGA: Zorluk çıkmadı mı gelirken?** HG:
72 ğāyır, ğāyır_ iç. edirneye gelince edirne de üç_ akşam misāfir ğaldık. şındı orda
73 nāpīler, kim, isimimizi soyadımızı falan yazdırma var orda, burıya geldimize.
74 ördā üç_ akşam misāfir ğaldık, misāfir_ eden doyurdular bizi ekmēmizi
75 aşımızı, allah bi kere dīl bin kere rāzı ossun yapannara. getirdilē bizi orda,
76 ordan pindirdile tirene gene istambula ğadā tirene geldik. para mara yok
77 bizden bi şe almiyīler māciriz ya. ordan da eskişeyire ğadā geldik istambuldan
78 da pindirdilē gene, eskişeyire gelince de otobüsleñ burayı bī, burdan bī īsan
79 vāmış o īsancık getirdi bizi otobüsle burayı küve. ninecīm sādı rahmetli
80 tüzelerim vādı, dayım yoktu yalnız dayımın hanımı vādı. geldik bi göz_ odayın
81 içine, üç, iki ğız bi de olan üç kişi tabi, dört, üç ğız bi olan dört kişi. ikisi ğaldı
82 bulğarıstanda ablamlā ābim ğaldı, ablacīm bi sene sōna geldi, ābim de üç_ ay
83 sōna geldi. üç_ ay musdāpaşa edirnā. ābim musdāpaşada, ğavırda ğaldı kapaandı
84 hüdūdun kapađılar, orda ğaldıla ik_ ay üç_ ay. ayy banyulā, banyu yaptımā
85 ğorlāmış büle, sıcak suları bi salālāmış bi de sūk su salāmış dā_ ardından.
86 ğavırın dini imanı vā mı Kuzum, yok. ay ūle çileli geldile. ingecīmın_ ele
87 rāmetlik bacā yanmışdı böle büsbütün, bacā yanmış böle. bi vağonün içine,

88 tirenneri biliyesin vağonnarı, onñ_çine doldurmuşlā, üle banyo yaptımuşlā
 89 onnara. i gāvur ğızım bu, dini imanı yok, müslemannıqdan şeyi olmıyan insan
 90 nōlcāk yavrum. üle, ülelikle geldik. ablam benim bi sene sōna geldi üş
 91 çocūynan. hepimiz geldik burıyā yerleşdik mandırāya ne vā ki mandırada
 92 gitsene şō başka yerlere, gitmedik. e acık tālamız vā dedik, ablamıne de
 93 hükümet verdi, dātdı yani çayırdı, oturduķ işde geçindik, nāpām Kuzum
 94 yıceK_ekmēmiz burdaymış herālda. **SGA: Oradaki eşya, malınız mülkünüz ne**
 95 **oldu, eviniz?** HG: orda mal mülk bıraKıverdiK_ülece geldik. **SGA: Eşyalar?**
 96 HG: eşyā, eşyālarımızı getirdik. **SGA: Ne kadar getirdiniz?** HG: ne kadā
 97 getirib de sandıK_çinde ne gelir, o_ğadar. ğicek çıkarcaķ kadā, bi iki üç
 98 yorğan yataķ, işde o ğadā kene getirdik. urdaki yün eşyāmız fazla kalmadı.
 99 getirdi yanız bī bavulunna gelennē çoK_oldu, ablamnan ābimnen_ingem bi
 100 eşyāsı bavulunna geldi. onnā yok, onnā getiremedi. onnā bi de hüdut kاپandı
 101 kاپanınca çok çile çekdilē onnā musdāpaşada. musdāpaşa bulğaristanın_öldü
 102 yer. çok çile çekdik meriÇden öto. meriÇ geçcēz ya merici burıyı, ordan öto
 103 bulğaristan. nāpām a Kuzum öle olcasa, nāpām. **SGA: Niye siz rahat geldiniz**
 104 **de onlar sıkıntılı geldi?** HG: bilmiyom onnarda hüdut kاپandı, gidiş geliş
 105 kاپandı. bizde zērbesdi. bizde zerbes oldu onnara geldinen iki üç_ay içinde
 106 kاپandı. iki üç_ay ğaldıla orda lezir perişan. çok çile çekdile orlāda ābimne
 107 ingem ikisi. çolū çocū da yoktu tā olmadıydı ordaķan, ani çok çileli geldilē
 108 onnā. bizde, biz çok rāt geldik. bi de asgerler gelirmiş yazın şeyden yani
 109 tezkereli, ay isdambulda pindilē bizim yanımıza allāhım bizi ğāli mācır gelī
 110 deye ay būle tirennerin camlarından ne alcānı şaşırđılā bize būle. bi de elmaları
 111 dizmişlē yuvalaķ yuvalaķ iplere hep bizim boynumuza taķdılar būle asgerler.
 112 evimize gideriz biz diye. biz göçmeniz mācır geliyeriz biz deyince ay o ğadar
 113 şindi o iyşanın yüzü hālā gözümün önünde unutmiycin. ne ğadā iy_īsannā vā
 114 yavrum bi bilsen. uzunköprüde gene o tirenin boyunca mācırlar gelir diyi
 115 yuvmuşlar ğavunnarı būle nası tiren boyunca, araba durunca tiren heP_o
 116 tirenin içine doldurdular ğavunnarı yiyin diye. yā üle īsannā vā Kuzum. mācırlā
 117 gelir lezirmişlē diye duyunca. çok çileli geldik yavrum biz, çok izzetli geldik.
 118 nāpām yavrum üle olcāmış_eralda. ama şindi allahımıza bin şükür, bin şükür
 119 derin. o o_zaman ... onnā geldi geşdi ama çile başka. bi yere gitcek olursun ay

120 gāvır çıkā karşına gidemessin, tabi. ē geziyeri, Kāplumbā toplādı, yirlēdi
 121 bayırda, bacada. gōyun güdēdin ay kōrka kōrka gidēdin gerçek bi şey
 122 dēmezlēdi gine allah rāzı olsun da yani adı dini ayrı gāvır. çok zordu yavrum,
 123 çok çileli geçirdik, nāpām ōle olcāmıŝ heraldā. gine bu ŝukur, bó_ún
 124 günümüze çok ŝukur. bó_ún ŝúqúr bu günümüze. ē orda ezan yōk, bi şe yōk
 125 hepsi kápamā başladılar. şindi ōrışını sevenner genşler seviyeri içkisi bol,
 126 gezmesi bol onnā seviyeri. yā onnā seviyeri gızım ŝindi orășını. bizde yok biz
 127 sevmezdik orasını. kimse sevme.. ne ābimler gidēm dedi bi kere. ne gidicēz
 128 orda çekdimiz çileyi unuttuk da mı gezcēz diye bi kere gidēm oriyā demediler.
 129 herkez gidip gezip geliyeri bi kere gitmedilē. gitmezlē ne yapmaK_ için_ oriyı.
 130 o çileden gāŝdın geldin burıyı. toplālar gōyunnarımızı, bī ŝōle düzlük bi yerde
 131 kırkāsın kırkāsın o toplā yapāsını alır, sen ne yapcen? bi gōyun yapāsı veriveri
 132 sana, hadi seni altadır ... alır. niye ōle yapālāmıŝ bilmiyerim Kuzum, yarıya, yā
 133 çok zor Kuzum bulğaristan çok, yani büle çok şey yer. ūle düzlük bi yer olsa bī
 134 şey yer olsa gene ĩsan_anı şey vercek, gönül vercek. ūle bi yer dī ki. hē
 135 bilmiyen ĩ der, güzel burası der yeŝilline tapar. **SGA: Doğası güzel mi**
 136 **Bulgaristan'm?** HG: ā orası çok güzel, meşelik, çamlık ūle çok güzel. ūlesine
 137 erilmez hiç. güzel meyvası, meyve 'gōdün yer meyva. burda gibi te_orda bi
 138 kiló alıp da meyve yimezdin ki. er yerimiz her şey dolu erinden tut
 139 armudundan, cevizinden canım ne isdēse. orası ūyle. meyvası çok_orasının
 140 burda meyva yok baqsana, baççeye ekcēn iki āç da meyva olcaç. o da iki veren
 141 kāsın. bī viŝnemiz vā tamam başka bi şey yok, nāpām Kuzum. orda, orda çok,
 142 orda çok, orda çok fazla er şey. ele cevizler būyle dallarına eremessin burdan
 143 uzar gider dallar şey gibi, cevizlē ūle. geçen sene ablam gızı gitdi, ille gitcen
 144 annemin büyüdü yeri görcen deyi gitdi. ay tēyze bi ceviz topladıK diyi. bana
 145 emen getirmiş yollamış da tā_alā te_orya meşenin yapraklarınnan ārdıç
 146 tikeneri deriz unnardan getirmiş de sehpāyın üsdünde bi peçete vādı onun
 147 üsdünde duruyeri geçen seneden beri. 'atmiyim onnarı bulğaristan şeyi diye.
 148 evimizi getirmiş internete şeye almış, nē_ō bilemedim işde bak. **SGA:**
 149 **Fotoğrafını mı çekmiş evin?** HG: hē evin foturafını çekmiş de tiyzem baqsın.
 150 **SGA: Bulmuş evinizi?** HG: bulmuş_ evimizi. evimizi bulmuş da bak burası
 151 tiyze sizin eviniz dedi camı falan ūlūce durup duru küçücük bi camı vāmıŝ.

152 evlêde ne vâdı ğuzum? bi şeylê yoĝdu. evlerin üstleri, ev yoĝTur orda, taşdır ep
 153 büle büyük büyük ince ince taş. taş döşeli evle_ün üsdüne aĝmıcaĝ gibi.
 154 kiremit yerine taşdı orda üleydi. şindi kiremit vâ filân elli sene oldu ne atmış
 155 sene oldu biz geleli ellide geldik. tabi şindi ohô çök olmuş. nâpâm yavrum üle
 156 olcaĝ herâlde, yâ. kôlünün gördü çok ğün gene hiç yoĝ. çok kötü ğünner
 157 gördük. ayâmız yalınyalaĝ ayakĝabı yoĝdu ayakĝabı. ayakĝabı satılır
 158 vêmezlêdi bize. bî samannıĝ vâdı gider onun yanına koşa koşa yalınyalaĝ
 159 ayaklâmız ... dêsın ısınır deye. yâ acıĝ güneşi gör.. sen ... ne Soba varmış
 160 mısmıl, ne şey var. odun bol ama yoĝ bi şey yoĝ, odun bol olup da nölcaĝ.
 161 meşeler anacım ateşi basdırı basdırı evin_çinde ısınırđı. şömine mi derler ne
 162 bi řelê ya bôle bi şe basdırı anacım üle ısınırđık işde oturuş da. zoba moba
 163 yoĝTu. olannarın gine vâmıştır şindi kim nâpsın o kendi yaptısa tenekeden
 164 varmıştır. bizlêde yoĝtu ôle zoba moba. çok lezirlikdi Kızım. ayy ablamın kıızı
 165 ay a teyze nası ömür geçirmış anacım orda diye heb_âlıyarı dâ, evlerini
 166 görmüş kendi evlerini de. çok lezirmış anacımın ... beton atıĝdı bülü bi yer
 167 şindi erikleri her şeyleri ğurudurduĝ biz_orda kıřlıĝ, de onnarı sermê diye de
 168 ay tiyze orası öyle duruye diyeri. üle duruymuş görmüş anasının evini. İsanâ
 169 yatmış işçilê de hiç ĝapı kitlimiş dedi. bayâ tekmeledim açıyın diye ama
 170 açamadım tiyze dedi. dedim adamın eşyası vardır ba ğülüm içinde. 'aynı
 171 duruyeri sana annatdım gibi evlerimiz diyeri. nâpâm ôle olcaĝ Kuzum, yâ. biz
 172 bi řelê gömedik geldik buralara allâma bin şükür. çalışdık ama olsun dürdan
 173 çalışdımız kendimizin. orda çalışdın kendinin dıl ki. benim muhdar yârısını
 174 bıraĝdı dâmâtımız saman yapmayır, gitdi saman yapmâ dünden beri samancı
 175 oldu. şindi şurda yirmi dölüm vâmış onu da yapıyin anne dedi. dört yüz beş yüz
 176 balya yaptı. dâmâtın iki sâtte bir bozulurdu makinesi hiç bozulmaz oldu
 177 makine. âyârını bilmiyi erâlde, üle olcaĝ Kuzum, üle olcaĝ yavrum. yâ çoluĝ
 178 çocuk sâbı olduĝ hepsini dâTık. yâ üç_ölu.. iki ölüm bi ğızım var,
 179 ğız_ĝnegölde, olannâ gine burda yanımda olan şehirde yeni everdik onu, kışın
 180 gidê yazın gelirim nâpân bi şey bilmiyerim. **SGA: Teyzecim saĝ ol yorduk seni**
 181 **aĝzına saĝlık, pek ğüzel anlattın.** HG: â ne vâ da yorulcân, hic yorulmadım.

II.3 HAN - İskankuyu

Kaynak Kişi	: Osman Topardıç, 82, okula gitmemiş
Derleyen	: Erdoğan Boz, Fatih Doğru
Derleme Yeri	: Sokak
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, köyün kuruluşu, eğitim, eski köy hayatı, köyün şimdiki durumu, geçim

- 1 **EB: Bu köy adı nereden geliyor dayı, İskankuyu?** OT: isgánkuyu, tā
2 isgen_ōmuj gēmij ondan geliyü yāni. **EB: Nasıl yani?** OT: şeyden ee, üç yüz
3 sekizde gelmiş bizim küyümüz burayı. **EB: Burayı evet?** OT: hē, o_ zaman
4 isgen demişler burayı, isgen kāmij bi dā. **EB: Peki kuyu var mı buralarda?** OT:
5 yani varmış, zamanna. **EB: Öyle mi diyorlar?** OT: hē. isgánkuyu diyē
6 şey_ etmişler yani adını isgánkuyu koymuşlar. **EB: Peki kuruluş tarihi ne**
7 **zaman diyorlar?** OT: üç yüz sekiz kuruluş tārīhi burāyī. **EB: Nereden gelmeler**
8 **buraya?** OT: bulgarıştandan. **EB: Ha muhacir köyü burası?** OT: məcır köyü.
9 **EB: Haa.** OT: bulgaristan, tirnavu. **EB: Tirnava.** OT: hah. tirnava. **EB: Peki**
10 **Bulgaristan muhacirlerinden başka muhacir var mı?** OT: yok. yoğ başka məcır
11 yok burda. **EB: Haa. Peki dayı haa. İskan etmişler buraya, İskankuyu demişler.**
12 OT: evet burayı, isgánkuyu demişler. **EB: Şurası Gökçekuyu değil mi?** OT: he
13 orası gökçekuyu. orası yērlī küyü, bizim burası məcır küyü.
- 14 **EB: Sizin zamanınızda okul var mıydı dayı burada?** OT: vardı. **EB: Kaça kadar**
15 **okudun sen dayı?** OT: ben hic_ okumadım. **EB: Aa, niye?** OT: benim yaşım
16 tutmadı. kırk beşde başladılar dā burasını o_kulu, benim de yaşım büyük geldi
17 için tutmadı benim yaş. benim yaşım ilērlī. **EB: O zaman okul yoktu da sen**
18 **okuyamadın mı? Nasıl oldu?** OT: o_kul yokdū, hā, on_ āltı yaşındañ yukārsınī da
19 almadılar, undan okuyamadım ben. **EB: Hiç okumadın, hiç okuman yok mu şu**
20 **anda?** OT: yok. kayserīli.
- 21 **EB: Kayserilisin. Adın neydi dayı senin?** OT: osman. **EB: Soyadınız?** OT:
22 topardıç. **EB: Osman Topardıç. Yaş kaç şimdi?** OT: seksen iki. **EB: Maşallah,**
23 **seksen iki. Şimdi ilk önce üçe kadar mı oldu burada okul?** OT: yok beşe vādī.

24 beşe kıada vādı beşe kıadā. ama o zaman çoluk çocuk çok dē kırğ beş_elli tāne
 25 çocuk vardı yav. **EB: Öyle mi?** OT: hē ilk girdinde. ama sōra kıalmadı başka.
 26 ŗindi.. iki tene ōretmen vādı. **EB: Burada?** OT: he.

27 **EB: Peki ŗey, o zaman, o gūnū dūŗūn de, insanlar kitabı, kalemi, defteri nereden**
 28 **buluyor, nasıl buluyordu, nasıl alıyordunuz?** OT: yav ā, kıara kıalemlerle, ...
 29 ŗey_đdirler, alırlādı yā, vardı o kıadar. **EB: Defter kitap filan?** OT: alınırdı kitap
 30 ā, defter_alıınırdı, kitap verilerdi, mesīlā ōretmenler getirīdi kitapları, o zaman
 31 verilerdi burda parasınna, çocuklara. **EB: O zaman geçim sıkıntısı var mıydı?**
 32 OT: çok zor sıkıntı. **EB: Neler çektiniz mesela, ne vardı?** OT: hē hēy hepsini
 33 çekdik ğardaŗım. **EB: Yapma ya.** OT: ha hepsini çekdik, hepsini çe.. **EB:**
 34 **Yokluk gördünüz mü?** OT: çoğ gördük. ğaz emirdā_ıdan gelirdi yakmak için.
 35 üŗ tenike ğaz verilerdi, birini mūtar odasına bırakırlardı birinī de cāmiyle o kıula
 36 verilerdi, birinī de cezbeyle, ğāve piŗirdimiz cezbeler vař, onnāla kūlüye
 37 üleŗtirilēdi. çay ŗeker zaten yok. **EB: A!** OT: ha. çayı üzümle filān içēlēdi
 38 ihtiyarlā yazık, genŗler zaten görmezdi. bunnarı gördük yaŗadık biz. yā. **EB:**
 39 **Peki akŗamlar nasıl aydınlatırdınız evi? Odayı?** OT: odayī, evi iŗde ŗiy, çoğ
 40 zeytin yā yakdıķ biz bi ŗiŗeyi keser, hani çay bardā gibi, ona bi teneke kıorsun
 41 üsdüne, bi bez kııkarısın, ha ondan mum iŗına, ateŗ iŗına. ateŗ iŗına duruyduķ
 42 esgiden böyle ğuzine ŗey yok. ocaķlık. kıordun bi kütük sabā kıadar önün
 43 hārma.. arķan kıı..önün kıavurğa kıavuru önnü.. arķan_ārman savurıydı. **EB: Bir**
 44 **daha söyle.** OT: önün kıavurğa kıavuru, arķan_ārman savurıydı. sū_uk üŗürdün.
 45 **EB: Eyvaah!** OT: çok çille çekdik ğardaŗım. ama bu gūnūmūze ŗükür. **EB: O**
 46 **zaman yemek yoktu, yani yemekten çektiniz, ısınamıyordunuz, peki kıyafet**
 47 **nasıldı?** OT: kııyāfeti yamalı yamasız iŗde, ŗindiki gibi ūle, bi hānede çok olsun
 48 çift ayakķabı vardı. kim açıķgöz kııķāsa o giyēdi. **EB: Yapma ya!** OT: yā. **EB:**
 49 **E ne giyerdiniz, çarık mı giyerdiniz?** OT: çarık giyerdik, ŗey_đderdik iŗde kııra
 50 gidērke çarık giyēdik, hayvan ī derisinden, sīr derisinden. **EB: E kim yapardı**
 51 **onları?** OT: yā o, hērkez yapardı onu, o bi kere alıŗmıŗ, mējbur. **EB: Haa. Yani**
 52 **köyde çarıkçı filan var mıydı o zaman? Çarık yapan var mıydı?** OT: ı? var,
 53 herkez yapabilirdi yani. onu zaten ŗüyle bi kıarıŗ yayıķ bi seye geniŗlīnde
 54 kesēler, anadın mı? ayāna göre olur onnar. iy davlumbaz dēlerdi onnara

55 o_zaman, onnādan çarık dikēdik. **EB: Peki mintan nasıl giyerdiniz?** OT: yav, ī,
56 naSıl işde dīyürum ya yamā yamasız giyerdik bī gömlek, bī iş donu tamam,
57 yāni pi kilot. **EB: Öyle mi?** OT: öyle kuvetli giyim nerde. **EB: E üşümez**
58 **miydiniz?** OT: i canım üyle alışmışın nābīcan mecbursun. üşüsen nābīcan, yok.
59 **EB: Allah allah.** OT: évlerde annadın mı şindiki gibi şey yoK bi hasır
60 bulabilirsen, altına hasır atādık, başka yoK üyle mindermiş bilmem neymiŞ,
61 halıymış nērde, üyle bi şey. yoK, yoK. bunnarı yaşadık ğarđaşım. **EB: Yol da**
62 **yoktu o zaman?** OT: yol yoKdu qarayolu. **EB: E nasıl gidiyordunuz şeye?** OT:
63 burdan yirmi kilometre gelir çifteler bize. **EB: Ee?** OT: çok hāyvan sürdük,
64 gitdik yol yürüyelek götürdük getirdik biz ufaK hāyvan, pazara satmā. **EB: Kaç**
65 **saatte gidiyordunuz oraya sabahtan?** OT: bugün ūlūden sōna çıkardık tā o gece
66 yürürdük. **EB:Aa!** OT: sabāleyin de güneş du_āka çifdeliye indirīdik, satdın
67 satdın, satamassan hadi baqalım döndür geri, gine yürüleK. **EB: E gece siz**
68 **korkmaz mıydınız yolda?** OT: yāv korKulur mu yav neden korKıcan. benim
69 yaşım kırdā geşdi. çobannıkla geşdi. **EB: Öyle mi?** OT: hah. **EB: Haa.** OT:
70 korKmāzdık. **EB: Kurt murt dalmaz mı?** OT: ē canım kurt da alırsa alla_alla
71 nasībini alır. köpek ... beslēsın, onu köpek kuvalar. **EB: Köpek kovalıyor.** OT:
72 dā ifāde alcan mı? **EB: Ben merak ediyorum tabi. Şey, domuz momuz gelmez**
73 **miydi dayı o zamanlar?** OT: domuz yoKdu o_zaman. domuz yoKdur. yalnız
74 şindi ğāyat çoK. **EB: Niye o zaman yoktu şimdi çok?** OT: yā o_zaman avcı
75 çoKdu, hā, burlāda pek yīyinti bulamazdı, ondan domuz gelmezdi. ama domuz
76 şindi ğāyat çoK_oldu. dālarda kimse qalmadı. hā dālarda esgiden mal çoKtu.
77 **EB: Mal çoKtu?** OT: mal çoKtu, domuz barınamazdı. şindī, bi domuzlā vā
78 dālarda, başğa bi şe yoK ki. **EB: Geliyorlar mı köye?** OT: gelen de var da yalnız
79 buralarda_asatları bütün yiyolar, yasliyeler. **EB: Nasıl yiyor bu adam bunları**
80 **ya?** OT: bilassa kılçıkısız būdayları, yulafı, bunnarı yir. **EB: İnek gibi?** OT:
81 yaslar, yīr, kırar. yī.. gevē gevē südü.. suyunu emer, gider. yaslar ama.
82 biçicek_ālını bırakmaz a. **EB: Yapma ya.** OT: o qadā yir.

83 **EB: Peki şimdi domuz avına çıkmıyor musunuz, domuz avına?** OT: yoK şimdi.
84 kim var qardeşim kim qaldı. baK bugün bizim cenāzemiz var. **EB: Öyle mi,**
85 **başınız sağ olsun.** OT: hā, sa_ul. dört kişiyī zor bulduK mezarı.. mezar qazmā.

86 yok. herkez de işde. şeyirden gelecek cenâzemiz. anadın mı. **EB: Adam yok**
87 **yani?** OT: adam yok yav. yok. imam da yok küyde. sekiz_ay oldu imam gideli,
88 bi imam vermiyolar burayı yav. **EB: Bu köy kaç hane dayı?** OT: om_beş hâne
89 anca kaldı. **EB: On beş hane kaldı. Hepsi muhacir mi?** OT: hepsi mâcır. hepsi bi
90 köken. **EB: Manav yok, Türkmén Yörük yok.** OT: yok yok. hiç kimse yok. **EB:**
91 **Çerkez yok, Karaçay yok.** OT: hiç hiç hiç. hiç kimse yok. hep biziz. **EB: Kürt**
92 **yok mu? Kürtler. Kürt de mi yok?** OT: yok. kürt burıya gelip de ne_yabıcağ
93 burda. kürt kuvetli su olan yere gider oraya şey_edir yav. burda ne_yabıcağ.
94 bizim suyumuz altı kilometire yerden geliye içme suyumuz. **EB:**
95 **Gökçekuyu'dan mı geliyor?** OT: gökçekuyunun öti yandan gelir ta. **EB: Haa.**
96 OT: yâ. **EB: Herkes yıkılmış evler ya.** OT: e yok kimse yav işde. bak iki hâne
97 burda var. üç hâne de orda va, bunda da sâp yok â, gelip gidiyeri_ışde bu,
98 anadın mı, üç_âne de burda var, bi de öti yanda, on_âne çıka.. om beş_âne
99 anca çıkar canım. on_ün da kimisi benim gibi itiyar_ep. **EB: Eyvah.** OT: yâ.
100 **EB: Bitti yani köy.** OT: bitdi dē. **EB: On sene sonra ne olur?** OT: ön sene sōna
101 kimse qalmaz burda. sıfır. varısak_er. on seniye varısa. **EB: Eyvah. Varmaz mı**
102 **diyorsun on seneye?** OT: varmaz. yav zaten qaldı bî beş_altı kişi, onnar da elli
103 yaşından yukarı ep. ānadın mı. yok qardaşım. kimse qalmadı burda.

104 **EB: Ekip biçen var mı?** OT: i? **EB: Ekip biçen var mı?** OT: var var. qalannar ep
105 ekip biçiyo işde tabi. **EB: Ne ekiyor bunlar?** OT: bûday, arpa. başka ne ekicēn
106 burda. allah yāmırı verise oluyo onnar da. sulama yok. **EB: Para ediyor mu**
107 **peki?** OT: ediyo, allah bereket vēsin ne_yapa.. ānca masırafını qurtarıyo. gübre
108 fiyâtlı, mazot dâ fiyâtlı. işde idāre olmā çalışıyo a. **EB: Allah yardımcınız**
109 **olsun zor iş.** OT: sa_ul. cümlemizin allah yardımcısı ōsun. ya. **EB: Köyler**
110 **bitmiş.** OT: yâ genç işde bûle işler. **FD: zor.** **EB: Bunlar bilmez bir şey.** OT:
111 bilir de, yalnız çille çekmediler. **EB: Hah çile çekmediler.** OT: çille çekmediler.
112 bunnar çille çekmedi. gençler çille çekmedi. bizim çekdîmiz çilleyi bunnar e hē
113 şimdi gençler çekse ölürlēdi. **EB: Hastalık var mı dayı, hasta mısınız? Hastalık var**
114 **mı ayaklarda?** OT: var. ayak.. ayaklāmda yok da nefes darlî vâ biraz. birañşitlik
115 var da. sicā hiç gelemiyerim a. yeni geldim tâ doqđurdan, pazārtesi günü
116 geldim. saqarya hastānesinde. çıkıyom oraya. yeni geldim. **FD: Geçmiş olsun**

117 **amca.** OT: sa_ul. **EB: İyi Allah yardımcınız olsun.** OT: kıayrı, sonu bizim de
118 burası canım. **EB: Neresi?** OT: yanda mezālık. **EB: Nerede o?** OT: küyün_öti
119 yanda. allah insana son nefesde iman kıuran nasīb_etsin. **EB: Amin en önemlisi**
120 **o, dediğin doğru.** OT: hayırlı ölümler nasīb_etsin. **EB: Amin inşaallah.** **FD:**
121 **Amin amca.** **EB: Allah razı olsun.** OT: yā. **EB: Zor.** OT: zor tabi. te şindi baķ
122 cenāze gelecek dē işde diyom ya bi tene dört kişiyi zor bulduķ. yoķ yav yoķ.
123 sōra millet işe de gidiyo. işe gitmese zaten iki genç var yav, giden, işe giden.
124 geri kıalanı yollamadık. şimđi mezar kıazmā gitdiler. **EB: Ee mezarı şimdi şey**
125 **kazıyor artık, kepçe kazıyor.** OT: kepce yoķ yav, būda ğazmayla. şindi şey ōsa,
126 meselā ğazāda ōsa, orda var kepce. onū da biz çārmadıķ, gittiler dört kişi
127 ğazmā işde.

128 **EB: Bu koyunlar senin mi dayı?** OT: çocuklarımlın, çocūn. **EB: Ha çocuğun.**
129 OT: bize kıayrı kıoyun moyun lazım dīl, kim baķıcaķ ona. bu da benim birāder.
130 **EB: Bu mu?** OT: hā. **EB: Kardeşiniz mi?** OT: kıardeşim. o da ğemiş de. **EB:**
131 **Şehirde geldi deĝil mi o?** OT: şehirde geldi, o şehirde çalışıyo, inşāt usdalı
132 yaptı o hep.

133 **EB: Hı. İmam yok öyle mi?** OT: yoķ. sekiz_aydır yoķ. her cumā çifdelere
134 gidiyo, cumā kıılmā. **EB: Gökçekuyu'da yok mu?** OT: gökçekuyuda var ama
135 ora de ters geliyo. cumā günü buriya biniyēriz arabıya gidiyeriz, kıılıp ōrdan
136 geliyeriz, ne_yapā.. **EB: Haa, iyi bakalım. Bakkal makkal yok tabi deĝil mi?**
137 OT: ne baķkalı yav. baķkal ki.. kime ā, baķkal insanna çalışır. **FD: Tamir falan**
138 **da yok deĝil mi? O da öyle.** OT: yoķ yoķ yoķ. **EB: Hayırlısı olsun ya. Ne**
139 **diyelim.** OT: giden sene, ē, meselā yassıya gidēsın annadım_ı, kııldırın iki
140 ĝişi var küyde onnar oluřsā kııldırı, olmassa kendin kıılā gelirsın ne_yabıcan.
141 **FD: Ezan okunuyor mu, ezan?** OT: oķunu te.. şeyden oķunuyo, çiftelerden
142 oķunuyo. **FD: Ha merkezi.** OT: mērzezden oķunuyo. ezan oķunuyo.
143 bizim_ocamız vardı yā, ocamız vardı, bū çocukları taşımacılık çıķdı.. var ya,
144 onun çocū da bu sene ilkoķula gidēdi, şey_ıtdi gitdi, dilekce vēdi şey_ıtdi
145 dēke, sivrisara gitdi, oraya mēzin olarak gitdi emme çok ğuvetli ocamız vādı,
146 çok şeyi kıuranı düzgün ocamız vādı ama, o da orıya mēzin olarak gitdi başķa
147 türlü gidemedi ocā olarak, mēzin olarak gitdi, sekiz_ay oldu. haylā yoķ işde

148 baḡ ramazan geldi ŧim., ne terāfi ḡılmā ne muḡābele oḡuma. bakām nōlcaḡ.
 149 yā. **EB: Ya, doḡru.** OT: küyün hāli büyle. **EB: Kōtü.** OT: hiḡ ī yer yoḡ. kōtü dīl.
 150 ama buna ŧükür nābalım. bulunmuŧuḡ bū.. ŧinden sōrū ŧeḡire gitsek nāba...
 151 **EB: Burası ḡok büyük bir köydü deḡil mi eskiden? İskankuyu.** OT: altmıŧ
 152 hāneydi bu. burası. **EB: Haa.** OT: altmıŧ hāneydi burası om_beŧ hāneye düŧdü.
 153 onūn da hep son sā_ibi ḡā. baḡ bu, bunnarın hep örennik oldu baḡsana. **EB:**
 154 **Öyle.** OT: bunnarda da yoḡ īsan hā. ŧunnarda da yoḡ īsan baḡma. yeni gitdiler
 155 de ūyle duruyo u evler sālām tā. **EB: Doḡru.**

II.4 MİHALIÇCIK - Hamidiye

Kaynak Kişi : ŞevketTuna, 83
Derleyen : Semra Günay Aktaş
Derleme Yeri : Ev
Kayıt Türü : Video
Konu : Tanışma, Bulgaristan'dan göç, evlilik hikayesi, iş hayatı, aile hayatı

- 1 **SGA: Soyadın ne?** ŞT: tuna tuna. **SGA: Tuna. Kaç yaşındasın Şevket amca?** ŞT:
2 seksen_üç. **SGA: Seksen üç yaşındasın. Bu köyde doğdun büyüdün?** ŞT: burda
3 dödum burda büyüdüm.
- 4 **SGA: Muhacirsin?** ŞT: məcırın məcırın amma dē ta dedelerimiz gēlmiş. **SGA:**
5 **Nereden gelmişler?** ŞT: bulgaryadan. **SGA: Bulgarya'dan gelmişler, ha.**
6 **Anlattılar mı hiç sana bir şeyler o zaman?** ŞT: dedemi bilmeyiz ki dedem
7 çanakçale harbinde gālmiş. **SGA: Ha şehit olmuş.** ŞT: şehit. şehit_olmuş
8 dedem çanakçale arbinde. **SGA: Şey böyle babaanneniz falan anlatır mıydı nasıl**
9 **gelmişler, neden gelmişler?** ŞT: yav orada basğı yapmışlar bulgarlā basğı
10 yapmış dá gelmişler. basğı yapmasa gelir mi? ora diyor çok zenginidi diyor
11 ebem ıraḥmetli. bu kaçā bi yerin olduna diyor tamam. mīsir, patatis zenginidi
12 diyo yanı basğı yaptı diyor. önüne geleni başladı diyor öldürmē. mejbur olduk
13 kaçmā diyor. atdā ebemin ağası orda gālmiş. o diyor satamadı evini diyor o
14 orda galdı. amma diyor sā amma öldü orasını bilen yok. evet vādır onun da
15 çolū çocū vādır ama ne bilcēn, nerede. türkiyeye gēldi mi gēlmedi mi sonunda.
16 biz, bizim dedelerimiz tē doḡsan_üşde gelmiş bu memlekete. ondan sōra
17 dedem burdan üş sēfer asger olōrū, üş sēfer gidi_or dördüncüde çanakçalede
18 arıburnunda gālıyor. benim asgerlīm çanakçale arıburnundāydı, be orda
19 asgerlik yaptım. arıburnunda orda şehit düşüyor gāli. işde ingilizlerin çıkartma
20 yaptı zaman orda şehit düşüyor. en büyükleri buvammışdı. buvamilīḡ dört
21 gardaş, en büyükleri buvammışdı. on_iki yaşında buvasının öldü zaman. öndan
22 sōra işde buraya yerleşiyō, bura satın_alma, bura dedemizin dīl dedemizin yeri
23 'karşıda. orda emmingilīḡ oturuydu ondan sōra gidi_or bolatlıya. bolatlıdan
24 yer_alō bubam, emminin_ikisini götürüp orā yerleşdiri_or. kendi.. birinne de

25 kendi burda alıyor. e biz yetişdik yetişsen ne  rman_inde ne olur? iki
26 d n m y le.. /.../   burda burda olmuş unn  bur  gelince,  vell  şindi
27 sultan_ami onnarı m cir demiş nereyi isd se or  oturacağ serbes. anđaranın
28 ıbık_uyasına otumuşlar, yedi sene oturmuşl  ıbık_uyasına. e  rda da
29 o_ zaman ısıtma duvan ocuk  lm ş duvan ocuk  lm ş demişl  burda yaşam
30 yok. ordan g c_edi_orl  tek rar yedi sene s ra gelip bu d n işde bur 
31 oturuyola. n bican canım bu g n m ze şuk r, bu g n m ze şuk r.   k t  bu
32 yaşa g dik bu g n m ze şuk r. **SGA: Amca babaannenizin zamanında tabi ka**
33 **ocuk kalmış dedeniz  l nce, vefat edip şehit olunca?** şT: ցızım benim ցulaql ..
34 **SGA: Dedeniz vefat edince ka ocuk kalmış?** şT: d rt d rt. **SGA: D rt ocuk.**
35 şT: d rd_olan bi ցız beş. **SGA: Beş. Babaanneniz onu yalnız b y tm ş?** şT: ha
36 onnarı b y tm ş. **SGA: ok mu zor olmuş anlatır mıydı?** şT: zor_olmaz mı
37 canım tabi. buba yok başlarında diyor ocukların, e dinnemezled  di_or, biri bi
38 yanı ek di biri bi yanı diyor zor olmaz ol  mu? işde onnarı b y tm ş,
39 ev rmiş, baş g z_etmiş en sonunda  bem kendi mef t_etti. /.../ h  d ny 
40 ցızım_ışde d ny  b yle,  yle g miş  yle gidiyo işde. biraz odun ցıydım
41 yoruluv dım  . **SGA: Eskiden k yde fakirlik okmuş.** şT: okudu tabi canım
42 okudu. /.../ yav şindi buvamil  o_ zaman yetişmiş d rd_ulan birden
43 yetişmişl , e onda da d rt ցız varımışdı ırağmetli dedemde. annemgil  d rt ցız
44 buvam n de d rd_olan, d rt ցızı d rd_olana vermiş besbeli nas p. allah n
45 yazısı. o  le,  le işde oluyo. /.../ şindi ebem ցızım o_ zaman anı b le
46 televizy n, ıradyo bi şiy yokudu. sonunda ıradyo ıktı, ıradyoda şindi bulđarca
47 şiyl  bulđarl  başdan d  bulđ rca bilirdi, de d rdi şindi d di bunn  burağ
48 t lasında d rdi ebem. bunn  derdi bu genşl  d di şindi burağ t lasında d di
49 t rk  s l yo, onnarın s led ni bilirdi, bilirdi bulđaca bilirdi. bulđarca
50 onuşurdu iş dirdi amma tabi. **SGA: ocuklardan  ğrenen olmadı haliyle?** şT:
51 yok. ...

52 **SGA: Yıldız teyzem manav.** şT: manav. **SGA: Yıldız teyzemle nasıl evlendiniz**
53 **siz?** şT: ızım orasını sorma olları uzun_uzadıya. **SGA: Niye?** şT: şindi bunun
54 ağrabala_ndan ben bi ցız s r d m zamanında, o  lmadı gitdim mapıs n de
55 yatdım bi sene yatdım. ondan s ra ıktığ ben ge_evlendim otuz d rt yaşında

56 evlendim. dedim olursa bu sulâleden alacâm olmasa dedim evlenmiyecem. en
 57 sonunda gene aynı o sulâleden. **SGA: O niye, vermediler mi? Geri mi istedin?**
 58 /.../ ŞT: virmedilē gülüm aksilik yapıdılā. **SGA: Ama siz Yıldız teyzeyi**
 59 **kaçırmadı, sürümediniz? İstediniz verdiler.** ŞT: bunnan ikimizin arasında ön
 60 sekiz yaş vā. he benden ön yedi, ön sekiz yaş ufağ. /.../

61 ŞT: işde bizim bura da_almadan doḡsan_āneydi. altı yüz altmış nufûsu varıdı
 62 sayımda buranın. baḡ şindi ġala ġala ġaldı şurda dörd_āne. /.../ bizim bi olan
 63 üş kıız vā. ġızın biri essişeyirde, biri mālışda, biri yonusemrede. olan kötühyada,
 64 kötühyada ormancı. torun orman mü_endizi çıktı, bartinde dört sene okudu.
 65 ben kendim de ormandan emekliyim. /.../ ben yirmi yedi sene yedi ay durdum,
 66 çalışdım. otuz seneye doldurcān diye şey_etdimdi ya sonunda bölge şefinne bi
 67 daḡdıḡ ayrıldım. onu da daḡmamız bizim kendi bölge şefimiz diyil. o başġa
 68 yire tayin_öldü amanitin bölge şefi ġēdi, onna daḡdıḡ. ben burdan yayaḡ,
 69 sörḡunu bilir misin mālın öti yanda? **SGA: Hı.** ŞT: ta sörḡuna varıydım. sabaḡ
 70 çıkā ta orā varıydım beḡ yayaḡ. ördan da āşam geri dönēdim. /.../ **SGA:**
 71 **Buradan çıkıp Sorkun'a yürüyordun?** ŞT: sorḡuna gidiyodum tābi. **SGA:**
 72 **Sorkun'un oradaki biz o orman işletmesini gördük, gittik oraya.** ŞT: sörḡunun
 73 beri yanda ḡārtal derlē orda yanġın ḡulesi vādır örmanıḡ_çinde. sörḡunda
 74 ikinci ezanı okunurdu, ördan ben bu yanı yörürdüm dē iki yatsı gibi buraya
 75 gelirdim yayaḡ. ye o_zaman böyle vesāyit nērde? vesāyit yoḡ yayaḡ. ne
 76 günnēdi işde.

77 /.../ ŞT: bilmi_orum be_onu. /.../ bilemicēm. doḡsanı geşdiydi. /.../ irāmetli
 78 ebem daḡılırdım ġızım, dēdim ebe dēdim bi dede dēdim bulalım da
 79 hiç_olmassa dēdim bizim de dedemiz olsun. ölüm dēdi deden dēdi oda beni
 80 bekliyo şindi dēdi yā irāmetli.

81 ŞT: bunnā dē sultan_amidin gününde ġēmişlē. en_evelā bunnā ġēmiş Satı.
 82 /.../ çibıḡda. anġıranın çibıḡ uvasında yedi sene oturmuşlē. onnarıḡ, gerennide
 83 oturmuşlē, otūmadıḡları yer yoḡ. yer, otururuz di_or dünyāya gelen çocuk ne
 84 bu ısıtma, tamam gidī_or. ısıtma gidī_or, en sonunda ġālī bu da_ın işine gelip

- 85 oturu_olā. bura ārözü küyün yaylasıymışdı. unnā yazın yaylâya çıkarımışdı
86 burā. burā unnā oturunca ğāli yaylalık maylalık ğālmamış.

II.5 ODUNPAZARI – Seklice

Kaynak Kişi	: Şükriye Bakkan, 74, okula gitmemiş
Derleyen	: Songül İlbaş
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, düğünler, Bulgaristan ve Romanya'dan göç, geçim, köy hayatı

- 1 **Sİ: Ama biz seninle işte düğünler, yemekler falan onları konuşalım.** ŞB: unnarı
2 konuşcan. **Sİ: Onlar orada konuşsun.** ŞB: onnā orda konuşsun. **Sİ: Adın neydi?**
3 ŞB: şükriye bakkan. **Sİ: Bakkal?** ŞB: bakkan. **Sİ: Kaç yaşındasın?** ŞB: yetmiş
4 dört, yetmiş dört yetmiş beş orlādayım. **Sİ: Maşallah. Okula gittin mi?** ŞB: okul
5 yoktu benim zamānımda. **Sİ: Hiç gitmedin?** ŞB: hiç gitmedim hiç okumadım.
6 **Sİ: Okuma yazma da yok?** ŞB: hiç yok, hiç yok, okuma yazma da yok, hiç yok.
7 buna şükür idāre ediyem_ışde kuran_okuyes, muķābeleğe gidiyeS, yaz günü
8 burda yaşıyeS, kış günü atmış bir evlāde evimiz var yeşilyurt sitesi, orda
9 oturuyeS bi_ınci kat, orda oturuyeS. şey_esgiden geleneK göreneK dūnnēmiS
10 yemekli olurdu. toplantı yapālar, kavil yapālar misāfir karşılālar, kūlerden
11 misāfir çārılar, demirli kūsü var burda saröküS kūsü var. saröküS şindi çamrıca
12 oldu ya şindi çamrıca. **Sİ: Şimdi gideceğiz biz oraya.** ŞB: hē oraya gidēsiniz
13 çamrıca oldu. unnarı çārılar, davul zurna tutālar, esgi dūnnēmiS iki gün sürü.
14 cumādan başlar şindi ... yok. cumādan başlar iki gün sürü cumā dūnü yaparla
15 ekseyetle o_zamannar. üli yapālar yāni dūnnēmizde. misāfir çārılar mısāfirleri
16 de dernek yapeyiler akşamleyin, misāfir kalaba gelir hēkez misāfir alır kūy.
17 o_zuman kū kalābaydı. kū şindi, o_zuman kırk_āneydi, şindi yalan sülemim
18 ama om_beş_āne yokdur dokuz_on tāna onnā da kadın yok burda şindi. kadın
19 sayılı olarak ya üç kişi mi az, ya dört kişi burda kadın. ya üç ya dört kişiyiS ve
20 yaşlıyıS yāni. aşāda var bi kadın yaşlı bi de burda ben var. **Sİ: Genç de yok?**
21 ŞB: geniş yok yok, geniş de yok. te yukāda bi ... kadın var enverin_üş yānında
22 bi de yukāda çoban vā cāminin karşıısında çobanın qarısı vā dört dene kadın vā
23 başka yok, beş yok. şindi enverin dediği enver her zaman süler burda qarı da
24 durmiye arı da durmiye dēr, enver. qarı da durmiye arı da durmiye dēr. şindi

25 arılā vā ocuK_okudeyiler Şeyirde. enverin hanımı var Şeyirde
 26 ocuK_okutdu. Őindi ızı bűyűdűn alıŐıyeri, lan ardeŐi var o da alıŐıy
 27 onnara baıyeri. nāzif_ā var orda onun hanımı da Şehirde duruyeri, o da
 28 ocuK_okuduyeri űŐ tāne ocű var, kendi zatı saat, saat zatı. bēki gitmiŐdir
 29 Őehire. kűmesin yanında arabası vādır ırmızı, bēki Őehire gitmiŐdir. hanı bizim
 30 zāmanımızda kűy o alabaydı, oulda yanniŐ sűlemyim ama ır tāne talebe
 31 ıardı bi zamannā iki tāne űretmen_ oldu bi zamannar. bu kűy bűle olcā
 32 benim hi alıma gelmezdi. ben burda dōdum burda bűyűdűm burda evlendik
 33 ikimiz de amceyne, dıŐarı gitmedik_ iŐ. yaŐımız gűnűműz burda geŐdi. zaman
 34 geldi ır_āne oldu o alabaydı iki űretmen vādı. tabi hocalar de_ iŐiyeri,
 35 hoca durmuyeri. zamānında hocamız vādı yēliydi ldű. rāmetli hāfiS_āga vādı
 36 biS hāfiS_āgada acı ouduk urannarı, incesudan geldi, incesu kűsű vādı bu
 37 tarafda ordan geldi, rāmetli o outdu onna iŐde acı uran gűdűyez yāni
 38 ouyeS, apdez namaz o ādā ılıyez Őűkűr o Őűkűr hamdolsun. bűle yāni
 39 bizim gānŐlīmiz. iŐde oluK ocuu bűyűtdűk, evlendirdik. iki lum var ű
 40 ızım var, epsi evli Őeyirde, Őeyirde epsicī. bűyűk_olumun ızı birisi antalyada
 41 hotelde alıŐıyeri, ıbrısa gitdiydi ıbrısa bi sen aldı Şindi izinni emŐire olcā
 42 o da ouyeri. bi ızım var izmirde emŐire ıdı, emŐire ıdı o da orda zel
 43 astānede alıŐıyeri ızı.. torunum yāni torunum, bűyle. bi ızımın ocű va dā o
 44 māsebeyi ouye dā o māsebecī bitiremedi yāni yűselmē űraŐıyeri, yűselmē
 45 űraŐıyeri māsebecilī o da. bűyűk ızımınkileri iki ız bi ızınna iki lu var. unu
 46 ikisinī de evlendirdi birinin bi lu var birinin, ızın iki tāne ızı var, o da
 47 izmirli dāmāt. eŐkiŐeyirde, izmirli onna evlendi o da. ızım dedi bűyűk ızım
 48 saPriye adı, aynamın adıymış, ben dedi uzā ızımı vermiycēm dedi, uzā
 49 ızımı vermiycēm nasīp ta izmir bi kűy de, kűysű de vā da.. Sī: Foa? ŐB:
 50 herālde űyle, he he orda izmir. nasīp_ iŐde burda ocuk alıŐıra gōmŐŐler,
 51 nasīp_ oldu, dűnűr_ oldular, bize geldiler. dűnűrlű yaptık bizde, onu da aynı
 52 apartűmanda ocűn amcası vādı, bizim apartűmanda amcası vādı. onna da biS
 53 o samīmıydık ayınvālidesinne onun hanımınna o samīmıydık. onnā da
 54 gōrmŐŐler, bizi de biyenmiŐler, dēmiŐlē bu āyle iyi bunu açırmaylim unu da
 55 űyle evlendirdik. o mutlu o iyi yāni Őindi. iyiler hepsi iyiler. baŐa deycēm
 56 vā mı?

57 **Sİ: Siz muhacirsiniz?** ŞB: mĀCIRIZ. **Sİ: Anneleriniz babalarınız mı gelmiş**
 58 **oradan?** ŞB: şindi bi dedelēmiz gēmiş bulğaristandan, dedelēmiz gēmiş
 59 rumanyadan. unnarı ben bilmeyim. hatdā beyimin bubası altı yaşında gelmiş,
 60 bubası altı yaşında gelmiş. biz mĀcuruz. **Sİ: Nasıl geldiklerini anlatıyorlar**
 61 **mıydı?** ŞB: ayy onnarı iş, ben hiç bilemiyecēm şindi. amca annadır da ben onu
 62 bilemeycēm şindi. amca annadıyi nası geldiklēni hatdā bāzı annadır da buruya
 63 gelmişler burda salyalılā vāmış, salyalılar vāmış unnā demişler kaynatamnan bi
 64 kıS kardeşi vāmış, kıS kardeşi vāmış onnar buruya gēmişler burda tabi fakir,
 65 benim kendi bubamın_adı ümer, ömer dede dēmiş gitmeyin bi tarafa dēmiş.
 66 burda hana yok baba yok kızlan_olan geliyeri. dēmiş burdan gitmeyin siz
 67 burda konu kumşu arasında olursunuz, urdan gelirke bıkaç mal getirmişlē,
 68 burda da unnarın maķasda aķrabāları vāmış. maķas küyü ormanın āķasında. bī,
 69 adamın adını biliyem bē unuttum şindi, nēse o götürmüş_urya o.. maķasa
 70 götürmüş. maķasa götürüyeri orda tabi elinde mal kalır mı kalmıyeri, orda
 71 malları harcıyeler çoban duruyeri, kıS da tabi acık büyüyeri orda bi tâne çocuk
 72 buluyeler kızı evlendiriyeler. burıya hızlandırıverilē ne mal ne maşat, hij bi şey
 73 yok, burıya üyle gel.. yanız ümer dede, benim kendi bubam demiş, burdan
 74 gitmeyin siz demiş. siz demiş burda konu kumşu arasında olursunuz malınız da
 75 gitmez ürer demiş. u maķasdaķıları götürmüş_onu. bunu da beyim_annadiye
 76 ondan biliyem yāni her zaman annadır_o. üle olmuş yāni. maķas, mĀcır kūsü
 77 orası da, bulğarisdan avdan küyü. **Sİ: Avdan?** ŞB: avdan. işde bulğaris.. de
 78 köysü avdanmış yāni, ayrı ayrı mālēsi vāmış unu da beyim_annadıyeri.
 79 o_ķadānı biliyem. **Sİ: Avdan?** ŞB: avdanni kūsüymüş, avdannımış. ordan bī
 80 mücellep gelirdi bize, mĀcur, göçmen bu çoķ_gelirdin, bi zamannā demiş
 81 be_ım beyim, demiş büle büle, sen nerden biliyesin orasını demiş o da
 82 ordanmış yāni. demiş şüle şüle sunra o mücellep dedim adam mālēsini
 83 sülālesini annadıvēmış bunnara, beyime. tabi o oda durmuş ya o tā ī biliye
 84 bizimkiler fazla bilmiye aÇık kaynatam annattına o ķadā biliye, kaynatam zati
 85 altı yaşında gelmiş. altı yaşında gelmiş burıya. andan sō üle olmuş işde o_ķadā
 86 biliyem fazla pek bilgim yok, bilgim yok hiç şindi. dūnnēmiz derneklēmiz üle
 87 olurdu. bu küy büle düşcē hiç aķlıma gelmezdi, hiç. iki tâne üretmen_oldu,
 88 küy çok ķalabāydı, bēgir, inek, öküz çoban tutādıķ yedi sekiz tâne

89 çoban_olurdu ülenneyin, koyun keçi çobanı. kâve çalışırdı, cāmi çalışırdı, iç
 90 kalmadı kimse hepsi bitdi. andan sō deycēm işde büle. bāzı oturuyez toriyá
 91 erigin_altına gölgeye amceyle de bu küy büle olcā hiç aqlımıza gelmezdi.
 92 düşünürdük de.. şindi küyde, ömürde be_ĵim iki katlı evim var, evim var
 93 ik_ĵkatlı. dedik ki çocukları evlendiriyim de iki çocū var, altlı üslü qoruS. bis
 94 kendimize dēris bi yer acıķ alıp da yaparıs büle hasda oldūnda, ihtiyarladında
 95 duramıyıs, üle düşünürdük. nasip. şindi gene geçim_ĵiyi. bi basri var o da
 96 be_ĵim akrābām_olur, basri, genç, yeni gitdi şeyire burdāymış da, o allā
 97 rāz_usun, o şeyirde çalışırdı sōna burıya geldi rātsiz_olmuş burda. dedi ki
 98 tavuķ kümesi yapalım dēdi, ben sizi de yazcām dēdi. köytür, köytürü
 99 duymuşundur eskişeyirde oldūna, köytür tavuķları vādı şindi unnā qapandı.

100 **Sİ: Haa Köy-Tür.** ŞB: köytür, şindi unnā qapandı. andan sō basri teşvit etdi,
 101 dört arķadaş tavuķ kümesi yapTıķ, on sene çalışdırdıķ, tavuķ kümesini baķdıķ
 102 birincilī aldıķ, üdül de aldıķ altın aldıķ. sofça, uludere unnā alamadın. burda
 103 tavuķ iy_olū iki buçuķ kiloya kadā çıķdı tavıķ kırĵ_günde, kırĵ_günde iki
 104 buçū kadā çıķdı. hep ödül aldıķ sofçadan biri demiş, yav ābi demiş şı geriden
 105 gelseñ de demiş bize de demiş bi altın vēselē hediye demiş. siz hep önden
 106 gidiyesiniz demiş. hep bis teşekkür_aldıķ. şeyirden gelilēdi qonturola tabi
 107 mēmurlar, baķııcılar, ne deycem_unu veteriner, qonturola geliřlē. şōle bi
 108 kıvrırlılā hiç_aberin olmaS. temizlik_üzerine. çok ciddiydik tavuķlā öldü de
 109 hiç kümesin kıyısına atmadıķ. tabi ölcek_ayvan yaz günü, kış günü ölür. toplā
 110 götürü tā ormana dōru atādıķ. gelirle şōle bi kıvrırlırlar, hep birinci yazdılar
 111 temizlik_üzerinden. orhan vādı bi tāne, orhan o da müdür hem veteriner, gelir
 112 şükriye tiyze der sizin burası çiçek qokēr der, be_ĵim kızlām vādı iki tāne
 113 sevim, aynur unnā da genşdi o_żuman tabi beriden çiçek ekēlēdi büle kümesin
 114 etrafına çiçek qoķadı. bāçe de uzun orıya havuç_ekēdik hemen çıkarıdı bu,
 115 tam şı zamannā işde ikindi vaķdı gelir, gidēdi havuçlādan çıkarı yir. hanımı da
 116 gelir, hanımı da veterinēde çalışıyeri. şindi sigōrtada bilmem ne hanımı,
 117 sigōrtada. dedi bi gün, ben burda ekmek yaptım çör_otu qoydum içine,
 118 çör_otu qoydum götürdüm qolaç yaptım. bunnā da denK_geldi vēdim,
 119 hanımına dedi ki bunda dedi sıçan boķu va saķın yime dedi çör_otuya māsus

120 takılıye kendi yuduye, hī dedi beni kandırıyesin ī mi dedi. tāze қолаç afiyetle ye
 121 sen. orhan çok īydi allah rāzı olsun, kādeşimiz gibi olsun gelirdi şuruya benim
 122 iki tāne delikannı kızım vādı meselā yetişgin hiş çoK ciddī çoK da īydi, çoK..
 123 kendi zati evliydi. hiç komşu gibi ısım akrabā gibi gelir giderdi çok da ī
 124 çocukdu yāni. büle vaķit geçirdik. on sene kümese baķtıķ, on sene taş_ocā
 125 vādı taş_ocānda çalışdı amca, taş_ocānda çalışdı ordan sigorta şey ordan
 126 bākur_ödedi, taş_ocāndan bākur_öder, buriya geşdik sōna gitmiş şehire.
 127 şehire gitdikcen sōna burda bi komşu var yukarda bekir_āğa, bekir_āğa
 128 emsālī, yav kadir demiş sen demiş bi sigortayı arasana demiş bākurdan
 129 sigortaya geçme haķķın vāmiş senin demiş. olur demiş o da. gitdi araşdırıyeri
 130 büle sizin gibi kızlā var, demiş kızım ben demiş büle büle durumum ama demiş
 131 ben demiş peK bilemiyem demiş. acaba olur mu demiş bākurdan sigortaya
 132 geçebilir mim. amca geçesin geçesin demiş sen demiş hanımı al gel demiş
 133 senin 'çivtlīn var 'çivtlī demiş senin hanımın üzerine yaparıS sen iş.. çiv.. hanım
 134 işveren olur demiş sen sigorta olursun. üle aķdardıķ, notire gitdik elli bin_nira
 135 hācadıķ o_ğünü. o_żumanı tabi ben geşdim kaş sene oldu biz_orıyū biraķalı.
 136 sōnū dört sene ben bākurlu oldum dört sene, o sigorta oldu sigortadan emekli
 137 oldu. allah bin bereket vēsin şindi rātımız çok çoK_ī alla_razı_üşun. başka
 138 şindi tāla toķat yok gibi, zati yok gibi u da. malcılıķla idāre_uldük, kiçilēmiz
 139 çoķdur. inēmiz vādı, biķaç ineK baķādıķ, bāzı süt veriydik, küy қalaba olduna
 140 süt veriydik. götürüydü demirli kūsü var şurda orıya gidē ordan geliydi salētdin
 141 elli kilüya kadā süt veriydik, dört beş inek sāyardıķ, elimizde makine yok, elle,
 142 kızlāla. deycēm de vaķtımız üle geşdi kızım. çok şükür hamdolsun buna çok
 143 şükür şindi apdezimizi alıyez, namazımızı kılıyez, emeklimiz var çok rātız.
 144 çolā çocā hiç ārlıķ olmyeS çok şükür hamdolsun. kendi paramız bize yetiye,
 145 şeyirde de iki kat evimiz var onu da kirāya veriyez. kendi evim var altmış bi
 146 evlerde tıramva_yolunun üsdünde, orda beyaz bahçe va çay bahçesi var
 147 bilirsen? **Sİ: Yok oraları bilmiyorum.** ŞB : bilmiyesin o_ŗarafı di mi? fakülteye
 148 gidēke, fakülteye gide.. tepebaşı.. şey tıramvay ne diye onu.. göstepe.
 149 tıramvayın göstepe. göstepenin hemen dibi. göstepenin dibi tıramvay durānın.
 150 tıramvay kapının önünden geçiye. çok şükür hamdol.. rātımız iyi. şindi nīsan
 151 dedine duramiyes hadi buriye. ekimin on beşinde de burda durmiyez bi dā

152 gidiyes, bi dā gidiyes duru.. burda da durmuye.. burda zati ğomşu yok. ğomşu
 153 yok işde duruye bāçeyi acık ekiyes, domatisdi biberdi kendimiz yetişdiriyes
 154 hepsicini. salatalık, suvan, sāmısağ, patetis hepsini kendimiz yetişdiriyes.
 155 organik kendimiz yetişdiriyes. de şincik basri gitti de büyük, küçük ğızıma
 156 yollamadım ekmek yaptım yolladım, ev_ekmē yaptım yolladım acık bi şeylē
 157 koydum yanına ne bu.. o da hotelde çalışıyeri, tepebaşına gidēke orda hotel var
 158 ama özel otel deyim bāri. ... orda çalışıye o da ona ekmek yolladım şindicik.

159 **Sİ: Yapıyor musunuz ekmek?** ŞB: yapıyem, yapıyem ekmek. şimdi kıs kâdeşim
 160 var şurda aşāda, çok yapına yiyemiyes, onna annaşıyes dōd_ekmek ona
 161 dōd_ekmeK bana bi o yapıye bi ben. o yapāsa bana veri ben yapāsam ona
 162 verim. o şimdi ben ona iki tāne ekmek vēdim. şimdi bayramda ayrı ayrı yapcas.
 163 o yapcağ ben de yapcam bün ölüm vā vedat köy_izmetlerinde çalışıyeri ölüm,
 164 dedim bayram yemişi ismāladık gitmeyis bis, biz_arife günü gitcēs. tatlı
 165 ismāladık, kendine alırğa alır zati tatlı, bayram yemişi hepsini alır. gelin ev
 166 temizlī yapar hepsini biS hazıra gideris. dedim ben bayram kolacı yapcam,
 167 ekmek yapcam arife günü bizi gel al. kendi arabası var gelir alır. ekmek
 168 yaparım küyde durduna niye ekmek yapıyem. şeyir_ekmēndenē bıçılıyeri.
 169 salı günü kapının önüne geliye zebde yoğ diye bi şe yok salı günü ta burıya
 170 geliye çarşamba pazarı geldi diyem kapınin önüne hepsi var, hem isini getiriye.
 171 pēşembe günü de bağkal geliye yok yok yok, hepsi var. kıymasından tutuvē da
 172 et de südünden ne arāsan tüpün de hepsi var. hepsi var ondan da alıyes çok
 173 şükür rātımız çok_ī. hiç şikāyetimiz yok hā. be_im bildim bu kadağ. **Sİ:**
 174 **Ağzına sağlık.**

II.6 SEYİTGAZİ - Oynaş

Kaynak Kişi	: Münevver Atar, 70, okula gitmemiş
Derleyen	: Erdoğan Boz, İrem Yalçın, Fatih Doğru
Derleme Yeri	: Sokak
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, trafik kazası, köy hayatı, düğünler, doğum geleneği, halk hekimliği, kömür işi

- 1 **EB: Ne oldu teyze?** MA: kaçā oldu. **EB: Nasıl?** MA: araba, devrildik. **EB:**
2 **Nerede?** MA: seyitgāzi yolunda. **EB: Köy arabası mı devrildi?** MA: hē.
3 köv_arabası dil olanın arabası, gēndi arabamızdı. öle büyük_olanın arabası.
4 **EB: Nasıl devrildi?** MA: bilmeyiz ki nası oldūsa da. **EB: Ne oldu?** MA: e biz
5 işde böyle şey hasda oduk, hasdānelik oduk, ötekilēne bi şey olmadı. bi
6 dedeylen bana. ben ani kabīgalarım filān kırılmış üç_ay öyle hiç kıpīdamadan
7 yatdım.
- 8 **İY: Adın neydi teyzeciğim?** MA: minevver. **İY: Münevver?** MA: atar. **İY: Kaç**
9 **yaşındasın teyze?** MA: vallā yetmişimde, yetmiş geşdim. **İY: Maşallah.**
10 **Sağlığın sıhhatin kötü diyorum herhalde.** MA: kötü yavrım kötü. büyün
11 iy_oluyem yarın kötü oluyem. **İY: Doğma büyüme buralı mısın?** MA: buralı dil
12 sarıcaellez vādī ben ordan. seydigāzi kövünden. sarıcaellez mācurdur ora da.
13 **İY: Muhacir köyünden, ha sen buraya gelin geldin?** MA: gelin geldim. **İY:**
14 **Burası da muhacir köyü.** MA: bura da mācur.
- 15 **İY: Neler yaparsın teyze? Evdesin.** MA: hiç bi iş yapamıyım her_ışleri
16 yapārdım ama şimdi kayrı yapamıyım. **İY: Tarhana falan yapmıyor musun?** MA:
17 bu sene ēpsinden vazgeşdim yapamıyım kızım. yapālāsa yicēz yapmazlāsa yok.
18 **İY: Çocukların var gelinlerin var?** MA: var var ama hepsi ayrı ayrı şērdeler, bi
19 tenesi burda o da āyrı. biz dedeyle kēndi kēndimize. **İY: İkiniz kalıyorsunuz?**
20 MA: ikimiz, bağanımız da kāndi kāndimize bakıyez, bağanımız yok kızum. iki
21 kızım var ikisi de şērde, herkezin_ışı vā çoluğ çocuk. gidiyem duruyom
22 olmuye, çıkıp geliyez. ev turalım dedik orda temelli duramaycāz. e biz buraya
23 alışdık Kālan, köy yerine. **İY: Ekip biçmek de yok herhalde?** MA: gāli ekmiye..

24 hepsini ekēdim fasilesini, patetisini her bi şey_ekēdik iki üş senedir ekmiyez
 25 kalan. İY: **Neler ekiyordun? Patates, fasulye..** MA: patetis, fasile, suvanına
 26 varasıya kadar hep_ekērdik. gündöndü, hani haşaşı ekēdik haşaşı burayı yasağ
 27 etdiler, şindi yeniden gene başlamışlā kayri. bizim toprāmız da pek verimli dīl
 28 zati, suyumuz yok suyumuz. kıyulādan çekip de sulayiyez bāçeleri. İY:
 29 **Evlerde suyunuz var mı?** MA: evlēde vā şimdi. şükür_ālā evlēmize gēldi. İY:
 30 **Eskiden o da yoktu?** MA: esgiden o da yokdu, uzak çeşmeden getiriydik. sōra
 31 köy burıyı çeşme geldi allā_rāz_olsun, evle_imize de geldi tā rāt olduğ şimdi.
 32 İY: **Hayvancılık yaptın mı teyze?** MA: yaptım kızım hayvancılık çok yaptık.
 33 keçimiz de vādı hepsi vādı ama kayri bitidik. İY: **Peynir yapıyordun?** MA:
 34 yapādık yapādık, peyniri çok yapādım. İY: **Nasıl yapıyordun peyniri teyze?**
 35 MA: piyniri mi? piyniri keçileri sādı mı Kıoyunu sıcacık südünü sāyar hemen
 36 kabına süzērsin, mayasını katā kapar üsdünü öter, o hemen tutar. tutdu mu
 37 emen bi mendile sarā süzēsin, asāsın acık süzülür o. damlamā başlar bir_iki
 38 bir_iki ondan sō başkıya alısın. İY: **Ha tülbente bekletiyorsun?** MA: yā
 39 tülbēnte başkıya aldı mı o_zuman çok güzel olur. İY: **Tereyağımı nasıl**
 40 **yapıyorsun?** MA: tereyānı, tereyānı ben_ıç yapmadım ani. ben_ep süt yaptım,
 41 piynī satdım, bunnarı yaptım. İY: **Ha sattın da yapıp?** MA: hep satdım ben
 42 yaptım piynī satdım.

43 **FD: Siz muhacir değil mi teyze?** MA: mācır. **FD: Nerenin muhaciri?** MA: ben
 44 sarıcellezdenim. **FD: Bulgaristan'dan mı gelmişler?** MA: a a. ana.. dedelēmiz
 45 gēmiş o yannādan nēdense onnarı bilmiyem ben. **FD: Anlatmıyorlar mıydı?**
 46 MA: onnarı ben bilmiyim tabi. bıbamız da gēnç_öldü elli bir yaşında, elli sekiz
 47 yaşında öldü babam, pek genç gitdiler. İY: **Siz kaç kardeşiniz teyze?** MA: biz
 48 yedi gādeşdik üç gādeş kāldık. İY: **Onlar da mı buradalar?** MA: a unnā şerde,
 49 ben bu kövde. unnā zati, unnā da biri belörende, ikisi de belörendeydi urdan
 50 şēre gitdiler. oralar_ep mācur ya ep mācur oralar. İY: **Kabak tatlısı yapar**
 51 **mısın?** MA: ha onna_ın kabak tatlısını nası yapālā bilmem biz kazannāda
 52 kaynadıdik ondan sō süzer tavalā_ımız vādı bal tavası onda yapādık. İY:
 53 **Şerbetli yapmıyor musun?** MA: şerbetli yapāsın baştan, süzēsin ondan sōra
 54 kabakları kıoyāsın kazana kıaynar_o. kıoyulmā başladı mı bi dā hep kıarışdırısın

55 o güzel olū çok. kabağ, bosdan balı onnā pek güzel olur. onnarı yapādık ani.
 56 kövde yapādık burda yapmadım. sarıcellezde çok olur, kavın, karpız ayy
 57 şöyle yatım yatım olur. burlāda pek olmiye. **İY: Toprak verimsiz dedin değil**
 58 **mi?** MA: toprāmız verimsiz verimsiz pek olmiyā. hele kaş senedir kuraçlık
 59 gidiye mubārek temelli, būdaylāmız bile ōle bi olmiye. **İY: Soğuk mu buralar**
 60 **kışın?** MA: soğuk yok da sıcakdan şey oliye herālda yāmır olmayıverince bi
 61 dā būdaylā büyümiye. şey kıliye, cılız oluye ani.

62 **FD: Sen buraya gelin mi geldin?** MA: hē gelin gēdim. **FD: Ne zamandır**
 63 **buradasın?** MA: elli altmış seneyi geşdi. **FD: Sen artık Oynaşlısın.** MA: çok
 64 yavrum çok. şindik ğālik gendimiz de būn vāsağ yarın yok. biz de ğāli
 65 yaşlandığ ölüm, ya ūle. **İY: Allah sağlık versin.** MA: āmin gūzum āmin. **İY:**
 66 **Eskisi gibi değil şimdi.** MA: esgisi gibi iç yarısı.. yarımın yarısı ōsam gene ĩ de
 67 yok kızım. **İY: Düğününü burada mı yaptın, nasıl oldu düğünün?** MA: burda,
 68 burda ōdu. eveli yokdu ki kızım babam da fakirdi. eveli emen ōle
 69 pindiriverilēdi arabaya. şimdi dūnnē nası. **İY: Eskiden daha önemliymiş şimdi**
 70 **bir günde oluyor düğün.** MA: zēngin olūsan önemliydi ama fakir.. **İY: Neler**
 71 **yapıyorlardı eskiden düğünlerde? Kaç gün oluyordu?** MA: ē bizim dūnnēmiz bi
 72 başğaydı şimdi dūnner ep satına döndü. **İY: Anlat da ben bir dinleyeyim şu**
 73 **düğünleri.** MA: vallā unuttum be ğızım bizim dūnnēmiz.. kız tarafı çeyizini
 74 çok yapādı. e şimdi kız tarafınan olān tarafı bīr yapıyeri. bizim kızdān çok
 75 olūdu. **İY: Ne yapar ne koyardınız?** MA: bizim ep örme, yazma, tēlik, çorap
 76 onnā çok olūdu. yāni doğuma moğuma şeylē yokdu. peşgīlē vādı doğumalā
 77 vādı onnarı yapālādı. **İY: Patik falan?** MA: ō patik şimdi de çokdur. onnarı pek
 78 yapālā. **İY: Onları hangi gün götürüyordunuz damat evine?** MA: gelinne berābē
 79 gidēdi şimdi bi gün leri gidiye, verilip geliye dil mi? şimdi gelinne berābē
 80 gidēdi, gelin indi mi çiyizi seriliydi. şimdi bi gün 'önceden gidiye. **İY: Nasıl**
 81 **gelin evinden nasıl alıyorlardı gelini bir şeyler yapıyorlar mıydı?** MA: ne gibi?
 82 **İY: Saz ne bileyim işte ninni falan mani okurlar mıydı gelin giderken?** MA:
 83 okurlādı. e davullan ōdu mu çok olūdu tabi. **FD: Hatırlıyor musun hiç**
 84 **onlardan?** MA: a onnarı.. bizim kövlēmiz ĩydi de şimdi o dūnneri gödü mü
 85 onnar aqlımıza geliye emen. **İY: Gelini nasıl giydiriyorlardı?** MA: eveli

86 gelinnerin gelin_urbası vādı şimdi yok_onnar. gelin_urbası alınır kendin
 87 makineye dikdiriydin. şimdi dikilmiş hazır alıyeler. İY: **Ha beyaz gibi mi**
 88 **oluyor?** MA: beyaz dī sīrlı gibi şöle çok güzel olur. pēmbesi, māvisi her
 89 renginden olüdu. pēmbesini çok alılādı, çok geçēdi o. İY: **Duvak falan?** MA:
 90 duvā.. duvānı al alılādı bizim ep sürüyülek gidēdi.. kırmızısını ya. İY: **Şöyle**
 91 **telleri falan oluyor muydu kenarlarında?** MA: olur olur yā. tel bīden_olur. çok
 92 yapālādı. şindi yok onnar erālda? İY: **Kına gecesi yapılıyor muydu?** MA: kına
 93 gecesi zati olan_evinde olur, ētesi gece kız_evinde olur kına gecesi,
 94 olan_evine ētesi gece gidēler. perşembe gelir, perşembeye gene perşembeydi
 95 eveli dūnnē ya, perşembe ğız_evinde olüdu o günü.. İY: **Cuma geçerlerdi?**
 96 MA: pazā bizim, salıyla çarşamba perşembe olurdu. İY: **Onun bir sebebi var**
 97 **mı?** MA: bilmiyez ki şindi vā mıydı yok muydu. İY: **Düğün yemeği veriyor**
 98 **muydunuz?** MA: veriler, her ... dūn yemē olüdu_ille. İY: **Neler yapılıyordu**
 99 **mesela?** MA: ē ne bileyim nelē yapā pilāvdan başlar hepsinden yapālādı. İY:
 100 **Bir de de ben bir öğreneyim onları.** MA: unutmuşum ge ğızım. İY: **Olur mu**
 101 **hatırlarsın sen bana de.** MA: helvasından, erik hoşafından her şeysinden
 102 yapālādı. sütlaşından başlālā sütlaşı filān bilirsin. İY: **Sütlacı bilirim hı hı.** MA:
 103 onnarı ep yapālā. dūnnēde, gecelēde ep yapālādı. İY: **Böyle davet gibi geline**
 104 **davet verirler miydi?** MA: veriler. İY: **Yengeleri falan büyük yengeler çağırır**
 105 **mıydı?** MA: yengelē yengelē zati yengelē yapā dūnü ki, gelini. onnarı ep
 106 onnādan olur ne vāsa yā. şimdi dūnnē bi başka ödu, kolay ödu kolay dūnner
 107 şindi.

108 İY: **Çocuk falan doğdu mu farklı yaptığınız bir şeyler var mı teyze?** MA:
 109 onnādan öle şeylē yokudu_ķu. şindi başladı onnar. İY: **Eskiden yok muydu?**
 110 MA: esgiden yöküydü. evel neyse de ne vakıt yapāsan götürün şindi başdan
 111 ayā Qadā yapıyez. İY: **Tuzlar mıydınız çocukları?** MA: tuzlarız. o_zat_ille
 112 vādī ğızım. İY: **İşte o tarz ne yapıyordunuz mesela? Niye tuzlardınız?** MA: ö
 113 şindi sıcaklar oluya ya pişmesin diye tuzlālā. pişme.. hē yēlēne tuz ekēlē. şindi
 114 de vā mı bilmiyem küçük de hani büyütmedim. gelinner indiler ayrı ayrı tabi
 115 onnā kendīleri büyütüdü. İY: **Çocuğun ismini kim koyuyordu, neye göre**
 116 **koyardınız?** MA: hocalara koyduruyduķ şindi denişdi amma. hoca ezanınnan

117 koyadı. İY: **O mu seçiyordu?** MA: ne dēsen onu koyadı oca. sen kendin ne
 118 isdēsen. İY: **Sen çocuklarına kendin mi koydun?** MA: vallā kendimiz koyduk.
 119 hocaya götūdük koydūdük.

120 İY: **Başım falan ağrıdı mı bir yerlerin dizlerin ağrıdı mı bir şey yapıyor musun**
 121 **kendin evde ilaç gibi?** MA: ilāç.. bi hapım var hapımı yuTiyem_emen. İY: **Hap**
 122 **değil böyle otlardan ne bileyim.** MA: hā ōle şeyleri bilmem ki ben, hiç bilmem.

123 İY: **Bilen yok muydu köyünüzde falan?** MA: ay_onnar hep_ödü ki yok.
 124 bilennē vādı ama biz onnādan öğrenmedik işde. İY: **Keşke öğrenseydiniz.** MA:
 125 keşge öğrenseydik ğızım ya, ya. öğrenmedik. ō benim kaynam ō şey çıkarılar ani
 126 ya temrē dēlē öte beri sancıları hep ilāşlādı ya ūrenmemişik_ışde. İY: **Ha**
 127 **otlardan ilaç yapıyordu.** MA: ilāç yapadı. yapdı ilāçlar ĩ gelīdi ama biz
 128 öğrenmemiş.. şimdi pişman oliyem ama. can_acıısı zor kūtarivēsen iy_oluyu dīl
 129 mi? e baçalım hayıllısı. siz şērden mi? İY: **Üniversiteden geliyoruz.** MA:
 130 ünüverseden hē.

131 İY: **Torunların okuyor mu senin de babaanne?** MA: yok okuyan torunlarım
 132 yok. vār bi tene de ğāyli erālde ōretmen çıkııcek gibi. nēdeymiş bilmem bu sene
 133 şērde oğucāmış erālde. bi tene var başkaları okumadı ani. İY: **Amca da duruyor**
 134 **mu sağ mı?** MA: sā. hasda bō_ün erālde yatıye. İY: **Allah ömür versin. Aynı**
 135 **yaşta mısınız?** MA: amıcan benden dört yaş büyük. FD: **Sen okudun değil mi**
 136 **teyze okul?** MA: ben bi acık gitdim oğula, bi sene gitmedim bile fakiriz ya
 137 bābam bizi ocağ.. kömür yuvālādı eveli ya kömür_ocā yīmā gitdik. iki gün
 138 oğula gitmedim, bırāqdīm dēsdan ōretmen bene o kitabı vēdi gitmedim bi dā.
 139 gitseymişim keşge. kime_ētdim kendime. acık okuyaydım ĩydi dil mi? İY:
 140 **Tabi. FD: Okumayı biliyor musun?** MA: biliyem de sāde ğoca yazıyı ōle
 141 ötekilēni bilmiyem. ani yazmadım da ani bilmiyem onnarı. FD: **Mezun olmadın**
 142 **ilkokul?** MA: a olmadım ōlum gitmedim ani. diyem ye bi sene bile gitmedim
 143 oğula.

144 FD: **Kömür işi ne yapıyordunuz siz?** MA: kömü yapālādı da satādık. alīla hani
 145 mangallāda yakıyelē ya ha ōle kömü yapādık. FD: **Nerede satıyorsunuz?** MA:
 146 sarıcellezde. kö.. bābamın yanında. İY: **Kömür maden mi çıkıyordu yoksa?**

147 MA: mādēn dīl meşe kıyādık. İY: **Meşeden ha odun yapıyordunuz meşe**
148 **kömürü.** MA: meşe kömürü yapādık. FD: **Siz yakıyor muydunuz?** MA:
149 kändimiz yapmayız da satar alīdı. İY: **Nasıl yapılıyor meşe kömürü?** MA: meşe
150 kömürü ne_bileyim yuvādık bubam onu ateşlēdi bi dā nası yapadı bilmem. İY:
151 **Üstüne toz mu geliyordu?** MA: hē toz koyādı canım. üsdüne çam pūçeklēni
152 ekēdi andan sōna toz_atar, ateşlēdi. uzūn bi sırā çıraları koyādı onun ōtasına bi
153 tā yanā gidēdi. eveli çok fakīlik vādı ōlum şindi yok. pek fakīlik vādı.
154 çalabayız da yedi gādeşdik tabī, ana buba sekiz dokuz kişi oluyez galabāydık.

155 **İY: Bu ev sizin mi teyze?** MA: hē benim. evlē de gidiye gāli ĩsannā da gidiye
156 epsi gidiye gızım epsi. İY: **Allah can sağlığı versin.** MA: eve girem de bi çay
157 yapem ben size. İY: **Sağ ol teyze çok teşekkür ederiz sağ ol tokuz.** MA:
158 keşgelen şuraya getire de yapeydim. İY: **Sağ ol teşekkür ederiz.** MA: benim
159 aklım yok canım. aklım gelip geçiye ōlum benim. vallā geçiye. ben çabıcaçık
160 koyem de yapem. FD: **Allah razı olsun. Biz çok içtik çay.** MA: nēde işdiniz?
161 İY: **Her yerleri geziyoruz biz, bütün köyleri.** MA: her yēde. kövleri. ne_çin
162 kövlere? İY: **İşte böyle senin gibi teyzelerden dinliyoruz tarhanayı nasıl**
163 **yaparlar, düğünleri nasıldı eskileri dinliyoruz.** MA: şindi ben gāzā olalı gızım
164 benim aklım almiye, unuduveriyem emen. şindi bi yemek yapmā çalkem ille bi
165 bi şey unudiyem, oturuyem undan sō aklıma geliye. ondan sōra aklıma geliye
166 bi dā yenden başlıyem yā. allah hayīlısını vesin. İY: **Sağ ol teyze ağzına sağlık,**
167 **teşekkür ederiz.** MA: sa_olun siz de sa_olun, allah rāzı olsun. İY:
168 **Allahısmarladık.** MA: sa_ol yavrum allah rāzı olsun, güle güleyin hayırlı
169 yolculuk size de. İY: **Sağ olun.**

II.7
SEYİTGAZİ - Şükranlı

Kaynak Kişi	: Zülbiye Çakır – Gülten Çakır, 72 - 47
Derleyen	: İrem Yalçın
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, kış hazırlıkları, yemekler, düğünler, doğum geleneği, hayvancılık, Kurban Bayramı, kuşburnu hoşafı

- 1 **İY: Nasılsın teyzeciğim?** ZÇ: İ yavrum sen nassın? görev? **İY: İyiyim isminiz**
2 **neydi?** ZÇ: zülbiye çakır. **İY: Üniversitede öğrenciyim ben Zülbiye teyze. Kaç**
3 **yaşındasınız?** ZÇ: ben yetmiş iki. **İY: Maşallah. Buralısınız?** ZÇ: buralı da
4 şehirde duruyez biS, çamlıcâda qarafillêde. **İY: Şey yazları mı geliyorsunuz**
5 **buraya?** ZÇ: yazları bir_âfta oldu geleli, acık evleri dedim silem süpürem
6 bayram geliye ya. **İY: Maşallah eviniz çok güzel ama.** ZÇ: bayramda burda
7 oluyoS. **İY: Öncesinde geliyorsun.** ZÇ: ya. öncesinden geliyez de gitçeS tā.
8 kurban kesilirse hanı kurbanlık alıyeriz burda, buralâda kesilirse geliyoz,
9 şehirde kesilirse gelmiyoS. **İY: Doğru söylüyorsun. Kendi kurbanınız yok ama**
10 **normal alıyor musunuz dışarıdan?** ZÇ: alıyoS. şindî ilēsi ödū zaman.. **İY:**
11 **Buralısınız değil mi? Burası muhacir köyü mü?** ZÇ: mācur. **İY: Siz de**
12 **muhacirsiniz?** ZÇ: mācur. **İY: Bizim hocamız da muhacir. Üniversite biz de**
13 **dolaşıyoruz işte köyleri araştırıyoruz.** ZÇ: tabi yavrum bi ihtiyacınız vâdır, bi
14 şeylê sorcânıza. **İY: Neler yaparsın teyze?** ZÇ: İ_ım ba yavrım hiç bi şeycik tē
15 her şey yaptık. burda durduk, ağılda durduk, koyun gütdü, davar gütdü. yirmi,
16 on sekiz sene ağılda durduk ondan sō bōnservesi vardı itfâyiden asgerde, afyon
17 şeker fabrikasına gitdik. orda çalışıdı yirmî iki sene de oğda durduk, burıyâ
18 geleli kaç sene oldu? emekli ödū doşsan âtıda burıyâ geldik. eskişeyirden
19 ev_aldık emekli parasınna. şükür şindi İyiz, şeyirde qalıyoz, burda qalıyoz. **İY:**
20 **Çocuklarınız orada mı?** ZÇ: çocuklarımız denizlide. bozükTē çalışırdı kât
21 fabrikasında orası iflâz_édenden sōñ sūt arabası aldı şindi denizlide çalışıyo.
22 ördalar, bi kız bi olan torun. /.../ **İY: Yeğeniniz.** ZÇ: yi_enimiz. hepsimiz bū
23 gelinnen benim gelinim qardeş. iki kızdılar birini ben_aldım birini de

24 ̑ltim_aldı, iki kardeş. İY: İki elti iki kardeş oldular. ZÇ: şehire vādınan
 25 k̑adeşinne, burıya geldinen de ablasınna ikisi de be_ım gelinim. İY: Onlar da
 26 mı bu köylü? ZÇ: onnā da bu k̑ölü. yāni bu k̑ölü. annesigil üş, üş ğarda.. /.../
 27 oldu yavrum bakām. h̑erkesin memleketinde durulmuyo ki m̑ejbur ... işin
 28 nerde..

29 İY: Kış hazırlığı falan yapıyor musunuz buralarda teyze? Kışa bir şeyler hazırlar
 30 mısınız? ZÇ: burdā.. hazırlıyeS orda şeyimiz var hepsini orda hazırlayez. İY:
 31 Ha burada yapmıyorsunuz. ZÇ: burda yapmıyoS. turşumuzu, mağarnemizi h̑er
 32 şeyi, tarınamızı h̑er şeyi şehirde.. İY: Nasıl tarhana yaparsın? ZÇ: ben_ıni? un
 33 taranası, göce taranası. İY: Nasıl yapıyorsun? ZÇ: göce tarinasını süzme yurdu
 34 burdan gelinden yurd_aldım, süt, yürt yaptım süzme yürt, göceyle k̑ardım,
 35 k̑urutdum, k̑oydum kışlık. İY: Böyle topak topak yapıyorlar. ZÇ: topak topak
 36 yaptım. topak yap dediler ilēsi be_ım de ufağ vardı. gelinin yengesi,
 37 amcasının hanımı dedi topak birağ yördu şeyi olmasın, topak yaptık. İY:
 38 Buralarda başka yapıyorlar bizde hep böyle un gibi yapılır salçayla. ZÇ:
 39 salçayla. salçayla un gibi yapıdılar mı onu un ço.. un tarınası deriz biS. onu üle
 40 yaparıs.

41 İY: Buraya ait bir yemeğiniz falan var mı? Farklı bir yemeğiniz bir şeyiniz hani.
 42 ZÇ: yārım burda far.. 'farklı yemek ne yapıcáz köy yeri anamızdan atamızdan
 43 ne gördüysek onu yapıyeS. İY: İşte size doğru gelen yani normal gelen bize
 44 farklı geliyor mesela. ZÇ: farklı geliye tabi tabi. h̑erkesin yemēni şeyi ayrı. GÇ:
 45 bizim en_önēmlı burda m̑acir kırması d̑elē ya börek vā. İY: Kırma? ZÇ: kırma
 46 ya. İY: Sizin adınız neydi abla? GÇ: be_ım gülden çağır. İY: Gülden Çağır. Kaç
 47 yaşındasınız? GÇ: kırk yedi. İY: İşte her yörenin bir başka bir şeyi var. ZÇ:
 48 başka şeyleri var tabi.

49 İY: Eski gelenekler hep köylerde şimdi kaybolmuş. GÇ: kayboldu. eskiden biz
 50 üç_akşam d̑ün yapadık mesā evlenme d̑ünnēnde. şimdıcik zāten bi kına gecesi
 51 bi salon oluye k̑üde d̑ün yapan bile yok. İY: Artık yok. /.../ Ee köy düğünlerini
 52 anlatıyordunuz. GÇ: köy d̑ünü k̑almadı işde yapan k̑almadı. İY: Sizin
 53 düğününüz burada mı oldu? GÇ: burda oldu. da şimdi zāten köyde iç kız yok,

54 beñim de kızlarım vā onnā da şehirde. **İY: Okuyan yok mu küçüklerden?** GÇ: 55
55 iki tâne talebemiz vā biri liseye gidiye, birisi de ilkökula başladı onnā da 56
56 şeyirde geçinemedi de geri geldi yāni. gēnç yok gēnç. en genci biz_ışde 57
57 muhtāla en genci. ... ZÇ: ikisi talebelēden buranın kōlūsü hani. unnār da 58
58 okuyannar burda_ıılā bizim dī. GÇ: küyde otuz beş_āne var hiç gēnç nufūs 59
59 yok, bi dede bi nine. birbirine su veremeyen ta_ım. ZÇ: en gēnç işde bu 60
60 gelinimiS burda. bit_ā hep bizler hep şehirdeyiz. **İY: Gitmediniz siz de?** GÇ: 61
61 biz gitmedik. /.../ iki yılli bitīdi şindi anadoluyu okuye dı_ādan, a_ı_oretim. 62
62 **İY: Maşallah.** GÇ: siz osman_āzide örenci misiniz? **İY: Hı hı evet.** GÇ: 63
63 'ösman_āziden geliyez dedi ya ondan diyem. bizimkilē anadoluyu okudu ikisi 64
64 de. **İY: O da bize yakın işte. Sizin düğününüz bir hafta mı olmuştu?** GÇ: cumā 65
65 günü başlāyıp pazār günü sona eriydi o_ zaman iki gün_olu. **İY: Nasıl** 66
66 **yapılıyordu?** GÇ: e bi gece olan_evinde olurdu, bi gece kız_evindē kına gecesi 67
67 olurdu, ikinci gice de ta_ı gecesi olurdu. ta_ı ta_ılırdı, kız tarafı ta_ıyı gece 68
68 ta_adı. yāni o 'erkeklē _arı_ımazdı, _adınā büle kendi arasında bārılırdı. 69
69 annesinden, babasından, _omşusundan. pazār günü de olan_evinin ta_ıları 70
70 bārılırdı. büle üç gün olurdu şimdıcik hemen bi gün, bi gece. **İY: Kıyafetler** 71
71 **falan nasıldı?** GÇ: kıyāfetlē o_ zaman şalvārdı. **İY: Düğünde yani.** GÇ: dūnde 72
72 de şalvārdı. kına gecesinde māvi hēm gömlek hem şalvār ta_ım_ olurdu. şeyde 73
73 de elmāsiye giyilirdi. **İY: Elmasiye? O nasıl bir şey oluyordu?** GÇ: kırmızı, 74
74 güllü bi ipeksi şey_ışde. **İY: Sizin köyünüze ait?** GÇ: hē bilmem baş_ā yērde 75
75 de öyle mi giyilirdi o_ zaman bizim küyde öyle geyilirdi de ben gērçi gelinnik 76
76 giy.. ben gelinnik giydim de. **İY: Böyle bindallı gibi mi?** GÇ: gösderem ben 77
77 sana alıp da gelem. **İY: Tamam en son bakarız. Özel böyle yemeğiniz, düğün** 78
78 **yemeği gibi bir şey var mı?** GÇ: dūn yemēmiz özel dil āynı yemeklēden_ışde. 79
79 önceleri dūnnēde bizim pirinç pilāvı yapılmazdı büle yuf_adan, _uru yuf_adan 80
80 pide deriz biz üle yapılırdı tepsilēlen hēr sofraya. şimdıcik fasilye, pilāv, _orba 81
81 dūnde. **İY: Onunla et mi yapılıyordu?** GÇ: hā ha. şimdıcik _orba, fasilye, ētli 82
82 pilāv üle yapılye. olsa da dūn olmiye küyde temeli hiç _alınmadı. **İY: Şehirde** 83
83 **yapılıyor.** GÇ: şehirde. e te be_ım kızlā evlense burda yapılmaycek mejbür 84
84 şehirde yapılycek. **İY: Kınası falan nasıl yakılıyor bir adeti var mı?** GÇ: bizim 85
85 zamānımızda nası yakılırdı, iki eline de kına yakılır, olannā gelmezdi zaten

86 kadınlar arasında, h rkes s maşır_ l  geline. annesi, yak nnarı, gelinin
87 yak nnarı  leydi ama Şimdi k almadı. i   lama falan yok. ** Y: B yle mani, t rkt **
88 **falan da s yl yor muydunuz?** G : h  s lenilirdi ama. ** Y: Ne denirdi hatırlıyor**
89 **musun abla?** G :   ben bilemem i  m ni s lemedim, s leyenn  v dı da. ** Y:**
90 **Sen hatırlar mısın babaanne?** Z : m niyi mi? hatırlamıyam be y rum ben Şindi
91 Şey, yapıdım unuduyorum.  ay_ tim ben sana. ** Y: Hi  gerek yok sağ ol.** G :
92 Şey dıŐ kıl  da isdemedi imen b  ille i in dedim ben birer kuşburnu. Z : ben,
93 gızım senin kuşburnu fil n var a bende  le ted rik yok. G : getirem buraya da.

94 ** Y: Yok yok hayır hayır. Şimdi eskiler farklı oluyor biliyor musun abla her Şeyi**
95 **doğumları,  l mleri. Doğumda falan yaptığınız, bebek doğduğunda..** G : biz
96 iki, iki do_ um yaptım ben_ sd neye gitmedim, burda ebeyle. ebe de yoktu
97 ani Şeyirden gelme de ebe yoktu. bi yaşlı nine v rdi onna yaptım bis
98 hasd neye gitmedik. ** Y: Hani bebek doğduktan sonra b yle kırklarlar, tuzlarlar**
99 ** yle Şeyleriniz var mıydı?** G : hı hı vardı vardı. ** Y: Ne yapıyordunuz mesela?**
100 G : kırkl dık, tuzl dık. bebek d duna tuzla h r tarafını tuzl dık tere koğmasın
101 s na teri koğmasın deye ondan so_ a yık dık beb , sarı  le yatırıydık. Őimdilik
102  le bi Şe yok. ** Y: B yle sarı gelmesin diye t lbentler..** G : tepesine sarı be..
103 t lbent koy sın bi de k ndaqlama v dı bizim zam nımızda. ** Y: Nasıl oluyor?**
104 G : elini ay nı sıkıca b l sın beb n d zg n_ olsun deye Őimdilik s bes. ** Y:**
105 **Şimdi yok.** Z : y k yok. G : ben aslıyı tem li ben ikinci kızım Şeyde d duydu
106 k sımda d duydu gece yataka  şam k ndaqladım  Őumesin gece deye. gece
107 bura s k_ oluyo sab liyin ne kad  so_ uğdu. Z : sab liyin kır yı bi g reydi,
108 kır  v dı koç sab li.. ben sab liyin sabah namazını osman_ nı oğudu? G :
109 duymadım ben g l ğimda  ltıya beş v dı on k la oğuniye ya. Z : duymadım,
110 ben duydum g l ğım da a ıp da dinnemedim. t  g neŐin suyu ben ayakl mı
111 yıkar a geldi kır  dedim ... a ıp da ben sab layın bağıyem. g lten alın Şeker
112 be. G : Şimdi  ay_ ğdim ya i  yem c m.

113 ** Y: Siz hayvancılıkla mı uđraŐıyorsunuz abla?** G : h  hı. koyunn mız,
114 inekl miz v  işde onnarı bırağıp gidemedik g zl la. Z : gidicekl di kızların
115 ikisi de, kızlara_ yev_ aldılar Şeyirden, hemen tavuğl rni fil n bitirdiydi s zde
116 yazık zavallım gelc di, inekleri v dı 'satılmadı. inekleri satem Şey_ dem

117 deyesiye bi de muhtar_öldü kaldı burda. İY: **Peynirini sütünü kendin mi**
 118 **yaparsın?** GÇ: hī. kendimiz, biz kendimiz yapıyez ama kızlā köy peyniri, köy
 119 südü yemiyelē ki. İY: **Ay ben çok seviyorum çok güzel oluyor. Nasıl yapıyorsun**
 120 **peyniri mesela abla? Sütü kaynatıyorsun.** GÇ: çok kaynatmāyız emen acık
 121 ılıncaq kadā kaynatır, mayalār, ondan sō tutunca süzeriz, sonrā basdırız onu
 122 çendeleyle, tuzlarız. İY: **Çendele dediğin taş mı?** ZÇ: tülbent, beyaz tülbent. İY:
 123 **Ha çendeler hı hı.** ZÇ: ona çendele denir. GÇ: ona süzēsın. ZÇ: beyaz tülbent
 124 alırsın yincelērinden peynir süzmek_çi. çok yapıydık keçi peyniri, koyun
 125 peyniri ağılda durduq ya. İY: **Onun üzerine taş mı koyuyorsunuz sonra?** GÇ:
 126 basdırınca koyiye suyu çabıcacık çıksın deye, evel kıymazdıq şimdi koyiyez
 127 inek peyniri olunca erālde. şimdi ineklēden yapıyez kıyunnarı sāma yok. İY:
 128 **Böyle tulumlara falan..** GÇ: 'esgiden basılırdı da şimdi basma yok. İY: **O nasıl**
 129 **yapılıyordu tulumu?** GÇ: o dilim peynirleri o ufalaqlāsın büle ōma deriz ilēnde,
 130 çor_otu kıatāsın çörek_otu büle topalaq yapā bi gün bekledirsın. ondan sōnā
 131 deriyi gūzunun derisini dikēdik, içine basādık_onu. bi dā bi sene yi bi
 132 şey_olmaz. şimdıcık bassan da şüle hemen iki kilōluk beze basiyen. ZÇ: şindi
 133 büle basılmıyo ağılda duruqa çok basādık. bülū beş tāne filān tulum basādı
 134 rāmetli kāmil_enişdem. ovādık, topaqlarını yapādık onu getiriydik bi gece
 135 enişdemiz olurdu görümcem_onda.. GÇ: bizim de annannem basādı.
 136 gūvvetlice basdırısın havā_almaz. havā alırsaydı küf_olur deye
 137 hava_almaycāq sıkıca basdırısın. İY: **Onu dikiyorlar mı ağzını?** GÇ: āzını dil
 138 dibini dikēsın de āzı zaten boynu şu kadā bi şe oluydu. ZÇ: kızūyu kesēsın
 139 yüzdü mü nasıl burası tabi açık şey_edir, āzını küçücük bırakırsın boğaz
 140 yerini, altını da dikēsın, gözölce onu ykāsın tuzlarsın undan sō peynirini ona
 141 basar. İY: **Sürekli aynı tulum kullanılabiliyor mu?** ZÇ: kıullanmazdıq biz hani
 142 kızu tāzeleniye ya hep kızumuz oluyo ya. İY: **Ha olduğu için.** ZÇ: ya. GÇ:
 143 bir_iki sene kıullanabiliyen de devrısı sene ilk seneki kadā şey_etmiye
 144 kırudıye peyniri. yeni olunca kıurutmiye yımışak duruye içinde peynir. İY:
 145 **Suyunu çekiyor herhalde?** GÇ: hē hemen suyunu çekıye kendi yımışak
 146 duruyeri. ama ikinci sene o kadā şey_etmiye. zāten şimdi üle yapān kıalmadı
 147 ērkes şeyden beyaz patışkadan dikıp şu kadā yapıp. ZÇ: şindi tulum desen
 148 bizim, sen gibi bizim kızılāmız da bilmez o tulumu. onnar çünkü gömedi. şindi

149 bülē kese yapıyoz. **İY: Biz geziyoruz ya köyleri görüyoruz yani yapanları.** ZÇ:
 150 bizimkileri başka yerde vādır. bizimkileri ... GÇ: biz deri tarafına basarız bazı
 151 yēde temeli o nası olur onu gōmedik de sülēntisi kıllı tarafına basālāmış. o
 152 kıllı kıllı olur aslında. ZÇ: olmaz mı be kısım. **İY: Oraya basan ben hiç**
 153 **görmedim.** GÇ: ya ī bi kıızıyelē o kısmınī da. ZÇ: bilmem. ne kadā ka.. **İY:**
 154 **Daha mı şey oluyor acaba?** ZÇ: ya bilmezine erālde yağrum o şeyli yerine kıllı
 155 yerine zāten olmaz o. GÇ: bak bizim kızuyu kesdımızde boynunda kıara vāmış,
 156 bize de mısāfirlē gēmiş ēvdeyke tā anamgildeyke, onu ōrda kıara gōmüſle eve
 157 varınca tulumun orasına siyahtan ay yıldız yapmışlā onnā boyamış siyaha deye.
 158 bizim kızunun siyahı vāmış aslında. onnā onu boyamışlā onnā üle boyamış
 159 iy_oluyeye herālde deye ani. **İY: Sizden görüp.** GÇ: hī bizden görüp. ikinci
 160 geliſlēnde siz gibi biz de tulumu boyadık eve varınca dedilē. dediK biz_onu
 161 boyamadık ğuzunun kendisinin vādı. **İY: O da süsü oluyor.** GÇ: süs o.. süs
 162 yapmış sanmış onnā onu. ZÇ: ama gene yapādık ğülten. GÇ: süs yapā
 163 mıydınız? ZÇ: ya süs bülē rāmetli eniſdem ſeydenden sō yengeme ay yıldız
 164 yapırdıydı. GÇ: ā ondan onnā ay yıldız yapıdı. ZÇ: hē ay yıldız yapırdıydı
 165 tulumları. bilmiyem nazar olmasın deye mī üle. GÇ: hayır kıara boya mı kıara
 166 kırum mu? ZÇ: evet yā. **İY: Kömür gibi bir şey mi?** ZÇ: he he kömür gibi bi
 167 şey. GÇ: ateſde odunun yanan yerinne cızıverisin. ZÇ: kömürle cızıverēdik nası
 168 odunun kömürü olur, kömürle ſüle hafif. çıkar meselā ſey_ıtse. GÇ: yıkadına
 169 gidē.

170 **İY: Kurban Bayramı da yaklaşıyor ſimdi o kurbanlıkları falan da süsler**
 171 **miydiniz?** GÇ: ğurbannıkları kına yaķarız sādece biz. ZÇ: ſeye küçük hayvana
 172 kına yaķılır da büyük sīr_alıyoz ya onnara iç yaķdīmızı bilmem. GÇ: alında
 173 vādı geçen sene miydi. ZÇ: vā mı? o satannā ſey yapmıştır. **İY: Bir gün önce**
 174 **mi yakılıyor?** GÇ: üç gün önce de yaķılır. üç gün önce yaķılır da gece rüyāsını
 175 görüymüş dēlē. yedi yerine kına sürürsün büle bi başına ſey yan taraflāna
 176 yaķarız biz üç gün önce. **İY: Hayvan mı rüyāsını görüyor?** GÇ: hā üyle dēlē de
 177 ondan yaķarız biz illā ki ama ſeyirde satın_alıp gelip kesi.. **İY: Normal**
 178 **kesiliyor yani başka bir adetiniz falan yok Kurban Bayramında?** GÇ: yok yok.

179 tekbirle kesēlē, 'parçalā kesmeyennere veriS, gelennere koyarıS başka üle
180 şeyimiS yok.

181 **İY: Bir de gelirken çok fazla kuşburnu gördüm.** GÇ: burda çokdur. **İY: Burada**
182 **çok. Ondan bir marmelat bir şey yapar mısınız?** GÇ: biz yapmayıS. bazıısı
183 toplayıp kurudur da üle marmelat falan yapmayıS. ZÇ: yapannā vā da biz
184 bilmiyez anadan atadan görmeyince. GÇ: rāmetli ümmü yenge reçelini
185 yapıyem bana ī geliye dēdi. ümmü yenge şeker vā bende.. ZÇ: bi sene
186 hārmanda ani topladıkdı ya senne o_zuman aytengil de burdaydı kulaqları
187 çınnasın. ālimē_onu kaynadırdım ārzūyla ikisi içēdi kızla bizde duruken.
188 arzuyla ikisi doldururdum şişelere. GÇ: i hemen çaydanniğda mı kâynadırdın
189 tencerede mi? ZÇ: tencerede yārum hoşaf gibi kaynadır.. GÇ: hamiyet_ablam
190 ondan içiye de çaydannā bıkaç koyıyeri ondan içiye bi dā. ZÇ: ya üle
191 yapmazdım ben bayā tencereyle şey_edē bi de acık elimle şey_edē suyunu
192 geçiriydim şişeye kōrdum, çıkarıydım yukarı içēlēdi. hani başka büle bi şey
193 yapmasını ne_bilim burda çok.. **İY: Biz çorbasını yaparız bir de.** GÇ: nası
194 yapıyeniz onu? **İY: O marmelatı sulandırırız tatlı, göceyle çorbasını yaparız.** ZÇ:
195 onu duydum ben de yapmadık_anı. GÇ: sen nerelēdensin? **İY: Ankara.** GÇ:
196 ankaralı hī.

II.8
TEPEBAŞI - Yeniakçayır

Kaynak Kişi	: Ayşe Şenev, okula gitmemiş
Derleyen	: Erdoğan Boz
Derleme Yeri	: Ev
Kayıt Türü	: Video
Konu	: Tanışma, göç, eski ve yeni köy hayatı, yöresel kıyafetler, hayvancılık, çocuk oyunları, düğünler, çocuklara ad verme, yemekler

- 1 **EB: Teyze, adın nedir, adınız?** AŞ: ayşe. **EB: Soyadınız?** AŞ: senev. şenev.
2 bunnarınki, aynı. eb berāberiz. **EB: Yaş kaç?** AŞ: yaşım, çok yaşım. **EB: Kaç,**
3 **seksen var mı? Doksan, yaş doksan. Okul okudunuz mu teyze?** AŞ: bi şi,
4 cāhilim yayrūm bilmiyim. **EB: Okul okudunuz mu? Okula gittiniz mi?** AŞ:
5 hij bilmiyim yāyrūm, oğulu gitmedim. bizim günümüzde oğul yokdu yāyrūm.
6 **EB: Öyle mi? Niye yoktu?** AŞ: yokdu ya o kada oğul yokdu. esgi yazıya
7 gidēdilē ben esgi yazıyı da bilemedim. **EB: Hee. Okul ne zaman geldi bu köye?**
8 AŞ: ne bileyim ne zaman gēldi, hic bilmiyim. sen gitdin mi oğula? bu da, bu da
9 gitmemişdir.
- 10 **EB: Peki. Şimdi merak ediyorum, sizin babalarınız nereden gelme,**
11 **Bulgaristan'dan gelme mi?** AŞ: bubamın mi? urumelinden gēlmiş, tā dedelēmiz
12 gēmiş, bubam eskişeyirde dōmuş zati üyle dēdi bubam. dedelē gelmiş. **EB:**
13 **Nasıl gelmişler anlatıyorlar mı? Nasıl zor gelmişler?** AŞ: çayırlara yapınmışlar,
14 çayır var şurda, çayırı yapınmışlar, içmişler soğuk suyu içmişler, hēr birinin
15 k̄anı şişmiş dalağ olmuşlar, onđāñ sına çıkmışlar bu taşların ardına gelmişler
16 yapmışlar. şindī taşlar yıkılıyı diye şikāyet etdik, belediye nelē yaptı bize. bŭle
17 hēndek yaptı derin derin, ben gitdim bağdım āz derin dī, üç kat yapmışlar a.
18 ben iç kōrkmiyim gider bakırım. **EB: Baba, şimdi babanız nasıl gelmiş**
19 **Bulgaristan'dan?** AŞ: gāli nēyle geldiyse gelmişler işde, burlāda dōduğ
20 büyüdük. iç suyumuz yokdu bi şiyimiz yokdu. hārman düvēdik gidēdik sapa,
21 sapdan gelirdik, gidēdik a bi aşā pınarımız var, ayakkaplāmızdan boğlar sular
22 içine akar o da içine gider su, alır içeriz buz gibi. ondan deyim benim ciyēlerim
23 temiz çık.. şindikileri her şeyi yiye ciyēleri, emen doğdura gidēler ciyēlēmiz.

24 **EB: Yokluk var mıydı eskiden, yokluk var mıydı yokluk?** AŞ: 'yoğdu yāyrüm
 25 yoğlukdu. ne bu aletdirik var ne su var 'yoğdu. çoğ fakirdi bilmiyim işde üle
 26 diyem ye. fakir büyüdüğ. ayakğapları.. qara yemeni vādı sen bilemessin onnarı
 27 ben süliyim, hep onnarı giyēdik. sōra bubam yalabıq lāstik aldı qara lāstikler, o
 28 lāstikleri hic giyemedim heb dōşēmīn altında tutdum. kıyamadım onnarı
 29 giymē. gānçke. hij gānşlīmizde bi şēyçik yoğdu yāyrüm bilmiyim cāhilim. **EB:**
 30 **Hıçbir şey yoktu yani?** AŞ: hic. şindi görüyem her şeylē. sefāyı göriveriyim, ay
 31 kız sefā, dorunu, ayy çıplaksın yayrüm qollarını örtsene. hāyır örtmem qoca
 32 nīne. 'pāntulları daracacıq, kıyacıq, e şindi üle, di mi? **EB: Haa. Öyle. Eskiden**
 33 **şey nasıldı, komşuluk nasıldı, arkada.. şeylik?** AŞ: būylē ep esgiden qoca don
 34 giyeriz būle, başımızı örteriz hic başımı açmam. bunnā maqsi giyelē, bağ bu da
 35 maqsi, utaniyem giyemiyem ben üle yāyrüm. bağ bu da giyī, bu da giyēle ben
 36 giyemiyem ben ep būle şalvar. **EB: E sen yaşlısın normal.** AŞ: bilmiyim.

37 **EB: Eskiden düğünlerde ne giyerdiniz muhacirler?** AŞ: hep başqa yeni basma
 38 giyeriz, güzēl basma giyeriz. ipek mipek var onnādan giyēdik. tabi, iç, unnarı
 39 sağlarız, o temişçe durular, unnarı dūne gidēke giyēdik geldi mi dūr qōsun.
 40 évde onu bunu giyēsın. humāyīndan yapar, doğuma dēler, beyaz doğumalādan
 41 dikē giyēdik. e şindi saçlānı kesdiriyeler, başlānı açıyīler ben ne saçımı kesdiri
 42 ne başımı a.. ne de maqsi giyyemīm. giyemem getirdi, torun getīdi giy nīne
 43 diyelē, giyemem yāyrüm dedim, gōmedik ki. yoğdu, ceyrannā da yoğdu.

44 **EB: Ne yapıyordunuz geceleri?** AŞ: qarannıqta bi lāmbalar olur, lambaya şişe
 45 olur, löüs olur, onnāla giderim hayvan baqmā diye. onnar da fener şişesi,
 46 kırılıverir qalısın qarannıqda, çıra yağāsın. işde üle.

47 **EB: Hayvanlara baktın mı hiç sen?** AŞ: bağdım. çoğdu hayvannāmız. sōnadan
 48 çoğ aldıq. keçilerim vādı qoca qoca bōle buynuzları. çoğ tıfdik çıkā
 49 keçilēden, qoyunnādan çoğ yapā çıkar. satarız para alīdik. şindi satılmıyi ni
 50 yapā satılıyi ni tıfdik satılıyi. ēvel pareydiler, şindi para etmezmişler, üle
 51 deyiler qomşulādan duyyim. vādı qōyunnāmız vādı ineklēmiz vādı. başdan
 52 ökü.. şeyidi öküz qoşādıq, öküzlē vardı, sōnā öküzleri satdıq bēyğir ādıq,
 53 bēyğirin birini de ben varıyım sulayiyim hayvanı dedim, yōğun dedim. geliken

54 amyon bi arpdı bēygirin biri ldü, biri yedemde aldı. amyoncu dēmiş
55 öför, yav adın da vādı burlāda dēmiş o nēde adı dēmiş benden türü.
56 bēygirimi inedi amyon, bi inēmizi inedi, oyunnā mı inedi. oyunu
57 haydeyivēmiş oban, araba da giriveriyi, vurdu oyunnarı, on tāne yaraladı
58 hayvannarı. inē de bu sī_ıra sen mi atmā acele şey_etdin? abıķ sīr gitdi diye
59 heşdemiş_ine geliveriyi bi amyon, bi ūrdu, ldü hayvancıķ, kesdik. hic īnşan,
60 bi kere īnşan inedi, bi uşak inedi amyon, hic bi dā bi başka zarar olmadı,
61 oldu mu? he? hē o uzucuyu mu inedi bi de? uzulānı haydāķı geiriyim
62 demiş, amyon da geliveriyi hem uzulānı hem ocū, ldüler. ne_білем, īydi
63 küyümüz. gēldi, ceyrannar geldi sevindik, su gēldi sevindik. ay şindi her yēde
64 su. tuvāletde su, bānyoda su, mutvaķda su, hep su. hic sırtda taşımıyız.

65 **EB: Peki eskiden, ocukken siz, küük kız ocukken ne oyunlar oynardınız?**
66 **Hatırlıyor musun? He teyze?** AŞ: 'izgicik oynādıķ, 'izgicıķ yapādıķ
67 ne_біleyim. **EB: Başka?** AŞ: beş taş oynādıķ üle. yokdu be, hic yokdu. toplar
68 moplar hic yokdu. şindi ıķdı bu top, top şindi ıķdı. göreyiz topları ayy diyim
69 bunnā biz vāķa da olsıydılā ya diyiz. yoktu.

70 **EB: Hic düğünlerde mani söyledin mi teyze?** AŞ: he? **EB: Düğünlerde mani**
71 **söyledin mi mani?** AŞ: türkü alādıķ biz. türkü alādıķ. **EB: Ne alardınız? Hic**
72 **muhacir türküsü biliyor musun?** AŞ: aman ne_біleyim ben işde. türkölēmiz dē..
73 e benim pek.. bilemem pek ok türkü. **EB: Neler söylediniz hatırlıyor musun?**
74 AŞ: ic bilemiyim neydi türkölē, unuttuķ.

75 **EB: Peki şunu sorayım, sizde ocuk oldu, ocuk diş ıkardıķı zaman bir şey**
76 **yapıyor muydunuz? Hedik yapıyor muydunuz diş ıkardıķı zaman?** AŞ: yok bi
77 şicik yok. **EB: ocukların adını nasıl koyardınız? Hatırlıyor musun?** AŞ: e
78 bubaları ķōdu, tabi. hocaya sūleriS şu adı ķoy, āmet ķoy mēmet ķoy fikret ķoy
79 hāyri ķoy. en büyük ölümün adı hāyri, onu nēdēn duyduyduķ o hayriyi de biz
80 ay bunu hāyri ķoyulum dedik? sōna āmet ķoyduķ, şindi bu da fikret. āmet
81 avuşmuş dedenin adı herālde. āmet avuş yolda durmuķ zavāllı, heb
82 demiryolunda, demiryolunda alışmış, orda demiryolunda ēvlenmiş, ocuķlānı
83 evērmiş. işdi heb demiryolunda alışmış būbaları, masēlā dedemiS. ocuķları

84 çalışmadı. hērkez bi iş buldu gitdi. ötekileri şeyire kaçdı, āmet şeyirde, fikret,
85 hayri de şeyire Kittiler.

86 **EB: Peki teyze, eskiden, sizin zamanınızda bu düğünlerde ne yemeği**
87 **yapardınız?** AŞ: ne_bileyim ben, ne yapcan fasile pişirisin. lān_aşı falan üle
88 işde. fasile pişirisin, kabāmız vasa kabak pişirisin, hoşaf vasa hoşaf yapāsın ne
89 bileyim üle bi şeler. **EB: Kabağı nasıl pişirirsin kabağı?** AŞ: nası dōrāsın ufacıq,
90 'qorsun tenceriye pişer. şeker atırız_çine hamsa şeker atınca tatlanır_o, kabak,
91 ne_bileyim. **EB: Yapıyor musunuz hâlâ?** AŞ: üfacıq_üfacıq. **EB: Hâlâ yapıyor**
92 **musunuz kabak?** AŞ: yapıyez tabi ekdik te dışāda ak kabaklar_ışde sulayacam
93 deyiye bu sulasın. **EB: Nasıl oluyor o, Kızılınler kabağı gibi mi oluyor**
94 **sizinkiler?** AŞ: hē bayā kocaman oliyiler şüle işde, peK büyümiyiler amma.. te
95 burılāni üleştirildi erifdere işde biz év yapmadıq fikretin evi vā diye, hēmen
96 oğulun_ākāsına bāhçe yaptık. tēl çevirdik kenarlarına, fidan dikdik, elmayı
97 dikdi, fişne dikdi. ay fişnelē bu sene ne yaptı ne yaptı. ben çıkıp toplayimiyim
98 bunnar topladılar. elma var, kış elmaları üyle yaz elmaları, erik var, bādem
99 falan_ekdik kenālāna, biraz büber domatis_ekiyis. şindi onnā zaten tē sōna
100 olacaqlar. bostan mostan qavun ekiyiz. 'herkezin büle tel çevrili. herkez_ekiyi
101 konu qomşu buruları da. 'herkezin ayrı ayrı bāhçeleri var. su gēldi, çeşme
102 bāhçēnin_çinde, 'hörtumlar, alıp 'hortumlarla sulayiyiz. **EB: Biber ekiyor**
103 **musun biber? Muhacirler biberi sever.** AŞ: ekeyiz. acı biberler, ekiyiz. fikret de
104 acıyı seveyi. ekmiyiz_üle evelden fasile falan ekēdik çok şindi suvan
105 muvan_ālmiyiz. bi çuval suvan_aldıq elen tā yimē savaşıyız. fasile,
106 aliyērim_üç_okka fasile ver_ali bakkal, veriyi inşancıq, aliyiz. yapmiyiz_üle
107 evēlki çok çok bi şilē şindi. İhtiyarladıq qayrıqıñ. **EB: Börek yapıyor musunuz**
108 **teyze börek?** AŞ: e? **EB: Muhacir böreği yapıyor musunuz?** AŞ: ee, pazı pişiriz.
109 yapıyız pazıları. **EB: Pazı? Nasıl yapıyorsunuz pazıyı?** AŞ: sūna pide yaparız.
110 **EB: Nasıl yapıyorsun pazıyı?** AŞ: e hamır qarırız, 'pişiriz sacın_üsdünde. biri
111 yazā, biri 'pişiri tabi bi yazmadan 'pişmez_onnar. yazarız yazarız şüle şüle
112 saşda 'pişiriz ateşde. **EB: Sonra?** AŞ: sōna quruduruq yıvarı_onnarı. **EB:**
113 **Sonra?** AŞ: ramazan geldinen hamır mamır yapıcez. **EB: Nasıl hamur**
114 **yapıyorsunuz?** AŞ: ne bulūsan, patetis qoy, piynir qoy nēn vāsa. hamır pişi..

115 Şindi pazılar lāylım_çinde bilēy misin gōdün mü? **EB: Biliyorum he.** AŞ:
116 hazır, ali bize ver iki dene pazı ve üő dene parana güre. vereyĖ, üő tine pazı
117 veriyi, üő pazıyı yapıyesin_ışde. pide yapıyesin. **EB: Ne yapıyor, içine peynir**
118 **mi?** AŞ: hē, işde ne vāsa, pīynirin vāsa piynir koyisin, ĩőimĖn vāsa ĩőimik,
119 ĩőimik yoksa patetis piőirip koyüyesin. haőaő koyüyesin, meselā haőaő da ūle.
120 haşaş koruz, yini.. yaparız, yinir. **EB: İyi Allah razı olsun.**

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ
ESKİŞEHİR İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARININ KARAKTERİSTİK
ÖZELLİKLERİ

1. Nemeth, Balkan Türk ağızlarını doğu ve batı ağızları olmak üzere iki ana bölgeye ayırır ve batı ağzının karakteristik özelliklerini şu şekilde sıralar:

1. Sözcük sonundaki /ı/, /u/ ve /ü/ ünlüleri çok heceli sözcüklerde /i/ biçimindedir (*kuyi* “kuyu”, *doğri* “doğru”, *kızı* “kızı”, *yarısını* “yarısını”, *küpri* “köprü”, *uli* “ölü”, *burni* “burnu”, *altı* “altı” vb.).

2. /i/ ünlüsü ilk hecede ve kapalı hece dışında, belli durumlarda kurallı olarak /ı/ biçimindedir (*gelinim*, *benim*, *senin*, *verdik*, *çekilir*, *evinde*, *evimiz*, *rengimi*, *elinde* vb.).

3. Eski Türkçe /ö/ ve /ü/’nün /o/ ve /u/ ile ya da ara ünlülerle karşılaşması dar alanlarda yaygındır (*boyle* “böyle”, *dort* “dört”, *soz* “söz”, *uç* “üç”, *yuru-* “yürü-”, *duşunur* “düşünür” vb.).

4. /a/-/e/ ünlülerini bulunduran işletimlik ve türetimlikler çoğunlukla damak uyumu dışındadır (*bakarler*, *tutarler*, *dururler*; *sarayler*, *padişahler*, *lukumler*; *olursem*, *bakmasem*, *yaparseler*, *varse*, *alirse*, *olurse*, *alamasek*; *one kadar*, *altiye*, *dokuze*, *otuze*, *kırke*; *aldıktan sora*, *olduktan sora*, *bayramden sonra*, *yaptıktan sora*; *yalmısçe*, *ortancesi*, *karaca*, *karımca* “karınca”, *hacre-* “harca-”; *kızlen* “kızla”, *kolllen* “kolla”, *pilavlen* “pilavla” vb.).

5. Eski Osmanlıcadaki /ö/ ünlüsü kimi sözcüklerde /ü/, /w/ ve /u/ ile karşılaşılır (*küpri* “köprü”, *ürdek* “ördek”, *urdek* “ördek”, *kupri* “köprü”, *kwpri* “köprü”, *uldi* “öldü”, *urti* “örtü” vb.)

6. Kalın ve ince sıradan sözcüklerde /g/ veya /ğ/ ünsüzleri, Doğu Rumeli ağızlarında eriyip kaybolurken, Batı Rumeli ağızlarında varlığını korur, hatta daha çok süreksiz biçimleri ile kullanılır (*ağaç*, *begen-*, *sağ*, *ağla-*, *ayağa*, *degenek*, *eger*, *eteginden*, *urdege*, *buzagi*, *bağ*, *bağa* vb.).

7. Öğrenilen geçmiş zaman biçimbirimi her zaman tek biçimli *-{miş}* olarak kullanılır, dolayısıyla uyum dışı kalır (*almış, kalmış, yapmış, olmuş, ö/ülmiş, durmuş* vb.).

8. Batı Rumeli ağızlarında, Doğu Rumeli ağızlarından farklı olarak şimdiki zaman biçimbirimi *-{(A)y}*’dır (*sevey, yapay, sorāyım, tutmay, okuysın, araysın, görüysın, bakay, dey, ağlay, geliy* vb.).¹⁴⁶

EİBMA’da yukarıda sıralanan özelliklerden birkaçının örnekleri görülmekle birlikte, çoğunun görülmemesi çalışma alanımızın Balkan ağızlarının doğu bölgesine girdiğinin kanıtıdır. Günşen¹⁴⁷ ve Karagöz¹⁴⁸’ün çalışmalarında bu bölge için belirledikleri genel özellikler ve bu özelliklerin EİBMA ile karşılaştırılması şöyledir:

Doğu Rumeli Ağızları (A. Günşen ve İ. Karagöz)	EİBMA
/h/- > /φ/-	+
Kimi alıntı sözcüklerde /φ/- > /h/-	Seyrek
İç ve son seste /g,r,n,l,y/ düşmesi	+
[ŋ]	Seyrek (55)
/ç/ > /c/	Seyrek, “hiç” sözcüğünde yaygın
-/ç/ > -/ş/	+
/k/ > /ğ/	+
/p/ > /b/	Çok seyrek
/s/ > /z/	Seyrek, “herkes” sözcüğünde yaygın
/ş/ > /j/	+
/t/ > /d/	Seyrek
/b/- > /p/- (pin-)	+
-/g/- > -/v/-	+
/k/ > [h]	-
Ön hecede /o/ > /u/, /ö/ > /ü/	+
Geniş zamanın kişi biçimbiriminde -/z/ > -/s/	+
Kapalı e bir iki sözcükte	+ (431)
Aslı uzun ünlülü sözcükler var	+
1. T.K. biçimbirimi –{In}	6 köyde
Zarf-fiil biçimbirimleri: -{dInIyAn}/-	-{dIneyin}, -{ken}>{-kA}/-{kAn},

¹⁴⁶ Geniş bilgi için bk. Gyula Nemeth, “Bulgaristan Türk Ağızlarının Sınıflandırılması Üzerine”, *TDAY Belleten 1980-1981*, Ankara, 1983, s. 113-167.

¹⁴⁷ Geniş bilgi için bk. Ahmet Günşen, “Doğu Trakya Ağızlarının Şekil Bilgisini Belirleyen Özellikler”, *Turkish Studies*, V. 3/3, Ankara, 2008, s. 402-470.

¹⁴⁸ Geniş bilgi için bk. İlknur Karagöz, “Bafra Göçmen Türk Ağızları ve Bazı Özellikleri”, *Turkish Studies*, Volume. 7/4, Ankara, 2012b, s. 2139-2147.

{dInIyAn}, -{AlAk}, -{IncAsInA}, -{DIyAn}, -{Dāni}/-{Dēni}, -{Dān}, -{Dāna}/-{Dēne}, -{Dīna}/-{Dīne}, -{DInAyIn}/-{DUnAyIn}, -{DInAn}/ -{DUnAn}, -{DIyA}/-{DUyA}, -{DIkçAsInA}, -{IncA}/-{UncA}, -{IncAyA} kadā(r), -{Ik}/-{Uk} (-{Ip}/ -{Up}), -{ken}>-{kA}/-{kAn}/	-{kAnA}, -{AlAk}, -{DI ⁴ yA(n)}, -{Dīna}/-{Dīne}, -{DInA(n)}/ -{DUnAn}, -{IncAyA} kadā(r)
Ünlü ile biten sözcüklerde ilgi biçimbirimi -{yIn}	-
Yönelme durum biçimbirimi +{(y)I}/+{(y)U}	Daraltıcı ünsüzler etkisiyle son ses /a/ ve /e/’lerde daralma
Olumsuz eylemlerde geçmiş zaman sıfat- fiil biçimi -{mIş} yerine -{(y)Ik}	-
Geniş zaman biçimbirimi -{(I)r}/-{Ar}>- {ī}/-{ā}	+
Gelecek zaman biçimbirimleri -{AcA}, -{IcA}, -{UcA}, -{ycA}, -{cA}, -{cā}/- {cē}, -{çA}, -{çā}/-{çē}, -{cAk}, - {çAk}	+, -{(y)I ⁴ cI ⁴ K}-, -{(y)I ⁴ cAK}-, -{(y)AcI ⁴ K}-
Şimdiki zaman -{y}/-{yA}/-{yI ⁴ }/- {yo(r)}, -{yo}, -{ōru}/-{ōrü}, -{āra}/ -{ēre}, -{yArA}, -{āri}/-{ēri}, -{yArI}, -{(I)yI}, -{(I)yU}, -{(U)yu}, -{(A)yI}, -{(I)yA}, -{(I)y}/-{(U)y}, -{y}, -{ī}, -{ū}, -{(A/I)yArI}, -{(I)yrI}, fiil + zarf- fiil eki + ver-/var-	-{I ⁴ yo(r)}-, -{mAKtA}-, -{(I ⁴)yA/I ⁴ }-, -{Ay(I)}-, -{(I ⁴)y}-, -{(I)yArI}-, -{(U)yoru}-, -{(i)_or}-
-{DIr} ve -{mA} dudak uyumu dışı	-
Akrabalık adı + {nI} (acıma-sevgi)	+ (1)
mara, mari, beyā, beyāv, ba, be, aba, abe, te, tebüle, töbüle, tebu, tobu, te orda, te oriya, baleyki zarf ve ünlemleri	be, te, te bu, te oriya
ile > nA/nAn/lAn	+
kadā, қadan, қadara, adan, adara, bāli, dīni (diye)	қadā, қadan, қadara, bāli
büle, şüle, sōnacīma, onuştan/oncu/onçi (onun için), şini, şindi, şindicik, şindicikin, şimdik, artıkın, gayrıkın, gayrık	büle, şüle, şindi, şindicik/şimdıcik, şindik
/o/ > /u/ (zamir-sıfat)	+
bora (bura), şorda	-
Bildirme biçimbirimi kiple kişi biçimbirimi arasında “yapmıştım”	-

i- yardımcı eylemi /y/ almaz “elindemiş”	Çok seyrek
Damak uyumu var ama tam yerleşmemiş	İleri
+{lAyIn} > +{lān}/+{nān}/+{nAyIn}	-
3. Ç.K. biçimbirimi ve çokluk biçimbirimi {lAr} > {lā}/+{lē}/+{nā}/+{nē}/+{nAr}	+
-/nl/- > -/nn/- benzeşmesi	+
+{cIk}/-{cUk} (acıma, küçültme, sevgi) çok yaygın	Seyrek
+{gil} > +{in}/+{Iyn}/+{ıylı(n)}	+

Çizelge 70: Doğu Rumeli ağız özelliklerinin EİBMA ile karşılaştırılması

2. EİBMA, $-\{(I)yArI\}$ - ve $-\{(U)yoru\}$ - şimdiki zaman biçimbirimlerinin kullanılıp kullanılmamasına bağlı olarak iki alt ağız bölgesine ayrılır. Birinci bölgede 53 köy, ikinci bölgede 8 köy bulunur. 1. Alt Ağız Bölgesinde; $-\{Ay(I)\}$ -, $-\{(I^4)y\}$ -, $-\{(I^4)yA/I^4\}$ -, $-\{(I^4)yo(r)\}$ -, $-\{mAKtA\}$ - ve $-\{(i)_or\}$ - biçimbirimleri kullanılırken, 2. Alt Ağız Bölgesinde; $-\{Ay(I)\}$ -, $-\{(I^4)y\}$ -, $-\{(I^4)yA/I^4\}$ -, $-\{(I)yArI\}$ -, $-\{(I^4)yo(r)\}$ -, $-\{(i)_or\}$ - ve $-\{(U)yoru\}$ - biçimbirimleri kullanılır.
3. EİBMA’da ölçünlü ünlülerin yanında [ä], [á], [â], [ã], [ê], [í], [î], [ó], [ô], [ö], [ú] ölçün dışı ünlüleri de görülür. Bunlardan [á] (149), [ä] (94), [â] (76) ve [ã] (55) sık görülürken, [ê] (7), [í] (27), [î] (6), [ó] (3), [ô] (17), [ö] (7) ve [ú] (27) daha seyrek görülür.
4. ÖTT’de bulunmayan birincil uzun ünlülerin EİBMA’da örnekleri görülür. Aynı zamanda erime, büzülme, derilme, ünlü kaynaşması ve ünsüz düşmesi gibi ses olaylarına bağlı olarak görülen ikincil uzun ünlülerin kullanımı ileri durumdadır.
5. EİBMA’da ölçünlü ünsüzlerin yanında [Ç], [F], [g], [g̃], [h], [K], [K̃], [k̃], [Í], [P], [r], [S], [Ş], [T], [v], [ʻ] ölçün dışı ünsüzleri de görülür. Bunlardan [K] (108), [K̃] (167), [Í] (393) ve [S] (198) sık görülürken, [Ç] (24), [F] (18), [g] (1), [g̃] (25), [h] (1), [k̃] (37), P/ (28), [r] (1), [Ş] (22), [T] (75), [v] (8) ve [ʻ] (1) daha seyrek görülür. Bu ünsüzler dışında, EİBMA’da kısmen ölçünlü

- sayılabilecek ancak yaygınlığı lehçe ve ağızlara göre değişkenlik gösteren [ŋ] ünsüzü görülür. Bu ünsüzün kullanımında komşu ağızların etkisi vardır.
6. Ön seste /h/ düşmesi EİBMA'da bütün kullanıcılarda tespit edilen, EİBMA ve diğer Balkan muhacir ağızları için karakteristik bir özelliktir. EİBMA'daki bu eğilime bağlı olarak zayıf ünsüzlerden en sık kullanılanı da /h/ ünsüzüdür. /h/ düşmesinin yanında EİBMA'da ve diğer Balkan muhacir ağızlarında kimi örneklerde ön seste /h/ türemesi görülür.
 7. İç seste ve son seste /c,ç/ > /j/ süreklileşmesi ve /ş/ > /j/ sürekli ünsüzler arası değişme EİBMA'da 25 kullanıcıda tespit edilen karakteristik bir özelliktir. Bu özellik diğer Balkan muhacir ağızlarında da görülür.
 8. EİBMA'da ilerleyici ve gerileyici benzeşme yoluyla damak uyumu ileri durumdadır. -{(y)AcAk}- gelecek zaman ve -{(I⁴)yA}- / -{Ay(I⁴)}- şimdiki zaman biçimbirimlerinin kimi örneklerde uyum dışı kaldığı görülür. Kimi kök ve tabanlar, +{A}+ durum ve -{A}- istek biçimbirimleri ise sınırlı sayıda örnekte uyum dışı kalır.
 9. EİBMA'da ilerleyici benzeşme yoluyla dudak uyumu ÖTT'ye göre ileri durumdadır.
 10. EİBMA'da, vurgusuz orta hece ünlüsü olma, daraltıcı ünsüzler (c, ç, n, s, ş, y) yanında bulunma, kapalı e etkisinde kalma ve kişiye bağlı sebeplerden dolayı ilk, orta ve son hecede daralma görülür. Bunun yanında yönelme durum biçimbiriminin de 39 kullanıcıda dar ünlülü kullanımı tespit edilmiştir. Bu daralmada komşu ağızların ve komşu /y/ ünsüzünün etkisi vardır.
 11. Ön seste /k, k̄/ > /g, ğ/ ötümlüleşmesi Anadolu ve Balkan muhacir ağızları ile birlikte EİBMA'da da ileri durumdadır. Bununla birlikte kimi örneklerde ötümsüz biçimlerin korunduğu görülür. Son seste /ç/ > /c/ ötümlüleşmesi ise EİBMA'da çoğunlukla "hiç" sözcüğünde görülür.
 12. EİBMA'da iç seste /g/ ve /ğ/ ünsüzlerinin iki ünlü arasında korunması ileri durumdadır.
 13. EİBMA'da ön seste /b/ > /p, P/ ötümsüzleşmesi çoğunlukla "bin-" eyleminde görülür. Son seste /z/ > /s/ ötümsüzleşmesi ise 1. Çokluk kişi biçimbiriminde ve "biz" zamirinde sıklıkla görülür.
 14. EİBMA'da /g, ğ, ğ/ > /v/ dudaksıllaşması ileri durumdadır.

15. EİBMA'da hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerde ikizleşme görülür.
16. EİBMA'da eklenme yoluyla $-/n+l/->-/nn/-$ benzeşmesi ileri durumdadır.
17. EİBMA'da iç ve son seste $/f/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /n/, [ŋ], /r/, /v/, /y/$ ünsüzlerinin kaybolması sonucu erime, büzülme, derilme ve yutulma olayları sıklıkla görülür.
18. EİBMA'da $-{DI^4k}$ ortacıyla birlikte kullanılan “ $+{DAn}$ + sonra” yapısının “ $+{ÇAn}$ + sonra” biçiminde kullanılması ileri durumdadır.
19. EİBMA'da topluluk/aile ifade eden $+{gil}$ ve $+{lAr}$ biçimbirimlerinin yanında bu işleve sahip $+{\bar{i}n(i)}$ biçimbirimi ve bu biçimbirimin, $+{\bar{i}l}$, $+{\bar{i}l\bar{i}n}$ biçimlerinin kullanılması ileri durumdadır. $+{gil}$ ve $+{\bar{i}n}$ biçimbirimlerinin üst üste kullanıldığı örnekler de görülür.
20. EİBMA'da ÖTT'den farklı olarak $-{DI^4nA}$, $-{dI^4ğI^4nA(n)}$, $-{dI^4nA(n)}$, $-{dI^4neyi(n)}$, $-{dI^4yA(n)}$ ulaç biçimbirimlerinin kullanılması ileri durumdadır. 27 kullanıcıda bu biçimbirimlerden en az biri tespit edilmiştir. Bunlardan başka bir kullanıcıda da $-{Keydi(n)}$ ulaç biçimbirimi tespit edilmiştir.
21. EİBMA'da “i-” yardımcı eyleminin görülen geçmiş zaman 3. Kişi çekiminde $-{DI^4(n)}$ biçimbirimini aldığı kimi örnekler tespit edilmiştir. “i-” yardımcı eylemiyle birlikte bir örnekte de asıl eyleme geldiği tespit edilmiştir.
22. EİBMA'da, karakteristik olmamakla birlikte komşu ağzların etkisiyle kimi örneklerde “i-” yardımcı eylemini alan adların öğrenilen geçmiş zaman 3. teklik ve çokluk kişi çekimlerinde “ $ad+i-{\bar{i}mI^4şTI^4}$ ” yapısının kullanıldığı görülür. Bu yapının özellikle “var” sözcüğüyle kullanıldığı belirlenmiştir.
23. EİBMA'da kimi kullanıcılarda, gelecek zaman biçimbirimi $-{(y)AcAk}$ -’la birlikte $-{(y)I^4cI^4K}$ biçimbirimi de tespit edilmiştir. Bu biçimbirim farklı bir gelecek zaman biçimbirimi olmayıp, $-{(y)AcAk}$ -’ın dar ünlülü biçimidir.
24. EİBMA'da büyük (I.52.56), güzel (I.31.32), nenni (I.2.85), yörümez (I.22.30), yana (I.14.106), ısıtma (II.4.29) gibi kimi sözcüklerde eskicil biçimlerin korunduğu görülür.

ESKİŞEHİR İLİ BALKAN MUHACİR AĞIZLARI ALT AĞIZ BÖLGELERİ

	I. ALT AĞIZ BÖLGESİ	II. ALT AĞIZ BÖLGESİ
1.	Alpu-Bahçecik	Alpu-Söğütçük
2.	Beylikova-Aşağığdeğacı	Çifteler-Abbashalimpaşa
3.	Beylikova-Emircik	Han-İskankuyu
4.	Beylikova-Parsibey	Mihalıçcık-Hamidiye
5.	Çifteler-Başkurt	Odunpazarı-Seklice
6.	Çifteler-Dikmen	Seyitgazi-Oynaş
7.	Çifteler-Eminekin	Seyitgazi-Şükranlı
8.	Çifteler-Orhaniye	Tepebaşı-Yeniakçayır
9.	Çifteler-Saithalimpaşa	
10.	Çifteler-Zaferhamit	
11.	İnönü-Aşağıkuzfındık	
12.	İnönü-Kümbetakpınar	
13.	İnönü-Kümbet	
14.	İnönü-Seyitali	
15.	Mahmudiye-Kaymazayla	
16.	Mahmudiye-Yeniköy	
17.	Odunpazarı-Aşağıkalabak(Lütfiye)	
18.	Odunpazarı-Doğankaya	
19.	Odunpazarı-Gümele	
20.	Odunpazarı-Kanlıpınar	
21.	Odunpazarı-Karaalan	
22.	Odunpazarı-Sultandere	
23.	Odunpazarı-Yukarıkalabak	
24.	Seyitgazi-Büyükyayla	
25.	Seyitgazi-Çukurca	
26.	Seyitgazi-Değişören	
27.	Seyitgazi-Fethiye	
28.	Seyitgazi-Gümüşbel	

29.	Seyitgazi-İdrisyayla	
30.	Seyitgazi-Salihler	
31.	Seyitgazi-Sarıcailyas	
32.	Seyitgazi-Yazıdere	
33.	Sivrihisar-Aydınlı	
34.	Sivrihisar-Bahçecik	
35.	Sivrihisar-Benlikuyu	
36.	Sivrihisar-Benliyaver	
37.	Sivrihisar-Çandır	
38.	Sivrihisar-Gerenli	
39.	Sivrihisar-Gülçayır	
40.	Sivrihisar-Selimiye	
41.	Tepebaşı-Alınca	
42.	Tepebaşı-Aşağıkartal	
43.	Tepebaşı-Behçetiye	
44.	Tepebaşı-Buldukpınar	
45.	Tepebaşı-Çalkara	
46.	Tepebaşı-Çanakkıran	
47.	Tepebaşı-Emirceoğlu	
48.	Tepebaşı-Gökdere	
49.	Tepebaşı-Karadere	
50.	Tepebaşı-Kızılınler	
51.	Tepebaşı-Satılmışoğlu	
52.	Tepebaşı-Sulukaraağaç	
53.	Tepebaşı-Yeniincesu	

Çizelge 71: Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları alt ağız bölgeleri

KAYNAKÇA

Ada, Ebru (2012). “*Eskişehir İli Yer Adları*”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Albek, Suzan (1991). *Dorylaion’dan Eskişehir’e*, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, Eskişehir.

Altun, Hilal Oytun (2009). “*Türkçede Soru*”, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

ArDOS, Mehmet (1985). *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi*, Güryay Matbaacılık, İstanbul.

Argunşah, Mustafa (2011). “Türkçede Zarf-Fiil Eklerinin Durum Ekleriyle Kalıplaşması”, *Turkish Studies*, Volume. 6/1, s. 55-68, Ankara.

Arslan, Sezer (2008). “*Balkan Savaşları Sonrası Rumeli’den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti’nde İskânları*”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

Ay, Özgür (2009a). “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Fiil Çekiminde Görülen Eskiçil (Arkaik) Unsurlar Üzerine”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştay Bildirileri (25-30 Mart 2008 Şanlıurfa)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 75-99, Ankara.

Ay, Özgür (2009b). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Fiil Çekimi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Başdaş, Cahit (2006). “Türkiye Türkçesinde Asli Uzunluk Belirtileri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 2004/II, s. 19-30, Ankara.

Baştürk, Şükrü; Uluocak, Mustafa; Ogur, Erol; Eroğlu, Süleyman; Şahin, Hatice (2013). “Bursa Göçmen Ağızları Fiil İşletiminde Şimdiki Zaman”, *Diyalektolog*, S.6, s. 7-13, Afyonkarahisar.

Bayraktar, Nesrin (2004). *Türkçede Fiilimsiler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Boz, Erdoğan (2006). *Afyonkarahisar Merkez Ağzı*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Boz, Erdoğan (2007). *Türkiye Türkçesinde +{A} Durum Biçimbirimi*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Boz, Erdoğan (2012a). “Doğu Kökenli Kelimelerdeki Kelime Sonu (/b/, /c/, /d/, /g/) Ünsüzlerinin Türkiye Türkçesinde Ötümsüzleşme Sorunu”, *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, s. 17-30, Ankara.

Boz, Erdoğan (2012b). “Ünsüz Düşme ve Kaybolmalarında Terim ve Tasnif Sorunu”, *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, s. 31-45, Ankara.

Boz, Erdoğan (2012c). “Eski Anadolu Türkçesinde +IU Eki Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, s. 167-179, Ankara.

Boz, Erdoğan (2012d). “Türkiye Türkçesinde +DAn Ekli Nesne Ögesi Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, s. 107-120, Ankara.

Boz, Erdoğan (2012e). “Adın Yükleme (Nesne) Durumu ve Tümcenin Nesne Ögesi Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları (Makaleler-Bildiriler)*, Gazi Kitabevi, s. 97-105, Ankara.

Boz, Erdoğan (2014a). *Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Boz, Erdoğan (2014b). “Dil Bilgisinde Canlandırmacılık Sorunu”, *Türk Dili*, Temmuz, S. 751, s. 33-35, Ankara.

Cin, Ali (2012). “-ArAktAn Ekinin Kullanımı ve Yapısı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 25, S. 25, s. 185-192, Isparta.

Çebi, İhsan Sabri (1986). *“Güney-Doğu Bulgaristan Türk Ağzları”*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çelik, Züriye (2010). “Osmanlının Zor Yıllarında Rumeli Göçmenlerinin Türk Basınındaki Sesi: Muhacir Gazetesi (1909-1910)”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 28, s. 403-413, Konya.

Demir, İmdat (2014). “Güney Batı Anadolu Ağzlarında Pekiştirme Ekleri”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 7/2, s.106-124, Uşak.

Demircan, Ömer (2010). ““-CI” eki bir niteleyici türetir, adlaştırmaz”, *Türk Dili Dergisi*, C. 24, S. 139, İstanbul.

Demirci, Kerim (2010). *Teorik Bir Yaklaşımla Zamirler*, Grafiker Yayınları, Ankara.

Develi, Hayati (1997). “{Sa} Morfemli Yardımcı Cümleler ve Bunlarla Kurulan Birleşik Cümleler Üzerinde Bir İnceleme”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1995*, s. 115-152, Ankara.

Dinçer, Şaziye (2008). “Türkiye Türkçesinde “Ad+Durum Biçimbirimi+İlgeç” Yapısındaki İlgeç Öbeklerinin İşlevleri”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

Doğru, Halime (1989). “XX. Yüzyıla Girerken Eskişehir’de Kaza ve Belediye Yönetimi İle Nüfus Hareketleri”, *Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 1, s. 183-223, Eskişehir.

Durmazer, Ayhan (1996). “Tekirdağ İli Saray İlçesi Köyleri Ağız Derlemeleri”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

Eckmann, Janos (2004). “Edirne Ağzı”, çev., Oğuzhan Durmuş, *İlmî Araştırmalar*, S. 18, s. 135-150, İstanbul.

Ediskun, Haydar (1963). *Yeni Türk Dilbilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Erdem, Mehmet Dursun (2008). “Anadolu Ağzlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları Üzerine” *Turkish Studies*, Volume. 3/3, s. 502-562, Ankara.

Erençin, Zihni (1978). “Yukarı Sakarya’nın Çevre Özellikleri Üzerine İncelemeler”, *Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 4, s. 603-613, Ankara.

Ergin, Muharrem (2013). *Türk Dilbilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.

Ersöz, Serpil (2008). “Bazı Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topluluk/Aile Adı Yapan Bir Ek: +ēNi/īNi”, *Turkish Studies*, Volume. 3/3, s. 356-377, Ankara.

Ertin, Gaye (1994). *Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

“Eskişehir” (1982). *Yurt Ansiklopedisi*, Anadolu Yayıncılık, C. 4, İstanbul.

Gemalmaz, Efrasiyap (1989). “Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler”, *Türk Kültürü Araştırmaları, Halil Fikret Alasya’ya Armağan, Ayı Basım (149-159)*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Güder, Engin (2010). “İdari Bölünüşe Göre Eskişehir’de Nüfus Dağılışı (2000 v 2008)”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Gülensoy, Tuncer (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Gülsevin, Gürer (1990). “Türkçede -sA Şart Gerundiumu (zarf-fiil) Üzerine”, *Türk Dili Kasım 1990*, S. 467, s. 276-279, Ankara.

Gülsevin, Gürer (1997). “Türkiye Türkçesinde Zaman ve Kip Çekiminde Birleşik Yapılar Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 215-224, Ankara.

Gülsevin, Gürer (1998). “Çatı Ekleri Üzerinde Kullanılabilen Ekler”, *İlmî Araştırmalar* 6, s. 125-146, İstanbul.

Gülsevin, Gürer (2001a). “Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Fiiller”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. II, S. 2, s. 125-143, Afyonkarahisar.

Gülsevin, Gürer (2001b). “Türkiye Türkçesi Ağızlarında h Sesi Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 2001/I-II, s. 129-146, Ankara.

Gülsevin, Gürer (2002a). “Eski Türkiye Türkçesinde İstek Kipi Üzerine”, *İlmî Araştırmalar*, C. XIII, s. 35-50, İstanbul.

Gülsevin, Gürer (2002b). *Uşak İli Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Gülsevin, Gürer (2009). “Eski Anadolu Türkçesi Ağızlarında Uzun Ünlüler Üzerine”, *Dil Araştırmaları*, S. 5, Güz 2009, s. 39-56, Ankara.

Güngörür, Avni ve Conker, Kemalettin (1952). *Eskişehir Kılavuzu*, Anıl Matbaası, Eskişehir.

Günşen, Ahmet (2003). “Edirne Yöresi Ağızlarında Aile ve Topluluk İsimleri Yapan Ekler Üzerine”, *1. Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (23-25 Ekim 2003)*, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne.

Günşen, Ahmet (2006a). ““Anadolu Ağızlarında Farklı Bir Gelecek Zaman Eki ve Çekimi”, -ıca/-ici; -ucu/-ücü”, *Turkish Studies*, V. 1/2, s. 55-80, Ankara.

Günşen, Ahmet (2006b). “Göster- ve Görset-/körset- Fiillerinin Yapısı Üzerine”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 20, s. 35-49, Kırşehir.

Günşen, Ahmet (2008). “Doğu Trakya Ağızlarının Şekil Bilgisini Belirleyen Temel Özellikler”, *Turkish Studies*, Volume. 3/3, s. 402-470, Ankara.

Halaçoğlu, Ahmet (1994). *Balkan Harbi Sırasında Rumeli’den Türk Göçleri (1912-1913)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Hünerli, Bülent (2006). “*Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi*”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

İpek, Nedim (1994). *Rumeli’den Anadolu’ya Türk Göçleri (1877-1890)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Kalay, Emin (1990). “*Edirne İli Havsa İlçesi ve Köyleri Ağızları*”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

Kalay, Emin (1998). *Edirne İli Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Karagöz, İlknur (2012a). “Türkiye Türkçesi Ağızlarında i- Fiilinin Görülen Geçmiş Zaman Teklik III. Şahıs Çekiminde Kip ve Zaman Ekinden Sonra Gelen n Birimi ve İşlevi”, VII. Uluslararası Türk Dil Kurultayı’nda sunulan bildiri, 24-28 Eylül 2012, Ankara.

Karagöz, İlknur (2012b). “Bafra Göçmen Türk Ağızları ve Bazı Özellikleri”, *Turkish Studies*, Volume. 7/4, s. 2139-2147, Ankara.

Karagöz, İlknur (2013). “Bafra’daki Drama Göçmenleri Ağzında Yaşayan Zarf-Fiiller”, *Prof. Dr. Leyla Karahan Armağanı*, Akçağ Yayınları, s. 673-680, Ankara.

Karahan, Leyla (1994). “-sa/-se Eki Hakkında”, *Türk Dili*, S. 516, s. 471-474, Ankara.

Karahan, Leyla (1996). “Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, S. XXXII/1-2 1994, s. 205-236, Ankara.

Karahan, Leyla (1999). “Yükleme (Accusative) ve İlgi (Genetive) Hali Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler”, *III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996*, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 605-611, Ankara.

Karahan, Leyla (2007). ““Sonra, Önce” Kelimelerinin Edat Kategorisi İçindeki Durumu”, *Dil Araştırmaları*, S. 1, s. 39-48, Ankara.

Karahan, Leyla (2011). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Kırlı, Engin (2001). “19. Ve 20. Yüzyılda Eskişehir’e Yapılan Göçler”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Kocacık, Faruk (1980). “Balkanlar’dan Anadolu’ya Yönelik Göçler (1878-1890)”, *Osmanlı Araştırmaları I*, s. 137-190, İstanbul.

Korkmaz, Zeynep (1953). “Batı Anadolu Ağızlarında Aslı Vokal Uzunlukları Hakkında”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 197-203, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1959). “Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme”, *Anakara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 3-4, s. 275-358, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1971). “Eski Anadolu Türkçesinde Aslı Ünlü (Vocal) Uzunlukları”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, S. XXVI/3-4, s. 67-84, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1994). *Güney-Batı Anadolu Ağızları Sesbilgisi (Fonetik)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1995a). “Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden < -madın/-medin Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar-I*, s. 151-159, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1995b). “Eski Anadolu Türkçesindeki -van/-ven, -vuz/-vüz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1964*, s. 43-65, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1995c). “-sa / -se Dilek - Şart Kipi Eklerinde Bir Yapı Birliği Var Mıdır?”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, s. 160-167, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (2011). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ligeti, Lajos (1942). “Türkçede Uzun Vokaller”, çev., Tayyip Gökbilgin, *Türkiyat Mecmuası*, VII-VIII, s. 82-94, İstanbul.

Mert, Osman (2003). “Türkçe’de Hâl Kategorisi ve Öğretimi”, *Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 21, s. 25-33, Erzurum.

Oğuzoğlu, Yusuf ve Emecen, Feridun (1995). “Eskişehir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 11, s. 398-401, İstanbul.

Olçay, Selahattin (1995). *Doğu Trakya Yerli Ağzı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Öner, Mustafa (1999). “-matı/meti Gerundiyumu Hakkında”, *III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996*, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 833-840, Ankara.

Özek, Fatih (2013). “Türkiye Türkçesi Ağzlarında Ön Ses y- Türemesi”, VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu’nda sunulan bildiri, 03-07 Aralık 2013, Bursa.

Özkan, Nevzat (1999). “-DIk Sıfat-fiil Ekinden Yapılmış Zarf-fiil Ekleri ve Gagavuz Türkçesi’nde Bir Zarf-fiil Eki: -DIcAAAn(An)”, *III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996 Bildirileri*, s. 891-900, Ankara.

Pekacar, Çetin ve Erdem Uçar, Filiz Meltem (2012). “Nevşehir ve Diğer Anadolu Ağzlarında Fiillerin Teklik 3. Şahıs Çekimlerinde /N/ Sesi”, *I. Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu (16-19 Kasım 2011) Bildirileri*, Nevşehir Üniversitesi Yayınları, s. 225-235, Nevşehir.

Sev, Gülsel (2004). “Çıkma Durum Ekinin Nesne Görevinde Kullanımı”, *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 2655-2666, Ankara.

Sezer, Önder (2006). “Türkiye Türkçesi Ağzlarında Zarflar ve Zarf Yapımı”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

Şanlı, Cevdet (1990). “Kırklareli İli Merkez İlçe Köyleri Ağzları”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

Tekin, Talat (1975). *Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Tekin, Talat (1994). “Türk Dillerinde Önseste y- Türemesi”, *Türk Dilleri Araştırmaları 4*, s. 51-66, Ankara.

Tepeli, Yusuf (2007). “Hal Kategorisi Olarak Yalın Hal”, *IV. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri (25-29 Eylül 2000 İzmir/Çeşme)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Tuna, Osman Nedim (1960). “Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 213-282, Ankara.

Tunçdilek, Necdet (1953). “Eskişehir Ovası”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Tunçdilek, Necdet (1954). “Eskişehir Bölgesinde Yerleşme Tarihine Toplu Bakış”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, C. XV, S. 1-4, s. 189-208, İstanbul.

Üsküdar, Şerife (2012). “Eskişehir’in Kültür Turizmi Potansiyeli ve Yerli Turistlerin Buna İlişkin Algıları Üzerine Bir Araştırma”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Üstüner, Ahad (2000). *Anadolu Ağzlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Yalçın, Osman (1962). *Eskişehir*, Özyürek Yayınları, İstanbul.

Yılmaz, Emine (1991). “Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü”, *Türk Dilleri Araştırmaları-I*, s. 151-165, Ankara.

Yılmaz, Özlem Deniz (2011). *Türkiye Türkçesinde Eylemsi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Yücel, Bilal (1999). “Çağdaş Türkiye Türkçesinde Fiil Çatıları”, *Türk Gramerinin Sorunları II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 156-201, Ankara.

Zülfikar, Hamza (2007). “Meslek Adları ve -CI Ekinin Türkçedeki İşlevleri”, *Türk dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 2007-1, s. 173-218, Ankara.

Resmî Gazete, (Çevrimiçi),

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.pdf>, 3 Eylül 2014.

Şarvı Köyü (Bulgaristan-Şumnu), (Çevrimiçi),

<http://www.sarvikoyu.com/sozluk1/A.htm>, 3 Eylül 2014.

Türk Dil Kurumu, (Çevrimiçi), http://turkoloji.cu.edu.tr/derleme/soz_list.php.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, (Çevrimiçi),

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c035/mm_02035065ss0822.pdf, 24 Eylül 2014.

Türkiye İstatistik Kurumu, (Çevrimiçi),

<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, 3 Eylül 2014.

SÖZLÜK

Sözlük Oluşturulurken Kullanılan Yöntemler

Sözlük maddeleri olarak;

1. Tanınması güçleşecek düzeyde ses değişmesine uğramış sözcükler ve sözcük öbekleri,
2. Ölçünlü Türkçede de bulunduğu hâlde Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları'nda farklı anlamda kullanılan sözcükler ve sözcük öbekleri,
3. Ölçünlü Türkçede olmayıp Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağızları'nda tespit edilen sözcükler ve sözcük öbekleri seçilmiştir.

A

ā << ağa	: Köyün zengini, köy ağası (I.15.51)
ā_a << ağa	: Yetkili kişi (I.8.11)
ā_ar örnek << ağır örnek	: Zor el işi örneği (I.47.90)
ā_är << ağır	: Zor, zahmetli (I.19.37)
acāb < acayip	: Çok fazla (I.23.97)
acı < hacı	: Seslenme sözü (I.22.4)
aççık << az+ıcık	: Azıcık (I.47.51)
aÇık << az+ıcık	: Azıcık (I.10.20)
açık_önnü < açık önlü	: Bir tür gelin kıyafeti (I.30.34)
āçküy << ağaç+köy	: Ağaçköy, Sivrihisar ilçesine bağlı bir köyün adı (I.37.59)
addinden < hadd+inden	: Sınır, en üst seviye (I.23.135)
ādı << ağa+ydı	: Ağa (I.15.51)
ā dō << ana doğru	: Ona doğru (I.8.22)

āfāt	: Afet, felaket (I.39.15)
āfizam < hafıza+m	: Hafıza, bellek (I.13.165)
'āfızımız < hafız+ımız	: Hafız (I.10.8)
afyan < afyon	: Afyon, bir şehir adı (I.36.3)
aġan < aġa+n	: Abi (I.13.119)
aġalar << ahiler	: Ahiler, Tepebaşı ilçesine baġlı bir köyün adı (I.48.16)
ahıl	: Aġıl (I.39.24)
aġşamliyin < akşamleyin	: Akşam vakti (I.31.41)
a_ılları < aġıl+ları	: Aġıl (I.8.9)
aķıtma	: Krep (I.24.86)
aķķından < hakk+ından	: Hak (I.22.102)
ala < hala	: Babanın kız kardeşi (I.34.19)
āla- << aġla-	: Aġlamak (I.16.58)
ālā < hālā	: Henüz (I.49.94)
āl_atır << hal hatır	: Hal hatır, durum (I.53.94)
aletdirik << elektrik	: Elektrik (I.22.94)
alı < halı	: Halı (I.4.131)
alimiyon << alüminyum	: Beyaz, hafif bir element ve bu elementten yapılmış olan (I.3.134)
allahın yāndım kıırına	: Kurak arazi, bozkır (I.19.109)
allah muġfiza << allah muhafaza	: Allah korusun (I.53.102)
allallā << allah allah	: Hayret sözü (I.8.48)
almā << al-maya	: Almak (I.49.108)
altadır < aldat-ır	: Aldatmak (II.2.132)
altmij < altmış	: Altmış (I.24.2)
alzā_ım << alzaymır	: Alzheimer hastalıġı (I.37.30)
ālzeme_astalī << alzaymır hastalıġı	: Alzheimer hastalıġı (I.41.31)
amanitin << emaneten	: Emanet olarak (II.4.68)
amceyne << amca+yla	: Amca (II.5.33)
amır << hamur	: Hamur (I.24.88)
amur << hamur	: Hamur (I.9.35)

ānadın mı << anla-dın mı	: Anlamak (I.8.30)
ancu << anjiyo	: Anjiyo (II.1.113)
andan sōra << andan sonra	: Ondan sonra (I.23.68)
āne < hane	: Hane (I.17.1)
anefe < arefe	: Arefe, bayramdan önceki gün (I.10.14)
ani < hani	: Hani, bilirsin ya (I.18.59)
anjü << anjiyo	: Anjiyo (I.1.1)
anki << hangi	: Hangi (I.4.49)
annā << anla-r	: Anlamak (I.44.151)
annad << anadut	: Üç dişli sap saman taşıma aracı (I.53.82)
annatÇem << anlat-acağım	: Anlatmak (I.10.21)
annına < alın+ına	: Alın (I.31.72)
āṅ << ağa+nıṅ	: Ağa (I.14.53)
āpa << arpa	: Arpa (I.31.57)
aporló << hoparlör	: Hoparlör (I.39.67)
ār- < ağar-	: Ağarmak, aydınlanmak (I.23.42)
arābe < harabe	: Harabe (I.17.72)
arabıylan < araba+ylan	: Araba ile (I.11.19)
arāret < hararet	: Hararet, sıcaklık (I.10.64)
arçelē << arçelik+e	: Arçelik, bir marka adı (I.10.105)
arf < harf	: Harf (I.49.8)
ārıdında << ağrı-dığında	: Ağrımak (I.25.167)
āriç < hariç	: Hariç, dışında (I.22.58)
arḳadaşlān << arkadaş+ların	: Arkadaş (I.15.89)
ārlā << ağırla-r	: Ağırlamak (I.11.32)
ārlik ol- << ağırlık ol-	: Yük olmak, zahmet vermek (II.5.144)
ārman < harman	: Harman (I.20.23)
ārözü << ahurözü	: Ahurözü, Mihalıçcık ilçesine bağlı bir köyün adı (II.4.85)
arp < harp	: Harp, savaş (I.43.19)
arşı << aşırı	: Aşırı, uzak (I.2.58)
aS < az	: Az (I.38.10)

āsa << arsa	: Arsa (II.1.134)
asan < hasan	: Hasan, kişi adı (I.22.133)
asat < hasat	: Hasat, ürün kaldırma (II.3.79)
asin << hasen	: Hasan, kişi adı (I.48.117)
aslım < astım	: Astım hastalığı (I.1.34)
asta < hasta	: Hasta (I.41.62)
asvat << asfalt	: Asfalt (I.8.62)
āş << ağaç	: Ağaç (I.51.145)
aşā << aşığ	: Az, eksik (I.14.69)
āşam <<	: Akşam (II.7.107)
āşdı << aç-tı	: Açmak (I.41.92)
aşlını << harçlık+ını	: Harçlık (I.5.40)
atā < hatā	: Hata, suç (I.48.49)
atdā << hattā	: Hatta (I.22.40)
ateşlik	: Ocak, fırın (I.12.78)
ātık << artık	: Artık (I.9.20)
atırlamīm << hatırlamıyorum	: Hatırlamak (I.4.155)
atma	: Topaç (I.4.144)
aTlarını < ad+larını	: Ad, isim (I.5.18)
áTrafdan < etraf+dan	: Etraf, çevre (I.3.79)
ava < hava	: Hava (I.26.99)
avşam << akşam	: Akşam (I.8.61)
avul < avlu	: Avlu, bahçe (I.50.64)
ayağ ayak	: Bir tür çocuk oyunu (I.51.80)
ayāti < hayāti	: Hayati, kişi adı (I.10.94)
ayır < hayır	: Hayır (I.5.21)
āyileden < aile+den	: Aile (I.11.88)
aylānda < ay+larında	: Ay, otuz günlük zaman dilimi (I.11.48)
āz << ağız	: Söz, konuşma (I.7.31)
azī << hazır	: Hazır (I.24.114)
āzī_açık < ağızı açık	: Genellikle kıymalı yapılan bir tür börek (I.27.58)

azīne < hazine	: Hazine (I.22.88)
azratı << hazreti	: Hazreti, saygı ve yüceltme sözü (I.22.128)

ä

älti < elti	: Elti, kayınbiraderin eşi (I.18.62)
-------------	--------------------------------------

B

bā << bāğ	: Bağ (I.14.25)
bacā << bacak+ı	: Bacak (II.2.87)
bacalık	: Şömine (I.13.59)
bāçe << bahçe	: Bahçe (I.4.112)
bākur < bağ-kur	: Bir devlet kurumu (I.6.69)
bālık << bağlık	: Ağaçlık, meyvelik (arazi) (I.7.46)
bālyon << bağla-yorsun	: Bağlamak (I.5.36)
bālim << bari+m	: Bari, hiç olmazsa (I.32.39)
banyu yaptımā << banyo yaptır-maya	: Banyo yaptırmak (II.2.84)
bār << bahar	: Bahar, kişi adı (I.17.92)
bār- < bağır-	: Bağırmak (I.31.11)
bāra bāra < bağır-a bağır-a	: Bağıra bağıra (I.41.88)
baraş < baraj	: Baraj (I.24.23)
bārıdı << bağır-ırdı	: Bağırmak (I.19.93)
bartın < bartın	: Bartın, bir şehir adı (II.4.64)
basma	: Bir tür gelin kıyafeti (I.25.115)
bāşış << bahşış	: Bahşış, düğünde damattan ve ailesinden alınan para ya da hediye (I.39.77)
bāşla- << bağışla-	: Bağışlamak (I.10.14)
bayā << bayağı	: Gerçekten (I.15.103)
bej < beş	: Beş, (I.20.2)
beķarlāmız << bekar+larımız	: Hayvan bakımı ve tarla işlerinde çalışan işçi (I.1.32)

bēm << benim	: Benim (I.3.52)
benimkinnē << benim+kiler	: Benimkiler (I.11.105)
bērinde << behr+inde	: Koşul (I.23.37)
beylikağır < beylikahır	:Beylikova ilçesinin eski adı (I.4.84)
bırañşitlik << bronşit+lik	: Bronşit hastalığı (II.3.114)
bi_ enirsen < beğen-irsen	: Beğenmek (I.8.5)
bi fīl < bilfiil	: Sürekli, durmadan (I.52.7)
bile	: Birlikte (I.14.45)
biş- < biç-	: Biçmek (I.20.31)
bi şeler << bir şeyler	: Bir şeyler (I.7.77)
biton < bidon	: İçinde çeşitli yiyecekler saklanan tahtadan kap (I.53.65)
bit_ tā << bir daha	: Ondan sonra (I.4.111)
biyen- << beğen-	: Beğenmek (I.3.7)
bizim_ at < bizim hat	: Bizim hat (I.17.28)
bo < *bu	: Bu (I.43.127)
boylu	: Hamile (I.24.78)
boynu yüklen-	: Boğazını sıkmak (I.25.70)
bōyū dağ << boyuna dek	: Boydan (I.24.54)
bozūkTē << bozüyük+de	: Bozüyük, Bilecik iline bağlı bir ilçenin adı (II.7.20)
bōzüyün << bozüyük+ün	: Bozüyük (I.48.12)
bōļ << böyle	: Böyle (I.19.33)
bōle < böyle	: Böyle (I.8.8)
bōlü << böyle	: Böyle (I.19.67)
bōyün << bugün	: Bugün (I.48.114)
buba < baba	: Baba (I.38.22)
bunnān << bunlar+ın	: Bunlar (I.10.71)
bunnen << bunun+ilen	: Bunun ile (I.41.94)
buran < burhan	: Burhan, kişi adı (I.48.23)
buriye << bura+ya	: Bura, bu yer (I.47.42)
burlāda << bura+larda	: Bura, bu yer (I.11.7)

buva << baba	: Baba (I.38.23)
buzā << buzağı	: Buzağı, ineğin yavrusu (I.27.80)
bübē << biber	: Biber (I.24.8)
bük	: Bostan, bahçe (I.50.155)
bülü << böyle	: Böyle (II.2.166)
būn << bugün	: Bugün (I.40.5)
büskūt << bisküvi	: Bisküvi (I.24.44)
büttin << bütün	: Bütün, hep (I.4.78)
büyle < böyle	: Böyle (I.4.19)
büyünü << büyük+ünü	: Büyük (I.10.94)
büzme	: Bir tür tatlı (I.11.43)

C

cabalıy << çabala-yor	: Çabalamak (I.6.85)
camıl < camal	: Toprak soba (I.13.55)
cannı < canlı	: Canlı, diri (I.40.32)
cēmbēr < çember	: Başörtüsü, tülbent (I.2.23)
ceyiz < çeyiz	: Çeyiz (I.9.43)
ceyrannı << cereyanlı	: Cereyanlı (I.7.27)
cezbe < cezve	: Cezve (II.3.36)
cıbr	: Fakir (I.26.25)
ciyēlē << ciğer+ler	: Ciğer (I.25.26)
curu	: Koyulaşmamış, cıvık (I.3.154)
cümātımız < cemāt+ımız	: Cemaat, camiye gidenler (I.6.89)

Ç

çalıp at-	: Süpürüp atmak (I.24.142)
çalışmeynen << çalışma+ylan	: Çalışma ile, iş yapma ile (I.48.55)
çalkāmā << çalkamaya	: Çalkamak için, elemek için (I.11.112)
çamrıca < çamlıca	: Çamlıca (II.5.11)

çapıt < çaput	: Bez (I.24.30)
çārcem << çağır-acağım	: Çağırarak (I.13.122)
çāşaf << çarşaf	: Çarşaf (I.29.142)
çay_çat-	: Çay koymak (II.7.91)
çelik çıbık	: Bir tür çocuk oyunu (I.11.64)
çendere < çendele	: Peynir süzmek için kullanılan bez, tülbent (I.29.94)
çerge	: Çadır (I.4.131)
çırā << çırak+ı	: Çırak (I.35.51)
çīralak << çağır-arak	: Bağıra bağıra (I.49.81)
çırçır	: Küçük pınar (I.22.103)
çī < çiğ	: Çiğ, pişmemiş (I.15.103)
çifçinin_ālī < çiftçinin hāli	: Çiftçinin durumu (I.6.22)
çille < çile	: Sıkıntı, dert (I.51.116)
çīne- << çiğne-	: Çiğnemek (I.17.34)
çitlēk	: Çekirdek (I.28.88)
çizgicik	: Yere çizgiler çizilerek oynanan bir çocuk oyunu (I.16.19)
çocuk	: Erkek (I.10.107)
çocukka << çocukken	: Çocukken (I.4.36)
çoçcası < çokçası	: Çoğunlukla (I.11.103)
çolā çocā sar- < çoluğa çocuğa sar-	: Çoluk çocuk sahibi olmak (I.17.86)
çomakka << çomakla	: Çomaklar, bir yer adı (I.8.4)
çon	: Tosun (I.48.29)
çorotu << çörekotu	: Çörekotu (II.7.131)

D

dā < daha	: Daha (I.10.10)
dā < dağ	: Dağ (I.25.87)
dā_çasī < dahası	: Dahası, daha çok (I.43.117)
dācık < dağcık	: İçine tahıl konulan tulum, torba (II.2.14)

daddım << tat-dım	: Tatmak (I.14.41)
dāl- << dağıl-	: Dağılmak (I.3.93)
dālık << dağlık	: Dağlık (I.24.109)
dam	: Sığır ağılı (I.10.36)
damām << damak+ım	: Damak (I.10.64)
dāmāt haqlama	: Kız tarafının gece şarkılarla erkek tarafına gidip damadı uyandırma ve bahşiş alma geleneği.
damnar < damlar	: Ağıllar (I.50.110)
danışık	: Düşünden bir gün önce verilen yemek (I.11.40)
dan yeri < tan yeri	: Tan yeri (I.23.42)
dāre	: Tef (I.20.84)
dāt- < dağıt-	: Dağıtmak (I.14.19)
davlumbaz	: Sığır derisinden yapılan çarık (II.3.54)
dayısınna << dayı+sıyla	: Dayı, annenin erkek kardeşi (I.16.37)
dayre < dāre	: Tef (I.41.38)
da'lı < tatlı	: Tatlı (I.13.96)
dēlē << de-rler	: Demek (I.11.110)
deli erik	: Ekşi erik (II.1.1)
delikli	: Süzgeç (I.24.11)
dene << tane	: Tane (I.53.25)
deneki << teneke	: Teneke (II.1.70)
'dēpboy << depo	: Depo (I.17.29)
dērmen << değirmen	: Değirmen (I.23.145)
devrisi	: Ertesi (I.7.43)
deyelektan << de-yerektan	: Demek (I.40.72)
deyjēm << de-yeceğim	: Demek (I.32.35)
dēy_u << te o	: İşte o (I.17.101)
dışāqılā << dışarıdakiler	: Dışarıdakiler (II.7.92)
dızman(a)	: Mayalı ya da mayasız hamurla yapılan bir tür çörek (I.27.53)

dibek taşı	: İçinde hububat dövmek için oyulmuş taş (I.39.50)
di_ışdır- < değiştir-	: Değiştirmek (I.6.58)
dīm << de-yeyim	: Demek (I.11.104)
dīl << değil	: Değil (I.5.7)
dince git-	: Yavaş ilerlemek, sebze yavaş büyümek (I.19.126)
dinnence < dinlence	: Dinlenme (I.6.26)
dīren < dirgen	: Sapları yaymada kullanılan tarım aracı (I.10.34)
dīse << değil+se	: Değil (I.27.88)
diyer < diğer	: Diğer (I.17.19)
dīz << değil+iz	: Değil (I.29.12)
diz k̄apām << diz kapağı+m	: Diz kapağı (I.41.86)
do_ua < dua	: Dua (I.22.125)
do_uan < doğ-an	: Doğmak (I.36.77)
dōdu < doğ-du	: Doğmak (I.15.97)
doğuz kiremit	: Kiremitlerle oynanan bir tür çocuk oyunu (I.11.65)
dolama	: Bir tür börek (I.24.128)
dolay	: Etraf (I.20.91)
dolmalık	: Süpürge yapımında iskelet olarak kullanılan ağaç parçası (I.5.43)
domboy < dombey	: Manda (I.23.25)
don anteri < don entari	: Şalvar takımı (I.12.52)
dōra- < doğra-	: Doğramak (I.8.41)
dōrula- < doğrula-	: Dosdoğru gitmek (I.8.73)
dorun < torun	: Torun (II.8.31)
dov- < doğ-	: Doğmak (I.15.97)
dovu < doğu	: Doğru (I.52.26)
dō- < döv-	: Dövmek, tahılları düvenle başaklarından ayırmak (I.20.23)

dölüm < dönüm	: Dönüm, bin metrekarelik alan ölçüsü (I.20.26)
döş	: Göğüs, bağır (I.4.149)
döy- < döv-	: Dövmek, hırpalamak (I.4.110)
du_āka << doğ-arken	: Doğmak (II.3.66)
dūcek dīsin << duracak değil+sin	: Duracak değil (I.11.93)
dūmlu << doğumlu	: Doğumlu (I.35.64)
dūmuş << doğ-muş	: Doğmak (I.22.24)
dūra- << doğra-	: Doğramak (I.50.136)
dūrdan << doğrudan	: Doğrudan (II.2.172)
duvā < dua	: Dua (I.20.44)
duvan << doğ-an	: Doğmak (II.4.29)
dūn << düğün	: Düğün (I.1.59)
dūn hayırlısı << düğün hayırlısı	: “Düğününüz hayırlı olsun ” demek için toplanma (I.15.36)
düşeriz < dōşe-riz	: Döşemek, tepsiye dizmek (I.4.29)
davul düy- << davul döv-	: Davul çalmak (I.4.41)
düyen <	: Düven, ekinin tanelerini ayırmak için kullanılan, atla çekilen araç (I.53.83)
düyün < düğün	: Düğün (I.12.96)

E

ediye < hediye	: Hediye (I.9.17)
eğitmen < eğitmen	: Eğitmen (I.49.6)
ekseyetle << ekseriyetle	: Ekseriyetle, genellikle (II.5.15)
elal < helal	: Helal (I.22.30)
elen << halen	: Halen (II.8.105)
elēn << alek+in	: Elek (I.29.70)
elim ucu	: Kovalamaca oyunu (I.14.35)
eliyik	: Yün eğirme aracı, kirmen (I.29.175)

elmāsiye	: Bir tür işlemeli gelin kıyafeti, bindallı (I.12.52)
elnen << el+ilen	: El ile (I.7.32)
el_orānna << el orağı+yla	: El orağı, küçük orak (I.20.23)
em < hem	: Hem (I.15.49)
emen < hemen	: Hemen (I.7.79)
emsal'	: Yaşıt (I.40.51)
ēmşeri << hemşire	: Hemşire (I.4.75)
ep < hep	: Hep (I.5.19)
epī << epey	: Epey, oldukça (I.25.41)
epsi < hepsi	: Hepsi (I.7.34)
ēr- << eğir-	: Eğirmek, yünü ip haline getirmek (I.12.74)
er_afda < her hafta	: Her hafta (I.5.41)
erāli << herhalde	: Herhalde, galiba (I.4.6)
erceb_ayında < recep ayı+nda	: Recep ayı, üç aylardan ilki (I.10.9)
erifdere << herif+lere	: Herif, eş, koca (II.8.95)
eriş kıvralt-	: Yün eğirmek (I.12.72)
esap < hesap	: Hesap (I.19.38)
esaz < esas	: Esas, asıl (I.17.82)
eşşām < eşya+m	: Eşya (I.2.21)
eşde < işte	: İşte (I.37.50)
eşşē << eşek+i	: Eşek (I.13.33)
evlān < ev+lerin	: Ev (II.1.94)
evvelsi mīmij < evvelsi mi-ymiş	: Evvelsi mi (I.22.67)

F

fasüle < fasulye	: Fasulye (I.9.30)
felş < felç	: Felç (I.47.54)
fiçı	: Topaç, bir tür oyuncak (I.13.115)
fī < fiğ	: Fiğ, baklagillerden bir bitki (I.20.32)

filāş << silaj	: Silaj, konserve hayvan yemi (I.26.91)
filen < filan	: Filan (I.32.68)
fiyâtlı	: Pahalı (II.3.108)
foturaf << fotoğraf	: Fotoğraf (I.49.110)

G

ğadā << kadar	: Kadar (II.2.8)
ğādaşlānı < kardeş+larını	: Kardeş (I.25.67)
ğakıp << kalk-ıp	: Kalkmak (I.12.29)
ğalabādık << kalaba+ydık	: Kalabalık (I.6.6)
ğalba < galiba	: Galiba, herhalde (I.11.83)
gälme < gelme	: Yabancı, başka köyden gelin gelen (I.12.19)
gänşlîmiz << gençlik+imiz	: Gençlik (I.12.72)
ğarîk < karık	: Sebze ekmek için ayrılmış küçük toprak bölümleri (I.13.137)
ğarî_alanı << geri kalan+ı	: Geri kalan, diğerleri (II.2.12)
ğazyāyı < gazyağı	: Gazyağı (I.29.151)
gecelin << geceleyin	: Geceleyin (I.7.56)
geçelli < geçerli	: Geçerli (I.22.141)
geçim kıaynā << geçim kaynağı	: Geçim kaynağı (I.17.45)
gelin_ekmē << gelin ekmeği	: Gelin geldiği gün verilen yemek (I.25.143)
gelin urbası	: Bir tür gelin kıyafeti (II.6.86)
gelin üsdüne git- < gelin üstüne git-	: Erkek tarafı davul ve zurnayla kız tarafına gitmek (I.15.19)
gēnçke < genç+ken	: Genç (I.10.86)
genşlēde < genç+lerde	: Genç (I.8.20)
gerēlēdi < ger-erlerdi	: Germek (I.31.36)
gerenni < gerenli	: Gerenli, Sivrihisar ilçesine bağlı bir köyün adı (II.4.82)

gerisi geriye < gerisin geriye	: Gerisin geriye (I.51.42)
gerişleri < geliş+leri	: Geliş(I.49.40)
ges- < kes-	: Kesmek (I.11.45)
gevennik < güvenlik	: Çalılık (I.52.116)
ğınğırāç çüv-	: Tahterevalliye binmek (I.4 136)
gır < kır	: Kır, yerleşim yeri dışında kalan arazi (I.5.23)
gırep	: Başörtüsü, elbise, seccade yapmada kullanılan işlemeli kumaş (I.1.19)
gız sürü- < kız sürü-	: Kız kaçırmak (II.4.54)
gice	: Gece (II.7.67)
gini < gine	: Yine (I.6.87)
girēdiler << giy-erlerdi	: Giymek (I.31.63)
girike << gir-erken	: Girmek (I.24.66)
gişi	: Koca, eş (I.50.33)
ğoca yazı < koca yazı	: Eski yazı (II.6.140)
ğonşu << konşu	: Komşu (I.12.47)
ğorķ tavuķ	: Tavuk sesi çıkararak oynanan bir tür çocuk oyunu (I.51.79)
ğorlā < ko-rlar	: Koymak (I.12.44)
ğoyayarız	: Koyarız (I.14.23)
ğozine < kuzine	: Kuzine, fırın (I.7.36)
ğöbelek	: Mısır koçanı (II.2.27)
ğöce	: Kırılmış buğday (I.45.46)
ğölmeK < gömlek	: Gömlek (I.48.145)
ğöyün çarıķ < gön çarıķ	: Kösele çarıķ (I.49.50)
ğözer	: Büyük elek (I.11.115)
ğözerden geçirme	: Yemek yapmak için hazırlanmış kuru hamur, kuskus (I.11.109)
ğözerle-	: Elemek (I.11.115)
ğurul- < vurul-	: Dokuz kiremit oyununda oyun dışı kalmak (I.11.71)

gübür	: Çöp (I.10.47)
güççü << küçük+ü	: Küçük (I.29.103)
güm < gün	: Gün (I.4.40)
güm << güğüm	: Güğüm, içinde su taşınan metal kap (I.24.67)
gümeli < gümele	: Gümele, Odunpazarı ilçesine bağlı bir köyün adı (I.13.42)
günāsına << günah+ına	: Günah (I.22.29)
günnet- < günlet-	: Güneşte bekletmek, kurutmak (I.14.19)
gün yufkası	: Bir tür ev makarnası (I.27.105)
güv̄e < güveyi	: Damat (I.1.67)
güvün- < gövün-	: Meyve yumuşamak (I.50.155)
güzē	: Güzel (I.37.38)

H

haqlımda < akıl+ımda	: Akıl (I.4.57)
hāmbar < ambar	: Ambar, tahıl saklanan yer (I.20.25)
hamırla- < hamurla-	: Hamur yoğurmak (I.12.80)
hana < ana	: Anne (II.5.66)
hangını << hangisi+ni	: Hangisi (I.8.5)
hārpa < arpa	: Arpa (I.20.24)
harsa < arsa	: Arsa, arazi (II.1.117)
hasır	: Genellikle mısır dallarından dokunan kilim (I.11.20)
hasim < hasım	: Düşman (I.19.143)
haş < hac	: Hac (I.51.47)
hātından << alt+ından	: Alt (I.38.103)
hayat	: Salon, antre (I.13.49)
hayat soba	: Kapısı sofaya açılan soba (I.13.49)
haydeyiver-	: Hayvanı ya da arabayı sürmek (II.8.57)
haylā < hālā	: Hālā (I.11.58)

hayvan koş-	: Hayvanı arabaya veya sabana bağlamak (I.11.19)
hāzālīk < aza+lık	: Aza, muhtarlık üyesi (I.43.90)
hēkez << herkes	: Herkes (I.1.72)
hēkiş << herkes	: Herkes (I.24.119)
helēn < halen	: Hâlen (I.6.27)
heşde-	: Hayvanı hızla sürmek (II.8.59)
hē yēlē < her yer+ler	: Her yer (II.6.113)
hīde << iğde	: İğde (I.47.102)
hij < hiç	: Hiç (I.12.100)
himen < hemen	: Hemen (I.12.96)
horanta	: Aile halkı (I.3.157)
horaz < horoz	: Horoz (I.31.78)
hōle << şöyle	: Şöyle (I.10.60)
hön < ön	: Ön (I.24.66)
humāyīn	: Bir tür kumaş (II.8.40)
hülbe << filibe	: Filibe, Bulgaristan'da bir şehir (I.22.40)

I

ıptırım	: Kuşburnu (I.29.77)
ırka < hırka	: Hırka (I.38.74)
ısım < hısım	: Hısım, akraba (I.9.18)
ıştır-	: Konuşmak (I.50.10)

İ

ī << iyi	: İyi (I.5.3)
iC << hiç	: Hiç (I.6.31)
içēler << içeri+ler	: İçeri (I.50.109)
idāre	: Lamba (I.44.6)
idārelen < idare+ylen	: İdare ile, tutumluluk ile (I.37.76)

īde < iğde	: İğde (I.22.73)
i_er << eğer	: Eğer (I.20.85)
ihraş < ihraç	: İhraç, askerlikten çıkarma (I.48.139)
ij < iş	: İş (I.20.21)
ij << hiç	: Hiç (I.25.102)
ik_ay < iki ay	: İki ay (II.2.24)
ilāyi < ilahi	: İlahi (I.12.36)
ilēden < ileri+den	: Önce (I.1.86)
ilēn << leğen	: Leğen, plastik ya da metal kap (I.18.44)
ilisdī < ilistir	: Süzgeç (I.24.9)
ilkkin < ilkin	: İlkin, önce (I.49.42)
imtānı << imtihan+ı	: İmtihan, sınav (I.16.35)
īne < iğne	: İğne (I.9.48)
inē < inek+e	: İnek (I.25.52)
īne_ardı < iğne ardı	: Bir tür dikiş (I.19.72)
inekkeri < inek+leri	: İnek (I.36.38)
inek pinek	: Bir tür çocuk oyunu (I.51.79)
inge << yenge	: Yenge (I.27.72)
insā << enser	: Çivi (I.1.78)
insannıklıdı < insanlıklı+ydı	: İnsanlık (I.11.51)
isgen_ōmuj << iskan ol-muş	: İskan olmak (II.3.2)
īsil- << eksil-	: Eksilmek (I.1.16)
ism_üssünde < ismi üstünde	: İsmi üstünde (I.13.19)
iş << hiç	: Hiç (I.4.42)
īşd_ışdi < iç-di iç-di	: İçmek (I.4.24)
işe << şey	: Şey (I.18.63)
işēdirdi << şey et-erdi	: Şey etmek (II.4.50)
işēndi < şen+di	: Şen (I.6.30)
īşi << ekşi	: Ekşi (II.1.1)
īşimik << ekşimik	: Ekşimik, çökelek (I.1.42)
işisin << iç-ersin	: İçmek (I.53.47)
işlēnde << iç+lerinde	: İç (I.1.51)

ītiyaç < ihtiyaç	: İhtiyaç (I.38.89)
iyitmen << eğitmen	: Eğitmen (I.1.28)
iyvence << eğlence	: Eğlence (I.11.62)
iyşi_aşı << ekşi aş	: Erikle yapılan bir tür çorba (I.12.83)
īzar << hızar	: Hızar, ağaç kesmede kullanılan araç (I.38.44)

J

jē << şey	: Şey (I.32.35)
-----------	-----------------

K

ķabārtma	: Bir tür börek, pide (I.44.89)
ķabāt << kabahat	: Kabahat, suç (I.22.15)
ķabīga << kaburga	: Kaburga (II.6.6)
ķac < kaç	: Kaç (I.23.56)
ķaçın-	: Koşuşturmak (I.10.55)
ķadaķ < kadar	: Kadar (I.19.7)
ķadīfe	: Bir tür gelin kıyafeti, bindallı (I.12.53)
ķā_ırlıyım < kahırlı+yım	: Kahırlı, üzgün (I.22.13)
ķaj < kaç	: Kaç (I.23.65)
ķāķmij << kalk-mış	: Kalkmak (I.20.59)
ķalbur	: Elek (I.11.114)
ķalefer << kalorifer	: Kalorifer (I.31.119)
ķāli	: Artık, bundan sonra (I.3.39)
ķalibā < galiba	: Galiba, herhalde (I.30.41)
ķalTık < kal-dık	: Kalmak (I.46.26)
ķan_ıapı < kan hapı	: Kansızlık için kullanılan ilaç (I.32.8)
ķaneviçe < kanaviçe	: El işlerinde kullanılan keten bezi (I.1.80)
ķangırek << kangren	: Kangren hastalığı (I.33.7)
ķapālā < kapa-rlar	: Kapamak, kapatmak (I.11.21)

ḳāpız << karpuz	: Karpuz (I.35.68)
ḳaracüyük << karacahöyük	: Karacahöyük, Odunpazarı ilçesine bağlı bir köyün adı (I.22.118)
ḳara duva	: Ekin hastalığı (I.32.90)
ḳararla-	: Ölçüsünü ayarlamak (I.2.44)
ḳara yemeni	: Eskiden giyilen hafif bir ayakkabı (II.8.26)
ḳarılā << kar-arlar	: Kararlar (I.50.87)
ḳasābı < kasaba	: Kasaba (I.6.42)
ḳaş < kaç	: Kaç (I.3.12)
ḳaṣī < kaşık+ı	: Kaşık (I.8.42)
ḳāt << kağıt	: Kağıt (II.7.20)
ḳatıntı	: Yabancı (I.20.59)
ḳaynanamna < kaynanam+la	: Kaynanam ile (I.4.102)
ḳavil	: Düğüne davet ederken dağıtılan ekmek, düğün başlangıcında verilen yemek (I.25.108)
ḳayāla- << kalayla-	: Kalaylamak, azarlamak (I.44.147)
ḳāyna < kaynana	: Kaynana (I.37.74)
ḳayrık < kayrı	: Kayrı (I.6.10)
ḳaysı-	: Kaysaklanmak, yufka hafif kuruyup kabuklanmak (I.34.42)
ḳazıycā < kazıyacak	: Kazıyacak araç (II.1.64)
kelem aşı	: Lahana yemeği (I.13.99)
kenālāna < kenar+larına	: Kenar, çevre (II.8.99)
kene < gene	: Gene (II.2.98)
kerbāda < kerbela+da	: Kerbela, Irak'ta bir şehir (I.22.133)
kerpiş < kerpiç	: Kerpiç, saman ve balçıktan yapılan tuğla (I.3.39)
keşgelen < keşke+len	: Keşke (II.6.158)
keşkēn << keşkek+in	: Keşkek (I.30.14)
ḳıb_ḳī << kırk bir	: Kırk bir (I.30.4)

ķıfı	: Komik (I.49.77)
ķır-	: Bölme (I.29.179)
ķırā < kırāğı	: Kırāğı (II.7.109)
ķıral_ācı << kral āğacı	: Akasya āğacı (I.37.41)
ķırame < krema	: Krema (I.13.91)
ķıravda < kıravdan	: Kıravdan, Odunpazarı ilçesine bağılı bir köyün adı (I.22.117)
ķırķıř-	: Ağız dalaşı yapmak (I.3.16)
ķırma	: İçine ekşimik konulan yufkanın üzerine de kaymak sürölerek yapılan bir tür bōrek (I.9.31)
ķıřķana << kızken	: Kızken, evlenmeden önce (I.4.123)
ķıvrım	: Bir tür tatlı, saraylı (I.2.56)
ķızan	: Çocuk (I.50.165)
ķızımna < kız+ımla	: Kız çocuk (I.16.53)
ķimner < kim+ler	: Kim (I.16.82)
ķilüya < kilo+ya	: Kilo (II.5.141)
ķine < gine	: Gine (I.4.96)
ķirde	: Pide, bōrek (I.31.125)
ķoca don	: şalvar (II.8.33)
ķocoman < kocaman	: Kocaman (I.7.28)
ķōdu < ko-rdu	: Koymak (II.8.78)
ķolaç	: Dūğün ve bayram bařlangıcında yapılan ekmek (I.15.7)
ķolāçķa << kuluçķa	: Kuluçķa (I.41.110)
ķolan < kolon	: Kolon, beton direk (I.41.25)
ķomonis << komünist	: Komünist (I.51.56)
ķopil	: Müslüman olmayanların çocuğı (I.51.21)
ķotar-	: Yemeğı bir kaba boşaltmak, ayırmak (I.8.41)
ķotlan	: Topraktan yapılan soba ve ocak (I.38.38)
ķō < köy	: Köy (I.6.26)

k̄ölü < köylü	: Köylü, köy halkı (I.5.36)
körasan < körhasan	: Körhasan, Çifteler ilçesine bağlı bir köyün adı (I.7.17)
Körüsün << gör-ürsün	: Görmek (I.53.22)
köy k̄onā < köy konağı	: Köy konağı, köylülerin ve misafirlerin toplandığı bina (I.27.29)
ķūdu < kurt+u	: Kurt (I.24.110)
ķufalı << kovalı	: Kovalı, içine kova koyularak yakılan (soba) (I.38.54)
ķulā < kulak+a	: Kulak (I.11.31)
ķulozit << klozet	: Klozet (I.13.53)
ķuran güt-	: Kur'an okumak (II.5.37)
ķūra	: Kurak, verimsiz (I.13.134)
ķurulūķ	: Garaj (I.5.73)
ķutlu	: Bir tür gelin kıyafeti, bindallı (I.16.13)
ķuy- < koy-	: Koymak (I.11.79)
k̄ū << köy	: Köy (I.25.18)
kübür < gübür	: Çöp (I.50.165)
küçük gelin_alıcı	: Gelini süsleyip köy içinde gezdirme (I.30.54)
kürd_asan < kürt hasan	: Kürt Hasan (I.43.47)
k̄üsü << köy+ü	: Köy (II.5.11)
Küt- < güt-	: Gütme (II.1.148)

L

lā_ap < lakap	: Lakap (I.22.63)
lābālī < laubali	: Laubali, ciddiyetsiz (I.3.32)
laflat-	: Konuşturmak, konuşmasına izin vermek (I.10.116)
lāsdik < lastik	: Ayakkabı (I.19.63)
lāylım << naylon	: Naylon poşet (II.8.115)

leşber << rençber	: Rençber, çiftçi (I.25.33)
lezirlik < rezillik	: Rezillik, sefalet (II.2.20)
lōsa << lohusa	: Lohusa, yeni doğum yapmış (I.29.203)
löküS	: Gaz lambası (I.7.55)
lüle	: Alışverişte kullanılan kese kağıdı (I.37.78)

M

mācır << muhacir	: Muhacir, göçmen (I.4.124)
mācır somunu << muhacir somunu	: Muhacir ekmeği (II.1.76)
maķaķ	: Baston, koltuk değneği (I.50.38)
maķsi	: Etek (II.8.34)
malçın << mihalıçcık+'ın	: Mihalıçcık ilçesi (I.3.16)
māle << mahalle	: Mahalle (I.3.150)
mālış << mihalıçcık	: Mihalıçcık ilçesi (II.4.63)
mallāla < mal+larla	: Mal, hayvan (I.17.53)
māllen << mahalle+nin	: Mahalle (I.32.57)
māmut < mahmut	: Mahmut, kişi adı (I.8.1)
mānayla << mahana+yla	: Bahane (I.3.146)
māne < mani	: Mani (I.41.39)
mapusa << hapis+e	: Hapishaneye (I.10.90)
māra << mağara	: Mağara (I.17.102)
mārem << muharrem	: Muharrem, kişi adı (I.23.31)
māsus < mahsus	: Őakadan (II.2.119)
māş < maaş	: Maaş (I.23.61)
maşınęa	: Kuzine, soba (I.31.117)
māyrebamız << merhaba+mız	: Merhaba, selam, muhabbet (I.48.45)
melākeymiş < melaike+ymiş	: Melaike (I.13.105)
melhem < merhem	: Merhem (I.29.166)
mēlüt << mevlit	: Mevlit, dini tören (I.31.77)
mēmneket < memleket	: Memleket (I.49.66)

merā << merak+ı	: Merak (I.10.97)
mērmidu << vermidon	: Vermidon, ağrı kesici hap (I.32.70)
mevşehirli < nevşehirli	: Nevşehirli, Nevşehir şehrinden olan (I.4.51)
mezālī << mezarlık+ı	: Mezarlık (I.49.55)
mēzin << müezzin	: Müezzin (II.3.145)
mısır at-	: Mısır ürün vermek (I.20.31)
mıskā tatlı < muska tatlı	: Baklava (I.20.49)
mısmıl	: Temiz, güzel (I.38.73)
mıtvak << mutfak	: Mutfak (I.18.63)
minever << münevver	: Münevver, kişi adı (I.3.3)
muhabbet < muhabbet	: Muhabbet (I.47.103)
muqtār < muhtar	: Muhtar (I.52.53)
munatız << mıknatıs	: Mıknatıs (I.4.143)
mutdar << muhtar	: Muhtar (I.13.71)
mücellep	: Hayvan alıp satan kimse (II.5.80)
mühtün << muhit+in	: Muhit, çevre (I.13.76)
müyüt << muhit	: Muhit, çevre (I.13.21)
müzevirle-	: İspiyonlamak (II.2.18)

N

nābıcāmış << ne yap-acakmış	: Ne yapmak (I.8.71)
nēn << ney+in	: Ne (II.8.114)
nī < ne	: Ne (I.11.37)
nine	: Anne (I.50.23)
nisē << neyse	: Neyse (I.22.41)
nołçaq << ne ol-acak	: Ne olmak (I.15.33)
no_ut < nohut	: Nohut (I.17.48)
nöbetçi	: Değirmene un öğütmeye giden müşteri (I.23.109)
nufut << nohut	: Nohut (I.24.9)

nūt << nohut : Nohut (I.26.91)

O

- ocā << ocak+ı : Ocak (I.14.109)
- ōda << ora+da : Ora (I.25.62)
- o_ēn : O zaman, önceden* (I.14.46)
- o_ğudar << o kadar : O kadar (I.10.52)
- o_ğadādı < o kadar+dı : O kadar (I.12.12)
- o_ğlāla << oklava+yla : Oklava, hamur açma aracı (I.4.18)
- o_ğlā tatlısı << oklava tatlısı : Hamurun oklavaya sarılmasıyla şekil verilerek yapılan bir tür tatlı (I.49.86)
- ōkup < oku-yup : Okumak, okula gitmek (I.4.68)
- ōkutçādīk << okut-acaktık : Okutmak, okula göndermek (I.10.93)
- ōkutma_ğ_īçi < okutmak için : Okutmak için (I.6.8)
- ōlan < o_ğlan : O_ğlan (I.4.26)
- ōma < ovma : Parçalanmış peynir (II.7.130)
- ondan sā << ondan sonra : Ondan sonra (I.13.89)
- onnā << onlar : Onlar (I.4.87)
- onna << onunla : Onunla (I.5.49)
- onnālen << onlar+lan : Onlar ile (I.41.47)
- onnān << onlar+ın : Onlar (I.28.74)
- orānda << horanta : Aile halkı (I.44.26)
- orıyı < ora+yı : Ora (I.8.58)
- ormanya < romanya : Romanya, bir ülke adı (I.43.14)
- ōrta yerek < orta yere : Orta yere (I.50.113)
- oruş < oruç : Oruç (I.22.13)
- ōsun < ol-sun : Olmak (I.13.144)
- oş < hoş : Hoş (I.10.81)
- ōşa- < okşa- : Okşamak (I.19.65)
- oşaf < hoşaf : Hoşaf (I.13.83)
- ōta < orta : Orta (I.24.51)

o tarafđara < o taraf+lara	: O taraf (I.13.75)
otebis < otobüs	: Otobüs (I.21.4)
oturullādı << otur-urardı	: Oturmak (I.8.29)
ō_ül < oğul	: Oğul (I.43.111)
o_zuman < o zaman	: O zaman (I.8.2)

Ö

ökümat << hükümet	: Hükümet (I.22.35)
ōle < öyle	: Öyle (I.7.75)
ōlenden sōna < öğleden sonra	: Öğleden sonra (I.7.83)
ōnnü < ön+ünü	: Ön (I.11.21)
öreke	: Yün eğirmede kullanılan değnek (I.12.74)
örjinalce < orijinal+ce	: Orijinal (I.19.27)
örüm << ör-erim	: Örmek (I.4.124)
ōsüz < öksüz	: Öksüz (I.44.152)
ōti < öte	: Öte, ileri (I.19.125)
ōtō < öte	: Öte, ileri (II.2.102)

P

pala	: Kilim (I.39.38)
pāltu < palto	: Palto (I.13.117)
papırlık	: Sazlık (I.37.66)
patıŝka	: Bir tür kumaş (II.7.148)
patoruji << patoloji	: Patoloji (I.19.40)
patoz	: Harman dövme makinesi (I.29.189)
pazı	: Yufka (I.28.24)
pesmet < peksimet	: Bir tür ekmek (I.2.41)
peŝgī < peŝkir	: Havlu (II.6.76)
pi << bir	: Bir (II.3.57)

piçer < biçer	: Biçer, tarla sürme aracı (I.3.96)
pili	: Topaç (I.4.136)
p̄inir << peynir	: Peynir (I.1.42)
pin- < bin-	: Binmek (I.1.43)
pipi tavuğ	: Hindi (I.10.35)
pireli	: Tez canlı (II.1.103)
pitli < bitli	: Bitli (I.26.53)
poçu < poşu	: Poşu, boyuna bağlanan bir tür aksesuar (I.48.126)
podbore	: Ekşimik, çökelek* (I.41.46)
purçağ < burçak	: Burçak (I.48.156)
purotöz << protez	: Protez (I.41.84)
püsür	: Tembel (I.31.126)

R

rasdığ < rastık	: Ekin hastalığı (I.32.89)
rāt << rahat	: Rahat (I.3.47)
romuğ << römork	: Römork, traktör kasası (I.17.35)

S

sā- < sağ-	: Süt çıkarmak (I.2.88)
sā_a < sana	: Sana (I.42.62)
sāb << sahip	: Sahip (I.22.118)
sabāla << sabahleyin	: Sabahleyin (I.44.62)
sabālayı << sabahleyin	: Sabahleyin (I.12.36)
sabın < sabun	: Sabun (I.37.83)
sādı << sağ+dı	: Sağ olmak (II.2.79)
sādıcı < sağdıç+ı	: Sağdıç, düğünde gelin ve damadın kılavuzu olan kişi (I.14.92)
sādi < sade	: Sade (I.3.53)

sāḳa < sarka	: Bir tür gelin kıyafeti (I.30.34)
sakṣān << saksagan	: Saksagan (I.15.75)
sālā << sağlık+a	: Sağlık ocağı (I.32.6)
sālamdı < sağlam+dı	: Sağlam, bozulmamış (I.5.56)
salan < salon	: Dügün salonu (I.7.54)
salētdin << selahattin	: Selahattin, kişi adı (II.5.140)
sālinda << sağlık+ında	: Sağ olduğu zaman (I.44.70)
sālır << sağılır	: Sağılan inek (I.24.15)
salı < salih	: Salih, kişi adı (I.50.37)
samannā << samanlık+a	: Samanlık (I.13.160)
sāmař- < sarmaş-	: Sarılmak, kucaklaşmak (II.7.86)
sāmiyelē << sar-mıyorlar	: Sarmak, bağlamak (I.29.214)
sānır << sağılır	: Sağılacak durumda (I.3.56)
sarālā < sar-arlar	: Sarmak, bağlamak (I.11.21)
sarāyılı	: Bir tür tatlı (I.50.95)
sarıburma	: Bir tür tatlı (I.28.21)
sarıcellez << sarıcailyas	: Sarıcailyas, Seyitgazi ilçesine bağlı bir köyün adı (II.6.44)
sarız < sar-arız	: Sarmak (I.35.38)
saröküS < sarıöküz	: Sarıöküz, Odunpazarı ilçesine bağlı Çamlıca köyünün eski adı (II.5.11)
saç < sac	: Sac, üzerinde ekmek pişirilen metal tabaka (I.27.62)
sā_ ulun << sağ ol-un	: Sağ olmak (I.4.156)
sāya < sağ+a	: Sağ, yön adı (I.20.94)
sāya < saya	: Koyun ağılı (I.36.36)
sēbes << serbest	: Serbest (II.7.105)
siftaḥ < siftah	: Siftah, ilk (I.50.4)
seslet-	: Duymak, dinlemek (I.36.15)
seye < saya	: Kundura yüzü (II.3.53)
sıķılan	: Zorda kalan, işe yetişemeyen (I.11.51)
sīr << sığır	: Sığır (I.6.24)

sırā << sırk+a	: Sırık (I.49.61)
sırala < sırayla	: Sırayla (I.7.48)
sīr_ünū << sığır ümüğü	: Şekli sığır ümüğüne benzeyen bir tür tatlı, büzme (I.11.45)
sıtmaç << sığirtmaç	: Sığır çobanı (I.25.49)
sıvın- < sığın-	: Sığınmak (I.20.19)
silāyı < silah+ı	: Silah (I.26.103)
sini	: Tepsi (I.28.111)
sip- << serp-	: Serpmek, saçmak (I.3.119)
sîrek << seyrek	: Seyrek, aralıklı (I.8.63)
sisle << siz+ler	: Siz (I.53.4)
sivrisar < sivrihisar	: Sivrihisar ilçesi (I.37.13)
siyrel- < seyrel-	: Seyrelmek, azalmak (I.4.64)
sō- < sor-	: Sormak (I.29.21)
sō- << soğu-	: Soğumak (I.31.74)
soda	: Karbonat (I.25.165)
soğun-	: Soğumak, uzak durmak (I.13.61)
sōķ << soğuk	: Soğuk (I.10.52)
sokā < sokak+a	: Sokak (I.49.80)
sontaj < sondaj	: Sondaj (I.52.50)
sōru << sonra	: Sonra (I.10.33)
sovuķ < soğuk	: Soğuk (I.14.114)
sōle- < söyle	: Söylemek (I.9.19)
sōlü- < söyle-	: Söylemek (I.20.99)
sōzlēnde << söz+lerinde	: Söz (I.10.111)
sū- << soğu-	: Soğumak (I.24.96)
su_ācı << su ağacı	: Su kovalarını iki ucuna takıp taşımak için kullanılan ağaç (I.39.41)
sūķ << soğuk	: Soğuk (II.2.85)
sula < su+yla	: Su (I.11.116)
sundurma	: Büyük balkon (I.18.51)
sunğu	: Düğün hediyesi (II.1.35)

sūr sumaz << soğur soğumaz	: Soğur soğumaz (II.1.25)
suvan << soğan	: Soğan (I.8.49)
suya sal-	: Kuru hamuru ya da bulguru yemek yapmak için ıslamak, haşlamak (I.11.111)
sümek	: Taranmış yumak biçiminde yün (I.29.173)
sürelek < sür-erek	: Sürmek (I.8.68)
süriye < suriye	: Suriye, bir ülke adı (I.22.132)
sürrüz << sür-eriz	: Sürmek, üzerini kaplamak (I.2.64)
sürüyülek << sürü-yerek	: Sürümek, sürüklemek (II.6.90)
süt << söğüt	: Söğüt ağacı(I.8.7)
süvek	: Taranmış yumak biçiminde yün (I.12.70)

Ş

şārhūk << şarhöyük	: Şarhöyük, Tepebaşı ilçesine bağlı bir mahallenin adı (I.22.45)
şeker taplası < şeker tablası	: Şeker tabağı (I.13.125)
şennikKiydi < şenlikli+ydi	: Şenlikli, eğlenceli (I.4.151)
şinanay < şinanay	: İdare lambası (I.49.31)
şim < şimdi	: Şimdi (I.3.113)
şinden << şimdi+den	: Şimdi (I.22.124)
şiy < şey	: Şey (I.11.103)
şō << şöyle	: Şöyle (II.2.92)

T

tā << daha	: Daha (I.1.40)
taj < taş	: Taş (I.53.115)
tağazna tuğaz	: Ucu ucuna (II.1.158)
tağıya tut-	: Takı töreni yapmak (I.9.18)
tağlağ	: Verimsiz toprak (I.13.131)

tāṇ < tane	: Tane, adet (I.4.25)
tāni < tane	: Tane, adet (I.3.57)
tarīna << tarhana	: Tarhana (I.8.38)
tārī << tarih+i	: Tarih (I.22.102)
tarle < tarla	: Tarla (I.52.107)
Tefā < defa	: Defa (I.10.22)
tefder < defter	: Defter (I.32.85)
tehnalan- < tenhalan-	: Tenhalaşmak (I.24.105)
tele-	: Terlemek, pıhtılaşmak* (I.4.21)
televim < telef+im	: Telef, perişan (I.32.29)
televzona << televizyon+a	: Televizyon (I.10.1)
tellik < terlik	: Patik (I.45.64)
temeli < temelli	: Temelli, iyice (II.7.82)
temin	: Demin (II.1.106)
temire < temre	: Egzama (I.29.164)
tene < tane	: Tane (I.14.90)
teneki < teneke	: Teneke (I.44.112)
te öyli < te öyle	: İşte öyle (I.12.101)
tepelik	: Süpürge yapımında kullanılan bir araç (I.5.43)
terāfi << teravih	: Teravih (II.3.148)
tespī < tespih	: Tespih (I.10.6)
teşt	: Leğen (I.11.119)
teşvit et- < teşvik et-	: Teşvik et-, ön ayak olmak (II.5.100)
tēzek < tezek	: Yakacak olarak kullanılan kuru hayvan dışkısı (I.10.42)
tezgere	: Saman taşıma aracı (I.25.42)
tıkısca < tıkız+ca	: Sert, katı (I.11.116)
tıkızı-	: Koyulaşmak, sertleşmek (I.29.54)
tınaz	: Dövülmüş harman yığını (I.25.37)
tırpat < tırpan	: Tırpan, ekin biçme aracı (I.32.49)
tiken	: Diken (I.53.116)

tipenin < tepe+nin	: Tepe (I.17.97)
tiye	: Diye (I.4.108)
t̄ize < teyze	: Teyze, annenin kız kardeşi (I.25.5)
tōbana < torba+na	: Torba (I.8.58)
topalaḡ	: Beze, hamur topaḡı (I.28.39)
torıyá << te oraya	: İşte oraya (II.5.90)
toyḡa orbası	: Yoḡurt orbası (I.15.108)
tō << te o	: İşte o
tōmbek	: Tef (I.41.38)
tu < tun	: Kuzinenin üstüne konulan para (I.38.42)
tūla < tuḡla	: Tuḡla (II.1.130)
tuluk	: Tulum, koyun derisi (I.29.105)
tūm_ekmē << tohum ekme+ye	: Tohum ekme (I.36.79)
tutmūcān << tut-mayacaksın	: Tutmak (I.22.15)
tutun-	: Süt mayalanmak (I.29.93)
tuvalet	: Bir tür gelin kıyafeti, elbise (I.45.24)
tūkū < türkū	: Türkū (I.29.124)
tümbek < tömbek	: Darbuka (I.14.76)

U

ufānı << ufak+ını	: Ufak (I.11.117)
ufralılar < urfalı+lar	: Urfalı, Urfa şehrinde olan (I.10.30)
ūla- < uyla-	: Üstelemek, ok yapmak (I.34.48)
unnā << onlar	: Onlar (I.18.22)
ur-	: Vurmak (I.25.76)
urba	: Bir tür gelin kıyafeti (I.25.117)
urul-	: Vurulmak, aşık olmak (I.10.77)
usīsi << hususi	: Hususi, özel (I.3.85)
uṣaḡ	: ocuk, evlat (I.13.110)
uṣları < u+ları	: U (I.13.21)

uv- < ov-	: Ovmak (I.34.49)
uynuk	: Kaymak (I.44.72)
uzā < uzak+a	: Uzak (II.5.48)

Ü

üdül < ödül	: Ödül (II.5.102)
üj < üç	: Üç (I.17.7)
ül- < öl-	: Ölmek (I.37.18)
üli << öyle	: Öyle (II.5.15)
ülen << öğlen	: Öğle (I.11.12)
ünsülün < insülin	: İnsülin, şeker hastalığı için kullanılan ilaç (I.1.53)
üren- << öğren-	: Öğrenmek (I.11.98)
üseyin < hüseyin	: Hüseyin, kişi adı (I.22.133)
üsüzler << öksüz+ler	: Öksüz (I.10.67)
üş < üç	: Üç (I.6.58)
ütülen << ütü+ylen	: Ütü ile (I.7.35)
üyüt- << öğüt-	: Öğütmek (I.8.57)

V

vāqa << varken	: Varken (II.8.69)
vaktınan << vakit+iylen	: Vakti ile (I.32.48)
vala	: Duvak (I.24.53)
valā << vallahi	: Vallahi (I.6.34)
varqa < varken	: Varken (I.13.162)
vesāyit << vasıta	: Ulaşım aracı (I.19.14)
vıcıla-	: Rüzgar esmek (I.27.93)
vidon < bidon	: Bidon, içine yiyecek ya da su konulan, plastik ya da metal kap (I.29.96)
vilán < filan	: Filan (I.10.39)

vücütüm < vücut+um : Vücut, beden (I.20.40)

Y

- yaba : Harman savurma aracı (I.25.40)
- yaFrım << yavrum : Yavrum, seslenme sözü (I.47.48)
- yāla < yağ+la : Yağ ile (I.28.110)
- yalabık : Parlak (II.8.27)
- yālīcanağ < yağlıca : Yağlıca (I.50.137)
- yālīk < yağlık : Mendil (I.14.60)
- yalınyalak < yalınayak : Ayakkabısız (II.2.157)
- yāmır << yağmur : Yağmur (II.3.106)
- yana : Yine (I.14.107)
- yānı << yahni : Yahni, bir tür et yemeği (I.6.50)
- yanık : Düğüne davet etmek için dağıtılan ekmek (I.20.57)
- yaniyse < yan-ıyorsa : Yanmak (I.13.162)
- yapā < yap-ar : Yapmak (I.29.222)
- yapāz < yap-arız : Yapmak (I.14.45)
- yapın- : Kendisi için yapmak, edinmek (I.38.48)
- yārım << yavrum : Yavrum, seslenme sözü (I.3.100)
- yārīn < yarın : Yarın (I.10.104)
- yasdıK başı < yastık başı : Yastığın başına geçirilen işlemeli ve dantelli kılıf (I.1. 83)
- yāş << yağış : Yağış (I.36.92)
- yatım yatım : Sebze meyve için çok bol, gür (II.6.57)
- yavıt << yahut : Yahut, ya da (I.4.19)
- yayal- < yayıl- : Yayılmak, serilmek, yere yapışmak (I.32.92)
- yāyın < yağ+ın : Yağ (I.3.155)
- yaz- : Hamuru oklava ile açmak (I.11.44)
- yedek : Yular (II.8.54)

yel amūri al- < yel hamuru al-	: Hamuru bir ekmek olacak kadar parçalara ayırmak (I.3.135)
yēli < yerli	: Yerli, kendisi ve ataları o bölgede doğup büyüyen (II.5.35)
yelli < yerli	: Yerli, kendisi ve ataları o bölgede doğup büyüyen (I.22.27)
yēnden < yeniden	: Yeniden, tekrar (I.40.81)
yene < yana	: Yine (I.11.25)
yeni yetme	: On beş on altı yaşlarındaki gençler (I.39.82)
yer_ōcā < yer ocağı	: Yer ocağı, yere topraktan yapılan ocak, fırın (I.44.27)
yesir < esir	: Esir (I.20.96)
yev < ev	: Ev (II.7.116)
yeygilik	: Yiyecek (I.20.33)
yıllī < yıllık+ı	: Yıllık (I.10.110)
yīmā < yığ-maya	: Yığmak, üst üste koymak (II.6.137)
yi_enim << yeğenim	: Yeğenim, seslenme sözü (I.43.35)
yillēřin << yer+lerin	: Yer, toprak (I.12.36)
yince < ince	: İnce (II.7.125)
yinisini < yeni+sini	: Yeni (I.16.31)
yīnneř- << yiğınleş-	: Hafifleşmek (I.13.75)
yīřimik << ekşimik	: Ekşimik, çökelek (I.29.89)
yiylim < ye-yelim	: Yemek (I.8.45)
yořūtu < yok+tu	: Yok (I.12.12)
yōķūydu << yok+uydu	: Yok (II.6.110)
yollandır-	: Göndermek (I.10.102)
yōr- << yoğur-	: Yoğurmak (II.1.59)
yōrtnan << yoğurt+lan	: Yoğurt ile (I.11.103)
yōrūlek << yürü-yerek	: Yürüme (II.3.67)
yū- << yığ-	: Yığmak (I.38.49)
yudum	: Lokma (I.16.16)

yuk < yok	: Yok (I.19.9)
yukā < yukarı	: Yukarı (I.31.15)
yuka- < yıka-	: Yıkamak (I.51.135)
yukarıyası < yukarısı	: Yukarısı (I.41.99)
yundu < yün+dü	: Yün (I.14.62)
yūr- << yoğur-	: Yoğurmak (I.11.100)
yurt << yoğurt	: Yoğurt (I.3.149)
yūrum << yoğur-urum	: Yoğurmak (I.28.11)
yusa << yoksa	: Yoksa (I.23.2)
yūta << yoğurt+la	: Yoğurt ile (I.24.7)
yuv- << yığ-	: Yığmak (I.10.29)
yuvır- << yoğur-	: Yoğurmak (I.11.97)
yuvka < yufka	: Yufka, hamur yaprağı (I.3.118)
yuvlu << yığılı	: Yığılmış (I.13.114)
yüsük < yüzük	: Yüzük (I.12.35)
yüzgar < rüzgar	: Rüzgar (I.51.111)

Z

zabālayı << sabahleyin	: Sabahleyin (I.27.160)
zati << zaten	: Zaten (I.12.39)
zatin < zaten	: Zaten (I.11.84)
ze_ır < zehir	: Zehir (I.37.37)
zerar < zarar	: Zarar (I.22.70)
zerbes << serbest	: Serbest (II.2.105)
zere	: Allah bilir (I.3.116)
zoba < soba	: Soba (II.2.162)
zollamasa < zorla-masa	: Zorlamak (I.13.105)